

ISBN: 0-657-15104-1

EAN: 9780657151041

old #: NYPH 99-84074

INDIVIDUAL

892.4 B105

Bregman 511168

Afn mizrech iz

umruhik.

AP 30 '35

x

✓

892.4 B105

AP 30 '35 E

JUL 25 '35

JUL 18 1935

MAR 25 '50

AUG 23 1935 ✓

SEP 23 1935

OCT 1 1935

NOV 11 '36 L

15

AP 13 '36 G

SE 14 '37

OCT 13 '37

NOV 19 '37

DEC 23 '38

MAR 15 '41

AUG 19 '44

JAN 31 '45

DEC 23 '48

AFN MIZREKH IZ UMRUIK

S. Bregman

*Permanent preservation of this book was made possible
by Harold Grinspoon
In honor of Sally and Simon Grinspoon*

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Lief D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x101, or by email at cmadsen@bikher.org.

ש. ברעגמאן

אפן מיזרעכ איז אומרויק

ר אָ מ אַ נ

פארלאג „עמעס“, מאַסקווע — 1934

PRINTED
IN SOVIET UNION

THE
LIBRARY
OF THE
MUSEUM OF
ART AND
ARCHAEOLOGY
OF THE
UNIVERSITY OF
CAMBRIDGE

511168

172, 4
B105

ערשטער טײל

ק א פ י ט ל I

ס' איז געווען נאָך האַלבן טאָג.

דער מאַרט־הימל האָט זיך געשפּרייט מיט האַלב פּאַרטיקלעך פּעטשאַ. וואָלקנים זיינען געשוואַמען ווי קריעס פּונ אַ טיכ. די זון האָט קאָרג אונג נייט־פּריילעך אַרײַטגעקוקט דורך דעם געלזוכטיקן צעלולאָיד־פּענצטערל פּונ הונדערט אכטן „סוואַדנעם“ פּעלד־שפּיטאַל אפּן נאַמען פּונ איר קייסערלעכער הויכקייט, מאַטיאנע ניקאַליעווע.

די קרומע, גרויע שטראַלן האָבן נאָך בלייכער געמאַכט די פּאַרוואַנג־דעטע, מיט גאָנג פּאַרגיפּטיקטע, מיט ווענערישע קראַנקייטן אָנגע־שטעקטע אונג פּאַרקילטע סאַלדאַטן, וואָס זיינען געלעגן אין קנוילן צו־נויפּגעדרייטע אפּ וועגזבעטלעך, אונטער דארע גראָב־וואָלענע, האַרט־האַריקע קאַלדראַס.

גוטערמאַן האָט אויפגעשפּיט די אויגן, געקערט זיך שווערן, מיט בליי אָנגעגאַסענעם קאָפּ אין ואלע זייטן, געקנייטשט זיך שטערן, גע־וואָלט זיך לייגן אפּ אַ זייט, עס זאָל אימ ניט קריכן אין די אויגן דער אכטקלאַנט פּונ ברעזענטשענעם דאָב.

ער האָט זיך שווער אַ דריי געטאָג אונג אַראָפּגעוואָרפּן דעם פּענכער מיט אַזיז פּונ זיך האַרצן. ווי דורך אַ נעפל האָט ער געזען דעם פּעלד־שערס כאַלאַט.

דער פּעלדשער איז צוגעגאַנגען מיט אייליקע טריט, האָט זיך איינגע־געבויגן, אויפגעוויבן דעם גומענטעם פּענכער פּונ דער יעד, צו־דיק אַרזפּנעלייגט ווטערטאַנען אונטערן לעפּעלע.

פּונ אַ ווייט בעטל האָט זיך געצויגן, ווי אַ טאָג פּונ איינ סטרונע אפּ אַ פּיידל:

— וואַס—סע—ער... וואַס—סע—ע—ער... טרי—יג—קענ...

גוטערמאַנס פּאַרטערטע, האַלב־בלינדע אַוויגן האָבן זיך צוריק צוגעמאַכט.

איז זיין זיסקארג זינענע געשוואמענע בלויע וואָלנדלעך רויך, אופ-
רייסן פונג גראנאטן, פליענדיקע פליגל פונג שטיקער געפרארענער ערד,
געמישט מיט שניי.

פאר זינע אויגן האָבן זיך געריסן דיטשישע שווערע גראנאטן,
פריער פאר זיין באטאריי, דערנאָך — הינטער איר אונ ווידער פון
פאָרנט.

איז זיין פארטריקנטן מויל דעחפילט יער א זיסקייט. איז די נאָלע-
בער קויעלט. איז גאָרגל פליסט אים א לעבלעכע ווארעמקייט. אים
איז געוואָרן גרינג. ער האָט אָטגעוויבן שווימענ. די ערד איז ארויס
פונג ואונטער די פיס, זיך ארויסגעגליטשט... אונג ער, גוטערמאן, איז
געבליבן הענגענע אונטערלופטן.

גוטערמאן טאפט מיט די הענט זיין אויבערשטן טייל קאָפּ: ער
הייבט אופ זיין רעכטע האנט, נעמט אָן מיט איר באמ אקט פונג דער
לינקער, לאנגזאם גלעט ער איר אקנשלאָס, באמ עלנבויגן, די שפיץ
פינגער, יעדן פינגער באזונדער...

די רעכטע האנט פאלט אראָפּ אונג בליבט הענגענע, ווי א פלעכטל
פונג איבערגעבויטעט טייל.

באטאפט ער מיט דער לינקער האנט די רעכטע. ער נעמט זי אָן
באמ רעכטן אקסל, ווי א בלינדער, פוירט ער זינע פינגער אונג דער-
פויזעט מיט זיי ביזן רעכטן האנטוואָרצל.

ווידער עפנט ער זינע פארטרערטע וועס, פארווערטע מיט דינע
פעדעמ-אָדערלעך, נישטערט מיט די שווארצאפלעג איז פראַסטיק
אראָפּ אונג בליבט לינג רויק מיט פארלאָפענע אויגן.
ער איז איז אָנמאכט.

*

עס קומט אריין דער דעזשורנער האָקטער. אים אנטקעגן גייט דער
"סאָלראטסקער" פעלדשער באַגושענקאָ.

— צום קאָפּ אויך ליינג אונז? — פרעגט דער פעלדשער מיר, —
ווי וועט איר באפוילג, וואשעזוויסאָקאָבלאגאָרדיע, מע דארף?
ער ווענדט זיך שוין וועגט דעם צום דאָקטער א צווייטן מאָל אונג
באוויזט מיטן האנט אפ גוטערמאנענ:

— די טעמפּעראטור איז זייער א הויכע, ערשט ניט לאנג האָט
זיך בא אים אָפגעשטעלט דער בלוט-שטורץ פונג מויל... וואָס, וואש-
בראָדיע, וועט איר באפוילג?

דער דאָקטער איז א יונגער, ערשט ארויס פונ אונזער סימטעט און
איז א פרישער פויגל אפ דער פאָזיציע. טראכט יער: „פארסאמטע
מיט גאָזנ... מיט וואָס היילט מען זיי?“

ענטפערט ער גיט באַלד דעם בעלדשער. ער ציט מיט זינג שמאָלער
נאָז די ווינטערדיקע לופט און פארטראכט זיך ווידער: „בא די ווילדע
סקאלפירט מען די שאַרבנס — אויב גיט אזא גוטער מעכל...“ בא די
רוסישע קאָזאקס איז געווען א מאָדע (אזוי דערציילט די אלטע ליט)
צוצובינדן די רעוואָליוציאָנערן צו די ווידלעך פונ זייערע פערד און
זיי ארומשלעפן איבער די גאסנ... אָבער גאָזנ?“

אזוי, גויענדיק פונ אייג עק שפיטאַל ביזן צווייטן, טראכט ער אונ
הייבט אָן דריידן צו זיך אליינ:

— האָס איז פאָשעט, ווייל די מענטשהייט גייט פאָרויס. עם זי
נען צוגעקומען וואסער-שיפלעך, אערפלאַנען, ווינט-שוסנדיקע האַר-
מאטן, — די מענטשהייט פּראָגרעסירט...

דער דאָקטער האָט שוין גערעדט אפּן קאָל. האָט אַויס דער פעלד-
שער געפרעגט:

— איר רעדט וועגן א פאראליטיש?

— זי גיט קיינ אידאָט!.. וואָס איז מיט די איבעריקע פארסאמ-
טע?

דער דאָקטער פילט, אז ער האָט „אויבערגעזאָלצן“. ציט ער ווידער
מיט דער גאָז די קאלטע לופט.

— א הינטישע קעלט איז היינט. פאר די אלע קראַנקע, און
באזונדערס פאר די, וואָס לינגן מיט גרויס היץ, איז דאָס גוט.
ער גייט צו צום סלופ, אָן וועלכע עם זינגען אַרומגעחרייט ווי
שלאַנגען די שטריק, וואָס האַלטן די גאָפּראָרענע פעל פונ דאכברע-
זענט. ער גיט אַ קוק אפּן רעקאָמיור, וואָס איז צוגעשלאָגן צום סלופ,
און גענעצט אויס:

— ווייניק, גידעריקער פונ גול. פינפ!

— טאק טאָטשנאָ, טאק טאָטשנאָ! — זאָגט דער פעלדשער מיט

א זיפּצ, — ווימאט זעקס גראַד קעלט.

ער פארציט אפּ זיך ישטייפער זינג ברודריקן כואלאט.

— איז וואָס וועט איר, וואשע-בראָדיע, באפוילג טאָג מיט אַט-
דעמ? מיטן פארסאמטן?

ער ווייזט אָן מיטן האַנט שוין צום דריטן מאָל אפּ גוטערמאנען.

נאָר דער דאָקטער ענטפערט ווידער גיט.

— איך האָב באַ דיר געפרעגט: ווי פילגן זיך די איבעריקע פאר-
סאמטע? ווי זינען זיי?

אפּ דעם ענטפערט דער פּעלדשער מיט: אַן גראָבער אומציפּרידענער
שטימ:

— וואָס זאָל מיט זיי זיין? פאר זיי איז שוין פארשפּאַרט צו זאָרגן.
ער זאָגט דאָס רוזיק, אָבער עס פילט זיך אַזוי דער הייזעריקייט
פון זינע רייד, אַז ער וויל מיט דעם: אַ שטאַק טאָג דעם דאָרטער.
— אַזוי מייסימ-שטיבל דארפ זיי זיין ניט שלעכט. ווארעמער, ווי
אין באראק, אַזוי דאָרטן געוויס...

דעם דאָקטערס אָנגענאָזטע אויגן דרייען זיך איבער, ווי גלאַך
בוסלעך, ארום זייער אייגענער אַרביטע, זיין נאָז שרומפט זיך אַזוי.
אפּ זינע קנאפּ-באוואַקסענע לויפן שנירלט זיך אַ שטייכל:

— איך הער דאָס ערשט, אַז פון מייסימ גייט אַ ווארעמע לופט.

— ניין, וואשעבראָדיע, טויטע דארפן דאָך ניט קיין היץ.

— אנטדעקט אַ נייע אמעריקע!

דער דאָקטער גייט פּאַרביי די בעטלעך פון די קראַנקע אַזוי רעדט
צו זיך ווידער:

— אפּאַנעם, מע האָט באדאָרפן מאַכן ווארעמער. אין באראק,
זיי וועלן דאָ אינגאנצן הערפּראַכן ווערן. איז מיט גאָנ, זאָנסטן, קאָגן
מעג אויך אויסריכטן אפּ יענער וועלט אַ שייג ביסל מענטשן?

— אַוואָדע זינען זיי צעשטאַרבען. די זינען שוין פּאַרטיקע, גלייך
אין גאנצן...

איבערן פּעלדשערס גאַנצן לויב טוואליעט זיך אַ ציטער.

— איר וועט מיר גלייבן, וואשע בלאהאַרדאָדיע, איך בין פון ערשטן
טאָג, זינט די טיילכאַמע האָט זיך אָנגעהויבן. צייט געווען זיך אָנצוקוקן
אפּ אלערליי צאָרעס פון מענטשן, אַפּ ווונדן, אפּ קאליקעס, אַפּ בלוט...
אַבער, — ער גיט ווידער אַ ציטער, — אַזויפיל בלוט האָב אויך גאָט
קיינמאָל ניט געזען. עס זאָל אַזוי פּונפּן אָן אַ סאָפּ פּונג מויל, פון
נאָז... די פענצטער זינען געוואָרן, ווי פּאַרזשאַווערטער אַזוי...

דער פּעלדשער רעדט מער גייט. ער קוקט אריבער דעם דאָקטערס
היטל צו די סאָלדאטן, וואָס ליגן אין היץ אַזוי אינעם שלומער, אַזוי זיין
בליק בלעבט שטיין אפּן דאָקטערס קאָקאָרדע. ער שטאַמלט מיט די
לויפן, דערנאָך וואָגט ער האַלב מיט געבעט אַזוי האַלב מיט פּאַדערונג:

— און צו וואָס האָט מען דאָס אינגאנצן געדאַהפּט? צעלייגט אָן

אַ שוין מענטשן, געמעגט שוין זיין גענוג.

שעפט שוין דער דאָקטער ומער גיט קוינ לופט ואין זיב. ער פאר-
הייבט זינע אויגן צום שטערן ואון לאָזט זיי אראָפּ צום פּעלדשער:
— וואָס הייסט: „מע האָט דאָס אינגאנצן ניט געדארפט“?
— אָט, ואיב מיין די מילכאָמע, — דער פּעלדשער זאָגט שוין
דאָס מיט אַן איבערצינגנדיקער שטימ — מע האָט געמאכט א טעל
פונ דער וועלט. ווער האָט פונ דעם א נוצן?

פונ אזעלכע רייד לאָזט זיב באַמ דאָקטער אראָפּ די נאָז. ער
הייבט אופ העכער די פענסנע, ער וויל וואָס זאָגן און אַלליבט מיט
אַפּן מויל. ער גייט צום ווינקל, וווּ עס שטייט א טישל מיט
א טאבורעטקע. דער פּעלדשער גייט אימ נאָכ: דער דאָקטער קליבט
צו אונטער זיב זיין שינעל און זעצט זיב אפּ אימ. ער זאָגט אווטאָ-
ריטעטיש:

— מילכאָמעס פירן זיב פונ אייביק אָן, זינט מענטשן זינען
פאראן אפ דער ערד, זינט עס איז פאראן מיט וואָס צו שלאָגן זיב:
פרויער מיט שטיינער, מיט בראָנזע, איצט — מיט אערפלאנען, מיט
הארמאטן, מיט גאזן...

ער שרעבט אונטער דעצעפטן.

דער פּעלדשער הייבט פונ דער ערד שיטערן זאמד און לעקט די
שמאָלע שטיקעלעכ פאפיר.

— און איב האָב געמיינט, וואוּש ובראָדיע, אז אמאָל זינען
מענטשן געווען נאדישער, האָבן זיי זיב געשלאָגן.

באַמ דאָקטער בלייבט זיב א שמויבל. ער האָט שוין געענדיקט שרעבן
די העצעפטן, רוקט ער אייג האנט אין אַרבל פונ דער צווייטער און זאָגט:
— דאָ האָסטו גראָד א טאָעס.

אַבער ער דערזעט, וווּ דער פּעלדשער קוקט אפּ אימ אָפּן און
בלייבט שטיל.

דער דאָקטער האָט א פאָר מאָל א בלאָז געטאָגן ליפט פונ מויל
אפ די הענט, גענימען פונ טיש דאָס טרעבל מיטן העמערל, ארענגע-
לייגט עס אין קעשענע און זיב אופגעשטעלט.

— כ' האָב געוואָלט אויסהערן א קראנקן, אָבער מע קאָן ניט: א
הינטישע קעלט.

— איב האָב מוירע, אויב מיט דעם פארמאטן וועט זיב אָגהייבן
דאָס זעלבע, וואָס מיט יענע, וועל איב אנטלויפן פונ לאזארעט.

— וואָס איז דאָס פאר א רייד?

דער דאָקטער איז געבליבן שטיין באַ גוטערמאָנען צוקאָפּנס. ער
האַט אָנגענומען דעם קראַנקנס האַנט באַם דויפּעק, אַרויסגענומען
זיין זייגער און געציילט.

— איצט איז באַ אימ דער פּולס אַן אָפטער, אָבער אַ פּולער, —
ער קוקט אַרום דעם באַראַק, דערזעט די פּראָסטיקע פּרענדז אינ די
ווינקלען און קערט זיך אָפּ, — אויב דער פּולס וועט זיך באַ אימ
ניט העכערן נאָך זעקס אַזייגער פּאַרנאַכט, וועט ער בלעבן לעבן.
— און אויב ניט?

דער דאָקטער צוקט מיט די אַקסלען:
— וואָס קאָנען מיר העלפּן? ניט ער איז דער ערשטער, ניט ער
איז דער לעצטער.

— וואַ-אַ-סדער... וואַ-אַ-סדער... טרינקע-ענ:::
— אַהא, און וואָס איז מיט טיפּוס-קראַנקע? ער שלומערט ניט?
— ניין, ער בעט נאָר אָפּט טרינקען. קאָן מען עפּשער?..
באַם פעלדשער אַבעט זיך אַפּן צונג: „קאָן מען עפּשער די שווערע
קראַנקע צונעמען פּונדאָנען, אָפּשיקן זיי אינ שטעטל, אינ אַ געכנידע?..
דער דאָקטער פּילט, און דער פעלדשער האַט געוואָלט וואָס זאָגן,
ער קערט זיך אומ שוין באַם טיר:
— וואָס?

— קאָן מען עפּשער די קראַנקע אָפּשיקן קיין סאַרני? אַרויס-
דופּן אַן אוּטאַמאַביל, האַלטן זיי, — איך מיינ די, וואָס מיט היץ,
מיט טרוים היץ, — פּאַרט אינ אַ שמוץ: בעסערע עסן און בעסערע
האַשגאַכע, וואַרעמער...
דער דאָקטער זידלט זיך:

— יעדן מאָל, ווען איך וויל ריידן דורכן טעלעפּאָן, איז פאַראַן
אַ שטערונג. האָס איז איבערגעריסן דער קאַבעל, דאָס זיינען אויסגע-
טריקנט די עלעמענטן. מיר פירן מילכאַמע! — און שוין פונ גאס:
— איך וועל פּרוּבן קלינגען.

דער דאָקטער איז אוועק. אינ עטלעכע מינוט אַרום איז אויך
אוועק דער פעלדשער. און אַפּ די בעטלעך זיינען געבליבן ליגן:
סופּיליטיקער, קאַזאַקס און הראַהונער, פאַרווונדערטע פּוסגייער,
שלומערנדיקע טיפּוס-קראַנקע, קראַנקע סאַניטאַרן און אַבאַזניקעס.

און נאָכ איינער צווישן די אלע, דער איינער, וואָס איז געבליבן
פון אכט, דער פארסאמטער מיט גאזן, דער ארטיילעריסט גוטערמאן.

ק א פ י ט ל II

פון אלע פיר ווינקלעך איז געקראכט דער אייניקער ווינטער. ער
האָט זיך צוגעקלעפט צו די פיאטעס פון די קויטיקע פיס, געשטאַכט
אין די שפיץ פוינגער פון די הענט.

פערציקגראדיקע היץ פון טיפוס-קראנקע האָט זיך געברידערט
מיט זעקסגראדיקן פראָסט, וואָס האָט אָנגעפילט דעם לאזארעט, ווי
לופט — און אעראַסטאט.

דער קאלטער ווינטער-טאָג פון טויזנט נייג הונדערט זיבעצעטן
יאָר.
סארני.

א לאזארעט פאר ווענעריקער.

אָנדערהאלבן מעסלעס געלעגט אין היץ, געשוואמעט אין שלומער,
דורכגעשוויצט. דערפילט ווייכקייט, מידע אָפגעלאָזנקייט פון גאנצע
קערפער און אָנגעהויבן קומען צו זיך. ערשט איצט האָט זיך גוטער-
מאן אָנגעהויבן דערמאָנען, וואָס מיט אים איז פאָהגעקומען די לעצטע
טעג פון פעווראל כוידעש. ער איז געלעגט מיט האלב אָפענע אויגן,
געקוקט אפ די ווענעריקער, אפ די פריילעכע סאָלדאטן, ווי זיי שפילן
פון פארטאָג ביז שפעט אין דער נאכט אין קאָרטן. און אין קאָפּ בא
אים האָט געהאלטן אין איינ פאנאנדערוויקלעך זיך דער קנויל פון די
געשעענישן.

ער האָט פאר זיך דערזען די פאָזיציע אָפן סטאַכאָד, דעם פלאטאָ
צווישן דער אָזערע שיני און דעם כאָרעוון געוואָרענעם דאָרפ טשערע-
ווישטשי.

ער דערמאָנט זיך:

עס איז געווען אין עטלעכע טעג ארום נאָך דעם, ווי מע האָט
צוגענומען סטעפאנטשוקן און מע האָט אים אָפגעפירט אין קאָרפוס-
שטאב...

גוטערמאן איז נאָכ אָפגעשוואכט. אים שווינדלט דער קאָפּ. ער
בלעבט ליגן. ווי א מידער שווימער, מיטן פאָנעם ארום.

און פאָרגעקומענ איז אָט וואָס:

אָבנאָכט איז אָנגעקומענ א טעלעפאָןאַנגראַמע פונ די וויזיע־שטאָב:
— „צוגרייט די באַטאָרייען, — די ערשטע, צווייטע און דריטע —
צום געבנ פייער א ליאדע מינוט, אונטערשטיצן די אינפאָנטעריע, זי
דארפ פאָרסירן דעם איבערהאַנג איבערן טיב סטאָבאָד. מיט א אורא-
גאָן פונ גראַמאַטן, מיט אַ פייער־פאָרהאַנג אָפּהאַלטן דעם סוינעס יעדן
פרוּן צו פאָרנעמען אַן אָנגרייפֿ..."

די אָפיצערן פונ דער באַטאָריי האָבן זיכ שפּעט געלייגט שלאַפּן
(די ילעצטע צייט האָבן זיי געשיקערט טאָג און נאַכט), האָט זיכ זיי
פארטאָג גיט געוואָלט אָפּשטייגן זיי זונען געלעגן אינגענורעט איז
וואַרעמע קאָלדרעס, אונטער פּוטערס...

דער קאָמאַנדיר פונ דער ערשטער באַטאָריי, דער קאָפיטאַן סאָראָ-
קינ, האָט געבורטשעט, ווען דער דענשטשיק האָט אים דערלאַנגט דאָס
פאָפירל פונ די וויזיע־שטאָב:

— דו, קעלעוו דו איינער, ווער האָט דיר דערלויבט מיכ וועקן?
כאַלוי, איצט, איז האַלבער נאַכט!?

ער האָט זיכ ווידער צוגעדעקט מיט דער קאָלדרע און מיטן פעלצ
איבערן קאָפּ און געכראָפּעט ווי א זאָטער בער.

אפאָנאַסענקאָ דער דענשטשיק איז אָבער גיט אָפּגעטראַטן פונ בעט:
— וואַשע וויסאָקאָבלאַנגאַרדיע, וואַשע... — ער האָט דאָס גע-
זאָגט מיט א פולן מויל, ווי א טפילע — פאָראַן א דרינגלעכער באַ-
פעל... פונ קאָרפּוס־שטאָב...

— פונ וועלכנ קאָרפּוס? דו, וואָס האַווקעסטו?

— פונ שטאָב, אָט איז דאָך די טעלעפאָןאַנגראַמע, — איז אפאָ-
נאַסענקאָס האַנט ציטערט די שמאַלע לענטע פאָפיר, וואָס דער על-
טערער ישריבער האָט אים אָבערהעגעבן. — איז וואָס וועט איר מיר

באַפוילן?
— גיי צו אַלדו שוואַרצ יאָר! זאָג איכ דיר, כאַלוי, אַרויס פונ-

דאַנען!

דער קאָפיטאַן סאָראָקינ האָט ווידער געכראָפּעט, אָבער די אָנגע-
צונדענע ליכט, וואָס איז געשטאַנען נאָענט פונ פאַנעם, האָט אים גע-
שטאַבן די אויגן האָט ער זיכ א דריי געטאָגן, בלינד אַרויסגענומען די
האַנט פונ אונטער דער קאָלדרע, אָפּגעפּנט איינ אויג, דערוועג דעם
געליימטן אפאָנאַסענקאָגן. ער האָט זיכ ווי דערמאָנט אָן עפעס א

וויכטיקע זאכ: „דאכט זיך, אז דער פאָזיציע“? מיט דער רעכטער האנט האָט ער צוגערוקט צו זיך די טאבורעטקע, וווּ עס איז גע- שטאנען די ליכט, צוגענומען דאָס שטיקל פאפיר פונ אפאנאסענקאָס האנט.

— קאָנסט גיינ! גיין, ווארט בא דער טיר!

ער האָט לאנג געלייענט, זיך געדרייט אפן געלעגער און א הילף געטאָן, צו דערשטיקן מיט דעם איג זיך זינג אומצופרידנהייט.

— וועק דעם קאפיטאן פריקאָט!

פריקאָט האָט מען פארשפאָרט וועקן: ער איז געלעגן הינטער א דיג ווענטל פונ צאָליקע ברעטלעך און האָט שוין געהערט וועג וואָס עס האנדלט זיך. האָט ער זיך אָפגערוּפן:

— איך בין שוין אופ, איך טו זיך אָן — ער האָט אפ זיך גע-

צוינג די ריטהויזן און האָט אומרוק געפרעגט:

— וואָס, פאראן גיט?

דער קאָמאנדיר האָט גיט געענטפערט. ער האָט דערוועגן איג ווינקל דעם דענשטשיק און האָט זיך צערעוועט:

— כאלוי, גלאָמפ! וואָס שטייסטו, ווי א געמאָלטער, ווער דארפ

זיך דאָ? הויס וועקן די איבעריקע הערן אָפיצערן.

דער ארטינגעקומענער קאפיטאן פריקאָט האָט זיך געריכט די אויגן, געזינדלט די ריטשן:

— געקאָנט נאָך היפש שלאָפן. די ערד זאָל זיי נעמען!

דער קאָמאנדיר סאָראָקין האָט אפ זיך געשלעפט די וואָליקעס און געברומט:

— איג די שטאבן זיצן פארעטער, איג די שטאבן איז מען פאר- נומען מיט וואָס איר ווילט, נאָר גיט מיט מילכאָמע-אָנגעלעגנהייט...

— וואָס איז?

פריקאָט האָט איבערגעלייענט די טעלעפאָנגראַמע, געטאפט זיך איג די הוינגקעשענעס, ארויסגענומען דעם פאָרטסיגאר און פארוי- כערט אָן דער ליכט. ער האָט גיט געוויסט, פאר וואָס דער קאפיטאן סאָראָקין זינדלט איצט דעם שטאב. דאָ איז געווען פראָסט און פאר- שטענדלעך:

— מע גרייט זיך צו אַנגרייפן...

סאָראָקין האָט שוין געוופט קאלט וואסער פונ דער מעשענער

קווארט, וואָס איז געווען געמאכט פֿונ אַ הילזע. ער האָט זיך געווענדט צו פֿריקאָטן:

— טוט זיך אָן וואַרעם, מיר וועלן באלד אָנהייבן געבן פֿייער... אָבער דאָרטן איג די שטאבן, זיי האָבן דאָרטן אַ גראָבן טאָעס... זיי מעגן ריידן מיט אונדז נאָר האַלבע ווערטער, איך פֿארשטיי וואָס דאָר טוט זיך...

ער האָט מיטן קאָפּ אַ שאַקל געטאָן צו מיזרעכ:

— אַהאַהאַ!..

— וואָס? — פֿריקאָט האָט ווידער ניט פֿארשטאנען, — עס הייבן

זיך אָן ערנסטע אָפּעראַציעס?

— איך זאָג דאָך, שיידימ ווייסן זיי, וואָס זיי טוען דאָרטן איג די שטאבן... זיי ווילן, — דער קאָמאנדיר האָט אַ קוק געטאָן אפּ דער מיר. דער דענשטיק איז דאָרטן ניט געווען — זיי ווילן פֿאַשעט אוועקלייגן אַ ביסל סאָלדאטשינע, לאָזן צו דער אָדער... אָבער שפעט. עס שמעקט שוין איג לופט מיט שטורעם...

— איך מיינ אַויב: מיט דעוואַלוציע... פֿריקאָט האָט זיך אלייג דערשראָקן פֿאַר זינע רייד. ער האָט מיט אַימפעט אַ צו געטאָן די לופט מיט דער נאָז, ווידער אַרויסגענומען אַ פֿאַפֿיראָס אונ פֿאַרוי-בערט.

עס זינען געקומען די איבעריקע צוויי אָפּיצערן — קאָבעלעוו מיטן פֿראַפֿאַרשטיק קאָזלאָוו. אלע זינען אַרויס אפּ דרויסן.

דער הימל איז גאַנץ געווען אָנגעטאָן איג נעגראַזינפֿאַרב, איג געפֿיור-געוועב פֿונ פינקלדיקע שטערן, ביימער זינען געשטאנען באַ-לויכטענע פֿונ דער לעוואָנע, געדיכט פֿאַרדעקטע מיט שניי.

פֿונ גאָענטן שוואַגראָבן, ווי גוטערמאַן איז געזעסן, האָט זיך דער-טרָגן אַ זשומערן. מע האָט טעלעפֿאָנירט פֿונ דער בריגאָדע:

— גרייטן זיך!

בא די האַרמאַטן איז די דינערשאַפט געווען אפּ די ערטער. באַ די סאָלדאַטן האָט געקלאַפּט אַ צאָן אָן אַ צאָן. מע האָט אַרופּגעצויגן אפּ זיך די שטייול אפּן שניי, זיצנדיק אפּ די לאַפעטן, אפּ די מיט פֿראָסט באַדעקטע שטאַלענע שטאַנגען. האַרמאַטן-שלעסער זינען גע-ווען אָפּן, ווי מנילער פֿונ הונגעריקע, בלוטדאָרשטיקע בניעס. אָפּגע-וואָרפּן זינען געווען די טירלעך פֿונ די לאָדונג-קאַסטן. אפּן שניי זינען געשטאַנען, צעשטעלטע איג רייען, פֿלאַכע קוישעלעך מיט

שראפנעלגן. מעשענע פיסקלעך—מאָדדעס פונ פראנצויזישע גראנאטן—
האַבן ארויסגעקוקט נעגעריק, גרייט אלע ווילע צו פארשטאָפן די
שווארצע הארמאטן־שלונגען, פליען צוזאמען מיט פליגלדיקן טויט.
דער קאָמאנדיר איז אוועק אפן פונקט און האָט מיטגענומען מיט
זיך סערגיעוון.

באמ טעלעפאָן זיצט גוטערמאן. ער זיצט און טראכט אלץ וועגן
סטעפאנטשוקן. ער פילט, אז באלד קומט אָן די צייט, ווען ער וועט
דאָ נייטיק באדארפן זיין: „סטעפאנטשוק האָט א ווייטן קוק, ער
אַרײַענטירט זיך, ער איז קאלטבלוטיק“... אין טעלעפאָן־רעדל האָט אָן־
געהויבן ברומען:

— דו הערסט?

— איך הער.

— קלאָר?

— קלאָר.

— עפענע א פינער. דער ציל: פינף און אכצין. מיט גראנאטן.

— איבערגעגעבן.

— דרײַ רייען!

— איבערגעגעבן.

און עס האָט א הויב געטאָן, א ציטער געטאָן:

צענדליקער פערד־טאכונען האָבן זיך אופגעיאָגט אין איינעם. מיט
זייערע הארטע טלאָען געריסן דעם באָדן. עס איז געוואָרן א מיש־מאש
פונ ערד און שניי. א שיטערע בלאָטע האָט זיך געוואלגערט פאר די
הארמאטן. און פון הינטן, אין וואלד, האָבן צעטרייסלטע שנייען פון
צעשראָקענע ביזומער דיקער באדעקט די אינגעווארעמטע וואָרצלען;
זייערע שטאמען זינען געווען פארקלעמטע, מעטושטעשע.

נאָך די ערשטע שאָסן האָבן די סאָלדאטן אונטערגעטאנצט צוזא-
מען מיט די רעדער פון די הארמאטן, אָבער איצט זינען זיי שוין
מער ניט געשפרונגען. זיי איז שוין געווען ווארעם. זיי האָבן פאנא-
דערגעשפיליעט די העקלעך פון די שינעלן, אָפגעלאָזן די בויכ־רימענס.
עס איז געוואָרן הייס.

פון דער דייטשישער זייט האָט מען ניט געענטפערט. זוי די
דייטשן וואָלטן דאָ גאָר ניט געלעגן פארטייעט און געדולדיק געווארט
אפ דער רוסישער אינפאנטעריע.

נאָך די רוסישע „פעכאָטע“ האָט זיך פון אַרט ניט גערירט. זי

איז געווען גרייט צו ברירערן זיך מיט די דעטשן, אָבער ניט צו גיין
אין אטאקע.

*

אפן לינקן פלאנג פון דער באטאריי, וווּ די גרובער-ליניעס פון דער
פעכאָטע זינען געלעגן, ווי נאָרעס פון קראָטן, וווּ „קאָרידאָרן“ האָבן
געפירט צו אונטערערדישע היילן, האָבן זיך אין קאלטן טונקל פון
באנאכט באוויזן גרויע שאַטנס. ווי אָנפאָרמיקער גרויער טשוהונ, זיי-
נען זיי געשטאנען אין אַ מאַסיוו, ווי אַ דיקע בראַנדוואַנט.

דאָס זינען געשטאנען ראָטעס סאָלדאָטן, רעשטן פון דער דריי-
אונד-זיבעציקסטער דיוויזיע. פון דער דיוויזיע האָט מען שוין פרויער
צוגענומען זיבן און פערציק מאַן און צעשאַסן. איצט זינען אפּ די
פלאַטנען געשטאנען אָפּיצערן—באטאליאָנענליקאָמאנדירן, ראָטע-קאָ-
מאנדירן, קאפיטאנען און שטאבס-קאפיטאנען. זיי זינען פאַרבליגענאָר-
גען די אָנפאָרמיקע רייען און געבעטן זיך:

— נאָך דער שלאכט באקומט איר אורלויב.

— איך וועל אייך אַנטאָן אין גאַנצע שטייול — האָט צוגעזאָגט
דער קאָמאנדיר פון פּאָלק.

— איך וועל אייך אָפּפירן וועט אין טיל, אין דערפּער...

— איר וועט באקומען גוט עפּע...

די מאַסע האָט געשווינגן. די מאַסע איז געווען שטום.

— איר וועט זיך אזוי אויסרוען, ווי איר האָט ניט גערוט אין דער
היימ, איך וועל אייך ארענפירן אין דערפּער מיט אַן אַ שיר פרויען,
מירן דערלויבן...

די ביקסן זינען געשטאנען הארט „צום פּוס“.

— איר וועט באקומען געאָרגי-קרייצן, איר וועט ווערן אונטער-
אָפּיצערן, — האָט צום לעצטן מאָל געזאָגט דער פּאָלקאָוויק קרעסט-
ניקאָוו און צוגעגעבן:

— איר שטייט דאָך אַנטקעגן סוינע, וועט איר ניט פאַרנעמען אַן
אַנגריפּ קעגן אייך, וועט ער דאָס טאָן קעגן אייך.

ער האָט אַ טופּע געטאָן מיטן פּוס:

— כאַזירימ, איר וועט דאָ צעשאַסן ווערן אפּן אָרט!

זינען ארויס צוויי: סלעפקאָוו, אַן ארבעטער פון פעטערהורן, און
אַ טילער פּויער — כאַטשאַראָוו.

— מירן ניט אָנגרעפּן!

זיי האָבן דאָס אויסגעשריען איז דער וועלט ארעב, — צום ווינט.
צו דער פינצטערעד גאכט. זיי האָבן דאָס, ווי אַן אופרופ, צעשיקט
איבערן פראָנט...

— איר זינט מיט אונדז אינשטימיק, ברודער?

— אינשטימיק, אינשטימיק...

— מירן ניט...

דער פאָלקאָוויק קרעסטניקאָוו האָט געקאָמאנדעוועט:

— שטייט פרי!

*

נאָך די סאָלדאטן האָבן דאָס מאָל ניט באדארפט האָבן קיין
דערלויבעניש, זיי זינען אזוי אויב געשטאנען „פרי“.
די מאסע, די גרויע שינעלן האָבן זיך אליין באפוילן: „קרונאָט“
און זינען זיך צוריק צעקראָכן, ווי מיז אינ די נאָרעס, אינ די „קאָ-
רידאָרנ“, געבליבן זיצן אינ דער פינצטער מיט נאָך מער פינצטערע
געדאנקען.

— ניט רירן זיך פונ אַרט! — האָט געפאָדערהט סלעפקאָוו, — מע
וועט איצטער ניט צעשיסן. צו שפעט...

— איינער פאר אלעמען, ואלע פאר איינעם. פאָלקס צעשיסט מען ניט.

— וועט עמעצער ארויסגעבן, זאָל ער באצייטנס זאָגן ווידע!

— מיר דארפן איצט זיין אָנגעשטרענגט ווי אפ דאָזאָרנ, ווי אפ

דאָזאָרנ, ברודער.

סלעפקאָווס ווערמער האָבן זיך ארענגעשניטן מיט בלוט אינ די
סאָלדאטישע געדאנקען.

די מאסע האָט ניט גערעדט. זי איז געלעגן, געזעסן, געשטאנען,
געארבעט, געקאטשעט אונטער זיך די פיס ווי בייגל... די מאסע האָט
געקאָכט, ווי שמעלץ אינ טויזנט צוויי הונדערט גראדוסן.

*

דער פאָלקאָוויק קרעסטניקאָוו איז אָפגעגאנגען פונ די צעבונטער-
וועטע סאָלדאטן און האָט אופגעקליבן די אָפיצערן אפ א באראטונג.

זינען די „הערן אָפיצערן“ געזעסן כא זיך אינ די געראמע שוצ-
גריבער, באטראכט די לאגע, וואָס האָט זיך געשאפן אינ דער „העל-
דישער“, „טרענער“ דריט-אונזיבעצינדסטער דיוויזיע. זיי האָבן א סאך
געדרייכערט, געשפּיגן. צו קיין באשלוס ניט געקומען.

— עס בעט א דערלויבעניש איבך צו זען, וואשע וויסאָקאבלאגאָ-

רָאָדִיע, אַן אַרױטאַנט פֿונ סױבירער שױסער־פּאַלק. איר װעט דער־
לױבנ? — דאָס האָט געפֿרעגט דער יונגער פֿראפּאָרטשױק, װאָס איז
געשטאַנען אפּ דער װאכ: די װאכ האָט מען געשטעלט, אפּ יעדן
פּאל"...

— איך װעל אױם אױפֿנעמען, — האָט געזאָגט דער פּאַלקאָװניק
קרעסטניקאָװ.

איז געװאָרן קאלט אונטער די קאָלנערס בא א סאַך אָפּיצערן,
אָבער כּאלד איז זײ געװאָרן הײם. פֿון סאַמע לײקן פֿלאַנג, פֿון דעם
זױבעטן סױבירער שױסער־פּאַלק איז געקומען מיט א פּאַקעט אַן אַדױ־
טאַנט פֿון פּאַלק.

דער פּאַלקאָװניק קרעסטניקאָװ האָט צוגענומען דעם פּאַקעט און
איז געבליבן זיצן מיט א פּאַרשרױבענעם בױגעלע פּאַפּיר, בלױב און
פאַרשוויצט.

— הערן אָפּיצערן, — האָט ער געזאָגט מיט ספּאַזמעס אױג האַלדן,
אָפּגעהאַקט, — דער שװערער גױרל פֿון פּאַראט איז אױסגעפּאַלן אױב
אפּן זױבעטן סױבירער שױסער־פּאַלק. אָט...

ער האָט אױסגעשטרעקט דאָס זײטעלע פּאַפּיר, װאָס איז געװען גע־
שריבן װײט דער האַנט, און האָט געזאָגט װײט אַ געפּאַלענעם טאַג:
— דאָס זעלבע בילד.

ער האָט געלײענט:

— „הײנט, אױן סאַמע ברען, װען אונדזער העלדישע אַרטילעדיע
האָט אזױ טרעפֿלעך באשאַסן דעם סױנעס פּאַזױציעס, װען אונדז איז
געבליבן נאָר אומװאַרפֿן אױם און יאָגן אַן אַן אָפּהאַלט"...

פּאַלקאָװניק קרעסטניקאָװ װישט אױס דעם שװײס פֿון זײַן פֿלײ־
כעװאַטן קאַפּ, פֿון צערונצלטן שטערן, פֿון די שלײפֿן.

„פֿונקט אױן דער צײט יאָבן זײך אָטדױכע היימעס אָפּגעזאַגט
צו גײן אױן יאָגנדיג... אַמיר װײסן: דאָס איז געװײס צוגעגרייט מיט
דער הילף פֿונעם אױנטריגאַנטישן פֿײנט, אָבער... פֿון מײנע יונגערע
אָפּיצערן האָט זײך א באטאַליאָנ־קאַמאַנדיר מיט אַ קױל דורכגעלע־
כערט דעם שאַרבן, די אױבעריקע זענען דערשלאָגן... אױב האָב בא־
שטימט אָנצונעמען דױנגענדיקע מיטלען: אױב דופּ אַרױס אַיער
פּאַלק, דעם נאָענטסטן מיליטער־טײל, איר האַרפט מיר העלפֿן אַנט־
װאַפענען „מײנע“ באַנדיטן"...

— װאָס װעט איר זאָגן?

דער פאלקאווניק קרעסטניקאוו האָט זיך מיט אַ גרינגערן געמיט
געווענדט צו זינע אָפיצערן, ארענגעקוקט יעדערן באזונדער איך די
אויגן, געווארט.

— זיך ווענדן איך שטאב פונד דער דיוויזיע...

— און איך מיינ, אז דאָס איז איך דער קאָמפעטענצ פונד קאַרפוס-
שטאב.

— איך טראָג ארענג אַ פאַרשלאָג, — האָט געוואָגט אַ שטאב-קא-
פיטאנ מיט אַ בערדישן פאַנעם, — איך וויל פאַרלייגן...
— ביטע, — האָט געענטפערט פאלקאווניק קרעסטניקאוו, — ביטע,
איך הער אייך.

— באשיסן דעם סיבירער שיסער-פאלק מיט דער רעכטפלאנטיקער
קאטאריי.

די זיצנדיקע אָפיצערן האָבן צוגעשאַקלט מיט די קעפּ:

— גענאל!

— און אידיו!

— אויסקערן די „סאמיאַ“ מיט אַ אוראגאנ פונד גראנאטן...

פאלקאווניק קרעסטניקאוו האָט געדרייט זינע כרייטע וואַנצן,
מיט דער לינקער האנט האָט ער זיך אָנגענומען פארן סאָלדאטישן
געאַרגי-קרייז, וואָס איז באַ איך געהאנגען אפן ברוסט.
— אַ געניואלער אינפאל!

אונדזערע בעסטיעס וועלן דערוועגן, ווי מע צערניכט „יענע“ אפ
קאטלעטן פונד דער אייגענער אהטילעריע, וועלן זיי געוויס ארויסגעבן
די אונטערהעצער... אזוי האָט געטראכט פאלקאווניק קרעסטניקאוו.
ער האָט אַ ווילע געקנייטשט זינע שטערן און געפרעגט באַמ געקומע-
נעם אדיוטאנט פונד סיבירער שיסער-פאלק:

— איר זינט אינשטימיק, הער פאַרוטשיק? געפעלט אייך די אי-

דיי?

— דערלויבט מיר זיך אָנפרעגן באַמ קאמאנדיר פונד פאלק...

— מיט פארגענוגן, ביטע זייער.

איז דער פאַרוטשיק געלאָפן צום טעלעפאָן, געקלונגען צו זיך איך
פאלק.

און די אָפיצערן פונד דער דריי-אונזיבעציקסטער דיוויזיע האָבן
גרינגער אָפגעאַטעמט:

— ניט האָבן אפ זיך אזא פלעק, אזא כארפע! — האָט געוואָגט

מיט א לוכטיק געוואָרענעם בליק דער פּאָלקאָוויק קרעסטניקאָוו צו די איבעריקע אָפיצערן.

— זאָל אויסגיין צו די שויסער!
— מע וועט זיי צערעבן, ווי פּולווער, די מענווואָלימ...

*

אָט דערפאר איז דאָס אין דער באַטאָריי געקומען א פארשוויצטער, אפ א פארשוויצטן פּערד א פראפּאָרשטיק פון סיבירער שייסער-פּאָלק. ער האָט זיין פּערד געלאָזן בא די שייטערע ביימלעך און איז אליין אָטגעשפּרונגען אפ גוטערמאנס שוץ-גראָבן, וועג יענער איז גע- זעסן וכאמ טעלעפּאָן. שלינגענדיק די ווערטער, האָט ער געפּרעגט:

— וווּ איז אַבער קאָמאנדיר?

גוטערמאן האָט אים געענטפּערט ניט גלייך, ער האָט איבערגעגעבן א קאָמאנדע פונ פּונקט. די באַטאָריי האָט אויסגעשאַסן, און דער פּאָ- רטשיק פּריקאָט, וואָס איז אומגעגאנגען היינט אונ צוריק איז פּלאַנג פונ דער באַטאָריי, איז צוגעקומען צום שוץ-גראָבן. דערזען דעם פּרא- פּאָרשטיק, האָט ער געזאָגט:

— דער קאָמאנדיר פונ דער באַטאָריי איז אפּן פּונקט. וואָס האָט

איר אים איבערצוגעבן?

— איך בין געשיקט פונ פּאָלקאָוויק זלאַטאָווראָטסקי, — ער האָט

זיך אומגעקוקט אפּן זיצנדיקן טעלעפּאָניסט און איז אָפּ אַן א זיט, — ער קאָמאנדעוועט מיטן זיבעטן סיבירער שייסער-פּאָלק...

— איך הער אַיך. איז וואָס איז אַבער פארלאנג?

דער פּראפּאָרשטיק האָט איבערגעביטן זיין שטימ. זי איז בא- אימ געוואָרן הייזעריק, פארשטיקט. ער האָט גענומען „פּאָד קאָזי- ראָק“, אראָפּגעלאָזן פלינק די האנט.

— דער פּאָלקאָוויק האָט געבעטן... פּאָלקאָוויק זלאַטאָווראָטסקי

פּאָדערט, מע זאָל באשיסן זיין פּאָלק פונ אייגענער ארטילעריע, וויל אויב ניט...

— איך פארשטיי אַיך ניט, הער פּאָרטשיק! וואָס הייסט „בא-

שיסן פונ אייגענער ארטילעריע“?

פּריקאָט האָט געמאכט א טריט צום לינקן פּלאַנג און האָט איר בערגעגעבן די קאָמאנדע. ער האָט זיך ווידער אויסגעדרייט מיטן פּאָ- נעם צום פּאָרטשיק, געקוקט אפּ אים מיט פארווינדערטע אויגן.

— אַיט...

— איז וואָס וועט זיין?

— ...איז פאראן א געפאר... הינטטיקע נאכט... אלע אפיצערן פון פאָלק, פון דער דייוויזיע...

דער ווינט האָט דערטראַגן נאָר אַפּגעהאַקטע שטיקען פראָזן. גור מערמאן האָט אָנגעשפּיצט די וואַיערן, איז אים האָט געזונגען דאָס בלוט. איז האָט זיך פּאַרגעשטעלט דאָס בילד, ווי סאָלדאַטן האַלטן אים די הענט די ביקסן אראָפּגעלאָזן „צו דעם פּוס“; ווי זיי קוקן ניט גלייב איז פאַנעם, „עסן“ מער ניט מיט די אויגן די אָפיצערן, זייערע קאָ- מאַנדירן. אים האָט זיך איצט שטאַרק געוואָלט וויסן, וואָס דער פּאַ- רוטשיק פּריקאָט וועט אָפּענטפּערן. און די מינוטן, וואָס צווישן די אָפיצערן האָט זיך געצויגן די שטילקייט, זינען פאר גוטערמאנען גע- ווען, ווי די צייט, ווען מע דערווארט א שראפנעל-אופרייס איבערהן קאָפּ. ענדלעך האָט ער דערהערט:

— איך זאָג זיך אָפּ... דער קאָמאַנדיר פון דער באַטאַריי איז אַט אפּ יענעם הויכן בוימ.

דער פראפאָרשטיק האָט קוים אויסגעברומט:
— המ-המ...

ער איז גאַנגעמאנגען גאַנץ דעם געוועזן שפּאַנענדיקן פּריקאָטן. — יעוואַטובאַוו, וועסט באַווייזן דעם הער פאַרוטשיק, ווי דער קאָ- מאַנדיר געפינט זיך, — האָט באַפּוילן פּריקאָט און גענומען צום קאָ- זיראַק זיין האַנט, געענטפּערט אפּן פראפאָרשטיקס גרום. פון לעצטן האַרמאַט האָט זיך אופגעהויבן פון געזעס דער נומער צוויי, אג אַלטער סאָלדאַט, ער האָט אראָפּגעשאָטן די בלאָטע פון שיי- געל און איז וואוּעקן צום פונקט.

*

— שלאָפּסט דאָרטן, צי וואָס פאר אַן אַנשיקעניש? — האָט סער- גייעוו געשריען צו גוטערמאנען, — וואָס האָט איר איבערגעריסן דעם פייער? דער קאָמאַנדיר איז אים קאַם.

— מיט דער גאַנצער באַטאַריי! היי פאַטראַנען!
— איבערגעגעבן.

בא גוטערמאנען האָבן געציטערט די פינגערן, ער האָט שוין גע- וואָלט וויסן, מיט וואָס דאָס וועט זיך ענדיקן: „וועט מען שייסן אפּ די אויגענען?“

גוטערמאן האָט איבערגעגעבן דער באטאריי — ארויסרופן דעם פּאַרוטשיק פּריקאָט צום טעלעפּאָן.

גוטערמאן האָט זיך אופגעהויבן, אָנגעריבן די פּאַרזעסענע פּיס, ארויסגעשטעקט דעם קאַפּ.

— מע רופט אייך צום טעלעפּאָן, וואשע בלאגאָרדע... פּריקאָט האָט צוגענומען פּונ זינע הענט דאָס טעלעפּאָן-טרעבל, געהייסן ארויס.

— גיי צום ערשטן הארמאט, ווארט ביז איך וועל דיך רופן, — האָט ער געזאָגט מיט קאלטער אומרו.

איז גוטערמאן געזעסן אפן לאפעט פונ ערשטן הארמאט, ווי מוכא איז געווען דער צילמיססער. צו זיי האָבן זיך דער-טראַגן אָפּגעהאַקטע פּראָזן פונעם געשפרעכ צווישן דעם קאַמאנ-דיך און פּריקאָט:

— איך פּערזענלעך... אויב איך מעג דאָס זיך דערלויבן... גיין:: איך בין קעגן, זאָל באפוילן דער קאַמאנדיר פונ קאַרפּוס. איך וויל ניט. נעמט דאָס אפּ איבער פּאַראנטוואָרטלעכקייט. גיין... איך באשטיי אפּ מיין אָפּזאָג. יא, צום לעצטן מאָל...

דעם פּאַרוטשיק פּריקאָטס לעצטע ווערטער זינען געווען פול פאר-צווייפלונג. זיי האָבן געבעטן: „האַט מיטל'ד, איר וועט סעווי ניט געווינען, איר האָט פאַרשפּעטיקט“...

— גוטערמאן!

גוטערמאן האָט זיך אפּהייב געלאָזן צום שווער-גראָבן. ער האָט געזען, ווי דער אָפּיצער איז ארויס מיד, ווי ער איז געוואָרן גאָב נידעריקער. גוטערמאן האָט זיך צוריק געזעצט אפּן נידעריקן פעניאַק, וואָס האָט אים שוין באלד א יאָר געדינט פאר אַ ישטול, גענומען דאָס טעלעפּאָן-טרעבל אין האנט.

איצט האָט געקלונגען סערהגייט:

— דו הערסט מיך, דו, גוטערמאן?

— איך הער, פארוואָס זאָל איך ניט הערן? — ער האָט זיך צע-לאכט אין טרעבל — וואָס, ווילסט וואָס איבערגעבן?

— איך וועל באלד קומען אפּ דער באטאריי, — האָט סערהגייט געזאָגט מיט אַ בייזן טאָן, — וועלן מיר קאָכן אָננעסן?!

— שלום!

גוטערמאן האָט ווידער געעפנט די וואַגן. ער האָט זיך דערמאָנט,
אז ער איז איצט ניט אפ דער פּאָזיציע. ער האָט דאָס פארשטאנען
נאָך דער זשעסטיקוליאציע פונעם די פארשוויצטע, צעהיצטע קאָרטנ-
שפּילער.

— אינ דינן מאמענט אריין, ווו טאשסט אופ? איך האָב שוין באלד
פארשפילט מינע טאכטויניג...

— ווער עס שפילט ניט איך קאָרטנ, פארשפילט קיין מעזומאָניט,
ווער עס גייט ניט צו געקיוועס, באקומט ניט קיין בוכאָנעס...

די סאָלדאטישע פענעמער זינען געווען צעפלאָאט, נאָך איינער
האָט באמערקט, ווי גוטערמאן שטאמלט, האָט ער זיך אופגעהויבן,
גענומען פונעם גוטערמאן טישל מילך און געהאָלפן אייך טרינקען, צו-
געהאלטן דעם קובליקל.

גוטערמאן איז ווידער געבליבן ליגן. ער האָט זיך אַלץ געוואָלט
אַנעמען פארן עק פאָדעם, צעוויקלען דעם קבול פונעם די לעצטע געשע-
ענישן אפ דער פּאָזיציע.

נאָך דעם, ווי די באטאריי איז פארשוויגן געוואָרן, איז ער ארויס
פונעם ישוּצ-גראָבן. ער האָט געהערט ווי סקריפּקע האָט געזאָגט:

— איך האָב שוין לאנג געוויסט, דער דיטש יאָכלט ניט. זעט, אפ
קיין איין שאָס ניט געענטפערט.

— דינן געווען איז פונעם אַ קאָלטיג, — האָט אים אָפגעענטפערט
מיט אַ געלעכטער אַ סאָלדאט, אַ ווייטרום.

— איז פארוואָס טאקע שיסט ער ניט?
— דערפאר, וואָס ער האָט ניט אַזוינע בארימטקייט ווי זון.

— זינט אלע דויך, ער וועט ענטפערן אַוינמאָל און גוט.
— ניטאָ זיך וואָס צו אמפערן, — האָט געזאָגט אַן אַלטער לעט, —

מירן עלטער ווערן, וועלן מיר זען, מיט וואָס אַ פערד מאלאָכעט...

— ניטאָ זיך וואָס צו קריגן, — האָט געפּשאַרעט מוכא.
— די פּרעמדע, זע אייך, טוט וויי, זיי באפן זיך פאר די זינט,

ווען מיר גיבן איך קאָלנער דעם דיטשוק?
ער, גוטערמאן, האָט דאָך נאָך פונעם אַנהייב מילכאָמע געהאלטן
סקריפּקען פאַר אַן אונטערלעקער. זאָגט ער:

— זיי פארדריסט נאָך, וואָס דו ביסט בלינד, וואָס דו באטראַכט
ניט וואָס דו רעדסט,

— איך בין בלינד, איך?

סקריפּקע האָט פארוואָרפּן זיין קאָפּ צום נאַכטיקן הימל, געצײלט די שטערנ.

— צײל, צײל, דיין מאלכאַמאַוועס איז דאָרטן, מיט טויזנטער אויגן קוקט ער אפּ דיר...

פונ רעכטס און לינקס האָבן ניט אופגעהערט קנאלן הארמאטן, זײ האָבן געריסן די נאַכטיקע שוואַרצען, באומרויקט די ווינטערדיי קע סאָפּ נאַכט.

נאָר באַ אימ, באַ גוטערמאַנען, אפּ דער באטאריי האָבן סאָלדאטן ווידער געשפּיליעט די העקלעך פונ די שינעלן און שטעפּער פארצויגן די כּוויכ־רימענס.

מע האָט מיט קעראַסינ גערייניקט די העלדזער פונ די הארמאטן, און נאָך דעם איז מען געבליבן זיצן ווי פארשטיינערטע אפּ די קאל־טע לאפעטן.

דער פאָרוטשיק פּריקאַט איז אומגעגאנגען היג און צוריק פארבן די גליווערנדיקע הארמאטן, איז פראָנט פונ דער באטאריי. ער האָט אלע וויילע, צוגעלייגט די רעכטע האנט צום שטערן און גערויכערט אָן אַ שיר, אָנצײננדיק אייג פּאפּיראַס אָן דעם אנדערן.

נאָך זײַן שווערן שפּרײַזן, נאָך זײַן פארוואָרפענער אפּ ארום באַ-ראשקענער קוטשמע האָבן די סאָלדאטן געפּילט, אז מיט אימ איז עפעס געשען. נאָר קײנער פּײַן דער דינערשאפט האָט ניט געוויסט ווי געהעריק, וואָס מיט אימ איז. ער, גוטערמאַן, האָט אָבער קײנעם דער-ווײל ניט אויסגעזאָגט, ער האָט געווארט אפּ סערגייעוון.

די נאַכט האָט זיך אויסגעטאָן. ווי אַ קראַנקער נאָך אַ קריזיס האָט אָנגעהויבן עפּעגען זײַנע אויגן דער כּלײכלעכער מיזרעב.

איז נאָענט וואָלד איז דער גרעסטער טײל בײַמער געשטאַנען נאַקט, אָן דעם דיקן שניי. אינדערלופטן האָט זיך געפּילט אַ פּאַר-טײַטע אומבאַשטימטקײט. אַ שווערע שטימינג איז געווען באַ די סאָלדאַטן איז די שוואַרצליכער. ניט אויסגעשלאָפענע. אָנגעשטרענגטע, פּאַרברודיקטע, בענקענדיקע, באַשאַטענע מיט פּאַראזיטן, צעקראצטע, צעיאָטרעטע, זײַנען די סאָלדאַטן איצט געווען ווי מעוועס אפּן יאמ, וואָס זאָגן אָן אַ שטורעם. עס האָבן זיך געשאַטן קלאַלעס, זידלערײַען פּונ יוגע, אלטע האָבן געשלונגען זיפּצן.

סערגייעוון איז געקומען פונ פּונקט. ווי ער האָט נאָר אַריבעהנער

שפרענען איבערן שוועל, האָט אים שוין גוטערמאן דערלאנגט די האנט און א שטיפן דריק געטאָן.

— ביסט מיר א צו פריילעכער, — האָט געווישט די וואָנצן סער-גייעוו, — וואָס איז מיט דיר דער מער?

— אים האָט זיך געוויס געקאָלעמט מאַסקווער בארעמהארציקע שוועסטער, — האָט מוכע געזאָגט מיט קינע און מיט א פאלשן שמייכל. — ווי מיר ווילט זיך דאָס איצט זיין אין מאַסקווע! — האָט זיך גוטערמאן אָנגעכאפט פאר מוכעס געדאנק, — אָט ווי עס וועט זיין פריילעך!

סערגיעוו האָט אפ אים געקוקט בארויגעז. מוכע האָט געווישט מיטן ארבל די גאָז.

— נורו, וואָס? וואָס וועט זיין אין מאַסקווע? דארשן. אָבער גוטערמאן איז שוין געלעגט אויסגעצויגן בא זיך אפן פלעקערדיקן בעטל, געווארט ביז סערגיעוו וועט צו אים אָנהייבן ריידן. און ערשט נאָך דעם וויל ער זיך טיילן מיט דעם, וואָס ער האָט אונטערגעהערט אליין און וואָס דער ווינט האָט צו אים דער-טראָגן פון דעם געשפרעכ צווישן דעם קאָמאנדיר און פריקאָטן. סערגיעוו איז אָבער געווען פארנומען מיט „א קוק טאָג איז העמד“.

— מיר לאָזט ניט צורו היינט א גאָנצן פארטאָג, — האָט ער גע-זאָגט, — וועט וועט שוין פאָרט געמען א סאָפ צום קאָרמענען די מיעסקיטנ!

גוטערמאן האָט געשוויגן, נאָר צי מוכען האָט זיך איבערגעגעבן גוטערמאנס געדאנק, צי ער אליין האָט געטראכט וועגן די אָפגעריסענע פראַזן פון דעם געשפרעכ צווישן פריקאָטן און דעם קאָמאנדיר, ער האָט זיך געווענדט צו סערגיעוו:

— זאָג, דו האָסט ניט געהערט, וואָס דער קאָמאנדיר האָט גע-רעדט מיט פריקאָטן?

סערגיעוו האָט אָפגעקערט זיין פאָנעם פונעם רויכלעמפל. — פונדאנען ווייסטו פון דעם געשפרעכ? — סערגיעוו האָט גע-קוקט איין מאָל אפ גוטערמאנען, איין מאָל אפ מוכען, — ווער האָט דאָס דאָ איבערגעגעבן?

— וויל דער פראַפאָר פון דער אינפאנטעריע איז דאָ געווען פריי-ער ווי בא אים, אפן פונקט — האָט געזאָגט גוטערמאן.

קאלאור האָט געשווינגן. ער איז ניט געווען אפּ דער באַטאָריי, ער
איז אומגעפאָרן נאָך האָבער אפּ דער סטאַנציע.

איך שוץ-גראָבן איז אפּ אַ ווילע שטיל געוואָרן. סערגיעוו האָט
פארשפּיליעט זיין העמד, די גימנאַסטיאָרקע, דעם מונדיר, אָפּגעשפּי-
ליעט דעם רימעג פּונם בויב.

מוכע האָט געבראָכן דיטלעכ אונטערצוהייצן דעם טשוהונטשיק.
גוטערמאן און קאלאור האָבן געגריזשעט אַ טרוקענעם סוכאר.
סערגיעוו האָט זיך צוגעזעצט אפּן עק בעטל באַ גוטערמאןס צו-
פוסן, אַ קראַץ געטאָן די פּאַטילייע, אַ וואָרפּ געטאָן אַ בליק צו מו-
כע און געוואָגט:

— איצטער איז אַן אָנהייב פּונם אָנהייב. עס גייט צו דעם...

— וואָס-וואָס? זאָגן, לאָמיר הערן?

גוטערמאן, האָט שוין ניט געקאָנט דולדן, אימ האָט זיך געוואָלט
הערן כאָטש סערגיעוו, וויבאלד ס'איז ניטאָ סטעפּאנטשוק; ער האָט
זיך אזוי שווער אופּגעזעצט, אַז דאָס בעטל האָט אַ טראַסק געטאָן.

— די דרע-אונזיבעציקסטע דיוויזיע, די סיבירער שיסער ווילן ניט
אָנגרייפּן און זיי זינען הינט פּארטאָן ניט געגאנגען אין אָנגריפּ.
איך האָב דיטלעכ און קלאָר געהערט, ווי דער פּראַפּאָד האָט געוואָגט
צום קאָמאנדיר:

— זיי ווילן ניט גיין, הער פּאַלקאָוויק. מע האָט שוין גע-
פּרוּווט מיט ביוזן און מיט גוטן, עס העלפט ניט.

— מיר קאָנען אָבער ניט אָפּווענדן אונדזערע באַטאָרייעס פּונם די-
אָנגעמערקטע צילן, פּונעם סוינע, און די מאָדאלע זינט דערפּונ...

— הער פּאַלקאָוויק! — האָט געפּלאַפּלט דער פּראַפּאָד, — זיי
זינען שוין סינזוי ניט מער קיין סאָלדאטן. „מירן ניט גיין — זאָג
זיי, — אונדז איז געיוג, זאָלן אנדערע“.

— „איך וועל זיך דורכריידן מיטן עלטערן אָפיצער אפּ דער באַ-
טאָריי“, — האָט געוואָגט דער קאָמאנדיר און האָט מיר געהייסן
ארויסגיין פּונם שאַלאַש. און איר האָט דאָ געהערט, וואָס פּריקאָט האָט
אָפּגעענטפּערט?

באַ סערגיעוו זינען די אַקסלען העכער געוואָרן, ער האָט גע-
וואַרט מיט אַ שמייכל אפּ די ליפּן:

— נו, מעלקט זיך שוין ווער-ניט-איז, — האָט ער געפּינטלט צו
מוכע און צו גוטערמאנען.

— מיר ביהע האבנ עטוואס געהערט, האט געזאגט דער ער-
שטער מוכע.

— אבער ניט אינגאנצן, האט צוגעגעבן גוטערמאן.

— וואס האט געענטפערט פריקאט?

— ער האט ניט אינגעשטימט, גוטערמאן איז געווען פריילעך,

ווי ער וואלט באקומען א גרוס, אז סטעפאנטשוק לעבט. — ער האט
געזאגט, אז דאס איז איך דער קאמפעטענצ פון דעם קארפוס-קאמאנ-
דיר.

— איז ער נא כוואט! — סערגיעוו האט זיך איבערגעדוקט פון
צופוסנס געענטער צו גוטערמאנס קאפ, — פאר דעם איז פריקאט א
סאך ווערט.

— וואס, מיינסטו, שטעלט ער מיט זיך פאר? — האט געוואלט
וויסן קאלאור.

— איך מיינ, — מוכע האט זיך פארהאקט, ווייל גוטערמאן האט
אפ איך געגעבן א בליסקן קוק, — איך מיינ, — האט ער געזאגט
מיט א האלבן טאג, — אז ער איז אן עסדע, אזוי מיינ איך.

— און איך מיינ, אז ער איז... אן עס-ער. — גוטערמאן האט
ארופגערוקט אפ ארום זיך באראשקענע קוטשמע, ער האט דאס גע-
טאג יעדן ומאָל, ווען ער האט געוואלט עמעצן אויסלאכטן — געוויס א
הונדערטפראצענטיקער...

— די צייט וועט ווייזן, וואס דער אפיצער איז.

סערגיעוו האט וועגן דעם מער ניט געוואלט רייזן. איך האט
געבראכט דער קאפ: וואס זאלן זיי דא איצטער טאג, אויך מע וועט
באפעלן עפענען א פייער איבער דער ארויסגעפירטער אינפאנטעריע?
„זיך אפזאגן שיסן? דארפ מען זיך דאך אופריידן, עס איז דאך פא-
ראן ניט ווייניק סאלדאטן, וואס וועלן מירע האבן צוצושטיין“.

מיט א צעקנייטשט, ניט אויסגעשלאפן פאנעם איז ער געזעסן
פארטראגן איך זינע געדאנקען.

— טיערע יאטן איך דער הרני-אונזיבעציקסטער דייוויזיע, —
האט געזאגט גוטערמאן. ער האט דערפילט, אז סערגיעוו איז עפעס
אומרויט.

— און איך סיכירער שיסערפאלק זינען נאך בעסערע, — האט
סערגיעוו געזאגט, ווי אופטאפנדיק זיך.

— ניין, זאגן דאס ניט, איך קען אן ארדינארעז, איך האב דיר

און סטעפאנטשוקן אמאל דערצייילט וועגן אימ, זיין פאמיליע איז
סלעפקאו, אָט איז אַ כוואט.

— ווער איז ער, אַ סאַציאַלדעמאָקראַט? — האָט זיב מוכע אַרײַנ-
געמישט אינ געשפרעכ.

— אוואדע אַ סאַציאַלדעמאָקראַט, — האָט מיט איראַניע אָפּגע-
ענטפערט גוטערמאַן. — אָבער ניט פונ די „באַשיצלער“, ער האָט שוין
לאנג געזאָגט: „די גאַלדענע עפאָלעטן, מע הארפּ מיט זיי מאכט אַ
סאַפּ!“

— אַ כאַכעמ געפונען, — מוכע האָט מיטן גאַנצן קויעכ אַ זעצ
געטאָן מיטן שווערד אָן דעם שטיק פעכיקן זואַרצל, וואָס ער האָט
אַנגעגרייט אפּ אונטערהייצן — פאַר אזוינע היצקעפּ איז אַן אָרט
אינ מעשוּגאַמ-הויז.

— וואָס, עס ברענט באַ דיר ניט? — האָט סעחנייעוו געזאָגט מיט
אַ שמייכל. ער האָט צוגענומען באַ מוכען דעם פעניאַק, זיב גענומען
אונטערהייצן דעם „סאַנאַטשיקל“, ווי קאַלאָר האָט אָנגערופּן דעם
טשוהונגענעם אויוון.

— די באַשיצלער האָבן מער קיינ מאַזל ניט, — האָט גוטערמאַן
איראַניזירט.

— דאַס וועלן מיר שפּעטער זען, — האָט שוין מיט בייזקייט אָפּ-
געענטפערט מוכע.

— נאָר ניט קריגן זיב, מירן צעטיילן די יערושע, — האָט קאַ-
לאָר געמאַכט אַ פּשאַרע.

— גערעכט איז קאַלאָר, — האָט געזאָגט סערגייעוו. ער איז גע-
זעסן אפּ די קני, האָט געבלאַזן אין דער פירקאַנטיקער לאַכ פונ טשו-
הונטשיק און האָט גאַרגישט אופּגעבלאַזן, — הינט איז אַ ווינט, —
האָט ער זיב פאַרענטפערט, — עס יאָגט פונ דעם דייטש.

— האָסט שוין געפאַטערט די שוועבעלעכ?
קאַלאָר האָט ארויסגענומען אַ פריש פּושקעלע שוועבעלעכ און
געבעטן אפּקייט פונ אייוועלע.

באַ אונדז איז דער היימ... — ער האָט געטאָן אַ בענקענדיקן
זיפּצ, אמאַל איז פּעלד אָדער איז וואַלד, פלעג איב מאכט פּיער איינס
און צוויי, איז דער גרעסטער זאווערוכע, פלעגט זיב באַ מיר צעפלאַ-
קערן...

איז שוצגראַבן איז געוואָרן שטייל. גוטערמאַן איז געלעגן צוזאַמען

מיט סערגניעוונג אפ זינען בעטל. מוכע האָט געווארעמט שניי צו מאכען טיי.

קאלאור איז געווען פארנומען די גאנצע צייט מיטן אייוועלע. איז שוצגראָבן איז געוואָרן ווארעם. עס האָבן זיך בא אלעמען געקלעפט די אויגן, און אלע האָבן האלב געדרעמלט.

איז טעלעפאָן-קעסטל, וואָס איז געווען בא גוטערמאנען צוקאָפן, האָט געקלונגען. גוטערמאן איז געווען נערוועזער פון די איבעריקע, האָט ער גלייב דערהערט דעם קלונג און האָט זיך געכאפט צום טריבל.

מע האָט געפאָדערט פון די וויזיע-שטאב, פון בריגאדע-שטאב א צווייטן מאָל — „עפענען באלד פייער, זיך צוגרייטן צו דער שלאכט!“ — סערגניעוונג, מוכע, סערגניעוונג!

גוטערמאן האָט זיי געוועקט מיט די הענט, מיט די עלטבווינגס. געכאפט דאָס טעלעפאָן-קעסטל און איז ארויסגעלאָפן דער ערשטער אפ דרויסן.

באלד איז אָפגעגעבן געוואָרן א באפעל:

— די דינערשאפט צו די הארמאטן!

זינען ווידער פון די ישוצגראָבנס ארויסגעקראָבן האלב-שלעפעדיקע ארטילעריסטן, צעשמעלט זיך בא די אָפגעגעבן מילער פון די מיט פראַסט פארטויטע הארמאטן. דער קאָמאנדיר מיט סערגניעוונג זינען געגאנגען צום פונקט.

פון בריגאדע-שטאב איז ווידער אָפגעגעבן געוואָרן א באפעל:

„דורכרייסן דעם סוינעס פראָנט. וויפל לויכעס דאָס זאָל ניט קאָסטן, פאר קיינ זאך ניט אָפשמעלג זיך, ניט רעכענען זיך מיט לע- בעדיקע קרעפטן!“

באמ קאָמאנדיר פון דער באטאריי, קאפיטאן סאַראַקין, איז דער פאפיראס ארויסגעפאלן פון מויל, ווען ער האָט דערהערט די לעצטע ווערטער. ער איז געווען אינמיטן דער באטאריי, האָט ער גע- טאָן א פילבאדיטנדיקן קוק אפ פריקאטן און געזאָגט:

— פארשפעטיקט. עס וועט זיי איצט העלפן ווי א טויטג באנקעס.

ער האָט ניט באוויזן אָפצוגיין א פאר טריט פון פריקאטן, ווי מע האָט אים שוין איבערגעגעבן א צווייטע טעלעפאָן-גראמע:

— „ארויסשיקן דעם רעזערוו נאָך קאנגאנע-קוילן. האלטן די באטא- ריי איז שטרענגער דיסציפלין. זינען גרייט צו עפענען א פייער איז

יעדער ריכטונג. קאָרעקטירן מיטן פייער וועט דער גענעראל ארטאמאָנ-
סאָלאָגוב".

— עם מעג שוין קאָרעקטירן דער שעפּ פון דער ארטילעריע
אליין. עם וועט פון דעם גאָרנישט ניט ארויס.

פריקאָט האָט דאָס געזאָגט מיט צולאָכעס. ער האָט געוואָלט, אז
אויסער דעם קאָמאנדיר און דעם שיקערן סאָלאָגוב זאָלן אימ הערן
אויב די גאַנצע סאָלאָגוב.

דער פאָרוטשיק קאָבעלעוו האָט שוין צייט געהאט ווידער ווערן
שיקער.

דעם פראַפאָרשטישיק האָט דער קאָמאנדיר סאָראָקין אָפגעשיקט
אין רעזערוו, און אליין איז ער געבליבן שטיין אפּן לינקס פלאַנז פון
דער באַטאָריי. זיין לינקער פוס האָט באַ אימ געדריקעט ווי באַ אַ פאָר
דאָריקער.

סערהגייעוו איז געשטאנען פון ווייטן. איבערן אקסל איז באַ אימ
געווען אַנטגעטאָן דאָס טעלעפאָן-קעסטל און אינ די הענט האָט ער גע-
האלטן אַ קאטשלקע מיט טעלעפאָן-האַט. ער איז געווען פאָרדינגעט.
„טאָמער וועט מען עפענען אַ פייער איבער די אייגענע? וואָס וועט
ער קאָנען טאָן אויסער צעפלאַנטערן די באַפעלן? איבערבייטן דאָס
טרעבל, דעם ווינקלראָד, עם זאָל קיין סוימען ניט בלייבן פון דעם
פארלאַנג זייערנ?.. דאָס וועט ער טאָן. אָפגערעדט“.

פריקאָט האָט מיט אַ נאָזטיכל געווישט די פארפראָרענע וואַנצן,
מיטן מויל און מיטן נאָז האָט ער געזופט די זויערע בלאַטע-לופט,
וואָס האָט געשלאָגן פון דעם די האַרמאָטן. ער איז צוגעגאנגען גאָר
נאָענט צום קאָפיטאָן סאָראָקין.

— אויב מיינט... אינ די הוינטערלאַנד, — זיין קיין האָט זיך פארקני-
לעכט, געוואָרן גלאַנציק ווי אַ מעשענע קעפל פון אַ גראַנאט — אינ
די שטעט...

— ניט גאָר אינ די שטעט, — האָט סאָראָקין אָפגעענטפערט מיט
קאָס, — אינ די דערפער אויב... און אינ די טראַנשייען — ניט?
פארסאָפעט איז געקומען צו לויפן דער יונגערער ישרייכער, גע-

בראָכט אַ דריטע טעלעפאָן-גראַמע:
„דער גענעראל ארטאמאָנ-סאָלאָגוב וועט ניט קאָרעקטירן. ניט מאַ-
רויענ! אַרופוואַרפן זיך אַפּ די דייטשישע שוועגראַכנס פון דער אינ-
פאָנטעריע. זיך צומעסטן צום סוינעס ארטילעריע און בעשוימויפן

ניט ארויסלאָזן די איניציאטיוו. איז אומווארפֿן. מיט אַ פארצוים-
פֿיער איז ארויסווארפֿן פֿון די שוואַרצבֿנס, פֿארנעמען זינע פֿאַזיר-
ציעס. מירן איז טריבן פֿון פינסק און פֿון קאַוועל...
— איצט, — באַמ קאַמאנדיר סאַראַקין האָבן זיך געקרימט די
ליפֿן — יאָ, איצט וועט דאָס העלפֿן ווי אַ צוגעבונדענער פֿלאָסן צו
אן אָפֿגעפֿליקטן פֿוס.

*

דער זויערער הימל האָט געקוקט מיט אַ פֿארקרימטן פֿאַנעם פֿון
לעצטע פֿעווראלטעג.

דער טאָג איז געווען גלייכגילטיק. דער נאַענטער האָריוואַנט האָט
זיך אָנגעטאָגן איז אַ ברודיקן פֿעלדשער-כאַלאַט, פֿארגאַסן זיך מיט
געלאָשענער וואַפֿנע. דער הימל איז ניט קיינ הימל, די עהר איז ניט
קיינ עהר.

סאָלחאָטן האָבן גענודיעט באַ די שלעסער פֿון האַהמאָטן, באַ די
אָפֿגעוואַרפֿענע טירלעך פֿון די לאַדונג-קאַסטנס. מע האָט זיך גע-
קראַצט און געזידלט, געזידלט און געקראַצט:

— איז דער פֿאַסקודסטווע גאָטס מאַמען, דער נעקיווע, דער הור.
— איך וואָלט גאָט אליינ אַ שפּי געטאָגן איז זיין איידעלן
פֿאַנעם.

אַ שאַרפֿער שפּי מיט אַ שפּריץ באַגלייט די ווערטער.
— איז גריבער לעבעדיקע איז דאָך בעסער ווי איז גריבער טויר-
טע. — דאָס האָט געזאָגט כוויירין, דער גיבער, דער סיבירער שויער
שווירין. ער איז צוגעגאַנגען צום רינג פֿון האַרמאַטנ-ראָד, זיך גע-
שטעלט מיט דער פֿלייצע צו איז און זיך גערייבן צווישן די לאַפֿעטקעס.
אַ מע-כיי-ע! ווי איך וואָלט איז אַ באַד געווען.
אַ מענטש קאָגן זיך פֿאַרשטעלן אווינס, וואָס איז גאָר איז דער
וועלט ניטאָ.

— אפֿ דער זעלט וויז אלץ פֿאַראַן, גאָר ניט פֿאַר אונדז, ווילדע...
— מיינסט, אז וויטער וועט אויך אזוי זיין?
— מע האָט געשמוסן איבער די פֿאַרגרעכטע הינטנס, מע שמייסט
און מע וועט...

סקריפקען האָט מעגן ניט געלאָזן ענדיקן. מע האָט זיך אפֿ איז
געוואָרפֿן פֿון אלע זייטן:

— פארמאכ דינן פיסק, דו הונט איינער!

— מירן דיר לעבעדיקערהייט די געדערים ארויסרעיסן!

— טעלערלעקער!..

— זאל ער דאָס איבערזאָגן, — האָט זיך אויסגעגלעכט סוויי-

רינג, — איך וועל איך ווי א טשוואַק איך דער ערד אריינקלאפן.

עס האָבן זיך געהענגט צערייזטע כנעס. ציינער האָבן געקריצט,
אויב עס האָבן זיך געביסן פארשטשעמעטע ליפן.

סקריפּקע, איין געזעסן, ווי א כאזער מיט אן איבערהעשלגאָנענעם
קרייצ. זינג קאָפּ האָט ער אריינגעצויגן איין די אקסלען, ווי א היימלאַך
זער הונט ציט אריין צווישן די פיס זינג עק. עס האָבן נאָר געשטארצט
די דארע סקולעס זינגע.

מוכע איז געווען דער איינציקער, וואָס האָט אופגעהאלטן די
סאָלדאטן:

— ער וועט דאָס מער ניט זאָגן, — האָט ער געפּשאָרעט...

— זאל ער ניט מיינען, אז היינט איז דער פּערצנטער יאָר. מיט

פּאַטריאָטיזם וועט ער קיינעם ניט געמען, ניט אונטערקויפּן...

גוטערמאן איז געזעסן ארויבגערוקט דעם קאָפּ פון שוואַרצבאָן,
זיך צוגעהערט צו די געדריכטע רייד פון די סאָלדאטן און האָט זיך
ניט אריינגעמישט. ער האָט נאָר געטראַכט: „דינאמיט איז פאראן,
איינ פונק, — און עס וועט זינג א שרעקלעכער אופרעיס..."

פּריקאָט איז, געשטאנען בא דער קופּע פּערדישע מיסט און האָט
גערעדט מיט סקאָבעלעווי. (די פּערדישע מיסט איז געווען צוגעגרייט
צום אונטערצינדן זי, אויב דער דיטיש וועט לאָזן גאָזן).

— וואָס וועט באלד געשען, וואָס וועט באלד געשען?

גוטערמאן האָט מיט הארצקלאפּעניש געווארט אפּ געשעענישן,
אַבער איז טעלעפּאָן האָט מיט א רויקן טאָן איבערגעגעבן סערגיעווי:
— גאָבן פּריערדיקן ציל-אפּגשטעל מיט גראַנאטן, א ריי גאָב א

גוטערמאן האָט איבערגעגעבן. פּריקאָט איז געווען אָנגעשטרענגט,
ער האָט געקאָמאנדעוועט אפּן גאנצן קאָל.

די שלאכט האָט זיך אָנגעהויבן. עס האָט זיך צעדונערט איבערן
גאנצן פּראָנט, פּונ רעכטס און פון לינקס. איבער דער גאנצער צוויי
הונדערטווערסטיקער לענג פון פינסק ביז קאָוועל, אפּ אלע צווינגן

און שטרעמער פון טיכ סטאָכאָד. די ערד האָט געציטערט, זיי ערד
האָט זיך געהוידערט, די ערד האָט אונטערגעשפרונגען, — אפ איר
האָט די הויט געפלאצט.

צענפונטיקע, אכצפונטיקע שטאַלענע גלעזער, אָנגעשטאַפּטע מיט
שמאלצ פון מעליניט און דינאמיט האָבן געפּפּט, געסווישטשעט, גע-
פלוּיגן דאָ ווי גרינגע פּייגלעך, דאָ ווי שווערע רויב-אָדלערס, גע-
דרייט זיך, ווי שלאנגען, מיטגעשלעפט נאָך זיך, ווי וואלפישן, שווערע
כוואליעס לופט, און ווי אווטאָמאטן-לֶאָקאָמאָטיוון אפ אויסגעלייגטע
רעליסן געקומען פינקטלעך צום אָנגעמערקטן אָרט.

אפ גוטערמאנס ובאטאריי האָט מען אלע ווילע געביטן די דיכ-
טונג, פארמערט און פארקורצט די צאָל פון שעטעך, די ציפער אפן
טרעבל פון שראפנעל און אפן ווינקל-ראָד.

— אונד א ריי, צוויי פאטרענעס. הדי פאטרענעס!

שטיקער טאָג האָבן זיך מיטגעריסן מיט די פליענדיקע שטאַלענע
טויבן, פאסן טאָג האָבן זיך אונטערגעוואָרפן אונטער שינעס פון אונ-
טערשפרינגענדיקע רעדער, פון צעגליטע הארמאטן.

סאָלדאטן — ווי אווטאָמאָטן, באלאנס-רעדער פון זייגערס, גע-
שלעפט דורך אָנגעצויגענע פרוזשינעס.

פון רעזערוו האָט מען צוגענומען די קאנאָנע-קוילן אין די לֶאָ-
דונג-קאסטנס, געפאָרן ברענגען נאָך.

דער דיטש איז געווען פארטייעט. דער דיטש האָט געווארט, ניט
געענטפערט.

די צעפליקטע, צעפאסעוועטע הימלבלאסקיט, א צעווירעטע פון
גראנאטן- און שראפנעלנפלי האָט זיך צעבראסטעט.

ערגעץ ווייט האָבן פּראָפּעלערן געמאָלן די ווינטער-לופט. ערגעץ
ווייט האָבן מענטשן זיך געזעצט אין ביכער פון שטאַלענע פּייגלעך,
זיך אַעלאָזן טראָגן אין דער הויב פון צוויי טויזנט מעטער...

פּייגלעך האָבן געהרייט מיט זייערע עקן איבער דער פעכאָטע,
מיט צעוויכערטע פליגלעך דערלאנגט א קוק צו דער יארטילערע.

גרינע האקעטן, ווי אויגן פון הונגעריקע וועלפ, האָבן פונקען גע-
שאַטן פון אויבן, אָנגעוויזן ווו דער קאַחבן פארשטעקט זיך. אָנגעוויזן
און אוועקגעפלוּיגן. זייערע עיגן פארהרייט, ווי רויב-פּייגלעך, ווען זיי
האלטן אין די נעגל זייער קאַחבן. זיי האָבן זיך אומגעקערט צו די
דיטשישע שוצגראָבנס.

רוסישע „זעניטקעס" האָבן געפרוּווט שפּילן זיך מיט די פּינגלעך
און האָבן נאָך זיי געלאָזן סערפּאנטיג פּונ רויך. ווי רוסישע ארטילע-
רע האָט ניט אופגעהערט באשיסן די דעטשישע אינפּאנטעריע-פּאָזי-
ציעס. פראנצויזישע גראנאטיג האָבן זיך געשיפּט פּונ די רוסישע האר-
מאטג-מילער, ווי זיי שיפּן זיך איבערן שטילן אָקעאן. אָבער די
דעטשן זינען געווען רויך.

די לופט איז נאָר געווען אָנגעזאפּט מיט זיסקייט פּונ פּולוועד-רויך,
מיט קיצל פּונ שטורעם.

אונטער די פּיס און ארום די הארמאטן איז געוואָרן קלעפּיק. צו די
טריט האָט זיך געטשעפעט שיטערע בלאָטע. דער טאָרפּ פּונ פּאַלעסיע
איז געוואָרן שיטער — ווי די געדאנקען כאמ קאָמאנדיר סאָראָקין
און בא די אָפּיצערן פּונ די איבעריקע באטארייעס.

זיי האָבן ניט געקאָנט פארשטיין:

— וואָס טראכט זיך דער דעטש?

— וואָס טוט זיך אין הינטערלאנד, אין רוסלאנד?

קיינ זונ איז דעם טאָג ניט געווען, אָבער קיינ וואנדערנדיקע
וואַלסגס אויך ניט. איז דער הימל געלעגן, ווי אָנגעוויקטע וועש אין
א צעבער מיט קוויטיקע וואסער. פּונ מברעוו-זייט האָט צעלאָכעסדיק
געבלאָזן א שטיל ווינטל, געקילט די צעהיצטע פענעמער.

סאָלדאטן האָבן נאָך אלץ מעטאָדיש געארבעט; דער זעקסטער
און זיבעטער נומער האָט צוגעטראָגן קוישלעך גראנאטן צום לאפעט.
דער דריטער נומער האָט מיט זיי פארשטאָפּט דעם גאָרל פּונ האר-
מאט; דער צווייטער האָט פארמאכט דעם שלאָס, און דער, ערשטער
האָט זיך צוגעהערט צום וואָרט — „פּייער!" געצויגן דעם שנור, און-
טעהנעהויבן געוואָרן פּונ הארמאטס שפרונג צוזאמען מיט זיין געזעס.
סאָלדאטן האָבן גערעדט און געטאָן.

— ס'וואַלט ניט געשאט, וועג דער דעטש וואָל אוועק אהיימ און

מיר נאָך אימ.

— ווהיין קיינ דעטשלאנד?

— זיין, אויך צו זיך אהיימ.

— וא גרוב, איז פאר אונדז, לוי פרייער, א שטוב.

— וואָס, ניט צייט?

— וועג דער סאָפּ וועט זיין, וועלן מיר שוין נישט זיין.

— ניט ריידן!

דער עלטערער, דער פייערזווערקער סאָלדאטענקאָוו איז געווען אַזוי געווען אַזוי געכמורעט. ער האָט איבערגענומען פֿון גוטערמאָגען די קאָמאָנדע און האָט זי איבערגעגעבן:

— הונדערט איינעס. מיט גראַנאַטן.

— הונדערט פינף... וואַרט... זיבעציג זיבן, מיט גראַנאַטן.

— דרין דייען!

די סאָלדאטן זינען געווען פֿאַרטויבטע. מע האָט שוין לאַנג אַרויסגעוואָרפֿן די וואַטע פֿון די אויערן.

האָב זינען די סאָלדאטן פֿון דער ערשטער באַטאָריו און געוויס אויך פֿון די איבעריקע שכיונישע באַטאָריען געווען צופֿרידן: מע האָט, ניט געהערט קיין שטעפֿן פֿון קוילנאוואַהפֿער, קיין שוילן יאָדער-לעב פֿון ביקסן.

— ער האָט זיך געוויס באַהאַלטן אינ די צווייטע טראַגזייען...

— אונדזערע גענעראַלן האָבן מיסטראַמע אַרויסגעגעבן.

די סאָלדאטן האָבן נאָך, ניט אַופֿגעהערט צו ריידן. האָס ווינטל האָט כּויל געבויסן די ברעמען, און אינ דער לופֿט האָט זיך שוין גע-טהאַנגן אַ „ענטפֿער“: דער „דיטש האָט געעפֿנט זיין מויל מיט „טשע-מאָדאַנעס“.

צוזאַמען מיט וויכער, מיט טרויסלעניש, מיט נאָענטן סווישטש און פֿינף האָבן זיי אָנגעטראַגן שרעק פֿון טויט, אינוואַ פֿון יונדן, האָבן אָפֿגעשטעלט הערצער און געקילט די בלוטן. זיי זינען אָבער אַריבערגעפֿלויגן איבער די קעפֿ פֿון די דערשראָקענע אַרטילעריסטן און האָבן זיך, אַופֿגעריסן ווייט, הינטער דער באַטאָרין.

— אינ וואַלד האָט געבראַכן, געריסן יונגע צווינגן און דיקע שטאַ-מען. מיט וואַרצלען אינ דער הייך זינען אונטערגעוואָרפֿן געוואָרן ביימלעך. און פֿונדווייטן האָט עס אויסגעזען, ווי אַפֿ אַ צירק-אַרענע וואַרפט אַ זשאָנגליאַר פֿלעכטלעך, געוויקטע אינ נאַפֿט און אונטער-געצונדענע.

עס רייסט אַופֿ ווייט, און די סאָלדאטן קוקן מיט פֿאַרגעניגן אַז דער צעשמערונג.

— זעסט אָקאַרשט, ס'אַראַ קוטשעראַווע קעפֿ?

— ווי זיי קנעטן דאָס די ערד!

— אַט אַ צעשמערעניש!

— אַ ריי!

— הערט, הערט!

סאָלדאטישע, פענעמער ווערן וויסן, ווי דער שניי הונטער די פאָר
ווציעס. דער הימל דריקט אפ דער ערד.

דאָס מאָל זינען די פיר טשעמאָדאנעס ניט, דערפלווינג. זיי האָבן
זיך טיפ פאָהרגאָבן אין דער ערד און האָבן פונדאָרטן ארויסגעוואָרפן
הארטע שטיקער פראָסס, זיי באַצטעמט מיט פּאַלעט־גרינעם רויך.
— ער טרעפט מיטן פינגער אין הימל, — באַכמעט זיך איינער.

— כיים אָפ די צונג, הונט איינער!

אפ דער באַטאָריי איז איבערגעריסן געוואָרן דאָס פּיער.
גוטערמאנען האָט מען געקלונגען פונד רעזערוו.

— וואָס איז באַ אייך? באַ אונדז פאלן די פּערה. מענטשן קינקלען
זיך אין קאָנוולסיעס. עפּשער גאָז?

גוטערמאנען האָט גענומען שווינדלען דער קאָפּ. דאָס טרייבט אין
געפאלן מיט אַ ווייטן קלונג און געבליבן לינג באַ די פּיס. מיט פאָר
פרוירענע אויגן האָט ער אַ קוק געמאָן צו דער באַטאָריי. דאָרט האָבן
זיך סאָלדאטן געגראָבן מיט די מילער אין דער ערד, געזופט די שיי-
טערע בלאָטע, אנדערע האָבן זיך געהאלטן מיט אייג האַנט פארן מויל,
מיט דער צווייטער — פאָר דער נאָז, געקלאַפט מיט די פּיס, און אַז
דערע זינען געלעגן מיט זברייט צעעפנטע מילער, געוואָלט איינשלינגן
גען דעם טאָג, די שאַ — געזוכט די פּרינע לופט.

ק א פ י ט ל III

אונטער גוטערמאנען האָט זיך צעווינגט אַ יאָמ. ער איז געלעגן אפ
אַ שויפ.

אַ שטורעם האָט געוואָרפן די שויפ רעכטס און לינקס, געהויבן
איר הינטערטויל, געזעצט איר נאָז.

קאלטע טוואליעס האָבן אראָפּגעשווענקט אלץ וואָס אפן אויבער-
דעק, נאָר ער איינער האלט זיך, איינגעביסן מיט די פינגער אין פאָר-
דענטשע, וואָס פירט אין קובריק. דאָרטן טרינקט ער סאכארינפליי-
סיקעט, און פונד מויל פארקלייבט זיך דאָס די האַרבע זיסקעט טיפער

אונ טיפער אינ די לונגען. ווי א פעגירע-פליג אפ א צארטער חויט,
קיזלט דאָס דאָרטן, דופט ארויס אַ ניטגוטקייט ביז ברעכנ.
ער, שפּיט מיט אינגעווייד: שווערע שטיקלעך, ווארעמע, ווייכע
שטיקלעך לונגען רייסן זיך אָפּ, אונ זינג מויל שפּיט זיי ארויס...

*

איצט, ווייס גוטערמאן, אז ער איז געווען אפ א מינוט פונ טויט,
די בארעמהארציקע שוועסטער, וואָס קומט ארעין זעלטן, זאָגט אים
אויב:

— וואָס, סאָלדאטיקל, גוט אָפּגעשפּילט, די דיטשישע גאזן, אַ,
זיי זינגען שווערע, ווייניק ווער עס בלעכט פונ זיי לעבן.

אַבער ער ווייסט דאָס אליינ: זעט ער דען ניט דאָס בלוט, וואָס ער
שפּיט אויס? ער פילט דען ניט, אז ער איז טויבלעך? אונ, דאָס, וואָס
זינגע אויגן טרערן אזוי אָפּט אונ איז די ווינקלעך שניידט?

— אונ בא אונדז, — פרעגט ער בא דער שוועסטער —, בא אונדז
איז ניטאָ אזעלכע גאזן?

די שוועסטער שווינגט.

— געוויס ניטאָ, ווייל מיר ווייסן ניט ווי זיי צו לאָזן, מיר קאָנען
ניט.

די שוועסטער האָט געשמייכלט, ניט געענטפערט.

ווען גוטערמאנען לאָזט אָפּ די היץ, ווען ער ברייפּעט ניט, הייבט
ער זינג קאָפּ איז אלע זייטן, באטראכט די סאָלדאטן, די שכייניגן.

איצט אינטערעסירט אים איינער א יונגער יונגל, — אָט דער,
וואָס ליגט בא אים פונ דער לינקער האנט, ער איז ניט עלטער פונ
13 יאָר.

באמ יונגל איז ווירקלעך נאָכ קיין פּוכ ניטאָ אפ זיין אויבער-
שטער ליפּ, זינג פאָנעם איז שטענדיק פארטרויערט. אלע פארנאכט,
אלע פרימאָרגן וויינט דאָס יונגל.

ווייל גוטערמאן ווייסן:

פארוואָס וויינט דאָס יונגל? פארוואָס קרימט זיך אזוי זינג קיין-
דערשער, נאָכ נארישער מויל? פארוואָס לאכט דאָס די עלטערע סאָל-
דאטן, די ווענעריקער, ווען דעם יונגל איז אזוי ביטער אפן הארצען?
זיי ריידן מיט אים ווי מיט א דערוואקסענעם, דערמאָנען מייעסע
אינגעלדיג פונ געשלעכטלעכע לעבן...

— אָט אזא אייפּעלע! האַנאַע האָבן, עס זאָל קיצלען, — דאָס
האַט ער געוואָלט, און שטעכט דעם הינטן זאָל מען און אנדערנ...
— נו, וואָס וווינסטו, וואָס טוט מען דיר?¹
— ער האָט געמיינט, אז זיין פ... האָט קיינ מיטלעכל ניט...:
— טאנצ, טאנצ, וועסט אפ דער, עלטער ניט אומגיין.
דאָס יינגל האָט קיינעם נאָרנישט ניט געענטפערט, ער האָט זיך
נאָר איינגעשרומפן און מיט איין האנט זיך געהאלטן בא זיין ווייכע
אַרט. ער האָט געוויינט, געבליפעט ווי א קינד. אלע זינע ביינער האָבן
מיטגעוויינט. די באקן זינע זינענ געווען צארט און בלאס, אינ זינע
אויגן איז געווען א בלאַנדזשעניש, און דער גאַנצער איז ער געווען,
ווי אן אָפּגעפליקטע, האלב-לעבעדיקע הונ.

דאָס מאָל האָט גוטערמאן זיך אויסגעדרייט צום ווינקל כוידער,
פון וואנען עס איז גערונען דער ציטער פון געוויינט, און האָט דער-
זען דעם געשטופלטן פעלדשער, זינע פארקאשערטע ארכל אפ די
הענט. אינ איין האנט האָט דער פעלדשער געהאלטן אן אמפולקע, אינ
דער צווייטער — א צווענגל; ער האָט אָפּגעבראַכט דאָס העלדיל פון
דער אמפולקע, אוועקגעלייגט דאָס צווענגל און מיט א שפריצ ארויס-
געצויגן די פליסיקייט פון דאָרטן. גוטערמאן האָט גאָסגעשפירט. ער
האַט געזען, ווי דער פעלדשער האָט מיט זיין ברייטער האנט אָנגענר-
מען דעם יינגלס הינטער-ביילעק און טיפ מיטאמאָל אריינגעשטאַכט
מיטן נאָרל...

זיין שוואכ הארץ האָט ניט געקאָנט הערן דעם יינגלס געבעט:
— זאָל שוין זיין א לעצטן מאָל, פעטערל!..

ווען דאָס יינגל האָט זיך בארוקט, האָט אימ גוטערמאן מיטן
פינגער געבעטן צוגיין נאָענט צו זיין בעטל און האָט אימ
געפרעגט:

— ביסט געווען אינ די שוואַרצבאָנען?
א שאַקל מיטן קאַפּ.

— דאָרטן זינען כאַ אייך געווען פרויען?

— ניין, ניט געווען... איך האָב גערייכערט פאפיראַסן, וואָס מע
פלעגט אוועקווארפן, די קערטלעכ...
— אָט, גלייב אימ, דעם שנעק.

גוטערמאנען איז געוואָרן ענג אינ האלדן. ער האָט זיך פארהוסט.
דער פעלדשער איז געקומען, דערלאנגט גוטערמאנען א פראַשעק,

וואסער צו פארטרינקען און האָט זיך צו איך געווענדט מיט א פֿאַ-
טער-געבעט:

— ניט רעג זיך אופ. טאָרסט ניט ריידן...

און צום יונגל האָט ער געזאָגט מיט אַ בייזן טאָן:

— ניט פאָרן די צייַן. ביסט געקראַכט איך א מיסטקאסטן,
האַסטו דיר.

באָמ יונגל איז דאָס פאָגעט געוואָרן ווי אַן אָפגעריבענע קופערנע
מאטבייע, זינע פארשפיצטע, שטארצטריקע אקסלעג זינענ נאָך שאַר-
פער געוואָרן, זיך אַרפּגעלאָזן.

— פעטערל, אפּ מעג ערנוואָרט, איך האָב גאַרנישט געטאָן... איך
ווייס ניט... שפינטלעך פאפיראַסן...

— איך איז דאָס געקומען פון מאלעך גאווריעל, — האָט געברילט
א געלער קאָזאק מיט א טשוּפרינע אפּן קאָפּ און מיט א זילבערנע
אוריינגל איך לינקן אויער.

— און עפשער איז דאָס טאקע מעגלעך? — האָט זיך ארײַנגע-
מישט אַן אַבאָזניק. — די מילכאַמע מאכט אַן קינדער אועלכע צאָרעס.
— און דו, וואָס ביסטו געקראַכט צו א באַבע? האָסטו באַדאַרפט
בעסער קריכן צו א בעהיימע.

— טאקע, דו האָסט דאָך געהאַט א טשערעדע בעהיימעס, גאָר-
שער קאָפּ! — האָט זיך ווידער געכאַתמעט דער קאָזאק מיטן זיל-
בערנע אוריינגל.

— אוואָדע איז גלײַכער, — האָט זיך פארענטפערט דער, וועמען
מע האָט אויסגעלאַכט, — איידער קומען איצט אהיימ מיט א...
— וועסט מיט גאַרנישט ניט קומען, דו האָסט דאָך ניט מיט וואָס
צו אָפּשלאָגן וואסער, — האָט זיך ארײַנגעמישט דער פעלדשער, —
האַסטו פארלאָזן, וועסט קומען מיט גאַרנישט...

— אָט דאָס איז דאָך דאָס.

— און א ווייב האָסטו?

— וואָס בין איך א מאלעך צי א גאלעך?..

— פאר גאלאַכט זאָרג ניט, זיי האָבן צו צענדליק ווייבער, די
זשערעכצעס.

דאָס האָט געזאָגט א סאַלדאַט פון די גוואַרדיע-פּאָלקן.

— און וואָס איר זאָגט: „מע דאַרף ניט די מילכאַמע“ — דאַרף

מען זי.

ער האָט זיך געקריכט, געהאלטן מיט ביהודע הענט צווישן די
ליטקעס.

— וואָס, עס ביסטו? — האָט מען זיך באַ אימ געפרעגט פֿון
אלע זייטן — עס ברענט?

— נאָ, זוי עס ברענט. אָבער די מילכקאָמע דארפֿ מען, — האָט
ער זיך געהאלטן באַ זינס.

— צוליב וואָס?

ואלע, וואָס זיינען געוועסן באַ די קאָרטן, באַ דאמקעס, האָבן איבער-
געלאָזן אינמיטן שפּיל און געווארט, ער זאָל פארענטפערן: צוליב וואָס
באדארפֿ מען דאָס אזוי נייטיק די מילכקאָמע?

— אָט אזעלכע שאַמפּאָלן האָט ער מיר, דער האַקטער, ארנינגע-
שטעלט הינט...

— דאָס איז גוט, וועסט וויסן ווי צו רייניקן דינ „ביקס“...

— אַ מעכניע! — האָט זיך נאָך איינער געוויצלט, — וועסט
ביזער ווערן.

— נו, און איצט דערצויל, פֿארוואָס מע דארפֿ די מילכקאָמע —
דער קאָזאק האָט דאָס געוואָלט וויסן, ווייל אימ האָט זי שוין אויב
דערעסן, נאָר ארויסזאָגן האָט אימ ניט געפֿאסט: „פֿאַרט אַ קאָזאק,
וואָס וועט מען זאָגן?“

— איצט דארפֿ מען זי, דער רוסישער פֿויער זאָל זעדיקער
ווערן, — האָט געזאָגט דער טווארדיסט.

— איז וואָס מיינסטו?

איצט זעט איר שוין, — דער טווארדיסט האָט זיך אוועקגעלייגט
בא זיך אפֿן בעטל אַטגעשפֿארט אָן עלטבויען. — איצטער שטייען
מיליאָנען אונטערן ביקס...

— איז וואָס איז פֿון דעם? — האָט געפרעגט דער קאָזאק, און
זינג גרויס זילבערן אוירינגל האָט זיך געוויגט פֿון זינג גרילצנדיקן
געלעכטער. — אָט האָבן מיר, קאָזאקן, געווער פֿון קינדערשע יאָרן...

די סאָלדאטן, וואָס האָבן געוואָרפֿן די קאָרטן, הערן זיך אַזוי מיט
קאָפֿ. און איינער אַ שטילער, וואָס שפּילט ניט אינ קאָרטן און לאָזט
זיך ווייניק הערן אינ דער פֿאלאטע, הייבט אופֿ דעם קאָפֿ און רעדט
ווי צו זיך:

— די קאָזאקן נעכעכ... שעפּסעלעכ... זיי האָבן געשמיסן מיט די
קאנטשיקעס ווי איבער בעהיימעס. — ער הייבט אופֿ זינג גרויסן קאָפֿ,

באקוקט דעם קאזאק, ווי ער וואָלט אימ קיינמאָל ניט געזען, — זיי זינען נעבעכ אָרעם, כאָטש ומאכ ואופ בונזויערמווענג אנדאָוועס: פערד ניט מער ווי צו צענדליק, אָקסן — צו פינף, זעקס פאָר... ערד? ערד האָבן זיי ביז פופציק-זעכציק, אמאָל ביז איבער הונדערט דעסיאטינעס. לעבן לעבט זיך זיי שווער, באטראקעס עסן זיי ארום...

דער סאָלדאט האָט ניט געלאכט, ער האָט עס געזאָגט טמימעס-דיק קלאָר. די איבעריקע סאָלדאטן האָבן זיך איבערגעקוקט. דער קאָזאק האָט געקוקט פון אונטער די געלע ברעמען, ווי אַ פאריאָנטע כניעלע. גוטערמאנען איז פון דעם גרינגער געוואָרן צו אָטעמען, ער האָט מיט זינע טעמפע אויערן זיך צוגעהערט צו יעדן וואָרט.

„וואָס וועט דער קאָזאק אימ ענטפערן אפ דעם?“ — האָט איצט געווארט גוטערמאן. דאָס האָבן אויך געוואָלט הערן די איבעריקע סאָלדאטן.

דער קאָזאק האָט זיך אָנגענומען פארן זילבערנעם אוירינגל, אימ אַ צי געטאָן אפ אראָפּ, פארדרייט די געלע געדיכטע וואָנצעס אפ ארום און האָט קאלטבלוטיק אָפגעצירקלט:

— איז מיט ערד קאָן מען שוין זיין באנוגנט? מיט אַ סאך פערד און אָקסן — זאט? און דאָס, וואָס פון קינדער-יאָרן פלעגט מען טרייבן, געבראָכט און געבויגן, געלערנט אפן פערד און אינטערן פערד; מושטרָאָוקע, אינ די לאגערן אלע זומער זיך וואלגערן? — ער האָט געשלעפט אפ אראָפּ זיין אוירינגל — און אַ יוכעס? וווּ ערגעץ אַ בונט, פאָר און באַרויק! געדינט פאר הינט. און ווייטער — באַ אימ האָט דער אוירינגל ווי צוגעווינקען — ניט אלע קאָזאקן זינען נאָך אזוי רייך ווי דו שטעלסט זיך עס פאָר.

— ניין, — האָט געזאָגט דער גוואהדיסט, — גענוג שוין פאר אלע מען, די קאָזאקן זינען אויך אַ היפש ביסל קליגער געוואָרן. — אָבער וואָס ווילסטו מיט דעם זאָגן? — האָט אלע געמאָנט דער קאָזאק — דיין אויספיר?

דער גרויסקעפיקער האָט אָפגעענטפערט: — איך זאָג, אז אלעמען איז גענוג. אלע דארפן נאָר וועלן, און עס וועט זיין אויס דאָס, וואָס עס איז געווען. מע דארפן אָפרייסן די פיאַווקעס פון די האָרעפאשניקעס.

דער קאָזאק האָט זאָס מאָל אָפגעהויבן ביידע הענט, מיט זיי צו געפרעסט דעם שרענגל אפן מיטן קאָפּ.

— איך וואָלט דאָס געוואָלט דערלעבן, — האָט ער מיט אַ ברייטן
מויל געזאָגט, און ווידער ואָפּ וואַרפּ געצויגן דעם אויַרינגל.
אינ באַראַק איז געוואָרן שטיל. די סאָלדאטן האָבן זיך צוגעזעצט
צו קאָרטן, צו דאַמקעס.

IV ק א פ י ט ל

צוויי מעסלעס זיך געהוידעט און געטרייסלט אינ אַ פראַכט-וואַ-
גאַן. צוויי מעסלעס געאַטעמט מיט פאַרדומפטער לופט פון גיט-איבער-
געבונדענע ווונדן, פון שווערע פאַרדייענדיקע מאָגנס, און געבראכט גע-
וואָרן אינ בריאַנסק, אינ שפיטאַל פון רויטן קרויצ.
צימערלעך קליינע, מענטשן אַ סאַך. דאָסראָוו קראַנקע, פאַרווינ-
דעטע — ווייניק. און צווישן די סאָלדאטן אַ גרויסער פראַצענט קיר-
ניזן.

אַפּ אַ געליימטער רוסישער שפראַך, מער מיט די שמאַלע שפאַרונ-
קעס פון די פּינכטע אויגן, דערציילט איינער פון זיי:
— אופגעיאָגט אַ קישלאַק, נאָר מאַנצבל... אַ סאַך מאַנצבל, יונגע
קינדער גיט נעמען... נאָר אַכצן יאָר און מיט בערד... קאָזאַקן אַרומגע-
צאַמט די סאַקלעס... וויבער געוויינט... זיי געשלאָגן מיט די פיס...
קינדער געוויינט, זיי געשלאָגן מיט נאַהיקעס... אַונדז צו שוצגראַבנס...
ווי שיסן... מיר דאָרטן שטאַרבן... אַ סאַך האָרטן שטאַרבן... קרענק...
געהאַרגעט... אַ סאַך-אַ-אַך געהאַרגעט...

פון דעם דערציילערס אויגן-שפאַרונקעס רינען טרען.
— און די ריכע? — גוטערמאַן מאַכט אַ גרויסן כויך, — די אָט
אזוינע, — ער באַווייזט אַפּ אַ זייגער, — זיי האָט מען אויך גענומען.
דער קירניז פאַרשטייט קנאַפּ רוסיש, האָט ער אָנגעשטעלט זינע
קאַרע אויגן אַפּ גוטערמאַנען.

— ?

— די ריכע... די מיט אַ סאַך באַראַנעס, קעמלען, פערד...
גוטערמאַן האָט ברייט צעוואָרפּן זינע הענט.
פּיזולע האָט צוגעשאַקלט מיטן קאַפּ, געהויבן און אַראָפּגעלאָזן
די ברעמען:

— פאַרשטאַנען, מיר פאַרשטיין!..

פייזולע האָט אַרומגעפירט אַרומ בויב, געמאכט א רייפּל אַרום
האַלדז:

— אָט די? די, ניט געמעגט...

פייזולע זוכט אין זײַן כאַלאַט-קעשענע. גיכטיג זוכט ער אונ ווען
ער געפינט דאָרט גאַרנישט, לויפט ער צו צו זײַן בעט אונ זוכט אונ
טערנ קישנ. פונ דאָרטנ נעמט ער אַרויס א לעדערנ זעקעלע מיט א די
מעג פאַרצויג אונ באווייזט גוטערמאנעג.

— בא זיי פאַראַן א סאַכ אזא... — ער באווייזט מיטג האנט די
הייב ביזנ צוקאַפנס פונ בעט.

— אָט אזויפיל פערזאַלג (אימפּערזאַלג)... זיי צאָלג געלט. זיי ניט
געמעגט...

די סאָלדאַטן — גוטערמאנס גאַענטע שכינימ — זיצן אפ זייערע
בעטלעכ אונ קייכ פונ געלעכטער:

— אָט א קאַמיקער!

— האבט זיכ, מיט א שטומעג צונג, אונ טינעט זיכ אויס...

— איר פאַרשטייט, — האָט איינער אָנגעהויבנ ריידג, — בא זיי,
בא די האלב-ווילדע...

— וואָס זײַנעג זיי היר פאַר א „האַלב-ווילדע“? — האָט אימ
אַפגעשטעלט איינער א יונגער סאָלדאַט, א סאַפּיאָר — פאַר אַרײַן אין
מינסקער, אין גראָדנער גובערניעס, אַרומ קאַרטווי-בערעזע אפּן סטאַ-
כאַד, וועסטו דאָרטנ באגעגענעג אזעלכע נעפאַשעס, וואָס האָבג אפ
זייער לעבנ ניט געהערט קיין פּינפ פונ א לאָקאַמאַטיוו, ניט געזעג קיין
דאַמפּער, אונ קאַלטונעס איז בא זיי מער ווי זאַנגעג אפ די פעלדער.

— אונ פאַ וועמעג עס זײַנעג פאַרפלאַנטערטער די קאַלטונעס,
יענער איז א גרעסערער דאָקטער גאַ זיי, — האלט אימ אונטער נאָכ
א סאָלדאַט.

— אונ אז בא יידג מאַליעט מעג זיכ צו דער לעוואָנע, איז
האָב דאָס אלייג מיט טינעג אויגג געזעג...

בא גוטערמאנעג איז די היצ געוועג אַפגעפאַלג. נאָר ער האָט נאָכ
שטאַרק געהוסט אונ ניט אופגעהערט פילג, ווי עס שניידט אימ אין
די אויגנ-וויןקלעג. איז מויל אונ איז נאָז האָט געטריקנט.

עס איז אַרײַנגעקומעג די דאָקטערשע.

פייזולע האָט זיכ צונויפגעדרייט אפ זײַג בעטל איז א דוהע, ווי א
געשלאָגענער.

די איבעריקע סאלדאטן האבן זיך געמאכט טאמעוואטע, מיט
אראפגעלאזענע קעפ זינגענ זיי געזעסן אפ זייערע טאבורעטקעס.
— וואס מאכט איר? — האט זיך די דאקטערשע געווענדט צו
גוטערמאנען, — פונ נאָז רינט די פליסיקיט?

— ווי מע וואָלט דאָרטן געפרעגלט ברויט אפ א טרוקענער סקאוור-
ראָדע, איז מויל איז ווי נאָך געבאקטע קארטאָפּל...
— אונ פונ האַלדז ווייס איך שוין אליין ווי עס איז, — האָט די
דאָקטערשע געזאָגט מיט א שפּאַס. זי האָט זיך געווענדט צו דער
שוועסטער:

— איר וועט איך אויסשמירן מיט וואזעליני מעדיצינאלי איז נאָז
אונ מאכט איך אינהאליאציע איז מויל: אקווא דעסטילאַטא, מענטאָל,
נאטריום ביקארבאָניקום...

ביזן צווייטן עק צימער האָט די דאָקטערשע איינעם אויסגעהערט
מיטן טרײַבל, דעם צווייטן מיט די אויערן, א דריטן געטאפט דעם
בויך. ווען זי איז געווען אפן שוועל פונ דער צווייטער פאלאטע, האָט
זי געזאָגט די סאלדאטן:

— איר זינט ווילע יונגען, אינגליכע וועט איר קאָנען ווידער פאָרן
אפ דער פּאַזיציע.
אונ איז אוועק.

— עס געפעלט איר אוואדע דער אייסעק, ווי זאָגט זי: „אינגליכע
וועט איר קאָנען ווידער פאָרן אפ דער פּאַזיציע“...
— זאָל זי א פרויו טאָג פאָרן! זיצט זיך דאָ אונ פאשעט איר זאָר.
איר'ט געזען, ווי א טויער די ברויט...

פינזולעס בעהדל איז ניט קיין שיטערע, נאָר די האָר זינגען
גלייכע, פרענטלדיקע, זעט עס אויס האר. פינזולע שטייט איצט בא נאָר
טערמאנעס צוקאָפּן. איז אויך האנט האלט ער א פינגעלע פאָסטפאפיר,
אויך דער צווייטער — א ראָזעוונ קאָנווערט.

ער רעדט ניט, ער פינטלט נאָר מיט די קארע אויגן. פונ די שמאָר-
לע שפארהונקעס פונ צווישן די הארטע וויעס פליסט א געבעט.

גוטערמאן פארשטייט דעם שטומ-לאָשן, ער הייסט איך זיך זעצן.
— ווילסט א ברויו אהיימ? אָבער איך קען דאָך נאָר רוסיש,
ווילסטו אפ רוסיש?

שאַקלט זיך דער קאָפּ, עס צימערט דאָס גלאַט-האַרדיקע בעהדל:

— איך דיך דיידג מינס... דו שרייבסט ריינס. הארטג פארטאג קע-
געגרוס, באצאלג — איבערלייענענ...

— גוט, האָט אנטגעשטימט גוטערמאן.

ער האָט בא פינזלעג צוגענומען האָס בייגעלע פאפיר, אוועקגע-
לייגט דעם קאָנווערט, גענומען זיך שרייבן אַ בריוו, אפּ אַ שפראַך,
וואָס ער האָט איינ זיין לעבן ניט געהערט. דעם קינגיזם שוואַרצאָפּלעג
זינענ געווען געטונקט ווייניג, די ברייטע באַקנפיינער זינענ גע-
לעגט אפּ פאפיר.

גוטערמאן האָט יעדן וואָרט געריבן אפּ די צייט, ווי ניט שאַרפע
זשאַרנעס נאָמע זוימען, און האָט זיי געשאַטן אפּ ווייסן פאפיר.

פינזלע האָט געכאַרבלט, באַ איי פונ מויל זינענ געשווימען פולע
ווערטער, ווי שטרעמען וואַרעמע בלוט. ער האָט פאַרביסן די ליפּן
און האַלט צוגעמאכט זינע פאַרבענקטע אויגן.

ווען גוטערמאן האָט איבערגעלייענט, וואָס ער האָט אָנגעשריבן,
האָט פינזלע צוגעשאַקלט מיטן גאַנצן אויסגעווישטן מיטן אַרבל די
טרעג פונ זינע אויגן, געוואָלט אַ קוש וואָס גוטערמאן האָט מיט
ניט ארויסגעזאָגטע, ניט אויסגעפורעמטע ווערטער האָט ער געדאַנקט
און איי אַ צופרידענער אָפּ פונ גוטערמאן בעטל.

V ק א פ י ט ל

די שוואַרצע מאַפעטניווענט האָבן געוויסט פונ ווירטן, פונ יעסוריס,
נאָך זיי האָבן געשווינגן.

אין דרויסן האָט שוין די ווירט גענומען וואַרעמע, מיט אויסגעוואַ-
שענע אויגן האָט אָנגעהויבן אַרבייטקוגן ווייניג די פּענצטער דער הימל.

סאָלדאַטן האָבן געליטן, גענודיעט זיך, געשפּילט אין האַמקעס,
אין „טאָאָנימ“, געשריבן בריוו.

גוטערמאן פּלעגט רופּן די שוועסטער שמוירט אין נאָז, מאַכט איי
פאַרע אין מויל, אזוי איי דורכ אַ פּאָד טעג.

אוינמאָל איי פרימאַרג האָט איי די שוועסטער גערופּן אין אוי-
דעם צייטער.

— זעצ זיך, איך וועל דיר אויסשמירן די נאָז און אָנציערן דעם
אפאראט אים מאכן פארע, — האָט זי אים געזאָגט, וועג ער איז נאָך
געווען אפונ שוועל.

אַבער גוטערמאן האָט ניט דערהערט. זינג בליק איז געווען צוגע-
שמירט צום אָפּרעסידענטקאלענדאר, ווי עס האָט זיך בליק געשווארצט א
„צוויי“.

— „שויג דער צווייטער מארט“? — האָט ער א טראכט גע-
טאָן און ניט אָפּגעריסן זינע אויגן פונ קאלענדאר.

בא גוטערמאנען איז פונ דער ציפער געוואָרן גרינג איך קאָפּ. דאָס
הארצ האָט אָפּטער געשלאָגן.

די שוועסטער האָט אים באמערקט:

— וואָס ביסטו הינט צעשטרויט? אָדער דו הערסט ניט, וואָס
מע רעדט צו דיר? איך זאָג, דו זאָלט זיך זעצן באמ טיש, וועל איך
דיר אויסשמירן די נאָז און וועל מאכן פארע איך טויל.

גוטערמאן האָט געמאכט צוויי טריט פונ שוועל. אָבער פאר זינע
אויגן איז געשוואנען די ציפער „צוויי“, ער האָט ניט אויסגעחאלטן:

— שוועסטער, הינט איז דער צווייטער מארט? — האָט ער גע-
פרעגט, ווי ער וואָלט אָקאָרשט אופגעשטאנען פונ שלאָפּ.

בא דער שוועסטער האָט אַ ציטער געטאָן די האנט און ס'איז
ארויסגעפאלן דאָס פלעשעלע מיט דענאטוראט, זי האָט אָפּגעווינג

דאָס פלעשעלע און איז אפגיב ארויס פונ צימער.
— אָטעם, — האָט זי אים פונ שוועל געוואָרפן.

גוטערמאן איז געזעסן פאמ אפאָרהאט, דעם קאָפּ אינגעלעכוינג, ווי
איך אַ פריזירערט באמ וואשן. ער האָט מיט אים זיך געאַטעמט די

האחבע פארע און האָט געווארט, די שוועסטער זאָל אַרײַן: ער האָט
איר געוואָלט זאָגן: וואָס האָט ער איר געטאָן, וואָס זי איז אנט-

לאָפן פונ צימער?
ער האָט זיך אָבער אזוי גיב אפ דעם ניט דערצווארט. און און זינג

קאָפּ האָבן זיך געצוטרן פונקען, בליצן האָבן זיך האָרטן געקרייצט:
— „עס איז געשען!“

„פארוואָס איז בא דער שוועסטער האָט פלעשל ספירט ארויסגע-
פאלן פונ די הענט? פארוואָס איז זי אנטלאָפן, ניט געענטפערט?..“

פאן אָפּטן אָטעם האָט זיך בא אים פארדרייט דער קאָפּ. ער האָט
מיטן האנטעך געווישט זינג פארשוויצטן שטערן, מיטן פאָרמאכטע

אויגן איז ער געזעסן און געטראכט.

ער האָט נישט געזען, ווי די שוועסטער איז אריין, נישט געהערט ווי
זי האָט אוועקגעשטעלט א קעסטעלע מיט באנקעס.
— ווייסט, נומערמאן, די דאָקטערשע האָט געהייסן דיר שטעלן
באנקעס, — האָט זי געזאָגט.

נומערמאן האָט דערפילט אפ זיין פאָטיליצע דער שוועסטערס וויי-
בע, קאלטע האנט. ער האָט אויסגעהרייט זיגן קאָפּ און דערזען דער
שוועסטערס אויגן.

ער האָט זיך פלוצלינג ארופגעוואָרפן אפ אויך:
— שוועסטערקע... איר ווייסט נישט! איר ווייסט?

בא דער שוועסטער איז פון דעם נאָכ קעלטער געוואָרן איז די
שפיץ פינגער, איר האנט איז אראָפגעפאלן פון זיגן האלדז.
זי האָט האָס סאָל שיר נישט ארויסגעוואָרפן די עטער, וואָס זי האָט
גענומען צו טונקען דעם קוואטשיק, מיט וועלכע זי האָט געשטעלט די
באנקעס.

זי האָט זיך צו אים געשטעלט און פראָפיל און געקוקט איז פענצ-
טער, וואָס איז ארויס איז הויפ.

— וואָס דיר קאָן אינפאלן! וועלכע נישט ווילסטו? — איר שטיי
אויס געפאלן גידעריקער, און אליין איז זי געזען אָפגעלאָזן, אָפגער-
שוואכט, — אפן גאס איז א ברענעדיקער פראָסט. אָט האָסטו דיר
נישט.

איז דער שוועסטערס אויגן, איז דעם שניט פון איר מויל, איז דער
מימיק פון איר פאָנעם, איז די געצווונגענע סאוועגוטגען פון איר
גאנצע קערפער וואָט זיך געפילט: שרעק, פארצווייפלונג...

נומערמאן האָט זיך אופגעשטעלט פון דער טאבורעטקע צו גיין זיך
לייגן אפן באנק, ווי מע האָט אים געזאָלט שטעלן באנקעס, און האָט
זיך ווידער געטראָפן מיט דער שוועסטערס פאָנעם. איצט איז די
ווינטלעך פון איר מויל געווען פרייד, און די אויגן — שטאַלציקייט.

ער וואָט אפ איר ארופגעוואָרפן זינע ביידע הענט און וואָט איר טיפ
ארויסגעקוקט איז די גרויסגעוואָרענע שווארצע אפּלען. ער האָט איר גע-
זאָגט אפן אויער:

— איר זינט דאָך א שוועסטער, זינט א שוועסטער ביזן סאָפ. דער
ציילט, וואָס פארהאלט איר?

— ביסט פון זינען אראָפ, ווילסט זיך קוישן, וצי וואָס? — איז
האָט זינט ביידע הענט זיך אפגעשפארט איז זיין ברוסטקאסטן, —
וועסט נישט אפלאָגן, וועל זיך דערהיילן דער דאָקטערשע.

דער רויטער ציילעמל אפ איר הארצט האָט זיך געוואָרפֿן אונ זיך
גערייצט מיט גוטערנאמען.

גוטערמאן האָט אַרזאָפֿגענומען זינע הענט, ער איז צו צום באַנק,
און לייגנדיק זיך, האָט ער געזאָגט:

— און איך ווייס שוין אָן אייך, וואלענטינע גרינגאָרדיעווע, זייך
ווייס פֿונ גרויסע נים.

— פֿוטוואנען האָסטו עס גענומען? — זי האָט פֿאַרויכט דעם קאָפּ-

טיבל, — וואָס פֿאַר אַ פֿאַנטאַזיעס עס ווערן געשאפֿן באַ קראַנקע!
זי האָט זיך צעלאָאָט. איר שטימ האָט זיך אָנגעקאָסט מיט קלאַר-
געטניטענער.

גוטערמאן איז געלעבן מיטן פֿאַנעם אַרזאָפֿ און זיך ניט אונטער-
געגעבן.

— און די לעצטע פֿאַר טעג זינען קיין צייטונגען ניטאָ?

— ניטאָ, — האָט זי קויט אויסגערעדט.

— און איך ווייס, אז ס'איז פֿאַראַן. בריוו קומען אָן.

די שוועסטער האָט פֿאַרלאָשן דעם קוואַטיק. זי האָט זיך פֿונ-
דווייטן געזעצט אַפֿ דער טאַבורעטקע, ווי נאָך אַ מידער אַרבעט, אַרזאָפֿ-
געלאָזן די הענט און געקוקט אינ פֿרזאָפֿיל צו גוטערמאנען. איר שוואַרצ-
כיינעוודיקער, אַקוראַנישער פֿאַנעם האָט אויסגעזאָגט, וואָס עס טוט
זיך אינ איר קאָפּ.

— ווילט איר, שוועסטער, אונדז בלייבן אַ סוינע? — האָט גו-
טערמאן געקוקט אַפֿ איר פֿונ אונטן אַרופֿ, — איר ווילט בלייבן פֿרעמד
די סאָלאַטן?

זי האָט זיך אַפֿגעהויבן, זי איז צוגעבאָנען צו אַיך, קלוימערשט
געטאַפֿט די באַנקעס און זיך אָנגעבוהן:

— שווער מיר, אז דו וועסט גאָר קיינעם ניט דערציילן.

— איך פֿאַרשפּאַך זיך שווערן. אז איך זאָג „ניט“, איז דאָס גענוג.
די דאָקטערשע האָט פֿאַרווערט, און דער דאָקטערשע האָט מען אויך
פֿאַרווערט, אָבער דו ביסט אַ ווילער...

זי האָט אַפֿגעהויבן ווידער דעם לילעך און געזאָגט:

— דו מוזט האָבן גרויסע ווייטעקן אינ די לאָפּעטקעס, ווי קופּער-
גע פֿיאַטאָקעס די באַנקעס.

— שטעלט אַיך פֿאַר, אז פֿונ די באַנקעס טוט מיר ווייניקער וויי,
ווי דאָס, וואָס איר באַהאַלט פֿונ אונדז דעם עמעס. דערציילט.

— איך האָב מוידע, אלע סאָלאַטן טאַרן דאָס ניט וויסן.

גוטערמאן האָט איר געוואָלט אהר דעם ענטפערן, זי האָט אָבער
אפ זיך מויל ארוםגעלייגט איר האנט.

— אויב דערצייל דיר, אויב גלייב דיר, ווי א געאָריקאָוואַלער...
— גאָט באהיט, — האָט ער געזאָגט מיט א שמייכל, — ווער, ווער
מען וועט דערציילן? די קירגוזן קאָנען דאָך קיין רוסיש ניט דירן.
— פארשטייט ניט... — אפ דער שוועסטערס פאָנעם האָט זיך
פארצויגט א נעץ פונם באַהאַטע־קנייטשן. — ווען די סאָלדאטן וועלן
זיך דעהויסן, וועלן זיי צערניסן אפ שטיקער.
און מיט אן עמעסער האַכמאַנעס־שטייט, וואָס איז געקומען פונם
טיפּ: האַרצן האָט זי צוגעגעבן:

— ווייניק האָבן זיי זיך אָנגעליטן די דריי יאָר?
— וואָס מיינט איר?
— דער סאָלדאט בא אונדז איז צו פיל קנעכט געווען.
— און איצט?
— אוי, ישעלמעץ, פיסט א קלוגער... ביסט א יוד...
— שוועסטערקע, ניט מאטערט, דערציילט.
— אז פונם אייך, מאנעבלעך, איז דאָך אונדז ביכלאל שווער צו
ווערן זיך און פונם דיר...

אפ איר פאָנעם ציט זיך אן אן ערנסטקייט. זי איז ווי אַנגעשטאַלן.
— מע האָט אַרפּאָגעזעצט...
— וועמען?
— דעם קייסער, ניקאָליען...

גוטערמאן האָט מיט קאָדאַכעס־פּינגער געשפּיליעט דעם באַלאַט:
— אויס זעלבסט־הערשונג, אויס מילכאָמע!
אימ האָט זיך געוואָלט לויפן אין גאס, שרייען יעדערן אפן אויער,
אַנזאָגן די גליקלעכע נייט. ער האָט זיך האַסטיק געלאָזט צו דער טיר
און האָט זיך אָנגענומען פאר דער קלייאַמקע.
די שוועסטער האָט זיך דערשראָקט, האָט זי אים פארצאמט דעם
וועג ארוםגעבאפט זיך קאָפּ מיט בוידע הענט און צו זיך
צוגעדריקט:

— ברודערל, טייער־נאָר, ניט שרין, ניט דערצייל, עפּשער איז דאָס
נאָך צו פרי, עפּשער וועט נאָך צוריק ווערן א קייסער. אלע מיינען דאָך
אזוי... עפּשער איז אין די גאָזעטן א ליגן געדורקט... מע וועט דאָך
אונדז הענגען...

גוטערמאן איז געוואָרן הייס ביי איר נאָענטקייט. ער האָט זיך

באפרייט פון ואיר. אפ איר פאָנעם איז געווען טויטשחעק, אירע ליפן
האַבן קוים געשטאמלט.

— איב וועל די סאָלדאטן גאָרנישט זאָגן, — האָט ער איר צוגע-
זאָגט, — איב וועל נאָר פאָדערן, מע זאָל אונדז באווייזן די צייטונגען.
ביז ווארמעס איז געבליבן ניט לאנג.

די סאָלדאטן זינען געווען אפ די פאָרבעטע בעטלעך און גע-
שפילט אין דאמקעס, אין קאָרטן.

גוטערמאן איז שוין געווען אָפגעקילט. ער האָט זיך צוגעקוקט צו
די שפילער און געטראכט וועגן יעדערן פאזונדער. דאָ זינען געווען דאָס
ראָוו רעזערוויסטן — „זאפאסניע“, מענטשן פון אריבער דרייסיק.

ינגער פון זיי ואלעמען האָבן בא אים אין דער פאלאטע איז געווען
דער סאפיואָר גארין, וואָס א צופעליקע קויל האָט אים און אויג אויס-
געפיקט. זיין געזיכט, פון דער טאטור א גוטמוטיקע, האָט איצט גע-
האט א ווילד צערייצטן אויסזען. דאָס טאכט אים ביזן דער שראם,
וואָס ציט זיך פון באק ביזן ווינקל שליים. גארין האָט די טעג גיין
אפ קאָמיסיע און אפגעלאָזן ווערן אהיים.

פאראן נאָכ איינער — פון דער אינפאנטעריע, א הויכער ניט קיין
פעסט געפויטער פויער פון פערמער גובערניע. ער ריכט זיך צוריק
פאָרן אפ דער פאָזיציע. כא אים איז געווען דורכגעשלאָסן דער אקסל
און אים שלאָס פון האנט, האָט ער דעם ווינטער זיך אויסגערוט. איצט
איז ער פארהמאָרעשטווירעט.

— עס ווילט זיך שוין צוריק ניט פאָרן, — האָט ער זיך געקלאָגט
פאר גארניען.

„מע דארפן פארפירן א שמועס וועגן די צייטונגען“ — זאָגט גי-
טערמאן. — „אוי עפיער א פלאן גאָר אריינצוגעבן דאָס דעם פער-
מיאקן אין מויל, ער זאָל פאָדערן?“

— ס'איז ניט גוט אפן הארצן, לאנדסמאן, — ווענדט זיך גוטער-
מאן אויב צו גארניען, עפעס איז אזוי שווער... עס ווילט זיך אי ווי-
גען ווי טאנצן...

— אָט וועמען ס'איז שלעכט! — האָט זיך אריינגעמישט דער
פערמיאק, — צוויי טעג, אז א מענטש איז פון דער פאָזיציע, כראקעט
נאָכ מיט בלוט, האָט א מעמפערטור און דנגעט. וואָס וועט איר עפעס
זאָגן? — ער האָט א קרעכצ געטאָן — אָט דארפן איב גיין אפ קאָמי-
סיע און אויב וועל אריינפאלן אין א מארש-האָמע, דארפן איב ריידן צו
גיין?

— אדוארד הארפסטו רייזט. ווער וועט דיר פארווערן רייזן?

— דו ווייסט, עס קאן זיך אפלייגן, — האָט גוטערמאן געזאָגט
ערנסט. ער האָט זיך צוגעקוקט, ווי דאָס ווירקט אפּן סאָלדאט. — גיין,
איך שפּאַס גיט.

— וואָס איז דאָס דיר אַינגעפּאַלן זאָגן נעוועס?

— מע האָט באַהאַרפּט דורך לייענען די צייטונגען! — האָט געזאָגט
אינמיטן געשפּרעך און ברויטפלייציקער בלאַנדירן, אַרײַנקומענדיק אין
פּאַלאַטע.

גוטערמאן האָט זיך אומגעקוקט, אים איז גאָר ליכטיקער געוואָרן
אין די אויגן פּונד דעם פּרישן פּאַרשוינ. ער האָט צוגעפּלעטשט די אויגן,
אַרײַנגעקוקט דעם אַרײַנגעקומענעם אים פּאַנעם. דער בלאַנדירן האָט גע-
האַט אַן אָפּענעם פּאַנעם און גרויסע בלויע אויגן.

— פּיסט אַ דיטש, — האָט גוטערמאן געפּרעגט אָן שום הינטער-
וועגן, ווי מע פּרעגט זיך באַ פּראָסטע סאָלדאַטן, — גיין? איז ווער?
— און אזאָ וואָ לעט, טויג דיר גיט?

באָט אַרײַנגעקומענעם האָבן אַ בליאַסקע געטאָן צוויי רייען גע-
זונטע צייגן, און עס האָבן אַ פּינטל געטאָן די אויגן. ער האָט נאָך אַרום-
געלעקט זיינע וואַנעל און צוגעגעבן:

— מע האָט נאָך אינדערפּרי געבראַכט צייטונגען און אונדז באַ
וויזט מען זיי גיט. וואָס איז דאָס הינט פאַר אַ יאַנטעו?

ער האָט דאָס געזאָגט צו די סאָלדאַטן, וואָס האָבן שוין געבוירן
די בעטהלעך פּונד די האַטקעס, זיך געגרייט גיין אין קיך עסן וואַר-
מעס.

— טאַקע, — האָט גוטערמאן אונטערנעמאפּט מיט פּאַרנעניגן, —
צייטונגען שרייבט מען דאָך אַויס, מע זאָל זיי לייענען, און דאָ באַ-
האַלט מען זיך אַויס מיט זיי. — מיר דוכט, און וויבאַלד מע באַהאַלט
זיך אַויס פּונד אונדז מיט די צייטונגען, מוזן דאָרטן זיין גרויסע גיט.
וואָס, גיין?

ווי שטענדיק, קלייבן זיך די סאָלדאַטן פאַר וואַרמעס אין אַ דעל,
ווי שטענדיק דערט מען זיך דורך אפּ אַלערליי טעמעס. איצט האָט
מען זיך אופּגערעדט, מע זאָל פּאַרדען די צייטונגען.

— איך מיינ, אז מע האָט אונדזערע צעמאזיקט?

— אַויך מיינ, אז עס איז עפעס געשען אין די גרויסע שטעט.

— טאָ זאָל מען אונדז געבן די צייטונגען!

— אז מע זאָל צעלייגן אונדזערע אפּ די פּאַנעס, וואָלטן זיי דאָך

ניט באהאלטן פונ אונדז, — האָט געזאָגט דער פערמיואק, וואָס האָט זיך געקליבן איינע אַ מאַרשראָפּטע.

— וואָס וועט דען?

מע האָט זיך איבערגעקוקט איינער מיטן צווייטן אונט מע האָט באַשלאָסן:

— פאַרדערן די צייטונגען!

אַבער און עס איז אָנגעקומען די עקאָנאָמיקע און האָט גערופֿן עסן וואַרמעס, האָבן זיך די סאָלאַראַטן געלאָזן צום שיסל.

גוטערמאָגן איז געבליבן ליגן און בעט, איינע פֿלעגט מען צוטרעגן צום בעט דאָס עסן, ער האָט גאָר נאָכגעיאָגט דעם לעט:

— און וואָס וועט פאַרט זיין מיט די גאַנצעם?

— ווער עס יאָגט, דער קומט צום לעצטן, — און גלייכוואַרט איז פאַראַן פֿאַ אונדז, און ווען דער מאָנג און פֿול, איז פֿרע און קאַפֿ.

ער איז אוועק.

אוינגלייבן האָט זיך דערהערט דער אויסגעשריי:

„נאַ מאַליטוו, שאַפֿקי האַלאָי“!

מע האָט געזונגען די צווייטע טפֿילע וואָס נאָכן עסן און מע איז זיך וועגאָנגען און דער די באַראַדן. די סאָלאַראַטן האָבן זיך פֿאַרנומען מיט זייער שטענדיקער און בעט: מיט קאַרטן.

נאָר איינער, דער לעט, איז צוגעקומען צו גוטערמאָגען, דערזעג, און גוטערמאָגן האָט נאָך גאַרנישט גערירט פֿון באַרשטש, פֿון דער קאַשע, האָט ער אים געפֿרעגט:

— וואָס, די פֿילסט זיך שלעכט, וואָס דו עסט ניט?

— ניין, מיר גייט קיינ עסן ניט אַזוי.

— וואָס, דו וואַרטסט אפֿ די צייטונגען?

— איך גאר.

דער לעט האָט זיך צוגעקוקט צום בוינג פֿאַפֿיר, וווּ מע נאָטירט די טעמפֿעראַטור, און האָט געזאָגט:

— אַ שאַד, וואָס באַ דיר איז אַ הויכע טעמפֿעראַטור, ווען ניט...

— וואָס וואָלט געווען?

— וואָלטן מיר זיך געבעטן דורכגיין, מע קאָן דאָ פֿאַרשימלט ווערן און לאַזאַרעט. — ער האָט איבערגעלייענט די פֿאַמיליע גוטערמאָגן און

געפֿרעגט:

— ביסט אַ יוד?

— ווער דען, אַ קאַזאַק?

— אויב אזוי, איז גוט.

— וואָס איז דאָ די גוטסקייט?

פונג עס צימער איז ארויס די פעלדשערקע אונ די שוועסטער וואלענ-
טינע גרינגאָריעוונע. זיי זינען שוין געווען געווען בא דער טיר צום
ארויסגיין פונג שפייטאָל, ווען דער לעט האָט זיך געווענדט מיט אַ היל-
ביקער שטימ:

— הייסט עס, און איך באהאלט אויס פונג די סאָלדאטן די היינטי-
גע אונ געכטיקע צייטונגען?

— ווער האָט דאָס געזאָגט? — האָט זיך אומגעקוקט די פעלד-
שערקע, אַ הערשראָקענע, ווער?

— דאָס האָב איך געזאָגט, — איז ארויסגעטראָטן דער לעט.

— ואיך הער דאָס אויט, — האָט די פעלדשערקע געזאָגט.

זי האָט דערזען, ווי די סאָלדאטן האָבן זיך געהויבן פונג די ערטער
אונ האָבן זיך געלאָזן צו איר מיט נגייער אונ פארלאָנג.

— וואלענטינע גרינגאָריעוונע, — האָט זי זיך געווענדט צו דער
בלאָס געוואָרענער שוועסטער, — איז עס עמעס, און מע האָט זיי היינ-
טיקע צייטונגען ניט באוויזן?

— איך האָב היינט די צייטונגען ניט געזען, — האָט אָפגעענט-
פערט די שוועסטער, קוקטדיק אָפן ואלעמען אונ די אויגן.

אפ גוטעמאנען האָט זי ניט געקוקט.

— מעגלעך, — האָט זי צוגעגעבן, — אז זיי זינען בא דער דאָק-
טערשע.

— איז וואָס איז דאָס פאר אונ ארבעט? עס זיינען אָנגעקומען ציי-
טונגען אונ איר באוויזן זיי ניט פאר די סאָלדאטן? — האָט גער-
ייטאמלט די דערשראָקענע פעלדשערקע.

— אויב אזוי, אהער די צייטונגען!

— ניט אונדז די גאזעטן, וועלן מיר וויסן וואָס פאר אַ ניט דאָרטן
איז דאָ.

— וואָס, מיר זינען אורעסמאטן? לאטאָרוזשניקעס זינען מיר?

— איך האָרפּ פאָרן אפּ דער פאָזיציע, אונ דאָ באהאלט מען פונג

מיר, וואָס דאָרטן טוט זיך, — האָט געשריען דער יונגער פּעהמיאק, —
זאָל מען געבן די גאזעטן!

אינ דער פאלאטע האָט גערודערט, אונ פונג נאָס האָט זיך די זון
אריינגעוואָרפן דורכן פענצטער, ווי אַ געשייערטער מעשענער בעקן, אונ
האָט פאשינגט די סאָלדאטישע פענעמער.

אינא פאלאטע איז געוואָרן פריילעך.

— איך וועל פרעגן וואו דער האַקוטערשע, — האָט געזאָגט די שוועסטער און איז ארויס פונ שפיטאַל.

*

די האַקוטערשע, זינאידא פעטראָווא איז א פולברוסטיקע, א בלאַנד-האַריקע, א פרוי פונ באַלזאק-עלטער. זי האָט קליינע אינגלעך, קורצע טריט. אינא שפיטאַל איז זי ארבעטקומענ א דערשראָקענע, א צעטומלמע. אירע ערשטע רייד:

— ברידערלעך, טייערינקע...

אינא די ווינקלעך פונ אירע אויגן, פא דער נאָז, וואוויזונ זיך האַב-נע טרעגן. אפ די פולע באקן פלאמט א פארברוינטקייט.

— ברידערלעך, ס'איז געקומען די גליקלעכע צייט, רוסלאנד וועט אופלעבן... איצט וועט זיך אָנהייבן א נייע עפאָכע.

די סאָלדאטן זינען געוואָרן צעטומלט, זיי האָבן ניט פארשטאנ-גען, וואָס מיינט די האַקוטערשע מיט אירע פלוצלינגדיקע זיסע רייד, מיט די טאסע אויגן, האָבן זיי זיך איבערגעקוקט, געהויבן פונ די ערטער, געשטאנען אויסגעצוגן, ווי מע שטייט פאר אן עלטערן, גע-פונטלט מיט די וויעס, פארשטעקט די ארויסגעקראַכענע פאָדעליקעס פונ די העמדער, פארשפיליעט די גאטקעס (אלע סאָלדאטן האָט מען געהאלטן אינ העמד און נאקעט). זיי האָבן אפ איר געקוקט מיט ברייט צעעפנטע אויגן און געשוויגן.

פונ די ווינציקע, וואָס האָבן צעקליבט דער האַקוטערשעס רייד, איז געווען דער ערשטער דער ילעט זיעמיט.

ער האָט ארבעטשמיכלט אינ זינע בלאַנדע, געדריכטע וואַנצן, איבערגעקוקט זיך מיט דעם ערנסטן, צערייצטן גוטערמאנען און זיך געווענדט צו דער האַקוטערשע:

— געשעצטע זינאידע פעטראָוונע! — ער האָט זי אזוי גערופן די גאנצע צייט, — וועט איר אונדז ניט דערקלערן, פארוואָס מע באווייזט אונדז ניט די צייטונגען די לעצטע פאָר טעג?

איצט האָבן שוין די סאָלדאטן אָנגעהויבן „טעלעבעטרענן“, ווי זיי האָבן זיך שפעטער אויסגעדריקט.

— פארוואָס טאקע באהאלט מען פונ אונדז? וואָס, מיר זינען ניט גראמעטנע?

— אז איר אליין, וואשע בלאהאַראַדיע, זאָגט דאָך, אז פאר רוס-לאַנד הייבט זיך אָן א לעבן, צי ווי איר רופט דאָס אָן...

דער לעט זיעמיט האָט זי איבערגעשלאָגן.

— פֿון וואָס וועט האָס אופֿלעבן רוסלאַנד? — האָט ער געפרעגט
אפֿן קאָל — פֿון וואָס?

די דאָקטערשע האָט געדרייט דעם קאָפּ אין וואַלע זיטן. איר איז
ענן געוואָרן דער קראַנג. זי האָט אַרבייטגעקוקט זיעמיטן אין זינע חצי-
לע, גרויסע אויגן און האָט געזוכט האָרט אַ שטיצפּונקט, האָט זי
אַבער באַגעגנט אַ שפּאַטיש שנירעלע אפֿ זינע ליפֿן. זי האָט געזאָגט
שוין פֿראַוואַיש:

— אויב עס איז און עמעס, אז אימ, דעם קייסער...

זי האָט דערזען לעט זיב די שוועסטער וואַלענטינע גרינגאַריעוונע
און האָט זיב אָנגעטאפֿט אָן איר:

— פֿארוואָס האָט מען ביז איצט ניט געגעבן די סאַלדאטן די
ציטונגען?

זיעמיט, גוטערמאן, די עטלעכע איבעריקע סאַלדאטן, וואָס האָבן
זיב אָנגעשמויסן אָן די ניט־דערזאָגטע דאָקטערשעס ווערטער, אז
„עפעס מוז זיין“, האָבן מיט אומגעדולד אין די בליקן געווארט, וואָס
זי וועט נאָכ דארשענען. זיי האָבן זי געצויגן פֿארן צונג, און זי האָט
ארויסגעזאָגט דאָס, וואָס איז אין רוסלאַנד געשען:

— דער סאַמע נאַרישער מענטש פֿון רוסלאַנד, ניקאָלז דער צוויי-
טער איז אַראָפּ פֿון טראָגן. מע האָט אים אַראָפֿגעזעצט, — האָט זי
געזאָגט מיט אַ דערשלונגענעם זיפֿצ.

— אַ קלוינע סימכע! — האָט ניט אויסגעהאַלטן גוטערמאן, — מע
וויל מיסטאַמע אָנשטאַט איין אידן אַט אוועקזעצן אַ צווייטן
דראָגן.

— האָס, זעסטו, וועט זיב ניט אַוינגעבן, דאָס איז שוין אַ שווערע
האַלאַכע, — האָט אָפֿגעענטפֿערט זיעמיט.

די דאָקטערשע האָט זיב אויסגעדרייט מיטן פּאָנעם צו גוטער-
מאן בעטל. די זונג איז אַ ביסל אָפּ צו מינרעוון אין האָט מיט אַ קריי-
מער ווירע געמאַסטן די הרובע אנטקעגן פענצטער, וואַרפֿנדיק אַ שאַטן
אפּ דער דאָקטערשעס פּאָנעם.

— פֿארוואָס מיינטו אַזוי?.. מיינט איר, אז פֿאַר רוסלאַנד איז אַ
קלוינע סימכע, וואָס עס איז ניטאָ מער אפֿן טראָגן ניקאָלז? ווער
מיינט איר, איז געווען שולדיק אין אַונדזערע מאַפֿאַלעס אפּ די
פֿראַגטן?.. געוויס וועט איצטער זיין אַ גרינדונג־פֿארוואַלונג, אָבער...

זי האָט נאָכ געוואָלט וואָס זאָגן, אָבער די עטלעכע צייטונגען,
וואָס די שוועסטער האָט אַרבייטגעטראָגן און אוועקגעלייגט ניטערמא-
נען אפּן טישל, האָבן איבערגעשלאָגן יעדע נרויסקוסיע.

— אויס קייסער, — נידער מיט דער זעלבסטהערשונג! — האָט
אויסגעשרייען זיעמיט דער ערשטער. ער האָט געכאַפט די צייטונג
„רעטש“ און דערזען: „ניקאָלע דער צווייטער האָט זיך אָפּגעזאָגט
פּון זיין טראָג“ — „פּון זיין זונס וועגן, אלעקסיי ניקאָליעוויטשנ“,
האָט זיעמיט ניט דערזען... אָבער נאָכ דעם, ווי אלע סאָל-אַטן האָבן
זיך אויסגעווישט די אויגן, ווידער אראָפּגעצויגן די העמדער אפּ
אונטן, זיך אויסגעצויגן און זיך אַ פּאָוען געטאָן, האָט זיעמיט בא-
מערקט זיין טאָעס און האָט אַ שמיץ געטאָן די צייטונג צוריק אפּן
טישל.

— עס וועט זיך זיי ניט אַיינגעפּונ צו מאַכן כּוויזעק פּון רוסישן
אַרבעטער און פּויער, זיי לעבן איך טאָעס!
די דאָקטערשע האָט מיט אַ ציטערנדיקער האַנט גענומען איינע
פּון די צייטונגען, דערלאַנגט גוטערמאַנען:

— איר האָט באַדאַרפּט זיי דורכלייענען און געבן צו פּאַרשטיין. —
זי האָט אָנגעוויזן אפּ די סאָלדאַטן — מע דאַרפּ זיי דערקלערן די
נרויסקע געשעעניש, די באַדייטונג, וואָס עס האָט פּאַרן פּאָטערלאַנד
דער פּאַקט, וואָס מע האָט אראָפּגעזעצט ניקאָלייען.

— לייען, לייען, — האָבן געבעטן די סאָלדאַטן באַ גוטערמאַנען,
— לאַמיר וויסן, וואָס עס האָט זיך עס אַזוינס אָפּגעטאָן.

גוטערמאַן האָט זיי געלייענט די איינצלהייטן וועגן דעם, ווי ניקאָלע
האָט זיך אָפּגעזאָגט פּון טראָג... די סאָלדאַטן האָבן זיך געוויצלט:

— אַ נאַר איז ער? שלעכט איז אימ געווען?

— קיין נאַר איז ער שוין גחאַד ניט, מיסטאַמע די צייט אַזאַ.

— ער וועט איצטער אויך ניט אומגיין איבער די הייזער...

— מיר האָבן אימ פּאַרזאָרנט...

דערנאָך האָט געלייענט זיעמיט.

באַ די סאָלדאַטן האָט זיך די שטימונג געביטן מיט יעדער ניער
שורע, מיט יעדער איינצלהייט, וואָס עס איז אויסגעלייענט געוואָרן.
וואָס עס האָט זיך זיי ניט געקאָנט באַלעמען מיט אַ שאַ צוריק, האָבן
זיי איצט געזען אפּ דער וואָר.

ווען די צייטונגען זיינען אויסגעלייענט געוואָרן, האָבן די סאָלדאַטן
ערשט גוט צעקניט דער דאָקטערשעס זיסע רייך, אירע פּאַלשע טרעך.

בא די סאָלדאטן אין געוואָרן און אַנדער שטימונג. אינ קאָרטן האָט מען שוין נישט געשפּילט, אינ דאמקעס אויב נישט. מען האָט אַרומגע-
רעדט די געשאפענע לאַגע וועגן דער מיליטאַרמע, וועגן דער אַרמיי.
די האַקטערשע האָט שוין לאנג פּאַרלאָזן דעם שפּיטאָל.
זיעמיט איז געבליבן זיצן באַ גוטערמאנען צופוסן, אפּן בעטל.
ביידע סאָלדאטן האָבן גערעדט וועגן לעצטן אַנגריס אפּן סטאָר-
כאָר.

— אזויפיל מענטשן אומגעקומען, — האָט מיט אַ ווייטעקדיקן טאָן
געזאָגט גוטערמאן.

— מיינסט אוואָדע, און האָס איז שוין אינטאַנצן, וואָס דאָ איז די
פאַרקויפטע צענטונגען איז געדורקט? נאָ צענט-כיוילעק אויב נישט.
— געוויס ביסמו גערעכט, אָבער איב וועל מייסטאמע באַקומען
בריוו... איב וועל טאָר אָנשריפּן טינג אדרעס, און איב לעב... וועלן
מיר שוין וויסן...

— דערווייל פאַרגיפטיקט מיט גאָזן, צעטרירבערט מיט אַרטילע-
רישן פייער...

— און דערטרונקען אין דעם בלאַטיקן טינג סטאַכאָר, — האָט צו-
געעבן גוטערמאן, — צענדליקער טויזנטער מענטשן.

די שוועסטער ליזחמילע אַדאָלפּאָוונע, וואָס האָט פאַרביטן די שוועס-
טער וואַלענטינע גרינגאַריעוונע, האָט זיך אַרומגעדרייט איבערן באַראַק.
נישט וויסנדיק צו וואָס זיך נעמען, איז זי געבליבן שטיין באַ גוטערמאָס
בעטל צוקאַפּנס און צוגעהערט זיך.

די סאָלדאטן, וואָס האָבן געקאָנט אַרומגיין, האָבן זיך מעיאשעו
געווען גיין אויב גאָס.

— שוועסטער, — האָט זיך דער סאַפּיאָר גאַרין געווענדט צו ליוד-
מילע אַדאָלפּאָוונע, מיר ווילן, איר זאָלט אונדז אַרויסגעבן די זאַכן.

— מיר ווילן גיין אין גאָס, — האָט געזאָגט דער יונגער פערמיאַק,
וואָס האָט זיך געריכט פאַרן אפּ דער פּאַזיציע.

די שוועסטער איז געבליבן פאַרשטיינערט בלאַ דער טיר, זי האָט
געקוקט אפּ גוטערמאנען און זיעמיטן, האָט געווארט, און זיי זאָלן
אַפּשלאָגן די סאָלדאטן. נאָר זיעמיט האָט מיט אַ פּריילעכע טאָן
געזאָגט:

— זעט, שוועסטער, ווי פּריילעכ ס'איז אפּ דרויסן, ס'אַראַ שטיק
ליכטיקער הימל! מען האָרפּ טאַקע גיין אין גאָס, זען וואָס האָרטן
טוט זיך.

— וואָס איז אייך אונטערפאלן? — האָט זי זיך געפרוּווט אָפּשלאָגן זיי פֿון זייער פארלאנג. — איר זינט דאָך אלע ניט געזונט, ווער מיט ווערן, ווער מיט טעמפּעראַטור. איר וועט דאָך ערגעץ פֿלעבן אין די גאסן, ניט קאָנען קומען אַ היים. איר קאָנן דאָס אפּ זיך ניט שטעלן!.. — וועלן מיר אפּ זיך אליין שטעלן.

— מירן אליין אָפּשליסן די קאמער, ווי אונדזערע זאכן ליגן. די שוועסטער האָט זיך געבראָכן די פינגער פֿון די הענט. — פֿארוואָס האָט איר דאָס ניט געזאָגט, ווען די דאָקטערשע איז געווען? וואָס איז מיט אייך געוואָרן? איר דערקען דאָך אייך ניט! די סאָלדאטן האָבן געשמייכלט:

— ניט שטענדיק ווייס דאָס פייגעלע, און דאָס שטענעלע איז פֿרע...
פֿרע...

— אפילע הינט רעסן זיך אפּ פֿון קייט און לויפן אומ אין די גאסן...
גאסן...

— מיר זינען ניט קיין הינט, — האָט געזאָגט זיעמיט, — מיר זינען געווען איר מיר זינען פֿרען בירגער פֿון אַ פֿרען לאַנד.

ער ווענדט זיך צו דער שוועסטער: — זינט שוין אזוי גוט, ליודמילע אדאָלפֿאוונע, גיט אונדז די זאכן אונדזערע און מירן זיך דורכגיין.

די סאָלדאטן זינען געווען צופֿרידן פֿון דעם, וואָס זיעמיט, אַ פעלחפֿעכעל, האלט פֿאר זיי. און גוטערמאן האָט זיך אויך באַטראַכט און געזאָגט:

— שוועסטערל, איך וויל גיין אהין אַ באָד. איך בין ניט געוואשן שוין מער פֿון אַ יאָר. אייך וועט מען פֿאר דעם ניט שיסן, — האָט ער געזאָגט מיט אַ שמייכל — איך וועל ניט לאָזן.

די שוועסטער האָט געבראָכן מיט די הענט און האָט אָנגעשטעלט אפּ אים פֿארווגנדערטע אויגן.

— לוי האָט איר געקאָנט זיין אין לאַזארעט ניט קיין געוואשענער? — פֿאַשעט, איך האָב די גאַנצע צייט געהאט גרויסע טעמפּעראַטור, האָט מען מיך ניט געקאָנט וואשן. און די „בעדער“, וואָס זינען געווען געדרוקט אין די צייטונגען, זינען אין די צייטונגען פֿאַרברייטן, סאָלדאטן האָבן זיך אין זיי ניט געוואשן.

— איך קאָן ניט, איך קאָן ניט, איך קאָן ניט!!!..

זי איז אַרבעטפֿאלן אין היסטעריקע, אומגעפֿאלן און געקלאַפט מיט די פֿיס אַן ברוק, געכליפֿעט...
די פֿיס אַן ברוק, געכליפֿעט...

ויעמיט און גוטערמאן האָבן זי געמוזט ארויסטרעגן פון פאראק
און ריבן זי מיט ספירט, געבן שמעקן שלאקוואסער.

די איבעריקע סאָלדאטן האָט דאָס אָבער ווייניק גערירט, זיי האָבן
זיך ניט באַרוקט, זיי האָבן געפאָדערט די קליידער צו גיין אין גאס.
אז ווארטערקע האָט ארויסגערופן די דאָקטערשע. האָס מאָל איז די
דאָקטערשע געקומען שוין ניט און זיסע. זי האָט ניט אָנגעהויבן מיט
„ברידערלעך, טיערינקע“...

— איר האַרפט זיך ניט פארגעסן! — זינען געווען אירע ערשטע
ווערטער. זי האָט דאָס געזאָגט מיט אַ טאָג, וואָס דערלויבט ניט ווי-
דערשפּרעכן — איר זינט סאָלדאטן. איר טראָגט אפּ זיך דעם יאָר פון
א רויסצופליג...

די סאָלדאטן האָבן אפּ איר ניט געקוקט. זי האָט געענדערט דעם
טאָג.

— אפּ אייך שטעלט אייזט דאָס גאנצע לאַנד אלץ אין קאָג, דאָס
גרויסע רוסלאַנד פארטרויט אייך די וויכטיקסטע אופגאבע צו באַזיגן
דעם סווינע...

די סאָלדאטן האָבן געשוויגן.

— און איר באַווייזט שוין פון וואַמע אָנהייבן ניט געהאָרמאמקייט.
עס האַרפּ זינט דרויסצופליגן. אייך ביין פאָר אַינערע מיניסטר פארהאַנטוואָרט-
לעך, ווי לאַנג איר געפינט זיך אין לאַזאַרעט, אונטער מיין אופזיכט.
זי האָט אָפּגעאַטעמט, אופגעהויבן איר קורצן האַלדז צו די סאָל-
דאטן, נאָר די סאָלדאטן האָבן רויק געפאָדערט די זאכן.

— מייר ווילן ארויס אין גאס, דאָרטן איז פארהאן אַ סאַך נישט.
— מייר זינען ניט קיין אַרעסטאַנטן.

די דאָקטערשע האָט דערפילט, אז זי האָט דאָ צו טאָגן מיט „מויר-
דימ“, אז די סאָלדאטן זינען שוין „צעלאָזן“ געוואָרן. אָבער זי האָט
זיך ניט געקאָנט דערלויבן זיי גאָנגעבן.

— אייך זאָג אייך, איר האַרפט ניט פארגעסן, אז איר זינט סאָל-
דאטן...

— מייר געדענקען דאָס, און מייר האַנקען אייך פאָר דעם, וואָס
איר דערמאָנט אונדז, — האָט געזאָגט גוטערמאן און זיך פארהויסט.

— ניט פארגעמען זיך מיט פּראָפּאגאַנדע — האָט אויסגעשישט די
דאָקטערשע, — אייך בעט אייך, וועגן ניט וועלן אייך זינגן גענייט...

גוטערמאן און זיעמיט האָבן אפּ איר געקוקט מיט אָנגעצונדענע
אויגן. זי האָט זיך אָפּגעשטעלט.

— ואיר הארפט ניט פארגעסן, אזו פונ א פונק קאן ווערן א פלא-
 קער, — האָט זי געזאָגט שוין מיט אַ מער הויקער שטימ.
 — און מיר דארפן מאַקע דעם פלאַקער, — האָט ווטערמאן געזאָגט
 מיט קואם.
 — מיר זינען פאר א סרייפע, — האָט אונטערנעשטיצט זיעמיט.

די נאכט פונ דריטן ואפן פערטן מארט ואיז פאר גוטערמאנען גע-
 ווען אַ שווערע: בין האַלבער נאכט איז די שוועסטער ליוחמילע אַרץ-
 פאָוונע ניט אָפגעטראָטן פונ זיין בעטל, געלייגט אייז-פענכערס אפן
 שטערן און צום לעפעלע, געגעבן שלינגען שטיקלעך אייז. דער בלוט-
 שטורץ האָט ניט אָפגעהערט לאנג.
 גוטערמאן האָט גערעדט פונ היץ. און ווען אימ האָט זיך געדאַכט,
 אז אימ האָט עטוואָס אָפגעלאָזן, איז ער געווען אינגאנצן אינ דער
 ווייטער פארגאסענהייט.

ער האָט דערזען פאר זיך די ערשטע טעג פונ קרויג, די גרענעצ
 באַ ווערזשכאַלאָווע. שוידערלעכע האַרונגן נאָך די שלאכטן באַ
 טראַקעמענגומבינען. ניט געהובלטע מאַציוועס-ברעטלעך אפ צענ-קלאַפ-
 טעהדיקע ברודער-קוואַרימ, געשריבן אפ דייטש און רוסיש...
 דערנאָך דערמאָנט ער זיך, ווי מע איז געלאָפן בונ מיזרעכ-פרייסן:
 פאלגדיקע מענשיגן... באַרעו געוואָרענע דערפער, פארוואַלגערטע
 מיט געשוואָלענע רינדער, מיט צעריסענע, צעטרייבערטע פערד, פאר-
 ברענטע צערוינירטע שטעטלעך, האָב און גוטס געטראָטענע...
 דערנאָך איז ער געווען אויך רוסילאַנד, אינ סגוואַלקער גובערניע.
 געשטאַנען אַפּ „אַפּרו“. יסאדיסטן-אַפּיצערן האָבן געשמיסן אלטע סאָל-
 האַטן, געשטערעט אַזומבאַהאַלפּענע פרויען, געדויבט פאַרלאָזענע גי-
 טער, געשיקערט...
 און ווידער אָפּגריפּ. ווידער וועלדער מיט צלאָמימ, ווידער בערגלעך
 אפ בערגלעך — קוואַרימ אינ די טאַלן, און ביינער נאַקעטע, ניט אויס-
 געטריקנטע אינ וועלדער.

ער טאַפּט אָן אַפּ זיין שטערן דעם אייז-פענכער, קוקט זיך ארעין
 אינ פאַלאַטע און דערזעט די שוועסטער.

— ואיר ווילט, אויך זאָל אייך עפעס דערציילן, שוועסטער? — ער
 זאָגט דאָס מיט אַ האַלבן מויל, — ואיר ווילט ניט? און אייך וועל
 דערציילן: הערמ זיך אַזוי, עס איז אַ שיינע זאַכ... אפּן סטאַכאָד,

דאָרטן, ווי שלאנגען און שיש לעבן צוזאמען איז מאַך און בלאַטעס,
איז וואָלין, אין פּאַלעסיע, דאָרטן, ווי אונטער מאַך טאַנצט די גאַנצע
עדה אפּ הוידלקעס פּונ וואסער, ווי אַרעפּסן רייסן די גראַב-בטיקע זשא-
בעס און שלעפּן שטיקער צו זיך איז די גאַרעס פּונ הויבן זיט
ברענג...

— יאָ, ביסט אַ פּאַעט, טוטערמאַן. גאָר איך פּאַהווער דיר ריידן.
— דאָרטן איז פּאַראַן אַזאַ כּוּטער, ער רופּט זיך „וואַכאַדי“.
דאָרטן, פּאַמ סאַמע זויט פּונ וואַלד-זעג בערגלעך זיך אַ קייזער, אַ
ברודער-קייזער...

— טאַרסט ניט ריידן, באַ דיר וועט ווידער אָנהויבן גיין בלוט פּונ
האַלדז.

— איך רעקאָבער, איך די לעצטע טעג פּונ רעקאָבער טויזנט גיין
הונדערט זעכצן, האָבן קאָזאַקן צעשאַסן זיבן און פּערציק סאַלדאַטן-
אינפאַנטעריסטן. מיט די קאָזאַקן האָבן געקאָמאַנדעוועט צוויי אָפּי-
צערן מיט גאַלדענע פּאַהאַנעס. ליגן זיך זיבן און פּערציק סאַל-
דאַטן, קרוישימ, מוהדימ, און קיינער ווייסט ניט וועמענס בערגלעך עס
איז, קיינער וועט ניט קומען אוועקלייגן קרענצ, בלומען-קרענצ אפּן
קייזער פּונ די אומבאַוואַוסטע העלדן... אייך מוזט עס ניט באַנק?
די שוועסטער שווינגט, זי וויל ניט הערן, זאָל ער אופּהערן זיך
אליין צו רייזן.

פּונ טוטערמאַנס האַלדזן רייסט זיך ארויס אַ געשריי:

— מערהער, איר האָט געהאַרגעט ומינע ברודער!
האַלב פּאַרשלאָפּן, דערשראָקן איז די שוועסטער.
די גאַנצע שכינימ צעוועצן זיך אפּ די בעטלעך, מע רעדט שטיל,
שטיל:

— ער האָט געמוזט זיין און די סאַמע געדיכטע...

— ער האָט דאָך געאַהניעס...

— אַן אַרבעטער.

פּונ טוטערמאַנען האָט זיך אָנגעהויבן גיסן שווייס. די שוועסטער
האַט דאָס באַמערקט און האָט אַראַפּגענומען דאָס אייז פּונ זיין
שטערן. זי איז אַזעק איין רעזשורקע, געבּוהאַכט אַ ליילעך און האָט
איך אַזינגעוויקלט.

ער איז געלעבן רויק, רייטשקעלעך שווייס האָבן גערוגען פּאַחבּי
די אויערן, צו די באַקן און צום האַלדז.

די שוועסטער האָט זיך אופּגעהויבן פּונ דער טאַבורעטקע:

— איצט וועל איך אייך אלעמען בעטן זיך לייגן שלאפן, ניט שטערן זיין רוי.

זי האָט אַ וווינק געטאָן צו זיעמיטן, און ער איז געבליבן שטיל (זייע מיט איז אריבער צו גוטערמאנען אין פאלאטע נאָך דעם, ווי זיי זיינען געקומען פון שטאָט).

אין ווינקל בא דער איקאָנע האָט געצאנקט אַ בוימל-פניערל און האָט נאָך בלאסער געמאכט גוטערמאנען פארשוויצטן, פון פיבער אויסגעמאטערטן פּאָנעם, גערוטצילט און עלטער געמאכט די דינע שטרייבן פון דער שוועסטערס געזיכט. די שוועסטער האָט ניט אָפּגע-הערט צו ווישן גוטערמאנען מיטן וליעכ.

אין צווייטן עק פאלאטע איז געווען פינצטער.

ליכטיקער איז איצט געווען אין די מויכעס פון די סאָלדאטן: זיי האָבן שוין פאר זיך געווען ביימער אפ טרומנעס פאר די, וואָס האָבן זיי יאָרנלאנג געמוטשעט. אין זיי האָט אָנגעהויבן ברענען דאָס פני-ערל פון געקאָמע.

אוינער פון זיי איז געווען דער ילעט זיעמיט. ער האָט אין יאָר 1906 ניט איינמאָל אַרבייטגעקוקט דעם טויט אין די שווינדלדיקע אַוויגן, און דער צייט פון אַרלאָווס, מעלער-זאקאָמועלסקוים שטראַפּ-עקספּעדיציעס. איצט איז ער געלעגן מיט אָפּענע אַוויגן, אַרבייטגעקוקט אין די שאַפּע ציינער פון געזימס-האַר, וואָס איז געווען פונקט אפן מיטן סופּיט, מיט אַ קרוק פאר אַ קאָמפּ.

„מיט די סאָלדאטן, — טראכט ער — האָרפּ מען קיינ סאך ניט טיינען, קעגן דער מילכקאָמע זיינען זיי קימאט אלע אָבער אפ דער פּאָזיציע וועלן זיי נאָך פּאָרן. האָרפּ מען זיי אַזוי גוט אַניטורן, זיי זאָלן וויסן ווער זייער גוטער פּרטינט און ווער זייער פּיינט. מיטן „יודן“ האָרפּ מען זיך דערנענטערן... אָבער מיט דער קרענק זיינער וואָס טוט מען?“

עס שלאָפט אויך ניט דער כאַפּיטאָן גאַרין. זיין אויסגעשאַסן אַוויג איז פול מיט אייביקער פינצטערניש. דערפאר זעט ווייט און קלאָר דאָס צווייטע אַוויג: אָט זעט ער דעם האָרפּ זיינעם און ריאַזאָנער גובערניע, אין דעם האַלב-פּוסטן הויז איז פינצטער און שטיל. די אלטע מאַמע ליגט אפן אַוויג. צוויי יונגע שוועסטער אַפּן טאַפּטשאַן און ווייטער — זיין פרוי טאַפּטשאַנע מיטן קינד. צוויי יאָר האָט זי אים אויסבאהאַלטן, זיין טאַפּטשאַנע, כאַ איבן אַ פּעטער, אין אַ ווייטן האָרפּ. געהאַפּט, עס וועט זיך ענדיקן דער קריג און ער וועט בלייבן מיט איר. זי האָט גע-

ארבעט טאָג אונג נאכט. וונטיק פלעגט זי לויפן צו אים, טראָגן אים
עסן אפ א גאנצער וואָג. זי פלעגט זיך יעדן סאָל מאמעש בא
אים בעטן:

— ניט גיי מילכאָמע האלטן! צו וואָס טויג זי דיר? דינ שטרויע-
נער דאך, דינ כאטע וועט זיך מיט גאָלד ניט באדעקן.

ווען זי וואָלט געווען א פאלשע, ווען זי וואָלט געטענט נארן דעם
פעטער מיט צוואַנג, וואָלט יענער האָבן גיט ארויסגעגעבן אים דעם
אויספראוויק, אונ ער וואָלט זיך עפשער נאָך איצט אויך גויסבא-
האלטן ערגעץ אפ א פרעמדן פאס.

אָבער זיין טאטיאנע האָט זיך אָפגעוואָגט נאָכצוגעבן זיין אויס-
געלאסענעם פעטער, אונ ער איז איצט מיט אויבן אויג... אָבער אפ איר
איז ער ניט איין קאס. שולדיק זינען יענע, וואָס האָבן געמאכט די מיל-
באָמע. דער קוואַנטער טוטערהמאן איז גערעכט...

זעקס ברידער האָט ער געהאט, ער איז געווען דער יינגסטער, וון
זינען זיי איצט? צוויי זינען אוועק, איין ערשטן טאָג פונ דער ומאָביר-
ליזאציע. נאָך ווען ער האָט זיך אויספאהאלטן, האָט אים די ווייב
דערציילט:

— גיטאָ קיין בריוו פונ דינע ברידער, גיטאָ.

דערנאָך האָט מען צוגענומען די ואַנדערע צוויי.

— די מאמע האָט זיך געשלאָגן קאָפ אָן וואנט, — האָט אים ווי-

דער דערציילט טאטיאנע.

זיי האָבן געשריבן בריוו פונ אונטער פערעמישל אונג נאָכדעם —

ווי איין וואסער ארטינגעפאלן.

דערנאָך האָט מען צוגענומען די לעצטע צוויי ברידער, די, וואָס
זינען שטענדיק געווען די וואַנדערער: אויב האַרבסט, איין פריילינג
געטראָגן אפ זייערע אקסלען קעסטלעך מיט גלאָז, מיט קיט, געשטעלט
שויבן איין דערפער פארווייטע אונג פארטרונקענע. ווינטער אונג זומער
אדומגעגאנגען מיט שלניפשיינער.

וון זינען זיי? פאר וועמען האָט זיין מאמע איין אירע יונגע יאָרן

געהאָרעוועט, געהאָרעוועט די זיין, פאר וועמען?

ער האָט צוגענומען זיין אויג פונ פענצטערברעט, אים אָנגעשטעלט
אפ גוטערמאנען. גוטערמאן האָט געאַטעמט שווער אונג קורצ, ווי מיט א
בלאָז-אַרקעסטער.

„ער איז גערעכט, אַטאָ דער פארסאמטער“ — טראכט גאריין.

די סאָלדאטן האָבן די גאָסט געשלאָפֿן שלעכט. א טייל אופגעוועקט
טע פֿון גוטערמאָנס וגעשריי, די איבעריקע — פֿון די איבערלעבונגען
פֿון פֿאַרהאַנגענעם טאָג.

אינדערפֿרי האָבן די סאָלדאטן געזוכט איינער כאַם צווייטן אין די
אויגן, געוואָרט אפֿ טאַכ מער גניס, אפֿ יעפֿעס אזוינס, וואָס זאָל אויפֿ-
טרייסלען.

ביזן אָנבליסן האָבן זיך די סאָלדאטן אָנגעהויבן קלעבן אַרום
גוטערמאָנס בעטל, נאָר זיעמיט האָט זיי מיטן אויגן-וויק אָפֿגערופֿן,
זינען זיי אומגעזאָגען „אַן האַ שטאַכ אַרבעט“. קאַרטן, דאמקעס זי-
נען איצט קיינעם ניט געלעגן וואָס זינען. סאָלדאטן האָבן איצט געוואָלט
דייַדן נאָר וועגן דער לאַגע פֿון ילאַנד:

— אינטערעסאַנט, ווער וועט איצט זיין דער הויפט־קאָמאַנדיר אויפֿ-
בער די אַרמייען?

— וואָס הייסט, ווער? ניקאַלי. — ער האָט דאָך באַקומען אַ גע-
אַרגי פֿאַר דעם, וואָס ער קאָמאַנדירט גוט.

— גוילעם, ניט דערפֿאַר האָט ער באַקומען.
— פֿאַר וואָס דען?

— ער זאָל לענגער פֿירן די מילכקאַמע.
— ווע זאָל מיינען, וואָ ער איז געווען עפֿעס.

— וואָס הייסט „געווען“? און וווּ איז ער איצט? די ערד האָט
אויס אַנגעשלאָנגען?

— אַ-אַ-אַ-אַ-בני-סן!
דאָס האָט מיט אַויר ישנידנדיקן קעלכל גערופֿן די עקאָנאָמיקע פֿון

עסצוימער. די סאָלדאטן זינען גענאָגען מונטער איינער נאָכ איינעם,
געווייזלט זיך וועגן דער עקאָנאָמיקעס גרעב וואָס זינען אַרײַן אין עס-
צוימער פֿריילעכע.

— זינגען די טפֿילע. סמירנאַ!
דאָס האָט געשווינגן.

— ס'וועט זיין גוט אָן „אַטשע גאָש“ — האָט דער ערשטער אויס-
גערופֿן זיעמיט.

— זאָלן זינגען די פֿרומע, — האָט בכיזן געזאָגט גאַרין.
די, וואָס האָבן ניט געזונגען, האָבן זיך צעזעצט כאַם טיש, זיך

פֿאַרנומען מיט עסן וואָס טרינקען.
די קעסטן האָבן פֿאַרבראַכן די הענט, און באַ איינער אַ גירע-

ריטשקער, מיט א נאָז פון א ליימענעם פינפעלע, האָט פון צאָר
אפילע גענומען רינען פון נאָז. זי האָט אויסגעווישט די נאָז מיטנפעטן
פארטעכ, זיב אָפגעקערט און געוואָקט:

— בא מיר זועלן זיב אפילע די הענט ניט געמען צו קאָכן פאר
אזעלכע מאזיירימ. אָט צו וואָס ומירן האָ ודערלעכט! שוין קיינ אָט
ניטאָ, אויבער איין טאכט ניט געוואָקט...

די קעכן איין אוועק איין א ווינקל. די אויבעריקע, וואָס האָבן דער-
לאנגט צום טיש, האָבן מיט גרויסע אויגן געקוקט אפ די „גאָטלעס-
טערער“, וואָס האָבן ניט געזונגען די טפילע, און האָבן זיב געציילעמט
איבער דער גאנצער ברייט פון זייער ברוסט.

*

גוטערמאנען איין געוואָרן בעסער. די טעמפעראטור איין בא איין
געפאלן.

זיעמיט איין פון גוטערמאנס בעטל ניט אָפגעגאנגען, זיי האָבן זיב
אויפגערעדט, און ביידע זינען געווען צופרידן מיט דער באקאנטשאפט.
— „א פישער א פישער דערזעט איין ואלע צייטן, איין שטורעם און
רו, פון נאָענט און פון ווייטן.“ — האָט געוואָקט זיעמיט. ער האָט
דערביי באוויזן זינע געזונטע צייטן.

גוטערמאן האָט איין דערציילט וועגן א געשפרעכ צווישן סאָל-
-אטן, וואָס ער האָט אונטערהערהערט נאָכ אפ דער פאָזיציע, איין אָבאָז
פון טראַזיקן פאָלק.

אויב זיעמיט וויל, וועט ער דערציילן, ער האָט א גוטן זיקאָרן און
וועט איבערגעבן וואָרט איין וואָרט.

— נו, אָבער ניט היצן זיב. דו ביסט אזוי אויב ווי א „וויליוואָק“. *
— דאָס איין געווען נאָכ איין וועכצטן יאָר, אָג ליגן זאָגנדיק, איין
מיי כוידעש, אפן אָגינסקער קאנאל, — גוטערמאן דעקט זיב צו ביזן
האלדן ומיט דער דעקע. — מיר ווינען געשטאנען גאָר נאָענט פון די
דיטשן, אָבער מיר האָבן ניט אָנגעהויבן קיינ אָנגריפ, ווייל מיר האָבן
געווארט ביז דער דיטש וועט זיב דערזייסן פון אונדזערע פלענער
און וועט אָנעמען די געהעריקע מיטלען... נאָר דאָס איין ניט אינטער-
דעסאנט. הער איב ווי די סאָלדאטן ריידן בא ווארעמעס:

— וואָס מיינטסטו, אלעקסייעוו, עס וועט זיב אזוי עגדיקן ווי עס
האָט זיב אָנגעהויבן?

* א „וויליוואָק“ (выливок) א „ויגט-איי“, אן איי אָג הארטער שאַלעכצ.

— וואָס זישע האָסטו געמיינט? וועסט איבערהאפּט?

— וכיך וועלן שוין דעמלט זאפּ דער וועלט ניט זיין.

— וועלן זיין ואזוינע ווי מיר.

— מע וועט אונדז פארקויפן דעם וועג...

— וואָס מיינסטו, מע וועט צונעמען דאָס געווער? זאָל זיך דיר

ניט כאָלעמען, מע וועט ניט צונעמען.

— מע וועט זיך ריכטן, די אָפּיצערן פילן שוין זייער שלעכטן סאָפּ.

— וועט מען, הייסט עס, צונעמען דאָס געווער פּונד די סאָלדאטן

בזו עפעס וואָס?

— מע וועט אנטוואָפּענען צובייסלעך, פאמעלעך...

— דו לא-איכסט?

— דו דערציילסט ואויסגעצייכנט, — האָט געזאָגט זיעמיט — אָבער

זאָל דיר זיין גענוג צו ריידן.

עס זינען צוגעקומען די קיחגיזן, בא זיי זינען אויך געוואָרן אַר

דערע פענעמער. זיי האָבן אָפטער גערויכערט זייערע קליינע ליולקעלעך

אונג געבלישטשעט מיט די שמאָלע אַויגן.

הינט האָבן די רוסישע סאָלדאטן געפילט, אז די קירגיזן זינען

גלייכע מיט זיי, „די זעלביקע מענטשן“...

די דאָקטערשע איז געקומען שפעטער ווי געוויינלעך, איר אַויס-

זען איז געווען אַ מיידער. וואו די שליופּט אונג אונטער די אַויגן —

קנייטשן, די פולע באקן — פארוועלקטע.

זי איז צוגעמאנגען צו גוטערמאנען.

קוטערמאן האָט איר אַרבעטקוקט אונג זפּאַנעם, אַער האָט דאָרט

דערזען אַ האַרבוסט-פאַרנאכט. אַג אַפּגעפּליקטן בלעטערזוואַלד, אַט

פונג אַג אַויסגעמליעטן שייטער.

די דאָקטערשע האָט אפּ אימ ניט געקוקט, זי האָט נאָר געציילט

זיין הויפעק אונג געזאָגט:

— דער פולס דערלויבט ניט הייבן זיך פונג אָרט.

זען זי האָט פּאמערקט די בלוט אינ שפּייקעסטל, האָט זי קאלט אַ

קוק געטאָגן אפּ גוטערמאנען, אַ דריי געטאָגן מוטן קאָפּ אונג זיך יע-

ווענדיט צו דער פעלדשערקע:

— מע וועט האַרפּט געמען אַפּ אַג אַנטאָליז די לייכע זינען.

אונג צו גוטערמאנען:

— דיר... אייך פארווער אייך אופשטייג פונג זעט. יעדע איבעריקע

באוועגונג איז שעדלעך.

זי האָט זיך געוונדערט:

— פון וואָס איז באַ איך און פּלוצלינגדיקע טעמפּעראַטור? פּונ-

וואַנען האָט זי זיך צו אים גענומען?

זי האָט ניט געוואָס, איז גוטערמאָן מיט זיעמיטן זינען געווען
איז אַ קאלטער באַד, איז זיי זינען נאָכדעם צומגעגאנגען איבער די גאַסן.
און נעכטן זינען דאָס האָוו סאָלדאָטן געווען און שטאַט, האָט די
שוועסטער ניט דערמאָנט: שוין צו שווער האָט אפּ איר פּוטערמאָן
געקוקט און צונויפגעצויגן די ברעמען אפּ דער נאָז.

זיעמיטן איז די באַד און ניט דורך גלאַט. ער האָט זיך געהאלטן
פאַר דער רעכטער לימקע, ניט געקאָנט ניט זיצן, ניט אַרומגיין.

— מיין אישיאָס האָט זיך צעשפּילט אפּ אַלע קוילימ, האָט ער

געשפּאַסט צו דער צוגעקומענער דאָקטערשע.

— איר האָט זיך ניט וואָס צו קרימען. איך גאָט גלייבט איר ניט

— אזוי האָט מען מיר דערציילט, — צו וועמען זיך ווערטן מיט אַ
טפּילע האָט איר ניט. אַזעלכע ווי איר האָרפּן זיין סטאַקער.

— איך בין גאַנץ פעסט באַ זיך, איך וואָרט...

— וואָס, אפּ פּריוו?

— האָס איז איצט באַ מיר אפּן צווייטן אָרט, אפּן לינקן פּלאַנען,

ווי מיליטער־לייט זאָגן.

— טאָ וואָס־זשע איז באַ אַיך הינט אפּן ערשטן? — האָט זי

געפרעגט מיט אַ טשיקאוועס, — אפּ וואָס נאָך וואָרט איר?

— אפּ צייטונגען, — האָט זיך אַרײַנגעמישט גוטערמאָן.

די דאָקטערשע האָט אים געאַרנישט געענטפּערט.

ביז די דאָקטערשע איז דורך אַלע פּיר פּאַלאַטעס, ביז זי האָט זיך

אויסגעקוערט צוריק, האָבן שוין גוטערמאָן און זיעמיט געהאלטן און

די הענט צייטונגען. זי האָט פּוננױטן באַמערקט די פּרייד אפּ די

סאָלדאָטישע פּענעמער און האָט געפרעגט מער אַויס נײַער אירדער

פּונ פּאַרײַנטערעסירטקייט:

— וואָס איז דאָ ווידער פאַר אַ געהולע?

— ווײַזט זיך אַרויס, איז ניט נאָך ניקאָלע, מיכאיל זײל אַויב ניט

מער זיין קײן קײטער און רוסלאַנד, — האָט געזאָגט דער סאַפּיאָר גאַרין.

— זײט איר פּונ דעם צופּרידן? — די פּיס האָבן זיך באַ איר אַ

קאַרטשע געטאַן, — מײַנט איר, איז דאָס וועט שוין ברענגען די יעשוע?

— זײַן, — האָט געזאָגט זיעמיט, — איין רוסלאַנד האָרפּ נאָך זיין

אַ צווייטע רעוואָלוציע.

— א רעוואָליוציע אפּ אַ רעוואָליוציע, אַ שטאַק אפּ אַ שטאַק? —
באַ דער דאָקטערשע האָט זיך געפאלבליט דער גוידער, זי האָט מער
ניט געקאָנט ריידן און איז אַוועק צו זיך אַינ אופנעם-צוימער. אפּן
שוועל נאָר האָט זי זיך אַומגעדרייט און געזאָגט אפּן קאָל:
— די יידן זינען רוסלאַנד קיינמאָל קיינ זוטע פּרעגט גיט געווענ...

ק א פ י ט ל VI

גוטערמאן איז געלעגן מיט אַ צעווייטעקטן קערפּער. אַינ זינע
בראַנכעס האָבן זיך ווידער צעשפּילט מעשענע קיילימ אַימ האָט גע-
שטאַכט אַינ דער רעכטער לאָפּעטקע. עס האָט געזאָגט די אַרויסט.
דורך די פּאַרנעפּלטע אַויגן האָט ער באַוויזן צו באַמערקן באַ דער
דאָקטערשע: מאָרעשכוירע, אַוויסגעלאָשנעקייט, באַ דער שוועסטער
וואַלענטינע — אַ מיידע אַופגערגעטקייט, פאַ דער מאַנאַשאַקע — דער
פּעלדשערקע — בייזקייט, אַינקווייטערישע צערייצטקייט.

ער האָט געפּרעוויט צוגלייכן די דריי פּרויען צום רעדל סאַלדאַטן,
וואָס האָבן זיך געדולדיק צוגעהערט צו דעם, וואָס זיעמיט האָט געלייענט
פּון די ציטונגען. צוויי קאַטעגאָריעס מענטשן, צוויי פּסיכאָלאָגיעס.
די סאַלדאַטן האָבן געשריען:

— טאַק יעהאַ, קראָוואָפּיווצאַ! (אַ דעכט אפּ אַימ, דעם בלוטוויגער!).

— גענוג אַימ צו געוועלטיקן, בלוט פאַרגייסן!

— און מיכאַילן דאַרפּ מען אַויכ ווי אַ פינפטע האָד צו אַ וואָגן.

עס האָבן זיך געהערט אַויכ אַוועלכע רעפּליקעס:

— אַן אַ פאַסטעכ יועט די סטאַדע צעפאַלן ווערן.

— אַ וואַלפּ אַיז אַויכ אַ פאַלעבאַס — האָט מען יענעם אַפּגעשטי-
פּערט, — ער טרעבט אַוועק אַלע שעפּסן צוזאַמען און שטיקט די אַפּגע-
קלויבענע...

— רוסלאַנד וועט אַן אַ קייסער גיט זיין.

— ווייל דו וועסט גיט דערלאָזן?

— ווייל מע וועט זי צערטייסן: אַוקראַינע וועט זיין פאַר זיך, די

לעטן — פאַר זיך, די פּאָליאַקן פאַר זיך. פינלאַנד — אַויכ פאַר זיך.

— טאַ ווער דאַרפּ זיי שטערן? — האָט געפּרעגט זיעמיט, — זאָל

יעדער טייל פּון לאַנד זיך אליין אַויסקלעבן, וואָס פאַר אַ פּירונג ער

ווייל האָבן באַ זיך.

— די בעסטע זאך וואָלט געווען, — האָט געזאָגט דער פּער-
מיאָק, — מאַכן אזוי, אז עס זאָל זיין אויס מילכקאַמע.
— און איך זאָג, — האָט ווידער אינגעטענעט דער פּאָטריאַט, —
אז מיר האָרפּן נאָך דערפירן די מילכקאַמע ביזן סאַפּ: מירן ניט אי-
בערלאָזן אַזויפיל שטעט, פעסטונגען, אינוואַנענע דעם דריטש, מירן
דאָס צוריק אָפּגעמען.

— יאָ זאָלן גיין אפּ דער פּאַזיציע יענע, וואָס זינען נאָך אין
שלאַכט ניט געווען.

גוטערמאן האָט ושאַענלאנג צוגעהערט די שמועסן צווישן די סאַל-
דאָטן און האָט געטראַכט: „די סאַלדאָטן זינען מיר האָב טייערער
אפּילע מיט זייערע דעאָקאַציאָנערע שטימונגען, אַיידער די דאָקטערשע
מיט אירע רייד.“

*

אין אופגעציימער איז געזעסן די דאָקטערשע און האָט זיך מע-
יאַשען געווען מיט דער פעלדשערקע, מיט די שוועסטער:

— וואָס איז אַינער מיינונג, וואָס קאָנען מיר טאָן מיטן יודן?

די פעלדשערקע האָט זיך געצויילעמט, צוגעשאַקלט מיטן קאַפּ:

— אַרויספראַווען, זינאָידא פּעטראָוונא, די בעסטע זאך פּאַטער

זוערן... וואַלענטינע גרינגאַריעוונע, אַינער מיינונג?

די שוועסטער האָט געוויקלט מאַרלע-בינטן. זי האָט אופגעהויבן:
אירע אויגן, אָבער זי האָט אפּ קיינעם ניט געקוקט. זי האָט געטראַכט:
„די דאָקטערשע האָט אלע אירע נאָענטע אין טיפּרוסלאַנד, זוינט פון
די פּאַזיציעס, די פאלשע, הייליקע פעלדשערקע האָט פינט מענטשן...“
זי האָט יאָנגעשטעלט אירע אויגן אפּן שייכעלע פּונ דער שאַפּקע מיט
אינסטרומענטן. האָרט האָט זי דערזען איר מיכאַילן — ער איז שוין
דעם צווייטן יאָר אפּ דער פּאַזיציע, און קאָן זיך ניט אַרויסרייסן צו
טומען אַהיים זיך זען מיט איר, מיט די בענקענדיקע קינדער. דאָרטן
האָט זי דערזען דעם קייווער פון איר יונגן ברודער. זי האָט נאָר א
שווערן קרעכץ געטאָן און גאַרנישט געענטפערט.

די מאַשינקע האָט געברענט, און איז טעצל וואָס צום זידן איז-
סטרומענטן האָט אָנגעהויבן זידן דאָס וואַסער.

די פעלדשערקע האָט געלייגט פינצעטן, זאָנדן, צווענגלעך, נאָרלען
און שפּריצן. זי האָט זיך פאַרנומען מיטן אַרבינגערופענעם פאַרווינדעטן.
— וואָס זאָגט איר, זאָל איך מיט אים טאָן? — האָט שוין דאָס

מיאָל די דאָקטערשע געפרעגט באַ דער שוועסטער.

— מיט וועמען?

די שוועסטער האָט נאָכ אַלץ געקוקט אַינ שניבעלע: דאָרטן זינען
נאָכ געווען איר מיכאַיל, וסאשעס קייווער...

— מיט אָט דעם יודן. ער איז אַן אזעספאָנעם.

וואַלענטינע גרינגאָרדעווע האָט געשווינן.

— איך קלער, וועגן ער וועט באַקומען אַ נאָרמאַלע טעמפּעראַטור,
איך אָפּשיקן קיין טאַמבאָוו.

— ואוּ איך מיינן... — די פּעלדשערקע האָט אַרויסגעלאָזן דעם איי-
בערגעכונדענעם פאַרווונדעטן, — מע האַרפּ פּונדאָנען אַרויסשיקן צוואַי-
מען מיטן יודן דעם לעט...

— וואָס מיינט איר, זינאידא פּעטראָוונאַ, די רוסישע סאָלדאַטן זיי-
נען הינט די זעלבע, זיי מיט אַן וואָכ צוריק? — די שוועסטער פאַריכט
זיך דעם קאַפּטיבל, — ניין, זיי אַיז ניט צו דערקענען, גאָר אַנדערע
מענטשן. וואָלט איר הערן, וואָס זיי צעריידן דאָ אַ טאָג, וואָס פאַר אַ
פּלענער זיי גיבן אָפּ!..

— האָט אפּ מיר ניט פאַריכט, איר מאַכט פּונ אַ פּליג אַ העלפּאָנר.
די האַקסטערשע איז געווען צערייצט.

— וואָס איז ניט איך מיין טאַטור, זינאידא פּעטראָוונאַ.

— אייז וואָסערע פּלענער?

— טיילכאַמע האַלטן איז גענוג.

— אזוי זאָגן זיי?

— יאָ, אזוי.

— קורצע הענט האָבן זיי. מע וועט זיך נאָכ צו זיי געמען, —
האַט געזאָגט די פּעלדשערקע. זי האָט זיך אויסגעדרייט צום ווינקל, וווּ
די „הייליקע מאַמע“ האָט געקוקט מיט אומשוילדיקע אויגן, און האָט
זיך צעצווילעכט.

— רופּט אַריין די, וואָס מע האָט זיי געכטן ניט איבערגעכונדן, —
האַט מיט אַ גראָפּן טאָג באַפוילן די דאָקטערשע.

וואַלענטינע איז אַרויס. די דאָקטערשע האָט ניט הויך געזאָגט:

— אַ רוסישע געשאַמע, זי האָט זיך אוואַדע פאַרליבט אין דעם יודן.

— און איך קאָגן אים ניט אָנמקוקן.

*

עס איז אַריין אַרטאָמאָנאָוו. אַ קלאַפּטער די הייך, אַן אַרשינ די
ברייט, די הענט, ווי וועסלעס, און פּיס, ווי זעגל-שטאַנגען.

ער האָט ארױפגעלאָזט די גאטקעס און זיך געשיטעלט, מיטן דאָרן
צום שטאַט. "כא אים זינגען געווען צוויי ווונדן — איינע איז סאטן
ווייבן אָרט, דורכגעריסן פון א גראנאטן-שפליטער, די צווייטע ווונד
איז געווען פון א ביקס איז האנטוואָרצל, שוין א פארווונדערטן האָט זי
אים אָנגעיאָגט.

די סאָלדאטן פון זיין פאלאטע האָבן זיך גיט איין מאָל צוליב זיין
נע ווונדן געקריגט:

— צו וואָס דארפ א מענטש זיך שייסן איין האנט, ווען ער איז
שוין פארווונדערט איז אזא טייערן אָרט?

— ביסט א כּאָכעם! און טאָמער האָט ער זיך צוערשט די האנט
דורכגעשאַסן?

— שא! אָט בא אונדז פלעגט מען די לעצטע צייט שייסן אָן א מיטן
פעט אלע, ווער עס איז געווען פארווונדערט איין האנט.

איצט איז ארטאמאָנאָוו געשטאנען מיט ארױפגעלאָזענע גאטקעס. די
דאָקטערשע האָט געטאפּט די בלויע נעט, די קרייצן פון דער פארווונדער-
נער ווונד, געהייסן דער שוועסטער באשמידן געדריכט מיט יאָד.

— און וואָס איז בא דיר מיט דער האנט? — האָט מיט אומצו-
פרידנקייט געפרעגט די דאָקטערשע, — זי היילט זיך בא דיר ניט?
וואָס טוּסטו מיט איר?

— איר, גאָספּאָזשא דאָקטערשע, ווייסט בעסער פארוואָס זי היילט
זיך ניט. איך טו מיט איר גאָרנישט, וואָס זאָל אייך מיט איר טאָן?

— וואָס? וואָס? גאָ-אָס-פּאָ-ז-ש-א-א דאָ-ט-אָר-שע? וואָס איז דאָס
פאר א ניס? פון ווען אָן ביג איך געוואָרן א „גאָספּאָזשא“?

כא איר האָט געציטערט די נאָז, די פענטנע זינגען געבליבן הענט
גען אפן שנירל, זי האָט זיך ווי אויסגעגלייכט, ווי מע וואָלט איר א
פלאָסן איין האלדזן אריינגערוקט.

ארטאמאָנאָוו האָט מיט זיין רעכטער האנט א צופ געטאָן זיין
בערחל:

— אָט, מע לערנט זיך אויס.

— אזוי גיכ? ווי, פון וועמענ?

ווען די שוועסטער האָט גענומען אַפּרייסן דעם פארטריקטן בינט
פון זיין האנט, האָט זיך ארטאמאָנאָוו א קרייט געטאָן פון ווייטעק.

די דאָקטערשע האָט אפּ אים געקוקט, זוי אַ וואָלפּ, בא פאָלישוואניע:
פאר אירע אויגן זיינען איצט געשטאנען אזעלכע הערקולעסן, ווי דער
סאָלדאט ארטאמאָנאָוו, גאנצע פאַלקן, ארמייען. זי האָט זיי געזען מיט

אויסגעצויגענע הענט, מיט פיקוסן, ואויב באקלאנס", גרייטע צו נעמען אפ די שפיגל אלעמען, ווער עס איז נישט אזוי גראב, אזוי ווילד, ווי זיי. זי האט זיך אָנגעבלאָזט, ווי א פראַש, און האָט זיך צוגעקוקט צו דער ווונד:

— דו קלאָזט גיט דער ווונד היילן זיך.

— אויב? איך קלאָז נישט? און וועמען רייסט מען דאָס לעבעדיקע פלייש, — אויב? און אויב טוט דאָס וויי, וואָס מען שטורכעט מיר מיטן זאָנד?

— ווילסט זיך וואַלגערן איך די לאַוואַרעטן, — אָט וואָס איבער מיינ איז.

— אויב מוז אויב זאָגן, און האָס איז גאָר נישט אזא אונלע. איר ווילט שטארבן?

— סאָלדאטן זינען דאָך סאָלדאטן, זיי זאָלן פארטיידיקן... ארטאמאָנאָוו האָט דערפילט, אז ער דארף דערוויל פארשווינגן. ער האָט זיך נישט צוגעהערט צום ווייטעק, וואָס דער זאָנד האָט אים פארשאפן.

ער האָט זיך דערזען איך א פינצטערער נאכט!
דראַט־פארצוימונגען.

גרינע, רויטע, פיאַלעטע דאקעטן.

אפן פאָסטן ווייט און אַנגעהויקערטער דיטשישער סאָלדאט, ער דרימלט געוויס.

גאנוועט זיך פונ הינטן ער, ארטאמאָנאָוו, קריכט אפ אלע פיר. איך הארצן וואקסט שרעק פאר זיך, ווייטעק פאר דעם, וואָס מע מוז „איך", וויל אניט וועט „ער" — מיר. ער דעלראנגט אים א זעצ מיטן פריקלאר אויבערן שאַחבן: עס הערט זיך א קוויטש פונ א ווייטן טויער, וואָס האָט זשאוועהדיקע זאוויעסעס... ער, ארטאמאָנאָוו, ליגט, טאפט ארומ זיך די ערד, הייבט זיך אופ, דרייט זיך ווי אַן עק פונ אַן אַפגעהאקטן שלאַנג...

בא ארטאמאָנאָוו ווערן די אויגן אָנגעגאַסן מיט בלוט. די נאָזלע־כער זינען בא אים צעשפרייט ווי בא א צעהיצטן פערד.

— איך וויל נישט הארגענען קיין מענטשן, — דונערט ער אויס, — גענוג!
— ס'איז דאָך מילכאַמע, — האָט די האַקטערשע געזאָגט א דער־שראָקענע. — דו ביסט נישט איינער.

— קיינער דארף נישט!

ער האָט זיך אופגעהויבן מיט קאס פונ טאפּורעט און איז ארויס.

אינדערפרי האָט ארויסגעקוקט א יונגע זונ. זי האָט געשמייכלט, גע-
שפרונגענ פונ דעכער און פֿאַנגעפילט די לופט מיט ווארעמענ אָטעמ.
גרינע פרילינג-אויגן האָבן געווונקענ מיט ליכטיקער צוקונפט.

גוטערמאן מיט זיכטיגן זינענ געווען איז גאס, האָבן זיך געפרייט
מיטן אָנקומענדיקן פרילינג. מיט פארגעניגן האָבן זיי געקוקט אפ זיי
פארשמירטע בלוזעס פון די מארשירנדיקע ארבעטער, וואָס האָבן אנט-
וואָפנט פֿאַליציאָנאָנטן, ואפ די וואכס-אַלדאָנטן, וואָס האָבן אפ זייערע
שפיזן געהאט אָנגעטאָנענע דרייקאָנטן, רויטע פֿאַנעלעכ.

גוטערמאן האָט זיך דערמאָנט איצט אָן זינע כאווייריט: סטעפאָנ-
טשוקן, וואָס האָט געגראָבן שטייל און קלוג ווי א קראָט, אויסגעפירט די
גרויסע ארבעט, וואָס די באַלשעוויסטישע פארטיי האָט אפ ואים ארום-
געלייגט פון ערשטן טאָג אָן פון קריג; סערגייעווי, דעם אָפּענעם מוי-
עכ, וואָס ווייס גוט מארקסן; דעם ווייכהארציקן סענטימענטאלן קאָ-
לאָר...

„סטעפאָנטשוק... ווער ווייסט, זי לעפט ער, סטעפאָנטשוק? אויב יאָ,
דארפ ער איצט זיך ווי א ברילחפויגל אפן יאמ אין צייט פון א שטר-
דעם“...

גוטערמאן האָט א נערווייזשן ציטער געטאָן. זיכטיג האָט אים גע-
דאלטן אונטערן אָרעם. ער האָט זיך אפ אים פארקוקט און געפרעגט:
— דיר איז קאלט? עפשער פארקילט?

גוטערמאן האָט געשמייכלט, ער האָט שטייפער געמאכט זיין האנט
און האָט נאָך מער דערפילט: „דער נייער כאווער איז א כאווער אפ אן
עמעס“.

— ניין, ברודער, איך בין ניט פארקילט. איך האָב זיך דערמאָנט
אָן די, וואָס איך האָב איבערגעלאָזן אפ דער פֿאַוויזיע.

— מע דארפ האָפן, אז זיי אלע לעבן.

— איך האָב מירע...

— וואָס איז?

— איינעם האָט מען ארעסטירט אין פעווראל פאר פראָפאגאנדע...
זיי זינען צוגעקומען צום ראָג פון א גאס. א שילד מיט גאָלדענע
בוכשטאבן, מיט א צווייקעפיקן אָדלער האָט געמאָלדן: „אכטקלאַסיקע
פרויענ-גימנאזיע אפן נאָמען פון איר קייסערלעכער מאיעסטעט, דער
קייסערינע מאריא פיאָדארעוואָנע“.

זיעמיט מיט גוטערמאנעג וואָלט זי פארכיי, ווי זיי זינען פארכיי
א סאך שילדען און קוראָמען, און אנשטאלטן, נאָך דאָ זינען געווען צו
שטעלט דויען מיידלעך. אינ דער ערשטער דיי איז געווען א דויען פאָג.
אפן פאָג איז געווען און אופשריפט: „וואָל לעבן די פאָלקס-רעפובליק“.
„מיר פאָדערן און גרינדונג-פאָרזאמלונג“, מיר פאָדערן ענדיקן דעם קריג
מיט א זיג איבערן פוינע“.

גוטערמאן האָט איבערגעלייענט איינ מאָל און א צווייטן מאָל, גע-
קוקט אפ זיעמיטן און געזאָגט:

— דאָס הייסט, אז די מילכקאָמע דארפ מען איצט ניט פארענדיקן? ...
— מיסטאָמע ניט, — זיעמיט האָט פאָרדרייט די וואָנצן אפ ארום, —
זיי, די ברוזשואזע טעכטער, געפינען אענ, אז די מילכקאָמע איז
נאָך ניט אזא ביטערער ביסן. זייערע טאטעס דערלוינגן ניט צומגעשעפט.
ער האָט ארויסגענומען זעג האנט פון גוטערמאנס, זיב אויסגע-
דרייט און אימ א פאטש געטאָן איבערן פלייען:
— ניט געזיפצט, עם וועט שווע לאנג ניט ציען.

— פארשטייסט, זיעמיט, די סאָלדאטן, וואָס דארפן איצט זיב
ווארפן איז שלאכט, זינען דאָב אלע זייער אויסגעמאטערטע. און די
ארבעטער און די פאבריקן? ווייניק קוויכעס האָבן בא זיי צוגענומען די
דריי יאָר?

— הייסט דאָס, אז זיי זינען מיר? — זיעמיט ווארט אפ אן ענט-
פער.

— איב מיינ...

— דאָס איז ערשט גוט. ווייל...

— ווייל וואָס?

— ווען מע וויז מיר, וויז מען וויז.

פון גימנאזיע איז ארויס א יונגערמאן איז סטודענטישע קליידער,
ער האָט געקאָמאנדעוועט „סמירנאָ!“ און צוגעציילט. דערנאָך געקאָמא-
דעוועט „שאנאָמ-מאורש“ און אוועקגעפירט די מאכנע מיידלעך צו דער
שמאָטדומע.

— פאראן שיינע מיידלעך! — זיעמיט האָט זיב באלעקט די וואָנצן,
באזונדערס אָט יענע, פון דער ערשטער דיי.

— אפ דיר ווירקט אפאָגעט דער פריילינג. וואָס, זיעמיט?

— די וועלט איז אויב א וועלט. אָפלינג יאָרן אפ די פאָזיציעס...

— ביסט דאָך געווען אָפט אינ הינטערלאַנד.

— איב האָב א פרוי געלאָזן...

— איז פארוואס געפעלט דיר נאָר די שיינע?

— ווער האָט דיר דאָס געזאָגט, אז ניט-שיינע האָב איך פּענע?
ביידע האָבן זיך צעלאָמט.

פונדאָרט צווייטער גאָס האָט זיך געטרעפּן אַ הייליגער געזאנג פון
מאָרסעליעזע.

ביידע סאָלדאטן איז אנטקעגן געשווומען א שווארצע מאסע קעפּ.
רויטע כוואליעס פון סאַטין און זיך האָבן זיך געפאלבט אין זי-
נען-שטראלן.

גוטערמאן האָט געלייענט: „מיר האָרפּן ניט די מילכאַמע“.

— נאָט דאָס איז רייד! האָט אַויסגעשריען זייעמיט.

בא גוטערמאנען האָבן זיך הויך געהויבן די פיס.

— ווי איך זע, גוטערמאן, קליבסטו זיך נאָסצוגיין, הא?

גוטערמאן האָט אים אָנגעקוקט טאומעוואטע: איך דעם מאַמענט
איז ער געווען פּוילקוואַל געזונט...

— איך וויל, האָט אַזוי האָב אַנטווערע...

— עמעס, אַנטווערע, אַבער דו ביסט דאָך אַ האַלבער מענטש. איך
זאָג זיך אָפּ.

זייעמיט איז געוואָרן אָנגעפעלצט. זינע וואָנען האָבן זיך אַרפּ-
געלאָזן.

באלד זינען אָנגעקומען נאָך קאַלאָנעס. דאָ איז געווען א געמיש
פון אַרבעטער, אָנגעשטעלטע. זיי האָבן אַויך געטרעפּן פּאָנען, נאָר די
לאַזונגען זייערע זינען געווען נאָר אַנדערע:

„מיר פּאָדערן א גרינדונג-פּאַרזאַמלונג! מיר פּאָדערן ענדיקן די
מילכאַמע מיט אַ זינג“.

— מיר וועלן שוין דאָ מער נאָך ניט אַויסשטיין, — האָט גע-
זאָגט זייעמיט, נאָך דעם, ווי ער האָט דערזען אַס זינג כאַווערס שטערן
טיפּע קנייטשן, — דאָס זינען אָבאַראַנצעס, * קומ אַהיים.

גוטערמאן האָט זיך האָט מאָל ניט געווערט.

— נאָט וואָס קורצוויכטיקע זינענ... איך מיינ די מענשעוויקעס, —
האַט דערקלערט זייעמיט.

— ווער ביסטו?

גוטערמאן האָט דאָס אַזוי פּלוזלינג געזאָגט, אז זייעמיט איז גע-
פליבן שטיין און האָט אים אָנגעקוקט לאַנג.

* אָבאַראַנצעס — באַשיצער.

— וואָס מיינסטו? — זעמיט האָט פארביסן די אויבערשטע לויפֿ—
מינע אָנשווינגענ?

— ניט האָב קיין פארויבל. איך האָב געוואָלט ווייסן...

— פארוואָס האָב איך דיך דערקענט נאָך דיין ערשטער פראזע צו
דער דאָקטערשע?

— פֿיסט עלטער, דערפארענער.

— דו האָסט דאָך טייקעפֿ דערשמעקט, וואָס פאר אַ ברױע די
דאָקטערשע איז.

גוטערמאן האָט גוטמוטיק געלאַכט:

— ואיר שוואַרצקייט רינט דאָך די אויגן.

— אונ דיין הויטקייט?

— כױסט געוויס ניט קיין „באשיצלער“.

— אָט-אָ דאָס איז דאָך עס. איך וויל... איך וויל...

— ארצפֿוואַרפֿן די קאָרעטן, צעטרױבן די דומע, פארשיקן די מי-
ליוקאָווס, ראָדוואַנקעס, גוטשקאָווס...

— איך זייערע מאַיאָנטקעס?

— צום שעד אפֿן האָרב.

זעמיט האָט זיך צעלאַכט. ניין, ער האָט זיך ניט באַליידיקט:

— ווען איך זאָל זיך פאר יעדער זאך באַליידיקן, וואָלט מיר ניט
געסטײעט, אונ דאָס, דו זעסט? — ער האָט אָנגעוויזן אפֿ זיין פולער
ברוסט, — אַזעלכע ווי איך האָבן ניט.

די זונ האָט זיך אוועקגעשטעלט איך דער ברייט, באַהעלט די אי-
זאָליאטערן פֿון די טעלעגראפֿן-סלופֿעס, געהילט איך יבראַנן די דראָטן
און געטריקנט די טראָטוואַרן.

זיי זינען צוגעקומען צום שפּיטאַל.

איך פֿאָדערצימער האָט זיי באַגעגנט די דאָקטערשע אונ די שוועס-
טער וואַלענטינע. די דאָקטערשע האָט זיך געמאַכט, אז זיי זעט
זיי ניט.

אויך פֿאַלאַטע האָבן זיי די סאָלחאטן פֿאַגענט מיט אַ נײַס:

— אלע ארטילעריסטן שיקט מען אוועק פֿונדאָנען. דאָ לאָזט מען
אויבער נאָר די, וואָס האָבן ווייכע צינגער (די קירגיזן) אונ די, וואָס
שווינגן גאָר.

— מיך פֿרייט ניט זייער טאַמבאָוו, — האָט גוטערמאן געזאָגט

צו זעמיטן. — זאָג מיר, איך טאַמבאָוו זינען פֿאַראַן פֿאַבריקן, זא-
וואָרן, פֿיכלאַל פֿאַראַן אַרבעטער?

— זאוואָרן? פאראן, — האָט מיט איראָניע געוואָגט זיעמיט, —
 פערד-זאוואָרן. פאראן נאָך א היפשע בויסל אנשטאלטנ...
 — וואָסערע אנשטאלטנ? האָט געפרעגט גוטערמאן.
 — קלויסטערס, מאָנאשקעס מיט מאָנאכנ... פאראן קוסטארן: זיי
 מאכנ טעפּלעכ...

ק א פ י ט ל VIII

טאמבאָן.

מיט בלאָטע פון צעטהאָטענעם שניי, מיט גלייכגילטיקייט פון איי-
 נעם, וואָס גייט נאָך א פּרעמדער לעווינע, האָט דער שווערליכער
 וואָקזאל אופגענומען די זיבעצן סאָלדאטנזכונטארעס, ארויסגעפּרא-
 וועטע פון בריאנסק. באגעגענט האָט זיי אן אינטער-אַפּויער מיט דרבי
 בענדלעכ. ער האָט געקאמאנדעוועט:

— פּאָסטראָיסיא (אויסשטעלן זיכ!)

גענאנגען איז מען צו פיר. גוטערמאן מיט זיעמיטן האנט-בא-
 האנט, איז דער ערשטער ריי. בא ביודע זיטנ: פון דעכטס — ארטא-
 מאָנאָוו, פון לינקס — א דארער, הויכער סאָלדאט פון אוויאציע-באטאליאָן.
 די וואָקזאל-גאס איז שמוץל איז לאנג ווי א דעגנזוואָרעס.

היזער איינשטאָקיקע. פענצמער — ענגע. בא די אויבערשטע רא-
 מען — הענגענדיקע שטנגלעכ מיט קאנארייקעס. אונטן אפ די
 פענצמער-ברעטער — געראן, פיקוס, אָלעאנדער, ביליקע גארדינען.

בעהגלעכ וויסער גלאָז-זאמל בא אָפענע גריבער. — בא ביודע זיטנ
 גראָכנס, ווי לאסט פון דער נאָענטער פארגאנגענהייט, ליגט שווער אפ
 די דעכער דער שניי, און ווי א בער איז זיג בערלאָגע — דער אוממעט.
 די סאָלדאטן שפרניזן שטיל.

מע רעדט ניט. מע באטראכט דעם גרויסן רוסישן דאָרפ, מע קוקט
 זיכ צו באהוונדערט צו די צאָלריכע גלעקער-טורעמס, וואָס קוקן מיט
 רוגזע פון זייערע פירקאנטיקע אויגן-לעכער איבער די היזער, גוטער-
 מאן זאָגט זיעמיטנ:

— שטיל, ווי נאָך א באנאָכטיקער שלאכט.

— האָסט זיכ פארגעסן? — זיעמיט האָט דערווייל געווישט די
 פארהפּראָרענע וואָנאָן, — אייב האָב דאָך דיר געוואָגט נאָך איינ בריאנסק:
 פריילעכ וועט זיג דאָרמנ, ווי עס זינגע פאראן ארבעטער. איינ די איי-
 דוסטריע-שטעט, אָט ווי עס וועט זיכ קערן א וועלט.

אדטאמאָנאָוו וויל וויסן וווהינ פירט מען דאָס מענטשן:

— אינ באָד?

— א ווילע זאכ א באָד, — זאָגט זיעמיט, — נאָר צי וועט זיכ דאָ
ניט איבערקאזערן די בריאנסקער? וואָס זאָגסטו, גוטערמאן? דו גע-
דענקסט זי?

א באָד איז דאָ... נו, שוין איינמאָל א באָד, — האָט געזאָגט דער
אונטער-אַפּיצער.

— מירן קומען, וועלן מיר פילן, — האָט געזאָגט דער הויכער
סאָלדאט פון אויאציע-באטאליאָן.

צווישן די זיבעציג סאָלדאטן פון בריאנסק זינען נאָר דריי געווען
פון איינ לאזארעט: ארטאמאָנאָוו, זיעמיט און גוטערמאן. זיי האָבן
זיכ אויך וועג מיט קיינעם ניט באקענט, נאָר זיי האָבן געזען, אז
צווישן די כעוורע זינען פאראן דורכגעטריבענע יונגען. די האָבן
דאָס אויפן גערייצט דעם אונטער-אַפּיצער:

— וועסט אונדז נאָכ לאנג קארהאָדענ?

— ביסט, אפּאָנעם, אפּ דער פּאָזיציע ניט געווענ?

— זען מאָרדע איז רויט ווי א געברענטער ציגל.

דער עלטערער האָט געשוויגן.

נאָכ דעם, ווי מען איז דורכגעגאנגען א פּאָד הינטער-גאסן און
געטלעכ, איז מען געבליבן שטיין בא א הייזל, וואָס איז געדעקט
מיט האבלקעס.

— דאָ איז די באָד, — האָט געזאָגט דער עלטערער.

די טירן עפענען זיכ מיט א סקריפ פון ניט געשמירטע הילצער-
אקסן. אינ פּאָד-צימער: פּראָסטיק, פּאַרקאָפּענע, נעשוואָלענע פענצ-
טער-אויגן. און ווי מען האָט זיכ אויסטאָן, אפּ די בענק—געלעמאס-
קעס פון אַיז. די לופט — א נעפל, געמישט מיט בייסנדיקן רויכ.

— א „מערכעז“ — האָט גוטערמאן א טראכט געטאָן.

— א פּאָד, ווי א גליטש, — האָט געזיט זיעמיט און האָט זיכ א
דריי געטאָן, און קוזק געטאָן אינ די איבעריקע כאדאָרימ, א ווייניג
געגעבן צו גוטערמאנען און זיכ ארויסגעדרייט.

באמ טיר האָט אימ פארהאלטן דער אונטער-אַפּיצער. ער האָט
געזאָגט:

— ווער עס וועט זיכ ניט וואשן, יענעם וועט מען ניט צונעמען
אין שפיטאָל.

— איך דאס ארויס, — האָט זיך זיעמיט פארענטפערט און איז
ניט געוואָרן.

ער האָט זיעמיטן דורכגעלאָזן און באפוילן:
— זיך אויסטאָן!

ווען ער האָט דערזען, ווי פויל די סאָלאַטן שלעפּן פון זיך די
אחבן פון די שינעלעך, ווי אפּאטיש זיי ציען אראָפּ די כאַלישוועס פון
די שטייול, האָט ער א סטראשע געטאָן:
— דער סאָפּ וועט זען, אז איר וועט הינט בלעבן אָן ווארמעס.
דאָס האָט געהאַלפּן.

— איר וועט זיך דאָ גוט אויסוואשן, דעזינפעצירן, וועל איך אים
אָפּפירן אין לאזארעט.

די סאָלאַטן האָבן מיט צאָהן געקוקט אפּ די בערנ-מאָרדעס פון
די פּרעסטיקע ווינקלעך. זיי האָבן געמארודיעט און דאָך זיך אויס-
געטאָן. דרינגאַרנדיקע „מאמעס“ האָבן באגלייט זייערע באַרוועכט
שפּרינגערענע פון צימער אין צימער.

גוטערמאן האָט ניט געזילט: „ער וועט זען וואָס דאָ איז פאר א
באָד, אויסטאָן זיך אין א רענע.“ ער האָט אָונ די שטייול, אין א
העמד און הויזן זיך אופגעהויבן, אוועק א קוק טאָן, ווי גייט עס
דאָרט אין שוויצבאָד, אָבער ווי נאָר ער האָט געעפּנט די טיר, האָט
ער דערזען, ווי די סאָלאַטן האָבן ארומגעטאנצט אויבערן צימער,
געלאָזן פלעקסן פון זייערע טריט אפּן קאלטן אכפאלטענעם דיל.

— וואָס, ניטאָ קיין וואסער? וואָס וואשט איר זיך ניט?

גוטערמאן האָט באקומען אן ענטפער פון ציינקרדיצערע.

זיעמיט אָיז צוגעקומען, ער האָט דערזען דאָס בילד און האָט זיך
צעלאכט:

— איר וועט דאָ באקומען וואסער, ווי יעזוס אָיז דער וויסטעניש.

הויט זיך אָנטאָן, הינעט ניט אָיז דער מידבער.

— און וואשן זיך?

— זאָל זיך וואשן א בער.

ציטערנדיקע אָיז מען געלאָפּן צוריק זיך אָנטאָן.

— מע זאָגט, און אָיז רויסלאַנד אָיז א רעוואָלוציע, מע האָט
אראָפּגעוואָרפּן דעם קייסער... צי מען האָט דאָס נאָר אויסגעטראכט?
דער סאָלאַטן האָט זיך רעכט אויסגעזידלעט, צוערשט אָנגעטאָן די
שטייול, דערנאָך די העמד, ווידער אויסגעטאָן די שטייול און אָנגע-
טאָן די הויזן.

— אזוי איז ווארעמער — האָט ער זיך פארענטפערט פאר די איבעריקע, וואָס האָבן פון אים געלאכט.

— טאמבאָווער קעפּ, א העלישער פינער איז זיי.

— דאכט זיך, גאָר ניט ווייט, אָט איז טאמבאָווער אונט אָט מאַסקווע?

— איז פיטער, אָט ווי עס איז איצט א וועלט. מאַסקווע גייט

נאָך פיטער.

— דו ווייסט א סאך.

— אזו איך בין א געבאָרענער פון דאָרטן.

גוטערמאן האָט אָנגעטאָן זיין שינעל, פארוקט איין האנט איז

ארבל פון דער צווייטער און געבליבן זיצן א דערפראָדענער.

זיעמיט האָט דערווייל גערויכערט, מיט א ווינקל אויג געקוקט אפ

דעם אינגערהויקערטן גוטערמאנען, זיך בא אים געפרעגט:

— וועגן וואָס טראכט א מענטש?

— וועגן דעם, אז מירן דאָ זיין די פאָדערפאָסטנס.

— געוויס — זיעמיט האָט זיך טיפּ פארצויגן, — מענטשן זיי-

נען דאָ פאראן א סאך, אָבער דאָס זינען אלץ דאוונער, טיילי-

זאָגער, ארבעטער פעלט דאָ.

— דאָ איז, זאָג אויך, ווי גאָר ניט געשען, ווי מיט יאָרן צוריק, —

האָט געזאָגט דער, וואָס האָט זיך מער פון אלעמען געקאָכט, דער

פעטראָגראדער.

גוטערמאן האָט זיך צו אים צוגעקוקט. דער סאָלדאט איז פאר

אים געשטאנען ווי א מאַסטבוימ: הויך און שלאַנק, דער קאָפּ אָנגע-

בויגן פאָרויס. ער האָט געהאט אַן אויסזען פון א מענטשן, וואָך

גייט א שטורעמזויגט אַנטקעגן.

נאָך די מוסקולדיע הענט, נאָך די ברויטע דלאַניעס האָט גוטער-

מאן איז אים דערפילט אַן ארבעטער.

— זעמליאק, ווי איז דיין פאמיליע?

דער פעטראָגראדער האָט פארבויגן זיין באראשקענע קוטשמע אפ

א זנט, אזוי אז זיין וואווער האָט בא אים ארויסגעשטרעקט ווי א

רופאָר פון א דאמפער, ער האָט ניט אַינלנדיק פארהויבן די רעכטע

פאָלע פון זיין שינעל און ארויסגענומען א סאַמעטענעם זעקעלע,

ארויסבאקומען פון דאָרטן טאַבעק, געדרייט א פאפיראַס:

— מיין פאמיליע ווילסטו וויסן?

ער האָט א שמייכל געטאָן מיט די ווינקלען פון די ליפּן, פאד-

הויבן די ברעמען, ווי א מיידל, ווען מע קוקט אפ אַר אַפּמערקזאַמ.

— מיט פאמיליע איז בעלאבראָדאָוו... זי געפעלט דיר?
גוטערמאן האָט אַ מיט געטאָן אין די בלעטלעך פון זיין זיקאַרן —
„ווי פאמיליע“ — בעלאבראָדאָוו, זייער גוט, בעלאבראָדאָוו...
— נו וואָס? — בעלאבראָדאָוו האָט געוואָלט וויסן ווי עס האָט
געווירקט יאָפֿן אומבאקאנטע סאָלדאט זיין פאמיליע, — אַ מיטעס, האָ?
אין זיין אויסגעקוועטשטן זאצ, אין זיין רויקער באוועגונג האָט
גוטערמאן דערפילט אַ מענטשן מיט אַ באַראַקוטער. ער האָט אים אַ
טייטל געטאָן מיטן פינגער, ער זאָל זיך אָנכויגן:

— דיין פאמיליע געפעלט מיר, מיר געפעלט אָבער אויב אזא יאָט,
ווי דו.

— מיט וואָס? מיט אַפּענע שטיוול האָבן באַ מיר אויבגענומען?
בעלאבראָדאָוו האָט מיט אַ מאַכ פון דער האַנט באוויזן אַפּ די
צערניסענע שטיוול און האָט שטייפער פארצויגן דעם רימען אַפּ זיין שינעל.
גוטערמאן האָט זיך געווערט צו זיעמיטן:

— זיעמיט, הערסט, באַקאָן זיך מיט בעלאבראָדאָוו.
זיעמיט איז געווען פארנומען מיט עפעס אַרויסנעמען פון וועלכע
זעקל, האָט ער זיך שווער אויסגעקערעוועט, ברייט אַ קוק געטאָן אַפּן
הויכן בעלאבראָדאָוו, און געזאָגט:
— גוט, גוטערמאן.

— זויכאָדי, פאַסטראַיטסיא! (אויסשטעלן זיך!).
זיבעצן סאָלדאטן, דערפרידענע, בלויע, זינען אַרויס אין דרויסן.
דער „אונטער“ האָט זיי צעשטעלט און געפרעגט, אָן איראַניע:
— איר האָט זיך גוט אויסגעוואשן, זעמליאקעס? אַ באַד איז דאָ
אַ זעלטנס גוטע.

— אזא יאָר דיין מאמען, — האָט דער ערשטער געענטפערט
בעלאבראָדאָוו.

— אזא לעבן דיר...
— דו זאָלסט אזוי האָבן הינט עפֿן אין מויל, ווי דאַרטן איז
געווען וואסער.

— קאזיאנע קאַשע, הינטישע פעל, פאַרקויפטע...
— זיך שטעלן צו פיר! — האָט מיט קאס באפוילן דער אונטער

אַפיצער — וואָס זינט איר, אַ סטאדע באַראנעס, צי סאָלדאטן?
צו פיר האָט מען זיך געשטעלט, נאָר געטאָן האָט מען דאס אַזוי
פיל, צווי סאָלדאטן קאַנען, ווען זיי האָבן ניט מוירע פאַר קיין
שטראָפּ.

— ראז—דווא—טרי... ראז—דווא—טרי, ליעוואָי, ליעוואָי, ליעוואָי!

האַבן צערייצטע סאַלדאטן געפלאַנטערט נאָכ מער.

— וועג איר וועט געזונט ווערן, וועט מען מיט אייך האַרפּן איר
בעראַניס אָטהייבן לערנען מושטרָאָווסקע — האָט געשרייען דער
עלטערער, — וואָס הערט איר ניט די קאָמאַנדע? איר מיינט, אז עס
איז אויס קייסער, איז אויס דיסציפלינ? האָט איר א טאָעס. א
סאַלדאט בלייבט א סאַלדאט, ווי געווען.

— עפּשער שוין מער ניט ווי געווען?

— און ווער האָט האָס דיר געזאָגט, אז איך טאמבאָוו איז אויס
קייסער?

בעלזאַבראָדאָוו האָט ניט געלאַכט. ער האָט מיט דעם אונטערגע-
האַלטן א קאָסאָקן טאָטער פון צאָריצין.
— זעסט, ס'אדא שטילקייט עס איז באַ אייך, כאַטש זעצ זיך
אינמיטן גאס און מאַכ אָנ...

ארטאמאָנגאָוו האָט די נאַנצע צייט געשווינגן און האָט שווער גע-
שטעלט זינע ברייטע פיס, צולעצט האָט ער אויסגעדרויט זיין קאָפּ צום
אונטערזאָפּיצער און האָט געפרעגט:

— ווייס דאָס די באַלעריע, צו וואָס דארף מען אונדז ארוםפירן
פון וויינישטאָט איך דער צווייטער. אומזיסטע הויצאָעס!

— אז מע פירט, דארף מען, — האָט אים געענטפערט דער על-
טערער און האָט קורצ געגעבן א קאָמאַנדע:

— האַלט!

די סאַלדאטן זינען געבליבן שטיין באַ א געביידע, וואָס איז געווען
א געמיש פון דרבי סטילן: גריכישע קאַלאָנעס און פּריזן איך פּאַסאַד,
אינמיטן א וויזאַנטישער קלויסטער-קופּאָל און גאַטישע טורעמלעך באַ
די זיטן.

דער עלטערער איז ארויס פון דער דעמובענער, געשניצטער טיר.
ער האָט געזעבן א קאָמאַנדע: קרוהאַמ, מאַרש. — און האָט נאָכגע-
פירט יאַלעמען נאָכ זיך איך הויפּ.

דער הויפּ איז קויטיק. איך אייך ווינגל זינען אָנגעוואַרפּן ארוםגע-
גריזשעטע ביינער, איך צווייטן — פעסער מיט אָפּפאל פון געקעכצ.
אינמיטן הויפּ — צוויי גרויסע, ראַבע, „וועלפּשטיקער“ הינט.

זייער בילעריי האָט אופגעוועקט די שטילקייט פון ארום.
פון דער וועראַנדע איז ארויס א באַרעמהאַרציקע שוועסטער.
זי האָט אָפּגעשפּנט די טיר, האָט דערזען די סאַלדאטן און

איז געבליבן שטייג מיט שעפטשענדריקע ליפן, זי האָט ארויפגעלייגט
ביידע הענט אפן הארצן אינ א קרויצ, דערנאָכ האָט זי זיי פון דאָרטן
אדאָפּגענומען. אונ האָט זיב מיט דער רעכטער האנט איבערגעצויילעמט.
איר שמאָלער מויל האָט געצירקלט:

— קומט ארעין, ברוידערלעך.

ווידער דריי מאָל זיב געצויילעמט אונ געעפנט יבדייט די טיר.
אינ קאָרדאָר איז דער צווייטענדלדיקער ארעין דער ערשטער, נאָכ
אינ די סאָלדאטן.

עס איז געווען ענג, אונ עם האָט געשמעקט מיט זויערן קרויט, מיט
קעלער-שימל אונ מיט אָנטערלעכער נודנעקייט.

בא די געקומענע, האָט מען צוגענומען די מוילטער-קליידער אונ
ארויסגעגעבן צו כאלאט, העמדער מיט גאטקעס אונ אָפּגעפירט אינ פא-
לאטע.

גוטערמאן האָט זיב גלייב געוואָרפן אינ בעט אפן שטרײַענעם קישן
אונ האָט זיב מער ניט געקאָנט הייבן פון אָרט.

צו ווארמעס איז ער ניט אופגעשטאנען.

זיב קאָפ איז געווען אָנגעמאָכן מיט היץ, זיב גאנצער קערפער האָט
געגליט.

די הענט אונ פיס זינען געווען זוי צוגעשפיליעטע, געהאנגען.

זוי דורכטן שלאָפ האָט ער געהערט פונווייטן די טאכנונימטענער
פון דער טפילע „אָטשע נאש“...

אינגיכטן האָט ער אופגעהערט שפירן נאָכ דער צייט אונ איז ארעין-
געפאלן אינ א טיפן שלומער.

ק א פ י ט ל IX

דער לאזארעט איז אינ דער געבירדע פון א געוועזענער מיטלשול,
אינ איז געוועזענעם אקטנזואל, אינ א גרויסן ליכטיקן צימער, ליגן
אריבער פערציק סאָלדאטן.

די פענצטער פון זאל זינען שמאָלע אונ לאנגע. זייערע לעכערדי-
קע קליינע שויבן זעען אויס, ווי געפלאצטע ברילנ-גלעזלעך. אָבער
דורכ די קליינע, שמאָלע שניבלעך קומט אויב ארעין אלע פרימאָרגן די
זונ, זאפרענט העט פארקעטנזדיל אונ פאדעלט די מאָגערע פענעמער
פון די צעבראָכענע, פיל-איבערגעלעבטע רוסישע סאָלדאטן.

אנטקענע גוטערמאנענ איז א באגלידערטער ראט, איז דער גאנצער
לענג פונ זיין הילצערנעם קערפער, אָנגעשפארט אָן וואנט שטייט ני-
קאָלני דער צווייטער.
זיין פורפֿור-מאנטיע איז באַלייגט מיט ווייסע פעלכלעך פונ האַרמל.
זייערע שוואַרצע האַלבע עקעלעך זינען צעשטאָטן ווי שוואַרצע פּאָקן
איבער זיין געזונטן קערפער.

אפּן קאָפּ זיצט אַ קרוין, איז דער העכטער האנט די קיניגלעכע רוט.
די פּוים צעשטעלט ברייט, דער קאָפּ פאַריסן.
גוטערמאן האָט לאנג געקוקט אפּ דער ראט, „באזוכט“ דעם לעווט
פונ פּאַרטערט.

ער האָט זיך אומגעדרויט צו זיעמיטן:

— זיעמיט, דו שלאָפסט?

— ואויב שלאָפ ניט. מיך לאָזט ניט צורו מיין אישיאס. — זיעמיט
האָט זיך געריבן די ליטקע, — עפשער האָסטו עפעס א רעפּוע, עס
זאָל באַ מיך ניט ציען די פּוים? ... וואָס האָסטו געוואָלט?
— מע דאַרפ אַרויסרײסן דעם הענקער פונ דער ראט! — האָט גר-
טערמאן געזאָגט צערייצט, מיט אַ כריפּ איז האַלדז און האָט אָנגעוויזן
אפּן פּאַרטערט.

זיעמיט האָט אָנגעקוקט גוטערמאנען, געמיינט, אז ער איז ווידער
איז שקומער. ער האָט צוגענומען די האנט פונ דער ליטקע, האָט זיך
פאַרקרייט און האָט זיך מיט מי אופגעזעצט:

— זע נאָר, צוויי מעסלעס בין איך דאָ — און אַקאָרשט ערשט
פאַמערקט!

ער האָט זיך אויסגעזיידלט.

בעלאַבראָדאָוו איז געווען גוטערמאנס דריטער שאַכנ. דעהערט
גוטערמאנס געשפּרעך מיט זיעמיטן, האָט ער זיך אופגעשטעלט.

ער פילט, אז ער געהערט צו יענע מענטשן, וואָס האַרפּן זיך נאָר
אַרויטמישן איז אַן איניען, און עס ווערט באַלד אָפּגעטאָן אלץ ווי מע
האַרפּ.

„איך פינפטן יאָר, ווען ער איז נאָך געווען יונג און האָט געאַרבעט
אפּן זאוואָד „פעניקס“ איז ריגע, האָט ער דען ניט אַרויסגעפירט פונ
זאוואָד-הויפּ, אפּ א טאַטשקע, דעם מיסטער מיכעלסאָן, וואָס האָט גע-
מאַסערט, אז די אַרבעטער גאַנווענען פונ זאוואָד אינסטרומענטן צו
פאַרקויפּן?“

ער גייט צו צו גוטערמאנס בעטל אַ צעשטראַלטער. ער רעדט

אָבער נישט צו גוטערמאנען, ער דרױט זיך אויס מיטן פּאָנעם צו דער
גאנצער פּאלאטע.

— איך זאָג, — ווענדט ער זיך צו די סאָלדאטן. זײַן קאָל קלינגט:
ער איז געזינטער פונ גוטערמאנען, פּראָסטער פונ זיעמיטן אונ א
סאך מער באוויסטזיניקער פונ דעם באטראק ארטאמאָנאָוו, — איך
זאָג, מיר האָרפּ ארויסוואַרפּן דעם ניוזיק פונ אונדזער פּאלאטע...
ער ווענדט זיך נאָכאמאָל צו די סאָלדאטן:
— איז באשטימט, זעמלואקעס? איך קאָגן זיך גלייך נעמען צו
דער ארבעט.

ער ציט דערווייל אראָפּ די העמד, גיט וא הייב די גאטקעס,
— איך בריאנסק, נאָך דעם ערשטן טאָג, ווי מיר האָבן זיך דער-
וויסט, איז מע האָט אים אראָפּגעוואָרפּן, האָבן מיר אראָפּגענומען
זײַן פּאַרטעט אונ פארשטופט אים קלאָזעט.

ער מאכט א פאָר טריט איבער דער פּאלאטע:
— אָט איז געווען א פּאָטיעכע: די דאָקטוירים זײַנען געווען
וויסן ווי קרײַך. די שוועסטער האָבן זיך באהאלטן אים די ווינקלען ווי
די מיין באטאָג... אונ מיר האָבן זיך געטאָג אונדזערס, — בעלאָבראָד-
דאָוו צעלאַכט זיך, — אראָפּגעריסן אים אים קאָכ...
אונ ער באווייזט מיט די הענט, ווי ער האָט דאָס געטאָגן.

— אונ דערפאר האָט מען דיר געגעבן דעם וועג פונ בריאנסק? —
פרעגט צופרידן זיעמיט.

— טאקע דערפאר, — ענטפערט בעלאָבראָדאָוו. ער גיט זיך א רוק
מיט זײַן שלאנקן קערפער פאָרויס.

— איז ווילסטו פאָרג ווייטער? — פרעגן עטלעכע סאָלדאטן
מיטאמאָל.

— אָט זײַנען מיר טאקע באלאָנימ, זען ווי ער וועט דאָס טאָג?
— סלאבאָ, סלאבאָ! — היצן אים אונטער אייניקע.
— מירן האָס באלד פראוון, — האָט בעלאָבראָדאָוו געזאָגט קאלט.
ער איז ארויס פונ צווישן די בעטלעך אונ איז אוועק צו יענער
זײַט, ווו די גאָלדענע האם איז געווען אַ געשפארט אָג וואנט. ער
איז געווען נאָר איינ טריט פונ פּאַרטעט. גוטערמאן האָט ניט
אראָפּגענומען זײַנע כמורנע אויגן פונ בעלאָבראָדאָוו, ער האָט אים
ווי היפּנאָטיזירט. ער האָט זיך אופּגעהויבן פונ בעטל. ער האָט זיך
דערפילט ווי א ניינאָריק סינר: איך דאָרפּ, באַרוועס, ריטנדיק אפּ א
נאָרוואָס אַפּגעשניצטן שטעקל..

אימ האט זיך געוואלט אנהויבן שרייען:

— נאָך, נאָך, נאָך, פאַש-אַזאַל, פאַש-יע-כאַל!..

די סאַלדאטן האָבן געקוקט און געווארט. אייניקע פון זיי זינען נאָר געווען קעגן דער שטיקל ארבעט: זיי האָבן געשוויגן, זיי זינען געזעסן מיט קלאפּטריקע הערצער, און האָבן איג דער שטיקל געשאַלטן דעם לאַנגן דרענג בעלזאַבראַדאַוּן.

אַבער איינער פון די איבער פּערציק סאַלדאטן האָט זיך שווער אופּגעהויבן פון בעטל, האָט צוויי מאָל אָפּגעהוסט. זיין קורצע האַרדן האָט זיך אָנגעגאַסן מיט בלוט. ווי ארטעריע-אַדערן זינען געוואָרן אופּגעבלאָזן, זינע קליינע, טיפּ אַינגעטראַכענע אויגן האָבן זיך אַ קער געטאָן פון אונטן ארום און זיג אָפּענער מויל האָט אַ ברומ געטאָן:

— ניע טראָ-אַ-זש; ניע טראָ-אַ-זש!.. ניט ריר...

מיטן אורבל פון העמד האָט ער אויסגעווישט דעם שוימ פון די ליפּן און האָט אַ טופּע געטאָן מיט דער פּוּם:
— ניט ריר!..

די פּאַסינע סאַלדאטן זינען באלד ערנסט געוואָרן.

מע האָט זיך צוגעזעצט, פּאַרנומען זיך מיט פּאַרבינדן די בענדל-לעך פון די גאַטקעס, די קאַלנערס פון די העמדער.

— אראָפּרייסן! אראָפּרייסן! — האָבן געשרייען זיעמיט, גוטער-מאַן, ארטאמאַנאַו און נאָך אַ פּאַר, — קו טשאַרטו!, קו טשאַרטו!
נאָר גלוקאַוו, דער סאַלדאט, וואָס האָט געשרייען „ניע טראָזש“, — האָט שוין ווידער געדונערט:

— ניע טראָ-אַ-זש! נאַטשאַלסטווע ווייס אליינ...

זינע קורצע הענט ווערן נאָך קירצער, זיי ווערן אָנגעגאַסן מיט שווערקייט. אַבער בעלזאַבראַדאַוּן בלייבט קאַלט. ער שטייט, ווי אַ האַרמאַנט-שטאַמ. „כ/ווייס, צוהערן זיך צו איינעם, וואָס בורטשעט?“ ער ואיז ווי אַ ווינט צעשפּרייט: זינע לאַנגע, מוסקולנע הענט געמען אָן די האַמ פון ביידע זייטן, ער גיט זי אַ שלעפּ אראָפּ און פליקט זי אראָפּ פון וואַנט.

אַ בייסיקער שטויב הייבט זיך אופּ איבער דער פּאַלאַטע, פּאַר-קריכט און די נעזער, און עס הייבט זיך אָן אַ ניסערייַ מיט ווערטלעך:
— אַט אַ שטאַרקער שמעקטאָבעס!

— פוילע האלץ האָט שטענדיק א הארפנ רייעכ.

— ווען עס קריכט אין נאָז, איז בעסער זוי עס קריכט אין די

ביינער...

סאָלדאטן ניסן, שנעצן זיך אין די פאָדעליקעס, ווישן די נעזער מיט די ארבל פון די העמדרער. און דאָ ואפ דער עהר, אויסגעצויגן, דערזידעריקט, ליגט דער געוועזענער רוסישער קייסער ניקאלע דער צווייטער. ער ליגט, זוי א געשיינערהע קאצ אין מיטן א דוישיקע גאס, — ער ליגט בא די סאָלדאטן אונטער די פיס...

X קאפיטל

גלויבן איז אוועקגעלאָפן צום שעפ פון לאזארעט. דער שעפ פון לאזארעט, געהיימרהאט גאָרדייען איז דעמלט גראָד געזעסן איבער די רייסטערס פון די נייאָנגעקומענע פריאנסקער סאָלדאטן. ער האָט פונקט געלייענט דעם אָרט, ווי עס איז געווען מיט דויטן טינט אָנגעשריבן מיט דער האנט:

„גוטערמאן, א יוד, פארסאמט מיט גאזן אפן סטאָכאָד...“

ער האָט שוין געוואָלט אונטערשרייבן מיט זיין קאָנטאָרסן בלישטיפט, ער זאָל וויסן, וועמען ער האָרפ „האלטן אפן אויג.“ האָט זיך די טיר האכטיק און עפן געטאָן, און ואפן שוועל איז געבליבן שטיין גלויבן, א צעוואָדענער און א גלאַמפיקער. ער האָט צוגעהאלטן מיט ביידע הענט די גאטקעס און געדרייט מיט די אויגן...

בא גאָרדייען איז ארויסגעפאלן דער בלישטיפט פון האנט. בא איז האָט אָנגעהויבן ישיסן א ברעם, אפן באק האָט אן אָדער געצויגן. ער האָט זיך אופגעשטעלט און האָט מיט א באפעלערישן מאַן געפרעגט:

— סוקין סינ, ווער האָט דיר דערלויבט?..

— דעם קייסער... דעם קייסער אראָפגעוואָרפן...

— ניט פרייען זיך באצייטנס, בעהיימעס! — האָט גאָרדייען אויסגעשרייען. ער האָט געמאכט א טריט צו גלויבן: — א קייסער וועט זיין.

גלויבן האָט געשטאמלט:

— וואשע וויסאָבלאַרדיע, דעם קייסער...

גאָרדייען האָט איז ניט געהערט און האָט ווייטער גערעדט:

— עם קאָן נאָך צוריק זײַן ניקאָלע אויב...

די איבעראשונג פון דער געשעעניש, דער געלעכטער, די איינ-
סטינקטיווע פרייד פון צענדליקער סאָלדאטן, וואָס האָבן דערזען, ווי
דער גאָט-געזאלבטער קייסער מיט זײַן באַקרוינטן קאָפּ ליגט אויסגע-
צויגן אָפּן דיל, די טופּערע, וואָס עס איז געוואָרן, ווען בעלאָבראָדאָוו
האָט זיך גענומען אָפּשינדן די שטייף פאַרקלעפטע האַנט, — אָט די
צעגארטלטע צופּריינקעט האָט זיך געטראָגן פון איין פּאלאטע איי-
דער צווייטער, און ווי אַזערניסט פֿון האַנט-גראַנאַטן האָט זי זיך
געשלאָגן אָן דער סטעליע.

דער אויבערשטער שטאַק פון לאַזאַרעט איז געווען געגליכט צו אַן
אָפּגעוועקטן דאָרפּ אינמיטן נאַכט, איין צײַט פון אַ סרייפּע.
עס האָט געהודיעט, געוועקט, געקלונגען. די קוילעס האָבן זיך
געטראָגן פון פּאלאטע איין פּאלאטע און זײַנען דערגאַנגען ביז דעם
שעפּס קאַבינעט.

ווי אַן אָפּגעוועקטער אינמיטן טאָג, נאָך אַ הויקן, געזונטן שלאָפּ,
האָט זיך דער שעפּ געהרייט אָפּן שטול, און האָט זיך גענומען שפּיר-
ליען די קנעפּלעך פון זײַן מונדיר.

ער האָט זיך וואַקלענדיק ווידער אָפּגעשטעלט. מיט ברייטע,
צעשווומענע, מיט שרעק אָנגעגאַסענע אויגן האָט ער זיך געבעטן באַמ-
פאַרשטיינערטן סאָלדאַט:

— דערצײל, ברודערל, וואָס איז געשען, וואָס?

זײַן האַנט, וואָס איז געווען אָנגעלענט אָן קאַנט פון טיש, האָט
ניט גערוט, ווי אונטער די פינגער וואָלטן פּרוּושינקעס געווען אונט-
טערגעלייגט.

אונטערן האַרצן האָט דערווייל געזויגן. און די אויגן האָט גע-
שווימלט, און איין קאָפּ איז געווען אַ קאַראַהאַד.

— זאָג מיר, טייערינקער, — האָט ער זיך געווענדט צו גלוי-
באָונ, — זאָג מיר, וואָס איז דאָרטן?

גלויבאָוו איז שוין געווען אָפּגעטראָטן פון אייז און האָט נאָר
צוגעהוילטן די גאַטקעס, זיי זאָלן ניט אַראָפּפּאלן (עס האָט זיך
אָפּגעריסן דאָך בענדל). ער האָט אונטערגעשמאַרעט מיט דער נאָז,
געצײלט די פּאַרטעטן אָפּן שרײַבטיש און האָט ניט געענטפּערט.

גאַרדיעו האָט געטרייסלט דעם געפּלעפטן גלויבאָונ:

— נו, דערצײל־זשע, וואָס ביסטו שטומ געוואָרן?..

— אַראָפּגעריסן, וואַשעבֿלאַנגאַרדויע, צעטראָטן.

— גילעמ! וועמען, וואָס צעטראַגט? הייד, איך זאָל פארשטיין!..
— קייסער, ניקאָלענ...

ואיך גאָרדייעווס אויגן האָבן געשרווענען די ווענט, עס האָט זיך
צעהוידעט דער דיל און צעווייט זיך דער סופיט, ער איז געפאלן דעם
פינצטערן, דערשראָקענעם גלויבאָונ אפן האַלדז, איך געטרייסלט און
ספאזמענדיק געמורמלט:

— דעם קייסער?!..

גלויבאָון אזוי געשטאנען א באוואַקסענער, א שווערליכיקער און
האַט אויך ניט געוויסט וואָס צו טאָן. פון הינטער זיך קאַפּ, פון
דאָרטן, וווּ די פאָטיקיצע איז, האָט איך עמעצער אונטערוועואַגט א
געחאנק — א כשאד:

„זע נאָר, דער טאטשאַלניק איז דערשראָקן. ער טראָגט אזויפיל
גאָלד אפן קאָלנער און — האָט מוירע“...

גלויבאָון האָט זיך א שווערן דריי געטאָן און צוהאלטנדיק מיט
ביידע הענט די גאטקעס, אָן איין וואָרט, איז ער ארויס פון קאבינעט.

*

באמ שעפ האָבן נאָך אלץ איך א ווילדן טאנצ געשפרונגען
די געהאנקען.

„ער וועט שוין גיין, ער וועט שוין אָנעמען מיטלען. דעם, וואָס
האַט געוואגט אפ אזא לעסטערדיקער טאט, וועט ער אויסשרעבן איך
א גוטן מיליטער-שפיטאָל. דאָרטן איז נאָך פאראן די געהעריקע
דיסציפלין. נאָר פאראן גענוג טרענע אונטערטאנען, וואָס גלייבן, אז
די נאנצע שפיל מיטן „אראָפּזעצן“ איז ניט מער לוי אן אינסצעני-
רונג“...

ער טשעפעט צו די שפאגע, טוט אָן די ווייסע הענטשקעס.
אָבער ביז דער שעפ גאָרדייעוון איז געקומען צום אקטנזאל
האַט ער דורכגעמאכט א שווערן וועג.

איך די פאלאטעס האָט מען אַז איך מער קיין אכט ניט געלייגט.
קינער האָט ניט געקאָמאנדעוועט „סמירנאָ“. פון די געוונטע, וואָס
זינען געווען אפ די פיס, איז קיינער ניט אופגעשטאנען פאר איך.
די סאָלדאטן זינען געווען פארוואמלט איך ענגע רעדלעך. און לוען
דער שעפ איז אריין אין געוועזענעם אקטנזאל און דערזען די
גאנצע פאלאטע סאָלדאטן, אופגעקליבענע ארום גומערמאנס און זיער
מיטס בעטלעך, צעהיצטע, צעפלאמטע, איז ער געבליבן שטיין, ווי אן
איינגעראָבענער.

ער האָט געציטערט א קוקו טאָג אפ דער וואנט, ווו מיט א האל-
בער שאָ צוריק איז געהאנגען ניקאָלע דעם צווייטנס הרשארשיניקער
פאָרטרעט.

דעם שעפ גאָרדייעוו איז קאלט געוואָרן אין די געדערין, זיין
הארץ האָט זיך איינגעשרומפן, זיין פאָנעם איז נאָך שמעלער
געוואָרן.

ער האָט גענישטערט צווישן די סאָלדאטן, געזוכט א פאָנעם, וואָס
זאָל איים באווייזן ווייסקייט, וואונטערטעניקייט, געזוכט — און ניט גע-
פונען.

אימ האָט זיך געוואָלט שרייען, באפעלן, סטראשען, כאשטראָפן.
נאָר ער האָט מער ניט געקאָנט ווי אויסקוויטשען:

— טאיעס! צעטראָטן מיט אומריינע שטיינען...

— אראָפ מיט ניקאָלע, האָבן געשרייען די סאָלדאטן.

— נידער! נידער!.. — האָט מיט זינע לעצטע קרעפטן געשרייען:

גוטערמאן.

— וואָ-אָן! וואָ-אָן פונדאנען, הו אויסגעקראַכענע פעל, לעקיש

אלטער! דאָרטן, אפ די מאַהילקעס, איז דיין אָרט...

אינ דעם שיינעם ארויסבאנגלייטן דעם שעפ האָבן אָנטייל גענומען

בעלאָבראָדאָוו, ארטאמאָנאָוו און דער גרעסטער טייל סאָלדאטן, וואָס
זינען פון אָנהייב געווען פאסיור.

— הורא! הורא! — האָט מען געשרייען אין די שכינישע פאלא-

טעס, ווען מע האָט דערזען, ווי דער שעפ האָט זיך געקאטשעט ווי א
שלאנג מיט אן אָפגעהאקטן קאָפ.

עס איז געווען ארום צוועלף אזייגער באטאָג. באמ שעפ אפן
שריבטיש איז געשטאנען דער פאָרטרעט פון ניקאָלע דעם צווייטן
אין מונדיר פון א פלאַט-אָפיצער. די זון האָט אָנגעוואָרפן א סאכ
ליכטיקייט אפן שעפס טיש, איז העלער געוואָרן דאָס רעמל, ווו דער
עקס-סייסער איז איינגעפאסט געווען. אָבער דערפאר איז געוואָרן
עלטער און צעקווייטשטער ניקאָלע וואליין. זיין גאָרנישט זאָגנדיקער
פאָנעם איז געוואָרן אָפגעריבן, פלאַכ, ווי אן אלטע קלישע.

דער שעפ איז געזעסן אָנגעשפארט מיט ביידע הענט אָן
שריבטיש, אפ זינע ווייכע הענט איז געווען אָנגעשפארט זיין גלאטער
געגאָלטער קאָפ.

אינ מויעב זינען געשוואַמען געדאנקען. זיי האָבן זיך געלאָזן פון

איין ברעג געשעעניש ביזן צווייטן, געזוכט אינ עפעס זיך אינטשע-
פען, אינטימ... ער האָט אַ קוק געטאָן אפּן זייגער, וואָס באַ אימ
אפּן שרעקטיש — אַ מאַטאָנע פּונ אַ מזמען, אַ גראַפיניע, פּונ טור-
לער גובערהניע, — דערזענ, וואו ס'איז צוויי, האָט אימ אַ הייב געטאָן.
— „הייסט דאָס, און אינ שפּיטאַל איז שוין נאָך וואַרמעס? און
צו וואַרמעס האָט מען די טפּילע ניט געזונגען? — אויס „אַטשע
נאש“? — און ווידער איז אינ קאָפּ געוואָרן אַ הו — האַ.

מיט דעם אַנגעפּאָרמורטן טיכל האָט ער זיך אויסגעווישט דעם
שווייס פּונ שטערן.

„פּונ וואָס זאָל ער איצט אָנהייבן?“

צו זאָל ער ניט אָנהייבן מיט גוטן, קומען צו די „כאַמולעס“,
אופּקליבן זיי אינ אַקטנזאַל, זיי אַ כאַנפע טאָן?
אימ איז געפּעלן דער אינפּאל. ער האָט זיך געריבן די הענט. ער
האָט זיך אופּגעהויבן פּונ שטול, איז צו צו דער שאַפּקע, ארויסגענו-
מען אַ פּלעשעלע קאַניאַל און צופּרידן וואו זיך געטאָן.

צום טיש האָט ער זיך דערווייל ניט אומגעקערט, ער האָט ארום
געשפּאַנט איבערן קאַבינעט, דורכגעטראַכט אינ געדאַנק די רעדע, וואָס
ער וועט האַלטן. אַיטגיכן האָט ער אָפּער דערפּילט אַ פּוהטקייט אינ
קאָפּ. איז ער צוריק צו צום טיש און פּונ אַ שופּלאַך ארויסגענומען אַ
פּלעשל אַדעקאַלאַן, זיך געריבן די שלייפּן, דעם נאַסן שטערן.

ער האָט אָנגעקולגען אינ עלעקטרישן גלעקול. אינ טיר האָט זיך
כאוויזן דער געשעפּטפּירער, און אַינגעהויקערטער בלאַנד-האַריקער
יונגערמאַן. ער האָט ארויסגעשטעקט זיין אויבערשטע ליפּ, אָנגעקולט
אַ וויילע דעם שעפּ פּאָרוונדערט. „אינ דער צייט פּלעגט דער שעפּ
שטענדיק זיין אינ קלוב“. דאָרט פּלעגט ער עסן וואַרמעס, שפּילן אינ
„וויסט“...

ער האָט איינגעבויגן זיין קאָפּ, געוואַרט, דער שעפּ זאָל אימ עפעס
באפּוילן, נאָר דער שעפּ האָט דאָס מאָל גאַרנישט באפּוילן, ער האָט
מיט אַ באַזונדער נידעריקן טאָן געפרעגט:

— איך וויסט ניט, אַבראַם אָנאָפּריעוויטש, צו וואַרמעס האָט
מען געזונגען די טפּילע?

— „אַטשע נאש“? — אַוואַדע ניט. אַיך ווייס עס געוויס, און ניט.
באַם שעפּ האָט זיך געטרייסלט דער גוידער, פּונ צערייצטקייט האָט
געבורעט אינ בויך.

— ווער האָט געשטערט? אַ יוד? אַזוי... הַמ, אַ יוד!..

ער האָט אָנגעהויבן זוכן מיט די אויגן אפּן טיש דעם רייסטער פּונ
 די ניי-אַנגעקומענע פּונ בריאנסק, און האָט געפּונען. און דאָרטן, וווּ
 ער האָט אונטערגעשטרעכט מיטן רויטן בלעשטיפּט, האָט ער געליי-
 ענט: „גוטערמאן, א יוד, פארסאמט מיט גאזן אפּן סמאכאד“...
 „ער האָט געמעגט דאָרטן בלעבן“ — האָט געטראכט דער שעפּ. —
 נאָר געזאָגט האָט ער גאַרנישט. ער האָט זיך צוריקגעזעצט אין
 זיין פּאָטער-שול און אָפּגערוקט דעם רייסטער פּונ זינע אויגן.
 דער שעפּ האָט געזען דעם געשעפטפירערס אויסגעמאלקע-
 נעם פּאַנעם, זיין פארסאמטשעטן שטערן, די שטארצנדיקע אייזל-אוי-
 ערן און האָט אים געזאָגט:

— איך וויל הינט האלטן א רעדע ופאר די ווייזלעך.

בא אבראם אָנפריעוויטשן האָט זיך אראָפּגעלאָזן די אויבערשטע
 לופּ.

— בעט אייך...

— וואָס איך זיי וואיך צוזאמענקלייבן?

— וואיך וועל אייך זיין זייער...

— ארום זעקס אזייגער, זאָגט איר?

— איך דעם ערעכ, טייערדיקער...

איך דעם שעפּס באוועגונגען, איך זיין גאנצן קערפּער האָט זיך צע-
 גאַסן א מינ פּוילקייט, אן אויסגעמאטערטקייט.

דער שעפּ איז געבליבן צופרידן:

— פאראן נאָך אונטערטעניקייט איך רוסלאַנד, ס'איז נאָך ניט

אלץ פארפאלן.

ער האָט אָנגעטאן זיין ווינטערדיקן גרויען שינעל און איז ארויס
 אין גאס.

XI ק א פ י מ ל

דער מארט-פארנאכט קומט צו פויזען אפּ אלע פיר, רוקט זיך אָן
 מיט שווערע שאַטנס אפּ וויסגעקאלכטע ווענט און ציט זיך אויס וואו
 גרויע בערנ-פעלן אפּן דיל.

פאר מענטשן, וואָס האָבן שוין כאַדאַשימ אָדער אפּילע יאָרן קיין
 קינדערשן שמייכל ניט געזען, קיין זאָרגלאָזן געלעכטער ניט געהערט,
 פאר די, וואָס זינען אָפּגעווען צוזאמען מיט פּערד, פארקוויטיקטע,

פארברודיקטע, איז בענקשאפט נאָך דער היים, נאָך אייגענע און נאָענ-
טע, — פאר אזעלכע מענטשן איז אזא פארנאכט א שלייער, וואָס
דעקט צו אינווייניקסטע יעסודים, וואָס מאכט די פענעמער ערנסט,
די באוועגונגען געמאָסטן, די געהאנקענע אָנגעשטרענגט.

איז זיבנאון דריסיקסטן לאזארעט אפן נאָמען פון דער געוועזענ-
ער קייסערינע מאריע פיאָדאָראָוונע איז שטיל.

איז דער טונקעלער שטילקייט פון דער פאלאטע פילט זיך א
שוועריקייט פון בלייבן. איצט ווילט זיך ליגן מיט אָפענע אויגן צום סוף
פיט, פארדינען רויה אלץ, וועגן וואָס מע האָט פארן טאָג אָנגערעדט
און ארומגערעדט. מער פאר אלץ רעדט מען וועגן דעם באפעל נומער
איינס.

— מע האָט ואים באהאָרפט אָפגעבן מיט אַן יאָר צוריק, וואָלט
מיר איצט געווען איז בערלין.

דאָס זאָגט נעכוועדאָוו. ער איז אָפגעווען א כוידעש ציט אפ דער
פאָזיציע און ליגט שוין צוויי מאָנאַטן ואיז שפיטאָל מיט א לונג-
גענאָנציטרונג.

— און וואָס טראכסטו איצט? — האָט זיך אָפגעהויבן אפ איינ-
האנט בעלאָבראָדאָוו, — וואָס זיילסטו איצט?

— עס וואָלט געווען א ביסל פריער די פרייהייט, — האָט זיך, ווי
דערשראָקן רעכוועדאָוו, — דאָס פאָלק וואָלט געוויסט, פארוואָס מע
נייט לייגן דעם קאָפּ...

— פונדאָנען קומט א פאָרעצל? — בעלאָבראָדאָוו האָט ביטער גע-
ביסן די אויבערשטע ליפ, — ווער האָט דיך ארויסגעשטעלט פאר
אזא...?

— מע וואָלט באדארפט אפריער מאכט א הויפן אש פון דיטשי-
לאנד, — האָט זיך אריינגעמישט איינער, וואָס איז ניט געווען צופרידן
מיטן אראָפרייסן דעם קייסערס פאָרטרעט, — ניט מיר האָבן כא זיי
פארנומען האלב לאַנד, נאָר זיי כא אונדז...

— איז מירעכ-פרייסן? — האָט רויק געפרעגט גוטערמאן.
איז געשפרעכ האָט זיך אריינגעמישט זעמיט. ער האָט געגעבן טרעפ-
לעכע וויציקע רעפליקעס.

די סאָלדאטן זינען פרייער געוואָרן. צוזאמען מיטן קייסער האָבן
זיי א סאך קלומיקעס פאטריאָטיזם ארויסגעוואָרפן איז דער זעלבער
לאַך, ווויהיין דער פאָרטרעט איז געפלוויגן.

בעלאָבראָדאָוו האָט אריפן דערהאָלענע, זיין פאָשעמקייט האָט

אונטערנעקויפט דעם שווערליכיקן גלויבן, ער האָט זיך אַ פּאָר גאָל
א דריי געטאָן אפּן בעטל און געוואָגט:

— איז צו וואָס דארפן מיר דעם גאַנצן געשעפט, צו וואָס?
— ביסט אַ גוטער ברודער, — האָט אים געוואָגט בעלאָבראָדאָוו, —
נאָר צום פּאָרווערן ביסטו שטארק קורצזיכטיק וואוּן די ווייסט ניט,
וואָס עס טוט זיך ווייטער פּונדליך נאָו, אָבער ווען מע וועט דיר
דערקלערן, וועסטו אליין זען, אפּ וויפל די האָסט אָנגעמאכט טאָר
עסן.

— אָ, וועדליך איך זע, ביסטו גאָר ניט קיין פעפּקע, פּאָר אַ
שפּונט וועסטו ניט קריכן.

— ברודערל, אַ מענטש פּאָרוקט איך לאָך אַ קייסער, טאָ האָב אַ
געפּיל צו אים...

— וואוּ דארפן מיר אכטן, — האָט זיך אָפּגערופּן איינער פּונד
בעלאָבראָדאָוו ווייטע שבייניכן.

גלויבן האָט מער ניט געהאלטן אַראָפּגעלאָזן די אויגן צום דיל,
ווי ער האָט דאָס געטאָן, ווען ער איז געקומען צוריק פּונד קאַבינעט,
ווי ער האָט פּאַרמאַסערט בעלאָבראָדאָוו, ער האָט פּאַרנייט דאָס
בעטל פּונד די גאַטקעס און זיך פּאַרענטפּערט:

— אלץ מאכט אָן די פּראָסטקייט, די פינצטערניש אונדזערע...

— וואוּן איצט פּאַרשטייסטו שוין? — גוטערמאַן האָט זיך געווענדט
צו גלויבן, — זעסט, און ניט אלעמען האָט מען אַריינגעהאַקט ליבע
צום פּאַטערלאַנד, בלינדע געהאַרבוואַמקייט?

גלויבן האָט פּאַריכט די דעקע אפּן בעט, זיך געקליבן וואָס ענט-
פּערן, נאָר דינינקע דזשימזשיקעס האָבן זיך געטראָגן פּונד אונטערשטן
שטאָק, דאָס גלעקל האָט גערופּן וואַרמעס עסן:

— איצט אַטהייבן? — האָט געפּרעגט בעלאָבראָדאָוו — די סאַמע
צייט.

— ניט זינגען קיין „אַטשע וואַש“, — האָט ער אויסגערופּן. זיין
שטימ האָט זיך צעטראָגן אין די ווייטע פּאַלאַטעס און אין צוריק
אָנגעקומען אפּ די טרעפּ:

— ווער וועט אונדז פּאַרווערן?

— ווער עס וויל ניט, קאָן ניט זינגען.

— אַ פּאַלישע שפּיל, ברידער, מע וועט אונדז געבן עסן אָן גאַטע
האַשנאַכע.

— גאָט וועט מען פּונד הימל ניט אַראָפּוואַרפּן

— גאָט וועט זיך ניט לאָזן פארוקט אינג... ווי מע טוט מיט א
פאָרטערט...

— יעדערער האָט רעכט זיך טפילע טאָג, ברודער, קיינער קאָג דאָך
ניט פארווערן.

— יאָ, אָבער זאָל דאָס זיין אַן אַ קאָמאָדע!
גערעדט האָט די גאנצע צייט בעלאָבראָדאָוו.
איך ער האָט אויכגעפירט.

*

צוריק איך די פאלאטעס זינען געקומען ניע מענטשן. עס האָבן
זיך צעעפנט ראיוינעס, און עס האָבן זיך אָנגעהויבן אויסגלייכן די
פליגלעך פון דעם סאָלדאטס „איך“.

איצט, פארנאכט, ווען די ווענט ווערן גרעבער, און די פענצטער
שמעלער, איז איך פאלאטע שטיל וואו רויק. מע קלערט. סאָלדאטן
קלערן. סאָלדאטן האָבן זיך פארטראכט ווי מענטשן. סאָלדאטן ליגן
פארדיגעטע. סאָלדאטן באמערקן, אז זיי, דערוואַקסענע מענטשן, האלטן
מען וואָכן, כאדאָשן, איך איינע אונטערשטע וועש, אז אלע „רוצן“
זיי, — פונעם שעפ גאָרדייעוו מיט זיין מניישן פאָנעם ביזן אינגעהוי-
קערטן אבראם אָנופריעוויטשן, וואָס שלעפט זיין פוס, ווי זומער א
כאווער, ווען מע בינדט אים צו צום האלדז א העלצל, ער זאָל ניט
גיין איך שאָדן.

קיינער לייגט איצט אפ אים, אפ אבראם אָנופריעוויטשן, קיין אכט
ניט, ווען ער ווייזט זיך איך דער שווערער טיר און זינגט מיט א
פאלצעמל:

— לאַנדסלייט, זיך אופקלייבן איך אקטונזאל. פאר אונד וועט
האלטן א רעדע... א רעדע זיין פּרעוואַסכאָדיטעלסטווע...

— גייט מיט אים צו אלדי רוכעס, מיט זינע רעדעס.

— מיר באפולמעכטיקן איך, — האָט אָנגעהויבן זיעמיט — איר
זיט אינשטימויק, ברודער — ער האָט זיך געווענדיט צו דער פאלאטע
סאָלדאטן, — מיר זאָלן אים שיקן צו...

— גיט אים איבער, אז מיר הארפן אים האָבן מיט זיין רעדע,
ווי מיר הארפן אים אינגאנצן איך לאזארעט דאָ.

— וואָס ארט עס, אז א מענטש וועט ריידן?

— עפּשער וועט ער אונדז זאָגן וואָס-ניט-איך רעכטס, פאָרט א
געבילדעטער...

— ומע דארפ ניט קיין פרעוואָסכאַר דיטעלסטוועס...

— ברידערלעך, — האָט מיט אַ ראַכמאַנעס-טאַן אָנגעהויבן אַבראַם אָנפריעוויטש, — ניט פארגעסט, אז זיין פרעוואָס... — ער האָט זיך דערמאַנט, אז ער האָרפ איבערלאָזן דעם שעפּס טיטל אפּ בע-סערע צייטן — איר ווייסט ניט, אז ער איז זייער אַן אָנגענומענער מענטש באַ נאַטשאַלסטווע... באַ די גאַר הויכע. ער איז אַן אַרענגיייער באַ די נאַרישקייט, מיט דער פּרילן נאַרישקייט אויב...

— מע דארפ זי אָפּגעבן אינ אַ באַרדעל, די פּרילן נאַרישקייט.

— ניין, מע דארפ זי אָנטאָן אינ טריקאָ און זאָל זי טאַנצן פאַר אונדז.

דאָס האָט אופּגעגעבן דער געוועזענער אַרטיסט פּונ צירק ווינצענטי, אַ סאָלדאַטל מיט שוואַרצע וואָנצעס און מיט אַ דינעם פּאַנעם. — אָט דאָ זעט מען אַ פאַכמאַן, — האָט געלאַכט זיעמיט.

*

דער שעפּ האָט אַרומגעשפּאַנט איבערן קאַבינעט הינ און צוריק, געטאַפט זיך דעם שטערן, גענלעט דעם גענאָלטן קאַפּ. ער האָט דערזען דעם געשעפּטפירער און האָט זיך צו אים גע-ווענדט:

— ס'איז אָנגעקומען אזא מינ באַפעל, — ער איז צוגעגאַנגען צום טרייבטיש, גענומען אַ גרויסן כוונג פאַפיר — אָט וואָס דאָ שטייט:

„באַקומענדיק דעם באַפעל, אימ גלייב איבערלייענען: אינ אלע פּאַלקסן, ראַטעס, באַטאַרייעס, עסקאַדראַנען, סאַפּיאָרנע פּאַטאַליאָנען, אוואָאָפּטיילונגען... אופּקלעבטדיק אלע סאָלדאַטן, וואָס שטייען אונ-טערן ביקום, באַוואָפּנטע און אויב די, וואָס געפינען זיך ציטווייליק אינ די הייל-אַנשטאַלטן פּונ רויטן קרייצ, פּונ „זעמסקי סאַיזן“ פּונ „סאַיזן נאַראַדאָוו“, פּונ ווילטעטיקע אַנשטאַלטן צו אַ ניער שוויצע פאַר דער ציטווייליקער רעגירונג.“

באַם שעפּ האָט זיך פּונ דעם פאַרדרייט דער קאַפּ, געשווינדלעט אינ די אויגן.

ער האָט דערזען פאַר זיך: מענטשן אָן טיטלען, קליידער אָן גאָלדענע, זילבערנע קנעפּ, ואקסלען אָן עפּאַלעטן, הערצער אָן צלאַמיט, מעדאַלן, שטערנס...“

דער שעפ האָט זיך געזעצט צום טיש. פאר זינע אונג האָבן זיך
 אויסגעלויגט דרבי „אנעס“, דער „וולאדימיר“...
 „וואָס טויגן זיי אים? וואָס וועט ער מיט זיי טאָן? ווער וועט
 אפ זיי קוקן? מיט וואָס וועט ער זיך גרויסן?“
 ער האָט א קוק געטאָן איך דער פארטאָגעהיט, דערזענ זיך א
 ליצעיסט מיט די קינדער פון מיניסטאָרן, מיט פירשטלעכע זיג צו-
 זאמען.

פרויען פון אלע ראנגען, פון יעדן וואָס אונג עלטער, שיינע, עלע-
 גאנטע, ריכע, מיט נעמען...
 „די ערד איז ארעפ פון איר וועג. ואויצט איז געווען פינצטער ניט
 נאָר אַיג רוסלאַנד“...

א פארשוויצטער איז ער אופגעשטאנען, זיך אויסגעקערעוועט צום
 ווינקל, און עס האָט געצאנקט דאָס פלעמל, וואָן זיך אויבערגעצוילעמט.
 ער האָט זיך שוין געהאט באַרוקט, נאָר דאָ האָט ער ווידער
 דערזען דעם באפעל, דערזען ווי אבראם אַנאָפריעוויטש שטייט אָנגער-
 שפארט אָן ביישטידל פאם שוועל. האָט ער א צוק געטאָן מיט די
 אקסלען, אונג זינג פאָנעם איז געוואָרן פּוֹאַלעטזבלאָ:

— וואָס האָט איר האָ צו שטיין? מירן דעם מאַניפעסט הינט ניט
 ליענען, צו דער שווע ניט רופן. מאָרגן איז אויך א טאָג באַ גאָט,
 פאראן גענוג צייט.

ער האָט זיך אויסגעדרייט צום געשעפטפירער מיט דער פלויצע
 אונג האָט דערפילט, ווי די געבידע האָט זיך א טרייסל געטאָן.
 ואבראם אַנאָפריעוויטש האָט אַנגעפויגן זינג קאָפּ אונג איז אוועק-
 געהונקען.

דער שעפ האָט זיך א וואָרפ געטאָן צום פענצטער, האָט אָפגעאַ-
 טעמט אונג האָט זיך פארטיפט אינג ניט היימלעכע געדאנקען.

ק א פ י ט ל XII

איז ברויז פון אפרעלזויגט קעמפן צוויי צייטן פון יאָר — דער
 אַנקומענדיקער פּרילנג אונג דער צאנקעטריקער ווינטער.
 דער ווינט ריפּט אונג דעם גליווער פון פארפראָרענע ערדן, טיפּן
 באַפרייט ער פון דריקנדיגן, ודיקן אַזו. ער עפנט אונג טהאַמען, צע-
 שפרייט וואסערן.

דער ווינט מישט זיך און איז זייער ווייסט שוימ, מיט האס פון
כוואליעס טראגט ער זיך צום ברעג. ברומט און ווילדעוועט. ער רייסט
ארויס טויזנטיגאריקע בוימער-שטאמען, העלפט אונטערשווענקענע דאמ-
בעס, רייסט דורך הרעבליעס.

דרין סאלדאטן, דרין גרויע שינעלען: זיעמיט, גוטערמאן, בעלאך-
בראדאוו זינען מיטן פריילינג-ווינט אָגעפלווינג אפן לאזארעט, האָבן
אָנגעהויבן רייסן...

מיר האָבן אופגעהויבן רויערד, האָט זיך געפרייט זיעמיט, —
מע דארפן נאָך גוט צעאקערן און עס וועט אָנהייבן וואקסן, אז א
רויך וועט גיין...

— מע טאָר ניט אָפלאָזן אפ איין ווילע, נאָכקוקן, רעגולירן, געבן
א ריכטונג, וויל אַניט וועלן פאלן ואונדזערע קוילן ניט אהיין, וווייזן
מיר ווילן.

— וואָס מיינסטו?

— עס לויערן ארום און ארום הינט, מע האָט זיי נאָך די מיילע-
ניט צוגעמאכט, און די צייט געוויס ניט ארויסגעריסן.

איך צימער איז אריינגעפלווינג א ליכטיקער פראָזשעקטער-שטראל
פון דער זון, גערובן זיך אָן גוטערמאנס בלאסן פאָנעם, זיך געוויקלט
אפ זיעמיטס ברוסט און זיך צענומען אפ דינע דרעטעלעך, אפ זיידענע
פערדעמלעך אפן דיל אַנטקעגן, ובא דער וואנט.

בעלאָבראָדאָוו איז צוגעגאנגען און האָט א ווינק געטאָן צו זיע-
מיטן. זיעמיט איז אָפגעגאנגען פון גוטערמאנס בעטל. זיי האָבן זיך
געביטן מיט עטלעכע פראונ, געקוקט, אז גוטערמאן זאָל ניט בא-
מערקן, וואָס זיי רייירן. זיעמיט האָט א ווילע געטראכט, דערנאָך אי-
בערגעפרעגט:

— וואָס האָט ער דיר געזאָגט, דער שעפ, אז ער וויל גוטער-
מאנען איבערקאמאנדירן איך א מיליטער-שפיטאָל? — ער האָט גע-
צויגן זינע וואָנצן אפ ארום, זיך אויסגעגלייכט. — האָט אים בא-
דארפט זאָגן, ואז זינע הענט זינען צו קורצ.

בעלאָבראָדאָוו האָט געקוקט פונווייטן אפ דעם אָפגעשוואכטן גוטער-
מאנען און האָט שמיל אַינגעהאלטן געזאָגט זיעמיטן:

— מירן אופגעהויבן דעם לאזארעט?

— באשטימט. — בא זיעמיטן האָט נאָך פאר דער גאנצער צייט
אזא פייער ניט געברענט איך זינע גרויסע, העלע אויגן. — אָבער מיר
דארפן האָס מאכן, ער זאָל ניט ווייסן. — זיעמיט האָט אָנגעוויזן אפ

גוטערמאנען, — מירן דאָס איבערגעבן ארטאמאָנאָוו, נאָך א פאָר
אזעלכע, וואָס פארשטייען די לאגע.

בעלאַבראָראָוו האָט זיך געלאָזן צום בעטל, ווי עס איז געזען
ארטאמאָנאָוו, און האָט אים געזאָגט, וואָס ער ווײסט, אפן אווער. עס
האָבן זיך אומגעקוקט די איבעריקע נאָענטע סאָלאַטנ. דער הערקוו-
לעס האָט זיך אופגעהויבן, זיך שווער אוועקגעשטעלט, ארוםגעצויגן הע-
כער די גאטקעס:

— נו, וואָס טוען מיר?

ער האָט גיט פארשטאנען, אז מע דארף דאָס אויסבאהאלטן פון-
נעם קראנקע גוטערמאנען. בא אים האָבן זיך אפן שטערן אָנגעבלאָזן
די אָדערן. די סאָלאַטנ, וואָס זינען געזען נאָענט, האָבן זיך אויך
פארינטערעסירט:

— וואָס אזוינס איז געשען?

— וועמען אריבערפורן?

— ווער וועט דאָס לאָזן?

— ווי זינען מיר?

גלויבאָוו איז אויך צוגעקומען, ער האָט מיט קינדערשן נעגער גע-
פרעגט:

— איר האָט פאר מיר מוירע דערצוילן?

ער האָט אזוי אריינגעקוקט אלעמען ואין די פענעמער, אז אלע
האָבן פארגעסן זיין פרויערדיקע ניטשיינע טאט. ער האָט צוגעגעבן,
— איך ווײס, דאָס איז געווען א כאזערן, אָבער מע דארף מיך
דאָס מייכל זיין, איך קאָן האָבן נאָך אונטערשריבן זיך מיט הרש ציי-
לעמלעכ...

ער האָט זיך אויסגעדרייט צו די איבעריקע סאָלאַטנ און האָט א
ברום געטאָן.

— ברידער, מירן גיט דערלאָזן קרויזדען אונדזער גוטערמאנען.

אין לאזערעט איז געוואָרן א הודזשערן, געשרייען און טומל פון-
אויבערשטן שטאָק האָבן זיך אריבערגעוואָרפן צום אונטערשטן. מון
דאָרטן זינען געקומען צולויפן א סאך סאָלאַטנ, וואָס האָבן שוין
באוויזן צו באקענען זיך מיט גוטערמאנען און אָפצושאצן אים.

— מירן ואים פונדאנען גיט לאָזן, — האָבן זיי אלע ווי איינער גע-

לוארעמט, — מירן אופהייבן דעם לאזארעט...

אין דער שכיינישער פאלאטע האָבן גערעדט אלע מיטאמאָל:

— מירן זיי דארפן באוויזן, ווי עס געכטיקט אויסשפירער.

— גענוג גאָר צו מילכאַמע האַלטן.

— זיי שטאַפּן זיך אָן מיט זעק גאָלד און מיר פּאַרטיס אונדזער בלוט.

— וואָס באַ דיר רופט זיך בלוט, ואיז באַ זיי וואַסער.

— און איך זאָג טאקע, אזו איר זינט גערעכט, אָבער די מילכאַמע האַרפּן מיר דאָך ענדליקן שייַג און פינג.

— ווייל דו האָסט ניט קיינ האַנט, און וועסט שוין אפּ דער פּאַ- זיציע מער ניט פאַרן.

— פּראָימ, איז מיר גוט? וואָס וועל איך טאָן מיט איינ האַנט?

— וועסט זיי ארויסשטעלן...

א ביטערער געלעכטער האָט זיך צעגאַסן אין דער פּאַלאַטע.

סאָלדאטן האָבן זיך צערעדט וועגן דער מילכאַמע, וועגן דער גיי- טיקייט צו ענדליקן זי. ופיל האָבן דערמאָנט דעם פּאַריקן ווינטער, די שוואַרצאַבנס:

פּראָסטיק, קויטיק. צופירן צו דער פּאַזיציע געקאָכטע עסן לאָזט ניט דער דיטש, קוילן לאָזן ניט ארויס אָפּטאָן אַ נייטיקע אַרבעט...

זיין מיט האָט ניט געלאָזן גוטערמאנען ריידן, געשאנעוועט זיין געזונט, אָבער אליין האָט ער געהאַלטן אין איינ איינטיגעניש מיט די סאָלדאטן, אז זיי דאַרפן מאַכן אויס מילכאַמע.

מע האָט זיך שוין געהאַט פאַרגעסן וועגן גוטערמאנען, וועגן דעם, אז דער שעפּ האָט געסטראשעט אימ אַריבערפירן אין אַ מילי- טער-שפיטאַל.

אפּן שוועל האָט זיך באַוווּזן, ווי נעכטן, דער געשעפטפירער אַבראַם אָנאָפּריעוויטש. ער האָט געעפנט זיין מויל, די אונטערשטע לויף זינע האָט זיך געהאַלטן, ווי אַ צינגל פּונ אַ קליאַמקע, מע האָט באַדאַרפט אַרופלייגן עפעס אַ האַנט, עס זאָל זיך אָפּהויבן די פּלאַנקע. דאָס האָט געטאָן זיעמיט:

— פאַראַן ווידער גוטע ניס? — האָט ער געפרעגט און באַלעקט

זינע זוּאַנצן, — וואָס, אַ נייער באַפעל?

— פאַר-אָן. — אַבראַם אָנאָפּריעוויטש האָט צעוויקלט דעם

פאַפיר, אָפּגעהויסט זיך אין האַנט, אָפּגעהויבן זיין קאַפּ, אויסגע-

שטרעקט זינע דינע הענט, זיי געהאַלטן פּונקט אַנטקעגן די אויגן, נאָך

אַמאָל זיך אָפּגעהויסט און אָנגעהויבן:

— אַ באַפעל פּונ שעפּ. איך וועל לייענען...

— גענוג, מיר ווייסן, אונדז איז שוין באַקאַנט, וואָס ער באַפעלט...

— ווי איז די אלטע מיני?

— ווי איז דער פלעדער וויש?

— זאל ער אויסשפיען דאס, וואס זיין פליכעוואטער קאפ האט פארקלערט.

— זעמליאקעס טייערע!...

אבראם אנופריעוויטש איז געשטאנען אפ איין פוס און האט אויסגעזען ווי א היימלאזער הונט, ערגעץ צווישן יאטקעס.

— עס איז דאך, טייערינקע, ניט מען שולד, איך בין דאך נאך געשיקט צו אייך... דערלויבט מיר אייך דערקלערן?

— הא, וואס? — האט גלובאוו געברומט — איך מאמע-ע-עס מאמע-ע-ארט, וואגנא, וואגן פונדאנען דיין געבייט!

ער האט זיך אנגעבוהן, ארויסגעשטעלט ביידע גראבע הענט, ווי צוויי הערנער, און זיך געלאזן צו אבראם אנופריעוויטשן.

גוטערמאן האט געהערט, וואס דאס איז פארגעקומען. ער האט אבער ניט פארשטאנען, אז דאס האנדלט זיך וועגן איך, ער האט נאך פארהאלטן גלובאוו:

— ברודערל — האט ער איך געבעטן מיט א הייזעריקן קאפ, — ניט זיך אזוי צעטרעגן.

— טאג זאל ער ניט קומען ליינען קיין באפעלן, אז מע וויל דיך פון אונדז צונעמען. מיר זיינען עפעס, צי ניט?

גוטערמאן האט איך שוין ניט געענטפערט. איך זיינע אויפן האכן זיך געטאפלט די פענעמער. ער איז אראפגעשפרונגען פון בעטל, האט זיך דורכגעריסן דורך די דערשראקענע סאלהאטן, אומגעווארפן דעם געפלעפטן אבראם אנופריעוויטשן און זיך געלאזן צום שעפ איך קאבינעט.

*

דער שעפ מיט א לאנגן פאנעם, א גלאט-זקעראזירטער, האט געקוקט מוטנע. ער האט זיך אפילע מיט א דריי געטאגן פון זיינ געזעס, ווען גוטערמאן איז צו איך אריינגעקומען.

פון גוטערמאנען האט זיך געגאסן קאלטער שווייס, זיינ קערפער האט זיך געקנייטשט פון קעלט.

ווי א פרוזשינע האט ער זיך א וואָרפ געטאָגן פון שוועל צום שרעב-מיש, צום שעפ.

דער שעפ האט אריינגעצויגן זיין קאפ איך די אקסלען און האט צוגעמאכט די אויגן. געווארט.

— איר האָט מיך באדארפט? — גוטערמאן האָט געפרעסט דעם
צאָרן פֿונ זיין צעשרויפטן גופ, געריכט אימ אפ זינע יונגע צייג —
איר ווילט מיר וואָס זאָגן?

דעם שעפּ האָט פארפעלט לופט צום אָטעמען.
ער האָט אופגעהויבט זיין דראָבנע האנט, צעשפיליעט דעם קאָל-
נער פֿונ מונדיר, א דריי געטאָגן מיטן קאָפּ, אפּ אזויפל, זיין אויג זאָל
נאָר מיט א ווינקל זען גוטערמאנען.

— איך האָרפּ דיכ? איכ? — ער האָט אָפגעטעמט — איך וויל
פֿונ דיר פּאָטער ווערן!

פֿון גוטערמאנס חודיקן צאָרן איז געוואָרן קאלטער שווייס.
מאָפּנען שווייט האָבט געטריפט אפּ זיין האלדז, אדראָפּגערוגעט אפּ זיין
נאקעטער פֿרוסט.

— איר — וועט — מיך — האַרפּן!
דער שעפּ איז געבליבן זיצן. ער האָט נאָך א צווייטן מאָל איבער-
געפרעגט:

— איך — דיכ? איכ?
— דו! — האָט גוטערמאן געזאָגט קורצ שוין באַס שוועל.

דעם שעפּ איז ווידער שווער געוואָרן איך קאָפּ.
ער האָט זיך דערפילט קליין ווי א שפּילקע-קעפּל, ער האָט אָנ-
געטאפּט ארום זיך א קרייז, א ראָד פֿונ צעשטערונג... ער האָט שווער-
רער געמאכט זיין געזעס איך שטול אונ האָט זיך מיט ביידע הענט
אָנגענומען פֿארן קארניז פֿונ דעמבענעם טיש. זיין מויע-פּאָנעם איז
אופגעגאָסן געוואָרן איך א בלוטיקן פּלעק. ער האָט געעפּנט זיין צוקן-
דיקן מויל, ער האָט מער ניט געקאָנט ארויסברענגען פֿונ מויל ווי
צוויי ווערטער:

— איכ? איכ?

די טיר פֿונ קאבינעט האָט זיך אופגעפּראַלט, שיר ניט אומגע-
וואָרפּן גוטערמאנען. עס איז אריין זיעמיט, בעלאַבראַדאָוו, ארטאמאָ-
גאָוו. נאָך זיי איז געקומען צולויפּן גלובאַוו אונ האָט זיך אָפגעשטעלט
איך דער אָפּענער טיר.

בעלאַבראַדאָוו האָט דער ערשטער דערזען דעם ציטערדיקן, איך
בערגעפּראָרענעם גוטערמאנען. ער האָט אדראָפּגעוואָרפּן פֿונ זיך זיין פּא-
לאַט אונ האָט איך אָנגעטאָגן. אָבער גוטערמאן האָט זיך ערשט אויסגע-
דרייט מיטן פּאָנעם צום שעפּ אונ איך פֿארטייטישט:

— אוועק דו צייט, ווען איר האָט געקאָנט זאָגן: „איך בין איך א

קייסער וואו א געזעץ. ווי מיר האבן אהינגעטאן דעם קייסער, זיינס
זיד, — ער האט ניט ווילנדיק א קוס געטאן אפ בעלאבראדאוו, — מיר
קאנען אהינצו שיקן די קלוינע קייסארימלעך אויב...

דער שעפ האט א קריץ געטאן מיט די צייג און האט געזאגט:
— מירן זענ!

מיט זינע קליינעוואָרענע אויגן האט ער זיך אהינגעביסן אין געדרוקטן
באפעל וועגן צוציען די סאָלדאטן צו דער שווע און האט געשרייען:
— מירן נאָך זענ!

גלויבאָוו האט איצט ניט געוויסט, וואָס זאָל ער טאָן: ער איז גע-
קומען צו לויפן מיט איין פארלאנג: „אויב נאָרן דעם שעפ א
פלעם צווישן די אויגן, ער וואָל מער ניט טראכטן וועגן ארויסשיקן
גוטערמאנען.“ ווען ער האט דערהערט גוטערמאנס צאָרנדיקע, אָבער
דאָך רויקע רייד, איז ער געבליבן שטיין מיט אראָפּגעלאָזענע הענט.
דער שעפ האט אים באמערקט און איז געבליבן פארשטיינערט:
גלויבאָוו איז איצט פאר ווייניג געווען דער געשפענסט פון דער רעוואָ-
לוציע, די ווילדע ניט-געצוימטע סטיכיי.
ער האט אהינגעבויגן זיך קאָפּ, ווי אונטער שווערע קלעפּ און איז
געבליבן שטיין געפלעפט.

גוטערמאנען האט מען אָפּגעפירט אונטער די הענט און ארענגע-
לויגט אין בעט. אים האט געפיבערט.
זיעמיט איז געלאָפּן צו דער שוועסטער צו פארגרייטן וועש אפ
בייטן אים נאָכן שוויצן. די שוועסטער איז געווען אין דאָקטערס אופ-
געמ-צימער.

דעם דאָקטער אפּאַלאָן פילארעטאָוויטש האבן די סאָלדאטן פּינגט.
זינע רייד געדענקען אייניקע פון די, וואָס ליגן שוין לאנג מיט
אָפּגעשניטענע הענט און פיס:

— מע דארפ דיר האבן אפ דער פאָזיציע.

בעט זיך דער סאָלדאט:

— וואשע בלאהאָרדאָיע, לאָזט מיך נאָך אפ א פאָר וואָכן, די ווונד
וועט זיך עפענען, ווי מירן קומען אפ דער פאָזיציע. דאָרטן איז דאָך
זאלט, נאָם. זאָל זי זיך עטוואָס מער פארזיען...

— פוטוואנען ווייסטו, אז דו וועסט דעם ערשטן טאָג ניט פאר-
ווינדעט ווערן ווידער?

דער דאָקטער פלעגט זיך גלעטן די באַרד און צוגעבן:
— דאָ וואָרפּ מען האָבן די בעטלעך פאר פרישע, וועסט באקומען
א ווונד, וועסטו ווידער זיך א גאסט...

ווען זיעמיט האָט דערציילט, וואָס מיט גוטערמאנען איז געשען,
האָט דער דאָקטער געזאָגט גלעבליכטיק:
— וועט זיך ווייניקער מיט א היצקאפּ.

אַבער ער האָט האָב גענומען דאָס טרייבל איך האנט און איז אוועק
אין פאלאטע.

ווען דער דאָקטער איז אריין אין גוטערמאנס פאלאטע, איז געווען
שטיל, ווי דער מייט וואָלט געווען באהאלטן ערנעצ אונטער א בעטל.
די שוועסטער האָט אוועקגעלייגט די וועש בא גוטערמאנען צו-
פוסן.

— די ערשטע זאך — איז, — האָט דער דאָקטער געזאָגט, ווען ער
האָט אויסגעהערט גוטערמאנען.

ער האָט אריינגעלייגט אין קעשענע דאָס האמערל און דאָס טרייבל.
די שוועסטער האָט ענגער פארצויגן דעם גארטל אפ איר באלאט און
געפרעגט:

— וואָס נאָך?

— וואָסער טעמפּעראטור איז בא איז געווען אינדערפרי?
די שוועסטער האָט ניט געוויסט וואָס צו ענטפערן און איז רויט
געוואָרן.

די געשעענישן איז פּעטראָגראד, דאָס, וואָס עס איז פּאַרנעקומען
אין די שטעט און ישטעטלעך פון רוסלאנד איז די טעג פון דער רע-
וואָליוציע, — דאָס וואָלט זיך שלעכט אָפּגערופּן אפ דער ארבעט
אין די לאַזארעטן. די פּריעדיקע האָפּענונגען פונעם מעדיצינישן
פּערסאָנאל אפ באקומען העכערע שטעלעס, מאטאָנעס, מער געזאָלט
זינען צעריגען געוואָרן. האָט מען שלעכט דעזינפּעצירט די מארליע, די
בינטן, די אינסטרומענטן, און איז דער בלעכערנער מיט זאמד אָנ-
געשאַטעגער אורנע, וואָס איז געשטאנען ניט ווייט פון אָפּעראציע-
טיש, איז ניט איין גליד פון א סאָלדאט געוואָרן אומזיסט...
די שוועסטער האָט ארויסגענומען א טערמאָמעטער פון איר אוי-
בערשטער באלאטיקעשענקע, איז אָפּגעטרייבט און אריינגעשטעלט
גוטערמאנען אונטער דער פּאַכווע.

דער דאָקטער האָט זיך דערווייל צוגעקוקט צו די איבעריקע סאָל-
דאטן און האָט געטראכט: „ניין, דאָס זינען שוין ניט ויענע סאָל-“

ראטן וואָס מיט אַ כוידעש, מיט צוויי וואָבן, מיט אַ וואָב צוריק. זיי קוקן ניט איין זייג ווינקל, און אויב זיי קוקן יא, איז מיט אזויפיל אזעס, און זיי ענטפערן אזוי אנטשלאָסן... "און וואָס פארדריסט שטארק, וואָס די סאָלדאטן זינגען, "ניט ואזעלכע ווי געווען"...

— פערציק מיט דרין — האָט די שוועסטער געוואָלט און האָט אראָפּגעקלאַפט די קוועקזילבער אין טערמאַמעטער. זי האָט מיט איר רע שטאראגן-אויגן געקוקט אפן קראַנקן און דערנאָך זיי אָנגעשטעלט אפן דאָקטער.

דער דאָקטער קוקט אפ גוטערמאָנס טאָענטע שביינימ. אפ זיעמיט: און בעלאַבראָדאָוו און זאָגט:

— איין זינגע לונגע שפילן אָרקעסטערס. — ער טאָר זיך ניט אופֿ-רעגן. סאָלדאטן, אפילע געוונטע, טאָרן זיך ניט פארנעמען מיט דעם, וואָס פאר זיי איז אומגעוונט...

די שוועסטער איז אַזעס ברענגען אַזוי.

זיעמיט מיט בעלאַבראָדאָוו האָבן געקוקט, ווי שווער גוטערמאָנס אַטעמט. ווי איז איצט ניט צום מוט געווען צו ענטפערן דעם דאָקטער, נאָר דער דאָקטער האָט ניט געווארט אפ זייער ענטפער, ער האָט זיידער געוואָגט:

— אַ שרעקלעכע זאך דעם דעטשס גאָנג, זיי מאַכן אַזוי גליקלעך א מענטשן...

— הער דאָקטער, — האָט זיך ניט אינגעהאלטן זיעמיט, — ווער האָט אונדז געשיקט אַנטקעגן די גאָנג?

— מיר האָבן זיך אליין אָנגעבעטן אפ מילכאָמע? — האָט גע-פרעגט בעלאַבראָדאָוו.

— ווער עס האָט זיך געזען, דער וואָלט זיך ניט וועלן זען — האָט מען זיך אָפּגעהופּן פון ווייטן יעק פון דער פאלאטע.

דער דאָקטער האָט זיך געוועהט צו דער אַרענגעקומענער שוועסטער: טער:

— איך וועל וואָס אויסשרייבן קאָדעין, העראַין, צו הרין פראַשיקעס אַ מאָג. — ער ווישט זיך דעם שטערן מיט אַ גאַנטיכל, — און אויב עס וועט נייטיק זיין, איז קרעאַזאָטאל.

ער טראַכט אַ וויילע און ווענדט זיך צו די דערבניקע סאָלדאטן: — דער ראַדיקאַלסטער מיטל איז פאַרניכטן די דעטשן...

— פאַראַן גאָב אַ מיטל, — האָט געענטפערט זיעמיט: — דאָס איז אַפּריר פאַרניכטן די פּרופּיט, די פאַריקאַנטן, די קאַפיטאַליסטן, מע

דארפ פארשיטן דעם קוואל פון קאפיטאל־זום, די שים פון אימפערי-
אליזם זאל קיינ דורכגאנג ניט האבן.

דער דאָקטער האָט זיך דערפֿולט ניט מיט אלעמען.

— דאָס איז א פארפלאַנטערטער איניען, — האָט ער אָפּגעענט-

פערט זיך און איז ארויס פון דער פאלאטע.

XIII ק א פ י ט ל

אפן דריטן שטאָק איז שפּיטאַל־קייט באַצירט (די זוענט צעשמעל-
טע און צעשפּרייטע קירכנ־פּאָנען. פון סופיט פרעסן דעמכענע באלקנס,
צעלייגטע איז קרייצן. און דורך די קליינע שאַלקע־פּענצטערלעך
שטראַמט ארײַן די דורכזיכטיקע גאסיקע ליכטיקייט.

דער שמאַלער פּאָס ליכט פארשפּרייט זיך: אפּ „הייליקע מוטערס“,
אפּ „ניקאָלע באלמויפּעס“, אפּ ביימלדיקע פּענעמער פון אלערליי „יע-
זוסן“, אפּ זנוסמױליקע וואַרוואַרעס, מאַגהאלינעס מיט מאַנדל־אויגן,
אפּ גאווריעלס, מיכאַעלס און צעגיסט זיך אפּ דער דיאָסע פּונעט אָנ-
געזאַטלטן גאלעך, וואָס דארפּ לייענען די נייע שווע דער צייטוויילי-
קער רעגירונג.

די סאָלדאטן, וואָס מע האָט אַזאָפּגעקליבן צו שווערן, זינען ניט
נאָר צופּרידן מיט דעם אייסעק. זיי וואַרפּן זיך איבער מיט ווערטלעך,
ווי זיי וואָלטן געזען ערגעץ אפּ אַ ביוואַקס, איז אַ פּעלד, און ניט
געקוקט אפּן „מאַקעמ קאָדעש“, שמוגלט מען דורך אַ פּאַר געדיכטע
געפּאָרנטע „מאמעס“ אפּן כעזשכּן פּונ דער גאַנצער מעלכע, פּונ דעם
שעפּ, דעם גאלעך און אלע הייליקע אינ קלאַל.

— וואָלן זיי גיין צו דער... — בריקט צוגעשטיקט אַ באַס.

— אזו ימיר ווילן ניט טאָן דאָס, וואָס מיר האָבן צוגעזאָגט איז

— דער אלטער שווע, ווילן זיי אונדז צובינדן צו די וויידלעך אַ נייע.

— זיי קאָן דאָס איצט העלפּן ווי אַ באַרמענען אָקורעפּ.

— פארשטייט איר, זיי מיינען נאָך אלץ, אז מיר זינען פּאָרדריי-

יאָריקע...

— און וואָס וועט איר רערלייגן, אז מירן אויסהערן?

— אזו די גאַנצע צערעמאָניע איז איבעריק.

— זאָל זיך גענוג; שעמט זיך; איז אַ הייליקן אָרט, נאָר מע בילט,

קויג בושע ניטא? איר מיינט, אז ניטא מער קויג קויסער, איז אויס מילכאמע?

דער גאלעב איז געשטאנען אין זיין טיטלע און איז דער מיט זילבער געשטריקטער ריאסע.

דער שעפ איז געקומען מיט אבראם אָנפֿרײַעוויטשנ. ער האָט צעוויקלט א פאפיר און זיך געשטעלט אין א פּאָזע. דער גאלעב האָט גענומען פּונד זיין האנט דעם פאפיר און איז אָפּגעטראַטן פּונד בימער. אפ זיין אָרט האָט זיך געשטעלט דער שעפ. ער האָט זיך געווענדט צו די סאָלדאטן מיט אזא מינ דראַשע:

— היינטיקער טאָג איז דער גלוקלעכסטער טאָג אין דער געשיכטע פונד רוסישן פּאָלק, היינט...

ער האָט זיך דערמאָנט אָן זיין געפּלאַנטער רעדע, וואָס די סאָלדאטן האָבן זיך אָפּגעזאָגט אויסצוהערן. ער האָט זיך אַרומגעקוקט און האָט זיך דערזען אין דער מאַסע וסאָלדאטן און אומבאהאַלפּענעם. זיין שטימ האָט זיך אָפּגעהאַקט. אימ ווי געוואָרן ענג אין האַלדז, ער האָט אָפּגעהוּסט וויין נאָזטיכל און פּאַרגעזעצט:

— פאָרן גאַנצן רוסישן פּאָלק איז איצט פארהאן נאָר איין ציל, איין הייליקער ווונטש: פּאָלען די נייע רעגירונג...

ער האָט זיך פארהעקעט, א טראַכט געטאָן: „מע האָרפ זיי דאָרטן צעהענגען איינציקווייז" און פּאַרגעזעצט:

— ... וואָהייבן וואו וואָנדיפ אפ וואָלע פּראָטעסטן, פארייאָונט...

די סאָלדאטן האָבן אָנגעשפּיצט די וואיערן. צענדליקער וואויגן האָבן זיך אָנגעשטעלט אפן שעפ. ער האָט עס דערפילט און האָט קוימ געקאָנט אויסמורמלען:

— אונדזער איינציגער וויל-לען איז... וויל-לען פונד פּאָלק, פונד רוסישן פּאָלק ענדיקן די מילכאמע...

דער גאלעב האָט געשוויצט און געטראַכט: „זיי וועלן געוויס שווערן, נאָר אפ ניט מילכאמע האַלטן..."

אדטאמאָנאָו האָט זיך וואַנגעבויגן צו גלוקאָוו:

— ער האָט זיך אוואַדע געענדערט, — האָט ער אָנגעוויזן אפן שעפ. זיעמיט און בעלאָבראָדאָוו האָבן דאָס געהערט, האָט זיעמיט גע-ענטפּערט:

— דער וואָלפ האָט אפ זיך אָנגעצויגן וואו שעפסנזפעל, ניט מער.

— זינע באַקצייג וועלן זיך אָבער וואַנגיבן ארויסווייזן, ווי ער וועט נאָר עפענען דאָס מויל, — האָט צומעגעבן בעלאָבראָדאָוו.

דער ביטערער שעפּ האָט דערזען דעם אומגעוילד פּונ די סאַל-
דאטן און האָט גערעדט:

— ענדליך די מילכקאָמע איז אונדזער ווונטש, אונדזער פּאַרלאַנג...
— געווייט, געווייט...

— גענוג איבערהגעפירט מענטשן...

— פּאַרלאַנג די פעלדער.

— צייט צופּרוען...

פּונ אלע ווינקלעך האָט זיך דער פּאַרלאַנג געטראָגן צום שעפּס
אויער.

איך קירכ איז געוואָרן ענג. פּונ דעמבענעם צוילעם, פּונ ווייטן
סופּיט האָט גערונען שווייט. די סאַלדאטן זינען געשטאנען מיט פענע-
מער געווענדטע פּאַרוויס, מיט געבניגענע קעפּ, ווי געשפּאַנטע איך
שווערע הארמאטן.

— וואָס האָט ער געזאָגט?

— ער קליבט זיך ערשט זאָגן.

— א וואָלפּ צייט איך וואלד...

— אזא נעוויילע!

דער שעפּ האָט דאָך באווייזן צו זאָגן:

— די מילכקאָמע דארפן מיר פּאַרענדיקן... מיט א זיג. מיר דארפן

צעקלאפּן דעם סוינע, אנטוואָפּענען אים...

— ווער איז דאָס אונדזער סוינע? — האָט זי עמיט געפרעגט פּונ-

ווייטן, — ווער?

— די רייטשן, — האָבן געענטפערט אויניקע סאַלדאטן.

— אונדזערע סאַניט זינען די, וואָס מע רופּט אָן הונען, וואָס

פלעגן ישטענדיק באפאלן רויקע אנטוויינער, רויבן, ישענדן, — האָט

געענטפערט דער שעפּ.

דער גאלעכ האָט צוגעשאַקלט מיטן קאָפּ, און דער שעפּ האָט

גיכטיג געשאַטן:

— זיי זינען די אונטערצינדער, זיי האָבן זיך געגרייט אלע יאָרן

מיט אונדז מילכקאָמע האלטן... איינעמען רוסלאַנד, הערשן איבער דער

וועלט, שמידן איך קייטן אונדזערע געפּאַנגענע...

סאַלדאטן האָבן געקוקט אפּן שעפּ, אפּן גאלעכ, איינע אפּ די

אנדערע...

— דאָס איז נישט ריכטיק. איך בין געווען געפּאַנגען בא די

רייטשן, — האָט געזאָגט איינער אָן א פּוס, — זיי טוען עס נישט.

— מיר דארפן האלטן אונרוזער צוואַנג העלפן די ענגלענדער, די פראנצויזן, — האָט דער שעפּ באוויזן צו זאָגן.
— מיר דארפן געשטעלן די מילכקאָמע, — האָט זי עמיט געזאָגט קורצ.
די סאָלדאטןזמאסע האָט זיך געקווענקלט.
דער שעפּ האָט געווישט זיין גלאַטן קאָפּ, דעם שטעדיג. ער האָט זיך גיך געווענדט צום גאלעב:

— זיט אזוי גוט, פאָטער, לייענט דורך די שווע דער ניער דעגיי-רוג.

האָט דער גאלעב געלייענט, און די סאָלדאטן, וואָס זינען גע-שטאנען נאָענט, האָבן ואימ נאָכגעזאָגט, נאָר די, וואָס זינען געשטא-נען א ביסל לונטער, האָבן מיט דעם זעלבן ניגן געוונגען:
— זיי וועלן שוין פלאצן, ביז איך וועל גיין צוריק אין די שוצ-גראַבנס...

— געפונען א נאר. באלד איז אויס מילכקאָמע, און דו קער זיך מיטן פופיק ארום מיט א האלבע שאַ פריער, איידער עס וועט ווערן שאלעם.

— עכ! ווען די, וואָס זינען אפּ דער פאָזיציע, זאָלן איצט האָבן סייכל און איינרייזן די דיטשן, זיי זאָלן אויב אויפהערן שיסן...
פונקט אין דעם מאָמענט, ווען דער גאלעב האָט פארענדיקט מיט „אָמיינ“ — האָט גלויבליך געזאָגט צו ארטאמאָנאָוונ:
— מע קאָן זיך אפּ דער שווע אויסמאלאָכען...

ק א פ י ט ל XIV

גוטערמאן איז נאָך אלץ געווען קראַנק. גאנצע טעג פלעגט ער ליגן אין טיפּן שלומער.

האָס געזונט ווערן איז אָנגעקומען שווער און איז צוטיגעאנגען לאנגזאם.

איצט איז אין צימער ליכטיק. דער דריטערשיניקער פלעק, וואָס איז געבליבן אפּן וואנט — א זייכער פון דעם קייסערס פאָרטדעם — טיילט זיך גוים מיט בלאַסקיט, מיט גאָנעקראַכנקיט.

גוטערמאן האָט אָנגעשטעלט זינען גרויע, פארטהאכטע אויגן אפּן פלעק וואָס אפּן וואנט. זיין זיקאַרן האָט אָנגעהויבן ארבעטן.

אָט דערמאָנט ער זיך, ווי ער איז געפאָרן אין סטאווקע מיט א

פאלקעט, וואָס איז צופעליק מיט ואים איבערגעגעבן געוואָרן איינעם
א פאַרוטשויק פון דער קייסערלעכער וואכ. נאך איז געווען אין דער
סטאווקע. אין מאָהילעוו.

א געאָרניקאוואלער, מיט הרב זלצאָמימ אפּן הארצן, האָט מען
איימ דערלויבט ארעב און הויפּ, וואָס איז געווען באַמ הניעפער. ער
האָט גראָד געזען, ווי דער הערשער פּונ דעם „מעכטיקן רוסקלאַנד“
איז ארויס פּונ דער פּארהאדנער טיר צו זעצן זיך אין אווטאָמאָביל.
נאָך איז געבליבן אונטער ביזן לעצטן טרעפּ אַ טויז גענעראלן, באַ-
האנגענע מיט מעדאָלן, קרייצן, „שטערנס“. עס האָבן געקלונגען
שפּאַרן, עס האָבן זיך געוויגט אַקסלבענדער, ס'האָט געפינקלט גאַלד
און זילבער אפּן עפּאַלעטן.

גוטערמאן איז נאָך דעם שאוער געוואָרן אפּן הארצן. און ווען ער
איז צוריק געקומען אפּ דער פּאַזיציע און האָט זיך באַגעגנט מיט די
גאַר נאָענטע כאַוויירימ און זיי האָבן באַ איז געפרעגט:
— דערצייל, גוטערמאן, וואָס הערט זיך „דאָרטן“, — האָט ער ניט
גיב געענטפערט.

— איז וואָס-זשע שווינגסטו? — האָט אונט אפּ אונט געפרעגט סטע-
פּאַנטשוק, — ווען וועט וואָס זיך דאָרטן?
גוטערמאן האָט נאָר אַ קלעבן געטאָן און האָט מיט אַ קרעכץ גע-
ענטפערט:

— וואָס נאָך, וויזט אונט, ברידערלעך, נאָך אַ סאַך צו ווארטן.
ער האָט דערציילט וואָס פאַר אַ ווירקונג אפּ איז האָט געמאכט די
הויפּ-קאַמפּאַניע אין דער סטאווקע.

— ניט ברעך קיין סעטשקע, — האָט באַרויגען געוואָנט סטעפּאַנ-
טשוק, — אפּילע פּערד האָבן אונט פּינט טרוקענע שטרוי... האָסט זיך
ניט אויסגעשלאָפּן פּונ ווען.

— טשע-פּו-כאַ! — האָט צוגעגעבן סערהגייעוו. — גוטערמאן, דו
גליטשסט זיך, וועסט אַפּקלאפּן דעם והינטן.

— אוואדע איז גערעכט גוטערמאן, — האָט זיך אָנגעכאַפט מו-
כע, — צו אַ רעוואָלוציע גייען מיר לאַנגזאַם, יאָרנלאַנג דאַרפּ מען
זיך צו דעם גרייטן...

גוטערמאן ווייסט וויצט, און ער האָט זיך ווירקלעך אַראָפּגעטליטשט,
ווי סערגייעוו האָט געוואָנט. ווי ער בענקט דאָס איצט נאָך זיי אלעמען!
ער האָט זיך אופּגעהויבן פּונ בעט און האָט אַרויסגענומען פּונ
שאפּקע פּאַפּיר מיט אַ קאַנווערט און אַ בימישן בליטשטויפּט.

ער האָט געשריבן צו סערגייעוו און קאלאורנ. ער געדענקט גוט,
אז יענעם מאָל, ווען דער דייטש האָט אָפגעענטפערט מיט כימישע
גראַמאטן. איז סערגייעוו געווען אפן פונקט צוזאמען מיטן קאָמאנדיר:
קאלאור איז געווען איך קוכאצקאויא זואליא, געפאָרן נאָך האָבער,
אָדער נאָך קאנאָנענ-קוילנ. איז צו זיי שרעבט איצט גוטערמאן:

„טבערע כאוויירימ סערגייעוו און קאלאור!

איר מוזט מיינען, אז גוטערמאן לעבט שוין לאנג ניט, אז זענ
פלייש טאָמישען שוין ווערעמ? איז ניין, ברידער, איך לעב, און נאָך א
מינ לעבנ!

בא מיר איז, עמעס, ארויס א סאך בלוט. דער קאָפּ דרייט זיך,
איך די אויגן שווינדלט. אָבער האָס רעכנט זיך בא מיר ניט פאד א:
ערנסטע קרענק.

איך האָב שוין אָפגעהויבן שארפער הערן, בעסער זענ (געווען א
ביסל קראַנק אפ דעם), איך הער שוין אזוי גוט, אז צו מיר דער-
טראַנג זיך שוין געשרייען פון אָפּעראציע-צימער, וווּ מע ישנדרט פונ-
גער אָן א שלאָפטרונק — ניטאָ קיין כלאַראָפּאָרט איך רוסלאַנד. אפאָד
נעם, מע האָט אזוי לאנג געשלעפערט אלעמען: די סאָלדאטן און די
ארבעטער, ביז עס איז אויסגעגאנגען דער שלאָפטרונק, און איצט
וועט מען שוין, האָפּ איך, מער קיינעם ניט אינשלעפערן.

איך א בריוו איז אומגעלעב צו דערציילן, וואָס האָ טוט זיך, נאָך
איך האָפּ, אז מירן זיך נאָך טרעפן — ניט אפ דער פּאָזיציע, נאָך
איך אג אנדער אָרט, — וווּ איך וועל קאָנען טיילן זיך מיט דעם, וואָס
מיר האָבן איבערגעלעבט.

מיר טוט זייער באַנג, טבערער סערגייעוו און קאלאור, וואָס איך
ביז איצט ניט מיט אייך. פאראן ארבעט, הא, פאראן? און נאָך מער
אָרט מיר פאר אונדזער טבערן סטעפאנטשוקן. צו ווייסט איר עפעס
פון אייך, צו לעבט ער? וווּ געפינט ער זיך איצט?

בא אייך מוזן אוואָדע קנאקן די אלע „רעוואָליוציאָנערן“ פון
מובעס 'שנייט:

— „די מילבאָמע מוזן מיר ענדיקן, דערפירן ביז א שיינעם סאָפּ?“
גוטשקאָוו, מיליוקאָוו, קערענסקי זאָגן אויך דאָס זעלבע. אפאָנעם,
די ליזן פרעסן זיי ניט?

וואָס זאָגן דאָרטן עפעס אונדזערע סאָלדאטן?
הינט איז דאָ א מיטינג איך דער געוועזענער פרעלן נאָרישקויע

פאלאצ, איך וועל מיסטאמע זיין און וועל געוויס ארויסטרעטן. אָבער
זאָגן איך דעם עמעס, באַ מיר נאָגט אַ ביסל האָס האַרצ, פּונקט ווי עס
וואָלט זיך געפונען אין אַ פּוּיסט, און וועגן דער פּוּיסט צעעפנט זיך,
הייב איך אָן פּילן אַ שטעכעניש אין דער לינקער זייט ברוסט. איך
שפּיל נאָך אָפּט מיט זשאַנווער.

דער דאָקטער זאָגט:

— שפּיטט אויס דינע לונגען, היטסט זיך ניט, רעדסט אַ סאַכ...
אָבער איך וויל ריידיגן: יאָרנלאַנג געשווינגן, קיינעם ניט אָפּגע-
ענטפערט אַ וואָרט, אפּילע וועגן מע האָט אומזיסט באליידיקט, גע-
שפּינגן אין פּאַנעם.

ער גיט מיר אַנצוהערעניש:

— ווי דיטשע זינען מערדער, זיי פירן די מילכאָמע מיט מע-
טאָרן ניט דערלויבטע פּונ הומאניטארן שטאנדהפּונקט, — זיי פאר-
ניכטן מענטשן אומזיסט.

איך ענטפער אימ:

— הענגען מענטשן פארן קאָפּ, אז דער צונג זאָל ארויסקריכן,
איז הומאניטאָרער, שטעכט מיט באַנגעטן און שיסן אין אומבאוואָ-
פנטע אפּ צען שריט איז הומאניסטיש?

— ווער טוט דאָס אזוי, ווער? איך רוסלאַנד? באַ אונדז איך רוס-
לאַנד? — מאכט ער זיך ווי געפייגערט.

איך שים אויס מיט אַ געלעכטער, אז די פאלאטע הייבט זיך.
מיר ווילט זיך דעמלט אופהייבן די האַנט און אימ אַרבייטלעך אַ פאר-
פאָר איג זיין „בלאהאַבראַזנער“ פיזיקע (מיין האַנט איז אויסגע-
דארט, אָבער גענוג האַרט אפּ דעם). איך זאָג:

— ניקאָלע דער צווייטער פלעגט הענגען פארן קאָפּ און הינטער-
לאַנד, איך רוסלאַנד. און זיין פעטער, דער שעפּ פּונ די רוסישע אַר-
מייען, ניקאָלע ניקאָלעוויטש, האָט האָס געטאָן מיט אַ גרעסערן:
דערפּאָלג באַם פּראָנט...

אָט אזוי ווער איך פּונ אימ פּאַטער. ער גיט אַ מאַכ מיטן האַנט
און לאָזט מיך אָפּ...

שרייבט, ווי פּילן זיך די אָפּיצערן אפּ דער באַטאָריי נאָך דעם
באפעל וועגן ניט אָפּגעבן זיי קיינ „טשעסט“ און ניט טיטלענען פּאָ-
דערט נאָך אונדזער קאָמאנדיר, מע זאָל זיך פאר אימ שטעלן איז
פּראָנט?

עב, ווען ארטיילעדיסטן וואָלט זיך געקאָנט ברודער מיט די
דיטשן!

אַבער איך גלייב, אז איך דער אינפאנטעריע איז פאראן גענוג
באוויסטזיניקע סאָלדאטן, וואָס וועלן דאָס טאָן פאר די ארטיילעדיסטן
אויב.

איך דער זעכציקסטער דיוויזיע איז פאראן און אַרדינארעצ,
זיין פאמיליע איז סלעפקאָוו. אָט א יאָט! אַבער טו, מאַכ, אז איך
בין איך מוזרעכ און איר זינט איך מברעוו. אונז בוצ אלעמען גיי איך
אומ איך איין העמד און גאטקעס...

אַהאָ, איך האָב שוין אָנגעשריבן א גאנצע פאק פאפיר. אַבער מיר
איז נאָך ווייניק. עס איז אזוי פיל פאראן וואָס צו דערציילן, וואָס
איבערצוגעבן... איך האָב איך דאָ א פאָר יאָט — עמעסע בעוורע.
פאראן דאָ א לעט. זיין פאמיליע איז זיעמיט, וואָלט איך איך ניט
אַפגעגעבן פאר טויזנט מוזקעס. א קענער. קען טעאָריע און האָט גע-
נוג פראקטיקע, פונ איך וועט זיין א מענטש פונ גאָר אַן אַטרעד
מאסשטאב. האקלאל דאָ איז ניט גאָר שלעכט. באוויסטזיניק זינען דאָ
ניט אלע, דערפאר אַבער פרעג, ווער וויל גיין צוריק איך די שווע-
גראַבנס — וועסטו ובאקומען שטומע צינגער. דאָס איז א גרויסע סגולע
צו מאַכן אויס קריג. איך שטרעבן אפן דער טעמע „צי זאָל מען וויי-
טער פירן די מילכאַמע צי ניט“ גייט אוועק די גאנצע פרעגע צינט בא
די סאָלדאטן.

— דאָס איז גוט, זאָלן זיי זיך אויסריידן, — זאָגט מיר מען
איצטיקער טאווער זיעמיט.

דאכט זיך אלע, נישטאָ שוין באלד קיין פאפיר. זינט מיר געוונט
און שרייבט וואָס גיכער און ענטפער. שרייבט וועגן סטעפאנטשוקן.
איער בעסטער פריינט גוטערמאן."

ער האָט צוגעפגעלייגט די עטלעכע בייגעלעכ פאפיר, פארקלעפט
דעם קאָנווערט, אָנגעשריבן דעם אדרעס און גענומען קלערן וועג א
מיטל ארענצוווארפן דעם בריוו איך פאָסטקאכטן. ער האָט זיך דער-
מאָנט, אז ער מיט זיעמיט האָבן באשטימט גיין אפן מיטינג און
האָט געפרעגט:

— וואָס, זיעמיט, מיר גייענ?

— הא, וואָס?

זיעמיט איז געווען פארטיפט איך די ציטונגען.

— מיר האָבן דאָך אָפּגערעדט גיין אין נאָרישקיןעס פאלאצ?

— איך זאָג זיך ניט אָפּ.

— אונז מיך וועט איר ניט נעמענען? — האָט געפרעגט בעלאָד.

בראָדאָוו.

— אונז איך וועל מיט אַיך ניט גיין? — האָט געבעטן ארטאָד.

מאָנאָוו.

— פארוואָס זאָל איך אַיך ניט וויסן פונ א וועלט? — האָט גע-

ענטפערט גלוקאָוו.

— אויב אזוי, גייט נאָך די זאכן, — האָט געזאָגט גוטערמאן,

מירן גיין.

— איר וועט זיך אָנהערן אונז וועט אונדז דערציילן, — האָבן

געזאָגט די, וואָס האָבן ניט געקאָנט ארוםגיין אין גאס.

— אפ מיטינגען מוז מען ריידן אלץ קלוגע רייד?

— איך וואָלט געגאנגען אפ אזעלכע מיטינגען, ווו מע וואָלט מיר

געגעבן א ביסל א זופ טאָג.

— אונז וואָ נעקיווע אויך, עמעס?

דער טאָג איז געווען א פריילעכער.

אין די גאסן איז געווען יאָנטעוודיק, פוסט.

פאעטאָנען אָן פאסאזשירן, מיט לאקירטע בוידן האָבן זיך נודנע

געצויגן פארבן דעם רעכטן טראָטוואד ארום אונז פארבן דעם לינקן —

אפ אראָפּ, צום וואָקזאל.

אפ די קעלניעס — אָנטרייכער, אָנטעמאָנענע אין בלאָזע געווען

טענע סערמענגעס.

אנטקעגן גוטערמאָנען מיט זינע כאוויירן איז אָנגעקומען אן

אָפּיצער, אונז בא די סאָלדאטן, וואָס זינען געווינט געווען אָפּצו-

געבן „טשעסט“, האָבן זיך די הענט מעכאניש א הייב געטאָגן. אָבער

דער אָפּיצער האָט אָפּגעדרייט דעם קאָפּ, זיך געמאכט, אז ער זעט

ניט, אונז איז פארבן.

— ער פארשטייט אן איניען, — האָט געלאכט בעלאָבראָדאָוו.

— אזוי זיך צוגעווינט, נעמט עס דער טשוול, אז ניט צו פאר-

געסן, — האָט זיך געבייזערט ארטאָמאָנאָוו.

א קלייניקייט, אזויפיל יאָרן געהויבן די הענט, צוגעקלאפט מיט

די אָפּזאסן — האָט מיט קאס געזאָגט גלוקאָוו.

ווען די פייטל סאָלדאטן זינען ארויס צו דער הויפטמאָס אונז זיך

גענומען גאָספרעגן אפּ דער פּרילן נאַרישקייטעס פּאלאצ, האָט זיעמיט
פּאַרדרייט אפּ ארום זינע וואָנצן, אָנגעקוקט גוטערמאנען מיט זיין
גוטן ברייטן קוק און אימ געפּרעגט:

— וואָס איז דיין מיינונג וועגן דעם מיטינג? ווער, מיינסטו,
זועלן דאָרטן זיין? ער האָט מיט דער האנט אָנגעוויזן אפּ דער לאַג
גער ריי פּאַעטאָנען, אפּ די רייטערפּערד.

— ווי באַט סאָציאַליזם, איז די אַוטאָפּישע ראַמאנען: „די אַר-
בעטער זינען צוגעפּאַרן מיט זייער אייגן געשפּאַן“...

— וואָס איז דאָס טאַקע פאַר אַ פאַרפּלייצונג? פּונדוואנען אזוי
פיל פּאַעטאָנען, דראָזשקעס, רייטער?

— וואָס אַרט דיין די פאַרפּלייצונג? שלעכט איז נאָר, וואָס מיט
די פּערד זינען געפּאַרן ניט קיין אַרבעטער.
אַלע האָבן זיך צעלאַכט.

מע איז צוגעקומען צו די גראַניט-זילן פּונ פּאלאצ. גוטערמאַן
האַט זיך געווענדט צו גלוקאוון און צו אַרטאַמאָנאווע:

— ווי געפּעלט אייך דער פּרילן נאַרישקייטעס היזקע?

— ניקאַלע ודער צווייטער האָט פאַרמאָגט אַ פּאָר מיליאָן רובל,
האַט ער געמעגט זיך פאַרהייערען אויסגעבן אַ פּאָר רובל אפּ נעמיי-
וועס, — האָט אָפּגעענטפּערט בעלזאַבראַדאו.

— אַ בראַך אפּ איר קאָפּ! — האָט געזאָגט זיעמיט, — דער פּאַ-
לאַצ וועט געוויס צונוצ קומען. דאָ וועט זיין אַ טעאַטער. איז קאָרידאָר
זינען די פינף סאָלחאַטן אַרײַן פאַר אַמאָל. די שווייצאַרן, וואָס זײַ-
נען געשטאַנען איז צוויי רײע און צוגענומען די אויבערשטע קליידער
און קאַלצשן, האָבן לאַנג ניט געוויסט, וואָס צו טאָן מיט אזוינע „געסט“.

פּונ די טאַענטע צימערן האָט זיך דערטראַגן אַ הוהזשערני.

פּונ זאַל איז אַרויס אַן אָנגעפּאַרבעט און אָנגעפּודערטע פּרוי
און האָט אויסגעגאַנגלע:

— פּיפּי... אזעלכע כאַמען! — זי האָט אָנגעטאַן אפּן האַלדז א
מאַרדער-גאַרזשעטקע. — מיט וועמען מע דאַרף זיך עס איצט
כאווערנ?

דער שווייצאַר האָט באַקומען טרינקזגעלט, באַדאַנקט און צוגעשאַ-
ללט מיטן קאָפּ. דעמלט האָט גוטערמאַן געזאָגט אפּן קאָל:

— וואָס זאָגט איר אפּ די אָפּגעפּאַשעטע הינטנס? זיי שטייט
ניט אָן.

— אנט געפעלט נישט אונדזער פראסטקניט? — האָט איר אײַן די
אויגן קוקנדיק געפרעגט זיעמיט, — אָבער אזעלכע דאָמען וועלן זיך
דאָך מוזן „אקלומאטיזירן“...
ער האָט געשמויכלט.

דער שווייצער האָט געעפנט די טיר פונ זאל און ארײַנגעלאָזן די
סאָלדאטן. ער האָט זיך דערמאָנט אָן דער אופשריפט פונ דער צײַט,
ווען ער איז אליין געווען אַ סאָלדאט.
— „הײַנט און סאָלדאטן איז דער ארײַנגאנג פארווערט“...
*

דער זאל איז געווען געפלאקט. ס'איז געווען נישט ווייניקער פונ אַ
פאָר טויזנט מאַן. די באזוכער זײַנען געווען דאָסראָון קליינבירגער:
קרעמער, הענדלער, האַנטווערקער. ס'איז געווען אויך אַ קליינע צאָל
ארבעטער פונ מעטאלזאוואָד, פונ די צײַגעלניעס און פונ קליינע וואַר-
שטאטן. דערפאר אָבער איז דאָ געווען אַ סאך אויסגעפּוצטע דאָמען
און מענער.

איז זאל איז געווען טומלדיק.

גוטערמאן האָט זיך געפרווט צוגײַן צום טיש פונ פּרעזידענט. נאָר
אײַם איז דאָס אָנגעקומען שווער: זיעמיט האָט האָס דערזען אָן די
געקרימטע לײַפּן זײַנע, האָט ער אײַם אָנגענומען פארן עלנבוך און געזאָגט:
— לאָז אָקאָדשט, אײַך וועל דאָס מאַכן גרינגער, גײ דו נאָך מיר.
דאָס האָבן דערהערט ארטאמאָנאָון, גלובאָון און בעלאָבראָדאָון,
איז באלד געוואָרן אַ וועג: ווי פונ אַ ווינט, וואָס טרײַבט אַ שיפּ,
האָבן זיך צעשפּרייט ביידע זײַטן פונ די אופגעשטיקטע מענטשן, און
גוטערמאן, זיעמיט און נאָך זײ די איבעריקע זײַנען שוין געשטאנען
ניט ווייט פונ טיש פונ פּרעזידענט.

נאָך זײ זײַנען נאָכגעפלונגן ווערטלעך:

— זעט נאָר, ווי זײ וואָלטן דאָ געשווומען, געלייגט קלאַפּטער.

— אָט דאָס איז, ווען מען גיט אָפּ דעם האַמויג איז די הענט די
מאכט.

— וואָס דען האָט איר געמײנט? — האָט געפּוישטשעט אַ פּרוי-
ען-קאָל, — זײ וועלן ערשט באווייזן, וואָס זײ קאָנען, די פינצטערע
מאסע איז אזא...
— וואָל מען זײ נאָר לאָזן, וועלן זײ שוין מאַכן דעם עמעסן מאַכ-
לעס פונ גאנצ רוסלאַנד.

אינ פרעזידיום האָט מען מיט דערשטויגונג אָנגעקוקט דעם בלאַסן
גוטערמאנען, ווען ער האָט געבעטן אימ פארשריבן צום וואָרט:
— איר האָט וואָס צו זאָגן? — צו אימ האָט זיך א קאטשע גע-
טאָן א פינפעמערדיק פעסל מיט אן עמעהריקן פעסעלע אָנשטאָט א
קאָפּ — ווער זינט איר?

— א סאָלדאט. איך וויל וויסן די טאָג-אַרדענונג פון היינטיקן
מיטינג — האָט שאַפּ געענטפֿערט גוטערמאן.

— פארזאמלונג מיינט איר? — האָט אימ פאריכט א צווייטער
מיטגליד פון פרעזידיום, א דארער, ווי א פארטריקטער, אָפּגעשייל-
טער בוימ.

— ואן אונטערשייד, א מיטינג, צו א פארזאמלונג — האָט זיך
אריינגעמישט זיעמיט.

— פארשטייט איך מיך... מע קלייבט דאָ...

— איז וואָס ווילט איר? — האָט זיך געווענדט דער דארער בוימ.
— פארשריבן אונדז ביידן צום וואָרט.

זייטיט האָט געקוקט אָפּ אפּ ביידן, אפּן פעסעלע, אפּן דארן
בוימ, און זיך צוגעהערט, ווי עס האָט געזונגען א סאָלאָווי פון די
באשיצלער. יענער האָט גראָד גערעדט, אז די מילכקאמע וועט איצט
זינג גרינג צו פארענדיקן — און טאקע מיט א זינג ווייל, ערשטנס,
וועט אוואדע, אמעריקע אויך צושטייגן צו די פארבינדעטע, און צוויי-
טנס, וועט בא אונדז ומער ניט זינג קיינ פאראט, ווי עס איז געווען
ביז אהער, ווען די קייסערינגע פלעגט אלץ אויבערגעבן דיטשלאנד. און
כוצ דעם וועט מען איצט שטעלן פאָדערונגען צו פראנקרייך און ענג-
לאנד, מע זאָל אונדז העלפן מיט אמוניציע, מיט קאנאָנע-קוילנ...

— ער זינגט ניט שלעכט, — האָט געזאָגט בעלאָבראָדאָוו.

— אזעלכע קאנארייקעס פארהארן איך די שטינגעלעך, ווען מע גיט
זיי א פאָר טעג ניט קיינ קאָנאָפליעס, — האָט געברומט ארטאמאָ-
נאָוו — זיי וועלן זיך דערזינגען.

דער פרעזידיום האָט וועגן דעם איינעג „סאָלדאטן“ געשמועסט
און באשטימט:

— מירן אייך געבן א וואָרט, נאָר מיט א רעגלאמענט — פינג
מינט.

— אונדז וועט סטייען — האָט אָפּגעהאקט גוטערמאן.

— מירג שפעטער זען, — האָט געזאָגט דער דריטער זיעמיט.

איז דער צעטל האָט דער ערשטער רעדנער אופגעהערט דיידן, ער
איז פארהילכט געוואָרן פון „בראוואַ“, פון האנטפאטשערן; אס זיין
אַרט איז ארום א סאַלדאט א פריוויליקער. ער איז געווען שווערלעך-
ביי און ביז נאָר אַרעט איז געדאנקען.

ער האָט קוימ באוויזן אַנצוהייבן:

— בירגער פון באניטן, באפרייטן רוסלאנד! — און האָט שוין
געשניצט די נאָז און געקערעוועט מיט די אויגן איז אלע זיטן, זוכנדיק
עפעס אַן אַנהאלט.

— אויבט הארפן מייר זייב צונויפנעמען, זיין סאַלידאריש, עס
זאָלן זיין אלע פאר איינעם און איינער פאר אלעמען. וועלן מיר זיין
א קראפט, וועט מען מיט אונדז זייב רעכענען איז די ציוויליזירטע
לענדער...

ער האָט ווידער געשניצט די נאָז און דעם מאָל אויב אויסגעשפינגן
איז אַ נאָזטיכל. — ריכטיק!

— בראוואַ! בראוואַ!..

— פילסט גלייב, אז דאָס רעדט אַן עס-ער, — האָט גוטערמאן געד-
זאָגט זיעמיטן אפן אויער. מע דערקענט דעם פויגל נאָכטן פלי. אָבער
וואָס וויל ער, אייננטלעכ?

איז גוטערמאנען האָבן שוין געזאָהן די בלוטן, ער האָט ניט אופגע-
הערט צו ביסן די אויבערשטע ליפ. זינע גרויע אויגן האָבן געזוכט
איז פאלאצ פּענעמער פון ארבעטער, אָבער ארבעטער איז דאָ געווען
נאָר ווייניק. אימ האָט עס געפּיניקט.

דער פריוויליקער האָט פארענדיקט גיב. זינע לעצטע ווערטער זיי-
נען געווען:

— מיר דארפן ארויס פון קרויג ניט ווי באזיגטע, נאָר ווי זיגער.

— ריכטיק!

— בראוואַ! בראוואַ!..

אָבער פון צווישן די קוילעס „פראוויילנאָ“, „בראוואַ“ האָט זייב ווי
אַ צונג פון אַ פלאקער ארויסגעריסן א גרילצנדיקער פּיפּ.

— ניט ריכטיק, דער רעדנער איז ניט גערעכט.

איז זאל איז געוואָרן אומרויק: הונדערטער אויגן האָבן געזוכט
דעם אָרט, פוטוואנען עס איז ארויסגעפלוין דער שנעדיקער פּיפּ און
דער אויסרוף: „ניט ריכטיק!“ זינען אָנגעשמרענגט געוואָרן דינע, וויי-
דעלע אויערן, אָפּגעשטעלט געוואָרן אָפּגעשוואכטע הערצער.

מע האָט געשרייען:

— אנארכיסטן טראָגן ארײַן אומאַרדענונג.

— וואָס האָט מען ווידער געוואָגט?

— מע קאָן זיך שוין גענוג אָנהערן.

— יוער וועט זיך דאָס רעכענען מיט די בויאנעס?

— איצט מעג יעדער פלאפלען וואָס זײַן הארץ גלויבט...

דאָס עמערהדיקע פעסעלע, וואָס איז געווען אפּן פינפֿעמערדיקע

פעסל, האָט זיך א וויי געטאָג אונ אויסגעזײַט:

— א וואָרט באקומט דער בירגער... ווי רופט מען אײַך, ווי אײַך

אײַער פאמיליע?

— גוטערמאן.

פאזע.

— מירגן זיך האלטן באמ רעגלאמענט, — האָט געוואָגט דער פארי-

דארטער בױם.

גוטערמאן האָט שוין ניט געהערט, וואָס מע האָט גאָב גערעדט אינ
פרעזידיום: ער איז געשטאנען בא דער קאטעדרע אונ באטראכט די
פארזאמלטע. אינ זײַנע געדאנקען זײַנען געשווומען שווארצע כמארעס.
ער האָט באדארפט אויסשטורעמען, באטויבן, צעלײַגן אינ כאלאשעס.
בלײַענע רעגנס פון דרײַטאָניקע שלאכטן האָט ער געוואָלט אויסגײַסן
אפ די קעפ פון יענע, וואָס האָבן גענארט, מע זאָל פארצײען אפ וויי-
טער דעם קריג, ער האָט געוואָלט באגראָבן זיי אונטער די אָנגעוואל-
גערטע סלופעס פון בלינדאזשן, ווען שווערע „טשעמאָדאנעס“ צעשליי-
דערן זיי ווי טרוקענע צווינגן אינ צײַט פון א שטורעם, צעלײַגן זיי ווי
צעקוועטשטע, אָנפאַרטיקע הארויגן אפ נעכט צוזאמען, טונקען זייערע
פײַנגער אײַן קלעפדיקע פלוטן ואפ בלאנקען פון שווערן.

די גאנצע אומגערעכטיקייט, וואָס איז געפאלן אפ זײַן קאָפ אונ
האָט זיך געלײַגט אפ מיליאָנען סאָלדאטן, אזעלכע ווי ער, אָנהייבנדיק
פון אָפגעבן „טשעסט“, פון שטעלן זיך אינ פראָנט, פון צעשמויסענע,
צעקאליעטשעטע ליבער, פון דערנידעריקטער מענטשאַווירדע, — דאָס
אלץ, וואָס עס האָבן איבערגעטראָגן ארבעטער אונ פויערימ — קלײַנע
מענטשעלעך אינ דער צארישער ארמײ, האָט זיך אימ געוואָלט ארויס-
ווארפן, ווי א געוויילע פאר הינט. „זאָלן זיי זיך דאָרטן רײַען, דער-
שמעקן דעם איבעש פון צעפולונג, דעם געשרײ פון פארמאטערטע“...
— נײַן, טױזנט מאָל נײַן! ניט אלע בירגער פון גרויסן רוסלאַנד

זינענ ברידער, — האָט אָנגעהויבן גוטערמאן. — אינ רוסלאנד איז
אויס זעלבסטהערשונג, אָבער אינ רוסלאנד איז נאָכ ניט אויס פריזיש-
קאפיטאליסטישע פארגוואלדיקונג! אינ רוסלאנד איז איצט באמ יאָג-
טעוורטיש די גרויסזבורזשואויע, זי וויל נעמענ אינ די הענט די לייצעס
צו פארציענ ענגער, צו אריינעמענ אינ צויט דעם ארבעטער אונ דעם
פויער...

אינ זאל איז געוואָרן א שושקערני:

— זינ ציט איז דורכ, שוינ מער ווי פינפ מינוט.

— ער וועט דאָ אָנצינדן א סרייפּע...

— זאָל ער ריידן, ער זאָגט ריכטיק...

— ער איז ניט פונ אונדזער שטאָט, האָט ער קיין דעכט ניט צו

מישג זיכ אינ אונדזערע איניאָנימ.

דער פאָרזיצער האָט געקלונגענ.

בא גוטערמאנענ האָט שוינ אָנגעהויבן קיצלענ אינ האלדז. דער

קאָפ איז געוואָרן שווער. אינ די אויגן האָט געשווינדלעט, אונ ס'איז

געשווימענ א צעשמערנטער אָוונט. ער האָט זיכ מיט מאטערניש קאָג-
צענטרירט:

— „כירגער“ רופן זיכ אלע, אָבער פאר פרייע בירגער האלטן זיכ

נאָר יענע, וואָס ווילן אפ ווייטער פארציענ די מילכאָמע: זיי לוינט,

גוטע פראָצענטן טראָגט זי זיי אריינ...

ער האָט מער ניט געקאָנט ריידן. א קנופ האָט זיכ אימ געשטעלט

אינ האלדז, ער האָט א שפּיט געטאָגן, באַפרייט דעם האלדז אונ פאָר-

געזעצט:

— מיר, סאָציאלדעמאָקראַטן, אנערקענענ ניט קיין פרידן צווישן

קלאסן.

— בראוואָ! בראוואָ! — האָבן אויסגעשרייענ עטלעכע ארבעטער.

— מיר, סאָציאלדעמאָקראַטן, באַלשעוויקעס, זינענ קעגן א מיל-

כאָמע צווישן פעלקער, מיר זינענ פאר א מילכאָמע צווישן ארבעט אונ

קאפיטאל — האָט מיט זינ לעצטן אָטעם אויסגעשרייענ גוטערמאן.

עס האָט זיכ אָנגעהויבן א טומל, א ליארעם, געשרייענ:

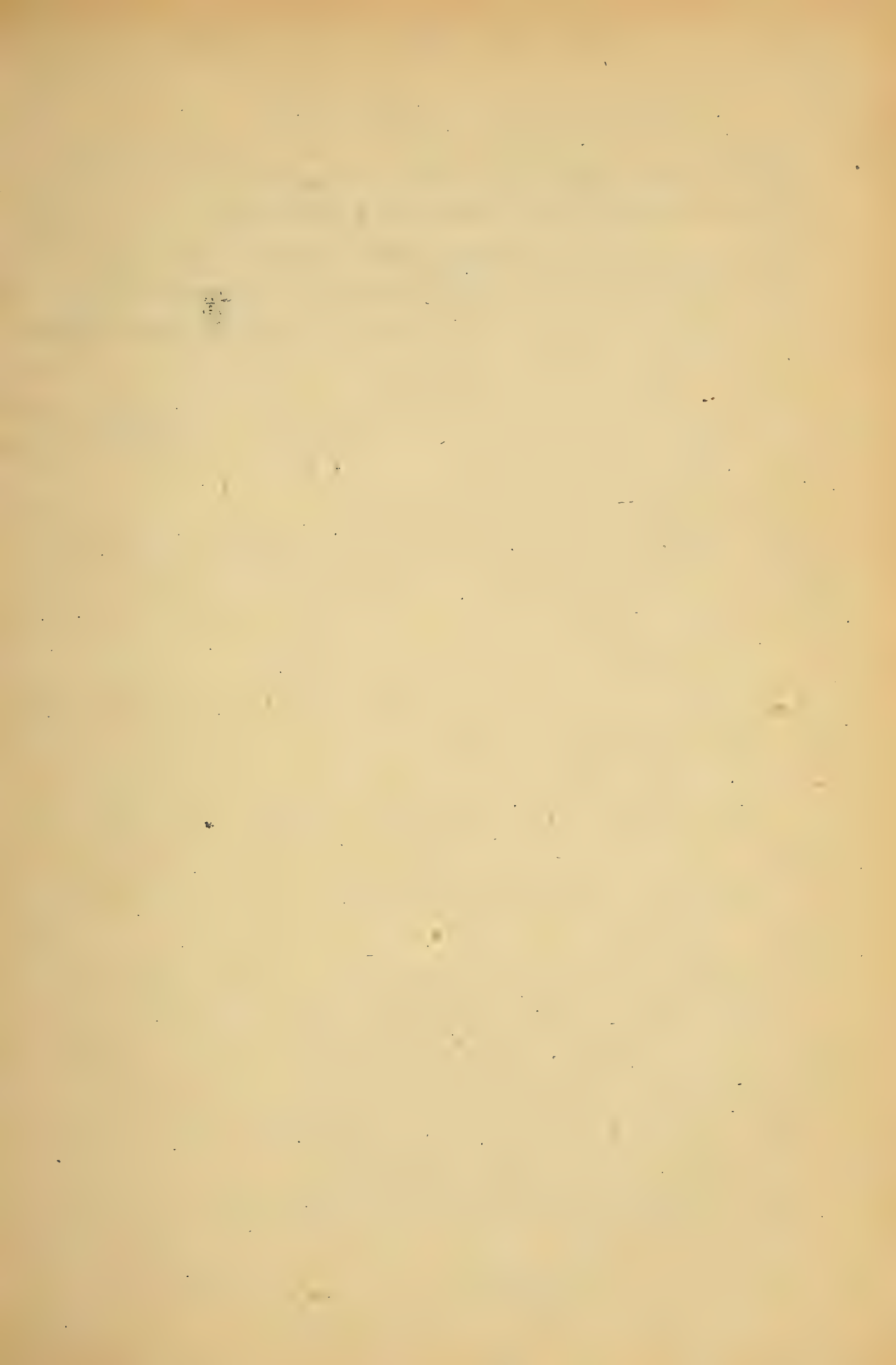
— אראָפ! אראָפ! גענוג זיכ אָנגעבולן!

— מע האָט געקאָנט גלייב פארשטיינ, די באַלשעוויקעס זינענ סאָ-

ניט פונ לאנד...

— ער איז נאָר א מעשוגענער...

כא גוטערמאנעג איז שוין געטאנגעג בלוט פונ מויל. מע האָט אימ
ארויסגעטראָגן פונ זאל אפ די הענט, אימ אָנגעטאָגן דעם שינעל און
אָפגעפירט אינ שפיטאָל אפ א דראַזשקע. בעלאָבראָדאָוו, ארטאמאָאָוו
און גלובאָוו זיינען געקומען שפעטער צופוס.
גוטערמאן האָט ווידער געהאט היצ. און די שוועסטער איז ווידער
אָפגעזעסן כא זיין בעטל ביז האלבע נאכט.

צווייטער טייל

I קאפיטל

גוטערמאן מיט זיעמיטן זינען ארויס פון מאַסקווער וואָקזאל.
ארום זיי האָט געבושעוועט א צעשטורעמטער ארבעטער-יאמ. גע-
דיכטע מאסן מענטשן האָבן מיט הענט-באוועגונגען געבויעט די לופט,
געשמאָרעט מיט די נעזער, זיך פארצויגן מיט פאפיראַסן, געשנילט
יאָדערן און גערעדט, גערעדט...

פון אויסגעוואשענעם אפרעל-הימל האָט זיך געגאָסן א יונגע ווא-
דעמקייט. אפּ דעכער, געפארבטע מיט אַקער און גרינשפּאַן זינען גע-
ווען אַנגעשטאַכטן שאַחפּע שפּיזן פון שטראַלן. אפּ גזימכטיג פון פענצ-
טער, איבער געשניצטע טירן זינען פליטערלעך געפלויען, העלע פלי-
טערלעך האָבן זיך אופגעשעפעט אָן די פאסאָרן פון הייזער, זיך פאר-
שפרייט מיט געוואשענעם לינגאַלעוּם אפּ אספאלטענע טראַטוואַרן. ביי-
דע — זיעמיט מיט גוטערמאָנען — זינען געשטאַנען ווי פארשי-
קערטע, ביידע האָבן טיפּ געאַטעמט.

— מאַסקווע! מאַסקווע!..

אַבער דאָס ביסל קאלטע לופט, וואָס האָט זיך צו גוטערמאָנען
ארבייגעכאַפט אין די לונגען, האָט זיך דאָרטן פארפלאַנטערט, ווי א
שווער פארווידערטער אין שטעכיקער דראַט. די לופט האָט זיך געטשע-
פעט אָן די ניט פארהיילטע ואלוועאַלן, מיט סקריפעס, מיט אייטער
האַט זי זיך געריסן אין דרויסן, איז פארטשעפעט געוואָרן פון בלוט-
וועג און איז ארויס מיט רויטע אָדערלעך.

זיעמיט קוקט אפּ אימ פארוואָרט.

איין טאמבאָוו, ווען זיי ביידע זינען געשטעלט געוואָרן אפּ קאָמי-
סיע און דער עלטסטער פון דעם דאָקטוירים האָט אימ פאַרגעלייגט, וועלן-
דיק אימ צעשיידן מיט גוטערמאָנען:

— ופעלדפעבעל זיעמיט, איר קאַנט פארהבלייבן דאָ נאָך א וואָב.

האַט זיעמיט געענטפערט:

— פאר איבער גוט הארציקייט האנט איך איך, אבער איך וועל
פארן צוזאמען מיט גוטערמאנען.

איצט האלט זי מיט גוטערמאנען אונטערן האנט. ער האט בא איך
שוין אראפגענומען פון פלייצע זיין הארן ווערן זעקל אונג ארופגעווארפן
צו זיך אפ די אקסלען.

— מירן שטיין א ביסל, — האט ער צו איך געזאגט, — וועסט
קומען צו זיך. האלט זיך נאך איך, דו זאלסט ווייניקער הוסטן.

— איך פיל, איך וועל דאך גיך געזונט ווערן— האט גוטערמאן גע-
ענטפערט שטיל, ער האט א ווינק געטאן מיט די אויגן, — זעסט ווי
דאך ריידן מענטשן, ווי מע פאכט מיט די הענט... אפאנעם, אז דאך לעבט
מען טאקע, ניט ווי איך טאמבאָוו!

— דאך רעדט מען אפ דער שפראך פון מאַרזע...

— דו וואָלסט נאָר אַפגעלאכט, — האָט זיך באַליידיקט גוטערמאן.

— איך בין אזוי צופרידן, וואָס איך בין איצט איך מאַסקווע...

מענטש, דו ווייפט דאָך ניט וואָס דאָ האָט זיך געטאָן— זי מיט האָט
ווייטער פאַרוואָרפן דעם לייונטענעם פאַס פון זיין זעקעלע אפ די אקס-
לעט אונג זיך אויסגעדרייט מיטן פאָנעם צום כאווער:

— מאַסקווע איז דאָך איך פינפטן אונג איך זעקסטן יאָר געווען דאָס
ערשטע טרעפל, וואָס האָט געפירט צום סקלעפ, צום קיווער פון דאָ-
מאנאָווס הויז. — זי מיטם גרויסע העלע אויגן זינען געוואָרן טונקל.
ער האָט זיך אריבערגעטראָגן איך אג אנדער ציט, ער האָט זיך
דערמאָנט אָן דעם, וואָס ער האָט דורכגעמאכט פון פינפטן יאָר ביזן
זיבעצנטן. ער האָט זיך דערמאָנט אָן כאוויירימ...

— וווּ זינען זיי אלע? זיי האָבן פאַרלאָזן. ריגע, הוינגסק, דעם
באלטישן קאנט... זיי האָבן געביטן זייערע פעסער, אָנגעקומען ארבעטן
אפ מאַסקווער, פעטערבורגער זאוואָרן...

גוטערמאן הערט איך מיט פיכטע אויגן. זי מיט גלייכט זיך אויס,
ניט א טרייסל מיט די אקסלען, ווי ער וואָלט פון זיך א לאסט געוואָלט
אראָפּוואַרפן אונג זאָנט:

— גוט האַסטו זיך איך טאמבאָוו אויסגעדריקט: „די ארבעטער
קאָסט עס צו פיל, זיי זאלן זיך איצט ווידער לאָזן פאַרשקלאַפן“...

— אָבער פעטראָגראַד איז איצט שטארקער — האלט זיך גוטער-
מאן בא זינגן, — לענין איז איצט איך פעטראָגראַד...

זי מיט האָט א קוק געטאָן אפ גוטערמאנען אונג געפרעגט:

— מירן גיינ? פילסט זיך בעסער?

— מירן גיינ, — האָט געענטפערט גוטערמאן, — דאָ איז פריילעך...
— אָ, דאָ איז שטענדיק געווען פריילעך. איצט איז דאָ אַבער ניט
אמאָליקע פרייד, דאָ רעדט ניט דער אלקאהאָל ווי אמאָל, ניט די
„ברייטקייט“ פון שיקרעס.

ביידע זינען געגאנגען לאנגזאם. ענדלעך זינען זיי געבליבן שטיין
בא דער סטאנציע פון טראמוויי.

א יונגע פרוי, וואָס איז געשטאנען מיט א רענצל אינ דער רעכטער
האנט און מיט א בינטל ביכער אונטער דער פאכווע, האָט דערזען, ווי
זיעמיט פירט אונטערן האנט גוטערמאנען, האָט זי זיי אָפגעטראָטן איר
אָרט און געזאָגט:

— כאווייריט, שטעלט זיך די ערשטע אינ דער ריי.

אינ די ווינקלען פון אירע ליפן צעליונג זיך עטלעכע דינע קניי-
משעלעך. זי גייט ארויס פונ דער ריי, שטעלט זיך אָן א זיט און
קוקט אריין אין גוטערמאנס בלאסן, אויסגעקוקט פאָנעם.

עס איז צוגעקומען דער טראמוויי. זיעמיט האָט אָנגענומען גו-
טערמאנען אונטערן האנט און אימ געהאָלפן אריינגיין אין וואגאָן. נאָך
זיי ביידן איז אויב אריין די פרוי. איר איז אויסגעקומען זיך זעצן
אנטקעגן די סאָלהאטן, באמ סאמע ארויסגאנג.

גוטערמאן האָט שווער געאָטעמט און געווישט מיט א נאָזטיכל דעם
שווייס פונ שטערן. זיעמיט האָט דערפילט אפ זיך דעם בליק פונ דער
אנטקעגןזיצנדיקער פרוי און האָט זיך אפ איר פארקוקט.

דער וואגאָן איז געווען פול געפאקט. מע איז געשטאנען איינע אפ
איינע און מע האָט געטראָטן די פיס, מע האָט זיך געזיידלט און מען
איז געפאָרן.

— לאנג דארפן מיר פאָרן? — האָט זיעמיט געפרעגט בא דער
פריי.

— וווייג באדארפט איר? — האָט די פרוי געענטפערט מיט א
שמייכל.

זיעמיט האָט פארלייגט די האנט זינע אונטערן דובעלס פונ זיין
שינעל. פונ דאָרטן האָט ער ארויסגעשלעפט א קאָנווערט, פונ קאָנ-
ווערט — א צונויפגעלייגטן פאפיר, האָט אריינגעקוקט און אָפגע-
ענטפערט:

— לעסנאָי געסל. פאראג אינ מאַסקווע אזא?

— פאראנ.

— איז האָרטנ פאראנ א פארטוילער, פונ דאָרטנ שיקט מען אפ קוראָרטנ.

— היפש וועג, — האָט זי געזאָגט, — האָס איז ערגעז ארום טו-
כארעווקע. איז א שאַ ארום וועלנ מיר זינ. איך מיינ, איר וועט צו-
פאָחנ, וויכ גיי אראָפּ פריער.

— א גאנצע שאַ פאָרנ, — האָט זיכ געפרייט גוטערמאנ, — כ'וועל
שטיינ אין פענצטער.

ער האָט זיכ אופגעהויבנ, אָנגענומען פאר די מעשענע הרעטלעכ,
וואָס יאפּן מיר אונ האָט ארויסגעקוקט אין דרויסנ. ניט ווינט פונ זיע-
מיטן איז געשטאנען א מאנצל איז די פערציקער יאָרנ. זינ פאָנעם איז
געווען גלאט האזירט.

— „עס מוז זינ אן ארטיסט“ — האָט גוטערמאנ א טראכט געטאָן
אונ האָט זיכ ווידער אויסגעקערעוועט צו דער גאס.

מענטשן האָבנ מיט פיסטרירט פארנומען די טראָטוארנ, די מיט
גאסנ, פארהאלטנ יעדע רעגע דעם טראמוויי.

— „פונקט ווי די מוראשקעס ווינ וואלד, האָט געטראכט גוטער-
מאנ, — פארשמעל זיי איינ וועג, קריכנ זיי אפ אן אנדערנ.“

פונ דרויסנ האָט געקלונגען דאָס גלעקל, אראָפּגעטריבנ פונ די העלסנ,
אונ אינווייניק איז וואגאָן האָט דער גלאט-גערואזירטער גערעדט סאָליד:

— געוויס איז די רעוואָלוציע געווען נייטיק, היסטאָריש-נייטיק. עס
איז געווען אומגעלעכ צו לעבנ ווייטער...

גערעדט האָט ער מיט וואזא ריקציע, ווי ער וואָלט געשפילט האמ-
לעט. ער האָט אויסגעקערט די אויגנ, געוואָלט מאכנ א ברייטנ זשעסט,

נאָר איז וואגאָן איז געווען ענג. האָט ער נאָר געזאָגט:

— אָבער די אומקולטורעלקעט... א שרעק! ניט ווינן זיכ איז גאס,
ניט פאָר מיט דער אייזנבאנ.

— וואָס איז דענ? — האָט ניט אויסגעהאלטנ די פרוי, וואָס איז
געזעסן אנטקעגן זיעמיטן אונ גוטערמאנענ, וואָס? די רוסישע אר-

בעטער אונ פויערימ גיבנ זיכ דענ אָן פאר קולטורעלע? ווי מע האָט
זיי געלערנט, אזוי טוען זיי.

— ווער האָט זיי דענ געלערנט ניט לאָזן גיין קיינ טראמוויינענ,
שיילנ יאָדערנ אונ אריינלאָזן דעם רויכ פונ מאכאָרקע-ציגאר דעם

צווייטן איז מויל?

דאָס האָט פארטיידיקט דעם גלאטראזירטן א צווייטער, מיט אן
אופגעשטעלטן קאָלנער.

— אין ענגלאנד, אין פראנקרעכ, אפילע אין דעטשלאנד זינען
אויב פאראן ארבעטער און פויערימ... זיט רויק, — האָט דער געגאָל-
טער געזאָגט צו דער פארכידעשטער פרוי, — איך נעם דאָס ניט פון
געאָגראפיע, איך בין אליין אין די לענדער געווען...

— וואָס, זיי שוילן דאָרט וניט קיין יאָדערס, זיי זידלען זיך דאָרטן
ניט „אין דער מאמענ“? — האָט די פרוי איראָניזירט, — און איך
האָב געמיינט, אז זיי טוען דאָס...

דער ראזירטער האָט פארשפיליעט זיין דעמיסעזאָנמאנטל אפ אלע
קנעפלעכ:

— מע טאָד האָב איצט אין א רעכטן מאלבעש אין גאס ניט ארויס,
ווער דערט שוין אין טראמוווי.

— גלייב קוקט מען אפ דיר, ווי דו וואָלסט נאָהוואָס א מענטש גע-
הארגעט, — זאָגט דער אַנדערער, — הערסט נאָר ווי מע האלט אין
איינ מורמלען: בורזשוי, עקספּלואטאטער...

— און אַיך שטייט דאָס ניט זאָג?

— אפ א גאנעו ברענט דאָס היטל.

— קאָנסט זיך ארויסוואַרפן פון וואַגאָן.

— איך, א בורזשוי? א טעכנאָלאָג בין איך, אן אינזשעניער. איך
דין אליין בא א פירמע, — האָט זיך פארטיידיקט דער מיטן אָנגע-
שטעלטן קאָלנער.

דער טראמוווי האָט זיך אָנגעשטויסן אָן עפעס א הארטע זאך. פערד
האָבן זיך צעהירזשעט, האָלצ האָט געסקריפעט. א האָגל פון זידל-ווער-
טער איז אריינגעפלוין דורכ דער געעפנטער טיר אין וואַגאָן.
גוטערמאן האָט זיך געזעצט.

— מירן דאָ נעכטיקן — האָט מען זיך געוויצלט אין הינטערשטן
טייל פון וואַגאָן.

— פאראן ציט. ווער עס אַיכלט ערגעץ, דער קאָן זיך דורכגיין...

— און וואָס וועט איר זאָגן אפ דעם?

דער ארטיסט האָט באוויזן מיט זיין אויסגעקעכלטער האנט אפן
צעבראָכענעם וואַגאָן, אפ די צעוואָרפענע ליידיקע קעסטלעך פון שוועבע-
לעך און פאפיראַסן, — אָט דאָס וואָלט אין אן אייראָפּייזשער שטאָט
געטראָפן?

— אפילע אינ שאנכני ניט — האָט צוגעבאַמקעט דער אינוזשעניער.
— אינ טעהעראג אויכ ניט.

— אונ בא אונרו געשעט דאָס, אונ ס'איז גוט אזוי, — האָט די
צווייענ אפצולאָכעס געזאָגט די פרוי, — „ווי מע בעט זיכ אויס, אזוי
שלאָפט מעג“.

דער וואַגאָנ איז געשטאנענ ווי אינגעלעפונדעוועט, דער פורמאנ האָט
דערווייל אָפגעשפאנט די פערד. מע איז געקראַכנ פונ וואַגאָנ, אינ וואַגאָנ.
די, וואָס זינענ געווענ פונ פאָרנט, זינענ געבליבנ אפ זייערע ערטער.
זיעמיט האָט זיכ געווענדט צו די נאָענט־שטייענדיקע:

— אויב איר ווילט אונ איר האָט געדולד, — ער האָט זיכ איבער־
הויפט געווענדט צו דעמ אינוזשעניער אונ דעמ ארטיסט — וועל איכ
איכ דערציילנ א קורצע מיסע, וואָס האָט זיכ געטראַפנ אינ מינ אָנ־
וועזנהייט דאָ אינ מאַסקווע, אינ טראמווי, פאר דער מאַביליזאציע אינ
פערצעטנ יאָר.

— דערציילט.

— ניטא ווהינ צו לויפנ, אלצ איז אָפגעשטעלט — דער אינוזשע־
ניער האָט דערשלונגענ א זיפצ, — איכ ווייס גאָר ניט, ווו וועט מענ
נעמענ אזויפיל קרעפטנ אפ לאָזנ אזא מאשינ?

— וואָסער מאשינ? — האָט ניט פארשטאנענ גוטערמאנ.

— אויב מיין דעמ מעלרכע־אפארהאט, מע הארפ דאָכ איצט אלע
שריפלעכ בניטנ, אלע דעטאלנ פאָלירנ.

— מע וועט ניט פאָלירנ, מע וועט פארבייטנ, — האָט געזאָגט די
ארבעטערנ מיטנ רענצל אונ מיט די ביכער אונטערנ אָרעמ.

זיעמיט האָט אויסגעווארט. ווענ אלע האָבנ זיכ בארוקט, האָט ער
דערציילט:

— דאָס איז געווענ אומגעפער א כוידעש פאר דער מאַביליזאציע,
אינ פערצעטנ יאָר... — פאָר איכ אזוי אינ טראמווי. מיר שטעלנ זיכ
בא קראסניע וואַראַטא. דאָ קומענ אָנ נייע פאסאזשירנ אונ צווישנ זיי —
א מיליטער־מענטש, א יונגער קאָרנעט, פונ דער גווארדיע. הויכ,
שלאנק, א שמאָלע נאָז, קורצע וואַנצעלעכ, אויגנ — ווי שימל אפ מעש:
גרינע מיט ווערעמלעכ. די טאליע — בייגעוודיק ווי בא א באלערינע.
די ניקלנע שייד פונ שווערד שלעפט זיכ בא אימ איבערנ דיל, האלט
ער זי צו מיט דער האנט. ער איז אריינ שטאָלצ. מע האָט אימ גלייכ
אָפגעטראָטנ דעמ אָרט, ער האָט באדאנקט מיט א ניג פונ קאָפ.

— מיסטאָמע זיב פארשפילט אינ קאַרטנ, ניט געוועג אפ א פור-
מאנ, — לאכט מענ פונ צווייטן זיט וואגאָנ.

— דער אוילעם איז א „ריינער“. די פרויענ צעגויעג מאמעש. זיי
געמענ ניט אראָפ פונ אימ ודי אויגנ...

— ער האָט זיב געמוזט פילנ, ווי דער מעגעליק פוג אביסיניע אינ
זינ הארעם...

— איב ווייס ניט, ווי ער האָט זיב געפילט, — ענטפערט זיעמיט,
נאָר איב ווייס אָט וואָס:

אפ דער צווייטער סטאנציע שפרינגט ארופ א סאָלדאט. ער בלעבט
שטייג אינ דורכגאנג. ער פאריכט זיב דאָס העמל, פארציט שטייפער
דעם דימענ אפנ בויב, אונ דעם טיטלזפינגער לייגט ער אזוי צו צומ
נאָז, ער מאכט, אז די קאָקארדע זאָל אויסקומענ פונקט אינמיטן שטערנ.
דער אָפיצער איז אָנגעבלאָזט ווי אַג אינדיק. ער הייבט זיב גראציעז
פונ זינ אָרט, זינע קורצע וואָנצנ ווערנ ווי שטייענדיקע נאָדלענ.
ער גייט צו צומ סאָלדאט אונ אָנ אינ וואָרט דערלאנגט ער אימ
א פלעם אינ באק. דערנאָכ — א טופע מיטן פוס: „קעלעוו! וועסט
דערציילנ דענ קאָמאנדיר וועגנ דעם. שפרינג פונ טראמוווי...”

זיעמיט איז אנשווינג געוואָרנ. ער האָט נאָר געקוקט אפ די צוויי —
אפן אינזשעניער אונ אפן ארטיסט, געוואָלט זענ וואָס פאר א ווירקונג:
די מיסע האָט אפ זיי געמאכט.

— מירנ דאָס איצט פראקטיקירנ מיט די אָפיצערנ, — האָט גע-
זאָגט יא סאָלדאט.

— בלוט פונ זייערע אויגנ!..

— אייווטימ האַפ מענ פונ זיי רייסנ...

— מע וועט זיב מיט זיי אָפרעכענענ ביז א קאָפעקע...

— איצט רופן זיי: „מיר זינענ אלע מענטשנ“. אָנגעפאסקודיעט,
איבערגעלאָזט ווי טכורנ אונ מיינענ, זיי זינענ גאָט די געשאַמע
שולדיק...

— דאָס איז געמיינע פראָפאגאנדע, — האָט געזאָגט דער ארטיסט.
די פרוי האָט ניט אופגעהערט קוקנ אפ זיעמיט, זי האָט זיב גע-
קנייטשט דעם שטערנ אונ האָט דערנאָכ געזאָגט:

— וואָס, הערנ, ווייסט איר שוינ, פארוואָס עס איז אָנגעמיסטיקט
אינ וואגאָנ, פארוואָס בא די מאכט ברענט דער האַס צומ געוועזענענ
אדל, צו דער „סמעטענע”?

א וויילע איז געוואָרן שטיל אינ טראַמוווי. דער וואַנגן האָט זיך אָפּגעשטעלט. די אַרבעטערן האָט געזאָגט צו זיעמיטן: — די אונ נאָך איינ סטאַנציע פּאַרט איר, דערנאָך וועט איר אַראַפֿ-שטייגן, פון דאָרטן וועט זיין גאָר גאָענט צו דעם געסל, ווהינ איר דארפֿט. זי האָט צו בייידע סאָלדאטן צוגעשאַקלט מיטן קאָפּ אונ איז אַראַפֿ-געשטייגן. זיעמיטן האָט זיך אויסגעדוכט, אז ער האָט דאָ געלאָזט עמעצן א גאָענטן, א לאַנגאַניקן פריינט. גוטערמאן האָט צוגעמאַכט זינע מידע אויגן, דערזענ פאר זיך די נאָוואָס אַראַפּגעשטיגענע אַרבעטערן אונ א טראַט געטאַנ: „אַט אזוינע זינענ אונדזערע באַווערטעס“...

ק א פ י ט ל II

אין פארטיילונג-שפיטאַל, אין איינ פאלאטע לינג די געקומענע — זיעמיט מיט גוטערמאנען. די פאלאטע איז אפן דריטן שטאַק. גוטערמאן ליגט באמ סאמע פענצטער. קיינ גרויסע היצ האָט ער שוין לאנג ניט, נאָר ארומגיין איבערן צימער איז אים דערווייל נאָך שווער. זינג קערפער איז ווי א צענומענע מאשינ: די פיס באזונדער, די הענט — באזונדער. דורך זיעמיטס פעלד-בינאָקל קוקט ער איצט דורכ פּענצטער צום קענניבערדיקן באַלקאָן, פונטוואנענ עם „ריידן“ צו אים מיט די האַלד פארקאשערטע אַרבל אפ די הענט צוויי יונגע שטוב-אַרבעטערנס. מיט א באזונדערן פאַרגעניגן שטעלט ער אָן דעם בינאָקל אפ איינער פון זיי — א שוואַרצ-האַריק, פולברוסטיק מיידל. זיעמיט ליגט מיטן פאַנעם אינגענודעט אין קישן. ער ריכט זיך אלץ די לינקע פוס, כא דער ליטקע, אונ האָט א טינע: — ווען וועל איך פון דיר פאַטער ווערן, פיאַווקע, אישיאַם?.. אנטקעגן זיי לינג נאָך סאָלדאטן — אלטע „טוישווימ“, וואָס ווארטן אפ דעם, עם זאָל זיך נאָך אַנפאַרן קראַנקע, מיט וועלכע זיי וועלן צו-זאמען אָפּגעשיקט ווערן: צום שוואַרצן יאַם, אפ קאווקאז אונ אפ קו-

מ"ס. אינ דער פאלאטע זינענ אזעלכע „גליקלעכע" ווייניק. אונ אינ
גאנצע לאזארעט קאָג זיכ אָנקלעבנ ביז אָנדערהאלבנ צענדליק סאָל-
דאטנ, וואָס וועלנ געשיקט ווערנ אפ קוראָרטנ.

— איר מיינט, אז ביז אהער האָט מענ געשיקט אפ קוראָרטנ? —
פרעגט זיכ א קוטשעדאווער סאָלדאט בא גוטערמאנענ. — ביז איצט
פלעגט מענ סאָלדאטנ שיקנ נאָר אפ איינ קוראָרט — אפ דער פאָזיציע.
דער סאָלדאט, וואָס האָט דערקלערט גוטערמאנענ דעמ אלטנ „מינ-
העג", הייסט גרינבערג. ער איז דינ, רירעוודיק, ווי קוועקזילבער, אונ
ישוואווע ווי א נעגונגל. אלע ווילע לויפט ער היג אונ צוריק: פונ פא-
לאטע, אינ פאלאטע.

אָט איז ער אוועקגעלאָפנ, אונ אינ עטלעכע מינוט ארום געקומענ
מיט א ניס:

— צוועלפ אזייגער באטאָג רופט מענ צונויפ א מיטינג אינ איי-
גער פונ די אונטערשטע פאלאטעס.

— וועגנ וואָס וועט מענ ריידנ? — ווערט נעגערדיק גוטערמאנ —
עפעס א וויכטיקע טעמע?

זיעמיט הערט אופ צו גלעטנ מיט דער האנט די לינקע ליטקע, ער
באווייזט איינ אויג פונ קישעלע אונ וויל אויב וויסנ:

— וואָס וויל מענ מיט דעמ מיטינג זאָגנ?

גרינבערג ווייס ניט, וואָס מע וועט ריידנ. אפ אזא הארבע קאשע
האָט ער זיכ ניט געריכט. ער בלעבט שטיינ פארכידעשט, אָבער דאָס
דויערט ניט לאנג. אינ זינ שטערנ לעבנ אופ די שווארצע אויגנ, אפנ
פאָנעמ קיצלענ איינער דעמ צווייטנ מוסקולנ. זינע ברעמעג הייבנ זיכ,
לאָזנ זיכ אראָפ, אונ די אויערנ באוועגנ זיכ אינ קאָנטראַקט מיט די
אויגנ. מיט די גרינבעלעכ, וואָס בא די ברעמענ-ווינקלענ, אפ
די שליפנ.

— וועגנ וואָס וועט מענ ריידנ?.. וועגנ וואָס? — גרינבערג וויל
ענטפערנ אפ זיעמיטס איינ-אויגיגנ קוק. — ברודערל, ווילסט אָנעמענ
דעמ טשוואַק פארנ שפיצ?

— פארשטייסטו מיכ, — זאָגט זיעמיט אונ כאפט זיכ ווידער פאר
דער ליטקע, — אז ניט לוינט דאָכ ניט גיינ, ניט קילנ דעמ אַ-אַ-אַרט... —
ער באווייזט אפנ פום, נידעריקער פונ גלעזעס. — אָט דאָ ציט מיכ,
ווי א פלומפ, אפ ארום, אפ אראָפ...

— מע וועט אפאָגעמ ריידנ וועגנ דער מילכאָמע...

— איין קרענק אינ אלע שטעט און אינ אלע לאזארעטן, — זאָגט
גוטערמאן, — אויב איך וועל זיך פילן גוט, גיי איך אויב.
דערווייל וויל גוטערמאן א טאפ טאָן אינ וואָג, מיט וואָס איז
אַנגעלאָרן דער „פליטער“, פרעגט ער ווי פארבטייענדיק:
— אפּאָנעם, אז דאָ זינען פאראן סאַלדאטן, וואָס פארשטייען און
איניענע?

— נאָך א מינ פארשטייט!
גרינבערגס מויל איז אָפּן, די אויגן זינע טאנצן אומ, די אויערן
באוועגן זיך, די נאָז ופּאָכעט, די אַהענט הוידען זיך.
ער גיט צו:

— די עמעסע באוורדיע! ווען זיי נעמען זיך צום עלטערן דאָקטער,
איז פּאָדאווי, ווהינ זיי ווילן פאָרן, שיקט ער זיי, אי ניקאקיב גוואָז-
דיי!.. — ער גיט א ריס זיין קירפאטע נאָז אפ אַרופ: — זיי זינען
פון די סאַצנאליסטן רעוואָליוציאָנערן... נו?..
אפּ גוטערמאנס ליפּן האָט זיך צעשנירלט א שמיכל. געזאָגט האָט
ער אָבער ערנסט:

— און איך האָב גיט געוויסט, אז עסערן זינען אזעלכע העלדן.
— זאָלן זיי דיר אויסגעריסן ווערן, — האָט זיך גרינבערג א בויג
געטאָן מיט זיין גאנצן קערפער צו גוטערמאנען, — זיי ווילן דאָך... זיי
שרייען...

— וואָס שרייען זיי? — האָט זיעמיט געפרעגט, ארויסקוקנדיק מיט
איין אויג פון קישעלע.

— אז מע זאָל דערווייל נאָך מילכאַמע האלטן.
— און אפּ דער פּאָזיציע טראכטן זיי פאָרן? — דאָס האָט גע-
פרעגט א סאַלדאט פון אנטקעננדיקן בעטל, וואָס האָט זיך די גאנצע
ציט צוגעהערט מיט א שמיכל אפּ די ליפּן, וואָס גרינבערג האָט דער-
ציילט, און געשוויגן.

— גיין, האָס, אפּאָנעם, ווילן זיי גיט, — האָט אָפּגענטפערט גר-
טערמאן פאר גרינבערגן.

— אויב אזוי, טאָ זאָגן זיי, אז זיי מעגן קושן בא א געפייגערטן
פערד אונטערן ווידל. דאָרטן וועלן זיי זיך אָפּקילן.

גוטערמאן האָט זיך צעלאכט. גרינבערג האָט שוין געוואָלט אוועק-
גיין, נאָך זיעמיט האָט אימ פארהאלטן.

— צי ביסטו גיט אליין אג עס-ער, זאָג שוין דעם עמעס.

— איך, ברודערל — האָט גרינבערג גיב גערעדט. — איך... האָט
זיך די גאנצע מילכקאָמע... אויסגעבאהאלטן...
— פארוואָס זיך אויסגעבאהאלטן? — האָט מיט פארדראָס געפרעגט
גוטערמאן.

ווינזט זיך ארויס, אז ער, גרינבערג, איז איך צייט פון קריג געקור-
מענ צום אויספיר, אז „יידן, ווי א קולטורעל פאָלק, דאָרפן גיט גיין
לייגן זייערע קעפ פאר ניקאָלקענ“...

— זינען דאָך אָבער א סאך יידן יאָ געגאנגען?
— זינען זיי גאר אַניימי, — ענטפערט גרינבערג. — פאר די פאָגראַ-
מען, פאר די גענעראַלן, וואָס'האָבן געהאנגען און געשענדעט די יידישע
זינבער און מעכטער...

— צו קעמפן קעגן דעם האָט מען גראָד געדארפט גיין אין דער
ארמיי.

— א האַנט דיר, ברודערל! האָט האָסטו צילאָמוי און וועסט עפּשער
שטארבן יונגערהייט. און איך האָב זיך אויסבאהאלטן און וועל זיך ווי-
דער אויסבאהאלטן, ווי נאָר מע וועט מיך שיקן אפּ דער פּאָזיציע. איך
האָב גיט כאַראַקטע, וואָס איך בין געזונט און גאנץ.

— איז וואָס טוסטו אין לאַזארעט? — האָט איך געפרעגט
דער אנטקעגנדיקער סאָלדאט, וואָס האָט זיך אריינגעמישט אין
געשפרעכ.

גוטערמאן האָט געפרעגט:

— און כוּצ יידן האָט עס פון ניקאָלקען קיינער גיט געליטן?
— איך ליג אין לאַזארעט דערפאר... פארשטייסטו מיך, דעם עמעס
געזאָגט, איך האָב זיך קאליע געמאכט די האַלדז... איך שפּייטאָל איז
דאָך בעסער ווי אפּ דער פּאָזיציע?

— איך מיינ אויך אזוי...

— און, אגעוו, איז געוואָרן שווער אויסצובאהאלטן זיך, האָב איך
מיר געמאכט...

— וויאזוי מאכט מען דאָס? — האָט מיט נייגער געפרעגט דער
סאָלדאט.

— מע קויפט ברענשטאָפּ, מיט וועלכע מע לייט, און מע קאפּעט צו
טראָפּנס אפּ גיט געלאָשענעם קאלכ... אָבער מע דארף זיך איבערדעקן
מיט א ליילעכ... — ער לאַכט — מיט א רעקל מאכט אויך גיט אויס.
מע זופט זיך אָן און עס ווערט גוט...

— און איך הער דאָס דעם ערשטן מאָל, — ווּנדערט זיך דער

פּאָלדאָט.

— און איך האָב דאָס געטאָן צום ערשטן מאָל, — ענטפערט איך

גרינבערג. — איך האָלדן הייבט אָן באַהאַלענ ווי באַ אַ געקוילעטער
בעהיימע, איך די אויגן...

איך דעם מאָמענט עפנט זיך ברייט די טיר און אפּן שוועל באַ-
ווּזט זיך דער דאָקטער מיט אַ פעלדשער. גרינבערג ווערט אויסגע-
רונען.

— וווּ זינען די פּריש-אַנגעקומענע? — האָט זיך דער דאָקטער גע-
ווענדט צום אלטיטשקן פעלדשער. ער האָט געמאכט עטלעכע טריט,
קלינגענדיק מיט די שפּאַרעס. ער איז צוגעגאנגען צו גוטערמאנס בעטל,
אַנגענומען באַם האַנט-געלענק, אַ ווילע געהאַלטן און אָפּגעלאָזן.

איצט האָט ער געוואָלט וויסן, וווּ איז גוטערמאן פאַרסאַמט גע-
וואָרן מיט גיפטיקע גאָזן, איך וועלכע אָרט און צי האָט דער דיטש
געלאָזן גאָזן כוואליעסווּזן, צי מיט אַ געדיכטן פּאַרהאַנג? צוביסלעך
און אָפּט, אָדער מיט גראַנאַטן? וווּ טוט איך וויי? צי האָט ער דער-
פילט איך מויל אַ זיסקיט אָדער אַ גורנעקייט? און פאַרוואָס האָבן ניט
געהאַלטן די גאָרמאַסקעס? וואָס האָט ער דערהפילט, וועגן ער איז פאַר-
סאַמט געוואָרן?

גוטערמאן האָט זיך איצט ניט געוואָלט אומקערן צו יענער צייט.
איך זינג צעהיזטער פאַנטאַזיע האָט ער שוין ניט איינ מאָל געזען די
צענדאַבענע פּאַזיציע, די אַרצאָפּגעהאַקטע שטאַמען פון כיימער נאָך דעם
פּאַלן פון די „טשעמאַדאַנעס“, געפילט אַ זיסקיט איך מויל און אַ
האַרבקייט איך האָלדן, קאַפּשווינדל. ווי יעדן מאָל נאָך דער דערינערונג,
האַט גוטערמאן אויך דאָס מאָל אָנגעהויבן הוסטן.

ער האָט מיט קיינ איינ וואָרט זיך ניט אָפּגערופּן אפּ דעם דאָקטערס
צענדליק פּראַנג. זינג פּאַנעם איז געוואָרן רויט, די אויגן זינען אָנגע-
נאַסן געוואָרן מיט בלוט. איך האָט פון דעם אָנגעהויבן שטעכן איך די
שפיץ פינגער פון די הענט און פון די פיס.

ער האָט זיך אָפּגעהוסט און אָפּגעבראַקעט. אַ שטיקל גליענדיקע
רויסקייט איז געפאַלן אפּן דעם פון שאַל.

גוטערמאן האָט אָפּגעקערט די אויגן.

דער דאָקטער איז אופגעשטאַנען פון טאַבורעטקע. און האָט געזאָגט

דעם פעלדשער:

— מע דארפ געמעג אפ אג אנאליו די לייכע. עד טאָר ניט ריידג, ניט ארומגיין...

ער האָט אראָפגענומעג דאָס בלעכל, וואָס איז געוועג איבער גוטער-מאנאס צוזאָפנס, און אָנגעשריבג:

T—B—C

נאָכ דעם, ווי דער האָטער האָט פארלאָזג די פאלאטע, הייבט זייע מיט אופ זינג קאָפ, שפארט זיכ אָג אפ אייג עלטבויוג און לייענט פונ-ווייטג דעם דיאגנאָז, וואָס דער האָטער האָט אָנגעשריבג. זיעמיט ווערט בלאס.

גרינגערג האָט זיכ אויכ אופגעהויבג פונ זינג בעטל, צוגעאנגעג צו זיעמיטג, געוואָלט פאָרוועג דעם איבערגעריסענעם געשפרעכ, נאָר וועג ער האָט דערזעג, ווי ערנסט זיעמיט ליגט, ווי טרויעריק זינגע אוינג האָבג געקוקט אפ גוטערמאנעג, האָט ער זיכ שטיל א דריי געטאָג און איז ארויס פונ דער פאלאטע.

איג צימער איז געוואָרג שטיל.

בא אלע בייגעוועזענע סאָלדאטג, וואָס האָבג געהערט דעם דאָק-טערס געשפרעכ מיטג פעלדזשער וועגג גוטערמאנעג. איז געוואקסג פאר-דראָס. אייניקע האָבג אָפג אויסגעדריקט זייער צאָרג:

— אונ איצט ווילג זיי נאָכ בלוט לאָזג, זיי איז נאָכ אלצ ווייניק? גוטערמאג האָט זיכ צוגעהערט, וואָס די סאָלדאטג האָבג גערעדט. אימ איז געוואָרג גרינגער. ער האָט זיכ אופגעזעצט, און האָט געזאָגט מיט א הייזעריקער שטימ:

— דאָס, וואָס איר רעדט, איז ריכטיק, ווי איצטער איז טאָג, נאָר דאָס, וואָס דער האָטער האָט דאָ אָנגערעדט וועגג מיר איז ניט ווערט א שאַלעכצ פוג אג איי. דאָקטוירימ זינגעג ניט קייג מאלאָכימ, און קייג מאלאָכימ זינגעג קלאל ניטאָ, גיט אפ דער ערד, גיט איג הימל. — ער האָט א קוק געטאָג אפ די דריי לאטענישע בוכשטאבג, — ער זאָגט, אז בא מיר איז טובערקוליאָז. ער האָט א טאָעס. איכ וועל זיכ אָפ-הוסטג און וועל ערשט ווערג געזונט. — ער האָט זיכ צעלאכט, — מירג נאָכ מילבאָמע האלטג, נאָר מיט די, וואָס האָבג אונרו געשיקט אפ מילבאָמע.

אפג קעגנבעהדיקג באלקאָג איז ארויס א יונגל מיט א ביי-נאָקל איג די הענט, אימ אָנגעשטעלט אפ גוטערמאנאס פענצטער און צו-געשאַקלט מיטג קאָפ.

גוטערמאן האָט זיך ניט צוגעהערט צום דאָקטערס רייד, צו זיע-
מיטס איינצע, „זיך ניט שווערער מאַכן די לאַגע“, ער האָט אפּ זיך
ארוםגעוואָרפּן ודעם בלאַט און זיך ארוםגעזעצט אפּן פענצטער-פּרעט
מיט זיעמיטס בינאָקל אין די הענט.

פּונ הימל זינען פּארשווונדן די וואָלקן. די יונגע אפּרעל-זונ האָט
געקוקט אפּ דער ערד און האָט זיך מיט סטענעס געוויקלט דורכן
פענצטער-גלאַז.

גוטערמאנען איז געווען גוט. ער האָט שעלמיש געשאַקלט מיטג קאָפּ
צו דעם מיידל אפּן באלקאָן, און האָט געפּילט, אז ער קלעבט זיך מיט
שטאהבן.

קוקטדיק אפּ זיין האָפּערדיקייט, אפּ זינע מיט פּרייד אָנגעגאָסענע
אויגן, האָבן זיך די סאָלדאטן אויך דערפּרייט. זיי האָבן זיך אופּגע-
הויבן פּונ די בעטלעך און זינען צוגעגאנגען צו גוטערמאנען:

— גענוג היר צו קוקן!

— נאָך עמעצן לאָזן האָבן פּארגעניגן, פּארגינסטו אפּאָנעם ניט?

— טאקע די עמעסע מויד, פּאראן וואָס אָנגעזעמען...

— דער באַכער האָט א געפּיל...

— דאכט זיך גאָר א גויסעסער, און לאָז אימ נאָר צו...

די סאָלדאטן האָבן זיך נאָך געוויצלט און אין האַרצן זינען זיי
געווען צופּרידן.

— נאט אייך, ברידערלעך, דעם בינאָקל און לאָזט מיך ארויס א
לעבעדיקן, — האָט גוטערמאן געענטפּערט מיט שפּאם, — נאָר גע-
דענקט, אז מירן נאָך מילכאַמע האַלטן...

— מיט אָט דעם מיידל, — האָט אימ איבערזעשלאָגן די רייד קריי-
לענקאָ.

גוטערמאן האָט איבערגעגעבן דעם בינאָקל און האָט זיך צוריק גע-
לייגט אין בעט. ער האָט נאָך ניט צייט געהאט זיך גוט צודעקן, ווען
קרילענקאָ האָט זיך בא אימ שוין געבעטן ווי א קינד:

— קומ צוריק, זי איז דאָך ניט געוואָרן...

— ער מוז זיין א קישעפּמאכער...

— זי איז אנטלאָפּן, ווי א פּוקס, וועג זי דערפּילט די פּאסטקע...

— ווי א בעריכע פּונ פּולווער...

— ווי א ווילדע ציג.

— איר זינט אליין שולדיק, — האָט גוטערמאָן געשפּאַסט, — א
סאך איז אומגעזונט.

ער האָט זיך מער פּונד ובעט וניט געהויבן, נאָר איינעם פּונד זיי האָט
ער אָנגערופּן באַ דער פּאַמיליע ואונ מיטן ווונק אימ צוגערופּן צו זיך.
דער סאָלדאט איז צוגעקומען.

— איך האָב געהערט, פּאַסטניקאָוו, ווי דו האָסט איינגעטיינעט
מיט דעם שאַכט, — האָט אימ שטיל געזאָגט גוטערמאָן, — איך בין
פּאַרטאָג ניט געשלאָפּן....

— איז וואָס האָב איך אזוינס דאָרט געזאָגט? — האָט פּאַרברעשט
געפרעגט פּאַסטניקאָוו.

זיעמיט איז געלעגן די גאַנצע צייט אונ ניט געמישט זיך איך דעם
געשפּרעך פּונד די סאָלדאטן מיט גוטערמאָנען, ניט צוגעהערט זיך צו
זייערע וויצע, נאָר איצט האָט ער זיך אויסגעדרייט מיטן פּאַנעם ארופּ
אונ האָט באַ פּאַסטניקאָוו געפרעגט:

— דו ביסט טאקע אַ מאַסקווער, ווי דו האָסט דעם סאָלדאט... ווי
רופּט מען אימ? נו, יא, סאַפּראַנאָוו, דערציילט? קענסט טאקע די,
וואָס האָבן אָנגעפירט דאָ מיט דער ארבעטער-באוועגונג? צי דו האָסט
מיט אימ געשפּאַסט?

פּאַסטניקאָוו איז אַ דארער מיטליאָריקער שאטען. ער איז ניט הויך.
זינג ברוסט-קאסטן איז אַ פּלאכער. די הענט זינען באַ אימ דארע,
לאנגע, די פינגער וואַרצלדיקע אונ באַ די נעגל אָפּגעהאַקטע, ווי לאַ-
פעטעס.

„אויב אַזא נעמט זיך עפעס טאָן — קלערט זיך זיעמיט, — וועט
ער עס ניט ארויסלאָזן פּונד זיינע הענט, ביז עס וועט ניט זיין פּאַרטיק.“
פּאַסטניקאָוו האָט נאָך אלץ ניט געענטפּערט אפּ די געשטעלטע
פּראַגן. דערפּאר האָט גוטערמאָן געפּונען פּאַ נייטיק צו לאָזן אימ
באַטראַכטן זיך אונ האָט אימ ווידער געזאָגט:

— באַווער פּאַסטניקאָוו, איך פיל זיך שלעכט, זעסט דאָך, אפּ דער
פּאַרזאַמלונג אונטן וועל איך געוויס ניט זיין. ער גיט אַ קוק אפּ זיע-
מיטן — אונ דו?

— איך קלער, אַז ביז יענער צייט וועל איך זיך שוין קאָנען
שלעפּן, — האָט זיעמיט געזאָגט מיט אַ קרעכצ.

— איז אַט וואָס, פּאַסטניקאָוו, ווייס, ווייניקסטנס, וואָס דו האָסט
דאָרטן צו טאָן: בייג אזוי די ליניע, אַז די סאָלדאטן זאָלן גוואַלדעווען:

„גענוג מילכאָמע האַלטנ!“

בוטערמאן האָט זיך ווידער אָנגעהויבן צודעקן. פּאַסטניקאָוו האָט
אימ געהאַלטן. ער האָט אפּ אימ ארוםגעוואָרפּן דעם כּאלאָט און גע-
ענטפּערט:

— איר מענטש ביידע זינט דווקא.

ק א פ י ט ל III

טעג זינען צעליונגט געוואָרן ווי רעלסן אפּ פּאַרשטענע, אינגע-
טראמפּלטע בלאָטעס. פּולע צוהנג מיט פּראָגראמען, וואַגאַנעס מיט דייד.
מע האָט געהערט איינ די פּאַלאַטעס, מע האָט געהערט איינ עסעני-
מער, איינ רויכער-צימער, איינ די גאַסן, אפּ די בולוואַרן, אפּ מערקן.
די מאַסע סאָלדאַטן. די וואָס האָבן נאָר געמענט שרייען: „שולדיק“,
האַבן זיך דערמאָנט, אז נישט זיי זינען שולדיק, נישט זיי האָבן באליו-
דיקט, נאָר מע האָט זיי באליודיקט...

דער שפּיטאַל איינ לעסנאָי געסל ווייז געוואָרן ווי אַ בינשטאַק איינ
פּרילינג.

צו דער פּאַרזאַמלונג ווייז די פּרייע גאַרטיק געוואָרן פּול מיט סאַל-
האַט. ס'איז געווען שווער צו שטיין, צו אָטעמען פּריי.
— אַלזאָ, ברידער, — האָט אָנגעהויבן אַ לאַנגער דאַרער סאָלדאַט,
דער, וואָס איז דער ערשטער ארום אפּן בענקל ריידיג. ער האָט גע-
ווארט, ביז איינ עס צימער ווייז געוואָרן פּולקום דווקא און האָט פּאַרגע-
זעצט:

— די מילכאָמע מוזן מיר פּאַרענדיקן מיט אַ זיג, מיר מוזן זי
דערפירן ביז אַ געווינטשענעם סאַפּ. די דייטשן האָבן אונדז אָפּליידיקן
אונדזער טעריטאָריע, באַצאָלן די העזייקעס, וואָס זיי האָבן אונדז אַג-
געמאַכט...

זיע מיטן האָט גענאָגט די ליטקע. פּאַסטניקאָוו איז מיט איינ גע-
שטאַנען האַנט באַ האַנט.

די סאָלדאַטן האָבן מיט האַלבאַפּענע מילער געהערט ווי דער
רעדנער האָט געגאָסן בווימל. עס זינען געווען איינציקע רעפּליקעס, ווי
לעמאַושל:

— מעלי, יעמעליא, טוואיא געדעליא...

אָבער די גאנצע מאסע האָט ניט רעאגירט. זיעמיט האָט זיך פֿונ
דעם געפילט נאָך ערגער. ער האָט געוואָלט פארלעָזן די פארוואַמלונג.
ארויסטרעטן האָט ער קיין פיזישע קויכעס ניט געהאט, דער ווייטעק
האָט אים ניט געלעָזן זיך קאַנצענטרירן, אָבער פאַסטניקאָוו האָט אים
געזאָגט אפּן אויער:

— ווארט, האָב געדולד, די סאָלדאטן, דאָסראָוו פֿונ זיי האָט נאָך
ניט צעקניט, וואָס מע טראָגט זיי צו צום טיש אינ די עס-ערישע טע-
לער...

— וועסט ארויסטרעטן? — האָט זיעמיט געפרעגט מיט אַ פֿאַר-
קרימטן פאַנעם.

— געוויס. וואָס רעגן, איך בין געקומען הערן זיין דראָשע?
— אויב אזוי, פארבלעב איך — האָט זיעמיט געזאָגט מיט צופרידן-
קייט.

דער רעדנער האָט ניט אופגעהערט צו שיטן צוזאָגן, ניט אָפּ-
טרעטנדיק פֿונ דער גרונטהעמע — וועגן מילכקאַמע „ביזן זיגריכע
סאָפּ“.

— ברודער, זעמליאקעס, ניט פארגעסן, אז די מילכקאַמע קאָסט
אונדזער לאַנד מיליאָרדן גאָלד, מיליאָנען מענטשן... וויפל טויזנטער,
צענדליקער טויזנטער אלמאָנעס אונט יעסויזימי זינען פארהבליבן!..

— אונ וועלן ווייטער פארבלעבן, אויב די מילכקאַמע וועט זיך נאָך
ציען — האָט אים איבערגעריסן אַ סאָלדאט.

— וואָס פֿאַר אַ רעזאָליוציע וועלן מיר ארויסטראָגן? מיר דארפֿן
זאָגן אונדזער וואָגיק וואָרט...

איך עסצוימער איז שטיל געוואָרן.

זיעמיט האָט אָנגעקוקט פאַסטניקאָוו, געצוקט מיט די אקסל און
מיט די אויגן געפרעגט: „ווען וועסטו שוין ארויס?“

— געדולד, נאָר ניט היצ זיך, — האָט אים פאַסטניקאָוו באַ-
רויקט, — הער זיך צו די רעפליקעס.

און באלד האָבן זיך טאקע דעהערט קוילעס:

— מיר דארפֿן די מילכקאַמע, ווי אַ מאקע אפּן הינטן.

— וויבאלד מירג אופהערן די מילכקאַמע, וועלן די דיטשן ניט וועלן

מיט אונדז מילכקאַמע האלטן, זיי זינען שוין אויך גענוג מיר.

— זיך אינגעפונען אַ באַכעמ! זיי וועלן זיך ניט פוילן קומען אַז

זייערע אויטאָמאָבילן אויף אהער קיין מאַסקווע.

— נידער מיט דער מילכאמע!

— ניין, מירן זיב דעם דעטש ניט לאָזן שפּיטענ אינ דער קאשע.
אינ דעם מאַמענט האָט פּאַסטניקאָוו זיב אָפּגעטוילט פּונ זיעמיטן
אונ אינ א פּאַר מינוט ארום איז ער שוין געשטאנענ אפּן בענקל לעם
דעם פּאַרשוויצטן רעדנער.

דער רעדנער האָט אָפּגעטראָטן זיין אָרט פּאַסטניקאָוו אונ אינ צי-
מער האָבן זיב נאָכ געהערט קוילעס:

— אויב מיר קאָנענ יאָ זאָגן א דייע, דארפּ מען פּאַרענדיקן דעם
שיידימאָנצ.

— זאָל מען אונדז אויסהיילן אונ לאָזן אהיים...

מער האָט קיינער גאָרניט געזאָגט. פּאַסטניקאָוו האָט געענטפּערט:
— די דייעזאָגער זיט איר איצט. מיר, סאָלדאטן, האָבן איצט די
דייע, מיר, וואָס זינענ הונדערטער יאָרן געווענ דערשלאָנג אונ פּאַר-
שקלאפּט...

פּאַסטניקאָוו האָט זיב אזוי געענדערט אינ די עטלעכע מינוט, אז
זיעמיט האָט אימ ניט דערקענט — „גאָר ניט דער שיטערער סאָל-
דאטל“...

— די שאַ פּונ אונדזער אָנגריפּ איז גאָענט, בא אונדז אינ די הענט
איז דאָס געווער: ביקסן, קוילנווארפּער, הארמאטן, דער פּלאַט, די
לופט-שיפּן... סאָלדאטן זינענ ווער? פּויערימ אונ ארבעטער. ווער עס
וויל פּאַרציען לענגער דעם אימפּעריאַליסטישן קריג, דער זאָל אליין
גיינ אינ אָנגריפּ. מירן אונדזער געווער... עס איז אונדזער געווער, כא-
ווירימ? — אונדזערס. מירן דאָס געווער, וואָס איז פּאַרנאָסן געוואָרן
מיט טיכטן בלוט פּונ ארבעטער אונ פּויערימ, דאָס געווער וועלן מיר
פּונ אונדזערע הענט קיינעם ניט אָפּגעבן...

— אן עמעס, זכרודער...

— אָט דאָס איז געזאָגט!..

— אונ טאָמער איז ער אויב אונטערהגעקויפּט פּונ די דייטשן?

— ניט פּלוידער, פּאַסקורע, ער זאָגט ניט ריכטיק?

— ריכטיק איז טאקע ריכטיק, נאָר...

— ער מוז זיין א יוד...

— גיב בא אימ א קוק אינ די הויזן...

— ער מעג זיין צוויי מאָל א יוד, אלע מענטשן זינענ מענטשן...

— רייד, רייד, ביסט אונדזערער...

- דער באוויסטער סאָציאַל־דעמאָקראַט לענין האָט נאָך אין אַנ־
הייב מילכאָמע געזאָגט: „די ארבעטער קאָנגעניט, טאָרן ניט באשיצן
זייערע קאפיטאליסטישע פאָטערלענדער, שלאָנג זיך פאר קאפיטאליס־
טישע צילן. די ארבעטער דארפן שטרעבן צו דעם, אז זייערע רעגירונג־
גענ זאָלן אין דער מילכאָמע כאפן א מאפאָלע. מע דארפן פארוואנדלען
די אימפעריאליסטישע מילכאָמע אין א בירגערקריג, דאָס הייסט: אין
א קריג כא זיך אין לאנד, אין אן אופשטאנד פון עקספּלואטירטע קעגן
זייערע עקספּלואטירער.“... דאָס הייסט פאָשעט געזאָגט: מירן אָפּנע־
מען די מאכט כא די, וואָס ווילן פירן ווייטער די מילכאָמע...
— גערעכט. א געזונט אין זינג צונג! — האָט זיך געווישט די אויגן
אן עלטערער סאָלדאט און צוגעשאַקלט מיטן קאָפּ, — אָט דאָס איז
הוילער עמעס, זאָל איך אזוי געזונט זינג.
- און ווער וועט פארהאלטן דעם באוואָפּנטן פענט? דעם דיטשע?
— און ווער וועט אופשטעלן די אָהדענונג אין לאנד?
- די דיטשישע ארבעטער זינגען אזעלכע ארבעטער, ווי רוסן, ווי
ארבעטער פון אנדערע לענדער...
זוימען אָפּגעקליבענע, גערייניקטע, זינגען געפאלן פון פאָסטני־
קאָווס מויל אפּ אופגעאקערטן פרישן באָרן פון סאָלהאטישע מויכעס.
— גידער מיט די אלע, וואָס ווילן די מילכאָמע ציען ווייטער!..
— און איך זאָג זיך מינס: איך האָבן אונטערנעקויפט די דיטשן.
— זינט צופרידן, — האָט געזאָגט א נידעריקער סאָלדאט, — זינט
גליקלעך, וואָס איר האָט אזא — ער האָט אָנגעוויזן אפּ דעם פאר־
שוויצטן פאָסטניקאָוונ, — וואָס זאָגט דעם עמעס פאר אלעמען אין
די אויגן. — נישקאָשע, אזעלכע ווי ער, וועלן אונדז ניט לאָזן אינמיטן
וועג...
— אָט דאָס איז, וואָס מיר גלייבן אלעמען...
— ווילסט אפּ דער פאָזיציע? פאָר,
האָב א גוטן שליטוועג.
— וואָס איז, מע רעדט דאָ דען וועגן זיך?
— זעמליאקעס, מיר, סאָלדאטן, דארפן זיך ניט פארנעמען מיט
פאָליטיקע, פאראן געבילדעטערע פאר אונדז...
— ווער האָט דאָס געזאָגט?
— א פראָוואָקאטער.
— א פארעטער,

— ברודער, — האָט פּאַסטניקאָוו אופגעהאלטן די צעכוואליעטע
סאָלדאטןמאסע, — מור ושיקנ או דעלעגאציע אינ האט פונ די ארבע-
טער- אונ סאָלדאטןדעפוטאטן. וועמענ?
— דיכ.

— ניין, וואָס עפעס מויכ?

— ווי דעג? נאָר דיכ.

— דעמ רעדנער.

— דעמ ערשטן רעדנער אויכ...

— ניין, ווי וועלן זיכ צערניסן די נעזער, מע טאָר זיי ניט צונויפ-

פאָרן...

— קלייבט, קלייבט, — האָט גערופן פּאַסטניקאָוו, שטייענדיק אפן

בענקל.

— טאָ זאָג, וועמענ דו ווייסט, — האָט מענ פונ ואלע זיטן גע-

שרוענ צו אימ.

— קלייבט אליין! שיקט אזעלכע, וואָס וועלן אייך פּאַרשטעלן, וואָס

זאָלן ארויסזאָגן דאָס, וואָס איר וואָלט אליין געזאָגט.

— אשטיינער, וואָס?

— קריג ווילט איר? איר ווילט גיין צוריק אינ די שווערהאָבנס?

— וועלכער גאר וויל דאָס געהאהגעט ווערן אָדער ווערן א קאליקע?

— איז אָט אזא דארפ מענ שיקן, — האָט געענטפערט אינ דער

מאסע זיעמיט.

— וואָס וועט ער דאָס דאָרטן דארפן טאָן?

— אז מיר זינען דאָב קראנקע, צעוויינדעטע...

— דאָרטן וועט ניט זיין קיין שווערע ארבעט...

די סאָלדאטן האָבן זיכ צעטיילט אפ גרופּן. איין גרופּע האָט גע-

וואָלט שיקן דעמ ערשטן רעדנער, די צווייטע — דעמ אנדערן, עס איז

שיר ניט דערגאנגען צו קלעפּ, אָבער פּאַסטניקאָוו האָט אינ עטלעכע

ווערטער אינגעשטילט דעמ אוילאָמ.

שיין אינ וועג האָבן די סאָלדאטן גערעדט צווישן זיכ:

— דאכט זיכ אזא האָרער, אָט דער אנדערער...

— א קאָפּ בא אימ — פונ א מיניסטער!

— גשוויס אונטערגעקויפט...

— קעלעוו, ניט ביל, ווען דו ווייסט ניט.

— ער האָט געהובלעוועט ווי מיט א הובל.

— וועמען האָט מען דאָרט אויסגעקליבן? — האָט גוטערמאן גער-
פרעגט זייעמיטן.

— פארשטייסט ניט, איז פאָסטניקאָוו. ער איז א רעדנער, האָט ער
גענומען די מערהייט.

נאָך וואַרמעס איז פאָסטניקאָוו געווען ערגעץ פארנומען און איז
זיין פאלאטע איז שוין געווען א מיין ביוראָ פאר אינפאָרמאציע. אלע
וועלע באווייזן זיך נייע פענעמער, זיי בלייבן זיך פונ ניט-זיכערקייט,
זיי ווייבן ניט וואָס זיי דאָרפן פרעגן... פאָסטניקאָוו איז געוואָרן דער
יוריסקאָנסולט: ער האָט געפרעגט, געענטפערט.

גוטערמאן האָט זיך פונ דעם מענטשן-טומל געפילט בעסער. איז א
פאָר טעג ארום, האָט ער גענומען הויקער שלאָפן, ווינציקער שוויצן.
און ווען די זון פלעגט אריינקוקן איז זיין פענצטער, פלעגט ער זיך
זעצן אפ דער פּענצטער-ברעט, צומאכן די אויגן און אוועקטראָגן זיך
איז דער פאָרגאנגענהייט, איז דער נאָענטער פאָרגאנגענהייט.

...אָט זינעג פעלדער, שאָסייען, טייכן פונ מיורעכ-פרייסן, מאזור
רער אָזערעס, סוואַלקער, ווילנער, גראָדנער, קאָוונער גובערניעס...
עס צעוויקלען זיך פלאַכן, עס לאָזן זיך אראָפ טאָלן, עס טויפן זיך
גריבער, עס שניידן זיך גראָבנס...

שלאַכטן אפן נייעמאן, גאזן אפ דער שורע, עלעקטרישע דראַט-פאר-
צוימונגען אפ דעם אָגינסקער קאנאל, א פארפלייצונג אונטער ליובא-
שאָוו. פעלדער מיט ברידער-קוואַרימ, וועלדער מיט צלאָמימ, פאָרברענ-
טע שטעט, כאָרעוו געוואָרענע דערפער, צעטרויבענע פויערימ, געהאנגע-
נע, געשמיסענע"...

איז אלע זינע גלידער האָט זיך אריינגעגאָסן די לוסטיקייט פונ
דער זון, וואָס איז געשוואַמען איבער מאַסקווע די לעצטע צייט יעדן
טאָג, אראָפגעטריבן די שנייע פונ דעכער, געטרויקנט די הויפן און
האָט אינמיטן גאסן, אפ מערק און בא טויערג געקליבן מאסן מענטשן—
ארכעטער, האַנמווערקער, סאָלדאטן.

זיעמיט האָט זיך אויך געפילט בעסער. ער איז די לעצטע צייט
ארוםגעגאנגען איבער פרעמדע פאלאטעס, דיסקוסירט, מיט היצ אָפגע-
ענטפערט אפ אָנפאלן פונ עס-ערן, מענשעוויקעס: וועגן דער אַגראַר-
פראָגראַם, וועגן באַלשעוויסטישער טאקטיק, וועגן דער פראָלעטארישער
טאקטיק איז דער בורזשואזער רעוואָלוציע... און פלעגט קומען און

זיין פאלאטע א צעשטראלטער, זיך טיילן מיט גוטערמאנען, אויסדער-
ציילן פאָסטניקאָוו...

טעג האָבן זיך גענומען אפּ צאָנרעדער פון נעכט. דער פּרילינג האָט
מיט גארניקע אויגן געמאָנט אנערקענונג, ווארעמע ווינטעלעך האָבן
זיך געלעקט צו די שויבן פון באהעלטע פענצטער.

גוטערמאן פלעגט צעבראסטען זיין האלדז, לאָזן איבער איר טאנצן
די שטראלע, זיך אָפּשטעלן און פארפלייען די פליטערלעך פון דער זון.
זינע הענט האָבן אפּ זיך אָנגעהויבן דערפילן ישטיפקייט פון מוס-
קולן, דער אָטעם — טיפקייט פון לונגען.

ער האָט זיך מיט דעם אָטעם פארנומען ווי א ספּאַרטסמעג מיט אי-
בונגען: יעדעס מאָל, ווען ער האָט באהארפט אן אָטעם טאָן, האָט ער
לאנג איג זיך אוּפּגעהאלטן די לופט און ארויסגעלאָזן זי דורכן נאָז, ווי
א רויכערער דעם רויך פון א געשמאקן, מיט אַרזמאט אַנגעזאפטן
טאבעק.

כריפעס, „מוזיק“-טענער איז אין די לונגען געוואָרן ווייניקער.
גוטערמאנען האָבן אונטערגעהאלטן מיט זייערע פּאַרציעס מילך
פינפּ מאַן פון דער פאלאטע: זיעמיט, גרינבערג, פּאָסטניקאָוו, א סאָל-
דאט, וואָס האָט געדינט אפּ א פּערד-וואוואָד, און פאנפיעראָוו.

די סאָלדאטן האָבן אימ צוגעגעבן מוט:
— ווער עס עסט, יענער עסט אופּ דעם טויט.
— דארע און שטומע וויל מעג ניט פאר כאסאנימ.
— ריב ארענג, אז א רויך זאָל גיין, מירן נאָך מילכאַמע האלטן,
הא?

— עס, ווי נאָך א קרענק...
זיעמיט האָט ליכט בארירט גוטערמאנס פלייצע און האָט געזאָגט:
— דערהויל זיך. מירן זיך נאָך א ראנגל טאָן.
נאָר זיעמיטס קוקן איז גוטערמאנען ניט געפעלן. און ווען זיעמיט
האָט אפּ אימ גענומען אָנטאָג דעם כאלאט, האָט אימ גוטערמאן גע-
פרעגט:

— וואָס ביסטו אזוי פארדינגעט?
— מירן זיך אינגיכט דארפן צעשיידן, — האָט ער געענטפערט
נאָך א פאזע, — איך האָב וועגן דעם געטראכט א גאנצע פרימאָרגן.
— וואָס איז דאָס דיר אינמיטן אינגעפאלן?
— דיך וועט מעג שיקן היילן דינע לונגען, די איבעריקע צעברע-
146

טע טיילנ... האונ מיכ וועט מען שיקן מיט ווענעריקער, אָדער מיט אנ-
דערע שלעק, וואָס דארפן האָבן „בלאָטעס“.

— איז וואָס? — האָט גוטערמאן געזאָגט פריילעך — דערווייל
פאָרן מיר דאָך גיט.

זיי זינען ביידע צו צומ פענצטערזכרעט, געקוקט צום לויטער-
הימל, שטייפערש זיך אויבערהגעקוקט מיט די שטוב=מיידלעך, וואָס האָבן
אין פארלויפ פונ טאָג אויסגעקלאַפט אונ גערייניקט פינף מאָל איין
טעפיכ.

ק א פ י ט ל IV

שוין עטלעכע פרימאָרגן, אז זיעמיט מיט גוטערמאנען רייסן זיך
צו גיין אין גאס. נאָר יעדן מאָל איז עפעס אַן אַנדער מעניע: דאָ איז
ניטאָ דער אופזעער פונ צעכהויז, וווּ עס ליגן די זאכן, דאָ באַגעגענען
זיי דעם דאָקטער.

דאָס מאָל האָט זיי דער דאָקטער אויך געכאַפט, שוין איז קאָרן-
דאָר. ער האָט דערזען גוטערמאנען, האָט ער זיך פאַרצויגן מיט אַ פאַ-
פיראָס אונ געזאָגט שטרענג:

— פרי, פרי, מע דארפן נאָך ליגן. מיט לונגענ-קרענק שפילט מען
זיך גיט...

— הער דאָקטער, — האָט זיך פאַרטיידיקט גוטערמאן, — עס ווילט
זיך ארויס אין גאס, דאָרטן מוז זיין פריילעך, רוישיק...

— אָט דאָס איז עס, וואָס עס איז צו פריילעך אונ צו רוישיק. —
דער דאָקטער האָט געצוקט מיט די אקסלי אונ צוגעגעבן: — היט איבער
געזונט.

גוטערמאן האָט זיך טאקע גלייב אומגעקערט אין פאלאטע. נאָר ווי
דער דאָקטער האָט פאַרלאָזן דעם קאָרידאָר, האָט ער געזאָגט צו זיך
מיט:

— הינט גייען מיר. עס מען זיין הויט אונ קרויט. מיר עסן אַפּ
וואַרמעס אונ — הינדא!

— איך קאָן גיין, פונ מיין זיט וועט קיין מעניע גיט זיין. איך
וואָלט נאָר געוואָלט הערן, וואָס פאַסטניקאָוו וועט דערציילן, ער איז
דאָך איך סאָוועט.

— ער וועט דערציילן? ער וועט דערציילן האָס זעלבן, וואָס איך
געבט, — האָט שוין אָנגעהויבן גראַנערן גרינבערג.
ער איז אזוי אַנטזיקט פֿון דעם, וואָס ער דערציילט, אז איך איך
טערעסירט ניט, צי מע הערט אים צי ניט, נאָר איצט איז דער קאָנ-
צענטרירטער גוטערמאן, דער ערגסטער זיעמיט אופגעלייגט צו הערן.
— וואָס האָסטו דאָס אזוינס געבט דערציילט? — פרעגט זיך זיע-
מיט.

— איך געדענק אויך גאַרנישט, וואָס ער האָט געבט דערציילט, —
מאכט זיך פֿאַרגעסנדיק גוטערמאן.

— איך האָב געהערט, מע האָט דערציילט, אז קיין רוסלאַנד איך
אראָפֿגעקומען א פֿאַרפֿלאַמבירטער וואַגאָן, און איך איך זינען געווען
באַלשעוויקעס... מע זאָגט, אז זיי האָט אהער ארבייגעשיקט דער דיי-
טשישער קייסער ווילהעלם, אז זיי האָבן מיט זיך געבראכט פֿעק מיט
אסיגנאציעס אפֿ אונטערצוקויפֿן די רוסן... מע זאָגט, אז עס איז גע-
קומען דער גרעסטער באַלשעוויק פֿון דער גאַנצער וועלט. ער בולטעוועט
דאָס, און די סאָלדאטן זאָלן ניט מילכקאָמע האַלטן מיט די דייטשן...

גוטערמאן האָט שטרענג א קוק געגעבן אפֿ גרינבערג, ער האָט אים
צוגערופֿן צו זיך און האָט אים געזאָגט:

— דאָס איז געקומען פֿון אויסלאַנד דער גרעסטער פֿרעגט פֿון
דעם אָדעמען קלאַס, פֿון די ארבעטער און פֿויערימ. פֿאַרשטייסט?

— לענין איז דער פֿירער פֿון אלע אונטערדריקטע, פֿון אלע פֿאַר-
שקלאַפטע, הערסט? און וואָס מע טרייבט אפֿ אים דעכילעס, איז שפּי-
זיי אַלעמען איך די פֿענעמער.

און זיעמיט האָט געזאָגט גרינבערג:
— דו זאָלסט ניט זיין קיין גראַמאָפֿאָן, וואָס אז מע שטעלט אים
אָן — שפּילט ער, הערסט!?

גרינבערג האָט גאָב קיינמאָל ניט געזען זיעמיטן אזא בייזן. ער איז
געבליבן שטיין פֿאַרווינדערט און האָט פֿון זיין זיט געפרעגט:

— ברודערל, וואָס האָב אים אזוינס געזאָגט? איך האָב דעם גע-
וואָלט אים באַליידיקן?

גרינבערגס אויגן זינען פֿיכט געוואָרן.
— איך מייג דיך אויך ניט באַליידיקן, — האָט געזאָגט זיעמיט, —

איך וועל דיר גאָר דערקלערן, ווער דער מענטש איז, וועסטו זיין נאָמען
דערמאָנען מיט אַכטונג.

— האָסט אמאָל געהערט, אז מע האָט געהאנגען איינעם א רעוואָר-
ליוויאַנער אלעקסאנדער אוליאַנגאָוו? איז דאָס געווען לענינס א ליב-
לעכער ברודער.

גרינגערן האָט געוואָלט וואָס פרעגן, נאָר איז דעם מאַמענט האָט
זיך געעפנט די טיר און איז פאלאטע זינען אריבער עטלעכע סאָלדאטן.
— מיר זינען געקומען צו פאָסטניקאָוו, — האָט געזאָגט איינער
פון זיי, א הויכער סאָלדאט, מיט אַן אַבענעם פאָנעם.
זיעמיטן איז דער באַכער געפעלג געוואָרן.

— אפּ וואָס באַדארפט איר פאָסטניקאָוו? — האָט זיעמיט גע-
פרעגט ערנסט, — קאָן איך אים ניט פאַרבייטן?

דער דריטערשיניקער סאָלדאט האָט ארויסגעשטעלט זיך לאנגע פוס:
— מיר אלע זינען פאָולאָנראדזעס פון פאָולאָנראדער פאָלק, —
ער האָט אָנגעוויזן אפּ די, וואָס זינען מיט אים געקומען, — מיר ווילן
וויסן, צי איז עס עמעס, וואָס מע האָט אונדז געזאָגט, אז דער, וואָס
איז געקומען אַרײַן, „פאַרמאכטן וואַנגאָן“, איז געוויס א שפּאַן, אז ער
איז געשיקט געוואָרן פון די דייטשן.

ביז דעם וואָרט „שפּאַן“ איז זיעמיט געזעסן, נאָר ווי ער האָט דער-
הערט דאָס וואָרט, האָט אים ווי אונטערגעוואָרפן, זיך בלוט איז אים
אריבער איז פאָנעם:

— ווער וואָרט דאָס זאָגן? ווער? אפּ לענינען?

— מיר... מיר ווויסן ניט. מע — זאָגט...

— ווען מיר וואָלטן געוויסט, וואָלטן מיר דאָך ניט געגאָנגען
פרעגן.

זיעמיט האָט זיך באַרוקט. ער האָט זיך צוריק געזעצט און וואַרעט
גענומען דערציילן: וועגן אלעקסאנדער אוליאַנגאָוו און וועגן דעם, ווי
ער איז געקעפט געוואָרן, וועגן לענינען, דעם פירער פון דער באַלשע-
וויסטישער פארטיי, דעם קעגנער פון דער אימפעריאליסטישער מילי-
טאַרע...

די ארינגעקומענע סאָלדאטן האָבן פאַריכט אפּ זיך זייערע כאַ-
לאַטן און ארינגעקוקט נגייעריק זיעמיטן און די אַייגן. אנדערע האָבן
זיך צוגעזעצט אפּ די בעטלעך, ווי געסט באַ די סאָלדאטן פון זיעמיטס
פאלאטע. זיי האָבן געהערט מיט דער גרעסטער אופמערקזאמקייט. זיע-
מיט האָט גערעדט לאַנגזאַם, ווי ער וואָלט אויסגעקריצט יעדן וואָרט,
אז ווען ער האָט געענדיקט, האָט ער זיך געווענדט צו די סאָלדאטן:

— פארשטייט זיך, לענין ווארפט אָן אַן איימע אפ אַלע דינע, אפ
 אַלע, וואָס האָבן ביז איצט געלעבט פון פרעמדער פראצע, אָבער איך
 שרעקט מען אומזיסט. מע וויל איך אָנרײַצן אפּן בעסטן פּרײַנט פון
 אַלע אַרבעטער און פּויערימ.
 די געקומענע פּאָולאָגראַדציעס זײַנען אוועק צופּרידענע פון זײַע-
 מיטס דערקלערונגען, און אײַן די פּאָלאַטעס, אפּ די בעטלעכ זײַנען
 סאָלאַטן געווען פאַרנומען מיטן נאָמען:
 לענין.

דער קורצער נאָמען איז געשווומען איך די קלאַרע מויכעס, ארײַ-
 געדרונגען ווי א נאָך ניט דיטלעכער באַגריפּן, איז געבליבן זײַען פעסט
 איך די ווונדן פון צעטרייבערטע ליבער. ער איז געוואָרן איך הערצער
 אינגעפּאסט און איז געשטאַנען פאַר די אויגן.

V ק א פ י ט ל

עס איז געווען נאָך איינס אזײַגער. דער אפּרעליטאָן האָט זיך גע-
 באָדן אייך לױטערקײַט. א געדיכטער רעגן פון זוגענ-שטראַלן האָט בא-
 נאָסן דעכער און גאַסן. מענטשן-כוואליעס האָבן זיך געריסן, ווי א ווא-
 סער-פּאַרפלייצונג, פון אַלע געסלעכ, פון הויפּן, פון טירן און טויערן.
 גוטערמאַן מיט זײַעמיטן זײַנען געגאַנגען לאַנגזאַם. זײ זײַנען שױן
 געווען באלד ארויס צו סאַדאַווע. נאָר דאָ האָט אַן אומענטשלעכער
 געשרײַ צעריסן די שטילקײַט פון געסל.

— גוואַלד, גוואַלד, האַט-טעוועט, מעהדער, באַנדיטן זײַנען באַפּאַלן.
 זײַעמיט מיט גוטערמאַנען זײַנען געבליבן שטײַן, פאַריסן די קעפּ.
 קעגנליכער, אפּ א באַלקאָן פון א צווייטן שטאַק, האָבן זיך גע-
 ראַנגלט צוויי — אַן עלטערער מיט א לאַנגער באַרד האָט זיך געמאַ-
 טערט באַפּרײַען פון ענג קלאַמער פון א יונגנס הענט. ער האָט אויס-
 געצויגן זײַן האַרע האַלדז, ווי א גאַנער.

— ווער — זועמען?

— געוויס, ניט דער אַלטער דעם יונגן, — האָט איינער אויסגע-
 קרעכצט.

— און עפּשער יאָ?..

צווישן דעם האַמוין האָט מען געלאַכט.

דערווייל האָט דער יונגערמאן ארינגעכאפט דעם אלטנס קאָפּ אַזוי,
זוי דאָס טוט א צינדדאָקטער, ווען ער נעמט זיך ארויסרײסן א צאָג.
— זוי א פארטיקע טליע, — האָט מען זיך געכאַכמעט אין אוילעם.
דער אָנפאלער האָט אָבער ניט לאנג געהאלטן אויסגעשטרעקט זײַן
האַנט. אפּ דער קעגניבערדיקער זואנט האָט זיך א שלײפּ געטאָג א
שפיגל-שטראל פונ פאָלירטן ניקל און האָט זיך ארינגעצויגן מיט דער
לופט צוריק אין מױל פונעם אלטן מאַן.

— האָט זיגען אנארכיסטן, זיי באנוצן זיך מיט דער בעהאַלע און
בארויבן פרידלעכע אַננוויינער, — האָט געזאָגט איינער אין א גרינעם
סורדוט.

— עס קאָסט זיי טייער?

— וועמען?

— די טווירימ, מײַן איך טאקע.

— נו, יא, אפּ דעם האָט מען באדארפט ארויסלאָזן אלע רעציריי-
וויסטן, אומקערן זיי פונ סיביר און קאטאָרגע...

— א פרישע אָנשיקעניש! — זיי גייען אומ און פארנעמען זיך
מיט אָפּגענער גזױלע, — האָט מיט א ביטערער מינע געזאָגט א יונגע
מיידל, וואָס איז געווען פארהנומען מיט קינעג האָס הענטל פונ איר לע-
דערנעם רידיקול.

פונ איבער דער גאס האָבן זיך געקניקלט קוויטשערניען פונ פרויען,
געוויינ פונ קינדער האָט דורכגעשניטן די לופט. פונ די שכינעסדיקע
באלקאנען האָט מען גערופּן צו הילף. דער אָנפאלער האָט גאַרנישט
געטאָג, ער האָט גאָר געהאלטן מיט דער לינקער האַנט דעם אלטנס קאָפּ
און מיט דער רעכטער — א קליינהאַנטיקן בראַונינג.

איז אפּן באלקאָג שױן מער קיינ אלטער מאַן ניט געווען. עס איז
געווען אַן אויסגעטרייסלטער מעל-זאק. די ווייסע באַרד האָט זיך פאר-
הייבן, געוואָרן שאַרף זױ גראָבניזן, באדעקט מיט א טרוקענעם, פראַס-
טיקן שניי.

— ניט וואָג מערדער, ניט... וואָס טוט איר מיטן טאטן?!

אפּן באלקאָג האָט זיך ארויסגעוואָרפּן א וואלקיריע: די גאַלדענע האָר
זעשאַטן אפּ רונדע פרויען-אַקסלען, אירע אויגן האָבן געשאַטן פונקענ...

— קוק גאָר אָן די מאלפּע, זעסט וואָס ער מאכט פונ איר, זױ ער

רײסט פונ איר שטיקער פלױיש?

ארום דער פרוי האָט זיך געהרייט א קאָפּ פונ א שפיין, דארע לאַנג-

גע הענט האָבן זיך געוואָרפֿן ווי שפיגעל-לאַפּעס אַפּ אירע אַקסלענ, גע-
שלעפט צו זיך, געפֿלאַנמערט ואירע יאָר אונ פֿאַריסן איר קאָפּ צום
הוימל, געבראַכט איר די הענט אַפּ הינטן.

די פֿרוי האָט הייזערדיק גערעוועט, געבריקעט מיט די פֿיס, זיך ניט
געלאָזט שלעפּן צוריק פֿונ באַלקאָן אין וווינונג.

— עס ווערט אינטערעסאַנט— האָט געזאָגט דאָס מיידל מיטן רידי-
קול. זי האָט אונטערנעמאַנצט, געבראַכט מיט די הענט.

אַפֿן באַלקאָן האָט זיך געקאָרטשעט א קנול פֿונ דרע קערפֿערס.
דער אלטער איז געבליבן שטעקן אין א ווינקל, צווישן די געבויהענע
שטאַבעטן, ווי אַן אָפֿגעטראָגענער, ווינטערדיקער, אויסגעקראַכענער יט-
לופּ. עס האָבן זיך געדרייט הענט, געקלאַמערט פינגער... פֿיס האָבן גע-
טראָטן אינדערלופּטן.

— קוקט, קוקט, ווי די פֿרוי ראַנגלט זיך!

— רייס אימ אויס די אויגן, דעם ניוויק — האָט געשרייען א
גאַסן-הענדלערקע מיט א רויטן פֿאַנעם, מיט א קוישל אין די הענט.
— דראַפּע אימ אויס די אויגן...

— אָט אזוי, אָט אזוי...

דורך די שיטער געפֿלאַכטענע שטאַכעטן האָט ימען געזאָגט זען
אַלץ, וואָס עס האָט זיך געטאָן אויבן.
גוטערמאַנען האָט דאָס אָפֿגעריסן:

— גייסט מיט מיר, זיעמיט?

בא אימ האָבן געקאָכט די בלוטן. ער האָט שוין געשניטן די מיט
פֿונ גאַס, ניט וואַרטנדיק אַפּ אַן ענטפֿער.

ביידע סאָלדאַטן האָבן זיך גיב געלאָזט איבער דער גאַס, אונ באַלד
זינען זיי געשטאַנען אונ אַפּ אויב מיטן פֿאַרשוין, וואָס איז געשטאַנען
אַפּ דער וואַכ אַפּ די טרעפּ פֿונ צווייטן שטאָק.

— וועמען דאַרפֿט איר? — האָט זיי מיט א ציטער אין שטימ אָפֿ-
געשטעלט דער פֿאַרשוין.

ער האָט פֿלינג א גלייטש געפֿאַן זיך האַנט אין הויז-קעשענע.
— אויב...

— אויב וואָס? — זיעמיט האָט שוין אַ פֿאַכע געטאָן מיט זיין
נאַמאָן אונטערן נאָז באַט באַנדיט, — קיינ פֿיפּס!

— אהער דיין שפּיער, געשווינד! — האָט געזאָגט גוטערמאַן, אַן-
כאַפֿנדיק אימ פֿאַרן האַנט העכער דעם עלנבויהן.

— גיסט, אַניט באקומסטו אלע זיבן קוילג אינ דעם ברודיקן גע-
פעש, — זיעמיט האָט געהאלטן באַמ פאַרהייבן דעם צינגל פּונ זען
נאַגאַנ.

באַמ באַנדיט האָט זיב אַ ריר געטאָגן איינ ברעם. זען מויל איז גע-
בליבן האַלב אָפּ און פאַרקרימט. ער האָט זיב אָפּגעשוואַרפּן מיטג קער-
פער אפ צוריק, זיב גערוקט אפ הינטן. זיעמיט האָט גיט אָפּגענומען
דעם רעוואָלווער ביז עס זינען גיט פאַרגלעזערט געוואָרן באַמ אָנפאַלער
די אויגן. גוטערמאן האָט ישׂוין באַ זיב איג האַנט געהאַלטן דעם אָנפאַ-
לערס נאַגאַנ. דער אָנפאַלער האָט געשווינגן. באַ אימ האָבן זיב נאָר
אַרצאָנעלעזן די אַקסלען, ווי באַ אַ ווייגענדיקער פרוי.

פונ די שבייגעסדיקע טיר-שפּאַרונגעס האָבן אויג געקוקט, זוערטער
האָבן זיב געצויגן, פול מיט שרעק פאַר דער אייגענער פעל, און האָבן
זיב געטשעפעט אָן דעם שפינוועכס פּונ קאָרידאָר.

— גאַנאָווימ, רעצירווויסטן...

— אַב, אָנגעטאָגן צאַרעס מיטן באַסרעע אלע מערדער, דעם
מענטשן-אַפּפאַל...

— טאַליאָנימ, קעפּ-שניידער...

קיינער פּונ די דרין האָט גיט געהערט און גיט געוואָלט הערן, וואָס
די טויטשרעקפולע אינווייניגער האָבן גערעדט. זיעמיט האָט זיב נאָר
געברענט:

— זאָג מיר, ווער ביסטו? אָבער גיב, ווען גיט פליסטו פּונ אלע
טרעפּ...

זיעמיט האָט אַרצאָנעלעזן זען לינקע האַנט אפּן קאַרק פּונעם פאַר-
גליווערטן באַנדיט, האָט אַ סוק געטאָגן אינ זינע שטייענדיקע אויגן:
— העלפּ, גוטערמאן.

ביידע האָבן אימ אָנגענומען באַ די הענט און מיט די פּיס אפּ
אַרופּ געלאָזן אימ שווימען פּונ די טרעפּ.

— איצט האַלט גרייט דעם נאַגאַנ, — האָט געזאָגט זיעמיט, —
האַלט דעם פּינגער אפּן צינגל.

— דאָס איז אַ „סאַמאָזוואָד“ — האָט גוטערמאן געזאָגט צופּריד-
און האָט שטענדיק איג זען האַנט געדריקט דעם גריפּ פּונ רעוואָלווער.
ביידע זינען אַ ווילע געשטאַגען אינ קאָרידאָר, גיט געוויסט וואָס
פאַרצונעמען.

די טיר פּונ דער קוואַרטיר, אפּ וועלכער עס איז געווען דעם אָנפאַל,

הָאָט זיך אָבער ברייט אופגעפראַלט אונט אנטקעגן זיעמיטג מיט גוטער
מאנעג איז געשטאנען און אָנפאלער, דער, יוואָס האָט דערוואָרגן דעם
אלטן. ער האָט געהאט א פּאָק זאכן אינ דער רעכטער האנט, און א
היפשע שאכטל פונ רויטן האַלץ — איג דער לינקער.

— די הענט ארום! — האָט געקאָמאנדעוועט זיעמיט.

— גיט פונ אָרט! — האָט געהילכט גוטערמאן.

דער אָנפאלער האָט געמאכט א טריט צוריק. פונ זייג אופגעקלאַמער-
טער האנט איז ארויסגעפאלן דער פּאָק מיט קליידער, ער האָט א שלני-
דער געטאָגן האָס שאכטל, געכאַפט זיך צו דער קעשענע, נאָר גוטערמאן
איז אימ פּאָרלאָפּן דעם וועג, זיעמיט האָט אימ אָנגענומען פארן קאָל-
נער. זיי זינגען ביידע אומגעפאלן.

באמ אָנפאלער האָט גערונען שוימ פונ די ליפּן, ער האָט געשאַלטן
די „היידע“, יוואָס איז געשטאנען אפּ דער וואַכ און האָט דורכגעלאָזן
די צוויי סאָלדאטן... איג דער צייט האָט שוין איג די ווינטסטע כאַדאָ-
רימ עפעס ווייך א הילכ געטאָגן, דומפיק ארויסגעלאָזן א בינטל ווער-
טער, עס האָט זיך דערהערט א ריטשען פונ און אָנפאלער, ישטילע
קרעכצן...

גוטערמאן האָט דערזען אנטקעגן זיך א פּאָרזעניש מיט א צעשוין-
בערטן קאָפּ, עקלדיק ווי דער בויך פונ א שפיג א גיגאנט, אימ האָבן
פונווייטן באַגענט צוויי גליקע אויגן... גוטערמאן האָט זיך ניט גע-
צילט, ער האָט געשאָסן איג דער ריכטונג, וווּ זייג אינסטינקט האָט דער-
שפירט דעם דריטן פונ די אָנפאלער. ווי דורכן שלאָפּ האָט ער דערהערט:
— מיך ווילט איר, פּאָראָנען, נעמען א לעבעדיקן? מיך, אליאָש-
קען דעם אטאמאן... סטיאָפקען דעם בויכ-שניידער...

גוטערמאן האָט שוין ארויסגעלאָזן דעם גאנצן באַחאבאן קוילן, ער
איז געווען אומגעפאלן, נאָר צוריק אופגעשפרונגען. ווי דורכ געפרעסטע
לופט איז ער ארויסגעשפרונגען איג קאָרידאָר און געפאלן אפּ זיעמיטן
מיטג ערשטן אָנפאלער. ער האָט דערזען, ווי דער אָנפאלער האָט זיך
אָנגעבייבן מיט זיינע נעגל זיעמיטן איג האַלחז, האָט ער מיטן שטייל
פונ רעוואָלווער געגעבן אימ א זעץ איג שליופ און איז אָפּגעשפרונגען
צוריק. באמ אָנפאלער האָבן זיך פּאָנאנדערגעקלאַמערט די פינגער, זיע-
מיט האָט זיך אָנגעהויבן באַפרייען. גוטערמאנען האָט געקלונגען איג
די אויערן, אימ האָט זיך געדוכט, אז פּוין פינצטערן קאָרידאָר קריכט
אפּ די הינטערשטע פּיס א צערייצטער קאבאן... אָט שטיירעט ער זיינע

פאָדערשטע, פאָרבויענע עק-ציינער... א שפּיגל מיט לאנגע, דארע לא-
פעס טאפט אימ, וויל אימ אריינכאפן...

זיעמיט איז זיך פארטיק געוואָרן מיטן האלב-גויסעסן אָנפאלער,
ער האָט זיך באַפרייט פון זינע שוין צונויפגעקאָרטשעטע פינגער, אופ-
געשטעלט זיך, אריינגעגלייכט און געבליבן א מידער שטיין אָנגעשפארט
אָן געלענדער פון די טרעפּ.

דער אָנפאלער האָט זיך א פאָר מאָל אופגעהויבן, זיך געשטעלט
אפ די קני און, ווי א שיקערער, יעדן מאָל צוריק געפאלן, געזעצט אָן
קאלטן אספאלטענעם קאָרידאָר-בריק מיטן קאָפּ... דערנאָך האָט ער אָן-
געהויבן גרעכצן, ברעכנן, ברומען אומפארשטיינדלעכע ווערטער...
זיעמיט האָט אפ אימ א קוק געטאָן מיט עקל און האָט אָפגעקערט
דעם קאָפּ.

גוטערמאן האָט געקוקט אפן מירן זיעמיטן און האָט טאראָטע גע-
האט אפן גאַנצן איינסעק.

דער גויסעס האָט געברומט:

— גע—זע—ע—סן, גע—וויל—דע—עווע—עט... ארויס פו—ו:
שטי—גע—לע... און גא—א—א! מאָ—היל—קא! מאָ—היל—קא—א!
ער האָט נאָך עטלעכע מאָל געזעצט מיטן קאָפּ אָן קאלטן בריק.
ראָזע שוימ האָט זיך באוויזן אפ די גראָבע ליפּן, די אויגן זינע זינע
ארויס פון די נעסטן.

גוטערמאן איז געווען אופגערעגט, זיעמיט — בלאַסן. גוטערמאן
האָט זיך פארהוסט, געווישט דאָס בלוט, וואָס האָט א שפּריצ געטאָן
אפ זיין פאָגעם, ווען ער האָט דערלאנגט דעם אָנפאלער אין שלייפּ. ער
האָט זיך אויסגעזירלט:

— שיידיק ווייסן וואָס דאָ איז פאָרגעקומען.

— גאַרנישט, — האָט געזאָגט זיעמיט. ער האָט זיך אָנגעבויען צום
מעס, ארויסגענומען בא אימ פון די קעלשענעס איין זייגער א גאָלדע-
נעם, א מענערשן, און א צווייטן א קלענערן — א דאמענ-זייגערל און
צירונג.

— און ווו איז דער בראַווינג? — האָט גוטערמאן געפרעגט.

— איך האָב אימ ארויסגעשלאָגן פון האנט, — האָט צופרידן גע-
זאָגט זיעמיט, — ווען ניט, וואָלסטו מער קייג זיעמיטן ניט געהאט. —
ער האָט ווידער א קוק געטאָן אפן מעס — א גיבער! ווען ניט דו,
וואָלט איך זיך מיט אימ ניט כפראוועט...

גוטערמאן האָט געשמייבלט. ער איז צוגעגאנגען צו זיעמיטן, האָט
א קוק געטאָן אָפּ די צירונג און האָט אויסגעשפּיגן.
זיעמיט האָט זיך געטאָפּט פּאָר אַזוי, דערפּילט אַ קלעפּיקע פּלי-
סיקעט און דערזען אָפּ די פּינגער בלוט.
— פּאַרווונדעט. איך אַזוי, איך מוּשגל...

איך קאָרדירט דו האָט אַ פּאַך געטאָן מיט זינג פּליגל דער טויט. די
גראַבע מויער-ווענט זינגען געוואָרן נאָך דיקער, דער אַספּאַלט — קעל-
טער און שטומער.

רויטע טראַפּנט האָבן געטריפּט אָפּן ווייסן קאַלכ און האָבן זיך
לאַנגזאַם צוגריפּענאַסן אין אייג פּאַרמלאָזן, בלוטיקן פּלעק.

*

זיעמיט האָט זיך שוין געהאַט געלאָזן אַהאַפּ צו די טרעפּ. נאָך
באַלד האָט ער זיך אַ קלאַפּ געטאָן אין שטערן און זיך אומגעקערט
צוריק:

— אָט אַ קאַפּ, געוואָלט אוועק מיט די שמאַכטעס. — ער האָט
ארויסגענומען די צירונג פּונם קעשענע און איז געבליבן שטיין מיט
אַן אָפּענער האַנט.

— וואָס טוען מיר מיט דעם?

— מירן דאָס אָפּגעבן. עס קאָן דאָך נישט זיין, און אלע איך שטוב
זינגען טויט.

פּונ אַ שכינישער טיר האָט זיך ארויסגערוקט אַ בלאַטהאַריקער
קאַפּ מיט אַ בלאַסן, דערשראָקענעם פּאַנעם. אַ יונג מיידל האָט מיט
אירע בלויע אויגן געבלאַטהעט אַיבערן קאָרדירט, זיך אָנגעשטויסן:
אָן דער לוישע בלוט און זיך געוואָרפּן צוריק. גוטערמאן האָט זי אָפּ-
געשמעלט מיט אַ פּראַגע:

— וועט איר נישט אזוי גוט זיין זאָגן, ווער זינגען זיי?

דאָס מיידל האָט זיך געסטארעט נישט קוקן אין יענער זייט, וווּ עס
איז געלעגן דער מעס. זי האָט אַ צוק געטאָן מיט די אַקסלען און
געפרעגט:

— וועמען מיינט איר? די אָנפּאַלער?

איר גאַנצער קערפּער האָט געציטערט.

— ניין, איך מיינ די, אפּ וועמען מע איז אָנגעפּאַלן.

הינטער דעם מיידל האָט זיך באַוווּזן אַן אלטיטישקע. איר פּאַנעם
איז געווען אַ קעזישער, איינציקע הערלעך האָבן געשטעקט אפּ דער

אויבערשטער ליפ, און האָבן זיך צעלייגט ווי קופּקעלעך מאַכ אפּן
צעקנייטשטן געזיכט.

— זיי זינען יודן, די, אפּ וועמען מע איז אָנגעפאלן, — האָט
זי אויסגעשטאַמלט מיט איר אָן ציינערדיקן מויל.

זי האָט באַטראַכט די צוויי מידע סאָלדאַטן פּונ קאַפּ ביז די פּיס
און האָט זיך געווענדט צום מיידל:

— יוליע, שטיי ניט דאָ.

זי האָט דערזען די צירונג, וואָס באַ זיעמיטן און האַנט און האָט
צוגעגעבן:

— זיי האָבן געהאַט אַ יווועליר-געשעפט. — מיט צאַפּל פּונ אירע
אַלטע, שוועמל-אַרטיקע, אויסגעדאַרטע ליפּן האָט זי געשטאַמלט: —
איר וועט דאָס אָפּגעבן?
— ווי דענן?

— קלינג אָן, יוליע. עפּשער איז עמעצער געבליבן לעבן.

יוליע איז געוואָרן שטאַרקער באַ זיך, זי איז ארויס פּונ טיר און
האַט פּאַהררייט אזוי איר קאַפּ, און איר קינ האָט זיך געגלייכט מיטן
אַקסל. זי האָט ניט געקוקט און יענער זיט, וווּ בלוט האָט געפלייצט,
זי האָט געמאַכט דריי טריט אין אַ זיט און איז צוגעגאַנגען צו דער
טיר נומער דריי.

ביידע סאָלדאַטן זינען אויך צו גאַענט צו דער טיר און געבליבן
שטיין.

דאָס מיידל האָט געזאָגט:

— פּא זיי איז דאָך נאָר פּאַהאַן און אַלטער פּאַטער, אַרקאַדי סאָ-
לאַמאַנאָוויטש און זיין טאַכטער אַנאַ אַרקאַדיעוונאַ. די מוטער אירע
איז געשטאַרבן פּונ אַ האַרצ-אַטאַקע. זי האָט זיך דערשראָקן פּאַר די
אַנפּאַלער...

— ווענן? — האָט גוטערמאַן גיט פּאַרשטאַנען.

— דאָס איז שוין דער צווייטער מאָל, און מע פּאַלט אָן אפּ זיי.
יוליע האָט מיט פּאַהרראָס געקרימט די ליפּן. זי האָט ווידער גער-
דריקט דעם עלעקטרישן גלעקל, זיך געבידעשט, וואָס מע עפּנט גיט:
— באַ זיי איז דאָך פּאַהאַן אַ שטובּ-מיידל, גיט שוין זשע האָט
מען זי אויך געהאַרגעט?

פּונ די פּאַרענטשעס אפּן דריטן שטאַק האָבן זיך דערטראַגן רייד:
— אָט דאָס זינען העלדן, עמעסע מענטשן-פּריינט.

זיעמיט האָט פאָריסן דעם קאָפּ, דערזענ איינעם אינ אַ סטודענ-
טישן היטל און האָט אָנגעהויבן שמייכלען.

גוטערמאן איז געווען אומגעוולדיק. ער האָט געהאלטן אין איין
קוועטשן די קנאָפּקע פון גלעקל און האָט אַרײַנגעקוקט טיפּ אין פּאָ-
נעם דער בלאַנדער יוליענ. זי האָט זיך גערויטלט.

— ווי מייגסטו, גוטערמאן? — האָט ואים געטורקעט זיעמיט, —

מיר קאָנען דאָ ניט לייגן די וקעפּ, ווי „עמעסע מענטשןפּרײַנט“?

— איך געדענק ניט... דוכט מיר, אייך באַראַבאן האָב איך ארויס-

געלאָזן איך דער ריכטונג, וווּ איך האָב געזען דעם איריאָט, אָבער זי
האָב איך געטראָפּן, ווייס איך ניט.

— עפשער גאָר דערהארגעט די פרוי, וואָס מיר האָבן זיך געלאָזן

ראטעווען?

— און איך מיינ, ואו דער מעהדער איז טויט, אָדער שווער פאר-

ווּנדעט... — גוטערמאן האָט ניט געגלייבט אין זיעמיטס פאָרגעפיל.

די אלטיטשקע איז ניט אָפּ פון איר האלב-אָפּענער טיר. יוליע האָט

אָנגעקוקט ביידע סאָלדאטן און איז געשטאנען דערשראָקן.

ענדלעך האָבן זיך פון הינטער דער טיר דערהערט קרעכצן, שוועדע.

זיעמיט האָט אָנגענומען יוליענ פארן עלנבויגן, אָפּגעפירט פון טיר,

געשטעלט אין אַ זיט. אליין האָט ער ארויסגענומען דעם גאַנצן און

געהייסן דאָס זעלבע אויך טאָן גוטערמאנען:

— מירן זיין גרויט אפּ יעדן פאל. אויב ס'איז דער מעהדער —

זעצ איך הארצן.

זיעמיט האָט אָנגעשפּיצט די אויערן.

דאָס מיידל האָט זיך אזוי דערשראָקן, אז זי האָט מיט איר גאַנצן

קויעך געשרייען:

— עפנט, אונא אַרקאדיעוונא, דאָס בינ איך, יוליע, אייער שכינע,

גוטערמאן מיט זיעמיטן זינען אָפּגעטראָטן דריי שפּאַן צוריק און

געבליבן שטיין בא דער טיר. די אלטיטשקע האָט ניט אופגעהערט

רופּן צוריק איין שטוב דאָס מיידל.

די טיר האָט זיך געעפנט לאנגזאַם. עס האָט זיך באוויזן אַ צע-

שויבערטע פרויענגעזשטאלט. ס'איז ניט געווען צו דערקענען דאָס

מיידל, וואָס האָט אזוי העלדיש געקעמפט אפּן באַלקאן. איר פּאָנעם

איז געווען צעבליט, די האָר צעשאַטן, און די האלב-אַנטבלויזמע

הענט — איך בלאָע פלעקן.

זיעמיט האָט דער ערשטער געמאכט א טריט און געפרעגט:

— דער מערדער איז טויט?

— די מערדער האָבן אים דערשטיקט, — האָט זיי צעדולט אָפּגע-
ענטפערט אַנא אַרקאדיעווא און אָנגעשטעלט אירע שווארצאפלעג אפ
די צוויי סאָלדאטן.

— מיר פרעגן, צי איז דער מערדער טויט, — האָט איבערגע-
פרעגט גוטערמאן.

זי האָט ניט געענטפערט.

ביידע סאָלדאטן האָבן זיך געלאָזן אין קאָרידאָר מיט אָנגעלאָדער
נעם געווער, גרייטע יעדע רעגע צו שיסן. אַנא האָט זיי דורכגעלאָזן
פאָרויס. אירע שלאַנקע הענט האָט זי אַרויסגעוואָרפן אפּווער, ווי זי
וואָלט געוואָלט וואָס אָנטאפן, ניט דערלאָזן נאָענט צו זיך.

גוטערמאן האָט אַיך ווינקל אָנגעטאפן דעם עלעקטרישן אַנשאל-
טער און באלויכטן דעם הוהכנאנג.

אַנא אַרקאדיעווא האָט אָנגעהויבן קומען צו זיך, זי האָט אָנגע-
קוקט יוליען פּרענטלעכער, דערזען אפּ זיך די צעפליקטע בלוזקע, האָט
זי פארשטעלט מיט ביידע הענט איר נאקעטן ליב.

דאָס פּעקל זאכן, וואָס איז אַרויסגעפאלן פון האנט באַם דערשראָ-
קענעם מערדער, איז געלעגן אַיך א זיט, צום וואנט. אַיך שמאַלן פאס
פון דורכנאנג איז געווען שטיל. אלע פיר זינען געבליבן שטיין.

דער ערשטער האָט דערזען דעם קנויל אַיך ווינקל גוטערמאן. ער
האָט אָנגערירט זיעמיטן פארגרעכטן עלנבויגן, מיטן ווינק אָנגעוויזן:
— אפּאָגעם „אַפּגעריבן“ אים פון דער עהד?

זיעמיט האָט ניט געענטפערט. ער האָט געקוקט צום ווינקל, וואָס
בא דער פארמאכטער האלבער טיר צו אַ מענטשן, וואָס איז געזעסן
אפּ די קני. בא זיעמיטן האָבן זיך די וואָנען אַראָפּגעלאָזן, דאָס מויל
האָט זיך פארקרימט. ער האָט דעם רעוואָלווער ניט באהאלטן. זיי זי-
נען ביידע צוגעגאנגען מיט זיכערע טריט. דער מענטש, וואָס איז גע-
שטאנען אפּ די קני, האָט זיך ניט גערירט פון אָרט.

ערשט איצט האָבן זיי דערזען אַן אָפּן מויל, צעשטשירעטע צייג,
די הענט אַיך פויסטן, דער קודלאטער קאַפּ פארוואָרפן אפּ א זיט.

יוליע האָט זיך באהאלטן הינטער זיעמיטן. אַנע איז געשטאנען
האנט בא האנט מיט גוטערמאנען. דער מערדער איז געזעסן ווי א געז
אַיך א בודיסטישן טעמפל. זיעמיט האָט גרינג אָפּגעאַטעמט, א ריר גע-

טאָגן דעם טויטן פאָרן אַקסיל און אַרבינגעלייגט דעם רעוואָלווער אין
קעשענע. דאָס זעלבע האָט אויך געטאָגן גוטערמאן.

— וואָס, זיך דערשראָקן, קליינע?— האָט זיעמיט געפרעגט באַ יוליען.
— ניין, אזוי... אַ ביסל.

גוטערמאן האָט געקוקט אַפּ אַנען און האָט הויך געזאָגט:

— אַ הונט, אַ רעכט אַפּ אימ!

אַלע פיר האָבן איבערגעלאָזן דעם טויטן מערדער און זינגען דורך
דער האַלב-אָפּענער טירל אַרבינגעלייגט זאל.

זוי זיעמיט איז גאָר אַרבינגעלייגט זאל, האָט ער אַרויסגעלייגט די
צוויי גאַלדענע זייגערס און די צירונג אַפּן גרויסן, קינלעכיקן טיש,
נאָך דעם האָט ער געפרעגט, ווענהאַרדיק זיך צו אַנען:

— וווּ איז אַנער פּאַטער?

אַנע האָט ניט געענטפּערט. זי איז געשטאַנען אַפּ דער זיט שוועל
פּונ זאל, צוגעהאַלטן מיט ביידע הענט די צעריסענע בלוזקע.

— אַנא אַרקאדיעווא, אַנא אַרקאדיעווא! מע פרעגט אַיך וועגן
אַרקאדי סאַלאַמאַנאָוויטשן, — האָט זי צוויי מאָל אָנגערופּן יוליען, —
וועגן אַנער פּאַפּא פּרעגט זיי זיך נאָך...

אַנע האָט אָפּגענומען איינ האַנט פּונ האַרצן, הירטגעפירט מיט
איר אַיבער איר צעקאַליעטשעטן פּאַנעם, זיך אַ קרייז געטאָגן, אָנגע-
טאַפט מיט די פינגער פּאַסמעס האָר, זיי פּאַרלייגט הינטער די אוי-
ערן, אַ ביסטהריקן קוק געטאָגן אַפּ זיך, אַפּ דער בלאַסער יוליען, אַפּ די
צוויי סאַלאַמאַנאָוויטשן, אַ קרעכץ געטאָגן און איז אַפּ.

זי איז צוגעגאַנגען צום אַלמער, אַרויסגענומען אַ בלוזקע און דאָ,
פּאַר אַלעמען, איז די אויגן, אָנגעטאָגן זי אַפּ דער צעריסענער. דאָס
זעלבע האָט זי געטאָגן מיט אַ צווייטער קלייד. דערנאָך האָט זי פּאַר-
וואָרפּן אירע צעפּלאַסענע האָר, זיי צוגעפּאַנגענומען איז אַ פּלאַכט און
פּאַהררייט אַפּ דער פּאַטיליזע.

זיעמיט האָט געוואָלט אוועקגיין. ער האָט געמאַכט אַ פּאַר טריט
און צוגערוקט די זייגערס צו אַנען.

יוליען האָט איצט געקוקט פּריי אַפּ גוטערמאַנען און האָט ניט אָפּ-
געווענדט אירע בליקן פּונ זינגע צעהיזטן פּאַנעם.

אַנע האָט אַ קער געטאָגן מיט אירע ווייסלעך, אַ ביס געטאָגן די
אויבערשטע ליפּ און האָט זיך אָפּגעקערט פּונ די זייגערס און די
צירונג.

דער צעבראָכענער קרישטאָלענער קריגל, די אויסגעזעצטע שפיגל-
טאפליעס פון דער שיפאָנירקע האָבן געשרייען מיט שערבלעך. די נאָכ
ניט אופגעשטעלטע שטולן האָבן באוויזן די לינקע זייטן פון געזעסן.
— מיר גייען — האָט זיעמיט אָנגענומען גוטערמאנען פארן האנט.
— אַנע אַרקאדיעווע, זיט געזונט, מוטיקט זיך, — האָבן ביידע
סאָלדאטן געזאָגט.

זיי האָט קיינער נישט באַגלייט.
יוליע האָט נאָר צוגעשאַקלט מיטן קאָפּ און האָט זיך דערשראָקן
ווי איז דעם מאַכענט, ווען זי האָט פון איר טיך דערזען דעם בלוט-
פלעק אפן בריק און דעם טויטן קערפער פון ערשטן מערדער.
ביידע סאָלדאטן זיינען פארבליבן דעם אָנפאלער, וואָס איז געלעגן
איז ווינקל, און האָבן אָפגעשפּנט די טיר... דער קאָרידאָר איז געווען
אוינגעהילט אין שלאָפּ.

די צעשראָקענע אינוויינער זיינען געשטאנען אפּ די באלקאָנען. זיי
האָבן אלע געוואָלט וויסן:

— מיט וואָס האָט זיך געענדיקט?

— איז דאָרטן עמעצער געבליבן לעבן?

גוטערמאן און זיעמיט האָבן נישט געענטפערט.

אָפּגייעדיק עטלעכע טריט פון הויז, האָט זיך גוטערמאן אָפּגע-
שטעלט און האָט איז זיקאָרן פארצייכנט דעם נומער פון הויז.

— יאָ. מיטן באַנדיטיזם וועט מען מוזן פירן אַ שווערן קאמפּ...

וועגן דעם האָבן געטראכט ביידע.

ק א פ י ט ל VI

זיי זיינען געגאנגען מיטן בולוואַר, מיטן מאַסקווער טווערסקאָי
בולוואַר.

אפּ בולוואַרן האָט זיך געטריקנט דער פּיכטער זשוויר, ביימער
האָבן אונטערהגעשטעלט דער זון זייערע שטייפּע, אונטערהגעשאַרענע
טשוּפּרינעס.

פון ביידע זייטן בולוואַר, אפּ שמאַלע, לאַנגע בענק האָבן גערוט
עלטערע מענטשן, מיט ווייכע מיילער געקייט די פארגאנגענע יאָרן,
געזשמורעט די אויגן אפּ דער יוגנט. קינדער האָבן געשפּילט אפּן זאמד.

זיעמיט מיט גוטערמאנענ זינענ פארבינגעגאנגענ די קינדער.

די פערדעם, וואָס האָבן זיך געצויגן פונ דער טראגעדיע, וועלכע
איז פאַרגעקומענ איז לעסנאָי געסל נומער אכצן, האָבן זיך מער ניט
נאָכגעשולעפט, דער קנויל פונ בילדער האָט זיך אָפגעקליקט העט ווייט
צוריק.

— א ציט אָן א ציט, א מאכט אָן א מאכט. וואָס, זיעמיט?

— און איך בין איצט מעקאנע אָט-אָ ווי קלוינע פעמפיקלעך —

האָט זיעמיט געזאָגט.

זיעמיט האָט געהאט א ינגעלע און ער האָט זיך איצט באזונדערס
פארבענקט נאָך איך, וועג ער האָט דערזענ קינדער.

— פארוואָס איז איצט ניט דער פינפטער יאָר? — האָט זיעמיט

געפרעגט גוטערמאנענ, — איך בין געווענ יונג, איך בין געווענ...

— ווייל דער פינפטער איז געווענ מיט צוועלפ יאָר צוריק, —

האָט איך ניט דערלאָזן ארויסזאָגן גוטערמאנ, — און וואָלט ניט גע-
ווענ דער פינפטער — וואָלט אויך ניט געווענ דער זיבעצעטער.

— אָבער איך וואָלט דאָך געווענ יונגער מיט צוועלפ יאָר? איך

וואָלט דאָך איצט געהאט א באגאזש סאכאקל פונ צוויי און צוואנציג
יאָר...

— ווי קאָן דאָס זיין, — ביסט דאָך געווענ איך מיליטער?

— איך האָב פארגעסן, איך בין אינדערעמעסן אלט געווענ אכצן,

נאָר נאָך מיין „לינקע" * פאס בין איך אלט געווענ צוויי און צוואנ-
ציג... — ער האָט אָנגעהויבן שמייכלענ — איך וואָלט געקערט א

וועלט...

— און איצט וועט זיך די וועלט אליין קערן?

ביידע האָבן גאָרניט באמערקט ווי זיי זינענ ארויס פונ בולוואר.

*

געדכיטע שאַטנס האָבן זיך אראָפגעלאָזן פונ פילשטאָקיקע מויערן.

אין שווארצען סאמעט פונ אַוונט האָט זיך דער סופיט פונ פאלאטע

אופגעהויבן, זוי ואפ פליגלען, און איז אוועק ווייט, ניט צו דערלאנגענ

מיטן אויגן. די ווענט צעהוקן זיך...

אין גוטערמאנען צעהיצטן מויעך האָבן גיך אופגעלעבט די בילדער

פונ פארוואַנגענעם טאָג. ער זעט:

...אָט קריכן די גליקע אויגן פונעם ערשטן אָנפאלער, זיי רייסן

* א „לינקער" פאס — א פאלשער.

זיכ פונ זייערע נעסטן, זוכן אינ אלע זיטן, מאַנען און פארציען זיכ.
עס עפנט זיכ, שווארצ ווי א טהאָם, די ווונד אפן שליופ...
הענט טאפן דעם ארום, כאפן פולע הויפן, פארקלאמערן די פינ-
נער אינ פויסטן ואונ זעצן אינ אספאלט...

אנא ארקאדיעווא איז פאר אימ געשטאנען.
מיט שטייענדיקע, פארקילטע, אויסגעליידיקטע אויגן האָט אימ
ארויסגעשטעקט א צונג די פלאקס-האָריקע יוליע.
בא דער טיר איז געזעסן דער צווייטער מערדער. זיין ווונד האָט
ארויסגעלאכט פונ דארן שליופ מיט דינע בלוט-אַדערלעך, און זיין קאָפ
איז געווען ווי די קוטניצע פונ א שעפס.
שערבלעך פונ וואסער-קרוגלעך האָבן זיכ גערוקט איינע צו איינע,
געוואָלט ווערן צוריק גאנצ, און די שטיקלעך שפיגל האָבן געשפילט
מיט דער זונ, ווי רינענדיקע וואסער-שטראַמען, וואָס פאלן באַרג
אראָפ...

*

אופגעטאפּט האָט ער זיכ אזויגער זעקס אינדערפרי, ווען די שוועס-
טער איז געקומען מעסטן די טעמפעראַטור.
פאַסטניקאָוו איז געזעסן אפן בעטל ואונ האָט אופמערקזאם גע-
הירט זיעמיטס דערצוילונג וועגן דעם אָנפאל אפן הויז נומער אכצן.
ער האָט א קוק געטאָן אפ זיין האנט-זייגער, זיכ אויסגעווישט די
אויגן און האָט געוואָגט צו זיעמיטן:

— ווייסט, מיין מיינונג איז אזא: די באַלשעוויסטישע פארטיי האָט
איצט באַדארפט זיכ געמען פאר דער אופגאבע צו באַקעמפן די
אנארכיסטן, איצט, באַם פארשארפטן קאמפ פאר. מאכט, ווען אונדזערע
פיינט נוצן אויס יעדע געלעגנהייט צו פארשווארצן אונדז אינ די
אויגן פונ די מאסן, ווען זיי רופן אָן די באַלשעוויקעס מיט די לעצטע
ווערטער, ווי „רויבער“, „אנפאלער“, „באַנדיטן“.
זיעמיט האָט אימ געענטפערט:

— אונדזער שמעלונג צו די אנארכיסטן ווייסטן און די באַנדיטן...
די אופגאבע צו באַקעמפן דעם פאנדיטיזם קאָן זיכ שטעלן פאר דער
רעוואָלוציאָנערער פארטיי פונעם ארבעטער-קלאס ערשט רעמלט, ווען
זי וועט זיין בא דער מאכט...

ער האָט דערזען, ווי גוטערמאן האָט אָנגעשפּיצט די אויערן, אינ
האָט אימ געפרעגט:

— וואָס, וואָלסט היינט זיידער געטאנגען אפ אזא שטיקל ארבעט?
פאסטניקאָוו האָט געשמייכלט.

— גיי שוין, גיי, איך האָב זיך נאָך פון נעכטן ניט אויסגעטשו
כעט, אָבער דאָס מיידל ווילט זיך מיר זענן...

— וויפל ביסטו אלט, גוטערמאן? — האָט פאסטניקאָוו געפרעגט.

— פינף און צוואנציק מיט א האלבן, גענוג פאר דיר?

ק א פ י ט ל VII

גוטערמאן האָט אונטערהערקט זיין רעכטע האנט אונטערן קישעלע,
ארויסגענומען פון דאָרטן צוויי קאָנווערטן. ער האָט פאמעלעך ארויס-
געשלעפט זינטעלעך פאפיר, ארויסגעריסענע פון א העפט, באשריבענע
מיט א כימישן בלוישטיפט.

— דאָס איז פון א באַכער, וואָס האָט זיך אויסגעשליפּט איך דער
מילכאָמע. פריער א נאָווער, סענטימענטאלער דאָחפישער פויער, און
איצט אַרױענטירט ער זיך שוין אינעם פאָליטיק. — מיטן ברייטן אַרבל
פון זיין העמד ווישט גוטערמאן רעם שווייס פון זיין שטערן — איך
וועל אייך באלד לייענען, וואָס דער באַכער שרייבט.

גוטערמאן האָט זיך האלב אופגעזעצט.

— הערט:

„סטאָכאַר. צוואנציקסטער מארט, טויזנט זיין הונדערט זיבעצעטער
יאָר. אפ א גייער פאָזיציע.“

גוטערמאן! שוין באלד א כוידעש ציט, אז דער דיטש האָט אונד
באשאַסן (אפ דער אלטער פאָזיציע) מיט כימישע גראנאטן. איך בין
יענעם וטאָג געווען געפאָרן נאָך דער פּאַסט, געדענקסט, מיסטאָמע.
סערהייט איז געווען מיטן קאָמאנדיר אפן פונקט, די שרייבער האָבן
מיר דאָס געזאָגט.

זוכע לעבט. סערהייטעו לעבט אויך, נאָר דו ביסט גיטאָ...“

גוטערמאן האָט דערשלינגען א זיפּ, געזאָגט: — עפעס א פאר-
מעקט וואָרט.

„...ווען איך בין געקומען צוריק, האָב איך דיך שוין ניט געטראָפן.
קאָנסט זיך פאָרשטעלן ווי איך האָב זיך דאָס דערפילט, ווי מיר האָט
ווי געטאָג און געקלעמט דאָס הארץ. זעמליאק מינער, מיטן בעסטער
פריינט... איבער דריי יאָר אויסגעוואלגערט זיך מיט דיר ווי די וועלט

הָאָט אַז עס: אויסגעקומען אָן אַ שיר בלאָטעס, געהונגערט, ניט דער-
שלאָפּן... איך האָב זיך דערמאָנט, ווען מיר זינען אַרײַן צום ערשטן
מאָל אין מיזערעכ־פּרײַסן... ווי ווירן וואָס זיך געטײלט מיט דינע לעצטן
סוכאר, ווי דו פלעגסט אָפּגעבן דעם לעצטן שטיקל צוקער די דײַטשקעס
פאר זייערע קינדער..."

— ער איז אַ ליריקער דינע כאַזער, — האָט זיך אָנגערופּן פּאַסטי-
ניקאָוו.

— ניין, ער איז טאַקע געווען סענטימענטאַל, — האָט אים פאר-
טיידיקט גוטערמאַן, — אָבער די מילכאָמע האָט דאָס פּונ אים
ארויסגעשלאָגן. איך וועל ליינען ווייטער:

„...איז ווען איך בין געקומען אַפּ דער פּאַזיציע און האָב קומען
קיינעם ניט דערוואַסט, די האַרמאטנ־שטאַמען זינען אויך געווען פאר-
זשאַווערט, בין איך צוגעפּאַרן צום רעזערוו, דערזען דאָרטן פארשלאָ-
גענע טרוםגעס... (פּונ די פּרעטער, וואָס זינען פאַרבליבן פּונ די
שטאַלן)... האָבן זיך באַ מיר אונטערגעזעצט די פּיס, זוי קלעצלעך
זינען זיי באַ מיר געוואָרן. איך האָב זיך אָנגעהויבן נאָספּרעגן באַ
די שרייבער, צי ביסטו אויך פאַראַן צווישן די טײַטע — האָבן זיי מיר
מיט אַ האַלבן מױל געזאָגט:

— אַפּ דער באַטאַריי איז איצט קיינער ניטאָ. אין שפּיטאַל האָט
מען אָפּגעפירט מוכען.

— ניין, אין אַקאַלאָדאָמ און מוכע, — האָט געזאָגט דער יונגער
פּאַר־שרײַבער, — אין לאַזאַרעט האָט מען אָפּגעשיקט: גוטערמאַנען,
כוואַראַסטאַוו, אישטשענקאָן, גניליאָקאָוו, סיליטשעוון און נאָך אַי-
נעם, פאַרזעסן...

און ווי סערגיעוו איז געען, האָב איך ניט געוואַסט. אַפּ דער
באַטאַריי איז ער ניט געווען. איז יואָס, מיינסטו, האָב איך געמאָג?
איך בין אוועק צו אונזער שוועגער און בין דאָרטן אָפּגעזעסן אַזוי
בין טאַג. מיר איז געווען אַזוי אומעטיק. אין שוועגער איז דאָך קיי-
נער ניט געווען כּוּצ מיר. בין איך געזעסן אַפּ דער ערד. מיר האָט
זיך געדוּכט, אַז איך האָב מער אַפּ דער וועלט קיינעם ניט. אין די
ווינקלען האָבן מיין געגריזשעט דינע אלטע שטיוול, אַפּן האַרצן איז
מיר געווען מאָדנע: פּוסט, ווי אַ פאַרלאָזענער דאָרפ. איך האָב זיך
אַזוי דערוואַרטן בײַן סערגיעוו איז געקומען צוריק פּונ שטאַב, וווּהיינ
מע האָט אים געשיקט מיט אַ פּאַקעט. ביידע האָבן מיר... ניין, מיר

האָבן ניט געוויינט. סערהגייעווי האָט גאָר צוגעמאכט די אויגן און איך
האָב געקוקט לאנג אפ דעם אָרט, וווּ די פלעגסט שלאָפן...
גאָר, טייערער, די לעבסט, און זאָל זיין איצט גענוג צו טרויערן.
אַבער פונטוואנען ווייס איך דאָס, טרעפּ?

עס איז פאַרגעקומען אזוי: איך פאַר מיטן אַבאָז פון קוכאצקאיא
וואָליא, מיר האָבן געפירט האָבער, וואָס איז אָנגעקומען מיט דער קאָ-
לייקע. מיר זינען שוין געווען באַם סאַמע דאָרפ, ווען מיר האָבן אָנ-
געיאָגט א פּעכאַטינעצ, וואָס האָט קוימ זינען פּיס געשלעפּט. ער בעט
בא מיר, איך זאָל אים לאָזן א ביסל אונטערפאַרן:

— זעמליאטשאַק, פיר אונטער, — בעט ער זיך בא מיר, — עס
גייען מיר אויס די קוויכעס.

— זעצ זיך, — האָב איך אים געעהייסן. זיך אָפּגעלערנט פון דיר.
הינט איז גאָר אנדערש. פאר די אָפּיצערן האָט מען ווייניקער אָפּשני-
ווי פּריער...

— ואהא, האָט זיך דערפרייט פאַסטניקאָו, — וואָלד, וועלן מיר
הערן, וואָס עס טוט זיך אפ די פּאַזיציעס...
נוטערמאן ליענט:

„פיר איך אים אונטער, דעם פּעכאַטינעצ. ער זיצט אפ דעם לעצטן
וואָגן און איך פאַר בא זיין זינט. מיר ווילט זיך וויסן, וואָס הערט
זיך אין רוסלאַנד, פונטוואנען קומט ער, צי ער איז געווען אין
אורלויב.

— ווי דענן? — ענטפערט ער מיר מיט ווייטעק, — אוואדע, מע וועט
דיך לאָזן אין אורלויב. מיינסט אוואדע, אז עס איז געוואָרן פּרייהייט,
איז אנדערש געוואָרן? „דאָרטן“ איז ווי עס איז געווען, מע הלומעט
זיך איבער אן אונדזערונג ווי פּריער. לעבט ניט אין באַלעם. די זעל-
ביקע באַלעבאטימ, ודי זעלביקע הינט, ווי פּריער... זיי פאריירן אונדז
גאָר די צייגן... אַט זע, מיך האָט מען ניט געלאָזן זיך אפּילע זען מיט
מינע היימישע, גלייך צוריק אפ דער פּאַזיציע געטריבן.

— ביסט, הייסט דאָס, געווען איך א לאזארעט? — פּרעג איך
בא אים.

— אוואדע, — ענטפערט ער, — איך ברויאנסק. געמיינט, מע האָט
אראָפּגעוואָרפן דעם קייסער, וועט טאקע אפּאנעמעסן ווערן בעסער.
ערשט וווּ, ווען... נעמען זיי דיר איינ די קאפּאַרע. וועסט גלייבן,
נוטערמאן, כאַטש איך גלייב איצט ניט איין גאָט און איך האָב אפּילע
אין אַנהייב קרוגן אין אים אונטן ניט גאָר געגלייבט, גאָר דאָס מאַל זע

איב, אז מיר איז געווען באטערט צו דערוויסן זיך, וווּ דו פיסט. איב
פרעגן אימ: דו ווייסט ניט, ניט באגעגנט אזא... איב מאָל אימ די
וויקס, דינע פּאַנעם, אז דו ביסט פארסאמט מיט גאזן... איז וואָס
מיינסטו? דער סאַלדאט הייבט זיך אויף פונ די זעקלעך האָבער.

— ער, ער, אוואדע ער! — דאָס איז דער ייד, וואָס האָט ניט
געקאָנט, מע זאָל לייענען, „אַטשע נאש“ צו ווארמעס... גראַט-מאן, צי
ווי הייסט ער?

— גוטערמאן, — האָב איב אימ פארויכט. אזא קעסן א פּאַבער...
ניט האָב מיר פארויבל.

— אוואדע ער, — האָט ער מיר געזאָגט אונ האָט שוין אליין מיר
דערציילט, ווער דו ביסט. ער האָט מיר אפילע דערציילט, אז דו האָבסט
געשריבן בריוו די קאלמוקן, צי די קירגיזן... אָט ווי מע דערווייסט זיך
וווּ א מענטש געפינט זיך. וועג איב בינ געקומען אפ דער באטארי
אז האָב דערציילט סערגייעווי, איז ער געווען זייער צופרידן. איצט
איז ער שוין ניט אפ דער באטארי, ער איז אינ בריגאדע-קאָמיוטעט
דער פּאַרוזיער. ער טרעט ארויס מיט רעדעס אונ איז זייער אָנגענוג
מען בא די סאַלדאטן. בא די אָפיצערן, פארקערט, איז מוכע מער אָנ-
גענומען, מוכע לעבט, דער שער כאפט אימ ניט. וויזט זיך ארויס, אז
אפן דעכטן פלאנג האָט וויניקער פאלכאפט דער ווינט אונ האָט ניט
אזוי פארסאמט ווי אפן לינקן...

אפ דער באטארי זינען פרישע סאַלדאטן, ערשט פונ די שטעט
געקומענע, זיי זינען אפ דער פּאַרוזיע קיינמאָל ניט געווען. איז מיט
זיי א מעכניע: זיי האָבן מוירע פאר אונ אייגענעם שאָס. ווער רעדט,
ווען דער דיטש פארשיט מיט שראפנעלן אונ מיט גראנאטן, איז פרעגן
ניט... אָבער זיי זינען אלע גוטע בעוורע. זיי הערן ניט אויף צו שרטי-
ען, אז מע דארף שוין ניט מער קיינ מילכקאָמע, אונ ווער דארף זי
האָבן? זיי ריידן צו די פעכטאָטינער, אז זיי זאָלן זיך ברידערן מיט די
דיטשן. אונ די דיטשן האָבן זיך אויב מיט דער קורענק אָנגענומען.
זיי ווילן שוין ניט גיין אינ אטאקע, זיי שרטיען שוין: „מי ברידער, מי
האכשטי קרעסטיאן“... מע גייט איינע צו די אנדערע אינ די שוץ-
גראַבנס...

אויב דו פילסט זיך געזונט, שרטיב אָנ. שרטיב, ווען וועט זיך טא-
קע אינדערעמעסן ענדיקן די מילכקאָמע. ניטאָ שוין קיינ קויעך איבער-
צוטרעגן דעם אומעט. דאָ איז איצט אזא בלאָטע, אז ס'איז ניט
מיטן פור אריבערצופאָרן אונ ניט צופוס צו גיין. דער דיטש האָט

אונדז געהאט גוט אָנגערײבן די זײַטן און מיר זײַנען אָפּגעטרעטן צוריק אפּ צונאַנציק וויאָרסט. איז ווידער אויסגעקומען צו גרעכע שוואַרצבאַנען. דאָס איז דאָס נײַט פּאָן די גרײנגע זאַכען וואָסער באַווײַזט זײַך אפּ א האַלבע ארשיי פּאָן דער ערד. פּאָט דײַטש איז אַיבערגעבליבן מאַניע- ווײַטש און די האַלע אָבאַזאָן, אַמוניציע, סקלאַדן—דאָס איז האַלע באַ אימ...

קאָבעלײַען איז געשטאַרבן. פּריקאַטן האָט מען צוגענומען אינ א לאַזאַרעט גלײַכ מיט דיר, ער איז נאָך נײַטאָ. געבליבן איז נאָך דער קאָמאַנדיר, וואָס קוקט אפּ קײנעם נײַט. ווי אַ שעלטנדיקע שוויגער, הערט ער נײַט אױפּ צו בורטשען. פּאַראַן נאָך אַ פּאַרוטשיק, אַ נײַער, ער הערט זײַך צו, וואָס די סאַלדאַטן זאָגן. אָט ווען דו וואָלסט איצט געווען דאָ, וואָלסטו געוויסט, ווי צו באַהאַנדלען אַן איניען. די טעג האָט זײַך אפּ דיר געפּרעגט אַן אַהדינאַרע צו פּאָן דער דרײַ-אַונזיבעציג-סטער דיוויזיע, זײַך פּאַמיליע איז סלעפּקאָוו. געדענקסט אימ? ער האָט געבעטן, דו זאָלסט זײַך מיט אימ אַוּפּשרײַבן. נו, פּרודער, פּאַרבלײַב געזונט. בעסער זײַך.

עכ, ווי מיר ווילט זײַך איצט זײַך אינ אַ שטאַט, און מיר ווילט זײַך טאַקע אױך זעען זײַך מיט דיר. אַמע זאָגט דאָ, אַז אַז אַז אינ רוס-לאַנד טוט זײַך אַ גוואַלד וואָס.

דײַך בעסטער פּרײַנט

מײַן קאַל קאַל אַרד.

גוטערמאַן איז געווען פּאַרמאַטערט און האָט זײַך געלייגט. פּאַסט-ניקאָוו האָט געזאָגט נאָך אַ פּאַזע:

— נאָכן בריוו נאָך, טוט מען אפּ דער פּאַזיציע עפעס יאָ... און דיר, גוטערמאַן, וואָלסט איך געראַטן היינטיקן טאָג אַפּלינג: נאָך נעכט-טיקער היליאַנקע וועט דאָס דיר נײַט פּאַרשאַטן, פּיסט זײַער אָפּגע-שוואַכט און דו האָסט אַן אויסזען פּאָן אַן אָפּגעשווינדענער, האַרער שעפּס.

— ווי אַ מײַז פּאָן זײַערמיליך, — האָט זײַך זעמיט געוויצלט.
— אױך דו פּיסט מיר טאַקע אזאַ גוטער פּרײַנט, טאָ זײַך אַזוי נײַט, שיק מיר עמעצן צו פּאָן דעם הײַז נומער אכצן וואָס דאָ אינ געפּל.
— וואָס הייסט „עמעצן“? זאָג, אַז דו ווילסט, עס זאָל צו דיר קור-מען די בלאַגנדיטשקע וויליע?

— נײַן, — האָט אָפּגעענטפּערט גוטערמאַן, — מיר אַרט נײַט, אַז עס וועט קומען אַנאַ אַרקאַדיעווע.

בא זיעמיטן האָבן אַ בלאַנק געטאָגן די צייַן. ער האָט זיך צעלאַכט
און איז מיט פּאַסטניקאָוו ארויס פון דער פּאַלאַטע.

*

גוטערמאנען האָט אַ וואַרטערן ארעטערטאָגן אַ פּאַר פּענעצלעך
וויסן אַרויט, אַ האַלבע גלאָז מילכ און אַן איי. גוטערמאן האָט זי ליב
געהאַט פאַר איר איינפאַכקייט.

— וואָס עפעס איינ איי? — האָט געפרעגט גוטערמאן.

ער האָט באַקומען אַ בייזן ענטפּער:

— מאָרגן וועט וואַדע קייַן ברויט אויך ניט זיין. איך גאָנג
מאַסקווע הונגערט מען.

— ווי, די ריכטע אויך?

— און מע דאַכירט דאָך די מאַגאזינעס.

— איז דאָך ערשט גוט. וועלן דאָך טאַקע די אַרעמע ניט הונ-
גערן... — גוטערמאן האָט געשמיכלט — זאָלן די אַרבעטער אויך
וואָס לעניסן.

— איז דאָס אָבער אַ גאָנג? אזוי וועט דאָך באַ איינעם זיין אַ

סאַך, און באַט צווייטן — גאַרניט?

— און ווי איז געווען, טייעריקע, ביז איצט?

— עפעס אַ מיין קרענק אזא אָנגעפאַלן אפּ די סאַלדאַטן...

— וואָס זאָגט מען דאָרטן? — גוטערמאן האָט אָנגעוויזן אפּן

ציימער, וווּ די האַקטורירן קלייבן זיך צוואַמען, — וואָס זאָגט זיי, זיי
האַבן דאָך געשטודירט?

— אַ קרענק ווייסן זיי טאַקע, — האָט די וואַרטערן געזאָגט מיט

אַ פאַרביסענער ליפּ.

— און וואָס זאָגט איר, מומעשי? — גוטערמאן האָט זיך אופגע-

זעצט, — ווי איז אייער מיינונג?

— פונמינטאָזען האָט געמעגט זיין דער קייסער, — זי האָט גרונט-

לעך, מיט אַ קוועטש אויסגעווישט איר קירפאַטע נאָז — פונמינט-

וועגן... וועמען האָט ער געטשעפעט? ביישער די זיטיקע, די, וואָס

זינען געווען אונטער אימ...

גיטערמאן האָט געלאַכט.

— און די מילכאַמע דאַרף מען? — האָט ער געפרעגט ווי אַן

אויספאַרשער.

— גיין, דאָס ניט. מיין סטעפאניטש איז שוין אויסגעצערט פון
 בענקשאפט, ער אליין שרעכט מיר אזוי...
 — איז גוט, מומע, איר זינט א ווילע פרוי...
 ער האָט א גלעט געטאָגן מיט זינע צופרידענע אויגן איר פולן,
 פעטן פאָנעם.

VIII ק א פ י ט ל

אנע איז געבליבן אליין מיט יוליען. די צוויי סאָלדאטן זינען
 אוועק. אנע האָט זיך געבעטן בא דער דערשראָקענער יוליע:
 — גיי ניט אוועק. איין ווייליגקע, טיערע, נאָר א רעגע.

מיט שווערע טריט איז זי ארינגעגאנגען צו זיך איין צימער, זוף
 אלץ איין געווען מיטן קאָפּ אהאַפּ נאָך דעם באלעבאטעווען פון די
 אָנפאלער. זי האָט אומגעביטן א פאָר טופליעס, האָט שטייפ, אפ
 ארום פארצויגן אירע לאנגע האָר און איז צוריק ארויס.
 יוליע האָט זיך געווענדט צו איר:

— זאָל איך גיין עמעצען פון די שביינימ בעטן אריינקומען?
 פון שרעק זינען יוליעס אויגן ווי פארגליווערט געוואָרן. איר קאָל האָט
 געציטערט.

— דו האָסט מוירע?

אנע האָט אריינגעקוקט דעם מיידל און די צעשראָקענע אויגן, זי
 האָט ניט געוויסט וואָס זי זאָל פריער נעמען טאָג.

— גוט, — האָט געזאָגט יוליע, — איך וועל בלייבן.

זי איז אָפּגעגאנגען און האָט זיך אָנגעכויןגן אופצוהייבן א שטול.
 ווען זי האָט אוועקגעשטעלט דעם שטול, האָט זי אזוי אויסגעמאר-
 קירט, אז זי וועט זאָל פארשטעלן די אָפּצאָסן פון אנעס פאָטער,
 וואָס איז געלעגן, צוגעדעקט מיט א טויך.

ביידע מיידלעך האָבן געקליפן פון דיל די שערבלעך פון שפיגל.
 די צעבראָכענע בלומען-טעפּ און האָבן גערוקט אין אויוועלע. אָפּער
 אָט דערזעט יוליע א רויטע לוזשע, הויכט זיך איר, אז עס איז בלום,
 ציטערט זי אופ. זי וויל ניט וויסן, אז דאָס איז פון דעם צעבראָכענעם
 טיגלער, וווּ עס איז געווען רויטע טיגל, זי ווארפט זיך האַסטיק,
 קינדערש צו אנען, אירע אויגן בעטן; „לאַזט מיך אָפּ“...

אנע דערפילט, ווי דאָס מיידל איז דערשראָקן, מיט אַ ביטערן
שמייכל אפּ די ליפּן זאָגט זי צו איר:
— באלד, הארציקע, איב וועל אָנקלינגען אינ טעלעפאָן, ארויסרופּן
מיליציע.

אנע האָט כרייט אופּגעעפּנט די אנדערע האַלבע טירל, וואָס האָט
געפירט פּונ זאל אינ קאָרידאָר אונ האָט האַסטיק אַ שפּאנ געטאָן.
— קומ אויב אהער, — האָט זי געזאָגט צו יוליענ. מיט איינ
האנט, מיט דער לינקער, האָט אנע געגלעט יוליעס קאָפּ אונ מיט דער
צווייטער האָט זי גענומען דאָס הענטל פּונ טעלעפּאָן-אפּאראט.

— סטאנציע? איב בעט געבן דעם שטאב פּונ דער מיליציע. גוט.
א דאנק... מיליציע? גוט. איב בעט שוין ארויסשיקן מיליציע, איב דעם
הויז נומ. אכצן, אפּ לעסנאָי געסל... מע האָט איב שוין וועגן דעם גע-
קלונגען? פּונ דעם זעלבן הויז? זייער גוט. אדאנק... געוויס איז גע-
שען, ווען ניט וואָלט מען דאָך איב ניט באומרויקט... איר וועט באלד
שיקן? א דאנק. פּאראנ קאָרבאָנעס. עס ליגן פּארוואָפּנטע אָנפאלער.
קומט באלד. ווער בין איב? איינע פּונ די געליטענע. ווייניג נומער
דריי, הויז נומער אכצן, לעסנאָי געסל. וועט איר שוין וויסן? גוט. א
דאנק.

זי האָט אופּגעהאנגען דאָס טריבל, טיפּ אָפּגעאַטעמט אונ ווידער
געקלונגען, אָבער שוין אינ אַן אנדער אָרט. דער טעלעפּאָן איז געווען
פּארוומען.

— אָט וועט קימען מיליציע, — האָט זי געטרייסט יוליענ, — מע
וועט צאָנעמען די מעהדער, זי נאָך רויק.

זי האָט ווידער גענומען דאָס טעלעפּאָן-טריבל. דאָס מאָל האָט
מען זי פּאריניקט, זי האָט גערעדט מיט באקאנטע:
— ווער איז, מישע? אב, אלעקסאנדער? זייער גוט. מישע איז
אויב אינ דער הוימ? מע דארפּ ניט בעסער. צוויי אינ איינ מאָל לא-
דעט מען ניט איינ? עס מאכט ניט אויס. איר וועט בא מיר
ביידע זיינ אָנגעליקטע געסט. — בא איר האָבן זיב געקריימט די ליפּן.
פּונ די ווינקלען אויגן האָבן גערונען טדערן, זי האָט אָבער ניט גע-
וואָלט באווייזן איר שוואַכקייט פּאר יוליענ. — יא, זייער נוצלעכ...
גוט. א דאנק.

זי האָט אופּגעהאנגען דאָס טריבל. פּונ צעשוידן די טעלעפּאָנען
האָט זיב דערהערט א קלונג. אנע האָט אופּגעציטערט אונ האָט אַ קוק
געטאָן אינ ישנער זייט, ווי דער מעהדער איז געווען. זי האָט געזען

ווי זינע הענט זינענ געהאנגענ, ווי דער קאפ איז געווענ פארוואָרפֿן
אפ א זייט...

„האַט דער האָט דאָ,, מיכ" געוואָלט?"...

אנע האָט זיכ צעלאכט מיט א שאַלנדיקונ, ווילדג געלעכטער.
געקאָמעגעפילונ האָבנ זי געטרענג דורכנ זאל צומ באלקאָנ, זיי
האַבנ אָפגעקלונגענ מיט בראזג פונ צעבראָכענע שויבנ, מיט פוסטקעט
פונ לווינגנ, געושימוזשעט מיט מעשענע אונ קופערנע קלאנגענ אָנ
קיכגעשיר. זי האָט געקרוצט מיט די צינג אונ ווילד געשריענ:
— מענוויל!

יוליע האָט זיכ א וואָרפֿ געטאָנ צו איר, ארוםגענומענ, געקוישט
אירע פארטרערטע באקנ, געכעטנ זיכ:
— אניטשקע, ניט שרעקט מיכ, איכ האָב פאר איכ מוירע, הערט
אופ.

אנע האָט פאר זיכ דערזענ דעמ סאָלדאט מיטג בלאיסנ, מאטג פאָ-
נעמ, ווי ער שטייט אָנגעשפארט אָנ טיש אונ קוקט איר גלייכ אינ די
אויגנ... אינ דער רעכטער האנט האלט ער א דעוואָלווער. ער שטייט
הארט ובאמ מעהדער...
„ווער איז ער?"

זי האָט געכאפט די צעפורלטע יוליענ, שטייפגעהריקט זי צו זיכ, מיט
ביידע הענט אָנגענומענ פאר די ואקסלענ, ארענגעקוקט איר אינ פאָ-
נעמ. אונ פונ דעמ, וואָס בא יוליענ האָט געציטערט די אויבערשטע
ליפ, וואָס אפ איר קינדערשער, אנטבלויזטער האלדז האָבנ פול פול-
סירט די ארטעריע-אָדערנ, איז אנענ געוואָרנ לויכ, ווארעמ. אינ איר
האלדז האָט זי דעחפילט אג ענגשאפט, אונ פונ איר מויל האָבנ זיכ
א שאָט געטאָנ ווערטער:

— שווער איז מיר, יולנקע... איכ איינ... איינע.. מיג ברודער..
סיביר פארשיקט... די מאמע טויט.... אינ דער עהד. פאָטער... פאָ-
טער!

טרערנ האָבנ גערונענ איבער אירע צעהראפעטע באקנ....
וואָס לענגער זי האָט געוויינט, אלץ גרינגער איז איר געוואָרנ.
איר מויעכ האָט דורכגעשניטנ א בליע:
„וואָס האָט א מענטש פונ ריכטומ? וואָס גיט דאָס דעמ געפיל,
דעמ פארשטאנד? איז דעג ניט ריכטומ פאר די, וואָס האלטנ, אז די
וועלט איז א קיכ, דאָס לעבנ — א קאָנפעקציאָנמאגאזינ?.. זינענ דעג
ניט גערעכט די נייע מענטשנ, וואָס שרייענ אינ די טעאטערנ, אפ

מארק-בלעזער, אפ בולווארט, בא פושקיןס און סקאבעליעווס דענקטע-
לער: „זאוואָדנ און פאפריקונ — די ארבעטער, פּעלדער און וועלדער —
די פויערומ“...

*

אפ די טרעפ האָבנ זיכ דערהערט גראָבע מענערשע שטימענ. מע
האָט געקלונגענ, און זי האָט געעפנט.

אינ טיר זינגענ געשטאנענ דרײַ מענער ואינ מיליציע-מונדירנ.

— וועד האָט דאָס אימ אוועקגעלייגט? — האָט דער עלטערער אָנ-
געוויזנ אפּן ערשטן אָנפאלער, וואָס איז געלעגנ אפּן ובריקעלע פּונ
קאָרדאָר.

אנע האָט געשווינגנ.

— גיט א זוכ בא אימ אינ די קעשענעס, — האָט ער זיכ געווענדט

צו די צוויי אויבערוקע.

זיי האָבנ זיכ גלייכ א וואָרפ געטאָנ צומ מעס, באטאפט די קע-
שענעס, ארויסגענומענ א שאבטל פאטראָנעס צו א פראווינג, א טינס-
טער מיט געלט.

אנע איז געשטאנענ מיט פארפרעסטע ליפּן, געצוקט מיט די אקס-

לענ, און נאָכ א ווילע דערשטוינונג האָט זי צעפירט מיט די הענט.

— וועגנ דעם מערדערס טויט האָב איכ גיט גשוויסט, — האָט זי
געזאָגט מיט צופרידנקייט.

— דאָס ואיז גאָר גיט שלעכט, — האָט געענטפערט דער עלטערער.

מידג ארײַנ א קוק געבנ, וואָס פאר א קאטאוואסיע איז בא איכ
פאָרגעקומענ.

אנע האָט דורכגעלאָזנ די דרײַ מיליציאָנערן פאָרויס. דער עלטס-

טער פּונ זיי איז שיר גיט אומגעפאלנ אפּן פאק זאכנ, וואָס איז גע-

לעגנ אינ דורכגאנג, ער האָט געמאכט נאָכ א פאָר טריט אינ דער

ריכטונג צום זאל און איז געבליבנ שטיינ וכאמ צווייטנ מערדער.

— וועד האָט דאָס זיי דאָ ואזוי געראָטנ צעלייגט? געניטע הענט!

גיט דערפאר, וואָס זיי האָבנ זיכ גיט צעטיילט? אוואדע אייגענע
כעוורע?

— גיין, — האָט יוליע געזאָגט מיט א שלאכעריקער שטימ, — דאָ

זינגענ אָנגעלאָפּן אפּ די געשרייענ צוויי סאָלדאטנ... איכ האָב אליין
געהערט ווי זיי האָבנ געשאָסנ.

— אז איכ וואָג, געניטע הענט! — האָט מיט צופרידנקייט געזאָגט

דער עלטערער. ער האָט זיך אָנגעפויגט און האָט אָנגענומען פאר די
אקסל דעם מערדער. מיט און עלעקטרישן טאשנלעמפל האָט ער אים
ארנינגעלעכט און פאַנעם, און האָט זיך צוריק אויסגעלעכט:
— א באַזונדער אָנפאלער, א פאַרגעוואלטיקער... ער האָט זיך גע-
ווענדט צו יוליענ:

— גוט געטראָפן אים, אים שלייפ. א שיסער — א כוואט.
— דאָס האָט געשאָסן דער יונגערער סאַלדאט, — האָט ווידער גע-
זאָגט יוליע, — איך האָב אליינ געהערט. ער האָט געזאָגט דעם על-
טערנ: „איך האָב געשאָסן אים זיך ריכטונג... א גאַנצן באַראַכאָן אים
אויס ארויסגעלאָזן“.

דער עלטסטער האָט מיטגענומען די צוויי מיליציאָנערן און אים
ארניט אים זאל.

— איך וועל אָנשריבן א פּראָטאָקאָל, איר וועט אזוי גוט זיין מיר
געבן פאפיר און טינט, דערציילן, וואָס דאָ איז פאַרגעקומען. אינ-
קורצן.

יוליע איז אַרנינגעגאַנגען אים אַנעם צימער, דער עלטסטער האָט
זיך געזעצט ברייט באַם טיש און גענומען שרייבן. די צוויי מיליציאָ-
נערן האָבן דערווייל אַרומגעקוקט דעם כורבן, דערזענן צוויי קוילן אים
אלמער און האָבן געזאָגט:

— ס'איז גוט, וואָס דאָ איז קיינער נישט געווען, זיי האָבן געקאָנט
האַרגענען.

— שטערט נישט, — האָט צו זיי געזאָגט דער עלטערער.
— וועמען האָבן זיי געזאָלט טרעפן? — האָט מיט טרוקענע אויגן
געענטפערט אַנע! — דער טאטע איז געווען טויט. איך בין געלעגן אפ
דער ערד. יוליע, אָט דאָס מיידל, איז נישט מער ווי מיינע א שכינע.
און דאָס שטובמיידל איז אוועק צו גאָס.

— אזוי? — דער עלטסטער האָט זיך אויסגעדרייט מיטן פאַנעם
פון שרייבטיש צום באַלקאָן, — און איך האָב געמיינט, אז נאָר די
מערדער האָבן באַקומען זייערס. איז וווּ איז דער געהאַרגעטער פאַטער
אנערער?

אַנע האָט אים נישט געענטפערט. יוליע האָט אָנגעוויזן מיט די
אויגן אפ דער טיר פון באַלקאָן.

— אזוי? ... איז זינט אזוי גוט, דערציילט. צום ערשטן, הייסט
דאָס, זינען זיי אָנגעפאלען אפ אַיער פאַטער. דערנאָך אפ אַעכ...
איך פאַרשטיי, איך פאַרשטיי... —

ער האָט געשריבן.

איך קאָרדאָרטיר האָט מען געקלונגען. א מיליציאָנער איז גע-
גאנגען עפענען. אבער האָט געקוקט אפּ די ארבייטערענע באקאנטע,
דאָס זינען געווען מיט אונז אלעקסאנדער — די ביידע ברידער, צו
וועמען זי האָט געקלונגען.

אייןער ואיז געווען ואיז מיליטער-קליידער. ביידע זינען זיי צוגע-
לאָפן צו אונז. ביידע האָבן איר גלעכצייטיק געשטעקט זייער האנט.
אבער האָט זיך דערפילט שטארקער, זי האָט ארויסגענומען אירע
הענט און האָט מיט א פארצוקטער באוועגונג אָנגעוויזן אפּ די זיי-
נערס, אפּ די איבעריקע צירונג:

— האָט דאָס איז שולדיק איך דער טראגעדיע...

מיטן האנט האָט זי אָנגעוויזן אפּן וואַלקאָן... פון וואַלקאָן האָבן
זיך מיט איינערנע צייג געשטשירעט די פאָדעשוועס.

ביידע זינגעלעך האָבן געזוכט פאסיקע ווערטער צו באַרויגן זי און
בא איר איז הארצן האָבן געשטאַכט דינע, ווי הערעלעך, שארפע,
שפיציקע נאָדלעך-געהאנקען. „געווען דער איינציקער טאטע. איז ער
אויב ניטאָ“...

און ווידער איז געשטאַנען פאר אירע אויגן איינער פון די אוועק-
געגאנגענע סאָלדאטן, דער יונגערער.

„זי מוז אים נאָך זען, כאָטש איינ מאל באַגעגענען זיך מיט
אויב“...

— איך האָב פארפראַטאַקאָלירט, — האָט געזאָגט דער עלטסטער, —
אט לייענט דורכ.

ער האָט דערלאנגט אונז דעם זיטל פאפיר, צוגעגעבן:

— און, זיט אזוי גוט, שרייבט זיך אונטער. איידעם דארף מען
אויב. ווער פון אייך וועט זיך באַסמענען?

אבער האָט ניט געלייענט, זי האָט מיט א ציטערנדיקער האנט זיך
געבאַסמעט און איבערגעגעבן דעם פאפיר וואַלקסאנדערן.

ווען דער פראַטאַקאָל איז שוין געווען אונטערגעשריבן, האָט דער
עלטסטער געפרעגט:

— איר וועט מיר דערלויפן פארויבערן?

אבער האָט צוגעשאַקלט מיטן קאָפּ.

— געוונט זאלן זיין די הענט פון די צוויי סאָלדאטן, — האָט ער
ינגעגעבן, — אפראמען וואַלכע צוויי כעס... — ער האָט זיך פאר-
צויגן מיטן פאפיראָס, — איך וואָלט א באלן געווען זען וואַלכע

העלדנ... איר קענט זיי גאר ניט? איר ווייסט ניט ווער זיי זינען? אָט
א טשיקאוועס!

— א גרויסער כיישעק נעמט אָן, ווען מע דערזעט אזעלכע זאכן, —
האָט געזאָגט איינ מיליציאָנער צום צווייטן, אָנווייזנדיק אפ די זיי-
נעחם און די צירונגען...

— און איך האלט, אז דאָס איז גאר ניט ווערט. אָט, וועג איך
בין געווען אינ ארמיי, זינען מיר אריין אינ א שטאָט, וווּ די קא-
זאכן האָבן אופגעריסן גאָלדגעשעפטן.

— האָט מען צעראבעוועט? — האָט מיט זינגער געפרעגט דער
ערשטער.

— צעראבעוועט. און אינ א שאַ ארום האָפ איך אליין געזען, וווּ
די סאָלדאטן זינען געלעגן מיט די פופקעס ארויפ...
די געקומענע יונגעלייט האָבן מיט אומגעדולד געווארט, די מילי-
ציאָנער זאָלן אוועקגיין. איינער פון זיי, אלעקסאנדער, האָט זיך גע-
ווענדט צום עלטסטן.

— וואָס דענקט איר איצטער צו פאָרנעמען?

— פראָסט, ארויסרופן פון בעסאלמען א וואָגן און אָפּפירן אינ
דער ערד די הארוגים.

ער האָט אויסגעלאָשן זיין קערטל פון פאפיראַס.

— דערלויבט מיר אַנקלינגען אינ טעלעפאָן.

— ארויסשיקן א וואָגן מיט צוויי מענטשן אינ לעסנאָי געסל,
הויז נומער אכצן, וווינטן...

— נומער דריי, — האָט געענטפערט דער וואָס אינ די מיליטער-
קליידער, מישע.

— נומער דריי. אָבער נישט. עס דערט דער האַיאָנער פון מיליציע.
פון פערטן אָפטייל.

ער האָט צוריק אופגעהאנגען דאָס טעלעפאָן-טרענעל — איינער פון
אייך, — האָט ער געזאָגט צו די צוויי מיליציאָנערן, — וועט דאָ פאר-
בלעבן. וועג מע וועט זיי אריינגווארפן אינ קייזער, נעמען אונטער-
שריפטן בא די גרעבער.

ער האָט אריינגעלייגט דעם פראַטאָקאָל אינ פאָרטעל און זיך
געזעגנט.

דער פארבליבענער מיליציאָנער האָט גענומען א שטול און האָט זיך
געזעצט בא דער שאַפּע.

— איצט קאָן איך גיין? — יוליע האָט שווער געאַטעמט, — איך
וועט ניט זיין אומעטיק?

— גיין, קינד טייערע, אָט וועט מען דיר אָפּפירן ביז דעם טיר.
זי האָט זיך געווענדט צו ואלעקסאנדערע, צו דעם געוועזענעם
סטודענט, וואָס האָט איצט, נאָך דער רעוואָלוציע, אראָפּגעוואָרפּן די
סטודענטישע קליידער.

— פירט אָפּ דאָס מיידל ביז דער טיר, ווארט ביז מע וועט זי
ארענלאָזן אין איר וווינונג.

זי האָט געקוישט יוליענע, געדריקט זי צו זיך, באדאנקט. איצט איז
זי געבליבן מיטן יונגערן פרוידער, מיט מישענע. ער האָט זי ליב גיט
ווייניקער פונ אַלעקסאנדערע און נעמט ניט אראָפּ זינע אויגן פונ איר.
עס האָט זיך אומגעקערט אַלעקסאנדערע.

— גוט. — האָט ער געזאָגט, און איז צו צו אַנע.

— וואָס איז גוט? — האָט מישע געפרעגט.

— וואָס מע האָט געטויט די מערדער.

אנע האָט באהאלטן איר פאַנעם. זי איז געזעסן אַנגעשפּאָרט אָן
קילעכדיקן טיש און האָט אין זיך געוויינט.

אַלעקסאנדער איז אוועק צום טעלעפּאָן. פונ שוועל האָט ער געזאָגט:
— איך זעל ארויסרופן דעם טאטן מיט דער מאמע.

מישע האָט צוגעשאַקלט מיטן קאָפּ און האָט צוגעגעבן:

— ניט דערשרעק נאָר, זאָג, אז מע איז דאָ קראַנט.

אנע האָט איבערגעלאָזן ביידע יונגעלייט באַם טעלעפּאָן און איז
אוועק צו זיך אין שלאַפּצימער. זי האָט זיך אַ וואָרפּ געטאָן אין די
זאכע אפּן בעט און באהאלטן דעם קאָפּ אין קישן.

ווידער איז פאר אירע אויגן געשטאנען איינער פון די צוויי סאָל-

דאטן, דער יונגערער. ער האָט פארשטעלט דעם „אלטן פארערער“
אירן אַלעקסאנדערע. זי איז אינגיכן איינגעשלאָפּן.

אין דער צייט איז געקומען א וואָגן, אימ האָבן באגלייט צוויי
שווערלייביקע מאַנעבלענע. זיי האָבן אַרופּגעוואָרפּן די צוויי האַרונגלייט,
מיטגענומען דעם מיליציאָנער און באַפּרעט די שטוב פונ די טויטע
מערדער. אנע האָט מען ניט געוועקט.

*

זי האָט זיך געזען א יונג קינד. יונגעלעך האָבן מיט איר געשפּילט.
און איינער פונ זיי האָט זיך גערופּן „אפיצער“. ער האָט געמאָמאדע-
וועט מיט אלע איבערזיקע, ער האָט זיך מיט איר גערייצט:

— מאמולקע-פאפולקע. גיב מיר קאָנפּעטלעכ...

אַט ודער יהאָט איר ימער כּוונ אַלע אנדערע אינטערעסירט. מיט
אײַם שפּילט זי גערנ, זי גאַזט זיך פּונ אײַם אינשפּאַנענ אײַן שטריקל,
אונ כאַפּט אַפּט פּונ אײַם מיטג בײַטש, פאַר וואָס זי קאָנן ניט אזוי גוט
שפּרינגען ווי א יונגל...

אַ, ער איז אַ שלעכטער, אַז אײַנגעשפּאַרטער איז ער. פּאַרווילט זיך
אײַם בראַךזענ אײַן די טײַכלעך נאָך א רעגנ, קריכט ער מיט די שיב
אײַן וואַסער. שלעפּט ער זי אײַם פאַר די יצעפלעך. איר טוט דאָס וויי,
אַבער זי שרײַט ניט. זי ווייס, ער איז אַ געזונטער, ער קאָמאנדעוועט
מיט אַלע יונגלעך אונ זיי האָבן פאַר אײַם מוירע...,, ווען זי וועט ווערן
אַ גרויסע, וועט זי זײַן מיט אײַם"...

ק א פ י ט ל IX

מישעס אונ אַלעקסאנדערס טאַטעזמאַמע זײַנען געקומען.
זייער טאַטע, אַן אַלטער גאַלדשמיד, איז אומגעגאַנגען היינט אונ צוריק
איבערן צימער, געבראַכט זיך די פינגער פּונ די הענט אונ געזיפּצט:
מאַ יסרוינג לאָאָדאַם בעכאַל אומאַלוי שעדן אַמאַל טאַכאַס האַשאַ-
מעש?

אַלעקסאנדער מיט מישע זײַנען געזעסן באַם שרײַבטיש. אײַנער
האַט ארײַנגעקוקט אײַן אַ באַנד פּונ בראַקאָהאוזס ענציקלאָפּעדיע, דער
צווייטער — אײַן אַ צײַטונג. אַלע האָבן געווארט אפּ כעוורע-קאַדישע,
יעדער איז געווען פאַרטאָן מיט זיך.

מישע האָט געטראכט ווי ער זאָל ריידן מיט אַנען, אַלעקסאנדער --
וועגן ריידן מיטן טאַטן, מע זאָל איבערנעמען דערווײַל דעם גע-
שעפט פּונ אַנעס פאַרשטאַרבענע עלטערן אונ געמען זי צו זיך.
ביידע ברידער האָבן גיט אויסגעהאַלטן אײַן זייער ליבע צום
מיידל. ביידע האָבן געווארט אפּ אַ געלעגנהײַט.

מישעס אונ אַלעקסאנדערס מאַמע האָט געוואוסט, אַז די קינדער
איידע זײַנען פאַרליבט אײַן דעם שײַנעם, געפילדעטן מיידל, האָט זי
געפּלאַנעוועט: „צונעמען זי צו זיך — זייער גוט. אַבער זיי קאָנען
דאָך כּאַלילע אײַנער דעם צווייטן ווער ווייס וואָס אַנטאָגן"...

זי האָט באַטראַכט דאָס מעבל פונ די צימערן און האָט געטראַכט:
„וויב! גוטס עם וועט בלעבן!“

— עם איז שוין דורך היפש ציט, — האָט מיט אומגעוילד געזאָגט
אלעקסאַנדער, און איז אוועק צום טעלעפאָן. ער האָט געפרעגט, צי
מע האָט אַרויסגעשיקט דעם אָרן, און האָט פאַקומענ און ענטפער:
— גאַנץ לאַנג, דער אדרעס איז א ריכטיקער, מיר ווייסן.
אינטיכן האָבן זיך דערהערט טריט און אַפגעריסענער קלונג אין
גלעקל.

— מיר זינען געקומען! — האָט באַגעגנט מישען א יוד מיט א
ניטגעקעמטער באָרד. פון אימ האָט געשמעקט מיט פאָליטור, מיט
אַדעקאָלאָרן, מיט אַפגעלאָזנקייט.

דער צווייטער איז געווען מיט א האָרב, ער האָט געשטשירעט זי-
ע בריווע געלע צייג און האָט געפרעגט אפן גאַנצן קאָל:
— מיר דוכט גאָר, אז איך בין איך א באַיניע. ווער האָט דאָס האָ-
אַנגעקוילעט אזויפיל? וווּ איך קוק—בלוט.

— ברייטער גאָרנל, פאַרשטאַפּ דיני שפונט אפ א זינלע.
די דרע יודן האָבן זיך געריבן די הענט און האָבן געפרעגט:
— און וווּ איז דער באַרמינענע? ווער זינען די קרויוויים זינע?
— וועמען אשטייגער האָט איר באַדאַרפט? — האָט געפרעגט מי-
שעס מוטער.

— דער מעס איז אַטאָ, — האָט אָנגעוויזן דער אלטער.
— דאכמאַנימ בניי דאכמאַנימ! — האָט געזאָגט דער יוד מיט
דער ניטגעקעמטער באָרד — מיט וועמען דערט מען זעגן די פאָר
קאָרבן?

אנען האָט זיך אין דער ציט געכאַלעמט, אז זי גייט פאַרביי די
יאטקעס און הערט די רייד פון קאַצאָוויים... הינט האָבן זיך געפיסן
פאַר ביינער. און איינ הונט האָט זיך אַפגעטיילט, זיך א לאָז געטאָן
צו איר און אָנגעכאַפט בא דער ליטקע, זי האָט א געשריי געטאָן און
האָט זיך אופגעזעצט אפן בעט.

צו אירע אויערן האָבן זיך דערטראַגן די לעצטע זוערטער פון די
שאַמאַשימ. איז זי ארויס אין זאל.

— וואָס דאַרף מען האָבן כוץ געלט? — האָט זי זיך געווענדט
צום ערשטן, וועמען זי האָט מיט איר בליק באַגעגנט.
— איר זיט זיין טאַכטער?
אנען האָט ניט געענטפערט.

זי איז אוועק צוריק צו זיך אינ צימער און איז געקומען מיט א פעקל אסיגנאציעס.

— מיר הארפן וויסן, פונ וועמען באקומען, איר פארשטייט?

— מע דארף איך ארומוואשן, ומעטאהער זען, — רופט זיך

דאָס, — האָט איינער דערקלערט דער פארשטיינערטער אנען.

— א טאלעס דארף מען אויך.

— און טאכריכימ האָט איר?

דאָס האָבן אלץ אָנגערעדט די דרבי יודן.

אזע האָט אָנגעוויזן דעם אלטן גאָלדשמיד, וווּ צו זוכן. ער איז צו

געגאנגען צום שופלאָד פון קאָמאָד, און האָט ארויסגענומען א טאלעס.

— אָט דאָס איז געווען א יוד, — האָט געזאָגט דער האָר-

באטער, — אָבער קיין טאכריכימ זע איך נישט.

— גאָט איז מיט אייך, — האָט דער גאָלדשמיד געזאָגט צו די

שאמאָשים — ווען א מענטש וואָלט זיך געריכט שטארבן, וואָלט ער

דאָך קיינמאָל נישט געלעבט. לייזונגט אפ טאכריכימ וועט מען געפינען,

זעט נאָר א שיינעם אָרט אפן פּעסוילעם.

— בלייבט איצט זיך טאקע נאָר באדינגען פאר דער קארקע ערד

און...

— דאָס גייט איך פינף הונדערט. איך מיינ איך פינף טויזנט רובל,

פינף טויזנט קערבלעך, וואָס איז דאָס הינט — געלט?

— די קעהילע איז אָרעם, דאָס לעבן — טייער.

— איר וועט דאָס באקומען, יוט וואָס מע דארף, — האָט טרוקן

געזאָגט אנע און האָט ארויסגעלייגט פון האנט א פעקל אסיגנאציעס.

זי האָט זיך דערפילט נישט גוט און איז ארויס פון זאל.

X ק א פ י ט ל

עס זענען דורך עטלעכע טעג זינט דעם אָנפאל איך דעם הויז צו-

מער אכצן, אפ לעסנאָי געסל.

איך לאזארעט איז קיין נישט גיט געווען. סאָלדאטן האָבן געגעסן,

געטרוגקען, אומגעגאנגען איבער מאַסקווער גאסן, אָנטיילגענומען איך

קרוינערען, איך אמפערן זיך... ווער עס האָט געפילט, איז זען צונג

איך לענגער אפ א סאנטימעטער, וווּ בא אנדערע סאָלדאטן, איז ארויס-

געטראָטן מיט רעדעס, אָנגערעדט בערג, אויסגעהערט געשרויען:

— בראויץ, בראויץ...

— הורא, הורא...

עם זינענ אױב געווענ אזעלכע, וואָס זינע: געווענ צופרידנ, ווענ
מע האָט זיי נאָר אױסגעפניפט אונג ניט אָנגעפריאָכנ די ביינער, ניט
געגעבנ איבערנ קאָפּ...

סאָלדאטנ האָבנ גערעדט. עס האָבנ גערעדט האַלב-אינטעליגענטנ
(גאנצע האָבנ געפירט „הויכפּאָליטיק“). ווייניקער פּױנ אלעמענ האָבנ
גערעדט אין די גאסנ ארכעטער. זיי האָבנ געהאט זייערע פּאבריקנ,
זאוואָדנ, האָרטנ האָבנ זיי וועגנ אלצ גערעדט באזונדער. אומעטומ אין
געווענ איינ טעמע, — אן אױסגעדראָשענע, אונג גלױבצױטיק א פּרישע,
מע האָט וועגנ איר גערעדט מיט הארצ, מיט פּינער אין די אױגנ, מיט
שוים אפּ די ליפּנ.

אין די באטאליאָנענ, פּאָלקנ, מאַרש־דראַטעס, אין ודי ארטילעריע-
באטאריענ האָבנ סאָלדאטנ מיטינגירט:

— ניט גיין צוט באנ. וואָס וועלנ זיי (די אָפּיצערנ) אונדו טאָנ?

— מע וועט ארעסטירנ? א ניע דיגע.

— וועלנ מיר דאָכ געוויס בלייבנ לעבנ. עסנ וועט מענ געפּנ...

האָבנ אָנגעהויבנ ארויסטרעטנ קאָמאנדירנ, געוועזענע „הויכגעבורטנ“
אונ „ווילגעבורטנ“. זיי האָבנ גערעדט מיט הארצ, מיט גרינער גאל
געזידלט די דייטשנ, געלויבט די ענגלענדער אונג פּראנצויזנ, די מאַרשאַ-
קאנער אונ די זױאונ... נאָר קיינ „טושעסט“ האָט מענ גיט אָפּגעגעבנ.
אין פּראָנט האָט מענ זיכ ניט געשטעלט, אונ אפּ דער פּאָזיציע האָט
קיינער ניט געוואָלט פּאַרנ.

סאָלדאטנ האָבנ געהאט א האָזע צו שרייענ:

— זאָלנ פּאַרנ די שיינע ליבט, די, וואָס האָבנ פּארקאָכט די קאשע.

— אפּ וועלכע קאפּאָדעס דארפּ מענ די מילכקאָמע?

— אזוי איז מענ זיכער מיטנ לעבנ..

אָט דאָס אלצ, וואָס עס האָט זיכ געטאָנ אין די גאסנ, אין די
קלובנ, אפּ די ברייטע מערק, אפּ מאַסקווער בולווארנ — דאָס אלצ
פלעגט פּאַסטניקאָוו איבערהעבנ גוטערמאנענ יעדנ טאָג פּארנאכט, ווענ
ער פּלעגט קומענ מיר אונג הונטעריק אונ אפּגיכ אדאָפּווארפּנ די שטינול
צו קאָזנ אָפרוענ די פּיס...

— איכ וואָלט וועלנ גיין אין גאס, — האָט זיכ אױנגמאָל אין אזא

פּארנאכט אױסגערעדט גוטערמאנ — דאָרטנ איז איצט געוויס געדריכט.

אונ אין די טעאטערס, אין די קלובנ לייענט מענ פּאָרטראָטנ.

— אונ איב וואָלט וועלג, דו זאָלסט לייגן דוּיף אונ גיכער געזונט
זוערן.

זיעמיט האָט געוואָלט וואָס גיכער זענן גוטערמאנען געזונט אונ
לוסטיק, ווען גיט גוטערמאן — האָט ער געטראכט, — וואָלט ער דען
ארויס פון די אינזערנע מערדער-הענט, ער וואָלט געוויס דערשטיקט
געוואָרן, ווען זיי האָבן זיך געקאטישעט, ער מיטן מערדער, אפן אס-
פאלטענעט בריק"...

— צווישן די לאַפעטקעס נאָנט גיט. אינ האַלדז איז אויב וויי-
כער, — האָט גוטערמאן אָפגעענטפערט, — איב קאָן זיך אָנטאָן...

זיעמיט אונ פאָסטניקאָוו האָבן דערזען אָן די קנייטשן פון גוטער-
מאנן שטערן, אז ער פארקלערט עפעס, ביידן האָט באַנק געטאָן, בא-
זונדערס פאָסטניקאָוו, וואָס ער האָט מיט זינע דערציילונגען אופג-
שרויפט דעם היציקן גוטערמאנען.

— לייג, לייג רויק — האָט זיך געבעטן זיעמיט, — מירן דיר אלץ
דערציילן, וואָרט איז וואָרט איבערגעבן, וואָס עס טוט זיך אונ די
נאסן...

— מירן דיר ברענגען אהער...

פאָסטניקאָוו האָט גיט פארענדיקט.

— וועמען, לינדאקעס, וועמען? — גוטערמאן האָט זיך אופגע-
הויבן אפ איינ עלנבווינג. אימ איז קאלט געוואָרן, איבערן לנב איז
דורכ א ציטער. ער האָט זיך צוריק אויסגעצויגן, באהאלטן די הענט
אונטער דער קאָלדערע — איר לאכט פונ מור?

— איב גיב דיר מיין ערנוואָרט, — האָט מיט יערנסטי געזאָגט
פאָסטניקאָוו, — איב וועל מאַהגן צוזאמען מיט זיעמיטן גיין צום
הויז נומער... וועלכע נומער, זיעמיט?

— נומער אכצן, דוכט זיך. דיכטיק, גוטערמאן?

— אונ פונוואנען ווייסט פאָסטניקאָוו פון דער גאנצער מיסע.

— דו האָסט פארהגעסן, אז איב האָב אימ דערציילט. וואָס? דאָס
דארפ זיין געהיימ?

גוטערמאנען האָט געטרייסלט זיעמיטן איז אופגעשטאנען, ער
האָט אראָפגענומען פון זיין בעט די קאָלדערע אונ זי ארופגעוואָרפן אפ
גוטערמאנען, דאָס זעלבע האָט ער געטאָן מיט זיין כאלאט.

אינדערפרי האָט זיך גוטערמאן געפילט געדריקט. די גלידער —
פויגל דער קאָפ — שווער. איז די אויגן — גרוי.

זיע מיט אונ פאָסטניקאָוו זינען אוועק. גוטערמאן האָט זיך פאר-
טיפט אין טרוימען.

...ער איז אלט געווען ניינציג יאָר.

א גאנצע ווינטער האָט ער געארבעט אין וואלד, געווען א פאָשע-
טער האַלצ-זעגער. געשניטן „פאָלטאראטשקעס“ פאר באהייצונג פון
דאמפערס, לאָקאָמאָטיוון. אונטערניצונג גראַבע ודאמבעס אפ קליעפּקע,
שלאַנקע, פעסטע סאָסנעס — אפ קראזשן אין דאנציק, ענלע — אפ
מאסטן, קליאָג — פאר געבוטענע ווינער מעבל און שפאלעס — פאר די
אייזנבאנען. צוזאמען מיט א סאך פויערימ, עלטערע און יונגע,
איז ער געווען אין א קורניק, געשלאָפן אפ סנאָפעס אָקאלאט,*
געעסן שווארצן קאַרענעם ברויט מיט קארטאָפּל און פארטרונקען מיט
וואסער, וואָס האָט געשמעקט מיט דזעגעכע, מיטן דייעב פון דער
פעכזברענער, וווּ מע צאפט טערפענטיין פון די פעכיקע קאַרטשעס.
אַבער נאָכן ווינטער איז געקומען א פאר-פייסעכ. אין וואלד איז
געוואָרן וואסערדיק, בלאָטיק, זומפיק, דער אייז פון טיב איז צעגאָ-
גען אונטערן הויב פון פריילינג...

אפן ברעג זינען געלעגן טויזנטער דזשומעס פון שערקאָווקע, פון
געדרייטע יונגע בעריאָזקעס אפ בינדן אין פליטן די קלעצער, וואָס
מע האָט פארן ווינטער אָנגעהאקט אין וואלד.
עס זינען געשוואמען בלויע פרימאָהנס.

אפ ביימער זינען געווען געניזשעט גרינע פאטשערקעס. יונגע
פינפארשיניקע בעריאָזקעס זינען געשמאנען, ווי האַרפישע מיידלעכ
מיט בלומענ-קרענצ אפ די שטערנס, מיט אָפענע העלדזער. פון ווער-
בעם האָט געשמעקט מיט אזא מינ דייעב, וואָס לאָר ניינצן, צוואנציק-
יאָריקע דערשמעקט אימ... די קנאָספן האָבן געריסן די נאָז, גע-
רויצט זיך מיט די בלוטן.

גוטערמאן איז געווען שטארק, געזונט. נאָכן אָפעסן ברויט מיט א
טעלער אחבעס האָט ער געפילט, ווי בא ואימ (הארטעווען זיך די מוס-
קולן, די פינגער פון די הענט האָבן זיך געבעטן איג קלאמערן.
ער האָט מיט די יונגע פויערימ געבראָדזעט אין טיב א באַרווע-
סער, געקאטשעט קלעצער און געבונדן זיי. געשלאָפן פינפצאָליקע
טשוועקעס אין די שריקעס. און אינאָונט פלעגט ער גיין אין דאָרפ,
אין א שטאל שלאָפן.

* אָקאלאט — אויסגעראַשענע שטרוי.

אזוי זינגען אוועק א סאך טעג.

אפן זאמדיקן כרעג איז געוואָרן פריי. עס איז נאָר געבליבן א זיי-
כער פונ די אָפגעזעגטע שטאמען, — זייער הויט — די געשאַבענע
קאָרע. עס זינגען נאָר געבליבן, ווי מאציוועס אפ א בעסוילעם, קאָס-
טערס מיט דעמבאָווע קלעפקע.

איז לועכל, וואָס גוטערמאן האָט געהאט איז קעשענע, איז גע-
שטאנען:

„כוידעש מיי. דריצן טעג איז כוידעש. פרייטיק“.

די דאטע האָט אימ גאַרנישט גיט געזאָגט, ער האָט זיך דעם טאָג
אפ קיינ זאך גיט געריכט.
און דאָך...

ער האָט זי דערזען פוננויטן. ער האָט גיט געוויסט ווער זי איז,
פונוואנען זי איז געקומען.

זי איז געווען אַנגעטאָג איז וויסן, געווען הויב, קיילעכדיק און
מאָדנע ציכטיק...

זי האָט געקוקט אפ אימ מיט גרויסע בלויע אויגן, באווינדערט
זיין פלינקייט.

אימ האָט זיך געארבעט גרינג. מוראשקעס האָבן געפויזעט ארום
זיין הארצן. אימ איז געוואָרן הייס, האָט ער אראָפגעוואָהפן זיין
אלטע העמד.

דאָס מיידל האָט זיך אָפגעקערט.

זי איז אוועק איז אן אנדער ריכטונג, און אירע טריט האָבן אימ
איבערהעלפֿאָזט א נאָגנדיקע בענקשאפט.

איז קורצע אָוונט פונ אָנהייב זומער, אפ זיין שטרויענעם געלע-
גער, האָט ער זי געזוכט איז די שפאָרונעס פונ אָטשערעמענעם האַב,
געוואָלט זי זען איז קאראהאָד פונ די מאנצנדיקע פויערשטעס-מיידלעך.
איז די דר־טעג איז ער אומגעגאנגען ווייט, צום סאַסנעזוואלד, ווי
די שטאַטישע „דאטשניקעס“ פלעגן פארברענגען.

איז יעדן וויסן פרויענ־קאָסטיום, איז יעדן יונגן קאָפּ האָט ער
געוואָלט זען „יענע“, אָט די, וואָס האָט זיך פאר אימ צום ערשטן
מאָל באוויזן, וואָס האָט צום ערשטן מאָל אָפגעשטעלט זיין הארצן,
אינטערגעזעצט די פיס און געבראכט מיט זיך אזויפיל ליכט, אז ער
האָט אראָפגעלפֿאָזן זינע אויגן, זיי זאָלן גיט פארבלענדט ווערן.

ער האָט זי גיט געפונען און איז מיד געוואָרן זוכן. ער האָט אָנ-
געהויבן פארנעסן.

איז פרי-הארבסט איז דאָס געווען.

ער איז אוועק איז שטאַט. זוכן וווּ צו פֿאַרדינגען זינע געוונטע, האַרטע, מוסקולדיקע הענט, אונטערטראָגן זיין נענצנאָריקן קערפער פֿאַר האַרעוואַניע.

ס'איז געווען האַלבער טאָג. איז איין פֿאַבריק האָט מען אימ אָפֿ-געזאָגט, איז דער צווייטער צוגעזאָגט, נאָר קומען האָט מען אימ גע-הייסן גיט פֿריער, ווי איז צוויי וואָכן אַרום, ווען עס וועלן אוועקגיין אייניקע אַרבעטער.

ער איז געשטאַנען אַפּ אַ דאָס פֿונ אַ רוישיקער גאָס און זיך גע-וונדערט: „ווי ווערן דאָס מענטשן גיט מעשוּגע פֿונ אזא אינלעניש, פֿונ אזא יאָגעניש“?...

ער איז געשטאַנען, די הענט פֿאַרלינגט איז די קעשענעס פֿונ זיין פֿאַרדאָווקע, געקוקט אַפּ פֿענעמער, אַפּ מינעס...

אימ האָט געפֿיניקט דער געדאַנק וועגן נאַכטלעגער: ווהיין זאָל ער גיין שלאָפֿן? „צי האָסטו געגעסן, ווייסט קיינער גיט, מע וועט דיר גיט קריכן איז מאָגן, דיין בלאַסער פֿאַנימ וועט אויך גיט אָפֿשטעלן קיינעם פֿונ די יאָגנדיקע, פֿונ די אינלענדיקע מענטשן... אָבער שלאָפֿן? פֿרוו זיך לייגן אונטער אַ כּוויט איז פֿאַרק, אַפֿן כּולוואַר, גיי איז וואָקואַל אָן אַ פֿעקל און צי זיך אויס אַפֿן באַנק שלאָפֿן...“

און פֿלוצלינג שטעלט זיך באַ אימ אָפּ דאָס האַרץ, אימ זויערט אזוי ליכטיק, אז ער מוז אַראָפֿלאָזן די אויגן. ער וואָלט איר געוואָלט זאָגן: — איר ווייסט, פֿרוילן... איך... קען... איך... איך האָב... איך... דאָס איז געווען איך מיין, איך כּוידעש מיין, דרייצן טעג איך כּוידעש. אַפּ בעריאָזעס זינען געווען געניזשעט גרינע קנאַספֿן-פֿאַטשער-קעס. ווערבעס האָבן געשמעקט מיט אזא רייע, וואָס נאָר נענצנאָריקע ריקע דערשמעקן אימ.

ער, גוטערמאַן, האָט איר געוואָלט זאָגן...

אָבער ער האָט קיין איין וואָרט געזאָגט. פֿאַר זינע אויגן איז דאָס מיידל פֿאַרשווונדן און געלאָזן גאָר זיך אַ בלאַסן שאָטן פֿונ האַרבסטיקן גאָר האַלבער טאָג...

דערנאָך איז ער געווען אַ סאָלדאַט, ער האָט זיך אָפֿגעוואַלגערט דריי יאָר קריג. ער האָט געהאַט גענוג באַקאַנטע פֿרויען, ער האָט גע-וויסט מער, געקענט ריידן, דערציילן, מאָנען, בעטן, — „יענע“ האָט ער מער גיט באַגענגט.

*

איז עס נישט ואנע אַרקאדיעוונע, "יענצ" מיידל, נאָר געעלטערט איז
 די מילכאַמע-יאָרנ?
 האָט ער נישט בלינד נאָכגעשלעפט מיט זיך זיעמיטן, איז ער נישט
 געקראַכט דעם טויט איז שוואַרצט פאַנעם?
 האָט ער זי נישט געוונען מיט דעם, וואָס ער האָט געטויט די
 צוויי אָנפאלער?

ק א פ י ט ל XI

דעם פרימאָרג איז דער הימל איבער מאַסקווע געווען אָנגעטאָן
 איז שוואַרצט קרעפּ. די הויזער זינען געוואָרן גרויער, די דורכגייער—
 מער פאַרזאָרגט.

עס איז געפאלן א דראַכנער, וואַרעמער רעגנרל.
 נוסטערמאן איז שוין ווידער געלעגן איז היצ און האַליוצינירט.
 אָט זעט ער ווי אנע ליגט אויסגעצויגן אפן דיל, די הענט פאַר-
 בראַכט אפּ הינטן.

אָט קעמפט זי מיטן מערדער, שפּיט איז פאַנעם. זי איז ביי-
 געוודיק און גליטשיק, ווי א שלאַנג... נאָר אָט וואַרפט זיך אפּ איר
 ארום א גופ פון א ריזיקן שפיין, און זי בלייבט ליגן מיט א פאַריסע-
 נעם פּוס...

אפּ איר איז צעריסן די בלוזקע, צעוואָרפן די האָר... זי ברילט, ווי
 א ליכט, יאון דראַפּעט זיך, ווי א ווילדע קאצ.

און אָט איז זי הויק. פאַרלאָזטע אויגן, פאַרטריקנטע ליפּן, די
 אופגעקליבענע האָר אפּן קאָפּ ליגן, ווי פּרעמדע. דאָס פאַנעם איז בלוי
 פּונ בילן. סימאָני פּונ שווערן קאמפּ אפּ די צעבלוטטיקטע הענט, אפּ
 די לאנגע פינגער...

"דו האָסט זי שוין אמאָל געזען" ...
 ווער זאָגט דאָס איצט אונטער?

*

אָט און דער ציגט, וואָס נוסטערמאן איז געשוואַמען און דער געצ
 פון האַליוצינאציעס, א דערשטיקטער פּונ אָן א ישיר זענגען, — אָט
 איז דער ציגט זינען ייעמיט מיט פאַסטניקאָוו געזעסן איז וווינונג
 נוסער דרין פּונעם הויז נוסער אכצן, איז לעסנאָי געסל.

אנטקעגן זיי, באמ קינלעכדיקן טיש, איג א שווארצער קלייד, מיט
א שווארצן שאל אפן קאפ איז געזעסן אנע ארקאדיעוונא.
איר פאָנעם איז געווען האלב פארבאנדאזשירט איג א מארלע-
בינט. ארום מויל געדיכט אויסגעשמירט מיט יאָדע. די האַלדז פאר-
וויקלט מיט א קאָמפרעס.

גערעדט האָט זי הייזעריק.

פאָסטניקאָוו האָט ארוםגעקוקט די מעבל, די פארקעט-פאָלנאָע,
די שפילצייג, וואָס זיינען שוין ווידער געווען צעשטעלט אפ וויערע
ערטער. ער האָט געטראכט אונ ניט געקאָנט באַנעמען:

„וואָס אזוינס האָבן עס דאָ געקאָנט געפינען אזעלכע צוויי האַ-
וויסטיניקע מענטשן ווי גוטערמאג מיט זיעמיטג? צו וואָס האָבן זיי
באדארפט שטעלן דעם לעבן איג קאָנ? צו פארטיידיקן א בורזשואזע
פאמיליע?“

איג איז שוין אפילע ניט אָנגענעם צו בלייבן דאָ זיצן. ער האָט
א פאָר מאָל א הוסט געטאָנ, אראָפגעשלונגען א גענעצ.

אנע האָט באַמערקט, אז פאָסטניקאָוו איז לאַנגווייליק, האָט זי
זיב אופגעהויבן פונ שטול, געבעטן אַנטשולדיקונג:

— אָט וועט זי נאָר אַרײַן איג קיב, בעטן דעם מיידל מאַכן טיי...
זיי וועלן זיב געוויס ניט אָפּזאָגן מיט איר מיטעסן. וואָס?
זיעמיט האָט באַדאנקט:

— מיר זיינען נאָרוואָס פונ לאַזארעט, וווּ מיר האָבן געגעסן אונ
געטרונקען טיי.

— איב וויל ניט קיין טיי... אויב איר, פאר זיב...

אָבער אנע האָט זיב ניט אָפּגעשטעלט, זי איז אַרײַן איג קיב, גע-
הייסן פארזידן טיי אונ דערלאנגען צום טיש וואָס-ניט-איז צוביסן.
איג דער צייט, וואָס אנע איז געווען איג קיב, האָט פאָסטניקאָוו
צייט געהאט אויסצומורמלען:

— ווייסט איב דער טשוול. וואָס זייט איר אינדערעמעסן, הייב
איב ניט אָן צו פארשטיין.

— וואָלסט געווען דערביי, וואָלסטו געפלוונגן, ניט נאָר געגאנגען
העלפן.

— איג רוסלאַנד וועסטו איצט געפינען טויזנטער אזעלכע אָנפאלן,
איז וואָס?..

— אָט האָס. מיר האָבן דאָ אוועקגעלייגט צוויי באַנדיטן, מיר
האָבן באַפרייט א פרוי פונ שאַנדע אונ פונ טויט...

— איר ביידע זינט טייערער פונג אזעלכע טויזנטער...

אנע ארקאדיעוונע האָט זיכ אומגעקערט פונג קיכ, געבראכט א טעצל ברויט מיט א שעלכל פוטער.

— אויב איר האלט מיכ פאר אייערנ א גלייכנ, — האָט זי גע- זאָגט מיט א שטימ, וואָס דערלאָזט גיט קיינ דערווידערונג — וועט איר מיט מיר מיטעסנ.

זי האָט דאָס געזאָגט אזוי הארציק, אופריכטיק, אז זיעמיט האָט זיכ גלייכ אונטערגעגעבנ.

פאָסטניקאָוו האָט זיכ שווער א דריי געטאָנ אפנ שטול, נאָר ער האָט גאָרנישט גיט געזאָגט.

— שווינג הייסט צושטימענ. גיט ריכטיק?

איין אויג אירער האָט א לויכט געטאָנ, בא די ליפנ האָט זיכ א צאפל געטאָנ א שמיכל.

— איר זינט בא מיר אזעלכע אָנגעליונטע געסט.

פאָסטניקאָוו האָט זיכ געפילט גיט צום מוט.

בא אנענ אינ הארצנ האָט זיכ ווי א ריס געטאָנ. זי האָט נאָכאמאָל א קוק געטאָנ אפ זיעמיטנ, אפ דעם כמורגעם פאָסטניקאָוו: „ניין, דאָס איז גיט יענער“...

זי איז אָפ צום פענצטער.

זיעמיט האָט דערפילט אנעם קוק אפ זיכ, אינ אימ האָט זיכ דערוועקט א מיטלייד פונג א געזונטנ צו א קראנקנ, פונג א שטארקנ צו א שוואכנ. „פארוואָס האָט ער איר גלייכ גיט געזאָגט, אז דאָס איז גיט יענער, וואָס האָט אינגעשטעלט זינ קאָפ פאר איר?“

— איר ווייסט, אנע ארקאדיעוונע, איכ האָב אייכ געבראכט א

גרום פונג דעם סאָלדאט, וואָס איז מיט מיר געווענ דאָ בעשאסנ אָנ- פאל. איצט ליגט ער...

אנע האָט זיכ גיכ אויסגערדייט פונג פענצטער מיטנ פאָנעם צו די צוויי סאָלדאטנ, אָנגעשטעלט צעשראָקנ איר אָפענעם אויג (איין אויג איז געווענ פארבאנדאזשירט), געעפנט דאָס מויל, געוואָלט וואָס פרעגנ, נאָר זיעמיט האָט פארענדיקט:

— ער ליגט אינ היצ. ער האָט אונדז געבעטנ ארענ צו אייכ, ער

וויל וויסנ...

— איבערגעבנ א גרום, — האָט מיט א האלבנ מויל געמורמלט

פאָסטניקאָוו...

— א דאנק, א גרויסן דאנק!

אנע האָט טיפּ געאַטעמט, איר בלאַסער האַלבער פּאַנעם האָט זיך באַפאַרשט מיט צוגעשטרעמטע בלוטן, דאָס אַפּענע אויג האָט גע־ פּינקלט. זי איז ווידער צוגעגאַנגען צום טיש, האָט זיך געזעצט און צערעהט שוין ווי מיט אלטע, גוטע באַקאנטע.

— אזוי, איז ער נאָר קראַנק... אָבער ניט פאַרווינדעט, ניינ?

— איז ער טאַקע געפּערלעכ?.. זאָגט דעם עמעס!

— ניינ, ער איז ניט פאַרווינדעט. ער איז מיט גאָנ פאַרסאַמט געוואָרן אפּן סטאַכאָד, אפּן טייך סטאַכאָד... א קורצע צייט פאַר דער רעוואָלוציע.

דאָס שטובּמייַדל האָט ארײַנגעטראָגן טיי.

זיעמיט האָט זיך פאַרקוקט אפּן שטובּמייַדל.

אנע האָט אים געוואָלט באַפּרענען פּונ פּאַסטניקאַווס פאַרורטיילן.

דיקן בליק, האָט זי געזאָגט:

— איר קוקט אפּ איר, ווייל דאָן איז זי ניט געווענ?

— אָט דאָס מיינ איך, — האָט זיך זיעמיט אָנגעכאַפט. טאַקע, ווי

איז זי דאָס געווענ?

— פּאַישעט, — אנע האָט אָנגעגאַסן טיי אינ די גלעזער, — זי

איז יענעם פּרימאָרנג אוועק צו איר מומע צו געסט, אינ רעוטאַוויג

און איז דאָרטן פאַרבלויבן ביז נאַכט...

— ווען ניט, וואָלט עפּושער געווען גאָב א קאָרבן — האָט גע־

זאָגט זיעמיט.

אנע האָט געענטפּערט מיט א זיפּצ.

— איר וועט מיר דערלויבן אייך א ביסל באַדינען. מע דארף ניט?

— טאָן ביסט צו, מדינקט טיי...

אירע ליפּן האָבן געציטערט.

זיעמיט האָט אפּ איר געקוקט מיט מיטלייך.

זי האָט זיך אָפּגעקערט. אויסגעווישט דאָס מויל, איינ אויג, און

זיב אויסגערעדט:

— מיר איז ירעקלעכ שווער. געווען נאָר דער טאַטע אליינ...

איצט איז ער שוין אויב ניטאָ. איך האָב מער קיינעם ניט, אָדער

קיינעם...

זי האָט נאָב וואָס געוואָלט זאָגן, דאָס טירגלעקל האָט איבערגע־

שלאָגן. ווי אַן אופּגעשוועקטע פּונ באַלעם, האָט זי געשרעגט:

— איז דאָס עפשער גאָר איבער כאווער?

— גוטערמאנ? — האָט זיך פאסטניקאָוו געווענדט צו זיעמיט

און אוועקגעשטעלט די שאָל טוי אפּן טיש.

— אומגעלעכ, אַנע אַרקאדיעווא, ער ליגט איצט געוויס איך היצ.

דערנאָכ שוויצט ער.

איך דער אָפּענער זאל-טיר איז געשטאנען אלעקסאנדער. ווען ער

איז אַרענגעקומען איך זאל, האָט ער נאָר אויסגעשטרעקט די האַנט

בידע סאָלדאטן, געזאָגט זיין פאמיליע, דערנאָכ זיך געווענדט צו

אנען:

— אַנא אַרקאדיעווא, דאָס זינען זיי, די העלדן, וואָס האָבן דאָ

צעהארגעט די באַנדיטן?

— שטעלט אייך פאָר, אז ניט קיין העלדן, — האָט געזאָגט

זיעמיט, — און ניט בידע.

ער האָט מיט א קורצען שמייכל אָנגעוויזן אפּ פאָסטניקאָוו:

— אָט דער האָט איך „שלאַכט“ קיין אָנטייל ניט גענומען. און

דער, וואָס איז דאָ יאָ געווען, ליגט איצטער איך בעט.

אלעקסאנדער האָט געפרעגט:

— וואָס? געכאַפט א קויל?

— ער איז פארגיפטיקט מיט גאונ, האָט געזאָגט אַנע, און היינט

איז באַ איך א שווערער טאָג.

איר איינ און האָט איצט אזוי געפינקלט, אז אלעקסאנדער האָט

ניט געקאָנט פארשטיין, וואָס מיט איר איז געוואָרן.

אפּ אלעקסאנדער האָט אַנע מער ניט געקוקט. מיט א ווינקל מויל

האָט זי איך געבעטן טרינקען טיי, און איז געווען צופרידן, וואָס ער

האָט זיך אָפּגעזאָגט. איר גאַנצע אופמערקזאַמקייט האָט אַנע אָפּגע-

געבן די צוויי סאָלדאטן.

זי האָט זיך געווענדט צו זיעמיט:

— איר געפינט זיך צוזאַמען מיט גוטערמאנען? דאַכט זיך אזוי

איז זיין פאמיליע, די פאמיליע פון איבער כאווער? איר זעט מיט איך

פון איינ פראַנט?

איך אירע פראַנט איז געווען אזויפיל אומרוקע פרייד, זי האָט זיך

אזוי ניט ווילנדיק ארויסגעגעבן.

— אָן אונטערשייד, סאָלדאטן זינען אלע ווי ברידער, — האָט

אלעקסאנדער געזאָגט.

— ניט עמעס, יונגערמאן, — האָט אָפּגעריסן פּאָסטניקאָוו, —
ביז אהער זינען סאָלדאטן געווען ווי אַקסן און ניט ווי ברוידער. מע
האָט זיי געטריבן, געקאָמאנדעוועט: „סאָ-בע, סאָ-בע“... זיי האָבן
געפּאָלגט, איינער דעם אנדערן געשאָסן, געשטאָכן, זיי האָבן גע-
שלעפט דעם יאָב פארן רייכן פּאַרעז — דעם אָפיצער, פארן פּאב-
ריקאנט...
— און איצטער? — האָט געפרעגט מיט ווונדער אינ די אויגן

אלעקסאנדער, — וואָס, מיינט איר, וועט איצטער זיין?
— איצט האָט זיך געביטן די שפּיל: די געוועזענע אַקסן וועלן
איצטער אָנטרייבן די אָנטרייבער...
אלעקסאנדער איז געווען אפּאָליטיש. זיין טאטע איז געווען א

גאָלדשמיד, א באַלעבאָס א יוד. געהאט אינ שול א מיזרעכ, „שטאָט“.
אינ פינפטן יאָר האָט ער געדאנקט „האשעם יוסבאָרעכ“, וואָס די
קינדער זינען קליינע און „מישן זיך ניט“...
ביז דער רעוואָלוציע האָט אלעקסאנדער געלערנט, געגרייט זיך צו

ווערן א בוי-אינוזשעניער. זיין אידעאל איז געווען: „כאסענע האָבן
מיט אנען, האָבן קינדער, לעבן א ליבטישן פאמיליע-לעבן“...
די רעוואָלוציע איז אפּ זיין קאָפּ ארוםגעפאלן, ווי א לאויע פון א

פּלוצלינג אופגעבראָכענעם פארלאָשענעם קראטער... אָבער ער האָט
געהאָפט, ווי עס האָבן געהאָפט א סאך אזעלכע באַלעבאטישע קינדער
ווי ער, אז „די סומאטאָכע וועט פּאָריבערגיין, עס וועלן זיך אומקערן
גוטע, רויקע, פרידלעכע צייטן. מע וועט קאָנען לעבן, פארדינען“...
איז אָבער די געשיכטע געגאנגען איר וועג, און די „סומאטאָכע“
האָט גאָרניט געהאלטן באַם פּאָריבערגיין.

זיצט איצט אלעקסאנדער און ווייסט ניט, וואָס אָפּצוענטפערן
דעם סאָלדאט.

פּאָסטניקאָוו האָט אויסגעזופּט די שאָל טיי, אוועקגעשטעלט זי
אפּן טיש און האָט געזאָגט מיט קאס:
— ווייטער וועט אזוי ניט גיין, גענוג.

אנע האָט א ציטער געטאָן מיטן גאנצן קערפּער, אָבער זי איז ניט
ניספּאַעל געוואָרן: זי, האָט זיך גראָד אַרײַענטירט אינ די געשע-
ענישן.

זיעמיט האָט מיט א ברייטער באוועגונג געגלעט זינע וואָנצן.
ער האָט זיך ארײַנגעמישט אינ געשפרעכ:

— איצט, — האָט ער געזאָגט, — איז געקומען די צייט אָפּצו-
רעכענען זיך. ביז איצט האָט די מערהייט געארבעט פאר דער מינ-
דערהייט... איז ניט צייט זיך איצטער בייטן מיט די האָלן, ווי געפינט
איר, יונגערמאן?

— וואָס הייסט? — האָט זיך אלעקסאנדער געקוראזשעט ווי א
ינגל, — ווער איז דעג שולדיק אינ' דער מילכקאָמע, אויב ניט ניקאָל
און זינע גענעראלן?

— איר זינט געווען א סאָלדאט? — האָט גוטמוטיק געפרעגט
פאָסטניקאָוו, — ניין, פארוואָס? ווייל איר האָט געלערנט, ווייל איר
לערנט? אהא?!..

פאָסטניקאָוו האָט מער ניט געוואָלט ריידן. ער האָט זיך א דריי
געטאָן אפן שטול און געפרעגט בא זיעמיטן:
— וואָס, דו וועסט נאָך דאָ פארברענגענע? און איך קלייב זיך גיין.
פאראן וואָס צו טאָן.

ואנע האָט זיך אופגעהויבן פון שטול. מיט א מידן, בעטנדיקן קוס
האָט זי זוייך אריינגעקוקט פאָסטניקאָוו אינ' די אויגן.
— איר דארפט זיך ניט ערגערן, כאווער. יעדער מענטש דענקט
אזוי, ווי ער איז דערצווינגן, איז וועלכער ארומרינגלונג ער געפינט זיך,
מיט וועמען ער לעבט, נאָך זיין אָפּשטאמונג, מאטעריעלער באַזאָרגט-
קייט...

זי האָט פאדיכט דעם בינט אפן אויג.
— איצט זינט איר בא מיר א גאסט. זיצט, איך בעט דאָס אייך
מיר צוליב טאָן.

זי האָט א שווערן זיפּע געטאָן און האָט זיך ניט געזעצט, ביז
פאָסטניקאָוו האָט צעשפּיליעט זיין שינעל און איז געבליבן שטיין
אָנגעשפארט אָן ווענטל פונ' שטול.

זיעמיט האָט גאָרניט געטראכט זיך הייבן פון שטול, ער האָט גע-
גלעט זינע וואָנצען, געקוקט אפּ אנען און אפּ אלעקסאנדערן, בא-
טראכט זיי ביידין, געפרעגט:

— איר זינט פריינט? — ער האָט זיך באלד פארוויטלט — ניין?
איך האָב טאקע אזוי געמיינט, אז ניט.

— וואָס איז דאָס אייך איינגעפאלן, — האָט אלעקסאנדער אויך
געפרעגט פארוויטלט, — מיר זינען דען ענלעך?
— ווי אייך צו א גלויקן אייזן.

זיעמיט האָט זיך אַנטשולדיקט.

— עס מאכט ניט אויס, מיר זינעג גאָר גוטע באקאנטע, ניט מער, — האָט אַנע אָפגעענטפערט צופרידן.

איר האָט זיך געוואָלט זאָגן: „דער באַכער ווערט מיר פונ טאָג צו טאָג אלץ פרעמדער, מיר ווילט זיך פונ אים פאַטער ווערן“, אָבער זי האָט דאָס גיט געזאָגט. זי האָט גאָר אַראָפגעלאָזן אפ אַראָפ איר אַרבל, וואָס האָט זיך געהאַט פאָריקט העכער דעם עלנבויוגן אונ אַנטפלעקט א שטיק אלעבאסטער אין בלויע פלעקן.

זי האָט א זיפצ געטאָגן אונ שטיל געפרעגט:

— ער וועט די טעג זיך גאָר גיט קאָנען אופהייבן פונ בעט?

— איר מיינט גוטערמאנענע? — זיעמיט האָט אפ איר א פילכא- דעטנדיקן קוק געטאָגן.

— וועמען דען, סאָלדאט וואָס דו ביסט? — האָט אים אָפגעעגט פערט פאַסטניקאָוו.

— איך מיינ ערנסט, — האָט אַנע געזאָגט, — ווען וועט ער זיך אופהייבן פונ בעט?

— אונ איך מיינ צוויי מאָל ערנסט, — האָט געזאָגט זיעמיט, — וויל גוטערמאן איז א גוטער באַכער, כאַטש ער איז א ברעג, א הי- זיקער...

— אלץ הייסט א ברעג, אלץ הייסט א היצ, — האָט געזאָגט פאַסטניקאָוו אפצולאָכעס אלעקסאנדערן. ער האָט אים פלינט געקרעגן פונ ערשטן קוק. ווי א מאַנצבל, האָט ער גלייב דערפילט, אז אלעק- סאנדער איז גיט גלייבנילטיק צו אַנע. פאַסטניקאָוו האָט ברויט צעעפנט זינע אויגן:

— איר ווייסט, פריילן, עס וואָלט געווען א גלייכע זאך, ווען...

— איר ווילט זאָגן, איר מיינט... — האָט אים איבערהגעשלאָגן אַנע, — אז איך וואָלט אים באדארפט באזוכן?..

— איך מיינ אויך, — האָט צוגעשטימט זיעמיט. — ער וועט געזונט ווערן, ער איז עלנט.

— ווי אלע סאָלדאטן. גאָר ער האָט עס פאָרדינט, — האָט מיט א האַלבן מויל געזאָגט אלעקסאנדער.

— איך... נ, אויך בין גרויט... אָפער... — אַנע האָט אָנגעוויזן אפ איר פאָרבאנדאזשירטן פאַנעם, — ווי קאָגן איך ארויס איך גאָס? סטודן איז א פאָר טעג ארום.

איך שטימ האָבן זויכרירט די צארטעסטע טענער. — עם וועט
 זיך ניט אָנגענעמ? וואָס? אָבער איך וויל אים זען, איך ליב ניט.
 — ניין, באַ אַזאַ אויסזען וועט מען מיינען כ'זוייס ווער — האָט
 זיך אָנגעכאַפט אלעקסאַנדער.
 — איך וועל זיך באַ אַיך איבערמאַרן, — האָט זוי אפציעלאַכעם
 געזאָגט אַנע.

זיעמיט האָט זיך אופגעהויבן. ער האָט זיך געקליבן גיין.
 — אייער פאלאטע איז די זיבעטע? איך וועל איך אָפּזוכן, זיט
 רויק, — האָט ווידער געזאָגט אַנע, — צען אזויגער בין איך באַ אַיך.
 — וואָל איך אים איבערגעבן? — האָט געפרעגט פּאַסטניקאָוו, קע-
 דיי נאָך מער טאָג איך בייך ארײַן אלעקסאַנדער.
 — צו וואָס טאָך די איבעריקע רייד?.. איך צווייבל ניט, — האָט
 געזאָגט זיעמיט — ער וועט זיך זייער צופרידן.
 ביידע סאָלדאטן האָבן זיך געזעענט.
 אַנע האָט אַ שטייכל געטאָג אונ האָט זיי באַגלייט בין דער טיר.

ק א פ י ט ל XII

— אָט וואָס, באַזויירימ, — האָט אַנע געפרעגט, זיצנדיק צווישן
 זיעמיטס און גוטערמאַנס בעטל, — גייען מיר הינט באַזוכן די אויס-
 שטעלונג פון די יונגע קינסטלער?
 — גיטאָ קיין ציט, פרייליך, — האָט אָפּגעענטפערט פּאַסטניקאָוו,
 וואָס איז דאָ געזעסן באַ זיעמיטס צופוסן, — מיר האָבן הינט אַ מי-
 טל איך מיטאילאָזוסקי מאַניעזש.
 אַנע איז נאָך געווען מיט אַ האַלב פאַרבוטדענעם קאָפּ.
 — וואָס רופט איר מיך, פרייליך? איך וויל אַיך האָבן פאַר גוטע
 אַלטע באַקאנטע, פאַר באַזויירימ.
 — אַפּ לאַנג? — האָט געפרעגט פּאַסטניקאָוו.
 גוטערמאַן האָט אַ שווערן קיך געטאָג אַפּ אים און האָט געפרעגט:
 — וואָס, דו מיינסט אַפּ שטענדיק פאַרבליבן איך מאַסקווע?
 — און איר — האָט אַנע געפרעגט — צופנדיקן די פּרענדיזלעכ פון
 איר שוואַרצן שאַל — איר פאַרט אוועק?

פאָסטניקאָוו ואיז עטוואָס רויט געוואָרן און האָט ניט געענטפערט.

זיעמיט האָט זיך געווענדט צו גוטערמאנען:

— אלזאָ, איך מיט פאָסטניקאָוו — מיר גייען אינאָן מאַניעזש, מיר

מוזן קומען צו וואַרמעס, ווייל ס'איז ניטאָ מיט וואָס צו צאָלן איך די
רעסטאָראַנען. און דו? ווי פילסטו זיך?..

— איך וועל גיין — האָט פעסט געזאָגט גוטערמאן.

פאָסטניקאָוו איז געווען קעגן:

— ער איז נאָך קראַנק. וואָס זאָגט איר, אַנא אַרקאדיעווא, ער

דארף גיין?

אנע האָט זיך גערויטלט.

— געוויינלעך, איר געפונט...

— ניט דרייט לויט קאָפּ, גייט, ווהינט איר פאָדארפט, — האָט מיט

א שפאָס געזאָגט גוטערמאן — מירן זיך נאָך זען.

פאָסטניקאָוו מיט זיעמיטן זינען אוועק.

צו געבן גוטערמאנען די מעגלעכקייט אופצוהויבן זיך פֿין בעט

און אַנטאָן זיך, איז אנע אָפּ צום פענצטער. זי האָט זיך פאָרקוקט

אפֿן באלקאָן, ווי עס איז געשטאנען אַ נידעריק מיידל, פאָנאנדערגע-

נומען אַ קאָבריצע און ניט אַראָפּגענומען די אַויגן פֿונ פֿענצטער, ווי

אנע איז געשטאנען.

— אפּאָנעם, אז איר פֿלירטעוועט דאָ מיט די מיידלעך פֿונ אַנט-

קעגן, — האָט אנע געזאָגט מיט אַ שפאָס צו די סאָלדאטן, וואָס זינען

פאָרבלויבן אין פאָלאַטע.

— אַ סוואָרע, אז יאָ, — האָט זיך אָפּגערופֿן גוטערמאן. ער האָט

אפּגיבן אַרופּגעצויגן זינע יוכטאָווע שטייול אפֿ די פֿיס, האָט אַרויסגע-

נומען פֿונ אונטערן קישן דעם געווענטענעם מונדיר און געטראַכט:

„אַנטאָן, צי גיין?"

— טוט אָן, טוט אָן, צווייפֿלט ניט, עס איז נאָך קוואַלט, — האָט

אנע געזאָגט אויסקערנדיק זיך פֿונ פֿענצטער.

אנען איז געוואָרן הייס, איר קאָפּ איז אָנגעגאַסן געוואָרן מיט

שיקרעם. זי האָט זיך ווידער אָפּגעקערט, מיט ביידע הענט האָט זי זיך

אַנגענומען פֿארן פֿענצטער־ברעט און האָט אויסגערופֿן מיט אַנציקונגן:

— ס'אָרעא שיינער, ליכטיקער טאָג הינט איז! איך דרויסן שמעלט

מיט פֿרילינג.

זי האָט געשלונגען גוטערמאנעס יעדע באַוועגונג, געטרונקען פֿריד

פֿון זינען אַשמיכלדיקע, פֿאָרעפֿלמע אויגן.

„הָאָט דאָס אַינז ער“...

זי האָט וועגן אזא באַכער שטענדיק געטראכט, וועגן זי פלעגט
בלויבן אליין איין איר צימער און אומבאוויסטע באגערן פלעגן פאן-
געגן איר פאנטאזיע איין זייער נעץ.

— מיין קאָנען גיין, — האָט געזאָגט גוטערמאן און האָט אָפּגע-
אַטעמט.

גוטערמאן איז געווען פארנומען מיט פארבעסן די בעט, אַר האָט
פארצויגן די קאַלדרע.

„ווי זי וואָלט עס פאר אים געטאָן, מיט וואָס פאר א פארגע-
גינג!“...

ער האָט ארויסגעלאָזן אנען אפריער. פון פאלאטע זינען זיי
ארויס באגלייטע פון צענדליקער בליקן, פולע מיט קינע.

וועגן זיי זינען ארויס פון לאווארעט, האָט גוטערמאן געפרעגט:

— צו דער אויסשטעלונג איז זייט פונדאנעג?

— טיין, ניט ווייט.

זי האָט דאָס געזאָגט אפ יודיש.

— הערסט, א מיידל רעדט אפ יודיש און מאַסקווע!

— אויב בין ניט קיין מאַסקווער. און וואָס איז מאַסקווע?

איז זי אים געוואָרן נאָך געענטער. ער האָט איר אריינגעקוקט איין
פאָנעם, האָט באגעגנט א שיינענדיקן ענטפער פון איר און האָט
זי גענומען אונטערן האנט.

— גיין, טייערער, — זי האָט ארויסגענומען איר האנט פון זינע
און איז אריבער צו אים מיט איר רעכטער האנט, — פאר דער האנט
קאָנט איר מיט נעמען, זי טוט מיין זיין איין לאַפעמקע, אַבער
ס'איז צו דערהלירן.

זיי זינען געגאנגען צו מיאסניצקי גאס, ווו עס איז געווען די
אויסשטעלונג פון די קיעווער, מאַסקווער, פעטראָגראדער יונגע קינסטלער.
אנע האָט געהאט באו זיך בריוו צו אַפשיקן „דעקאָמענדירט“. האָט

זי אים געבעטן צוגיין צו דער פאָסט. ער האָט איינגעשטימט:

— אויב האָב אויך א בריוו, אַבער אויך האָב אים פארהעסן מיטצו-
נעמען.

— קאָנט איר ניט אַגשריבן א צווייטן אע דער פאָסט?

זי האָט אים געגעבן איר „שטענדיקע“ פערער און איז מיט אים
אריין און פאָסטאמט. זיי האָבן אָפגעזוכט א טישל, זי האָט אים גע-
געבן א פאָר בלעטלעך פון איר נאָטיצזביכל און האָט אים געזאָגט:

— ביז עס וועט צוקומען מיטן ריי, וועט אבער בריוו זיין פאר-
טיק. צמעס?

— געוויס. נאך פריער:

איצט האָט ער געשריבן און אנע איז געשטאנען אים דער ריי.
זי האָט ארוםגערוקט טיפער און איר פאָנעם איר שווארצן שאל
און האָט מיט אייגן אויגן געקוקט פונטויטן און גוטערמאנען.
ער האָט געשריבן בעלאַבראַדאָוו, ארטאָמאַנאָוו און גליבאָוו ווייג
טאמבאָוו.

ער האָט זיי געשריבן, אז כאָטש זיי זינען ניט (צופרידן, וואָס מע
וועט זיי צוריק שיקן און דער פאָזיציע, דאָך זאָלן זיי זיך ניט פארלירן:
... ערשטנס, ברידערן זיך. בעלאַבראַדאָוו האָרפּ מען וועגן דעם
ניט דערציילן. צווייטנס, וועט דער זומער ברענגען גענוג ניט. דערי-
סער ניט פאלן בא זיך, מאנעוורירן, היטן זיך פון ידורכפאלן" ... ער
האָט פארענדיקט מיט א ווענדונג צו בעלאַבראַדאָוו: „ניט פארגעס,
כאווער, און אפ דער פאָזיציע האָרפּ מען ניט מיר ווערן ריידנדיק,
ריידן, ריידיג און נאָכאמאָל ריידיג, דערקלערן די אָפגעשטאנענע, ווער
זייער עמעסער פּינט איז, — דאָס איז דיג ארבעט. זי געזונט איז
טעטיק" ...

אנע איז שוין געשטאנען באמ אפגעצמער, ווען ער איז צוגעלאנג-
גען צו איר און געבעטן אים קויפן א קאָנווערט, זי האָט דאָס אים
געטאָן, און ווען ער האָט איר אָפגעגעבן צוריק א פארקלעפטן בריוו,
האָט ער זי געבעטן:

— פאר אייגן גאנג גיט שוין אָפּ מיטן בריוו אויך.

אנע האָט באקומען די קוויטאנציעס, און ביידע זיינען ארויס פון
דער פאָסט.

— איצט זינען מיר פריי. גייען מיר, הייסט עס, אפ דער אויס-
שטעלונג, — האָט זי מיט א פרוילעכען שמייכל געפרעגט, — צי איר
האָט באוואָרטע?

זי האָט אים אָנטענומען בארן האנט.

גוטערמאן האָט זיך געפילט גרינג.

— איך גיי מיט אייך, אנע. איר זינט געוויס באקאנט מיט די שא-
פונגען פון די יונגע קינסטלער, נייג?

— פונטוואנען האָט איר דאָס אויסגעלייענט? — אנע האָט א קוק
געטאָן אפ אים, ווי א שפּריצ געטאָן מיט איראָניע.

— איר זינט געבילדעט, איר לעבט איז אזא שטאַט, זוי מאַסקווע...

— ניט אלע געבילדעטע האָבן געשמאק. און איידעלשטיין, וועג ער
איז ניט קיין געשליפענער, האָט ניט יענע גלאטקייט, וואָס עס האָט אַ
פראָסטער שטיין, אָבער אַ געשליפטער.

אונע האָט זיך פאַרנעשטעלט: איר פאַטער, ווי ער שמעלט אַרײַן
אײַן זײַן לינקן אױג די פאַרגרעסער־גלאַזן. עס קנײטשט זיך פאַ אײַם די
גלאַזן. ער באַטראַכט אַ רימענט, טשמאָקעט צו מיט די ליפּן... זי האָט
האַס אײַן איר טאַטן קײַנמאָל ניט ליב געהאַט, זי האָט קײַנמאָל ניט
געמאַסטן קײַן פּײַנגערלעך. קײַן אױרײַנגלעך...

איצט, גײַענדיק מיט גוטערמאָנען, האָט זי געזאָרט, און אָט דיך
באַכער, וואָס האָט זי געראַטעוועט פּונן ישׂאנרע אונן טױט, וועט זי
ארויספירן אפּ אַ וועג, וועט צעפּלאַנטערן אירע געדאַנקען, קלאָר מאַכן,
ווהײן דאַרפּ זי גײַן... „ווהײן וועט ער זי פירן“?

גוטערמאַן האָט געשוויגן. זײ זײַנען געווען אײַן אפּאַדערהױז פּונן
נאָמער צוואַנציק, וווּ עס אײַז געווען די אױסשטעלונג.

אונע אײַז צו צו דער קאַסע אײַן האָט ארויסגענומען געלט.
— איר זײַט מיט אַ סאָלדאַט? — האָט געפּרעגט די קאַסירשע אונן
האַט ארויסגעקוקט פּונן שמאַלן פּענצטערל, — אײַז פאַר אײַם נאָר פּופּ־
צײַק פּראָצענט.

— זײַער אָנגענעם, — האָט אונע געזאָגט מיט אַ שמויכל, — אײַן
וואָלט שױן אױך געוואָלט זײַן אַ סאָלדאַט און צאָלן גאָר האַלב.
— אײַז עס דען אַזױ שווער? דוכט מיר, מע ווערירט סאָלדאַטן
צווישן פּרויען, פאַרשרײַבט זיך — האָט די קאַסירשע געזאָגט מיט
איראַניע.

— איר האַלט דערפּי? — האָט גוטערמאַן געפּרעגט ערנסט.
— וועגן דעם וועלן מיר נאָך רײַדן, — האָט געזאָגט אונע. זײ זײַן
נען לאַנגזאַם גענאָגען אפּ די טרעפּ, וואָס האָבן געפירט אפּן צווייטן
שטאַק. גוטערמאַן האָט זיך אָפּגעשטעלט אָפּרוען. זי האָט זיך באַנוצט
מיט דעם אונן האָט געפּרעגט:

— איר פאַרט דאָך נאָך ניט אַזױ גיך פּונן מאַסקווע?
— אײַך ווײַס ניט. דערװײַל בײַן אײַך האָב אַ סאָלדאַט, אונן סאָל־
דאַטן האָבן נאָך אױצט אױך אפּ זיך קײַן דײַע ניט.

פאַ אונען האָבן זיך אַ זעצ געטאַן די קני, אײַן עס האָט אַ צײַטער
געטאַן דער קײַן.

קומנדיק אפּ מאַרק שאַנאַלס בילדער, אײַז זי מונטער געוואָרן אײַן
האַט געפּרעגט:

— גוטערמאן! איר פארשטייט עפעס ואיך זינע געפלאַכטענע קיין-
לעטשנ? און איך דעם, וואָס די ציג פלייט איבער די דעכער? — זי
האַט עם געפרעגט טמיומעסדיק, — איך געפינ ניט קיין אָנהייב און
זע ניט קיין סאָפּ איך די פלעכטעלעך, וואָס האָבן אַ קאָליר פונג סע-
האָוועטקע, מיט געלכל געמישט.

זיי זינען אָפּ פונג דעם לניונט מיט אַ פאָרדראָס:
— ווען איך וואָלט געווען אַ מאָלער, — האָט זי געזאָגט, — וואָלט
איך געמאַלט גאָר שיינע זאכן: היציקע פּערד, צעבונטעוועטע אָקסן,
רייצנדיקע פּרויען, העלדישע מענער...

— און באַווייזן דעם גרויסן עלגט, די ענדלאָזע נויט, באַווייזן, זיי
מענטשן מיט זיך מיט ביטערן שווייס און פאָרדיגען אַ שטיקל טרו-
קענעם ברויט, אַ האַרטן געלענער — און קעגנשטעלן זיי די ראַכ-
וועם פונג פאלאצן, דעם לוקסוס פונג זייערע אַינגוויינער, דעם גרינגע
לעבן פונג פאָראַזיטן...

גוטערמאן האָט אָפּ איר אַ קוקן געטאָן טרוקן. זי האָט אים געענט-
פּערט, פּויל אונטערטעניקייט:
— איר זינט גערעכט.

גוטערמאן האָט איר אָנגעווייזן אָפּ דער געשמאַקלעזיקייט פונג איי-
ניקע קלוימערשט-רעוואָליוציאָנערע בילדער.

— באַ אונדז איך רוסלאַנד האָט ומען פונגאַטשאַווס אופשטאַנד אויב
געגעבן זיי עפעס ניט מענטשלעכעס, גאלענישעס... און וועגן פויעריג
האַבן דאָך אונדזערע גרעסטע שרייבער אָדער גאָר ניט געשריבן, אָדער
גאָעשריבן אזוי זיס, ווי טאַלסטאָי זינגן פּלאַטאָן קאָראַטיעוון, ווי
טורגעניעוו זינע העלדן פונג „זאַפּיסקי אָכאַטניקא“...

זיי זינען אַוידער געשטאַנען באַ אַ לניונט און האָבן געקוקט:
אַ געסל פונג אַ יודישער פּראָווינציאַלער שטאָט; ענגשאפט, שמאַלע
טראַטוואַרן, הייזקעס איינע אָפּ איינע. אָפּן פּאָנ פונג באַגינען גיסט
זיך אַרויס פונג צווייטן שטאָק אַ טאַכט-טעפּל אָפּן קאַפּ פונג אַ יודן,
וואָס קלאַפט אַיך די אָרדן פונג די אונטערשטע ווייניגע און וועקט
צו סליכעס.

גוטערמאן האָט זיך געלאַכט.
— איר זעט, אָט דאָס איז אַ בילד פונג לעבעדיקן לעבן, דער קינסט-
לער האָט דאָ גאָר פאַראַלגעמינערט, שאַרזשירט. און עס איז אַרויס
אַריגינעל, ניי.
אנע האָט קינדערש צוגעשאַקלט מיטן קאַפּ.

— אג אנטפאל פונ א קינסטלער, — האָט זי געזאָגט פריידיק מיט איר עטוואָס הייזערדיקער שטימ. — אָט דאָס איז דעאליזם, וואָס?
— אָפענער דעאליזם, אָבער ער איז גוט. ער האָט איבערגעקערט די פעל אפ איר לינקער זייט, מע זעט ניט נאָר די פּוּב אונ די וואָל, מע זעט אויך די ליאדערע...

— איך באַרשטיי ניט. דאָס איז פּראָפּאגאנדע?

— געדריכטע... אחא, וואָס מע האַרפ!

זיי זינען פאַרביי נאָך א סאך קוביסטישע, פוטוריסטישע ליטוונטן — דאָרטן איז געווען אַנגעוואָרפן עסאָזאטיק, סימבאָליזם, פוסטע מיסטיק. פינצטערע טענער, פאַרביי, איינע שהעקלעכער פונ די אנדערע.

— מייר זאָגט דאָס גאָרנישט, — האָט געזאָגט אנע, — וואָס ווילן זיי, ווייס איך ניט.

אונ ביז גוטערמאן האָט איר אפ דעם געענטפערט, האָט זי צייט געהאט צו פרעגן אים: — וועלכע בילדונג האָט איר באקומען... כאווער?

— אייך, מיך פרעגט איר?

ער האָט אַרזאָפּגענומען זינע שווערע אַווינג פונ איר פאַנעם.
— געוויס ניט בא דעם קעסטלדיקונ פאַנעם וואָס אפּן ליטוונט, — האָט אנע געזאָגט מיט א שמויכל.

— דערווייל האָב איך זיך נאָך ערנעצ ניט געלערנט, איך האָב נאָך ערשט צו לערנען.

אנע האָט דורכגענומען א שטראָמ פונ פרישע געפילן. וואָס מער זי האָט געהערט רייד דעם סאָלחאט. אלץ מער איז זי אנטציקט געד וואָרן פונ זיין לאַגנישקייט, פונ זיין געזונטן צוגאנג צו דערשיינענען, צו געשעענישן.

זי האָט אים ערשט מיט צוויי שאַ צוריק רעכט דערזען אונ אים דוכט איר, ואז זי איז מיט אים שוין לאַנג, לאַנג באקאנט...

פאַרטייט אים א לעבחהפטן שמועס, זינען זיי צוגעקומען צו א גרויסן ליטוונט אים א שוואַרצער האַמ.

א קינסטלערי-האַנט האָט אפּ א ליטוונט פאַרשפרייט אַ שלאכט-פעלד, אופגעקליבן שטיקער ווירקלעכקייט, קאָנדענסירט, אויסגעטאַגן. אַנטבאָלויזט, געגעבן רעאל:

זומער. א דורכזיכטיקער, (בלויזער מאַרלע-הוימל, ווייסע וואַלקנדי-לעב, ווי סטייעס טויבן, שפילן זיך מיט העלקייט פונ טאַג, וואשן זיך

אינ בליקט פון זונ. זיי פל'ענ, גיסן זיכ צונויפ. פרוילעכ. גרינט א גרינער וואלד. ואייכטבויווער, בעריאָזעס. פון נאָענט — א ווייצנ-פעלד. זאטענ, ווי א מענטש די הייכ, ליגט צעטרעטן פון פערדישע קלאָענ, ריפע זוימענ, צעקוועטשטע ודורכ שווערע רעדער פון הארמאטן צוואַרימ, — לאנגע, שמאָלע גרויבלעכ. צוקאָפּטס אָנגעשפּאַטן געלע זאמר. גרינע העמדלעכ פון געהארגעטע סאָלדאטן. קעפ ליגן אומבאוועגלעכ, אונג פונקט אזוי אומבאוועגלעכ שטייען איינצלע זאמענ בא ניט פארשאַמענע קוואַרימ.

— וואָס וועט איר, אַנע, זאָגן אפּ דעם בילד?

אינ גוטערמאנס שטייט הערט זיכ פויטערקייט.

אַנע האָט אויט גאַרנישט געענטפערט, זי האָט זיכ געפילט א בייסל שולדיק אנטקעגן דעם סאָלדאט: ער האָט געוויס איבערהגעלעבט אינ די דריי יאָר קורץ מער ווי א „לייטישער מענטש" לעבט איבער אינ זיין זאנצן לעבן. זי האָט געקוקט אפּן בילד:

א קליינ קוינקל פון גרויסן ערד-שעטעכ, וואָס איז באגאָסן אונג וועט נאָכ באגאָסן ווערן מיט בלוט. די ערד איז צעגראָכט, צעעקלבערט, צעריסן, צעטרויבערט.

די מענטשן ליגן אפּ האַנדן פון גרענעצן, קריכן ווי ווערעם, אָן זינ, אַ באוויסמוזיג — פארפירטע, פארטאורטע...

אַנע האָט געפילט, אז דער מאָלער האָט דאָ אופגעהויבן נאָר א ברעג פאָרהאנג פון דער בינע, ווי עס ישפילט זיכ איצט אָפּ די גרעסטע פוג די יועליט-טראגעדיעס — די מילכאָמע. זי האָט דערפילט, אינ גור-טערמאנען אַ וקעגנער פון דער בלוטיקער ישפיל, אונג אינ זיין פראגע האָט זי דערהערט די טענער, מיט וועלכע מע מאַנט געקאָמע.

מיט א דערשטיקטן קאָל האָט זי אָפּגעענטפערט:

— דער מאָלער האָט דאָ פאר אונדז אנטפלעקט א שטיק ווירל-

לעכקייט...

— יאָ. אָבער אייכ ומיינ, און אנטפלעקט איז ווייניק, דער קינסטלער

האָט פארהארפט באוויזן, ווער זינען די ישולדיקע אונג אונטערשריבן: „קארבאָנעס פון אימפערואליזם"...

צום בילד איז צוגעגאנגען א פאָר: א פארפועטע פרוי אונג איר

באגלייטער — א מאנטבל פון מיטעלע יאָרן. די פרוי האָט אויסגע-

פישטשעט:

— מעגסט מיר גלייבן, דער קינסטלער האָט אפּ זיין לעבן קיין

מילכאָמע ניט געזען. אָט אזוי איז עס טאקע?

גוטערמאן האָט אפּ אַזוי געוואָרפּן אַ פאַראַכטונג-בליק, האָט זי אַראָפּגעלאָזט די אַויגן און האָט געזאָגט שטילער:
— און איך מיינ, אז עס איז גאָר ניט אזוי שרעקלעך, ווי מע מאַלט, ניינ?

אזוי באַגלייטער האָט זיך געהאַלטן באַ דער זעלבער מיינונג. ער האָט געזאָגט:

— איצט, ליבליכע, אַינ רעוואָלוציע-צייט, וועגן עס קאָכט די בלוט באַמ האַמוין, וועט מען דיר צעבלאָזן אַלץ — פּונ אַ פּליי וועט מען מאַכן אַ העלפּאנער, אָט אזוי אַזוי ועס שוין...

גוטערמאן האָט גענומען אַנען פאַרן האַנט און האָט זי אָפּגעפירט פּונ ביילד.

— איך קאָג דאָ מער ניט בלייבן, — האָט ער צו אַזוי פּרוקט געזאָגט, — אַזוי ווילט גיין פּונדאנען?

— אַנען איז געוואָרן שווער. זי איז אָפּ פּונ גוטערמאנען אפּ אַ פּאַר טריט, האָט אַראָפּגענומען אַזוי אַ שאל פּונ קאַפּ און פאַרזיכט זיך דעם בינט, די אַיינצלנע הערלעך פאַרוקט ווייטער אונטערן שאל און האָט זיך באַהויקט. „ער איז היציק, יונג, אָפּער גערוועזן און קראַנק“... זי איז צוגעגאַנגען צו אים און האָט אים אָנגענומען פאַרן אָרעם:

— טירן גיין אַזוי מיר?
זי האָט דאָס געפרעגט, ווי אַ זעקסיאָריק קינד, וואָס וויל עפעס אַ טאש טאָג און האָט מוירע פאַר אַן אָפּזאָג. זי האָט אים טיפּ אַרענגט געקוקט אַזוי די אַויגן.

— מיר קאָנען גיין, — האָט ער אַזוי געזאָגט — אַזוי אַזוי ווילט, אַזוי צו אַיך. איך האָב האָב קיין היינט ניט...

XIII ל פ י ט ל

טעג גייען אַריבער. זוניקע. פּריידיקע טעג, פּולע מיט שטינגנדיקן אינטערעס צו אַנען. אָבער אַיך אַיינעם פּונ אַזוינע טעג שטייט גוטער-מאן פאַר אַ קאָמוניסיע פּונ דאָקטוירים. זיי געפינען פאַ אים אַ פּראָ-צעס אַזוי די שפּיצן פּונ די לונגען און לייגן אַזוי פאַר גאַנץ אָדער קיסלאָוואָרסק.

— איך מיינ, אַז אַזוי וועט פאַרן קיין גאַנץ, — האָט מיט אַ פאַלשער טריטשאפט געזאָגט דער פּאַרוויצער פּונ דער קאָמוניסיע, אַ

גענעראל מיט עפאלעטן פונג וועסן זילבער, — דאָרטן איז דער
שוואַרצער יאמ, זונג און א שיר, טראַפישע געוויקסן, בלומען.. איר
וועט זיך דאָרטן געוויס אויסהיילן.

— א גאניידן-ווינקל איז דאָרטן, — האָט צוגעגעבן דער אָרדי-
נאטער פונג גוטערמאנס פאלאטע. ער האָט זייער ליב געהאט דעם
קלונג פונג זיינע שפאָרן און אויז אפ א מינוט ניט אינגעזעסן, אלץ
געשפאנט האַבערן צימער.

— זאָל זיך קיין גאנרי, — האָט גוטערמאנ געזאָגט גלייכגילטיק
און איז ארויס פונג דער קאָמיסיע.

זיעמיט איז שוין אויב געווען אפ א קאָמיסיע — מיט א טאָג
פריער. איז שיקט מען קיין פיאטיגאָרסק, אָבער ער וועט מוזן פאר-
פריענען לענגער איג מאַסקווע, ווייל די קאווקאזער קוראָרטן עפענען
זיך שפעטער.

איצט שטייט זיעמיט בא דער טיר פונג קאָמיסיע-צימער, ער בא-
געגנט גוטערמאנען מיט און אוממעטיקן ובלויז:

— וואָס? ווהינג? קיין גאנרי? אויב האָב אויז געוויסן. פארוואָס
ניט קיין קיסלאָוואָדסק?

גוטערמאנ ווייס אלייג אויב ניט פארוואָס. נאָר ער האָט גערעדט
מיט אנען, האָט זי געזאָגט, אז באמ שוואַרצן יאמ איז זייער פאָעטיש...
שטייען זיי פיידע, קוקן ניט איינער דעם אנדערן אויג פאָנעם:
שווינגן איז זיי שווער און ריידן — נאָב שווערער.

איז די זעקס זואַכט צייט, וואָס זיי האָבן זיך צוזאמען אויסגע-
וואלגערט איבער די ולאזארעטן, האָבן זיי זיך שטארק באפריינדעט,
און זיי האָט זיך ביידן ניט געגלייבט, און זיי וועלג זיך דארפן
צעשיידן.

זיי זינען אָפ פונג טיר פארטראַכטע.

זיעמיט האָט זיך דערמאָנט זינג היימ, זינג פרוי און קינד.
גוטערמאנ האָט א טראַכט געטאָג וועגן וזינע עלטערן, וועגן זינג
ברודער, וואָס ליגט נאָב ערגעץ איג די שוואַגראָבנס, וועגן זינע
שוועסטער... און צום סאָפ האָט זיך פאר זינע אויגן געשטעלט אנע.
— זיעמיט, מירן זיך נאָב טרעפן, — האָט גוטערמאנ געזאָגט, —
איך פיל, און מיר וועלג נאָב ביידע עפעס אויפטיאָגן.

— אז דו ביסט קראַנק, וואָס איז דאָ צו ריידן, — זיעמיט האָט
אָנגענומען גוטערמאנען יאונטערן אָרעם — וועגן דו ביסט כאַטש אזוי
געזונט ווי איך...

— אונ די בויסט געזונטער?

ביידע כאוויירימ זינען ארייג אינג פאלאמע, בא זיכ אפן בעטל
איז געוועסן פאָסטניקאָוו. ער האָט זיי דערזען אונג האָט זיכ דערפרייט:
— האָב איך פאר אייך נעם!
— וואָס, וואָסערע? — האָט זיעמיט געפרעגט, — אונג, לייג ארויג
אפן טיש.

— מיכ האָט מען אויסגעקליפן...

— פאָרן אפ דער פאָזיציע? — האָט איראָניזירט גוטערמאן.
פאָסטניקאָוו איז געווען פונ די קאלטע מאַלכוימ, ער האָט יעדן
וואָרט אפריער ארוםגעקוקט, דערנאָך איז געגלעט אונג יעדשט דעמילט
פונ מויל ארויסגעקלאָזן.

— פאר א פאָרזיצער פונ גארניזאָנע קאָמיטעט... איז האָט פונ די
סאָלקהאטן דעפוטאטן.

— איך גראַטוליר, — האָט איז גוטערמאן הייס געדריקט זינג
האָט, — א שטאַד נאָר, וואָס איך האָרפ אונג אינג אונג פאָרן פונ
מאָסקווע.

— איז פאָרסטן אָפ פונ אונדז, — האָט זיכ פאָסטניקאָוו געווענדט
צו גוטערמאָנען. — ווען — ווייסטו אלייג ניט? נו, סיר וועלן זיכ נאָכזען.
פאָסטניקאָוו האָט שטייפער פארצויגן זינג רימען אפ דער גימ-
נאָסטיאָרדקע אונג איז אונגעק.

זיעמיט האָט זיכ געוועזט שרעכט א בריוו.

גוטערמאן האָט זיכ דערמאָנט, און ער האָט צוגעזאָגט זינג בא
אונגען נאָכ דער קאָמוניסיע. ער האָט ארויסגענומען פונ זינג שופלאָד איז
שאַפּקע א שפיגעלע, א האַזיר-מעסער אונג האָט זיכ גענומען האַזירן.
די לעצטע צייט, די לעצטע טעג האָט ער זיכ אַטאָרן דערנעגן-
טערט מיט אונגען. ער האָט איז איר לויב געקראָנג איר אונגפאָלעכע.
„ווען אונגען וועט אויסקומען ווען ניט איז ארויסטרעטן אפ א
פאָרזאָמלונג, וועט די מערהייט שטענדיק זינג אונדז, זי האָט אפ ידעמ
קוויטעכ“ — מראַכט גוטערמאן. ער פרוּווט זיכ פאָרשטעלן אירע אונגן.
„זיי זינגען פא איר פונ נאָגענט — ווייט אונג פונ קווייט — נאָגענט...“
ער האָט דאָס איר אונגמאָל געזאָגט.

דאָס איז געווען פאָרנאָכט. ער האָט זיכ געבעטן בא איר:

— צינדט אָן פייער. מייר איז אומעטייל. עפשער דערפאר, וואָס איך
ביג אָפגעלעגט סאָדאָשייט לאַנג איז פיניצטערע גרויבער.
אונג איז געוועסן אונגקעגן גוטערמאָנען אונג האָט זיכ גערייזט

מיטן בילד, וואָס זי האָט אַרויסגעקאָפּט, וועגן ער האָט איר באַוווּזן
אין אומבאַקאַנט מיידל.

— אַנערע אויגן, אַנע, זינען פּונדליכע נאַענט און פּונדליכע נאַענט ווייט.
אַנע האָט אפּ דעם גאַרנישט געענטפּערט. זי האָט נאָר אַ דריי
געטאָגן דעם שאַלטער און אַזוי צימער איז געוואָרן וליכטיק.

*

אַנע איז געווען אַנגעטאָגן און האָט זיך געגרייט גיין און גאָס,
וועגן גוטערמאָגן איז אַרומגען דעם שוועל פּונד איר צימער.

די לעצטע טעג איז איר באַוווּדערט שווער פּאַנאַכט. עס העלפט
ניט וואָס זי האָט גענומען צו זיך דאָס שטובמיידל צו שלאָפּן מיט
איר צוזאַמען. די לעצטע נאַכט איז זי געזעסן ביזן שפּעט און האָט
געשריבן בריוו.

זי קאָגן זיך מיט פּאַהערשן, זי ווייס מיט וואָס מיט איר איז.

און איר דריי-און-צוואַנציגקאָריקן קערפּער האָבן זיך צעשפּילט די
בלוטן.

גוטערמאָגן אַ דיר שטורעמט זי אַזוי. שולדיגט זי זיך, „גוטמאָגן“
און קוקט צו די גרינע פּאַרטייערן, וווּ ער יוצט.

זי האָט זיך מיט באַרויקט, האָט אַוּפּגעקליבן דעם פּעקל בריוו, וואָס
זי האָט אָנגעשריבן, האָט זי פּאַרשאַממעט און אַרבעטלייגט און
דידיקויל, צוגענומען דעם טישלעך פּונד מיטן טיש און אוועקגע-
שטעלט און ווינקל.

זי האָט דערלאַנגט איר האַנט גוטערמאָגן, האָט זיך אַרום אים
אַ דריי געטאָגן און געפּרעגט עטוואָס אַוּפּגעדרעגט: — איר וועט זיצן
אַדער זיירן גיין?

ארום אַנעס מויל ציען זיך דיגע פּערעמלעך פּונד צופּרייהנקייט.

ער האָט זיך פּעסער געזעצט אַפּן שטויל און געלאַכט.

— אַויב אַזוי...

זי האָט אַרצופּגענומען פּונד זיך קאָפּ דאָס היטל און פּאַרנומען
זיך מיט פּאַריכטן די קאָואַרדע. די גאַנצע צייט האָט זי געהאַלטן
אַרצופּגעלאָזן די אַויגן.

גוטערמאָגן איז געזעסן פּאַרטראַכט.

ער האָט זיך גאָר פּאַרזעסן צו דערציילן איר, און ער איז געווען
אפּ דער קאָמיסיע, און ער פּאַרט קוינט גאָרני.

אַנע האָט זיך געשפּילט מיט די קרייזלעך פּונד באַראַשקענעם היטל.

זי האָט גאָבן איר די ערשטע טעג פּונד זייער באַקאַנטשאַפט ובאַ-

שטימט ארוםקאפפאָרן פון מאַסקווע, אויב ניט אפ שטענדיק, איז
כאַטש אפ א געוויסער צייט. זי וויל ניט זען דעם אָפּגעפּאַשעטן אלעק-
סאנדערן, וואָס האָט זי, „עמעס ליב" און קוקט אפ איר, ווי אפּ עפעס
אזינגטומ, וואָס דארפ געהערן איר, אַזויג איר זיגן בעט, פון אים
און פאר אים האָבן קינדער...

סא דעם געהאנגן האָט זי א ציטער געטאָן, דאָס היטל איז ארויס-
געפאלן פון איר האנט.

זי האָט זיך אָנגעבליגן, אָבער אָפּגעהויבן דאָס היטל האָט גי-
טערמאן, ער האָט זיך דערמאָנט איר זאָגן:

— איר ווייסט, אונא ארקאדיעווא, איר פין דאָך הינט געווען אפ
דער קאָמיסיע.

זי האָט זיך אָפּגעהויבן פון דער קושעטקע און איז צוגעגאנגען
צו אים געענטער:

— הינט געווען אפ קאָמיסיע, מע שיקט איר אהיים?
איר לעצטע פראגע איז געווען, ווי דער ריז פון א געפלאצטער
סטרוניע.

— ניין, ניט אהיים. איר האָב דערוויל ניט ווהיגן צו פאָרן, אפילו
ווען מע זאָל מיך לאָזן אהיים.

— וועט איר בלייבן אין מאַסקווע, ניין?

— איר פאָר... דאָס הייסט, מע שיקט מיך קיין גאָרי אפ א קר-
דארט, — האָט גוטערמאן געענטפערט האלב צופרידן, האלב אומע-
טיק — איר זאָגט, און דאָרט איז אן אָרט פון פאָעזיע.

— געוויס. ווי עס זאָל ניט זיין, מיט פאָעזיע, אָן פאָעזיע, וועט
איר זיך דאָרטן אויסהיילן, איר וועט ווערן געזונט.

איר איר שטימ האָבן געזונגען גאָרוואָס אָנגעפלויענע סטניעס
פיוגעלעך. זי איז געווען אפ א גייעם אָרט איר מיידלשן טרוים:

„פארלאָזן מאַסקווע, זיגן אליין מיט זיך, ניט זען דאָס אלץ, וואָס
דערמאָנט אָן דער פארגאנגענהייט, וואָס שטיקט מיט וואָבעדיקייט..."

אנע האָט גאָב קיינמאָל ניט גערעדט מיט גוטערמאנען וועגן אירע
פלענער. זי איז געווען פארבליבען פון אירע באגעגענישן מיט אים,

און ניט איינמאָל האָט זי געטראכט: „דער באַכער איז פאר מיר
פון הימל געפאלן..."

ביידע זינגען זיי געשטאנען באַמ טוישן.
איר צימער איז געווען אזא שטימונג, ווי מע וואָלט זיך געקליבן

ערנעצן אָפּפאָרן.

גוטערמאן האָט גענומען זיין היטל פֿון דער קושעטקע.
אנע האָט געטראכט: „ניט זאָגן אױם, בלייבט ועס, ווי אפֿן גרונט
פֿון יאָט אַ שטייג... זאָגן אױם, וואָס וועט ער קלערן?“...
— אױך ווײַסט, אױב קלײב זײב אױב פֿאַרלאָזן מאָסקױע.

אַ סאַכ טײפֿע קײטשן האָבן זײב פֿון דעם אױסגעגלײבט באַ גר
טערמאנען אפֿן שטערן. ער האָט זײב ווי אױסגעצױגן, אױפֿגעהױבן זײב
קאַפֿ און דערזען זײב אַ בײסל העכער פֿינ אַנען. אױם האָט זײב דאָס
אױב דעם מאָמענט נײט געוואָלט: „העכער אױז זײ“... ער האָט אַראַפֿ-
געלאָזן זײנע אױגן אױב דערזען זײ אַ פֿאַרויטלטע. ער האָט אַרױפֿגעלײגט
זײנע הענט אפֿ אױרע אַקסלען, האָט זאָגעפֿוירן אױרע קאַפֿ צו זײב און
האָט אַ גלעט געטאָן אױר שטערן בױם האַנד פֿון די האָר.

— ווײַהײב ווײַלט אױר פֿאַרן? — האָט ער געפֿרעגט.
אנע האָט געפֿיבערט. זײ האָט אױם זאָגעענטפֿערט:
— אײב קלײב זײב אױב פֿאַרן אפֿ אַ קוראָרט... אױב זױעל פֿאַרן קײן
גאַרן.

זײ האָט זאָגעהױבן שױכלען פֿינ זײב פֿאַרווײטערונג. אױרע אױגן
האָבן זײ אַרױסגעגעבן.

— פֿאַרן מױר צוזאַמען, האָט גוטערמאן געפֿרעגט צעטומלט.
— זעצ זײב... זעצ זײב...

ער האָט צוגעהוקט זײב שטול גאַענט צו אַנעס. ער האָט צוגעגעבן:
— רעדט. אײב הער אױב מײט אַלע מײנע כױשױם.
אנע אױז געזעסן געשלאָסן אױרע קלאַנגע הענט אפֿ אױבן אַני. זײ
האָט אַ ווײַלע געטראכט און געזאָגט:

— אײב ווײַל זײב מײט אױב און אױצע האַלטן, אױר קאַנט געבן
אַן אױצע?

— אױב אױר ווײַלט מײר פֿאַרטרויען, דאַרפֿט אױר גלײבן אױב מײנ
„קױעכ“, נײט אַזױ? — ער האָט געלאַכט, — ווי אַ ברודער וועל אױב
אַיב אױסהערן.

— אױר רעדט האַכ גאַר ווי פֿושקײנס זאָנעגן?
— אײב בײן ינגער, פֿון אַן אַנדער דאָר, פֿון אַן אַנדער יאָרהונ-
דערט, פֿון אַן אַנדער אָפֿשטאַמונג, מײט אַן אַנדער וועלט־אַנשױונג, און
כױצ דעם נײט אַזױ צעלאָזן...

ווי דעם ערשטן מאָל, ווען ער אױז געגאַנגען מײט אַנען האַנט באַ
האַנט, אַזױ האָט ער אױב אױצט דערפֿילט אױב זײב אַ לײכטקײט. ער
אױז געזעסן, געקוקט אפֿ אַנען, געהערט—געשלאנגען יעדעס וואָרט אױרן:

— איך האָב באַשטימט, — זי איז געוואָרן רויט, — איך וויל פארלאָזן מאַסקווע. איך ואַנטלויפן ניט פֿונ דער רעוואָלוציע. איך וויל פֿאַשעט איבערלאָזן די אלטע געווינהייטן, זיך אָפּהערן טרעפֿן מיט מענטשן, וואָס האָבן מיר דערעכנט, איך וויל אָנהויבן אנדערש טראַכטן...

זי האָט זיך אָפּגעשטעלט זעענ, וואָס פֿאַר אַן אינטערדיק האָבן אַפּ איך געמאַכט אירע ווערטער. ער איז געזעסן פֿאַרהאַפּט.

— איך וויל זיך וואַרפֿן אין יאָם פֿונ געשעענישן. ענטוועדער איך וועל דערטרונקענ זוערן אין לויבער אָדער איך וועל אַרויס מיט אַ הויך אָפּגעהויבענעם קאָפּ...

ואַנע האָט ניט געעטריקט, זי האָט געפֿילט זיך נאָענטקייט און האָט געוואָלט נאָך מער דערפֿילן זיך קוקן, וויסן, צי פֿאַרשטייט ער זי, צי וועט ער זיך באַציען צו איר מיטן געהעריקן צוטרוי.

— אויב אזוי, — האָט ער געזאָגט ערנסט, — האַרפּט איר פֿאַר-בלייבן אין מאַסקווע.

— ניין, דאָ קאָן איך דערווייל ניט פֿאַרבלייבן. פֿאַחאָן אזוינע דינע פֿעדערע, וואָס מען זעט זיי גאָר ניט, און זיי בינדן שטאַרקער זיי שטריק. זיי שמויחן צו צו מענטשן, צו געווינהייטן, צו אלטע באַקאַנטע, צו...

אלעקסאַנדערן, — האָט אַ פינקל געטאָן כאַ גוטערמאַנען אין געדאַנק.

איר איז געוואָרן אומעטיקן. זי האָט איינזאָל אַראָפּגענומען גוטער-מאַנס האַנט פֿונ איר פֿלייצע. זי האָט אַ טראַכט געטאָן: „ער איז נאָרוי, זוי אַ שילער פֿונ דריטן קלאַס“ און האָט געזאָגט:

— הערט: פֿונ מאַסקווע פֿאַר איך אַוועק, די דירעקטע וועל איך איי-בערגעבן מינער אַ מומען, וואָס וועט קומען פֿונ דאַהאַטשאָוו, די זאַכן די בעסערע — אַ גוט: באַקאַנט...

— אלעקסאַנדערן? — באַ איך האָט זיך דאָס אויסגערעדט ניט ווילנדיק.

— וועגן אים האָב איך שוין פֿאַרזעסן, ניט איין בריוו זינעם האָב איך געלאָזן אָן אַן ענטפֿער. — זי האָט אים אַרופּגעלייגט די הענט אַפּ די זאַקסל — און איך בין מיר פֿרע, זוי אַ זומערפֿייגעלע.

— צו לעבן איין טאָג?
— צו קעמפֿן לאַנגע יאָרן.

זי האָט זיך אַ דריי געטאָן איבערן צימער און האָט זיך דערזען

ער הייבט זיך אופ פויל, ווי ער וואָלט געוואָלט בעסער שלאָפן.
זי שמייכלט צו ואים, און אים ווערט גרינגער.

די גאסן זינען פול מיט מענטשן. אומעטום — רעדלעך. מע
רעדט, מע מאכט מיט די הענט. און ווי עס שטייט א רעדל, אהין
שפאנט גוטערמאן. זיי גייט אים נאָך. ער מישט זיך אריין אין יעדער
דיסקוסיע, ער ווערט מונטערער.

אונען געפעלט, ווען ער מישט זיך אריין:

— איר, באווער, ווילט פאָרן אפ דער פאָזיציע? א גלייכע זאך.
פאָרט געזונטערהייט. האָרטן פועלן באווייטזיניקע מענטשן...

— אָט מיט אזעלכע, פאטשט אים יענער איבערן פלייצע, —
מיט אזעלכע וועט רוסלאַנד ניט פארלאָרן גיין...

אָבער גוטערמאן שלאָגט אפניב אראָפ די פלינגלען פונם היספּיילעם
פאמ, „באשיצלער“.

— ווען איר וועט קומען אפ דער פאָזיציע, זאָלט איר אָבער ניט
פארגעסן, און אים די שווער אָבנס אנטקעגן אונדזערע ליגן אזעלכע
אחבעטער און פויערימ, ווי מיר זינען, זיי רייחן נאָר אפ און אנדער
שפראכ...

ווי אונע האָט אים ליב, ווען ער זאָגט דאָס!

ער נעמט זי אָן באט אָרעם און פירט זי צו אן אנדער רעדל
מיט מענטשן. אומאָל טרעפט, אז מע פניפט אים אים, אָבער דאָס
דאָו שרייט מען אים „אורא“...

זיי שטייען אפ סוכארעווקע, בא א ריי בוקניסטישע טישלעך.
— פרוהאָנען וועל איך נעמען... מאמס נאָרדאן אויב, ער איז
אינטערעסאנט, ווי א פאיווא. ער לאכט זיך אליין אים. א ציעניסט.
א קריטיקער פונם דער אלוועלטלעכער ליטעראטור איז ער א סנאפער...
„ליא אָרליא“ און „דאָס פריילעכע געזינטל“ נעמ אויב געוויס, לייגט
מיר דאָס אָפ. — נעמ נאָך דזשעק לאַנדאָנס „מארטיג אידענ“ — האָט
זי אים געבעטן.

— אויב וואָלט די ביידע טישן מיט פייכער בא אים אָפגעקויפט, —
האָט גוטערמאן זיך געוויצלט, — נאָר ווי נעמט מען מעזומאָנימ?
— אויב וועל באצאָלן, — האָט זי געזאָגט.

ער האָט אַרופגעלייגט אַפּ אַיך פּינטעלע זינג שווערע האַנט:
— איך בין נאָך גענוג רייך צו באַצאָלן אלייך.
ער האָט זיך צעצאָלט.
דערפאר האָט ער אַיך דערלויבט ווּאַס דאָס פּעקעלע וויכער.

ק א פ י ט ל XIV

פאָגלייטן ואיז זינגען געקומען: זיעמיט, אונע אונג יוליע. אלע זינגען
זיי געשטאנען אפּ דער פּלאַטפאָרמע אַנטקעגן וואַגאָן.

זיעמיט האָט דער ערשטער באַהויערט, וואָס זיי צעשיידן זיך:
— ווער ווייס, צי מיר וועלן זיך נאָך טרעפן? ודי ציט איז אויפֿט
אזא בריוו־דיקע. געשעענישן צעוויקלען זיך מיט אַזעלכע טעמפּן, מיט
אזא בעהאַלערדיקער געשווינדקייט... אונג וואָס איז אַ מענטש איז דער
ציט פּונד רעוואָלוציע — אַ שטויבעלע... אַ פּלוג, אַמע זעט גאָר ניט
ווי אַמע צעקוועטשט...
— איז אַ רעוואָלוציע שווימען מענטשן אַרום, האָט גוטערמאן
געזאָגט, — אַ רעוואָלוציע קאָכט אַיפֿער, קנעט אַויס, מאַכט שטאַרק.
— אָבער דאָס אלץ איז צעמענטירט אפּ בלוט, פּונדאמענטירט אַפּ
אַנצאָליקע קאָהבאָנעס, — האָט אַנע געזאָגט מיט טרויער.
— אונג מיך אַרט ניט, ווען איך וועל ערגעץ לייגן מיין קאָפּ, —
האַט גוטערמאן געענטפֿערט, — אַ רעוואָלוציאָנער דאַרף אַפּ דעם
זינג גרייט.

איז פּענצטער פּונד וואַגאָן איז געשטאנען פּאַקראָווסקי, איינער פּונד
די סאָלדאַטן, וואָס האָבן אַיזט באַהאַרפט פּאַרן מיט גוטערמאנען.
ער האָט געהערט גוטערמאנען געשפרעך מיט זיעמיט, אונג האָט די
אויגן ניט אַראַפּגענומען פּונד אַנע... ער האָט אַויסגעשפּיגן, געזאָגט
עפעס צו די איבעריקע סאָלדאַטן, וואָס זינגען געווען איז וואַגאָן, אונג
פּונד האָרטן האָט זיך דערהערט:

— עטאָ טאַשי...

— האָ האָסט דו דעם עמעסן בוקעט, — האָט אָנגעוויזן זיעמיט
אַפּ די סאָלדאַטן, אפּ רוגע אונג פּאַקראָווסקי, — קיינ באַזונדערן
פאַרגעניג וועלן זיי דיר איז וועג ניט פאַרשאפּן. דו זאָלסט זיך נאָך
ניט היצן, הערסט, גוטערמאן.

אנע האָט מיט אַ בעשטנדיקן קורס אַרבעטענדיקט גוטערמאָנען און
פּאַנעם.

יוליע האָט מיט צעשוויגמענע אויגן געקוקט אַפּ אַנע, אַפּ גוטער-
מאָנען און אַפּ זיעמיטן.

— אויב וועל אויב, ובענקענע נאָכ אַינ, — האָט זי געזאָגט צו
גוטערמאָנען, — עס וועט זיין אַומעטיק.

אנע האָט זי צוגעדריקט צו זיך.
אַפּן וואָקוזאַל איז געווען טומקלדיק. עס זינטען געווען פּערג מיט

שאַלעכצ פּונ יאָדערן, קערטלעך פּונ פּאַפּיראַסן, אייער-שאַלעכצ,
סוקאָדינקעס פּונ ישׂוואַרצן ברויט, בלאָטע.

— מירן זיך געזעגענען, — האָט געזאָגט זיעמיט. ער האָט שטייפּ
אַרומגענומען גוטערמאָנען און צעקוישט זיך מיט אים, דערנאָך האָט

ער אים פּעסט געדריקט די האַנט:
— זי אַ מענטש, פּאַריכט דיין געזונט, שרייב אַפּ אנע אַרזאָדיען-
נעס אַרדעס, פּאַר ומיר.

אנע האָט אים געגעבן אַיר האַנט און האָט לאַנג גיט אַרויסגע-
נומען אַיר האַנט פּונ זינטער.

פּאַ גוטערמאָנען האָבן זיך אָנגעצונדן די אויגן, אַ פּלאַט האָט
באַגאַסן זינע שפּיצ באַקן און אָבער צוגעקומען די פּאַרטרואַכטע און

שלאַנקע יוליע און האָט אַרבעטעלייגט אַיר האַנט אַינ גוטערמאָנען.
מיט אַרזאָפּגעלאָזטע אויגן האָט זי אים צוגעדריקט אַיר קאַפּ. גוטערמאָנען

האָט אַיר אַ קוש אָפּטאָן די האָר און, ווי אנע, צוגעדריקט צום האַרצן.
דערנאָך האָבן אים ביידע מיידלעך אַרבעטשפּאַרט צו פּעקל אַינ יעדער

האַנט און צוגעפירט מיט זיעמיטן צוזאַמען צו די טרעפּלעך.
דער צוג האָט זיך געדירט. קוטערמאָנען איז געשטאַנען אַינ דורכגאַנג.

ער האָט זיך דערמאַנט, ווי ער איז אָפּגעפּאַנגן אַפּ דער מילכקאַמע,
דעמלעט האָט זיך אויב אַזוי לאַנגזאַם געדירט דער צוג. ווי איצט יוליען

האָט ער געקוישט זיין ועלמערע שוועסטער, וואָס איז אים נאָכגעלאָפּן
איבער דער גאַנצער לענג פּונ דער פּלאַטפּאַרמע צוזאַמען מיט נאָך

אַנדערע שוועסטער, פּרויען, מאַמעס, טאַטעס...
ער האָט אַ קורס געטאָן אַינ טיר: זיעמיט, אנע, יוליע זינטען שוין

געבליבן ווייט. „וועט ער זיי ווען זען?“..

דריטער טייל

ק א פ י ט ל I

דער שנעלצונג „מאסקווע—באקו“ איז געגאנגען מיט דער גינקליט פון צוואנציק ווערכט א שאָ.

פון מאסקווע-טאָווארנאָיא אָן איז דער גאנצער וועג געווען פאר-
נומען מיט עשעלענען מיליטער, מיט פלאטפארמעס, פארוואַרפענע
מיט אומניציע, מיט צעשטעלטע הארמאטן, לאָרונג-קאסטנס...

גוטערמאן איז איצט געפאָרן אים דער פאָזיציע. נאָר זיין קאָפּ
איז נאָכ אלץ געווען דאָרטן, איז יענעם פאָס ערד, ווי מענטשן לינג
נאָכ אלץ איז גריבער.

ער האָט זיך דערמאָנט, און פאָרן יסאמע געוועגענען זיך האָט מען
איט איבערגעגעבן א בריוו פון דער ווירקנדיקער ארמיי:

— „אוואדע פון קאלאורנ“ — האָט ער א טראכט געטאָן.

אפּ דער אויבערשטער באַנק איז אים געווען רויבן האָט ער ארויס-
גענומען פון שינעל-מאנזשעט דעם קאָנווערט, אומגעריסן איט און גע-
נומען לייענען.

— „טייערער גוטערמאן! דיין בריוו פון מאסקווע האָבן מיר מיט
גרויס פרייד געלייענט. און א גרויסער אינטערעס האָט בא אונדז
ארויסגערופן דאָס, וואָס דו האָסט געהארגעט צוויי באַנדיטן. ווא מיר
מיט סערגיעוו איז דאָס אויסגעקומען גיט אומגאנגען קלאַר... ער האָט
געזאָגט: „און ווי איז געווען מיליציע? איז ומאַסווע קאָכט דאָך ווי
איז א קעסל... אָבער איך גלייב דיר. איך קען דיך ניט פאר קיין ליג-
נער. און דאָס, וואָס דו ושרייפסט וועגט די איבעריקע זאכען, איז געווען
דיכטיק.“

צו אונדז אפּ די פאָזיציעס קומען אלע טאָג קאָמיסארן און ריידן
אונדז איין, מיר זאלן ווייטער גיין אין אנטריפּ. זיי דערציילן אונדז,
אז איז דער מילכאמע זינגען שולדיק גאר די דיטשאַ... זאלן זיי זינגען,
מיר ווייסן שוין לאנג ווער די שולדיגע זינגען. סערגיעוו איז ארויסגע-
טראָטן אים האָט איינעם גוט אריינגעזאָגט:

— דער קאָמיסאר, — האָט ער בא אים געפרעגט — איך זיט דאָך

א ובעבילדעמער מעסטש, א סאָציאל־דעמאָקראַט, צי קאָנט איר ניט דער-
קלערנ אונטרו, פארוואָס האָט מען אײַן דיטשלאַנד ארײַנגעזעצט אײַן
פעסטונג קארל ליבקנעכטן? אונ צי וועט איר אונטרו ניט אײַן גוט זײַן
דערקלערנ דעם אונטערשייד פֿונ סאָציאל־דעמאָקראַטן־מעגשעוויקעס
ביז סאָציאל־דעמאָקראַטן־פֿאַרשעוויקעס?

גוטערמאן, ווע האָט באַדאָרפט קאָטשענ זיכ פֿונ געלעכטער... דער
קאָמיסאַר האָט אָפּגעענטפּערט:

— דאָס, טייערער סאָלאַרטיק, געהערט ניט צום אײַנצטיקן מאָמענט...
ניט פארוגעסט, — האָט ער געזאָגט, — און אײַן אַזא דיטשלאַנד, וווּ
די אַרבעטער זײַנען אפּ זיבעציק פּראָצענט באַוויסזיניקע, מע קאָנ
זאָגן סאָציאל־דעמאָקראַטן, האָט זיכ אַזײַנגעפונען נאָר אײַן ליבקנעכט,
וואָס אײַן געווען קעגן דער מילכקאָמע, אָבער אַלע אײַבעריקע זײַנען דאָס
פאַר איר, גייען דאָס קעגן אונדז... מיר האַלטן אײַצט מילכקאָמע, קעדיי
עס זאָל שײַן מער קײַן מילכקאָמעס ניט זײַן. שולדיק אײַן דעם זײַנען
נאָר די דיטשן. אָבער, ברידער, מיר זײַנען אַ גרויסע מאַכט, ווען מיר
ווילן... מיר האָבן אַרײַפּגעזעצט ניקאָליענ דעם צווייטן, מירן זיכ
ספּראַווען מיט די דיטשן אײַכ...
אָבער דאָ, ברודער, האָט זיכ אָנגעהויבן אַ טומל, אַ ליאַרעם. די
סאָלאַרטיק האָבן געשריען:

— גענוג, זאָל מען דערקלערן זאָפּנשטיילשטאַנד!
און דער קאָמיסאַר האָט געמוזט אַרײַפּקריכן פֿונ בענקל.
נאָך אײַם האָט גערעדט סערגיעוו.

— איכ, ברידער, געפינ אײַן — האָט ער געזאָגט — און דער קאָ-
מיסאַר האָט אונטרו ניט ריכטיק דערקלערט דאָס, וואָס מיר האָבן גע-
פּרעגט, און אפּ אײַן פּראַגע האָט ער גאָר ניט געענטפּערט.

— עמעס, עמעס, — האָבן געשריען די איבעריקע, — דערצײל דו
טאַקע, דערצײל.

— קארל ליבקנעכט, האָט דער סאָציאל־דעמאָקראַט, וואָס אײַן אײַן
דיטשלאַנד אַרויסגעטראָגן קעגן דעם קריג, אײַן אַ באַלשעוויק. ער אײַן
קעגן דעם, און די אַרבעטער און פּויערימ זאָלן פּאָרטיסן זײַער בלום
פּאָרן קאַפיטאַל, פאַר דער בורזשואַזיע... האָבן אײַם די קאַפיטאַליסטן
פאַרשפּאַרט אײַן פעסטינג, דער הער קאָמיסאַר האָט דאָס אונטרו ניט
געוואָלט זאָגן, עס וואָלט געקאָמט שאַטן זײַן מיסיע...

— עמעס, עמעס, ער האָט דאָס ניט דערצײלט, — האָבן די סאָל-
דאַמ געשריען.

איז עפּשער ווילסטו זיינס העט סאַפּ? איך קאָן דיר, גוטערמאן, איי
בערנעבן: די גאנצע דייוויזיע אונדזערע האָט זיך אָפּגעזאָגט צו גיין אין
אַנגרין.

„מירן שטייג אפּן סטאַבאָד, ואס דער זינט, ביזן זע וועט שליסן
שאַלעם" — אָט האָט האָבן געזאָגט די סאַלדאטן. אונ זיי האַלטן
וואָרט, מעגסט מיר גלייבן. אונ וועגן סערגיייעוונ פּרעג שוין גיט. די
סאַלדאטן האָבן אים נאָך מער ליב געקוראַגן. אונזט איז ער אויסגע-
קליבן געוואָרן צו פּאַרן אפּ אַ צוואַנציגסטן, האַכט זיך, אַז נאָך איז
מינסט. אונ ואוויירע, וואָס דו ביסט ניטאָ...

וחר האָסט זיך נאָכגעפּרעגט וועגן די אָפּזייערונ. פּריקאַט איז נאָך אלע
ניטאָ אפּ דער פּאַזיציע. דער קאָמאנדיר איז גאָב דער זעלבער. ער
האַלט אונ אייג אדרומפּאַרן איז די שטאַבן.

דעם זעמס געזאָגט, אונ האָ אַזוי אַז פּריילעך. פּונ האַרמאטן שיסט
מעג קימאט ווי גאָר ניט. זינט די שלאכטן, וואָס זינען געווען באַט
סאמע טיכט סטאַבאָד. פּונ פיקסן שיסט זענן זייער אַפּט. גאָר האָס
שיסט זענן האָזן. זיי זינען דאָ אָבן אַ שיר...

ס'איז גיטאָ דער יטאָג, עס זאָל ניט פּאַרקומען באַ אונדז אַ מיטינג.
מע רעדט וועגן אַזעלכע זאַכן, וואָס מיר, סאַלדאטן, הערן האָס צום
ערשטן מואָל אונ אונדזער ילעבן. אַ סאך פּאַרשטייען נאָך ניט... איך
אויך. אָבער עס מאכט ניט אויס. אָט איז די טעג גאָר געווען געקומען
איינע אַז דאמע אונ אַ הוט, געבראַכט מאַטאַנעס. זי אונ אויך אַרויס-
געטראַגט מיט אַ רעדע. זי האָט געזאָגט: „ברודערלעך, מירן ענדיקן
די טיכטאָמע, וועלן די פּויעריט באַקומען ערד, אונ די אַרבעטער וועלן
אַרבעטן נאָר אַכט שטאָ אַ טאָג" ... אָבער אונדזערע סאַלדאטן זינען דיר
די עמעסע גראַפּע יונגען: מע האָט אַופּגעכראָמטשעט די קאָנפּעקטן,
אַרטיגערונג די זיסע סוכאַריקעס, אַויסגערויכערט די פּאַפּיראַסן אונ
אַופּגעהויבן אַ טומל... שולאַנג זיך ווילן זיי ניט. דאָס האָט מען זיי באַ-
צאָלט פּאַר דעם, וואָס זיי האָפּן שוין אַפּגעמילכאַמעוועט. וואָס קאָן מען
מיט זיי מאַכן, האַ? אונ די פּריצטע, געלעך, אַוועקגעפּאַרן אַן אַ זי-
געזונט...

אוינמאָל האָט מען אפּילע געבראַכט ציילעמלעך, אַ קאַסטן מיט
זילבערנע בלישטשעטדיקע ציילעמלעך אַז דראַטענע קייטעלעך. אָבער
ס'איז גיטאָ קיין נאַראַנימ, וואָס זאָלן גיין לייגן דעם קאַפּ פּאַר אַ
שטיקל ציילעמל, וואָס באַ אונדז אונ דאָרפּ האָט זענן געקאָנט קויפּן
פּאַר אַ פּאַר אַפּגעטראַגענע אַנעטשעס פּונ די ילאַפּטיעס...

אָבער דיכ מוז דאָס איצט ניט אינטערעסירן, וכאָטש דו האָסט געבעטן דיר אויסשריבן פונג ואלץ.

איך האָב זיך נאָך דערמאָנט: אפּ דער פּאָזיציע איז איצט דורכויס יונגע, איך מיינ, „האטניקעס“. זיי ווויסן וואָס מילכקאָמע איז, ווי איך ווויס וואָס עס טוט זיך איצט אינאָס קווע. זיי עסן אָפּ, ווילן זיי שולאָפּן. דערנאָך ווילט זיך זיי הערן, וואָס מע לייענט פונג די ציטונגען. אזוי גייען די טעג. באַ אונדז דאָן אַשמעקט שוין מיט געפריעטע בלאָטעס. אינאָס וואָלד צוויטשערן שוין פּונגעלעך, אונדז אפּ די ווערבעס בליען שוין די צווינגן. עס וועט שוין אינגיכט זיין זומער. שוין דעם וויפּלטן זומער בינ, איך אפּ דער מילכקאָמע? מיר האָט עס דערעסן... איז דאָס עמעס, אז אינאָס מאָסקווע פּאָרן ארום סאָלדאטן אינאָס די טראַמוויען נאָר אָן געצאָלט? אז די אַרבעטער פונג פּאַבריק און זאוואָרדן ווילן, מע זאָל זיי צאָלן אַ סאַך געלט און אַרבעטן ווילן זיי מאַמעש ניט? וועגן דעם רעדט מען באַ אונדז אַ סאַך, און סאָלדאטן קריגן זיך פאַר דעם. דאָס דערציילן אונדז די געסט, וואָס קומען אונדז אַנטריידן, מיר זאָלן ווייטער מילכקאָמע האַלטן.

אַנגעשריבן האָב איך דיר אַ וואָגן. אונדז מיר דוכט זיך, אז איך האָב נאָך ניט אלץ דערציילט. מיר וואָלט זיך וועלן, דו זאָלט אפּ מיר אַ קוק טאָן און זאָגן: זי איך האָב זיך געענדערט, זי גיין ווילן איך פיל, אז יאָ. אָט איצט, ווען מע זאָל מיך אָפּלאָזן אהייב, וואָלט איך זיך שוין אָפּגערעכנט מיט די נריכע זינדלעך, וואָס זינען ניט געווען אפּ דער מילכקאָמע און לעבן אַ טאָג. איך זאָגן דיר דעם עמעס, מיר בענקט זיך שוין נאָך אַ פרוי. עס ווילט זיך זיין אינאָס אַזאָ אָרט, וואָ עס איז נאָך פאַראַן מענטשן — פרויען און מאַנצבלעך, ניט קיין סאָלדאטן. זי מיר געוונט. דיניט בעסטער פּריינט קאלאָר.

אַנגעשריבן דעם 12-טן אפרעל 1917. באַ דאָס פּאַרהאָמי. זאָלסט גלייך ענטפערן. אויב סערגיעוו וועט זיין אינאָס מאָסקווע, וועט ער געוויס זיין באַ דיר. ער איז פאַרהאוועט, האָט געבעטן דיר גרייסן."

בוטערמאַן האָט צוריק איבערגעלייגט דעם בריוו אינאָס קאַנווערט. ער איז געלעגן מיט פאַרמאכטע אויגן. איך האָט זיך געוואָלט עמעצן באַווייזן דעם פּריידיקן בריוו. זאָל מען זען, אז גאַנצע די וויזיעס זאָגן זיך אָפּ צו גיין און אָנגריפּן, אז די באַלשעוויקעס זינען גערעכט, אז גערעכט איז לענין... אָבער דאָ, אינאָס וואָגן? מיט וועמען רעדט מען וועגן דעם?

מיט גוטערמאגען זינען געפאָרן טאָב פֿיר קראַנקע (כּוּצ אָ פּעלדשער, א באַגלייטער): א פּרעיוויליקער — א דייטש, רוגע, א טאַראַן; פּאַק־דאָוסקי, אַ זון פֿון אַ ריכטן גוטבאַזיצער פֿון אוראל, פּערטשענקאַ, א געוועזענער דאָרפ־לערער, א שיקער, אונט אַ דאָנער קאָזאַק.
גוטערמאַן האָט זיי דערקענט נאָכ אינ מאַסקווע, פּאַמ אַרענגינ אינ וואַגאַן. זיי האָבן פּאַרנומען די אונטערשטע בענק אונט אינ גע-שיקט אפּ דער אויבערשטער. אינ איז געווען שווער צו אָטעמען אויבן, האָבן זיי אפּ דעם קיין אַסט גיט געלייגט.
פּאַקראָווסקי האָט געזאָגט:

— א יוד זוכט זיך ואלעמאָל אויס דעם בעסטן פּלאַץ.

— דער איז פֿון „אונדזערע“, — האָט געזאָגט דער קאָזאַק.

— אלע באַלשעוויקעס, די, וואָס טראָגן איצט אַרענג דעזאָרגאַני-זאַציע אינ דער אַרמיי, זינען יודן, — האָט ווידער געזאָגט פּאַקראָווסקי.

— איך גלייב, און זינע „געאָרטיעס“ האָט ער אויך באַקומען פּאַר באַלויסטווע. גוטערמאַן האָט גיט געשטפּערט, ער איז געלעגן אפּ דער אויבערשטער באַנק, האָט געהוסט אונט האָט געמוזט שפּיען אפּן דיל. האָט מען ווידער געבוירטשעט:

— נייטאָ קיין אומציכטיקערע נאַציע, ווי די יודישע...

— ווען מיר זינען אַרענג אינ ווילנע און מיר האָבן זיך אַ לאָז געטאָן אינ די גאַסן... אָט וווּ אַם שטינקט...

— מיידלעך זינען באַ זיי פּאַראַן שיינע, הייסע, — האָט זיך באַלעקט רוגע.

*

יא, מיט וועמען אויסצוריידן אַ וואָרט איז דאָ נייטאָ. ליגט ער איצט אפּ דער אויבערשטער באַנק פֿון וואַגאַן מיטן פּאַנעם צום סופּיט, קוקט אפּן ווענטיליאַטער, טראַכט וועגן קאלאָאָריס בריוו, וועגן זינג ברודער, וועגן זינג היימ.

ער דערמאָנט זיך וועגן מיידלעך, וואָס ער האָט ליב געהאַט, ער גייט פּאַרביי קלאַדען, וואָס איר האָבן אימפּאַנירט די געאָרטי-קרייצן, אַדען, וואָס האָט געהאַנדלט מיט ציעניזם, מיט גאַט אונט מיט פּאַר-ריאָרן פּאַר דער אַרמיי...

ער פּרוּווט זיך פּאַרשטעלן אַדען אינ יענעם טאָג, ווען ער איז געשטאַנען באַ איר אינ ציימער. זי איז געווען אויסערגעוויינלעך רייצנדיק. גאַסדעם, אינ די שוואַנרעכטן, האָט ער נאָכ איר שטאַרק

געבענקומט. ,אויבערדיקנס, איז די שווער־קענס קאָנ מען בענקענ נאָכ א שטיין, אויב ער איז געבליבן לינג איז הינטערלאמד"...

איצט זעט ער פאר זיך אנען, ער זעט זיך בא איר איז צימער, זי דערציילט פֿונ איר קינדהייט, ער — פֿונ זיין וואַנדערשער יוגנט. ער איז אזוי נאָענט צו איר.

זי האָט אים געפרעגט:

— זאָג דעם עמעס, דו טראכסט איצט וועגט אן אַנדער טיידל? ער האָט זיך א צאפל געטאָן:

— טאנקע, ביסט א קישעפמאכערן. —

ער האָט זי אָנגענומען פאר ביידע הענט און געפאָדערט אים דערקלערן, פֿונוואָנען זי האָט זיך דאָס דערוואָס.

— גאנץ פאָשעט, ווען מענטשן באַגעגענען זיך אָפט, ווען איינער צום אנדערן האָט צוטרון, — זי האָט אַזוי אַרנינגעקומט אַז זי איז, — איז באַ אזוינע מענטשן...

— אויב אזוי, האָסטו געטראָפֿן.

און ער האָט איר דערציילט וועגט א קורסיסטן פֿונ באַלען. אָבער אַנע האָט אפֿ דעם ניט רעאגירט, זי האָט נאָר געזאָגט:

— האָסטו אזויפיל דורכגעלעבט, אויבערגעליטן און ביסט פֿאַר־פֿליבג א ווילער באַכער.

איצט, ליגנדיק אפֿ באַנק, קומט ער צום אויספיר:

„אנע ווייז שיינ, ביינעוודיק און אזוי באַוועגלעכ"...

וועט זי ווירקלעך קומען צו אים קיין גאטריי? וועט זי ווירקלעך אוועק אפֿ אַ ניעט וועג, ווי זי האָט אים געזאָגט?

*

דער וואַגאָן איז געבליבן שטיין אפֿ אַ סטאנציע: מע האָט אים בייטן — די פֿוקסעס האָבן אויבערגעברענט.

— אלץ וועט איצט גיין צו גרונט, — האָט אומצופרידן געברויט פֿאָקראָזוסקוי. קיינער וויל שוין גיט אַרבעטן, די שמירער ווילן שוין גיט שמירן די אַקסן. באַאלד וועלן זיין אוואַריעס אפֿ אוואַריעס.

— און באַ אונדז אפֿן דאָן, — האָט געזאָגט דער קאָזאק, אַרויס־קוקנדיק אים פֿענצטער, — באַ אונדז גרינען שוין די גראָזן... בעהיי־מעס קומען שוין גוט אָפֿגעשטעיע פֿונ דער פֿאַשע.

קלייבט זיך אַרויס פֿונ וואַגאָן, ווייטער וועט ער גיט גיין, — האָט געשריען אַ באַנאָנגעשטעלטער.

די סאָלדאטן זינען אַרויס פֿונ וואַגאָן.

טואפסע.

עם איז געווען פאר האלכנ טאג.

א כמורחנער הימל, בארויגעזע וואלקנס.

באגעגענען די סאָלדאטן איז ארויס א דארע, סארעמהארציקע שוועסטער מיט א פארמעטגעלען פאָנעם. מיט אירע לאנגע פיס וואו יי זיי טאָנגעאנגעג פונ דער פלאטפארמע פון וואו וואָקזואל. מיט שטארע אויגן האָט זי ארבייגעקוקט אינ די פענעמער. אָנגעטאפט בא רוגען אפ די יאקסלען עפאָלעטן מיט הרעפארציקע שנירלעך פונ א פרעווי-ליקן, האָט זיך וואר מוזל צעגאָסן אינ א שמויכל.

— הער פרעוויליקער, — האָט זי געזאָגט מאנדלעך, — איי מאכ וויכ פאר אונ עלטערן.

דונע האָט גענומען, „פאָר קאָזיראָק“, אויסגעשטארצט זינג שמואלן פרוסטקאסטן אונ באפעלן:

— זיך אויסשטעלן צו צוויי!

גוטערמאן האָט געשמויכלט אונ האָט זיך געשטעלט מיט פער-טשענקאָגן.

— מיכ רופט מען „שוועסטער“ אונ וואו אייניקע פאלג — אָלימ פיארא כריסטאָפאָרצוואו א — האָט זי אָפגעענטפערט אפ פאָקראָווסקיס איראָנישער פראגע.

דאָס טאָל האָט שוין פאָקראָווסקי גענומען „פאָר קאָזיראָק“.

דער רעגן האָט אָנגעטרעָגן רייכעס פונ בערג, הארבקייט פונ צעלאָזענע קונאָספן.

גוטערמאן האָט טיפ אינ זיך ואינגעאָטעמט די בארג-לופט.

אוינגיכט זינגען זיי צוגעקומען צו דער געבנידע פונ רעט פאר-טיילער.

זיי זינגען געשטאנען פא א דריישטאָקיקער הויז אונ האָבן געווארט, מע זאָל אופעפענען די פאָדער-טיר.

דאָס הויז איז געווען אזוי פריילעך, אזוי מונטער האָט עם געקוקט מיט אָג א שיר געלאָויטלטע פעצטער, און גוטערמאן האָט וואינגאנצן פארהגעסן אָג זינגע שווארצע באווייזרים.

א שוויצאר אינ א ליוריע האָט געעפנט די פלינגעשניצטע טיר. אפ די ווייסע מירמלשטיינער-טרעפ האָט זיי באגעגנט א קלאפ-טערדיקער שפיגל, באפוצט מיט באַקסער-פאלמעג.

זיי זינגען געווען אפן צווייטן שטאָק. ווי שוועסטער האָט זיי
צוגעפירט צו א טיר און האָט אויסגעמורמלט:
— קומט דערווייל אריין אָט איין דעם צימער. עס וועט קומען
א מאַשינ, וועט איר פאָרן וויטער.
זי האָט אָפגעעפנט איין האַלבע טיר און איז צוערשט אריין אַליין
און דערנאָך האָט זי דורכגעלאָזן די סאָלדאטן.
— איך וועל אייך בעטן, האָט זי געזאָגט מיט טאכאנונימ. — איר
זאָלט ניט איבעריק טרעטן, די דילן זינגען געוועקסטע, די קאָבריי-
צעס — פּלוישענע...

בא איר האָט אָבער באלד אָפגענומען די צונג. רונע האָט געביסן
זינגע גראָבע ליפּן, פאָקראָווסקי האָט אפּ איר געקוקט פון אויבן
ווי טיר האָט זיך אן עפּן געטאָג און האָט שיר ניט אומגעוואָרפּן
די שוועסטער. אפּן שוועל האָט זיך באוויזן אַ באלאָקטער ישטערהן איין
א וויסן קאָפּ-טיכל און אַן אלט-שטימע האָט אויסגערופּן:
— פאָר די געקומענע איין פּאָרטיק. עסן, זאָלן זיי גיין איין
עס צימער.

אַלימפּיאַראַ כריסטאָפּאָראָוונאַ איז ארויס די ערשטע, נאָך איר דער
באלאָקטער שטערן.

פאָקראָווסקי האָט געשפּאַנט מיט קלאַפּטער, ער האָט אויסגערופּן:
— שוועסטער, ווייסט איר ניט, ווי מע קאָגן די פּאָרטענגע א
וויילע. עס איז דאָך אומעטיק, כאָטש נעמ און טו זיך אַ מיסע אָגן.
— צוערשט עסט אָפּ, — אפּ איר פּאָנעם האָט זיך פּאָרצויגן א
ראָזקייט, די אויגן האָבן זיך אָנגעצוהאַרן, געשמייכלט, — איר זייט
דאָך אויסגעמאטערט פּונד וועג.

פאָקראָווסקי האָט געשאַולט מיטן קאָפּ צו רוגע. דער קאָזאָק האָט
זיך געמאכט ניט זעענדיק און פּעדטשענקאָף האָט זיך געריכט ווי הענט
מיט אַ בייעס:

— ווען איצט, פאָר וואַרמעס, וואָלט געווען ווי צו נעמען אַ פּיסל
מאַשקע, אָט וואָס... עס וואָלט גאָר גרינגער געוואָרן אפּן האַרצג —
מיר, רוסינ... ער האָט געקוקט אפּ דעם גלייכגילטיקן גוטערמאַנען, —
מיר האָבן ליב די ביסל מאַשקע, ווייל טרינקט מען וואוּס, ווערט שווער
איין ווי פּיס און פּינצטער איין קאָפּ...

— איך מיינ, — פאָקראָווסקי האָט געפּיפּקעט זיין ליולקע, — אַז
וויבאלד דאָ איז פּאָראַן אזוינע שיינהייטן פּרויען, איז דאָ געוויס ער-
געצ נאָענט פּאָראַן אַ פּעסעלע ווייג...

— טע והארץ א זוכ טאָנ, — האָט צוגעשטימט רונע.

— געוויס, — האָט ניט אויסגעהאלטן דער קאָזאק, — וואָס א מענטש זוכט, וואָס געפינגט ער. האָט איז געווען בא אונדז אן עסאָל, איז נאָר ייִדישע מיידלעך האָבן ואים געשמעקט...

גוטערמאָן איז ארבייט אין פּרניען עסציימער, האָט זיך געזעצט צום טיש און גענומען זיך צום פרויט און צום ווורשט. ווען די איבעריקע פיר זינגען געקומען, האָט די באלאָקטע שוועסטער א פאָר מאַל ארביינגעשטעלט אין טיר ואיר קאָפּ און זיך גערייצט מיטן שפיגל, וואָס איז געשטאנען אנטקעגן.

— זי זעט אדעקפּליען, — האָט רונע שטיל אונטערהגעמורמלט צו פאָקראָווסקי, — א שיינע געקיינוע, יאָ? יערטוואָרט, ואיך האָב זיך שוין פארבענקט...

— דו האָסט אן אפּעטיט פּונן וא ווערן-שלאַנג, — האָט אים אָפּגעענטפּערט פאָקראָווסקי. — אפּ קאווקאז, פארשטייט איר מיכ... האָט בא אונדז אפּן דאָן — דער קאָזאק האָט זיך באלעקט — זינגען פאראן וויבלעך: ווי דו ווילסט, ווען דו ווילסט און וויפל דו ווילסט. — איז די האָרעמלעטדער זינגען אנדערע בלומן...

גוטערמאָן האָט דערפילט אן עקל צו די געשפרעכען, וואָס האָבן זיך געפירט ארום אים. ער ואיז ארויס דער ערשטער פּונן טיש און איז אוועק צו זיך ואיז ציימער.

*

פּונ ציימער ואפּן באלקאָן האָט געפירט א טיר. גוטערמאָן איז ארויס אפּ דרויסן.

פאר זינגע אויגן האָט אן ליכט געטאָן א וואסערדיקער הימל. דער הימל האָט זיך געבאָדן אין יאמזכוואליעס.. וואטע, מארליעזוואלן האָבן איינע איפער איינע געשפרוונגען ביזג ברעגן, זיך צעשלאָנגן, ארביינגעכאפט געוואָרן פּונן געזונטערע, דיקערע און ואויסגעטאנגען אפּן זאמדיקן ברעגן.

גוטערמאָן האָט אויסגעדרייט זינג בליק און דערזען די בערג. אוראלטע טשינארעס, קליאָנען און בוקן האָבן פּונן הונדערט פּוסיקער הייך געקוקט ואיז שפיגל פּונן צעכוואליעטן שווארצן יאמ. ער האָט פארלאָזן דעם באלקאָן, האָט גענומען זינג הימל, ארום געוואָרפּן אפּ די אקוסלען זינג שיגעל און איז אוועק צום יאמ. פּונ א ווינקל, נידעריקער צו מינרעו, האָט מיט איינ אויג געפּליעסקעט די זונג געשייערטע, מעשיענע רייפּן האָבן זיך אָנגעוואָרפּן אפּ

קעגן פון דער שטאט אריבער ווייסטע טאָפּאָלאָג, צענדערט און עטלעכע ביימער.
צוקומענדיק נאָמענט צו די בערג, האָט גוטערמאָג דערזען, אז דער
וואַלד איז נאָך נאָקעט אז אָנגעטאָג איז גרינס זינעגן נאָר די בערג
ביזמלעכ.

ער איז פארהבני דעם האפן, ווי מוז דעמאָנטירט שיפן, ארום אים
זינעגן ארוםגעגאנגען ארבעטער מיט האמערס, מיט ניטן און געני-
טעוועט די נעט. פילן האָבן גערויניקט, שמערגל האָט פאָלירט
מאשינטיילן און עס איז געווען אַזוי לעבעדיק, אז גוטערמאָג איז
געשטאנען א פארהאפטער פון דעם בילד. אפ די טומבעס, בא די
פעסער מיט צעמענט זינעגן געוועסן ובאָרוועסע מיינלעך מיט פונטע
סאראפאטעגן. גוטערמאָג איז צוגעגאנגען צו די מיינלעך, זייערע
פארהבראָנזעטע און צעשווערטע פענעמער, זייערע סטעפישע, ברייט-
צעפנטע אויגן האָבן צו אים צוגעווינקען.

- וויטקויל פרייכאווי?
- וואָס טוסטו דאָ אים טואפסע?
- וווהיין פאָרסטו?
- ווו איז די מילכאָמע?
- איז עס עמעס, אזו עס איז שוין נאָ סאָפ, מער וועט שוין קיינ
מילכאָמע ניט זינן?

— וועמען וועט מען פריער אָפּלאָזן — די עלטערע צי די יונגערע?
א שלאקסרעגן פון פראג, א האָגל פון גלביכווערטלעך — די
מיינלעך האָבן אלע מיט איין וואָל געוואָלט וויסן פון אלע, דערהיינ
אלע ביזן גרונט. זיי זינעגן געווען געגריק ווי קליינע קינדער און
באהאונט אינ לעבנס-אָנגעלעגנהייטן, ווי אלטע בעטלער. זיי האָבן בא
איינ געמאָלט א קלאָרן ענטפער און האָבן געלאכט פון זינע ענטפערס.
— אָן אוינדו ווערט זיך, ועס זאָל זינן אויס קרוג?

- כא—כא—כא—כא—כא—כא...
- פון אונדו מיינלעך און וויבלעך?
- עפעס א מין טאמעוואטער סאָלדאט...
- זאָג אים טאָג, וועט ער דיר זאָגן נאכט. אלע סאָלדאטן זינעגן
איין דיר געראַטן?

— יאקיזש טוי כאראָשי! — האָט אים געזאָגט א פארהבראָנזעטע
צורע מיט פונקט אזא פארהבראָנזעטער האַלדז. זי האָט זיך צוגערוקט
געענטער פון אלעמען צו גוטערמאָג. א שטארק פארוויטלטע, האָט זי
איינ אריינגעקוקט איין די אויגן:

— אָט אזא ווי דו האָב אינ דאָך ערגעצ... אָט אזא שוואַרצער...
 אירע זאָגלעך סטעפֿאָייגן האָט פֿאַרצויגן א טומאן פֿון טרערן.
 — וואָלט ער איצט געווען, וואָלט אינ דאָך געווען מיט ואים.
 — זאָל דער סאָלדאט בעסער דערצוילן, וויאזוי וועט מען עס
 מאַכן אויס קריג, אויב די ווייבער וועלן האָסן פֿאַרלאַנגען?
 — אינ פעטערבורג האָט מען אזוי געמאַסט א רעוואָלוציע, אזוי
 האָט מען אראָפֿגעווארפֿן דעם קייסער.
 — ווען ווייבער ווילן?
 — אפֿאַמע, ניט אזוי גיב וועל אויב זען מינעם?
 — ווי עס וועט זיך נאָר עטריקן די מילכקאַמע, וועסטו ואים געוויס
 זען.

גוטערמאן האָט זיך מיט זיי יצערערט:
 — וואָס טוט איר דאָ?
 — מיר פֿאַרן אפֿ די וואַבערקאָפֿלאַנטאָציעס.
 — פֿוטוואַנען קומט איר?
 — פֿון קאָנער סטאַניצעס, פֿון אַרמאוויר...
 — מיר פֿאַרן קיין מינקאַפֿ.
 — אונ איר האָט ניט וואָס צו טאָן אינ דער היים? — ווינדערט
 זיך גוטערמאן, — איצט איז דאָך פֿרילינג?
 — מיט די אלטע לייט קאָן מען א סאך אופֿטאָן...
 — אונ ווי זענען די יונגע?
 — די יונגע האָט מען צוגענומען אפֿ מילכקאַמע.
 — גיטאָ מיט וועמען ארויסצוגיין אינ סטעפֿ.
 — וואָס ניטאָ, דו בענקסט נאָך א באַכער, — האָט געשפּאַסט
 גוטערמאן.

ווידער זענען די מיידלעך געוואָרן באַריידעוודיק. זיי האָבן זיך
 געדרייט ארום גוטערמאָנען, האָבן זיך געווערטלט אונ געפֿרעגט:
 — אָבער עס וועט זיין א סאָפֿ צו דער מילכקאַמע, מיר וועלן דאָס
 דערלעבן?

— איך דאט אַיך, איר זאָלט אָנהייבן גוואַלדעווען, מע זאָל מאַכן
 אויס מילכקאַמע, — האָט זיי גוטערמאן געזאָגט אינ נא ישפּאס.
 — מע וועט אונרו א סאך פֿאַלגן...
 זיי האָבן אים אָנגעקוקט אונ באַגלייט מיט אַ הילכיקן יוטאָג גע-

לעכטער.

פונ וואָקסוואַל אַהייַם זינגען זיעמיט, אונאַ אונג יוליע געפאַרן אינ
 אייַ טראַמווי ביו סוכאַרעווקע.

דאָ האָט זיך זיעמיט געזעגנט. ער האָט צוגעזאָגט אנען:
 — אויב וועל אייך באַזוכן אזוי אָפט, וויפל איר וועט דאָס דער-
 לויבן.

זיעמיט האָט גענילט אינ מאַניעווש, ער האָט דאָרטן געזאָלט אַרויס-
 טרעטן, ער האָט אנען, אויב געוואָלט איינלאָרן, נאָר ער האָט זיך באַ-
 טראַכט, אז איר גייעג איצט גיט אָן קייַן פאַרוואַמלונגען.
 אפּ דער צווייטער סטאַנציע איז אנע אויב אַראָפּגעשטיגן, זי
 האָט גענומען יוליענ שטייפּ באַמ אָרעם.
 יוליע האָט געפרעגט:

— עס וועט זיין אַ וואַרעמער פאַרנאָכט. ווי זאָגט איר, אַנאַ
 אַרקאַדיעוונאַ?

אנע האָט געענטפערט פאַרטראַכט:
 — עס וועלן זיין נאָך אַ סאַך וואַרעמע פאַרנאָכטן, אַוונטן, נעכט,
 ליבע יוליע.

ווייטער זינגען זיי געגאַנגען שווינגנדיק.
 זיי זינגען געווען אפּן אויבערשטן בריקל פונ זייער קאַרידאָר, זיי
 האָט זיך געוואָרפן אינ די אויגן דער פריש פאַרקאַלכטער אָרט פונ
 וואַנט — די בלוט האָט געפאַרנט דעם אָרט אינ דאָזיקעם.
 אנע האָט אַ צייטער געטאָן, יוליע האָט באַהאַלטן די הענט אינ די
 קעשענעס.

אפּן קלונג צומ שטוב־מיידל האָט זיך געעפנט די טיר, נאָר אנע
 האָט אַפּריער אָפּגעפירט יוליענ צו איר טיר אונ האָט זי אָנגעקושט אינ
 מויל אונ אייַ שטערן.

וועג אנע איז אַרבייט צו זיך און שלאַפּצימער, האָט זי אַראָפּגע-
 וואָרפן פונ זיך איר שוואַרצע שאל, אַראָפּגעצויגן די זשאַקעטקע אונ
 האָט זיך געזעצט אָנגעשפאַרט אָן צוקאַפּן פונ דער קאַנאַפע.
 ער איז אוועקגעפאַרן, אונ איצט...

— איצט מוז מען זיך אלייַן גרייטן אינ וועג.
 „הינט אינאָוונט — אזוי באַשטימט איצט אנע, לינגנדיק אפּ דער
 קאַנאַפע, — נאָך הינט מוז זי זען מישען, ער וואָל איר העלפּן אָנגו-“

מען איז "פארבאנד פון די זעמסטוועס". זי וועט ווערן א שוועס-
טער.

איר איז קאלט, נורעט זי זיך אינעם הינט וועט זי איך שטוב גאָר-
נישט טאָן. זי וועט נאָר טעלעגראפירן דער מומענט אירער איך דאָהא-
טשאָוו, זי זאָל גיבער ארויספאָרן.

אנע רוקט ארויסער ביידע הענט אונטערן קאָפּ, פארקוקט זיך צום
סופיט. זי פארמאכט די אויגן. אזוי קאָן מען זיך פאָרשטעלן איך איך-
יערע פאָזעס, בא אפדערע אומשטענדן. מע קאָן זיך פאָרשטעלן, אז
מע איז שוין א שוועסטער, אז מע פאָרט שוין קיין גאָרי מיט א קא-
מאנדיראָווקע. און דאָרטן...

איר באַכע האט איר אמאל דערציילט מינסעס פון מערדער איך
וועלדער, פון רוזבער אפ יאמען. איצט זינען בא איר א ביסל צע-
שרויפט די נערוג... זעט זי זיך איצט אפן ברעג פון שווארצן יאמ.
זיי זינען זאלבעצוווייט. זי ליגט אויסגעצוווינג כאמ סאמע וואסער.
זי איז באַרוועס. אירע טריט לאָזן זיך לעקן פון די ווייס-שווימיגע
שופן פון די טוואליעס, וואָס עס שפריצט דער דויקער שווארצער יאמ.
איר קאָפּ ליגט אפ גוטערמאנס קיין.

די זוג איך מירעוו האלט כאמ פאחגיין. שיטן זיך פון הימל גאָל-
דענע סטרוזשקעס, שיטן אויס א סטעזשקע פוג ברעג ביז דער זוג.
דער יאמ שארט פאנאנדער די סטעזשקע, מאכט זי ברייטער. דעלפיגע
שווימען צו נאָענט פוג ברעג, ווארפן זיך פוג וואסער אינדערלופטן
און פאלן צוריק...

אנען איז גוט. זי פילט אירע יארג, די פולקייט פון די גלידער, די
ווייטקייט פון אום. ס'ארא ברייטקייט! מע קאָן איינעמען די גאנצע
יועלט! דערנאָך פאחגיין די זוג. זי פאלט אראפ ווי א האָד, ווי א
צעגליט שטיק גאָלד, פון הימל איך יאמ און ווערט דערטרונקענע...

נעמט זי ארויס די פיס פון וואסער, זעצט זיך ווייטער פוג ברעג.
גוטערמאן דערציילט איר איצט פוג זיין פאחנאנגענהייט. ער שיט
יאם איבער מיט געוואלצענע, סאלדאטישע ווערטלעך...

אפן שוועל האט זיך באוויזן דאס ישטוב-מיוודל. זי פרעגט:

— אונא ארקאדירעוונא, זאָל איך געבן עסנ?

אנע האט ברייט צעעפנט די אויגן, א צי געטאָן זיך איך דער
ברייט, זיך אופגעזעצט.

— באַלד וועל איך ארויס.

דאָס מיידל איז אוועק און אנען איז באַפאלן און אומעט: דורכט
פּענצטער האָט זיך שווער אַרביינגעגאַסן נאכטיקע געדיכטעניש און האָט
אַנגעפילט דעם צימער מיט עלנט.
האָס טישל איז צעשפּרייט, שיר, שיר פאַרנעמט עס דעם גאַנצן
צימער.

אנען איז קאלט געוואָרן. אין דער פינצטער האָט זי אָנגעטאַפּט
אירע טופליעס, אַרביינגעשטעלט אירע פיס, זי איז צוגעגאַנגען צום
קליידער-שראַנק, אַרופגעוואָרפן אפּ זיך א טוכ.
אין דער זעלבער צייט האָט מען אָנגעקלונגען. באַ איר האָט אַ
קלאַפּ געטאָן אין האַרצן:

— ווער קאָן דאָס זיין?

זי האָט דערהערט א באַקאַנטע, גאַר ווייטע שטימע:

— אַנאַ, אַרקאַדישוונאַ איז אין דער היימ?

— זי איז באַ זיך אין צימער, — האָט געענטפּערט דאָס שטוב-
מיידל, — איך וועל באַלד...

באַ אנען האָט געקלאַפּט דאָס האַרץ. אירע באַקן האָבן געברענט,
אַבער זי האָט זיך באַלד באַהערשט און איז אַנטקעגן געגאַנגען:

— יוער פּרעגט זיך אפּ מיר? — האָט זי מיט אַ זיכערן קאָל גע-
פּרעגט באַ דעם מיידל.

— דאָס בינ איך. וויבאַלד דער באַרן גייט גיט צו מאַכמעדן, גייט
מאַטמער צום באַרן.

אנע האָט מיט אַ האַרטער באַוועגונג אָנגענומען אַ שטול פאַרן
עלען און איז שווער אוועקגעשטעלט.

— זיצט, אַלעקסאַנדער.

אַליין איז זי געבליבן שטיין, אָנגעשפּאַרט אָן טיש און געווען אינ-
גאַנצן אָפּגעשפּיגלט אין אַנטקעגנדיקן שפּיגל פון דער שאַפּע.

אַלעקסאַנדער איז רויט געוואָרן.

— אַ דאַנק, איך וועל זיצן.

פון שוועל האָט געפּרעגט דאָס שטוב-מיידל:

— זאָל איך געבן צום טיש?

אנען האָט דאָס געלוינט. זי וועט עסן און וועט הערן, וואָס עס
וועט איר זאָגן אַט דער דאַמעאַ.

— איך וויל טאַקע עסן, גיב, טייערינקע, איר וועט עפּשער מיט-

עסן, אַלעקסאַנדער? איין ווילע, פאַרצייט, איך וועל גאַר וואַשן
די הענט.

אלעקסאנדער האָט ניט געוויסט, פון וואָס ער זאָל אָנהויבן.

ער האָט געטראכט:

„דאָס מייַדל איז געוואָרן אזוי ווילד, אזוי ניט צומריטלעך, אז עס עפנט זיך באַ אימ ניט דאָס מויל צו ריידן מיט איר. ער זעט שוין מער ניט פאר זיך די ווילדער צווינגענע יידישע טאַכטער, וואָס ער האָט אזוי גוט געקענט און לויב געהאט, זי איז שטענדיק געווען אזא אָפּן-הארציקע, אזא וואַריירעוודיקע...”

אנע איז געקומען צוריק, זי האָט געווישט די הענט מיטן האנטעך, וואָס איז געווען אַריבערגעוואָרפּן באַ איר איבערן שולטער, און דאָס האָט זי געמאכט נאָך מער פארשייט.

„זינט זי האָט זיך אָנגעהויבן אַרומפירן מיטן סאַלדאט, האָט זי געיאַרשנט פון אימ די ניט עסטעטישע זיטן”, — האָט אלעקסאנדער אַ טראכט געטאָן.

אנע האָט זיך מיטע-יונגל געזעצט צום טיש, אפריער אַ דריי גע-טאָג זיך אפּן געזעס פון שטול, דערנאָך אָנגעכויגן די פּאָדערשטע פּיס-לעך, צוגערוקט איר אפלייצע שטעטל צום געלען. געגעסן האָט זי זיך, מער מיטן מעפער ווי מיטן גאַפּל.

— איר אַינלעך ערגעץ, אנע?

— פונטוואנעג דרינגט איר דאָס?

— איר עכט אזוי זיך, ווי איר וואָלט איצט געזעלט ניט צו פאָר-שפּעטיקן צום צוג, אָדער אינ טעאטער, אפּ אַן אָפּערע...

— הינטטיקע צייטן איז דאָס ניט קיינ כיסאָרן. און ווייטער, וואָס איז דער אונטערשייד?

— איר האָט זיך די לעצטע צייט שטארק געענדערט...

— איז ווין געפינט איר, דאָס איז אַ מיילע?

— זאָג מיר, ווער דיין כאַווער איז...

— און איך וועל זאָגן, ווער דו ביסט? — האָט זי געלאכט.

— גוט געזאָגט, — האָט אלעקסאנדער געשמייכלט צופרידן.

— איר ווילט זאָגן: „זיך אליין אַרויסגעגעבן”? נו יא, פון אַ סאָל-

דאָט נעמט מען זיך אָן מיט סאַלדאטשיגע...

געהאלטן האָט זי זיך פראַוואַצירנדיק. די אויגן האָבן געבלישטשעטן די שפיץ באַקן האָבן געברענט.

— איך וויל זיך ניט מישן אין פּרעמדע געפילן. אויב...

— אויב וואָס?

— אויב איך האָב אַיך מיט עפעס באַליידיקט, אַנטשולדיקט...

ער האָט אַרויסגענומען אַ גאַלדענעם פּאַרטצוהאַר, געבעטן אַ דער
לויבעניש צו רייכערן און האָט גענומען אַ פּאַפּיראַס.
— אַזער באַקאַנטער רייכערט? — ער האָט דאָס געפרעגט און
גערופן די שוועבעלע אָן שאַכטל, ניט קוקנדיק אַפּ אַגען.
— וועמען מיינט איר, גוטערמאַגענ? ניין, ער רייכערט ניט, ער
האַט אָבער אַנדערע כּעסרוינעס...
— וועלכער מענטש האָט דאָס ניט קיין כּעסרוינעס, אָבער ער איז
דאָך אַ העלד.

עס ווייזט זיך אַרויס, אַז זיין בילד איז אַמאָל געווען געדרוקט אין
זשורנאַל „וואַינאַ אי יעוורעי“.
— איך גלייב עס ניט, ער וואָלט עס ניט דערלויבט...
— מע דאַרפּ דען אַפּ דעם אַ דערלויבעניש?
— איר האָט עס אליין געזען? — האָט זיך ניט געקאַנט איין-
האַלטן אַנע, — אָדער...
אלעקסאַנדער האָט אַרויסגענומען פּונ בוזעמ-קעשענע אַ ביכל פּונ
אַ זשורנאַל און האָט איר באַווויזן.
אַנע איז בלאַס געוואָרן.

— מעגלעך, איר זינט גערעכט. אָבער ער וואָלט עס פּרעוויליק ניט
געטאָן, איך ווייס זיין קוק אַפּ דער מילכאַמע. אויב איר ווילט זיין אַ
גוטער, וועט איר מיר איבערלאָזן דאָס בילד?

— צו וואָס דאַרפּט איר די קאָפּיע, ווען איר האָט דעם אַריגינאַל?
— מאָלט אייך, אַז דער אַריגינאַל איז איצט ניטאָ איג מאַסקווע.
אלעקסאַנדער האָט גרינג אָפּגעאַטעמט. ער האָט גענומען אין ביידיע
הענט דאָס בלעטל מיטן בילד, צוגעטראָגן נאָענט צום פּיער:
— אַ פּינגער באַכער, אָבער אַ ראַכמאַנעס אַפּ אימ...
וואָס אזא וויי ואיך פּאַחדריי ואימ דעם קאַפּ? — אַנע האָט פּאַרוינגער-
זיך אַרענגעקוקט אלעקסאַנדערן אין פּאַנעם.

ניין, וואָס ער איז מעסוקן קראַנק... און וועגן אייך?
— וואָס, וואָס ווילט איר זאָגן וועגן מיר?
— איך מיינ, אַז דאָס איז אַ צייטוויליקע איינריידעניש, עס וועט
אריבערגיין, — ער האָט זיך צוויי מאל גאַסאַנאַנד פּאַרצויגן און
אַרויסגעלאָזן אַ זיבל געדריכטן לויב, — ווייל וואָס קאָן זיין דער סאָפּ
פּונ אַזעלכע צוויי ניט-גלייכע מענטשן?
— וואָס מיינט איר דערמיט צו זאָגן?

אנע האָט זיך אָפּגעהויבן פֿון שמואל.

— איך מיינ זאָגן... מיך איז נישט אָנגענעם צו זיצן, וועג איר שטייט — ער האָט זיך אויך אָפּגעהויבן אונד האָט פֿאַרלאָשן דעם פֿאַר פֿיראַס, — איך מיינ, אזו סאָציאַלע אָפּשטאַמונג שפּילט נישט קיין גרויסע ראָליע, נאָר צוויי מענטשן איז שווער זיך צוזאַמענלעבן, וועג באַ זיי איז נישט קיין גלענצע דערציִונג, וועג זיי זינען נישט פֿון איינ אונד דער זעלבער געזעלשאַפט. אַ נישט געבילדעטער מענטש קאָן קיינמאָל נישט פֿאַרשטיין אַ געבילדעטן...

זי האָט אים אָפּן געקוקט אינ די אויגן: — איר האָט אינ דעם סאָלדאַט אַ טאַעס. ער איז נישט געבילדעט, עמעס, אָבער ער איז אזוי אָנגעלעזן, אָנגעזאָפט מיט קולטור, ער איז באַהאוונט אינ ליטעראַטור אונד אפּילע אינ מאָלעריי. אים האָט געבילדעט דאָס לעבן אונד די רעוואָלוציע.

בא אַלעקסאַנדער איז ווידער אַרויסגעפֿלויגן פֿון די הענט די רעיִ טונג־שטריק, וואָס אנע האָט אים געהאַט געוואָרפֿן. ער איז אָפּגעגאַנגען גען צום ווינקל, וווּ עס איז געשטאַנען די פּיאַנע, זיך אָנגעשפּאַרט אָן איר, אַרבייטגעקוקט אינ שפּיגל, וווּ אנעס פֿראָפּיל האָט זיך צונויפּגעגאָסן צוזאַמען מיטן פֿלעמל פֿון עלעקטרישן לעמפֿל. אנע האָט צונויפּגעשטעלט די טעלער.

זי איז געווען אָנגעשטרענגט. זי האָט דערפּילט, אז באלד וועט זיך אָנהייבן ליבע־ווידע, געבעטן... „אַט יענער וועט זיך נישט פֿאַרנעמען מיט דעם. ער וועט זיך נישט אַ קרייז טאָן“:

„He хочешь, не надо — другую найдем“...

אַלעקסאַנדער האָט זיך מיט ווייטעק אָפּגעקערט פֿון שפּיגל. — איך פֿאַרהאַלט אייך נישט? איר וועט עפּשער אַרויס אינ גאַס? איצט איז אַ וואַרעמער פֿרילינג־אָווונט. אים האָט זיך געוואָלט וויינען...

ניין, אַלעקסאַנדער פֿאַרהאַלט זי נישט. זי איז אַ פֿרייער מענטש, וועג זי דאַרף זאָגן, זאָגט זי. נאָר אינ גאַס וועט זי איצט נישט קיין. — אַ, איך באַגרייס דאָס! איצט איז אַ צייט פֿון רעוואָלוציע. פֿרויען וועלן אָפּהערן האָבן קינדער, דאָס וועלן טאָן די מענער... אַרבעטער וועלן מער נישט אַרבעטן, דאָס וועלן טאָן די פֿאַבריקאַנטן... אנע האָט אים איבערגעשלאָגן:

— צי וועלן פֿרויען אָפּהערן טראָגן אונד האָבן צווייפּל איך, אָבער

אין פאבריקאנטן זאלן ארבעטן, דאס קאן מען נאך דערלעבן אין אונ-
דערע יאָרן.

אלעקסאנדער האָט זיך געוואָרעג מיט אַן ענטפער, ער איז אַפּגע-
גאנגען פון פּיאנע, האָט זיך פאַרנויגט און איז ארויס פון זאל.
אנע האָט אים נישט באַגלייט.

*

אנע האָט זיך אליין נישט געגלייבט, ווי גיב דאָס איז פאַרגעקומען.
זי האָט זיך א דריי געטאָן איבער זימער און האָט זיך דערזען אין
שפיגל א צעפלאַמטע.

— „איך בין מיר פריי, ווי א זומער-פייגעלע“..

זי האָט זיך דערמאָנט, ווי גוטערמאן האָט געפרעגט, ווען זי האָט
געברויכט דעם זעלבן פאַרגלייב:

— צו לעבן איין טאָג?

איצט קאָן זי ענטפערן ווי דעמלט:

— צו קעמפן לאנגע יאָרן.

ק א פ י ט ל IV

בין סאָטשי האָבן דרין מאָל געפלאַצט די קאמערן פונעם אווטאָ-
מאָביל. איבער דעם ווילדן הירזשען פון דער סירענע, וואָס האָט גע-
טרומייטערט אין די קרומע ראָגן, האָט מען איבערגעפאָרן א יונגן
פערדל, א ביקל, צעשניטן היפש שלאנגען, וואָס האָבן זיך געווארעמט
אפ דער מיט פון שאַסיי.

די פאסטעכער האָבן געסטראשעט מיט פויסטן, געשרייען, געזידלט
זיך. נאָר זייער שפראך האָט קיינער גיט פארשטאנען, און זייערע
פויסטן האָבן גאָר געשניטן די לופט.

אין סאָטשי איז געווען וויס פון געקאלכטע היזער און פריילעך
פון דער זון.

אין די גערטנדלעך ארום די היזער האָבן געבליט רויזנבלומען,
עס האָבן זיך צעלאָזונ די ביימער. ס'איז געהאנגען א בלויער הימל. מיט
שטיקער מאלאכייט איז געווען באַפלאַסטערט דער יאם.

— איך וועל „אַפּויען“ און אונטערשמידן דעם פערד, — האָט
געזאָגט דער שאַפער, ווען מע איז געבליבן שטיין, — און איר קאָנט
זיך דערזען אויסגלייבן די ביינער און דורכגעצן די העלדזער.

מיט „נעצן“ האָט זיך דער ערשטער דערפרייט פּעדטשענקאָ:

— אוו, אוו?

זינע קליינע אייגעלעך זינע געוואָרן גריי, ווי שטייענדיק זואסער.

ער איז געווען דאָר און איז געוואָרן נאָך דינער:

— מאַקע, אָן שפּאַס?

— ווער איז דאָס מעכויעו שפּאַס?

דער שאַפּער האָט גענומען פּונ אונטער זיין געזעס די אינסטרו-

מענט, ער האָט פּונ טרעפל אָפּגעבוירן דעם דאָמקראַט. — מע קאָן

דאָ איז יעדן הויז ניט פּאַרבלאָטהושען. פּאַראַן דער מיין.

ער האָט אונטערגעשטעלט דעם דאָמקראַט אונטער דער הינטער-

שטער ראָד און האָט זיך פּאַרנומען מיט אראָפּנעמען די ראָד פּונ אַס.

— גייען מיר?

פּעדטשענקאָ האָט אַרומגעלעקט זינע ליפּן און האָט געקוקט צו די

גיכעריקע מיט זינע קליינע אייגעלעך.

רוגע איז געווען גרייט. פּאַקראָווסקי איז געגאַנגען הינטערדיק. דער

קאָזאַק האָט אפּן וועג טיפּער אַרײַנגערוקט די הויזן איז די שטייול

און אָנגעצויגן די רויטע לאַמפּאַס פּונ די הויזן. גוטערמאַן איז

געבליבן אַליין.

ער האָט זיך אפּ אַן עמעס באַדאַהפּט אויסגלייכנ: דאָס האַצקען

זיך, דאָס טרייסלען, דאָס הויבן זיך באַהג-אַרופ און באַהג-אַראַפּ אפּ

די וועג פּונ דאָרעם-קאָווקאַז איז אַ פּראַכט-אָוטאָמאָביל האָט אים

קיינ געזונט גיט צוגעגעבן. ער איז אויך געווען אויסגעמאַטערט פּונ

היץ און פּונ איינזאַמקייט.

מיטן אַרבּל פּונ זיין העמדל האָט ער אָפּגעווישט דעם שווייס פּונ

פּאַנעם, אויסגעטאַן דאָס היטל, זיך צוגעזעצט אפּ אַ פּריזבע באַ אַ

שטוב, ווי פּאַוועס האָבן געפּאַכעט מיט צעווייטע עקן.

פּונ גאַענטן יאַמ-ברעג האָט זיך געהערט דער מאַנאַטאַנער ברומ

פּונ שוואַרצן יאַמ.

גוטערמאַן האָט מיט זינע אלע אצאָמעס געצויגן די לופט צו זיך

איז די לונגען און האָט געפּילט, ווי אים ווערט גרינגער דער אָטעם.

ער איז אַווי געזעסן באַ אַ פּערטל שאַ.

דער שאַפּער האָט שוין אַרײַנגעשטעלט אַ גייע קאַמער איז דער היי-

טערשטער ראָד, ער האָט זי אָנגעפּילט מיט לופט, האָט אויסגערייניקט

דעם מאַטאַר און גענומען זיך צוכייסג.

פונ א זייטיקן געסל האָבן זיך באוויזן יעטלעכע רייענ מענטשן
אין פאָפעליאטע מונדירג אונג אינ אועלכע היטלען, נאָר אָן דאשעקעס.
גוטערמאן האָט זיך אופגעהויבן, פארווונדערט אָנגעקוקט, נאָר
באלד האָט ער דערקענט, אז דאָס זינען דייטשישע סאָלדאטן.

„געוויס געפאנגענע“, — האָט ער זיך געטראכט, — נאָר וואָס
טוען זיי דאָ, אזוי ווייט?“

ער האָט זיך מיט זיי דערפרייט. ער האָט זיך אויך געפרייט, וואָס
ער טראָגט ניט קיין שווערד אינ דער לינקער זייט אונג קיין רעוואָלווער
אינ דער רעכטער.

בא אַ הויז מיט אַ שילד: „קאָנטאָר פונ דער שוואַרצ-יאמישער
אינזנבאג“ זינען זיי געבליבן שטיינ. אַ רוסישער אונטער-אָפיצער
האָט מיט זיי קאָמאנדעוועט. ער האָט געזאָגט אַ פאָר ווערטער צו איי-
נעם פונ די דייטשן אונג אַיז אַוועק אינ דער געבלידע. די געפאנגענע
האָבן זיך צעזעצט אַפ דער ערד. אַייניקע האָבן פונ זייערע ברייטע
מונדירן געשלעפט ובלעטער-טאבעק, געריבן אַפ דער דלאָניע אונג פאַ-
רויבערט, אַנדערע האָבן געקוקט אינ דער אָנענדלעכער ווייט פונ
שוואַרצן יאַם. אַלע זינען געווען פאַרטראכט, פאַרבענקט.

גוטערמאן איז צו צום שאַפער אונג האָט געפרעגט:

— מירן דאָ נאָך היפש שטיינ?

— איך בין אַייגנטלעך פאַרטיק. נאָר איך ווארט אַפ צוויי פונ

דער ווילע „ריווערע“.

— איך וויל צוויי צו די דייטשן, — האָט אימ געזאָגט גוטערמאן.

— קאָנסט גיינ, איך וועל דיך רופן. מיט דער סירענע וועל איך

דיך אָנזאָגן, ווען מע וועט דאַרפן אָפפאַרן.

איז גוטערמאן צווישן די דייטשישע געפאנגענע סאָלדאטן. ער

פאַרשטייט ניט שלעכט דייטש, ער ענטפערט אַפ פראַגן, שטעלט זיי

אַליין פראַגן אונג באקומט אַן ענטפער.

— איז עס ריכטיק, אז מע וועט אינגיבן שליסן פרידן?

דאָס האָט געפרעגט אַ געפאנגענער מיט בלויע אויגן, אַ בלאַנד-האַ-

ריק יינגל פונ אַ יאָר אכצן. אַייסגעזען האָט ער נאָך יינגער.

— אַוואדע וועט זיך די מילכאַמע שוין לאַנג ניט ציען, — אָבער

עס ווענדט זיך אַ סאַך אָן די דייטשן.

— אַוודו שרעכט מען שווערע ברייט: מע שטאַרבת פונ הונגער.

קינדער וואקסן ניט.

„ווער דערט דאָס מיט אזא הארבנ לָאָשנ, פארוואָס קרימענ זיכ
דאָס אזוי די יונגע, פארטרוקנטע ליפנ?״

גוטערמאנ זעט פאר זיכ יונגע ריטשישע געפאנגענע סאָלדאטן, —
קינדער פונ יענע טאטעס, וואָס זינעג אינ די ערשטע שלאכטן, ווי
פארקישעפטע, געקראַכנ דעם טויט אפ די שארפע הערנער, קאָלאָנענ
וויז געלייגט זיכ אונטער דעם שמורעמפיער פונ דער רוסישער ארטיי-
לעריע, שיקערע צוגענומענ גאָדל-ווינדן פונ רוסישע באַנעטן...

„זינענ די שוין אויסגעניכטערט? האָט דאָס אומזיסט פארגאָסענע
בלוט אראָפגעשווענקט פונ זיי די בלאָטע פונ, פראָ גלאָדווא-עט פאט-
דיא?״ פונ ריטשלאנד, „ריטשלאנד ואיבער אלעס,״ פונ „גאָט, היט
דעם קייסער?״...

— פארוואָס זיט איר מאַכיליזירט געוואָרן אזעלכע יונגע?

— ניטאָ קיין עלטערע.

— אינ ריטשלאנד נעמט מענ איצט פונ זיכעצג יאָר אינ מיליטער.

— אונ וויפל ביסטו אלט?

גוטערמאנ דערפילט א שטעכעניש אונטערנ לעפעלע, ער האָט בא-
ליידיקט דעם בלאַנד-האַריקן יונגל, וואָס איז אָנגעטאָן אינ קליידער
פונ א דערוואַקסענעם אונזעט אויס נאָכ יונגער אונ אומבאהאַלפענער.
— איכ ביג אכצג יאָר.

דער געפאנגענער פארויטלט זיכ. ער שעמט זיכ מיט זיג יונגט.

א שניידטריקער פינפ פונ דער סירענע האָט אָפגערופן גוטערמא-
נענ. ער האָט זיכ מיט זיי געזענט אונ איז אוועק צו דער מאַשינ.

דער שאָפער איז שוין געוועג אפ זיג געזעס. די סאָלדאטן —
אויסגעטרונקענע, דולע. פערטשענקאָ איז געזעסן אפ גוטערמאס אָרט,
אונ אפ פעהטשענקאָס אָרט איז שוין געוועג א נייער פאסאזשיר. גו-
טערמאנ האָט דערפילט, אז עס וועט קומענ צו א צוואמעגשטויס. ער
האָט אימ געוואָלט אויסמידן. גאָר די מאַשינ האָט זיכ געריהט, אונ
ער איז אומגעפאלן אפ פעהטשענקאָנ.

— אזא זשיד, אזא „נעכריסט,״ — האָט זיכ פעהטשענקאָ געוואָרפן

אפ גוטערמאנענ.

גוטערמאנ האָט זיכ אָפגעקערט, אריבערגעשפרייזט איבער צוויי
בענקלעכ אונ געבליבן זיצן אינ א ווינקל, ווו עס האָט אימ גאָכ שמאר-
קער געטרויסלט איידער פריער.

פאָקראָווסקי האָט גיט אפגעהערט צישן:

— אזא פארעטער, מע האָט אים בארארמט אראָפּלאָזן אין די
טיפע טהאָמענ דאָ... זאָלן אים ווילדע הינט אוּפּרעסן.
גוטערמאן האָט ניט אויסגעהאלטן:

— וועמען, מיכ?

— אָט דעם, וואָס גייט פארהרעמגען מיט אונדזערע סאָנימ, וואָס
ניט זיי ארויס אונדזערע סוידעס, — האָט געקייט דונע.

— איב האָב גערעדט מיט אזעלכע ארכעטער, ווי איב.

— מירן נאָכ מיט דיר...

פאָקראָווסקים גאָז, א גאָז פון א רויכפויגל, האָט זיב נאָכ מער
אויסגעקרימט. ער האָט געשיפּקעט וואו געשפּינגן אָן אוּפּהער.

— ער איז א באַלשעוויק, יידן זינען אלע באַלשעוויקעס, — האָט

געכריפּעט דונע.

דער קאָזאק האָט געררימלט...

פערטשענקא האָט זיב געקייקלט איב דיטט פון דער מאשינ.

און די מאשינ האָט זיב גערדייט אין די רינגען פונעם ספּיראליזען.

פון די קאָפּשווינדלדיקע הייבן האָט זיב געזען דער שווארצעד

יאמ, זינע סטארעס וועסע שעפּסן אפּ די קרויזן פון טוואליעס...

פון הימל האָט זיב געגאָסן מעטאלענער שמעלצ, געבראָנועט דעם

שאַסיי, געפּאָלירט די גלאטע שטיינער, אפּ וועלכע עס זינען געלענג

אונדזרן יאָשטשערקעס: גרינע, בלויע, פּאָלעטע...

גוטערמאנען האָט ווי געטאָן דער קאָפּ. ער האָט זיב אָפּגעוואָרפּן

אפּן ווענטל פון זיבן שטול, פאדמאכט די אויגן.

ער האָט דערוועג פאר זיב אנען. ער האָט דערפילט אפּ זיב איר

אָטעם. ער זעט ווי אפּ איר וועסן האַלדזן צעצווונגן זיב דינע בלויע

אדערלעכט. אים איז אזוי גוט מיט אנען.

אים האָט אופּגעוועקט די סידענע. די מאשינ איז געפּלויגן בארן
אראָפּ.

די זון האָט זיב געשפּילט מיט צענ-קלאפּטערדיקע קליאָנען. זיב

דענע גאָלדנ-טיכער, צעשפּרייטע איבערן שאַסיי, האָבן זיב מיט מעש-

שטייב נאָכגעיאָגט גאָכט אונטאָמאָביל.

עס איז צעווען פאדמאכט — די צייט, ווען דער טאָג זעגנט זיב

מיט זיבן לעבן און דער הימל ווערט דערטרונקען אין פלאמען.

אנע האָט זיך אנגעקאָרדנט. זי האָט שוין דורכגעפירט אלע פאָר-
מאליטעטן, נאָכאמאָל אויסגעהאלטן עקזאמען אפ א בארעמהארציקע
שוועסטער און באקומען אן אָרט אין א מאַסקווער שפיטאַל.

איצט האָט זי געהאַט נאָר איין פארלאַנג:

— ארויסבאקומען א קאָמאנדירונג קיין גאָרני.

איר איז דאָס אָנגעקומען ניט גרינג. אין די שפיטאַלן האָט מען
געבראכט פרישע פארווונדעטע פון די לעצטע שלאכטן, וואָס אפן
סטאָכאָד, איין וואַליציע...

א סאך שוועסטער האָבן פארלאָזן די לאַזארעטן. דאָס זינען גע-
ווען די טעכטער פון די אדל-לעבט, וואָס האָבן זיך „מאָריוו“ געווען
פארן הייליקן פאָטערלאַנד. איצט, אנטווישטע, זינען זיי געלאָפן פון
מאַסקווע אין די ערטער, וווּ מע האָט זיי ניט געקענט און ניט
געוויסט.

— וואָס איז דאָס פאר אן עפידעמיע? — האָט איינמאָל געזאָגט
צו אַנען דער עלטערער דיִקטער, — אז ווער עס וויל אַ קאָמאנדיר-
ראָוקע, בעט נאָר קיין גאָרני אָדער קיין קיסלאָוואָדסק. וואָס איז
דאָרטן פאר א צוזאמענפאָר פון שוועסטער?

אָבער אַנען האָט ער ניט אָפגעזאָגט.

די לעצטע בריוו פון גאָרני לאָזן זי גיט שלאָפן. גוטערמאן פאָר-
דערט, זי זאָל קומען:

„וועסט מיר עפשער ברענגען באַרוקונג!“

ער שרעכט איר אויב:

„... קיין ביכער זאָלסטו ניט מיטנעמען. איך האָב זיי אויב אומ-
זיסט געשלעפט פון מאַסקווע. איך אָלדענבורגס פאלאצ אין דאָ א ריי-
בע ביבליאָטעק. מע קאָן דאָרטן געפינען היידראָ, וואָלטערן, רוסאָ...
אלע דיטשישע קלאַסיקער, פראַנצויזישע, ענגלישע, דאָס בעסטע, וואָס
עס איז נאָר פאראַן אין דער וועלט-ליטעראַטור, איז דאָ פאראַן צום
באָויערן מערסנטגטילס ניט אפ רוסיש. איך וועל אפאָנעם ווייניק
קאָנעג געניסן פון דער ביבליאָטעק, מיר וועט דאָ ניט לאַנג אויסקו-
מען צו זיין. אָבער איך שלינג: אייג טאָג היינע, דעם אנדערן טאָג
לעסינג. געטעס „פאוסט“ איז דאָ אזא גרויסער, איך אזא טעערן
אנעבונד. הינט גראַוירן! מיר ווילט זיך איך צוגאנווענעג...
קומ גיכער, איך בעט דיך.

וועגן ביבער האָב איך דיר געשריבן. אָבער וועגן דעם פארק, מיט
זינע שיינקליכע, מיט די פישן אין דער סאוואַלע, מיט די צענדליקער
סאַרטן רייזנבילומען, מיט די פאלמען, מיט קיפאָריסן, באַנאַנען, מיט
באַמבוקסוועלדלעך... וועגן דעם וועל איך דיר גיט שרעבן, וועסט קור
מען, וועסטו זען.

איך פארענדיק.

ווילסט וויסן וועגן מינע באַווירימ? איך האָב גענוג פונ זיי אויס-
צושטייגן. כוץ וואָס זיי זינען שוואַרץ ווי האָבן, זינען זיי נאָך גרויסע
שיקורימ מיט אלץ, וואָס שיקרעס ברענגט מיט זיכ...

דאָ זינען פאראן זעלטן שיינע מיידלעך, אָבער איך בין דערווייל
גיט מער ווי אַ סאַלדאט, און אַ קראַנקער דערצו.

שוין געוואָלט פארענדיקן דעם בריוו, נאָר יעדן מאָל קומט צו אַ
נייער געדאַנק: פארוואָס שרעכסטו גיט אָפטער און פארוואָס אזוי יווי-
ניק? מיר ברענגט פאפיר מינער אַ באַווער, וואָס ארבעט דאָ אין
דוקערני, אָבער אין מאַסקווע קריגט מען האָב פאפיר אין די
קראַמען?"

וויביל מאָל וועט זי נאָך לייגען דעם בריוו?

זי האָט זיך אָנגעשפארט אפּ אויג האַנט, צונויפגעקליבן די בריוו,
וואָס זינען געווען צעוואָרפן אפּן שטול און אפּ דער טומבעטשקע, זיי
אופגעלייגט צוזאַמען.

זי האָט אָנגענומען פארהן שוור פונ דער פּענצטער-שטאַרע, האָט
אַרענגעלאָזן דעם פרימאָהגן צו זיך אין צימער און אויסגעלאָשן די
עלעקטערע.

דורכן פּענצטער האָט זיך אַ וואַנע פונ פרימאָהגן-ליכט אָנגעאַסן,
און אלץ וואָס באַ אַנעג אפּן טישל האָט באַקומען באַוועגונג.

אָבער אַנעג ווילט זיך נאָכאַמאָל זען דעם באַכער, דעקט זי זיך
איבערן קאָפּ. זי דרייט זיך צוויי מאָל איבער, זי צעוויקלט די נעץ פונ
אידע ריפּע מיידלשע פארהאַנגען. דערנאָך ציט זי זיך אַוויס, ליגט
אַ וויילע אָן באַוועגונג, ווי זי וואָלט זיך צוגעהערט מיט אַ קלאַפּנדיקן
האַרץ צו טריט, און שפּרינגט אַרואַפּ פונ בעט.

— „היינט, — אזוי האָט זי באַ זיך באַשטימט, — מוז זי ענ-
דיקן!“ — זי וועט וואָגן דעם דאָקטער: „גיט איר מיר גיט קיינ קאָ-
מאַנדיראַווע, פארהאַז איך דעם לאַזאַרעט“...

זי איז אוועק איג קיב אונ האָט זיכ באַגאַנג מיט קאלטע וואסער
פונ קראַנ. דערפילט זיכ מונטער, האָט זי זיכ אָנגעטאַג אונ איז ארויס
איג גאט.

זי האָט הינט באהארפט באגעגענעג איר מומע מיטן פעטער, נאָר
דער זייגער איז געוועג האלב אכט. אונ איג לאווארעט האָט זי באַר
דארפט זיג אכט. האָט זי זיכ אומגעקערט פונ מיטן וועג, געביטן
דעמ מארשרוט. הינט, דעמ יערשטן מאָל האָט זי דערפילט, אז דער
טאַג איז ניט אירער, אז אירג א באגער קאַג אָפּהאלטן א ווילד־פרעמ־
דער מענטש אונ פונ אזוינע טעג ובאשטייט דאָכ דאָס לעבן!

זי איז דערגאנגעג ביז פושקינס דענקמאָל, פונ דארטן האָט זי זיכ
אומגעקערט אונ איז אוועק צו דער ארבעט.

זי האָט גענומעג גייג גיכער.

אנע איז שויג געוועג בא דער טיר פונ שפיטאָל, איז צוגעקומעג
דער עלטערער דאָקטער. ער האָט שטיפעריש אָנגענומעג אנעג כאמ
עלנבויוג, אָנגעבויוג זיג קאָפּ אפּ א קוש צו טאַג איר האנט, נאָר ער
האָט באגעגנט א שווערן קוק אונ האָט אָפּגעלאָזן איר האנט.

ער האָט ארויסגענומעג זיג אָפּענעמ גאָלדענעמ זייגער אונ געזאָגט
אפיציעל:

— שוועסטער, איר האָט הינט פארשפעטיקט, איס וועל אייב
מאכג א פאָרווהפ איג באפעל.

אנע האָט זיכ אויסגעקערט צו אימ מיט דער פלייצע, אונ וועג מע
האָט געעפנט די טיר, האָט זי אימ דורכגעלאָזן פאָרויס.

וועג דער דאָקטער האָט זיכ געלאָזן גייג צו זיכ איג קאבינעט, איז
זי מיט א האסטיקן טראָט פארלאָפּן אימ דעמ וועג.

— גאוודיול פעטראָוויטש, איב הארפ מיט איב ריידג.

— ביטע. קומט ארעג איג קאבינעט.

איצט האָט שויג דער דאָקטער אפּרוער ארעגגעלאָזן אנעג, ער איז
איר גאטגעאנגעג, ווי א שלאבעריקער אלטער.

זי איז געבליבן יעטייג באמ טיש אונ האָט געווארט, ביז ער וועט
זי בעטן זיג.

ער האָט דאָס געטאַג. ער האָט איר פאָרגעלייגט:

— ביטע, פארנעמט אג ארט.

אנע האָט באדאנקט. ביידע האָבג זיכ געזעצט.

דער דאָקטער האָט געווארט מיט אומגעדולד.

— מיר דאכט, אז איר זינט פארניטערעסירט, עם זאל זינג וואָס מער מעדיצינישע טוער ניט נאָר אינ לאזארעט, וווּ איר זינט דער על-טערער דאָקטער?..

— זוי דענ? דאָס לאנד לעבט איצט איבער ווייעג פונ א געווי-נערנ. עם וועלן זיך אינגיכט אָנהייבן שלאכטן אפ אלע פראָנטן. אנע האָט פארביסן די ליפּג, אינצוהאלטן א שמויכל.

— וואָס, ניט ריכטיק? סאָפּאָלסאָפּ וועלן דאָך די סאָלדאטן דער-זעג, ווער זייערע עמעסע סאָנימ זינעג. זיי וועלן אָנהייבן אג אָנגריפּ אונ וועלן באווייזן זייער העלדישקייט, ווי זיי האָבן דאָס באווייזן אינ פערצעטן יאָר, אינ אָנהייב מילכאָמע...

— איך מוז אוועקפאָרן פונ מאָסקווע, גאוורניל פערצווייטש...

— אפ איך ווארט א כאָסנ?

— זאל זינג אזוי, נאָר וואָס פאר א שניכעס האָט דאָס צו אונדזער געשפרעכ? — זי האָט זיך אופגעהויבן. — איך מוז אוועקפאָרן. איך האָב מיט אייך שוין ניט איינמאָל וועגן דעם גערעדט, אונ איר האָט מיר ניט איינמאָל צוגעזאָגט געבן א קאָמאנדירונג.

— וואָס איז דעג, איך זאָג זיך אָפּ?

דער דאָקטער האָט באטראכט זינע היפשע צעמאָרשטשעטע הענט, מיט דער רעכטער האָט ער גענלעט די הויט פונ דער לינקער אונ האָט געמאָסטן ואנעגן מיט זינג בליק פונ אויפן פיין ארחאָפּ.

אנע האָט דאָס דערפילט אונ איז אופגעזאָדן:

— איר זינט ניט פונ די, וואָס זאָגן אָפּ, אָבער...

— איך טו אלץ פאר געצאָלט, ווילט איר זאָגן?

— איך מיינ, אזוי גו איז וואָס זאָגט איר מיר?

זי איז געוואָרן אומרויך אונ האָט געדרייט די פינגער פונ איר זעמשענער הענטשקע.

— איך ווארט אפ א קאָנקרעטן ענטפער: באקום איך א קאָמאנד-דירונג, פארכלייב איך א שוועסטער, אניט ווארש איך די ארבעט... זי האָט דאָס געזאָגט קאטעגאָריש, פאָדערנדיק. ניט בעטנדיק. „דאָס האָב איך שוין צו פארהאנקען דעם סאָלדאט“ — האָט זי א טראכט געטאָגן.

דער דאָקטער האָט גענומען פונ טיש א בלאַנט. ער האָט געזוכט מיט די אויגן דעם לאזארעט-שטעמפל, באַטש ער האָט אימ געהאלטן

איז האנט. ער האט אפגיב צוגעלויגט דעם שטעמפל צום בלאנק און
האט מיט א פרעמדער שטימ געמורמלט:

— נאך הינט זיט איר פרי פון שפיטאָל, קאָמאנדירן קאָן איך
איז עהגעצ ניט, איך האָב אפ דעם קיין רעכט ניט...

אנע איז ארויס פון דאָקטערס קאבינעט. זי האָט זיך געוואָרפן צו
דער קאנצעליאריע. אפן וועג האָט זי זיך באגעגנט מיט א שוועסטער,
יענע האָט דערזען אנעס צעטומלטקייט און געפרעגט:

— אַנא אַרקאדיעוונאַ, וואָס איז דאָס מיט אייך? איר האָט דאָך
היז.

— אויב איר ווילט אָפּלעשן מען היז, שענקט מיר א ביסעלע
פּוּדע, איך האָב פאַרגעסן געמען מיט זיך.

ביידע שוועסטער זינען אָפּ איז א ווינקל און האָבן זיך אָנגעפּוּ-
דערט.

אַנעס באַקאַשע וועגן צוגרייטן הינט די דאָקומענטן האָט דער
פאַרוואַלטער פון קאנצעליאריע אָפּגעזאָגט, ער קאָן ניט הינט. „ס'איז
פאַראַן אַ א שיר אַרבעט, מע דאַרף צוגרייטן די סאָלדאַטן צו קאָ-
מיסיעס“.

— מאַרנאַ? מיטן גרעסטן פאַרנעניגן, איז ערשטן האַלבן טאַג.
ניטאָ פאַרוואָס צו דאַנקען.

אנע איז ארויס פון קאנצעליאריע א דויקערע. זי איז אוועק זיך
זעגענען מיט א דאָקטערשע. מיט וועמען זי האָט זיך צוזאַמענגעלעבט
פאַר דער קורצער צייט, אָבער אפן שוועל פון דער דאָקטערשעס אופ-
געמדימער האָט זי אָנגעיאָגט א ווארטערקע און האָט געזאָגט:

— אַנא אַרקאדיעוונאַ, מע פּרעגט זיך אפ אייך, אָט איז קאַרידאַר.
האָט זי זיך אומגעקערט און דערזען די פאַרשוויצטע, צעטראַגענע
יוליע.

— וואָס איז געשען, יוליעקע? וואָס ביסטו דאָס געמומען מיך
זוכן?

איז אנעם שטימ איז געווען פריילעכע אופרעגונג, אומרו פון ניט-
האַרטקייט. זי האָט שטויב געדריקט צו זיך דאָס מיידל און האָט איר
אַרענגעקוקט איז די אויגן:

— גיכער, גיכער שיט, — האָט זי געלאכט צו יוליע. אנען האָט
זיך איצט געוואַלט ארומגעמען די נאַנצע וועלט: „זי וועט אינגליכ
פאַרן, דערזען אייך“...

— עם איז געקומען אייער פריינט... אייער מומע... א גאנצע געזינד...

— די מומע?

אנע האָט זיך אזוי דערפרייט, וואָס מע האָט זי אָפגעלאָזן פונג לא-זארעט, אז זי האָט גאָר פארהעסן אָן דעם, וואָס איר מומע האָט טע-לענראפירט וועגן איר ארויספאָרן קיין מאַסקווע.

— די מומע? זייער גוט. זייער גוט.

ביידע מיידלעך זיינען געשטאנען איינע אנטקעגן דער צווייטער פריילעכע, פארויטלטע.

— זייער גוט, — האָט אנע געוואָנט נאָכאמאָל.

ק א פ י ט ל VI

פארמאָג האָט זיך אפן שוואַרצן יאמ אָנגעהויבן א שטורעם. צו גוטערמאָס לאזארעט האָבן זיך דערטרואָגן גרילצערניען פונג באנאכטיקער באוועגונג אפ שאַסיי-וועגן: שווערע ארטיילעריע האָט זיך אָפגעשלאָגן פונג גרוינט מיט אייזערנע רייפן פונג געשמידטע רע-דער. עם האָבן געסאָפּעט פראכט-מאשינעס, וואלקעס האָבן גערודערט אונג עם האָבן געטופּעט הונדערטער שווערע פיס.

אפן יאמ האָבן זיך געקניקלט טאכונען פערד נאָכן באָדן, זיי האָבן זיך געוואָרפן ווי מעשווענע, אופגעשפרונגען, געטאנצט מיט צעווייטע הריוועס אונג עקן, מיט צעפאָכעטע נאָזלעכער, מיט בלוטפארלאָפּענע אויגן...

יאמ-טוואליעס האָבן געטאנצט אונג זיך געהוידעט.

אפן ברעג איז געווען ווייט פונג שוים, פונג אָנגעזויפטע וואלן. איז גוטערמאָס פאלאטע איז מער קיינער פונג די סאָלדאטן ניט געשלאָפן. אלע האָבן זיך צוגעהערט צום וווינען פונג ווינט, צום ווינט ברומען פונג יאמ.

א רעגן, ווי ארבעס, האָט זיך געשלאָגן אָן בלעכענעם האכ. גוטערמאָנען איז געוואָרן איבלדיק אינ פאלאטע, האָט ער ארום געוואָרפן אפ די אקסלען זיינ כאלאט אונג איז ארויס אפן באלקאָן. ער האָט זיך געזעצט אפ דער טאבורעטקע, זיך פארקוקט אינ דער אופ-

געשלאסענער ווינט, וווּ הימל מיט יאמ האָבנ זיכ צונויפגעקאָכט, ווי גרויער טשוהוג, אינ איינ שמעלצ.

אָבער פּאָקראָווסקיס קאָל האָט שוין געהילכט אינ פאלאטע. ער האָט דערציילט, ווי ער איז אויסגעשלאָסן געוואָרן פונ פאזשנ־קאָרפּוס. גוטערמאן האָט אָנגעשטרענגט זינ אויער אונ האָט זיכ צוגעהערט: — דו פארשטייסט מיכ? — פּאָקראָווסקי האָט זיכ געווענדט דע־ריקער צו רוגענ — איז דענ אינטערעסאנט נעמענ א פרוי, וואָס גיט זיכ אָפ ווי דו קיצלסט זי נאָר אינ...

— כאַ-כאַ... כאַ-כאַ-כאַ... — לאכט רוגע.

— אוועלכע זיסקייטג אנערקענ איכ ניט, — פּאָקראָווסקי שפּיט אויס. אפ א שטיקל צייטונג־פאפיר קלאפט ער אויס זינ ליולקע אונ שטאָפט זי אָנ. — איכ האָב ליב נעמענ מיט געוואלט, רויבנ, מיר גע־פעלט, ווענ איכ צווינג...

ער פארויכערט די ליולקע.

— ס'איז געווענ, — דערציילט ער ווייטער, — א זונטיק־טאָג, אינ סמאָלנעמ זינענ נאָכ אלע לייטישע מיידלעכ געווענ אינ קירכ, בא גאָטעסדינסט, איכ האָב אָפגעווארט. בא מיר האָט שיר ניט געפלאצט אַן אָדער אפּן האלדז פונ גערווייזשקייט, ביז איכ האָב זי דערזענ... — ווי האָט מענ זי גערופּנ? — האָט ניט אויסגעהאלטן דער קאָזאק.

פּאָקראָווסקי האָט אימ גיט געענטפערט.

— זי איז געווענ געקליידט אינ ווייסנ. א פלייטערל, זאָג איכ דיר, רוגע, א יעטיקער עפל. ביים זיכ אינ מיט די ציינ... ווי איכ מיט איר פונ קאָרפּוס אינ סאָד. איכ פארפיר זי ווייטער פונ אלע פּאָרלעכ, פונ טאטעס אונ מאמעס מיט טעכטער, ווייטער פונ אלעמענ. איכ זיצ מיט איר אינ דער טונקלסטער אליי. — פּאָקראָווסקי פארציט זיכ, ווארט אָפ א וויילע, — איכ הייב אָנ, ווי דער שטייגער איז, פונ די שפיץ פינגער, איכ קוש אינ די גריבעלעכ פונ די עלנבווינגס, אינ האלדז... רוגע קערט זיכ ווייטער מיטנ פּאָנעמ צימ קוישנ, זיט זיכ אויס אינ דער גאנצער לענג פונ בעטל.

דער קאָזאק באלעקט זיכ.

פערטייטענקאָ פארהרייט זינע שיטערע וואָנצנ אפ ארום.

— איכ קוש זי אינ האלדז... „צו וואָס דארפ מענ עס?“ — פרעגט זי בא מיר אונ פארדעקט מיטנ האנט איר בויזעמ. — בא פּאָקראָווסקי.

עפנט זיך דער מויל, ווי בא א וואָלפּ, וואָס קוקט אפּ א טשערעדע
שעפּטן. בא איז בלישטשען דייען שארפע ציינ. — איך קוש דעם
שפיץ פון איר צונג. און פלוצלינג, ווען עס קומט צום פינאל...
— א ווילע נעקיווע געמוזט זיין, — באלעקט זיך ווידער רוגע.
— לאָן דערצוילן, — פאָדערט דער קאָזאק.
— אלע ריכע קינדער זינען אזוינע צעלאָזענע? פרעגט פער-
טשעניקאָ.

— קורצ גערעדט: איך פרעג בא איר: „גיסט?" און באקומ... א
היסטעריקע.

— האָסט זי אַפּגעלאָזן?

בא ביודע זיטן פון רוגעס בריווטן מויל לייגן זיך קנייטשן.
— איך אנערקען ניט קיין ליטעראטור, — זאָגט שטאַלץ פאָס-
רָווסקי, — האלט איך אין מינע הענט, איז באסטא! א „זי" זאָטל
אַן און זאָל זי פירן...

איך צימער האָט קיינער ניט אויסגערעדט קיין וואָרט. בא גוטער-
טאנען האָבן זיך די הענט געקלאמערט.

נאָך א היפשע פאווזע האָט רוגע געפרעגט:

— האָסטו זי ארויסגעלאָזן אָדער גענומען?

— אינגערעדט, — זאָגט הייזעריק דער קאָזאק.

— ניין, ניין, איך האָב איר געקוקט אין די ציינ, — דונערט
אויס פאָררווסקי.

— האָט מען דיר דערפאר געגעבן דעם וועג פון קאָפּפּוס?

— איך בין קלוימערשט קראנק געוואָרן, נאָך דאָס איז נאָך בע-

סער. איצט וואָלט איך זיך געפילט ערגער, די רעוואָליוציע...

גוטערמאן איז אריין פון באלקאָן צו זיך איז זאלאטע און האָט

זיך גענומען אַנטאָן.

די איבעריקע האָבן אויך מער ניט גערעדט.

*

נאָכן אַנבויסן האָט דער רעגן ניט אופגעהערט, כאָטש אפּן יאָר

איז דער שטורעם געוואָרן שטילער.

גוטערמאן פלעגט אין אזעלכע טעג ניט ארויסגיין, ער פלעגט לייגן

און לייגענע. דעם פרימאָרגן איז ער געלעגן בא זיך אפּן בעטל מיט

א ביכל איך האנט, ווען עס איז אריין א שאַלעכ פון דאָקטער לאו-
214

דאָווסקי, האָט איבערגעגעבן גוטערמאנען א צעטל, און האָט געפרעגט,
צו זאָל ער ווארטן אפּ און ענטפער.
ווען גוטערמאן האָט איבערגעלייענט און געזאָגט „גוט“, איז ער
אוועק.

דער דאָקטער לאורדאָווסקי האָט געשריבן צו גוטערמאנען: „אמב,
ווי דעם פאָרויזער פון שפיטאָל-קאָמיטעט, לויט איך פאָר אופרופן א
פארזאמלונג, מע מוז שטעלן די פראגע וועגן שיקן אפּ פעלד-ארבעט
די געזונטערע סאָלדאטן. באמ שפיטאָל זענען פאראן גערטנער, די
ווילדערע האָט פארשטיקט די געוויקסן, מע דארף די גערטנער יעטן,
באארבעטן, איך האָפּ, אז איר וועט מיין פאָרשלאג דורכפירן. הויפט-
דאָקטער, דאָקטער מעדיצין לאורדאָווסקי.“

גוטערמאן האָט צונוטפגעלייגט דעם בייגעלע פאפיר און האָט צו
זיך געזאָגט:

„ווילסט א פארזאמלונג, האָב א פארזאמלונג.“

ער האָט זיך אופגעהויבן און איז גלייך אוועק איבער די פאלא-
טעם. איבערגעבנדיק וועגן דעם צונויפרופן א פארזאמלונג, האָט ער
אויב אויסגעזעהרט מינונגען פון סאָלדאטן, „אָנגעטאפט“ זייער שטיי-
מונג, און ווי מע האָט באדארפט — האָט ער אונטערגעווארעמט.
— איך האלט ניט דערביי, איך קלער גאָר ניט גיין אפּן פעלד
ארבעטן, — האָט געזאָגט א סאָלדאט, וואָס איז געווען פארוויגנדעם
אין זיצ-נערוו.

— און איך אוואדע ניט. מע וועט מיך ווידער שיקן אין דער
ארמיי, וועט פאר מיר האָרטן סטייען ארבעט.

— דער דאָקטער וועט האָדעווען בעהיימעס מיט באזירימ, און
איך וועל גיין ארבעטן פאר אימ?

— זאָל זיי זיין גענוג זייער מעלוכע...

— כאווער פאָרויזער! איז דען ניט ציט, מיר זאָל דעגענען פאר
אייגענע גערטנער?

גוטערמאן שמייכלט אונטער.

ווען גוטערמאן איז געזעסן באמ לאנגן קיכטיש און האָט געגעבן
א וואָרט דעם שפעט-געקומענעם דאָקטער, האָט ער געזען, אז אלע
סאָלדאטן האָבן פינט דעם דאָקטער — ניט וועל ער שיקט זיי אס
ארבעט, נאָר וועל ער קוקט אפּ די סאָלדאטן, ווי אפּ בעהיימעס.
בא א פולע סאָלדאטן זענען די אויגן געווען אראָפּגעלאָזן, ווי בא

הונגעריקע בערן, אנדערע האבן אָנגעשטעלט זייערע אויגן און דעם
דאָקטערס באַזעם, און זינגן און פּעטלעכע בויב.

אין קיב אין געוואָרן שטיל. דער האָקטער האָט אָנגעהויבן ריידן:
— איך ווייס, ברידער, איר זינט אויסגעקערענקטע, אויסגעליטענע,
א סאך פונג אייך זינען שוין דעם צווייטן, דעם דריטן מאָל פארוויג-
דעם זינט דעם אָנהייב פונ דער מילכאָמע, איך ווייס, אז איר זינט
געשיקט געוואָרן פונ דער פּאָזיציע ניט ווייל איר האָט אליין געוואָלט,
נאָר ווייל נאטשאלסטווע...

— וואָסער נאטשאלסטווע?..

— זאָל זינגן גענוג מיט נאטשאלסטווע, אָפּגעוועלטיקט, פּאָטער...
— מירן זיך מער ניט לאָזן טרעטן מיט די פיס...

„אַט וואָס עס הייסט גוטע זויערע און א פּעטן באַדג!" — האָט
גוטערמאן געטראכט.

ער האָט ארינגעקוקט אין דער געדיכטעניש פונ די פארוואמלטע,
האָט געקלאפט קלוימערשט אין דער פוסטער גלאָז, וואָס האָט בא אימ
געדינט אָנשטאַט א פּאַרזיצער-גלעקל, און האָט מיט דעם נאָך מער
צעוויגט די סאָלדאטן.

— מיר האָבן זיך פאר די הרע יאָר גענוג אָנגעלייטן...

— זאָל נאָר זינגן אויס מילכאָמע...

— א נייטיקע זאך, איבערגעלאָזן א ווייב מיט קינדער און העפ-
קער און אוועק מילכאָמע האלטן, דער שעד ווייס פאר וועמען, —
האָט געשריען עווארלאמאָוו. ווארלאמאָוו ארבעט אין דרוקערע און
נוצט אויס זינגן לאגע אָפּצורדוקן א בלעטל...

אימ האָבן אָפּגעענטפערט מיט א „הורא" אלע, אויסער פּאַקראָוו
סקין מיט רוגע. אפילע דער שיקער פּעחטשענקאָ און דער קאָזאק זי-
גען אויך געווען צופרידן מיט די אויסגעשרייען „גענוג מילכאָמע
האלטן".

דער דאָקטער איז געשטאנען אין דער פּאָזע פונ „נאפּאָלעאָן אין
מאָסקווע אפּן קרעמל-וואנט". איצט האָט ער אַראָפּגענומען זינגע אופ-
געקלאמערטע הענט פונ זינגן הארצן.

— איר זינט שוין רויק, — האָט ער געזאָגט מיט איינגעהאלטענעם
קאם, — איז הערט מיך אויס, איך וועל זאָגן אין קורצן: איך האָב
זיך צו אייך געווענדט ווי צו מענטשן, אָבער די אומגעריכטע פרייהייט
האָט אייך אלעמען ווילד און מעשוגע געמאכט...

פאָקראָווסקי האָט זיך אָפּגעשטעלט און אויסגערוּפּן:
— און דער פּאַרדריפּעטער קערענסקי האָט דעמאָראַליזירט די
אָרמיי...

— הער פּאַקראָווסקי, איר האָט ניט קיין וואָרט! — האָט אים
אָפּגעהאַקט גוטערמאַן, — איך בין פּאַרויצער.

— ריכטיק, ריכטיק, פּאַרויצער...

פּאַקראָווסקי האָט זיך געזעצט, אַרבייטגעלייגט ביידע הענט צווישן:
זינע ליטקעס און סאַרקאַסטיש געשמייכלט: „פּאַרויצער, פּאַרויצער“.

— פאַרמאכ אים טאַקע זיך אַינדעלן מויל, — האָט וואַרלאַמאָוו

געשרייען.

גוטערמאַן האָט זיך ניט געזעצט. ער האָט געכעטן דעם דאָקטער

ריידן.

— אָט וואָס, אונדזער לאַנד לעבט איבער א בעהאַלע-צייט. איינער

זוויי ניט, וואָס דער אנדערער טוט, וואָס ער קלערט, וועמעס אינטער-

דעסן ער פאַרטיידיקט, צי די אינטערעסן פון גאַנצן לאַנד, צי נאָר די

אינטערעסן פון זיין האַסע... פאַחאן א קליינע גרופּקע מענטשן, וואָס

זינען אין רוסלאַנד קיינמאָל ניט געווען, וואָס זווייטן ניט אירע לידער,

וואָס דער פּויער דאַרף, אין וואָסערע רעפּאַרמעס דאָס לאַנד נייטיקט

זיך, ודי מענטשן זינען אין בעסטן פאַרל אַפּאַטאָטיקער, זיי זינען פאַרע-

טער פון רוסלאַנד, זיי טראָגן אַרבייט אומאַרדענונג אין לאַנד, זיי צע-

וויכערן די מויכעס באַ אַרנטלעכע. האָרעפּאַשנע מענטשן...

— אויב דער דאָקטער מיינט עס וולאַדימיר לענינען, איז ער אַ

קריכט און איך בין פון זיין שטאַט — שרייבט ווידער וואַרלאַמאָוו, —

איך קען זיין גאַנצע פאַמיליע. אַרנטלעכע לייט...

פּאַקראָווסקיס פּאַנעם האָט זיך אויבגעצויגן. ער האָט געקריצט

מיט די צייג, זיין לאַנגער קערפּער, זיין עשטיף פאַרצוויגענע טאליע —

אַלץ האָט אין אים דערמאָנט פאַרביטערטקייט, אָפּגעניטע צו „ניט-

לעכע“, צו די, וועגן וועלכע ער פלעגט שטענדיק זאָגן, אז „זיי שטיגן-

קען פאַר אַ מייל“...

— די מענטשן זוילן, עס זאָל זיין אַ סאָפּ צו דער מילכקאַמע —

האַט זיך אָנגערופּן פון דער סאַלדאַמאַ-מאַסע, — מיר זוילן דאָס

אויב...

גיטערמאַן האָט העפלעך געזאָגט:

— רעדט, הער דאָקטער.

— ברירער, וועט איר מיכ איבערשלאָנגן, וועל איך דאָך צו קיין
סאָפּ ניט קומען, איר האָט מיכ ניט פארשטאנען, איך האָב געוואָלט
זאָגן — ער האָט אויכגעווישט מיט א נאָזטיכל זענע וואָנען, — איך
זאָג, אז עס ווילן איך רוסלאַנד פארבאפן די מאכט ניט קיין קריסטן,
די מאכט וויל פארבאפן א העפל פּרעמדע, וואָס זענען דאָ ניט מער
ווי שכיינימ...

— הער דאָקטער, — האָט איך גוטערמאן אָפגעשטעלט: אפן
טאָג-סיידער איז בא אונדז ניטאָ קיין פראג וועגן דער פאליטישער
אונדז נאציאָנאלער לאגע פון לאנד, דעריבער וועל איך אפן בעטן זיך
האלטן בא דער טאָג-אַרדענונג.

— ביך איך דאָ ניט דער עלטסטער דאָקטער? — לאוודאָוסקי איז
געוואָרן בלייב, — ווער וועט מיר פארווערן ריידן מיט רוסן, אפן דו-
סיש ארויסזאָגן מען מיינונג? די סאָלדאטן פארשטייען מיך, איך בין
ניט קיין פּרעמדגלייביקער...

— אויב אזוי, וועל איך אָפשטימען.
גוטערמאן הייבט זיך אופ. — ווער איז פאר דעם, דער דאָקטער
זאָל ריידן וועגן א פראגע, וואָס איז ניט איך טאָג-אַרדענונג. — בעט
איך הייבן די הענט.

— זאָל ער ריידן.
— זאָל זיך גענוג, מע דארפן ריידן וועגן גערטנער, וועגן יעטן.
— זאָל ער ניט ריידן.
— זאָל ער יאָ ריידן.

גוטערמאנען איז געווען שווער. ער האָט זיך שטארק פארהוסט.
— אויב אזוי, צוויי ווערטער — דער דאָקטער האָט א קלונג גע-
טאָג מיט די שפּאַרן. — די גערטנער ווערן פארמיסטיקט פון ווילד-
גראַזן, מע מוז זיי יעטן. איר וועט ניט האָבן וואָס צו עסן...

ער האָט אָפגעווישט זיך פּאָנעט אונדז האָט פארויכערט.
— מיר זענען אהער ניט געשיקט געוואָרן אפן עהדארבעט, — האָט
געזאָגט דער הינקעטיקער, בא וועמען דער זיץ-נעהן איז געווען דורכ-
געשאַטן.

— מיר וועלן ארבעטן, אונדז עמעצער זאָל אריינלייגן צו זיך איך
קעשענע דאָס געלט?
— גיין, מע דארפן ארבעטן...
— טאָ גיי אונדז ארבעט...

עם ווערט א טומל, מע ליינט פאָר גוטערמאנען פאכען אַהרענונג.
— איב וויל א וואָרט, — האָט זיכ פאָקראָווסקי געווערט ניט
צום פאָרזיצער גוטערמאנען, נאָר צו דער סוסע. ער האָט זיכ ניט
דערוואָרט אונג אָנגעהויבן רייזן.

— ברידערסאָלדאטן! — פאָקראָווסקי האָט גערענט, ווי ער
וואָלט געמאכט איבונגען אינ גימנאסטיק. יעדעס וואָרט — א באווע-
גונג, אונג אויכגערעכנטע, א בעקוונדיקע, — איב בינ אזא סאָלדאט
ווי איר... איב עם מיט איב צוזאמען, שלאַס אונטער איינ דאָ מיט
איב...

— דעריבער איז וואָס? וואָס איז דינ אויספיר? — פרעגט וואָר-
לאמאָוו.

— ניט שלאָג איבער, — האָט גענרילצט פאָקראָווסקי, — איב
רייד פאר איב ווי א ברודער, ווי א קינד פונ איינ פאָלק...
— טאקע אונג עמעס, ער דערט עמעס...
— ער איז א פראוואָסלאָוונער...
— וואָרט, ער האָט האָב נאָכ גאַרנישט ניט געוואָגט.
גוטערמאנ קלינגט איבערן גלאָז.

— איב האָב נאָכ גאַרנישט ניט געוואָגט, — הילכט פאָקראָווסקי, —
אַבער איב זאָג: צום באדויערן זענען א סאכ פונ מינע ברידער
ווייניק פארשטאנדליקע, זיי לאָזן זיכ פירן פאר דער נאָז, זיי ווייסן
ניט, ווער זייערע עמעסע גוטע פריינט זענען אונג ווער זייערע סאָגים.
לאָמיר נעמען אפילע בא אונדו אינ לאַזארעט... אינ אונדווער קליינער
קאַרפאָראציע...

רוגע האָט זיכ באלעקט, האָט אונטערהגעווסט...
— איז וועמען האָט מען אויסגעקליבן פאר א פאָרזיצער? —
פאָקראָווסקי האָט קרום געשמייכלט מיט די אויגן, אָטגעוויזן אפ גר-
טערמאנען.

גוטערמאנ האָט געשוויגן, „נאָכ ניט די צייט“, — האָט ער זיכ
געוואָגט.

— א יודן, פארוואָס? וויל ער קעג כאנפענען, ער קויפט איב אפ
מיט א פאלשן ווערטל, ער...

— דאָס איז א גראָבער ליוג...
— פאָרזיצער, פארמאכ אימ זיינ מויל!
גוטערמאנ האָט געשוויגן.

— ווילן א דאס איז אָפּגעהאַרציק, דער הער דאָקטער איז גערעכט,
פרעמדע ווילן פּאַרזאָפּן רוסלאַנד, פּאַרקנעכטן דאָס רוסישע פּאָלק...
— רייך וועגן די גערטנער, צי דאָרפּ זענען גיין יעטן, צי ניינ?
— איך סאָלידאַרזיר זיך, דאָס הייסט, איך בין אינגאנצן איינ-
שטימיק מיטן דאָקטער...

— גענוג, גענוג...

— איינגעפונען זיך א גוטער פּריינט אונזערער...

דער ליארעם האָט זיך ערשט געשטילט, ווען גוטערמאן האָט אָנגע-
געהויבן רידן.

— ברידער! דער זון פון א ריכט פּאַרעז, דער איצטיקער סאָל-
דאט און געוועזענער פּאַזש פּאַקראָווסקי, וואָס איז נעבעך ארויסגע-
פלוויגן פון פּאַזשנאָקאָפּוס נאָך פאר דער רעוואָלוציע, ווילן ער האָט
געוואָלט שענדן אן אינסטיטוטקע...

— ...מע לאכט...

אָט דער קומט דאָס איצט רידן איז נאָמען פון פּאָלק. ער
ווילן דאָס נעמען אונטער זינען פּריציזשע פּלייגל די אָרעמע,
פּאַרנארטע פּויערימ. אפּ זיין טאטנס פּעלדער ארבעטן מאלאָכים אָדער
גאָר געוועזענע פּאַזשנאָ? איז רוסלאַנד קעמפּן איצט צוויי קלאסן, גע-
דענקט, צוויי קלאסן: קאפיטאליסטן, פּריצימ, באנקירן, פּאַבריקאַנטן
פון איינע זייט, און פון דער צווייטער — ארבעטער און פּויערימ. עס
ווילן ניט ארויסלאָזן די מאכט פון זייערע הענט די דראָנעס, די פּאַרא-
זיטן, וואָס זינען דורעס געריטן אפּ דעם פּויערס, דעם ארבעטערס
דוקן און דערפּאַר רידן זיי מיט אַזא ווילדן האס קעגן יענע, וואָס זיי-
נען שטאַל-אייזן פּאַרן ארבעטער-קלאס, פּאַרן פּויער, זיי רייזן אָן אפּ
די בעסטע פּריינט פון די ארבעטער, אפּ אַזוינע צוויי וולאדימיר לענין...

— און יעמעס, איך ווייס זיין פּאַמיליע, — שרייט ווארלאמאָוו.

— און וואָס מע האָט מיך אויסגעקליבן פּאַרן א פּאַרזיצער און ניט
דעם פּאַזש, דעם זון פון א ריכט פּאַרעז, איז דאָס ניט מען שולד.

— מיר האָבן דיך אויסגעקליבן, ער האווקעט.

— איך שטימ אָפּ, — האָט געענטריקט גוטערמאן — ווער איז פּאַר-

דעם, און די סאָלדאַטן זאָלן גיין ארבעטן איז די גערטנער?

— צוויי: פּאַקראָווסקי און רוגע.

— ווער איז קעגן?

א וואלד מיט הענט.

גוטערמאן שליסט די פּאַרזאמלונג.

דעם טאָג און אפּ מאַחונג איז גוטערמאָג געווען אומרויק.
אינווייניק, טיפּ אינאָרנ, האָט געטאַטשעט אַ ווערעמל: „זיי
וועלן דיך האָ פּאטערן. דיין אַנע וועט קומען און וועט דיך גיט
געפינען“.

גוטערמאנען גיט אַ שלאָג אין זימערן זיין וועטע קינדהייט.
אין דאָרפ. אַ זוניקער, זומערדיקער פּארנאכט.
פונ גיט ווייט אַליבע-וועלדל שמעקט מיט צעפריעטע בלעטלעך,
מיט פּאפּאַרזשניק און מיט אויסגעטריקנטע בלאָטע. פונ דער פּאשע
ציען זיך סטאדעס מאלענירעדיקע בעהיימעס. עס לויפן פּארבלאָטיק-
טע כאַזירימ, כאַזערטעס מיט הענגענדיקע בייכער, כאַזירימלעך, אַ
זאמדיקער שטויב איז ווי אַ שפיטוועכס פּארצוינג פונ איין זיט גאס
בין דער צווייטער.

ער, שלוימקע, לויפט ארום אין גאס, די פיס זינגען גרינג, באַר-
וועס, קויטיק. דער פּאַנעם פּאַרברענט און צעשיווערט. מיט אַזעלכע
אַרעמע קינדער ווי ער, — מיט די קרעמערשע זינג כאַווערט ער זיך
גיט, — שפּרינגט ער ארום איבער די גאסן...
צוויי צלאָמימ צעטיילן די וועגן — איינער אפּ מיזרעך, דער
צווייטער אפּ מיזרעך.

ער האָט גאַרנאָס אַפּגעגעסן, „באַלאָדעצ“: גרינג פּעדעמלעך פונ
ציבעלע, ארבעטלעך און קוואס, וואָס פּאַרזייערט די ברויט-סקאַרינג-
קעס, און צעריכט מיט קאַרנזשינקעס פונ גערשטענע מעל. דאָס פּיפל
איז פול, דער קוואַפּ פּאַרזיסן...

פּאַלעטע זשוקעס וְשומען גידעריק, באַמ סאַמע אויער, פּאַלנ צו
דער ערד און פּאַרשאַרן זיך איג פּעדרישע און בעהיימישע מיסט.
ער וואָלט שוין געגאַנגען אַהיים, וואָלט ארײַן שטיל אין שטאַל און
זיך געלויבט שלאָפן מיט דער בעהיימע, ווי עס שמעקט אַזוי גוט מיט
בעהיימישע אַטעם, איז אים אַבער אַ שאַד איבערלאָזן די סטאדעס
שעפּסן, ווי ער האָט דעם גרעסטן פּאַרגענגן, וועג ער לויפט אַריבער
אַהין און צוריק: די שעפּסן הייבן זייערע פּאַרוונדערטע מאַרדעטשי-
קעס, קריכט אַן איינע אפּ די צווייטע און מעקען, מעקען, מעקען...
הייט ער זיך וואַסע דערווארט יענעם אונט אפּ די שעפּסן. ער איז
אומגעלאָפּן היי און צוריק, און שוין פּאַרהויבן די פּאַלקעס אפּ

שפרינגענדיג, איז אבער פון אפ יענער זיט טיב אריבערגעשווי-
מענ א טאכטן אפערד, און האט זיך ארויסגעלאזן פון א הויפ אזוי
האסטיק, ווי דאס וואסער פון א האטקע לעמ וואסערמיל... ואיז האט
גלייב אומגעווארפן א סאמעט-שווארצער לאשעקל, ער האט איז גע-
כאפט מיט א ניט געשמידטן-טלאך איז ווייכ ארט... פארביי איז זיי-
נענ איז איינ אויגנבליק אריבערגעשפרינגענ א סאך פערד מיט היר-
זשערני, מיט ארויסווארפן די פיס אפ הינטן, מיט פאריסענע עקט,
מיט פארוואהפענע קעפ...
וועג ער איז אופגעשטאנענ, איז קיינ זייכער פון קיינ פערד ניט
געווענ. די זוג האט זיך באהאלטן הינטערן טיב איז שווארצקייט פון
פארעצט וואלד. ניט געווענ איז אויב מער דער שפיטוועכס פון גאלדיקן
שטויב. נאך איז הויפן האבן געמעקט שעפסן, געכריוקעט כאזירימ
און העכער פון אלעמען האבן געהירושעט די אויסגעכאדענע פערד.
כאמ שוועל האט איז באגעגנט די מאמע:
— ווו שלעפסטו דאס זיך ארום? דו וועסט ניט שטארבן מיט
דיינ טויט. ווער האט דיך אזוי אויסגעקליקט איז זאמד?
ער האט איר גארנישט ניט דערציילט...
„דו וועסט ניט שטארבן מיט דיינ טויט“ —
דער מאמעס ווערטער זינען אזוי קלאר. ער הערט זיי אזוי דייט-
לעך איצט, בא די שווארצע ברעג-שטיינדלעך כאמ יאמ, ווו ער ליגט
אליין און קוקט איז דער ווייט, ווי וואלד טוען אן א שווארצן טרויער
אפ דעם זויט פון דער פארנייעטדיכער זוג.
— „דו וועסט ניט שטארבן מיט דיינ טויט“ — דאס האט איז ניט
אייט מאל געזאגט זיין טאטע איז פינפטן יאָר. „אזעלכע העפמער-
יונגען, ווי דו, שניידן אָפּ קורצ“...
דער יאמ איז ווידער צעשטורעמט. פון ווייטן, ווהיין עס כאפט
ניט דאס אויג, יאָגן זיך לייבן: זייערע גרוועס זינען צעשובערט, זיי
ווארפן זיך מיט די שווערע כייכער אפ שטיינערנע מאסינן, שפרינגענ
אָפּ און רעווענ מיט צעשוימטע מיילער.
„איז די רעוואלוציע ניט ווי דער יאמ, קומט זי ניט פון ווייטע
דוירעם?“
דער יאמ איז צעשטורעמט.
גוטערמאן רוקט זיך אָפּ פון ברעג.

אָט שרעכט אימ קאלאוויר אין זיין לעצטן בריוו.

„וועגן סטעפאנטשוקן ווייס איך דיר ניט וואָס צו שרעכט, אָבער
דו ביסט טאקע ביז גאָר אַ ווילער, דו פארגעסט אימ ניט און גע-
דענקסט אונדז אַלעמען. ניט אומזיסט האָב איך דיר געהיט און ליב
געהאַט די גאַנצע צייט, ווי אַ ברודער. וועג סטעפאנטשוק וואָלט איצט
געווען אַפּ דער פּאַזיציע, וואָלט מיר געווען אַ סאַכ גרינגער, פאַר-
שטייט, באַ אונדז האָבן זיך די סאַלדאַטן איצט צעטיילט אַפּ פאַר-
טייעם — באַלשעוויקעס, מענשעוויקעס, עסערעוועס. זאָגן דיר דעם
עמעס? צווישן די סאַלדאַטן זינען אַ סאַכ מער פאַראַן מענשעוויקעס
און עסערעוועס, ווי באַלשעוויקעס... פאַרוואָס? פאַרשטיי איך אליין
ניט. די עסערנ שרעכט, ווי זיי וועלן גאָר ענדיקן די מיליטאַר, ניט
מעג אַפּ די אלע פּריציפּע ערדן די פּויערימ, און צוערשט וועט מען
באטיילן די, וואָס זינען געווען אין דער אַרמיי, אַפּ דער פּאַזיציע...
די מענשעוויקעס זאָגן צו האָס זעלבע: „די אַרבעטער וועלן ערשט אָנ-
הייבן וויסן פון אַ לעבן, וועגן מע וועט גליקלעך פאַרענדיקן די מיל-
יטאַר...“ גאָר די באַלשעוויקעס זאָגן גאָרנישט ניט צו זיי זאָגן, און
די פּראָגראַם איז אַ פּאַשעטע: „די מאכט האַרפּ זיין אַ סאַוועטישע,
זי האַרפּ געחערן די אַרבעטער און די פּויערימ, די ערד האַרפּ
מען אינגאנצן אָפּגעמען אָן אַ גראַשן געלט באַ די פּריציפּ, און דעמילט
וועט זיך גוט. און קעדיי ווי פּריציפּ און די קאפיטאַליסטן זאָלן ניט
זיין באַ זיך פאַריסן, און סאַלדאַטן זאָלן ווערן פּרעע בירגער, האַרפּן
מיר מער ניט מיליטאַר האַלטן, ניט לייגן די קעפּ אומזיסט...“ איז
אַבער ניי דורך מיט די ניט אָפּגעטעטעטע סאַלדאַטן, זיי זאָגן: „עס
קאָן ניט זיין, מע זאָל אָפּגעמען גאָר אָן געלט באַ די פּריציפּ די ערד,
די וועלדער און טייכן, זיי וועלן עס ניט לאָזן.“ און וועגן דעם איז
וועגן די מאכט וועט זיין באַ די אַרבעטער און פּויערימ, איז וואָס זיי
וועלן געפינען פאַר נייטיק, האָס וועלן זיי טאָן, — דאַס ווילן זיי
גיט וויסן. צי זיי פאַרשטייען דאַס ניט? אָט דערפאַר זינען דאַ
פּרינגענע. איך בין מיט די, וואָס זינען קעגן דער מיליטאַר, און
אויב ווילן דאַך אפילו די עסערנ און די מענשעוויקעס אויב... מע
ווייל דאַך האַרט ניט גיין אין אַנגרופּ, מיין איך, און צום סאַפּ וועלן
זי אויבערהאַנט האָבן די באַלשעוויקעס.

די לעצטע צייט איז באַ אונדז זייער אַנגענומען לענין. איז דער
גאָצעט „סאַלדאַטסקאַיאַ פּראָוודאַ“ שרעכט ער אָפּט. ער זאָגט אַ

פולע עמעס. אָבער ומיר איז שווערלעך צו דערווייזן, ווער איז מער גע-
 רעכט: לענין צי קערענסקי, — איך האָב אַ שווערע צונג...
 איך בין מיט לענינען. און איך אָסיען וועלן מיט אים זיין אלע
 סאַלדאטן, זיי שוין רויק. איך ווייס וואָס איך רייד"...
 פון יאמ איז אָנגעשוואמען אַ קאלטער ווינט, ער איז אַרונטערגע-
 קראָכט גוטערמאנען אונטערן העמדל, האָט זיך געקלעפט צום ליב.
 גוטערמאן האָט זיך אויסגעווישט די אויגן. ער האָט זיך אופגע-
 הויבט, האָט אַרופגעוואָרפן אַפּ די אַקסלעך דעם שינעל און זיך גע-
 שטעלט מיט פּאָנעם צום יאמ.
 ווי אַ געסמאָליעוועטער טאָליענער דאך, איז געלעגן דער אָנגע-
 כמורעטער הימל. דער יאמ האָט ניט אופגעהערט קריצן מיט זייע
 ווייסע צייגן. די טוואליעס האָבן געשווענקט דעם מאָל.
 „יא, איך אָסיען וועלן אלע סאַלדאטן זיין מיט
 לענינען..."

VIII ק א פ י ט ל

איז גוטערמאן טאָגבוך פאר דעם 9-טן יון 1917 איז געווען אָנ-
 געשריבן:

„כאנע, איז געקומען.

זי האָט מיטגעבראכט אַזויפיל פרייד, אַזויפיל מוגטערן ווילן, און
 איך האָב זיך דערפילט, ווי גאָר און אנדער מענטש, ווי איך וואָלט גאָר
 קיינמאָל קראַנק ניט געווען. מיר איז שוין ענג געוואָרן דער שמאַלער
 פּאַס ערד צווישן דעם גרינזגראָען שוואַרצן יאמ און די מירמלשטיין-
 גערגע בערג, וווּ באַטאָג נישטערע אַרום ווילדע קעצ, פּוקסן, בערג, און
 איך פינצטערע סאַפּכוידעשדיקע געכט יאָמערן שאַקאלן. איך האָס און
 אַרבעט צו זיצן דאָ און אַינמאָל איך וואָב אַרויסלאָזן אַ בלעטל צו
 די סאַלדאטן? קיין פּאַכריק איז דאָ ניטאָ, קיין זאַוואָרג — אַזויכ ניט.
 דערפאר הערשט דאָ מענשעוויקעס. דערפאר איז דאָ איך ראַט פּונד די
 אַרבעטער און סאַלדאטן-דעפּוטאטן אַ „קריגערישע" שטימונג. כאַנע
 האָט זיך דערווייל אָפּגעשטעלט אין „צייטווייליקן האַטעל". זי איז
 דאָרטן צווישן פירשטן, גראַפּן, און נאָך אַלערליי אַדל-לייט... די על-
 טערע פּונד זיי, די טאַטעס הינקען, שעפעליאווען. זיי קייען די אויב-

געלאסענע צינגער, מאלעגנירענ, ווי בעהיימעס. אפ כאנעג קוקט זיי
ווי קרילאָווס פוקס, וואָס זעט מיט די אויגן, און קאָג מיטן מויל גיט
דערלאנגענ... זיי שלעפּט מיט זיב: פּאַהאָרע, אישיאס, רעוומאטיזם.
דערפאר זינען די יונגע „אקטיוו“. נאָכ כאנעג קוקט נאָכ א סטודענט
מיט א לאנגער האלדז, ווי בא א זשיראפ. ער לייגט איר פאָר אוועק-
פאָרן מיט אימ קיין פינלאנד און פונ דאָרטן „וויטער“.

מיר פארדריסט א ביסל אפ כאנעג, וואָס זי האָט זיב באקענט
מיט אזא כויפעצ. נאָר זאָג איר וועגן דעם? גיין. גיט דערפאר, וואָס
איב וואג גיט אָדער איב האָב אפ דעם גיט קיין מוט, נאָר דאָס וואָלט
געווען פּאַשעט א גראַבקיט. וואָסערע רעכט האָב איב אפ איר? זי
איז מיר גיט קיין שוועסטער אונ גיט קיין פּרוי. עס קאָג זיב דאָכ
טרעפּן, אז מיר וועלן זיב און איין שיינעם פרימאָהגן צעשיידן, צע-
פאָרן איב באזונדערע וועגן. אנע וועט עפשער צוריק זיב אומקערן
לערנען, ווערן א געראַטעגער יוריסט.

זי איז יונג. איב ווייס גיט צי זי וועט זיב איבערדערציען. אָבער
זי האָט מיר געזאָגט:

— שלוימקע, איב בין געקומען צו דיר. איב טרוי דיר אָג א
מענטשן, וואָס קען זעלבשטענדיק דענקען, וואָס האָט גיט מוירע פאר
שוועריקייטן, וואָס האָט אדאנק דיר געזען א גייעם וועג, וואָס וועט
זיב לאָזן פונ דיר פירן (גיט בלינדערהייט). זאָג נאָר, אז דו גלייבסט
מיר.

איב וויל גלייבן, אז פונ כאנעג וועט ארויס א קעמפערן. און
הינט...

הינט גיי איב מיט איר אפ אן אָוונט. עס וועט זיב א קאָנצערט
און דערנאָכ — א מאסקנבאל. אינטערעסאנט. איב האָב איב מיין
לעבן גיט געזען קיין מענטשן מיט איידעלע מאנירן, מענטשן, וואָס
האָבן בלויז בלוטן איב זייערע אָדערן.

איב דארף זיב אַיילן. כאנע וועט אפ מיר ווארטן איב פארק, בא
דעם וועלדל פונ די שוואחצע באמבוקן“.

**

ער האָט אפגיב צוגויפגעלייגט די צעראטענע העפט, ארונטערגע-
דוקט אונטערן קישן און איז ארויס פונ זיין פאלאטע. אימ איז געווען
קינדערש גרינג, ווי ער וואָלט זיב נאָרוואָס אופגעהויבן פונ א גרוב,

פונ א „לייקע“, ווי ער האָט זיך באהאלטן פונ אג אופרטיס. ער האָט טיפ געאַטעמט אונ האָט ליכט געשפאנט.

פילפארביקע רויזג-בלומען באגעגענעג אימ מיט צעעפנטע פּיילער. עס ווינקען ראָזע קעפּ, גרינע שטענגלעך... צעווייטע קוקן די פאלמען, צעשפרייטע — די אנאנאסנ-בלעטער. אָט איז ער פארבני דער פיש-סאזשלקע. אנטקעגן שווימען שווארצהאלרויקע האַנאַראָווע שוואנען. פישן מיט גילדערנע שופּן אונ זילבערנע בייכער קערן שפילקע-קעפל-דיקע פּאַספּאַר-אויגן אונ כאפּן גערן די שטיקלעך ברויט, וואָס גוטער-מאן ווארפט זיי צו פארבענגייענדיק. דער טאָג איז א זוניקער, דער יאמ — א רויקער. אפ די מאנדל-ביימער זילבערן זיך די שמאַלע בלע-טער, ענלעכע אפ אויסרופצייכנס.

גוטערמאן איז פריילעך, ער האָט געלייענט ווי צייטונג, אז איז שווארציאמישן פּלאַט איז אג אופשטאנד, אונ אימ איז איצט קלאָר געוואָרן, פארוואָס קיינ גארי איז אַנגעפאַרן אזויפיל פּלאַט-אַפיצערן. פונווייטנס ווייזט זיך אגעס באטיסטענע זומער-קלייד. ער זעט, זי האָט ווארבענגעלייגט אג אויסגעריסן גרעזל צווישן די בלעטלעך פונ ביך, וואָס זי לייענט. איצט פאדיכט זי מיט ביידע הענט די האַרשפילקעס אפּן קאַפּ.

— וואָס מאכסטו, באַכער?

אנע האָט זיך אַפּגעשטעלט, אופגעוויבן איר קאַפּ אונ באגעגנט גוטערמאנען מיט אג אויסגעשטרעקטער האנט, מיט א פריילעכע פאַ-געמ. גוטערמאן האָט לענגער צוגעהאלטן איר האנט אונ געוואָלט צו-ציען זי צו זיך, נאָר זי האָט געזאָגט:

— ווארט א ווילע, איך וועל נעמען האָס ביכל.

זי האָט זיך רירעוודיק באפרייט פונ זינע הענט, גענומען דאָס ביכל, וואָס זי האָט געהאט ומיט זיך, אונ געוואָלט גיין.

— דאָ זיצן א ביסל ווילסטו נייט?

— אונ גיין ווילסטו מיט מיר נייט?

— איך וויל מיט דיר זיצן.

— איז קומ מיט מיר צום ברעג יאמ.

אנע האָט אימ שוין געפירט אונטערן האנט אונ האָט בעקיוונ גע-פלעכטלט די סטעזשקע, מיט פיבער איז די אויגן האָט זי אימ אריינ-געקוקט אינ פאַנעם.

גוטערמאן איז געווען איינגעהאלטן. ער האָט נאָר געפינטלט מיט

די ווועס, געקוקט צוט זונ באגאסענעם, מיט בלויענ אשור פונ לופט פארצויגענעם, שוואהצנ יאמ.

— אט דאָ זעצנ מיר זיכ?

אנע האָט זיכ אָפגעשטעלט באַ אַ בריווטנ שטיינ. גוטערמאנ האָט שוין געהאט פארהויבנ ביודע הענט ארופצוקלעטערנ אפנ שטיינ, נאָד אנע האָט אימ פאָרגעוואָרפנ מיט אַ קלוימערשטנ באַרויגעז:

— אונ מיכ לאָזטו איבער?

— ווער עס קלעבט פאר זיכ אויס א וועג, יענער דארפ אליינ פאר זיכ טאָנ, — אזוי האָט מיכ געלערנט מענ טאטע. ווער עס האָט גע- וואָלט הויב זיצנ, קוקנ אפנ רויקנ יאמ, דער דארפ קריכנ אליינ.

— אויב אזוי, — אנע האָט זיכ גענומענ אויסטאָנ אירע טופ- ליעס, — וועל איכ זיכ טאקע אליינ ארופקלעבנ, אָבער... — דו האָסט קורצע הענט, באַנעלע...

ער האָט געפילט, אז זי וועט גיכער זיכ אָפריכט די קני, איידער זי וועט ארופקלעטערנ אפנ שטיינ, האָט ער זיכ אפ דער העלפט אָנ- געבויגנ אונ איר דערלאנגט זינע הענט.

אנע האָט זיכ שטעפ צוגערוקט צו אימ, ארבינגעקוקט אימ אינ פאָנעם אונ ערנסט געפרעגט:

— וואָס ביסטו מיטאמאָל אומעטיק געוואָרנ? דיר טוט עפעס וויי? האָסט מיכ געוויס ניט געטאָרט הייבנ?

אנע האָט פינלעכ געוואָלט וויסנ, וואָס איז פלוצעם געשענ מיטנ באַכער.

— ניין, אנע. — גוטערמאנ וויל מיט איר זינ אופריכטיק, — מיר האָט זיכ פאָרגעשטעלט א וויטער וועג. דו ביסט מיט מיר, האנט באַ האנט. אונדז שלעפערט ניט אונ ניט די רעדער-גערודערנ פונ וואַ- גאַנעס, אונדז טרייסלט ניט קיינ וואָגנ, אונדז פארוויגט ניט קיינ יאמ- שטורעם, אונדז וויגט ניט א שיפ אפנ טעכ, מיר שפרינגענ ניט דע- טנדיק אפ צעהיצטע געזונטע פּערהר...

— מיר ווילט זיכ טאקע דורכפאָרנ ריטנדיק. אָבער אנטשולדיק, דערצייל.

— מיר גייענ צופוס. מיר טראָגנ אפנ פלייצע אינ פראָסטע, ברע- זענטענע טאָרבעס: לענטעס מיט פאטרעָנעס צו קוילטוואהפערס אונ פּעקלעכ קוילנ פאר ביקסנ. מיר זינענ פארגארטלט מיט גראָבע ריי- מענס, אונ אפ די רימענס זינענ באַ אונדז אָנגעניזשעט האנט-גרא-

נאטן. מיר זינען שוין וואָס אונטער א דאָך גיט געווען. זיך גיט
אויסגעטאָן, קיין וועג גיט געבויטן. די אויגן קלעפן זיך. אפ די פיס
זינען געשוואַלן די אָדערן. די אקסלען זינען בא אונדז אראָפגעלאָ-
זענע ווי בא אונטערגעשאַסענע מעוועס די פליגלען... אין קאָפּ — א
מישמאש פון געהאנקען. קרייב אין די אויגן דערינערוטגען... עס בא-
פאלן פאָרגעפילן, שווערערע איידער די מאסע, וואָס אפן פלייצע...
אַט אזא איז די מילכקאָמע.

אנע איז געוועסן א פארהאפטע.

זי האָט זיך געפרעגט:

— פונדאנען האָט ער אין זיך דעם קויעכ?

— „... מיר זינען מענטשן, וואָס גלויבן גיט אין יענער וועלט.
וואָס ווארטן גיט אפן שאַרהאבאָר, גיט אפן לעוויאַסן, גיט אפ ווינען
אפן הימל, גיט אפן זויפן אין גאניידה, „סטאַלאָווע“... אונדז מיר זינען
גיטאָ, איז פאר אונדז גיטאָ מער קיין וועלט, עקזיסטירט מער גאָרנישט
פאר אונדז, ווייל מיר לעבן דאָך גיט אויסער הויט אונ צייט“...

זי האָט אפ אירע קני ארוםגעלייגט אירע ביידע הענט אונ האָט
אימ אריינגעקוקט אין די פארנעפלטע אויגן. אונ אימ האָט זיך גע-
וואַלט אָפנהארציק דערקלערן זיין וועג, באווייזן איר, אז דער וועג,
אפ וועלכן א מענטש, לאָזט זיך צו דערגרייכן קיינמאָל גיט געזעענע
גרענעצן, איז א וועג פון דערהער, א וועג פון לעבן, פון קאָלכאָגעס.
אנע האָט אימ ארוםגענומען פארג האלדז. זי האָט באהאלטן אירע
אויגן בא אימ אפן הארצן אונ האָט אימ שטיל געזאָגט:

— ביסט מיין רעטער. ביסט מיין גרויסע ליבט, ביסט מיר איניי-
געט — דער יאמ אונ דער הימל.

זי איז געווען פאטעטיש געשטימט, אונ האָט דאָך גיט געוואַלט,
ער זאָל וועגן איר טראכטן ווי וועגן א סענטימענטאלער פרוי:
— אָבער, טיערער, ודו האָסט אין מיר א טאָעס, איך בין גיט אפ
אזויפיל אָפּהענטיק. איך פיל אונ הויב אָן פארשטייג, וואָס עס טוט
זיך אין רוסלאנד. איך ווייס גיט, ווו איך, וועל לייגן מיין קאָפּ, אזוי
ווי דו ווייסט עס גיט.

אנעס אויגן זינען איצט געווען אויגן פון א וואָרמדיקער טויב:
צערטלעכע, טיפ פארטראכטע. זי האָט זיך עטוואָס אָפּגערוקט פון אימ.
— שלוימקע, ביסט אזא געזונטער געוואָרן. דו חוסט דאָך שוין

גאָר גיט.

זי איז ווידער געזעסן לעבן אימ אונ האָט נאָענט אפּ אימ געאָ-
טעמט.

איר האָט זיך געדוכט:

דער יאמ האָט זיך צעשטורעמט אונ האָט זי אראָפּגעשווענגט פונ
שטייג. די סוואליעס וטראַגן זיך איבער די ביימנ, וואָס דער שטורעם
האָט צעאקועהט ואפּ דער וואמפלאכ.

איר איז גרינג: די געוואלצענע, הארבע לופט גיסט זיך מיט דינינקע
שטראָמען אינ די בדייט צעפּאָכעטע נאָזלעכער, פליסט דורכנ האלדז
אונ צעשפרייט די לונגען. איר הארץ הייבט זיך הויכ. ודי אויגן זינגען
אַפּן. איבער זיי שוועבן וואָלקנס. איבער זיי ליגט אונ עמאל-הימל. נאָר
די הענט זינגען בא איר געכונדן, די פיס געליימט...

זי שווימט ואפּן צעהוידעטן יאמ. דער יאמ האָט זיך געריסן צום
ברעג. מיט אַינלנדיקע שפרונגען האָט ער גאלאָפירט צום שטייג אונ
האָט זיך אָנגעשלאָגן, אופגעהויבן א שטויב פונ וואסער-שפריצן, אפּן
שטייג האָט ער אוועקגעלייגט זי, אנענ...

זי האָט אופגעעפנט די אויגן, איר קאָפּ איז געלעגן אפּ גוטער-
מאנס קני. ער האָט געגלעט אירע האָר, געצערטלט אירע געדריכטע
ברעמען.

זי איז געווען איצט זוי א קינד נאָרוואָס פונ שלאָפּ. איר ווילט זיך
עפעס, זי ווייס אָבער ניט וואָס. ווילט זיך וויינען, אָבער זי וויינט
ניט, זי זאָגט נאָר:

— שלוימקע, בייסט מיין פרייד.

ווען זי האָט זיך געוואָלט אופזעצן, האָט שלוימקע ניט געלאָזן:

— דיר איז אזוי ניט גוט?

ער האָט געעקבערט אירע אויגן מיט זינע. ער האָט אינ זיי גע-
זוכט א בארעכטיקונג פאר זינע באַכערשע פארלאנגען, פאר זינע
געזונטע געפילן, פאר דעם, וואָס ער האָט דעם ערשטן מאָל זינט
זייער באקאנטשאפט געקושט אירע ליפּן.

אנע האָט פארשלאָסן די אויגן, זי האָט מער דעם אָנגעוואָלקטונ
הימל ניט געזען.

איצט האָט דער יאמ ווידקלעכ אָפּגעהויבן שטייפן, נאָר זי האָט
ניט געהערט די שפריצן, ניט געפולט זיי אפּ איר צעבליטן, צע-
פלאמטן פּאַנעם.

— נאָר איך וויל וואָס פרעגן בא דיר.

— פרעגן קאָן מען דאָך טאנצנדיק, — שמויכלט גוטערמאן, —
און זיצנדיק געוויס.

אימ איז איצט אויך פריילעך אפן הארצע. ער זיצט מיט אנען
אפ א הויכע צווייקלאפטערדיקן שטיין. פון מיילן ווייט טראָגט זיך
געבונדענע טוואליעס פון צעשטורעמטן יאמ.

אנע איז ווי פארטאלעשט. ער נעמט זי ארום פאר דער פלייצע,
קוקט איר ארענ אינ די פארשעפערטע אויגן. זי לאכט, זיצנדיק,
פאריכט זי די האָר.

— ניט ווי דו: האָסט זיי אופגעקליבט און מיינסט עס איז שוין
גוט. מע דארף זיי אָרגאניזירן, — שפאסט אנע.

— און וואָס האָסטו מיך געוואָלט פרעגן?

— איך האָב דיך געוואָלט פרעגן אָט וואָס...

אנע איז צוגעגאנגען צום סאַמע קאנט פון שטיין און האָט אראָפּ-
געקוקט צום ברעג. גוטערמאן איז אָבער אויגנבליקלעך אראָפּגעשפרונ-
גען, ער האָט א כאפ געטאָג אנען און אוועקגעשטעלט זי אפן זאמ, א
טוואליע איז שוין געווען גרייט ארוםפוארפן זיך אפ זיי מיט אימ
פעט, זיי זינען אָפּגעשפרונגען.

— ביסט געזונט, — האָט זי געזאָגט און האָט אראָפּגעטרייסלט
דאָס וואסער פון איר קלייד.

„האָבן א כאווער אזא געזונטן, א מוגטערן, א מענטשן, וואָס
גלייבט אין זיך, אין זיין אידוי, אין דער גערעכטיקייט פון זיין
קלאס מענטשן“...

— וואָס דויטלסטו זיך כאַנקע? — ער האָט זי גענומען אונטערן
האנט. — דו ביסט ווי א שילערן.

— זיין, איך בין גאָר ניט אזא איך האָב דיך געוואָלט פרעגן...

— שוין צום וויפלסטן מאל האָסטו מיך „געוואָלט פרעגן“?

— וואָס האָסטו מיר פאַרגעשטעלט אזא ווייטן וועג, אזוי פיל

שווערע איבערלעבונגען?

אנע האָט דערזען אפ זיין שטערן די באקאנטע קנייטשעלעך. זי
האָט געוואָלט, ער זאָל ריידן. זי וועט ניט מיר ווערן אימ הערן. זי
האָט שוין לאנג אוועקגעוואָרפן די יוריספרודענצ, אפ וואָס זי האָט
געפאטערט יאָרן, זי האָט באקומען אנדערע אינטעלעקטועלע אינטע-
רעסן.

גוטערמאן האָט איר דערציילט, וואָס ער האָט אויבערגעלעבט אין

זינג ביסל יאָרן, ער האָט איר דערציילט אַ לעבן מיט אַ הייפל קיחבעס-
יאָדערלעך אפּ אַ מעסלעס און צוויי, מיט אַ קלעצעלע צוקער אין לאַנג-
גע זומער-טעג, פונג שלאָפן מיט דער בעהיומע זומער און פארהאנווע-
גען זיך צו פערד אין אַ פּרעמדן שטאל צו נעכטיקן ווינטער.

ער האָט לאַנג גערעדט וועגן זינע פּערספעקטיוון, — פּערספעקטיוון
פונג קאמפּ.

אנע מיט גוטערמאנען זינען צוגעקומען צו דער אליי פונג פּאנגא-
ליענ. די בלומען פונג די מאנגאליען, פּראכטפול צעלאָזענע, זינען גע-
ווען ווי ווייסע ליליען אפּ אַ דורכזיכטיקן טיכ. זיי האָבן געשיקערט
די ארומיקע לופט, מיט פּריקרע זיסקייט געקראַכט אין די נאָז-שפּארוני-
קעס, זיך געזעצט אפּן דעק פונג די לונגען. פונג דעם האָבן זיך צעעפנט
די מילך, צעשפּרייט די אויגן. אַ שטורעמדיקער אָנפלי פונג יאמ,
וואָס האָט געוואָרפן אין שוים פונג ברעג דעם ניינטן וואָל, האָט אומגע-
וואָרפן אנען צו גוטערמאנען. ער האָט זי ארומגענומען און האָט זיך
ווי פארגעסן.

אנע האָט זיך ארויסגערדייט פונג דער סיטואציע:

— הייסט עס, באַכער, און מיר גייען היינט אפּן קאַנצערט?

— אַ סוואַרע, און יאָ. — ער האָט איר גערדיקט די האנט. — ווען

דער וועטער וואָלט געווען אַ גוטער...

— וואָלטן מיר צוזאמען געלייענט וואָלטערן?

— מיר וואָלטן...

ער האָט געווארט אפּ אַ בליק פונג אירע אויגן, וואָס זינען פונג
נאָענט—ווייט, און פונג ווייט—נאָענט.

איצט זינען אירע אויגן ליכטיקע, פּרייחפולע.

אין זיי האָט גוטערמאן געזען זינג מאַנגן, זינג נאָענטע צוקונפּט.

ק א פ י ט ל IX

„וואָל ער ארעט צי ניט?“

גוטערמאן איז געבליבן שטיין אין פּאָיע באַ דער אָפּענער טיר.
אין פּארטער פונג טעאטער איז אַ רעסמאָראַן. שטייען שטולג אין
לאנגע רייען, באַצויגענע מיט רויטן פּליוש, ווי קאַלאָנעס סאַלדאטן אַ
ניקאַלי דעם ערשטן...

אינ דינטערנאנט — א דעמאקראדער, אויב א באצויגענער מיט
פלוש, צאמט אָפּ דעם טעאטער פון דעסטאָראַנ.
וויטער, ווינ דעסטאָראַנ — מירמלשטיינערנע טישלעך, באדעקטע
מיט וויסע סערוועטן.

באדינער מיט אָנבאָטנדיקע בליקן פון פראָסטיטוטקעס, מיט צענאָ-
סענע פענעמער פון צעלניק-קרעמער, מיט פליכט פון סיפיליטיקער.
אינ פארטער איז נאָכ קיינער ניטאָ. דער פאָרהאנג איז אראָפּגע-
לאָזן.

עטלעכע סאָלדאטן זינען געקומען, צווישן זיי אויב גוטערמאנע
כאווער, דער איצטיקער דרוק-ארבעטער, דער געוועזענער טאָקער —
ווארלאמאָוו.

ער איז אויב געבליבן שטיין בא דער אָפענער טיר און האָט גע-
זאָגט פארבידעשט:

— וואָס איז דאָ פאר א שלאַל מיליטער? ווי דאָ וואָלט געווען א
שטאב פון אן ארמיי.

גוטערמאנע האָט זיך ארומגעקוקט:

— דארפסט וויסן, אז איצט זינען דאָ פאראַן די, וואָס האָבן זיי-
ערע ווילעס אפן ברעג פון שווארצע יאמ.

ביידע סאָלדאטן זינען געבליבן שטיין באמ אריינגאנג.

א מיטליאָריקער מענטש איז א פראַק איז צו זיי צוגעקומען און
האָט געפרעגט:

— אייערע בילעטן?

ביידע סאָלדאטן האָבן באוויזן זייערע בילעטן.

— פארנעמט, ביטע, אייערע ערטער, און אויב אייך איז לאנגווי-
ליק... — ער האָט אויסגעשטרעקט זיין האנט און האָט אָנגעוויזן אפן

דעסטאָראַנ: — ביטע, איר וועט דאָרטן גיט שלעכט פארברענגען.

די סאָלדאטן האָבן זיך גיט גערירט פון אָרט.

— פאר די אָפּיצערן האָט איר גיט וואָס צו שרעקן זיך. הינט מען
מען זיצן אין איינ צימער, און אפילע בא איינ טיש.

זיי זינען אָפּגעגאנגען פון טיר. אנע איז נאָכ גיט געווען. גוטער-
מאנען האָט זיך פארוואָלט וויסן, ווער עס זיצן דאָ איצט בא רייכ-

סערווירטע טישן איז א טעאטער, ווען איז רוסלאַנד באהאלטן זיך
אזוינע לייט, ווי מישן. אימ האָט זיך פארוואָלט הערן, וועג וואָס עס

אמפערן זיך די צוויי רושענטל-לייט איינער מיט א „שטערן" איז לאַצ

אונ דער צווייטער — מיט א געאָרג־קרויץ אפּן האַרצן. זיי האָבן אזוי
קונציק געארבעט מיט גאָפּל־מעסער, אז א זשאָנגליאָר וואָלט זיך בא
זיי געדארפט לערנען.

— ווייסט, וואַרלאַמאָוו, איך האָב כּיישעק אַרײַנצוגײן אזױג. —
ער האָט אָנגעווױזן מיטן בליק צום רעסטאָראַן, — מירן הייסן דער־
לאַנגע א פּלאַש ביר און מירן זײַן געסט.
— איך וועל ניט גײן, — האָט אָפּגעהאַקט וואַרלאַמאָוו, — וואָס
דאַרפסטו דאָרטן?

— פאַרשטייסט, אָט די צוויי, זעסט, זיי קרויגן זיך אזוי איידל, אז
מיר ווילט זיך פאַשעט הערג, ווי איידעלע מענטשן קרויגן זיך.
— אָט די, וואָס מיט דעם שטערן און מיט דעם קרויץ?
— יאָ, אָט די געוועזענע „לייבן“.

— מיט אונטערהאַקטע עקן, — האָט געשפּאַסט וואַרלאַמאָוו. —
נאָר גיי אליין, איך האָב צו דעם ניט קײן גוסט. געלט? איך דאַרף
ניט.

— ביסט און איינגעשפאַרטער...

— כ'האָב געזאָגט, אז ניט.

וואַרלאַמאָוו האָט זיך א טאַפּ געטאָן פאַרן בוזעם. בא איך אונטער
דעם כאַק־העמדל זינען געלעגן פּרישע בלעטלעך. ער האָט זיך געזעצט
אין פאַרטער, און גוטערמאַן איז אוועק אין רעסטאָראַן.

— וואָס פאַרלאַנגט איר? — צו גוטערמאַנען האָט זיך געווענדט
א קעלנער מיט א האַנטעכל אפּן האַנט — ביר? זייער גוט. באַלד. א
פאַר. איינע? זייער ווויל.

ער איז אוועק מיט איילנדיקע טריט צום בופעט.

גוטערמאַן איז געזעסן פונקט אנטקעגן די צוויי, וואָס האָבן זיך
געקרויגט איידל מער מיט די אויגן, מיט די נעזער, מיט די ברעמען,
איידער מיט די מילער.

„וועגן וואָס אזוינע אַמפּערן זיך? בא זיי ציטערן דאָך די גאָפּלען
אין די הענט. רעדט מען דאָרטן ניט אַקאָרשט וועגן דעם, וואָס פון
סעוואַסטאָפּאָל קומען אָן שלעכטע יעדעס וועגן דעם פּלאַט־אויפ־
שטאַנד?“

דער לאַקיי האָט געבראַכט א פּלאַש ביר, מיטן האַנטעכל זי ארום־
געווישט, אָפּגעפנט, אוועקגעשטעלט אפּן טישל און געלאָזן גוטערמאַן־
נען אליין.

גוטערהמאנ האָט אָנגעשאַטן זאלצ אין דעם אָנגעגאַסענעם פֿיר אונ
האָט זיך קלוימערשט פארנומען מיט באטראכטן דעם טעאטער.
ער האָט באטאפט מיט די אויגן די לֶזֶזשעס, די שלאַנסע, געפֿאַ-
ליחטע מירמלשטייטערנע זינגל. ער האָט אַ קוס געטאַן צום ווייטן פֿו-
פֿיט און איז געקומען צו אַ נאָרישן באשלוס:

— וועג מע קוקט אזוי אין דער וועלט אַרײַן, לײַדיקט זיך אויס
דער קאַפּ. פֿון אַרומ, פֿון האָרטן, ווי עס זיצן פֿאַרלעך, ווי עס קלינגען
קרישטאָלענע בעכער, הילכט אַ געלעכטער. נאָר ניט געלעכטער ווילט
זיך איצט הערן גוטערהמאנען. ער טרינקט אָפּ פֿון גלאַז נאָך אַ פֿאַר-
זיפֿן, נעמט דאָס פֿלעשל אין האַנט און לײַענט קלוימערשט די עט-
קעטלע.

— איך פֿאַרזיכער אייך, פֿירשט נאָגאַרין, אז די וואָרצלען פֿון
אונדזער פֿאַמיליענ־הערב, פֿון די פֿירשטן דאָלגאַרוקי זינגען פֿאַרצווינגט
נאָך אין רײַזיק האָסטיסלאַוואָוויטשעס צײַט, נאָך אין יענער צײַט, וועג
ער איז געווען פֿירשט אין אָוורוטש און איז מיטן פֿירשט איזיאַסלאַוול
צוזאַמען געגאַנגען איינעמען טוראַוו... דאָס איז געווען אומגעפֿער אין
יאָר טויזנט הונדערט זיבן און פֿופֿציק נאָך קריסטוס'ס געבורט.

פֿירשט נאָגאַרין טרינקט אָפּ פֿון זײַן בעכער ווייניג, ווישט זיך אויס
די וואָנען מיט דעם סערוועטל, וואַרפט זיך אָפּ אָפּ געלעגן פֿון שטול:
— עס קאָגן גיט זײַן, די פֿירשטן נאָגאַרין זינגען געווייס עלטער, זײַ
שטאַמען פֿונ... — פֿאַרדאָן, מאָגן שער אַמײַ... אין שטאַמבוכ פֿון די
פֿירשטן דאָלגאַרוקי איז מיט גאַלדענע אויס'עס אָפּגעדרוקט...

— אָפּגעדרוקט?! — דער פֿירשט נאָגאַרין האָט ניט קײַן אַנדער
אַרגומענט, קײַן דעמאָנסטראַטיווערן מיטל ווי נאָך באַרירן דעם שטערן
אין לאַצ פֿון זײַן שוואַרצן פֿראַק. — איך יענע צײַטן, מיר דוכט, איז
נאָך קײַן דרוק...

— פֿאַרשטייט זיך, עס איז געדרוקט געוואָרן שפּעטער. — ער
שטעקט אַרײַן זײַן מאָנאָקל אין זײַן לינקן אויג, — דער הערב באַ-
ווייזט דאָך, אז זײַן לאַנגדויערקײַט איז דאָך אַג שופּ צווייפֿל... איר
געדענקט: פֿון אַיינן זײַט אַ העלם פֿון גאַלד, אינמיטן — אַ צווייזײַטי-
קער פֿאַלאַש און לינקס — אַ קאַפּ פֿון אַ הירש?

— און מיר דוכט: פֿון אַיינן זײַט, אַ גרינע לאַנקע, אינמיטן — אַ
יאַגד־שפּיץ און פֿון דער לינקער זײַט — אַ קאַפּ פֿון אַ ווילדן כאַזער.
אזא הערב געדענק איך באַ די דאָלגאַרוקים...

— איר וועט מיר פארצייענ... איר זינט אומדערמידלעך אין
איער אינגעשפארטקייט...

— אזא הערב געדענק איך בא די דאָלגאַרוקיס. בא די פירשטן נאָר
גאָרניג איז ווירקלעך פון רעכטס א גאָלד-העלם, אינמיטן א שווערד אונ
ינקס טעמים (פעמידע), די געטן פון גערעכטיקייט...

— און איר מיינט, אז דאָס איז א צייכן פון די מערישקייט?

— פירשט דאָלגאַרוקי?!

— פירשט גאָנאָדיג! איך וואָסער הערב איז א פראָסטער שווינגענ־
קאָפּ, וא קאָפּ פון א סאָזער, פון א סאָזער, וואָס זינט האַסע, איז פון דאָס
זאנער גובערניע, וווּ איר האָט איערע מאַיאָנטקעס...

— וואָס געהערט! איר באַליידיקט דעם הערב פון אורחאלטן אדל!..

— מיט יאָרן צוריק וואָלט מיר געשטאנען איינער קעגן דעם אַנ־

דערן מיט פּיסטאָלעטן.

— איך בין גרייט איך דינען גאָב איצט, איך פאָדער...

— איך פאָדער גאָר גערעכטיקייט, בא מיר איז פאראן דער אויער

פון געראלדיק, איך האָב איך מיין ביבליאָטעק אלע ביכער, דאָרטן זי־
נען די הערן ניט אויסגעמעקט געוואָרן...

זוטערמאן האָט שוין אויסגעטרונקען דאָס פלעשל ביר מיט קליינע
זופעלעך, ער האָט זיך צוגעקוקט צו די ווייטערע טישלעך, וווּ עס זי־
נען געזעסן פּלאַטאַפּיזערן.

פון דער בינע האָט זיך דערהערט דער ערשטער קלונג.

זוטערמאן האָט זיך אופגעהויבן. ער איז ארויס פון רעסטאָראַן און
איז אריין אין טעאטער: „זאָלג זיי זיך נאָך אמפערן פאַר באַזיירימ־
קעפּ, פאַר קעפּ פון הירשן, — מירן טראכטן וועגן זייערע קעפּ"...

*
**

דער פארטער איז געוואָרן פול. מע איז געגאנגען פון רעסטאָראַן,
פון בופעט, פון די אנאנאסנאָן רויזנ־אלייען. פון די אריינגעקומענע
האָט געשמעקט מיט יאמזווינט, מיט פיכטקייט פון זומער־אָוונט כאַמ
ברעג פון יאמ.

זוטערמאן איז געזעסן האנט בא האנט מיט ווארלאמאָוונ.

— וואָס, האָסט דאָרטן אַנגעכאַפּט קראַבן? — ווארלאמאָו.

דאָס געפרעגט ערנסט.

— איך בין גיט געגאנגען כאפן, איך בין געגאנגען אויסליידיקן...

— וואָס?

— מען קאָט.

— איז נאָ דיר איצט פּוסט איך די קעשענעס?

— אונד פּול איך קאָפּ.

— דו זעסט די אָפּיצערן איך די שוואַרצע מונדזיך?

— וואָס ווילסטו מיט דעם זאָגן?

— זיי זינען אלע אנטלאָפּענע. — נאָ וואַרלאַמאָוו האָט געצוקט

דאָס פּאַנעם — פונד סעוואַסטאָפּאַל האָבן זיי זיך אַרויסגעריסן מיט צוויי פּאַנצער-שיפּן. זיי שטייען דאָ אפּן רייד.

— דו ווייסט עס געוויס?

גוטערמאן האָט זיך אופּגעהויבן. ער האָט באַטראַכט די פּאַרבראָנ-

זעטע פענעמער פונד די פּלאַט-אָפּיצערן. זיי זינען אלע געווען אויסגע-
טרונקען.

— קיין מאַטראַסן זעט מען ניט? וואָס, וואַרלאַמאָוו?

— דערווייל ניט. זעצ זיך.

איך טיר איך געשטאַנען אַנע, געקליידעט ווי אַ באַרעמאָהאַרציקע

שוועסטער. זי האָט מיט אַינדע טונקעלע אַויגן פּאַקוקט דעם זאַל.

„פאַרוואָס עפעס פונד דעסטאַראַן, גיט פונד נאָס? איך דאָס ניט איר

געלעכטער געווען אזא שמעקעדיקער, אַ טיפּהאַרציקער, ווען ער איך
געזעסן כאַט טיש?"

גוטערמאַנען האָט געפּיכערט. איך די שפיץ פינגער פונד זינע הענט

האַט איך געשטאַבן.

אַנע האָט איך אָפּגעזוכט, זי איך צוגעגאַנגען מיט אַן אויסגעשטרעק-

טער האַנט, נאָר גוטערמאַן איך געזעסן מיט אַראָפּגעלאָזענע אַויגן. זי

האַט דערהפּילט זיך אומצופּרידנקייט.

— ניט זיי קיין אָטעלאָ. קומ אַרויס, וועלן מיר זיך דורכשמועסן.

איך וועל דיר דערקלערן...

פאַר גוטערמאַנס אַויגן האָט זיך דורכגעטראָגן אַ באַרעמאָהאַרציקע

שוועסטער, אַ פּרוי מיט פּלוימען-אַויגן, אַ צעלאָזענע, ריכע פּרוי, אַ

יונגע „זי“. „איך דאָס ניט אַראַ, יענע שוועסטער, וואָס האָט מיט איר

כיישעק-געלעכטער אָנגעגאַסן סינע איך הערצער פונד פאַרווונדעטע סאָל-

דאַטן? — איך דאָס ניט אַדעלאַידע אַיוואַנאָוונע, די טאַכטער פונד אַ

ריכע יודן — אַ ליפּעראַנט, די, וואָס קאָן אַלץ, אפּילע אַנשדריכען:

„אַטאָ גיבער ילעאָפּילאָמ, אַרוינגאָי..."

איך איז ביטער געוואָרן איך מויל. ער האָט הויך געזאָגט:
— אויב איר פארלאנגט... איר ווילט ארויס...

אנע איז רויט געוואָרן און האָט געשוויגן.
איך סאָך איז געווען טונקל.

איך דער אנאנאסן-אליי האָט געשמעקט מיט היץ, און ס'האָבן
ארויסגעקוקט אויגן פון קיינמאָל ניט ריפּווערנדיקע פרוכטן.

גוטערמאנען איז פון דער געדיכטער לופט געוואָרן שווער, און איך
זיך קאָפּ האָט זיך גערירט א געדאנק: „איך דאָס מעגלעך, אז א פרוכט
פון אן אנדער באָדן, פון אן אנדער ערד-פאראלעל זאָל ריפּ ווערן דאָ?
אָדער ער וועט זיך קיינמאָל ניט אקלימאטיזירן?“

ער האָט געקוקט אפּן מיידל, וואָס איז געגאנגען בא זיך זיט.
ער איז געגאנגען פארטראכט, געקוקט צו די ווינטע, ווירבלדיקע
שטערן, געזוכט און ווי געווארט פון דאָרט אן ענטפער.

אנע האָט זיך אָפּגעשטעלט בא דער אלטאנע.

— איך וויל מיט דיר ריידן. וועסט אריין?

אירע רייד האָבן געציטערט, ווי פידל-סטרוגעס אונטער א געניטער
האנט. זי איז געווען אופריכטיק, און האָט האָט אונטערהגעקויפט.

— ניט זיך בארויגען, מיין גוטער, וועסט מיך אויסהערן, מיטשפעטן
און... באפרייען.

אנע האָט זיך הארציק צעלאכט.

— ביסט אזא קעסן... און איך האלט דיך די האנצע צייט פאר א
ווייכהארציקן. האָב איך זיך אָפּגענארט?

ער האָט געשוויגן. ער איז נאָכגעגאנגען, געמאכט א טריט אפ
אריינגיין אין דער אלטאנע, נאָך פון דער אינטימער פינצטערניש
האָט זיך דערהערט א טאָפּלעך הוסטל. אנע האָט איך אָנגענומען
פארן האנט:

— פאראן פריערדיקע. ווער עס קומט דער ערשטער, יענעם קומט
דער לאַחבער-קראנץ.

— האָסט מוירע עמעצן שטערן?

— ניט זיך ווילגאר. ביסט דאָך א מענטש מיט אזא פינגערפיל...

איך דער באנאנען-אליי זענען בלעטער, ווי רודערן, געווען באר
דעקט מיט אַוונט-טוי.

פון אקוואריום האָבן זשאבעס טיט מעש-קוואקערן, מיט קלונג פון
טאצן, דערמאנט גוטערמאנען אָן ווייסרוסלאַנד, אָן זיך הייבן.

— אפאָנעם, ווער עס קוואקעט, יענער איז אומצופרידן?

— ניט שטענדיק, — האָט געענטפערט אַנע, — ס'רָאָוו קוואַקען
 די, וואָס זינען אָנמעכטיק.
 — און די שטארקע?
 — יענע זינען אַקטיוו.
 — איז וואָס זאָל איך טאָן?
 אַנע האָט ניט געענטפערט.
 נוסטערמאן האָט זיך צוגעדריקט צו אַנע, גענומען זי אונטערן האַנט.
 — מירן זיך זעצן?
 — איך בין ניט קעגן.
 — אָט אזוי איז גוט.
 אַנע האָט זיך געפילט גרוינגער.
 אַנע האָט באַפֿרעט איר רעכטע האַנט פֿונ גוטערמאן.
 — איך בין געוווינט זיין זעלבשטענדיק, אזא וויל איך זיין אויב
 ווייטער.
 נוסטערמאן האָט אָנגעהויבן פֿילן, אז ער האָט זי באַליידיקט. זי
 האָט געזאָגט:
 — ווען איך וועל שליסן אָפּמאָכן, וועל איך אַרבייטען אַ שונקט
 „אַנע איז שטענדיק פֿרעגן.“
 — מיין באַציונג צו אַ מיידל איז שטעפֿדיק געווען אַ באַווערשישע.
 — דו לאַכסט מיך אויס?
 ער האָט דערפֿילט אַנע, ווי אַ מענטשן מיט אַ באַראַקטער. ער
 האָט זיך דערמאָנט זימיטס ווערטער: „ווי זי וועט וועלן, וועט זי
 זיין אַקטיוו.“
 ער האָט אינגאנצן פֿאַרנעסן זיין באַרויגען און האָט זיך צוגעדריקט
 צו איר שטערן.
 דאָס מאַל האָט אַנע קאַלט באַגעגנט זיין צערטלעכקייט. זי האָט
 זיך אָפּגעשטעלט און האָט געזאָגט:
 — דער קאָנצערט האָט זיך שוין געוויס אָנגעהויבן.
 — און דערצוילן? האָסט דאָך מיך צוליב דעם אַרויסגערופן פֿונ
 טעאָטער?
 ער האָט אַוועקגעשפּאַנט דער ערשטער. זי האָט אים אָנגעיאָגט און
 האָט אים אָנגענומען פֿאַרן האַנט.
 — אָט איצט, ווען דו ביסט רוֹיק, ווען דיך בייסן ניט קיין שפּאַן-
 נען פֿונ פֿאַרהאַכט... איך גלייב דיר. איצט קאָן איך דיר דערצוילן קורצ:

די אלע געוועזענע, — אָט די פירשטן, באַראָנען און ווייס איך ווי
זיי הייסן דאָרטן — קלייבן זיך אַרגאניזירן א קאָנטרעוואָליציע אָנערע
ארמיי. ווי? — דאָ אפּ קאווקאז. פונדאנען וועלן זיי אָנגרעפּן אפּ דאָס,
אפּ אוקראַינע און דערנאָך אפּ מאַסקווע.

איך אוקראַינע האָבן זיי זייערע... ווער האָט מיר געזאָגט? פאָר-
וואָס רייד איך אזוי זיכער? — זי איז געוואָרן קריגעריש: — איך לעג
ניט. דער לאַטהאָליקער, ווי דו רופסט איך אָן, ווייס א סאך.
— און פונדאנען ווייס ער?

— ער איז ניט ווייניקער ווי דעם פירשט סומאראַקאָווס א זון. ער
איז קלוימערשט קעגן דער „אואַנטוורע“, נאָר איך גלייב איך ניט.
אפּ דער גרינער לאַנסע, וועלכע זיי זענען פאַרבנגעגאנגען, האָבן
זיך פייערפליגעלעך געטשעפעט אָן בלעטלעך פונעם לאַרבער-בוימער, מיט
בריליאַנטן-גלאַנץ גערייצט זיך מיט פינצטערניש.
— ווי שיינ, ווי פראַכטפול! — האָט זיך ניט באַנגעהאלטן אַנע, —
זעסט א גלאַנץ?..

גוטערמאן האָט זיך אָנגעבויגן, אופגעקליבן א ביסל איך א שאַכטל
פונעם שוועבעלעך...

— מירן זען, ווי לאַנג זיי וועלן לעבן.
דורך די אָפענע פענצטער פונעם זאל האָבן זיך פונעם דער סצענע גע-
גאַסן בראַוורע טענער פונעם „ריגאלעטאַ“. דער טענאָר האָט געזונגען
„סעחרצע קראַסאוויצין“...

איך דער אינטימקייט פונעם דער נאכט איז געווען ליכטזיג פונעם קינ-
דער-שפיל, פאראט פונעם אויבערדער-וואַקסענע.
— האָסט לייב מוזיק?

זי האָט אים געהאלטן שטייף לעמ זיך. איך איר האָבן געזונגען
אלע גערוון.

— איך האָב לייב דאָס, וואָס עס רירט מיך.
זיי זענען שוין געווען באַמ ארענגאנג פונעם טעאטער.
איך דורכגאנג צווישן די שאַראַגעס, איך שיינ פונעם די צאפּלדיקע
פיערן פונעם דער ליוסטערע האָט גוטערמאן דערזען אַנעס אַוויג: זיי
זענען געווען פייכטע און האָבן געקוקט אפּ אים אָפּן, געמאַסטן אים
פונעם אויבן ביז אַראָפּ.

— מיר האָבן פאַרלאָרן א האַלבן קאַנצערט, — האָט זי געזאָגט
מיט א שמייכל.

אינ די לאַזשעס האָט מען געשרייען בראַוואָ. אויסגעקעכלטע דאָמען-
און מענער-הענט האָבן געפאטשט פון אנציקונג.
דער ארטיסט איז ארויס, ער האָט זיך פארנייגט, צוגעלייגט זיך
רעכטע האנט צום הארצן, און איז געבליבן שטייג באַם קלאוויר.
פון זאל האָבן זיך געטראַגן געשרייען פון די פלאַט-אַפיצערן:
— די אריע פון סוסאַנינען!..

וואַרלאַמאָוו האָט געפניפּט. די איבעריקע סאַלדאַטן האָבן דערזען.
אז גוטערמאַן האָט זיך אופגעשטעלט, האָבן זיי אופגעהויבן א טומל:
— מע דארפן ניט.
— מיירן ניט לאַזן.

און אינמיטן ליארעם און געפילדער — ווידער א היכטיקער אויס-
רוף:
— מיירן פאַרערן זינגען די אריע פון סוסאַנינען.

דאָס האָבן געשרייען פאַקראָווסקי מיט רוגע, און דאָס האָט נאָך
מער אופגעבראכט די סאַלדאַטן, וואָס זינגען געווען אין טעאטער: זיי
האָבן הויך געשרייען:
— דאָלאַי, דאָלאַי!..

איצט זינגען שוין שטיל געוואָרן די לאַזשעס. די געקעכלטע הענט
האָבן מער ניט אפלאָדירט.

און דער זאל האָט געהילכט פון אויסרופן:
— א טויט דער מילכאַמע, זאָל לעבן דער אינטערנאַציאָנאַל פון
אלע ארבעטנדיקע!

— וא טויט די ברוזשויעס, זאָל זינגן אויס...
— זאָל לעבן די פרייע רעפובליק!
— די גרינדונג פאַרזאַמלונג...

— גידער מיט די אימפּעריאַליסטן, זאָל לעבן דער סאַציאַליזם!
דאָס גלעקל אפ דער בינע האָט גיט אופגעהערט צו קלינגען. אינ די
לעצטע רייען האָבן זיך באוויזן צוויי פלאַט-אַפיצערן, זיי זינגען צוגע-
גאנגען צו דער גרופע סאַלדאַטן און האָבן געבעטן:

— באַרויַקט זיך, ברידער, מע וועט ניט זינגען און גיט שפילן די
אריע פון „זשיוז זא צאַריא“... אָבער אינ זאל האָט מען געזונגען
„באַזשע, צאַריא בראַני“.
עס האָבן זיך שוין געהויבן שטולן, און עס זינגען געפלויען פאַר-
פליגלטע „מאַמעס“...

— אנטראקט אפ צוואנציק מינוט, — האָט אויסגערופּן דער פּאָד-
וואלטער פּונ טעאטער.

— מירן פּאָדשפּרױטנ?

גוטערמאן האָט ניט גלייב געענטפּערט וואַרלאַמאָוו. ער איז נאָך
געווען צעהיצט פּונעם אינצידענט מיט דער אַרויסטרעטונג פּונ די קאַנ-
טראַעוואָליוציאָנערן. דערנאָך האָט ער זיך אַרומגעקוקט און געזאָגט:
— יאָ. איך די לאַזשעס, אפּ די ערשטע רייען, זאָלן זיי וויסן, אז
מיר לעבן.

אנע איז נאָכגעגאנגען גוטערמאנען טריט ווא טריט.
ער האָט געטאָן זיין „אַרבעט“ קאלט, רוין, אויסגעהאלטן.

*

עס איז געווען נאָך צוועלף אזויגער.

גוטערמאן, אנע און וואַרלאַמאָוו זינען געווען איך דרויסן. זיי
האַבן נאָך ניט געוויסט, וואָס זיי זאָלן פאַרנעמען. גוטערמאן האָט
געפרעגט:

— עס וועט זיין אַ מאַסקנבאַל?

— איך וועל בלייבן, — האָט אפּ דעם קאטעגאָריש געענטפּערט
וואַרלאַמאָוו.

— איך אויך. — גוטערמאן האָט באַהאַלטענערהייט געכאַפט אַ קוק
אפּ אנען. זי איז געווען אומצופּרידן.

— איך בין קעגן דעם. לאנג וועל איך אויך ניט בלייבן. איך וועל
אויך זאָגן אַ גוטע נאכט און איך בין ניטאָ.

— אפּ וועמען זינט איר באַרויגען, אַנא אַרקאדיעווא? — האָט זע-
וואָלט וויסן וואַרלאַמאָוו.

— איך? — אפּ קיינעם ניט. אָבער ער, — זי האָט אָנגעוויזן אפּ
גוטערמאנען, ער טאָר ניט אויבערלאָזן איין נאכט אָן שלאָפּן, און ביי-
פראַט, אז ער האָט זיך נאָך היינט אזויפיל געעהרגערט.

— איך גיב זיך אונטער. — גוטערמאן האָט אופּגעהויבן ביידע
הענט, — געמט מיך, איך בין אנטוואָפּנט.

אלע האָבן געלאכט.

צוריק איז טעאטער זינען זיי געקומען אָפּגעפּרישטע, מונטערע.
וואַרלאַמאָוו האָט געזוכט אַ באַקאַנט מיידל, אַ שנידערקע.
אלע דריי זינען זיי געווען איך אַ געהויבענער שטימונג...

דעם דיל פונג זאל האָט מען איג דער צייט באשאַטן מיט וויסן:
פולווער, מיט טאלק.

אפ דער זייט דעבארקאדער האָט מען אוועקגעשטעלט א לאנג טיש
און צוגעשפיליעט צום סערוועט א פלאקאט, אפ וועלכע עס איז געווען
אַנגעשריבן מיט שווארצן טיש אפ וויסן פאפיר א מעלדונג:

„די איינקונפט פונג בופעט וועט גיין פאר די פארוואנדעטע און
קראנקע אפיצערן און סאָלדאטן פונג די לעצטע שלאכטן“...

צוויי טיפדעקאָלטירטע דאמען מיט בריליאנטן איג די אויערן, מיט
רינגען אפ די פינגער זינען געשטאנען פארן טיש מיט יאָנטעוורדיקע
פענעמער און האָבן פאָרגעלייגט:

— גראָג, פונש, אייזקרעם. פארפראָרענעם שאמפאניער. בלומען,
ערשט פונג קוסט. שאָקאָלאד...

אַפיצערן האָבן געקוישט די הענט פונג די דאמען און געצאָלט מיט
פינפֿ-אונ-צוואנציקער. סאָלדאטן האָבן אָנגעקוקט.

— פאר א זינגערישן פרידן! — האָבן געטרונקען די נווארדיע-
אַפיצערן.

— פאר באַרויקונג איג פלאָט! — האָבן געטרונקען די פלאָט-קא-
פיטאנען.

— אלץ וועט זיין גוט, — האָבן געטרייסט די דאמען — די פאר-
קויפערנס.

— פארן גרויסן זיג איבער די אינוויניקסטע סאָנימ!

— פאר דער ניט-צעטיילטער מעכטיקער אימפעריעדרוסלאנד.

— פאר דער שענסטער פונג די פרויען, וואָס געפינט זיך דאָ אפן
באל!

עס האָט געשמייכלט די יינגערע פארקויפערן, די פירשטן דונד-
קאווע.

— פאר דער ליכטיקער צוקונפט, פאר שטענדיקן פרידן... אפן
הימל, — האָט געשפאסט וואַרלאמאָוו.

— פאר די, וואָס זינען איג גאניידן, — האָט צוגעגעבן גוטערמאן.
די אַפיצערן, אייניקע סטודענטן און אויב ציווילע זינען געווען
בעגליחפונדיק.

אנע, גוטערמאן און וואַרלאמאָוו זינען געזעסן אנטקעגן, האָבן זיך
צוגעקוקט צו דעם, וואָס עס קומט פאַר באַם טיש און האָבן צווישן זיך
געשמועסט.

— איד זייט לאטג געווען אפ דער פאזיציע? — האָט אַנע געפרעגט.
וואַרלאַמאַוו.

— זינט די רוסישע בורזשואזיע האָט זיך פאַרקוקט אפּ באַספּאַר,
פּוּאַנקאַרע האָט זיך פאַרבענקט נאָך עלזאַס-לאָטאַריניע, ענגלאַנד נאָך
פּאַסול, יאַפּאַניע נאָך צינדאַץ, אַמעריקע נאָך פּראָצענטן און איינקוי-
פּער פּונ מיליטער-מאַכשירום און ווילהעלם נאָך גאַנצ בעלגיע, פּראַנק-
רייך, רוסלאַנד...

— אָט דאָס האָסטו אָפּגעזאָגט ווין „אַטשע נאַש“, ביסט א
נוואַט, — גוטערמאַן האָט אים געפאַטשט איבער דער פּלייצע.
אַנע האָט געלאַכט און צוגעגעבן:

— און מיר געפעלט דאָס דאַפּקע. א זולע, נאָר צום רומל.
גוטערמאַן האָט געוואָלט עפעס זאָגן, נאָר איז דעם מאַמענט איז
פּאַקראָווסקי פאַרבייגעגאַנגען מיט א בלאָטדער, שיינער מיידל.
— וואַרט, — האָט אַנע אָנגענומען גוטערמאַנען פאַרן האַנט, —
זאָלן זיי פאַרבייגיין.

עס זינען פאַרביי א צווייטן מאָל רוגע, פּאַקראָווסקי מיט דער זעל-
בער בלאָנדינקע.
אַנע האָט געשוויגן.

און ווידער איז גוטערמאַנען געוואָרן שווער: „וואָס איז מיטן
מיידל. זי איז דאָך אַן אַנטוויקלטער מענטש. זאָל זי זיך אַרענמישן און
געשפּרעכ, ארויסזאָגן א געדאַנק, ווי א פּרעמדע איז זי“...
ער האָט זיך צו איד געווענחט:

— וואָס זאָגסטו, אַנע? אָט דער רויכ-פּויגל, — ער האָט אָנגעוויזן
אַפּן שלאַנקן, פעסטגעבויטן פּאַקראָווסקי — אָט דער זון פּונ א פּאַרעצ
וועט נאָך ווייטער אויך לעבן אפּן בעזשבן פּונ טוויזנטער הונגעריקע,
אַפּ די פּלייצעס פּונ די, וועלכע אַרבעטן אפּ דער ערד, וואָס זינען זיי-
דעם האָבן אויסגענאַרט אָדער מיט געוואַלט פאַרכאַפט באַ אַרעמע,
הילפּלאָזע פּויערימ?

— ער איז א זון פּונ א פּאַרעצ?
— פּונ הויכן אדל.

— און אָט דער, — וואַרלאַמאַוו האָט אָנגעוויזן אפּ רוגע, וואָס
איז געשטאַנען מיט א פּלאַט-אַפּיצער, אָנגעשפּאַרט באַ א זיץ און גע-
טמועסט, — אָט דער אַניטורט פאַר א מאַנאַרכיע... איך האָב אים
שוין איינמאָל אַרענגעזאָגט...

— וואָס, ער פארשטייט וואָס איז פאָליטיק? — אַנע האָט דאָס געפרעגט צופעליק. גוטערמאן האָט זיך געפרייט.

— ער ווייס אזויפיל איז פאָליטיק, וויפל אָט די מיט דער פאר- וועלקטער שיינהייט.

זוארלאומאָוו האָט אָנגעוויזן אפּ פירשטן דונדוקאָווע — דער מוטער. זי האָט זיך אומגעקוקט און האָט ארויסגעלאָזן דעם פערלאמוטער- נעם בינאַקל פון האנט. ער איז געבליבן הענגען אפּן זיידענעם שנידל בא איר אפּן הארצן.

דער זאל איז געווען א האלבער מיט מאסקעס. די קלעזמער האָבן געשפילט מאזורקע. די אָפיצערן האָבן געקלונגען מיט זייערע שפאָרן צום טאקט און ברייט ארום זיך געדרייט די יונגע פרויען, פארשיקער- טע פון טאנצ.

גוטערמאן האָט אָנגעהויבן צוקוקן זיך צו די מאסקעס. אַנע האָט באמערקט, ווי ער ווערט אפגערעגט און האָט אים געבעטן ארויס אין דרויסן.

— עס איז א קאפ ניט אינטערעסאנט... וואָס האָבן מיר ניט גע- זען: ווי מע דרייט זיך און מע שוויצט?

— גיין, די טענצ זינען מיר איצט שוין ניט אינטערעסאנט, אָבער די מאסקעס, די קאסטיומען זינען אַריגינעל. — גוטערמאן האָט ניט געוואלט ארויס פון זאל.

רוגע מיט פאָקראָווסקינ זינען געשטאנען באמ בופעט און געטרונ- קען. זיי זינען געווען צופרידן און האָבן זיך צוגעקוקט צו א מאסקע, וואָס האָט פאָהגעשטעלט קערענסקינ:

אפּ הילצערנע פלייצעס — א שווארצער פראק. א ווייסע געפרעסטע העמד אפּ אן אינגעפאלענעם ברוסטקאסטן. אפּ א דארן האלדז — הארטער קראנג מיט א רויטן שליופל. אונטערן אָרעם — אן אָפּגערי- בענער פאָרטפעל. מיט די אויגן בעט ער:

„העלפט א מעטופל... טראַגט צו א פראָצעסל, א פעטן, מיט סאריזם, מאזאָכיזם, אפילע רעוואָלוציאָניזם איז גיסט פון די עסערן... איך וועל זיך אונטערנעמען ריידן פון טאָג ביז נאכט. איך וועל אפּעלירן צו דער גערעכטיקייט, איך רופ די סאָלדאטן-מאסן אויספילן זייער כויוו פאר דער רעוואָלוציע, פאר דער אומבאזיגבארקייט פון אונדזער גרויסן פאָטערלאַנד.“

— מירן שוין גיין אהיים? — האָט אַנע געפרעגט.

גוטערמאן האָט זיך געווענדט צו ווארלאמאָונ. נאָך ווארלאמאָונ
האָט זיך פארענטפערט:

— גייט, איך וועל פארבלעבן, וועל איך האָב דאָ אַ מיידל, אַ שניי-
דערקע, איך האָב איר צוגעזאָגט אָפּפירן זי אהיים.
איז זאָל האָט נאָך געשמועקט מיט צעלאָזענע דיוונ, מיט שווייס פּונ
האלבפארוועלקטע פרויען-לייכער. באַמ בופעט האָט ניט אופגעהערט
קלינגען די געשלייפטע גלאָז פונ קרישטאָלענע ליכער.
גוטערמאן מיט אַגען זינגע אַרויס פונ פאָיע פארטיי דעם גאַלד-
באראמטן שפיגל אונ האָבן זיך געקליבן אַרויסצוגיין אפּ דרויסן. איז
אַבער ווי פונ אונטער דער ערד אויסגעוואָקסן דער סטודענט מיט דער
זשיראפּנהאדלז.

— איך האָב אייך איך ערגעץ ניט געקאָנט געפינען, אַנא אַרקאד-
עוונא, — ער האָט זיך געמאַכט, און ער באַמערקט ניט גוטערמאנען.
אַנע האָט אייך אָנגעקוקט פארווונדערט אונ האָט ניט געענטפערט.
— וואָס, איר זינט פארנומען?

— געוויס, אַנאַטאָלי ניקאָליעוויטש. ווען מע גייט זאלבעצווייט,
איז מען פארנומען. — זי האָט צו אייך העפלעך אַ ניג געטאָג איר
מידן קאָפּ, — דערווייל...

זי האָט זיך נאָך שטייפער צוגעדריקט צו גוטערמאנען, מיט אירע
שטייפערנישע הערעלעך פונ די שלויפן האָט זי געקיצלט זינגע באַקן.
— וואָס ביסטו אזוי צעטראָגן, וואָס קלערסטו? דאָס איז מיט דיר
אַפּט? איך ווייס פונ דעם ניט, וועל איך זע דיך ניט אָפּט.
ער האָט געשוויגן.

זיי זינגען ווידער געווען אייך סאָד.
גוטערמאן האָט אַרויסגענומען זינג האַנט פונ אירער אונ האָט גע-
זאָגט פארטראכטערהייט:

— זעסט? ווי דער סאָד בייט זיך, אזוי בייטן זיך מענטשן. גלע-
דענקסט אָנהייב אָוונט? דער סאָד איז געווען גלעדיכט, אָג אַ ברעג
וועט, לאַנג אונ ברייט. גלייכווערעמלעך האָבן דיך אנציקט... דערנאָך
זינגען מיר געווען אייך סאָד נאָך האַלבע נאַכט. דער הימל איז שוין
געווען האַלב אויסגעלאָשן. מיר האָבן דערפילט די פּוסטקייט אייך סאָד,
אַבער מיר האָבן געווארט אפּן פרימאָרגן. מיר האָבן געזען פאר זיך אַ
ליכטיקן טאָג...

— אלץ איז ריכטיק. וואָס איז דינן אויספיר, דיכטער?

זי האָט זיך ווידער צו אייך צוגעלאשטשעט:

— נו, וואָס ביסטו צעטראַגנ? איך זוייס ניט מיט וואָס פאראַגיס איך
דיר בלוטן, זאָג זיך ארויס.

גוטערמאן האָט געענטפערט ניט גלייב. ער האָט געטראכט וועגן אַט
דעם מיידל, וואָס ואיז אזוי באשיידן, רוק: „א מענטש, וואָס זוייס
זינג ווערט, און קאָגן זיך ניט באשטימען אוועקטרייבן דעם זשיראפ...“
„האָב איך זי ליב? בענק איך גאָר איר? — געווייס. איז פארוואָס יעדן
פאָל, וועגן איך קומ צו צו איר נאָענט, כּוּשט זיך באַ וויד אום הימל איז
ערה?“

עפּשער איז ער, גוטערמאן, ניט אפּ אזויפיל דרייסט... פארוואָס
דייסט ער זי ליב אָפּ פון איר קאלטער אויסגעכענטקייט, פון איר
וועבערשער פראקטישקייט?

— איך בין ניט צעטראַגן, — האָט ער איר געענטפערט, — נאָר
די לעצטע צייט...

ער האָט דאָך איר ניט געקאָנט זאָגן, אז מיט דעם, וואָס ער איז
געזינטער געוואָרן, האָט זיך צו אייך אומגעקערט דער אומרו, וואָס עס
פארמאָגט א געזונטער מענטש אין פינף און צוואנציק יאָר.
— פאָשעט. ניטאָ די געהעריקע ארוםדיטגלוטן... איך בין קימאט
ווי געזונט.

— ואז דו ביסט געזונט, פיל אייך.

זיי זינגען געטאנגען מיט דער הויפט־אליי.

איין הימל האָבן זיך געלאָשן די שטערן. איין די בערג האָבן אויפֿ-
געהערט ווויען די שאקאלן. און אפּ מיזרעכזייט האָט זיך פארצויגן
א העלע לענטע.

דער אנטקעגן קומענדיקער טאָג האָט געוועקט די געוואשענע זון.
דער יאָמ האָט מאָגאַטאָגן געשורשעט מיט די געשלייפּטע ברעג-
שטיינדלעך, וועלעקום זיך צום ברעג.

X ק א פ י ט ל

צוויי בריוו האָט גוטערמאן פאקומען — איינעם פון זיעמיטן, פון
פּיאטיגארסק, דעם צווייטן פון דער פאָזיציע — פון סערגייעווא.

אימ ווילט זיך די פרויו לייגענע גאטאמאל, גאטאמאל הער, וואס
עס האבן סאווידימפאלשעוויקעס. גאָר דער דאָרעמדיקער פרויספּרונג
איז גאָר רייזט. די זונ ווינקט מיט מיליטאַרע אַויגן, דער בלויער
הימל זאָגט צו, און דער גאָענטער יאָם רופט.

„אנע דאָרפ אונט קומען צום ברעג...“

קליבט זיך גוטערמאן ארויס פונ דער פאלאטע, ער נעמט מיט
זיך מיט פאפיר מיט קאָמוניקאַט, א בלישטיקע, א ביכל צום לייגענע
און פארקאָזט די פיר ווענט.

אמפ ווען פאנעגנט גוטערמאן וואדקאמפּוונג. יענער וואלט איז
דרוקער. מיט אייז גייען גאָב צוויי סאָלדאטן. זיי פארלאנגען, מע זאָל
זיי אפלאָזן אהיים.

— איך בין איבער פערציק יאָר — קלאָטט זיך אוינער פונ זיי, —
און איז דער היים איז איצט פונקט די ציט פונ קאסייען היי... מע
זאָגט, אז אונדז, וואָס זענען איז די פערציקער, קליבט מען זיך איצט
גאָר שיקן אפ די פאָוויזיעס.

— ווי א פאָרויצער פונ ישיטאָל-קאָמיטעט, וועל איך אָנעמען די
געהעריקע מיטלען, מע זאָל אונט אפלאָזן אהיים, — באַרויקט זיי
גוטערמאן.

— איז דאָס דען א יושוער, יונגע זאָלן זענען איז די הינזער און
אלטע — איז די יאָזגראַפּונט?

— ווער האָט אונט דאָס געזאָגט? — שטייכלט אונטער גוטער-
מאן, — אז מע וועט טעמען אלטע ליבט און די שוואַרצפּונט? איר
האָט געהערט, ווי מע האָט געלייענט און די גאוועט? א געער פאסעל
פונ מיניסטער קערענסקינ? לאַכט זיך וואָס.

— געוויס וואָלט געווען גוט, ווען עס איז א לינג.

— און יונגע זאָלן גיין מיליטאַרע האַלטן, ווילט איר?

— ניין, פארוואָס? זאָל שוין גאָר נעמען א סאָפ.

— אָבער אז עס נעמט גוט, איז זאָלן געהאָרגעט ווערן די יונגע?

— וואָס זענען מיר שולדיק?

גוטערמאן רעדט זיך מיט זיי פאנאנדער, ער ווארפט זיי אפ זיי-
ער באַטרענעצטקעט. און ווען זיי הייבן אייז אָפ צו פארשטיין. ווערן
איז גרינגער.

פונ יאָם ווייט א ווייכער, ווארעמער, גלעטנדיקער ווייט...

גוטערמאן ציט אראָפ זענע שטיוול גאָב לויט פונ ברעג. ער

ווארפט אראָפּ זיב געוואנטענע כאַקיהעמדל אונג פאַרשפּרייט זי אפּ די שטיינדלעך.

ער נעמט זיך נאָכאמאָל לייענענדיג די בריוו.

סערגייעוו שרייבט:

„ביסט גערעכט, כאַלער גוטערמאן, די גאנצע צייט דיר ניט גע- שרייבן, מיינסט, איך האָב דיך פאַרגעסן? אַ האָר ניט. איך געדענק, דיך זייער גוט. אָבער צייט! ווי נעמט מען זיך אָן מיט צייט? מיך פּרייט זייער, וואָס דו היילסט זיך, ווערסט געזונט. איך גלייב נאָך, און דו וועסט זיך אומקערן צו אונדז... און צוזאמען...“

איך האָב שוין מער קיינ קויעך ניט... מיר זיינען נאָך אלץ איך דער מיידערהייט. פאַראן אַ סאַך אָפּגעשטאַנענע...“

און דאָ קלייבט מען זיך ווידער אָנטרייבן. מע פירט אָן אופהער קאַנגענדיקייט, אמוניציע. וואָס געלעב קומען אָן פּרייע מענטשן. דו האָסט זיך געפרעגט וועגן ברידערן זיך? עס גייט אַ גאט. אָבער עס זיינען פאַראן שטערונגען. מ'הייבט ווידער אָן שטיקן און שטרעפּן, מע פאַרקלעמט איך אינזערנעם פּווסט פּונ דיסציפּלין. אַ סאַך די- טישע סאָלאַטן באזוכן אונדזערע שוואַגערן. זיי דערציילן, און איך דיטשלאַנד איז ניט גאָר מעכעדיק: מע האָט שוין אויסגעשאַסן ווי- עס איז געווען אַ קראַך, אַויסגעכאַפט די מינ, פאַרטריבן אלע פּויגלעך פּונ לאַנד. זיי טראַכטן שוין וועגן נאָסטאָן רוסלאַנד... שטעל זיך פאַר, איך עס וועט זיך באַ אונדז אָנהייבן און אַנגריפּ? וואָס וועלן וועגן אונדז טראַכטן די דיטשישע סאָלאַטן? עס וועט פאַרפאַלן ווערן אונדזער מי, אונדזער אַגיטאַציע...“

איך שרייב דיר פּונ אַ בייפּראָבירטער שטאַט, איך בין דאָרטן געווען אפּ אַ צוזאַמענפאַר, מיר האָבן זיך דערעהט, מע זאָל אָנעמען אַ רעזאָ- לוציע קעגן אַנגריפּ, קעגן פאַנאַנדערפאַרמירן די מיליטעריילן, וואָס זאָגן זיך אָפּ צו האַלטן מיליטאַר. און וואָס פּונ אונדז דער כאַלער פּאַרענ, אלס דעלעגאַט אפּן אַלרוסלענדישן ראַט צוזאַמען- פאַר. אָט ווער עס האָט אַ קאַפּ אפּ די פּלייעס! וועסט וועגן אים לייענען איך צייטונג.

דו לייענסט צייטונגען? זיי קומען אָן צו אונדז? באַ אונדז זאָגט מען, און מע וויל אַרעסטירן לענינען אַלס אַ „פּינט פּונ פּאַטערלאַנד“. וואָס זאָגסטו אפּ דעם? ווייסטו וואָס צייטונגען וועגן אַטעפּאָנטשוקין, ער איז ווי איך וואָסער אַרבייטעפאַלן. מע זאָל אים האָבן געפאַטערט?

איצט איז בא אומחז שניט-צייט. ארבעט—איבערן קאפ.
א גרוס דיר פון איינעם און אַרדינארעז פון דער דרע-אונ-זיבעציק-
סטער דיוויזיע, דו קענסט אים. איך באגעגנ זיך מיט אים אָפּט, פרעגט
ער זיך נאָך אפּ דיר און ער בעט דיר גרויסן.

ווארט נאָך, אָט וואָס: דו ווילסט וויסן די איצטיקע באציונגען פון
די אָפיצערן צו די סאָלדאטן? וואָס זאָל איך דיר זאָגן?.. בא אונדז
אפּ דער באטאריי און נאָר איינע קאפיטאן וואָר אָפּט. ער שיקערט א
טאב און איז שטומ ווי און אופגעריסענער הארמאט. פון די יונגע
אָפיצערן זינען צוויי פראפאָרטן, שנעקעס. וואָס מע הייסט זיי, פאָלג
זיי. פון דער אינטפאנטעריע און פון דער קאוואלעריע צעלויפן זיך די
אָפיצערן. די סאָלדאטן, מוזן איך דיר זאָגן, באַלשעוויזירן זיך. עס
העלפן שוין ניט אפילע אזעלכע רעדנער, ווי סאווינקאָוו. ער איז געווען
ניט לאנג בא אומחז, געקומען איבערידן, מע זאָל אָמגרייפן. די סאָלדאטן
זינען מיד. מיר ווארטן אפּ בעסערע צייטן...

זוי גייט עס דיר? שרייב. א גרוס דיר פון קאלאורן און פון נאָך
אייניקע פון רעזערוו. דינן כאווער"...

*

עלפ אויגער.

עס פארעט. ס'איז שווער צו אָטעמען.

ער ווארפט אראָפּ אפּ גיך די איבעריקע קליידונג און איז איך יאמ,
אָפּגעמונקט זיך און ארויס.

פון דער ווייטער מאנגאליענ-אליי האָט ער באמערקט וויסע פלעקע,
האָט ער זיך דערמאָנט אָן אנעם וויסע קלייד און האָט זיך גיך אָנגע-
טאָגן...

זוען האָט איז צוגעקומען, האָט ער זיך אָפּגעשטעלט און געזאָגט:

— איך האָב קיין טאָעס ניט געהאט, איך האָב דיך נאָך געזען,

ווען דו ביסט געווען ווייט...

ער האָט שטעט געהויקט איר האנט און באווקומט פון קאָפּ ביז די

פּיס:

— דו ביסט שייג!

— פארעכט מיר די צייט, כהודער, דו האָסט זיך געבאָהן? דיר

איז דאָס דאָך פארווערט?

ער האָט געשוויגן.

ער האָט גענומען דאָס ביכל און האָט ארויסגענומען פֿון דער
זעמיטס פֿרוי — ווילסט, — האָט ער געפרעגט, — איך האָב באַר-
מען צוויי פֿרוי, ביידע זינען אינטערעסאנט. איינע פֿון דער פֿאַר-
זיע, דעם צווייטן... טרעפֿ פֿון וועמען?

— ווי קאָן איך ווערען? דו קאָנסט זיך איבערשרייבן מיט אַ האַל-
בער וועלט, — האָט אַנע געזאָגט מיט איראַניע.

— טאקע פֿון זעמיטן.

— ליען, ער איז אַן אינטערעסאנטער מענטש, אַ ווילער מענטש.

הוטערמאן האָט געלייענט:

„דו האָסט מיר געשריבן אין מאַסקווע, נאָר איך בין שוין אין
מאַסקווע מיט געווען. הוט ואיז, וואָס דינג בריוו איז אריינגעפאלן צו
פאַסטניקאָוו, ער האָט מיר דאָס איבערגעשיקט. אָבער וויסט, ער
צעקערט האָרטן וועלטן. איך פֿאַרטיג איך מיט. איך וואו ציט און
נא, ליג אין פֿיאטיגאַרסקי און לאָז זיך באַלייגן מיט בלאָטע. אדאנג
דיך פֿאַר דינג מיט פֿאַרנעסן. אז דו ביסט אַ גוטער באווער, האָב איך
מיט געצווייפלט פֿון אונטערער ערשטער באַקאנטשאפט. אָבער שרייב דעם
עמעס: אַנע איז האָרטן, באַ דיר? זי האָט ומיר נאָך דינג אוועקפֿאַרן
דערצוילט וועגן איר פֿלאַן... מיט האָב פֿאַרזיבן, וואָס איך פֿאַרקויב
עפֿשער צו ווייט ואיז דינגען אינטערעסאנט... איך האָב געמיינט,
אז באַ דיר וועט זיך פֿאַרדרייען דער קאָפּ, אז דו וועסט פֿאַרנעסן אַן
טאוויירימ. אָבער איך בין צופֿרידן, וואָס איך האָב געהאט אַ טאַעס,
אַנע געפֿעלט מיר ביזן גאָר. זי שניט צו זינג און ערנסטע פֿרוי. זי איז
גענוג זעלבשטענדיק, געבילדעט. זי האָט איך זיך אַ פֿולע צערטלעכקייט.
פֿאַר דיר איז עס אַ מיילע, דו ביסט גראַבלעך.

— ער איז גערעכט, אַנע?

אלזאָ, האָב זי ליב. זי איז ווערט. זי מיט אַזאַ ביזער פֿאַרזימלער,
מיט צעטרעט, ווי דינג שטייגער איז וואָס איז מיט איך דינג גוסט,
מיט זי פֿאַליק, ווי איך מאַסקווע. און ביקלאַל, מיט איך, ווען דו וועסט
געזינטער אוועק, וועסטו ווערן אנדערש. דינגען גערוזט לאָזן דיך איצט
מיט צורו. ווי פֿילסטו זיך טאקע? האָסט אַפֿגעהערט הוסטן? שפֿיסט
שוין מיט פֿלוט? ווי זינגען באַ אייך די באַצוינגען צווישן די דאָק-
טוירים און די סאַלדאטן? באַ אונטן זינגען די דאָקטוירים פֿאַסקוד-
ניאקעס. „איר זייט זיך צעלאָפֿן פֿון די פֿראַנטן, — האַלטן זיי איך
אויך שרייען אַפֿ די סאַלדאטן.“ ביפֿראַט נאָך ווען דער סאַלדאט איז
מיט פֿאַרווטרעט, נאָר קראַנק.

אונ איצט שרייען זיך די שמירניקעס מיט דעם, וואָס מע צרײַט
זיך איצט מאַכן וואָן אָנדרױס אַפּ אַלע שראָנטן. זײ זענען ווי די ראָבן.
זײ וואַרטן עס זאָל זײַן וואָס צו שיקן. מיר לאַזן זײ ארויס. אָבער
אויב די אַפערע וועט זיך אַנגעבן, וועט דאָס אונטן קאָסטן אָן אַ
שיר וואַרמזיסטע קאַרבאָנעם.

אײַן לאַוואַרעט זענען דאָ אַ ביסל באַווירט, וואָס לאָזן נײַט אַרויס
די אַניצײאטיוו פֿון די הענט. מיר אַניטירן. אָבער עס טרעפֿן זיך אָפֿט
טע יצוואַמעטשטויבן מיט אָפּיצערן, מיט קאָזאָקישע עסאָולן.

אָפּיצערן זענען דאָ אָפֿט אַ שיר. זײ קלעבן זיך צו אַהאַניזירן דאָ
אַן אַרמײ און ווילן אַרוםפּזעצן מיטאָילן אַפֿן טראָגן. וועגן דעם רעדט
מען דאָ אָפֿט. דאָ איז פֿאַראַן אַן אָהאַניזאָציע, זי פירט דורך אַ גרױ-
סע פֿראָפּאָגאַנדע-אַרבעט. אָבער אָפּיצערעלען די גאַנטרעוואָליזאָציע-
דע מאַכטנאָציעס וואָרפֿן מען האָבן קרעפֿטן.

שרײַב, ווי אײַן וואָ אונט דער וועטער. דאָ קאָן מען מעשונגע ווערן
פֿון הייַז. די הערנערונג איז דאָ אַ גוטע, און ביקלאַל איז דאָ גענוג
פֿריילעך. עס שפּילט אַלע טאָג אַן אָרקעסטער מיזיק אַפּ דער אָפּענער
בינע.

דאָ וועט מען ערשט, וואָס די רוסישע אַרמײ האָט געוואָנען פֿאַר
דער צײַט פֿון קריג: ווענעדיקער אָפּיצערן — הונדערטער. און וויסל
סאָלואַטן?

וואָל זײַן גענוג. אָנגעשריבן דיר אַ ווינעגערעט. גרויס האַרציק אַנען.
שרײַב. מײַן אַדרעס איז..."

— וואָס זאָסטו אַפּ אזאַ בריוו? זײַ ער לויבט דײַך! וואָסט זײַך
דעקלערט אײַך לײַבע?

— נײַן, אָבער אײַך וואָפֿן אײַך, עמעס לײַב געלראָגן.
אַנע האָט אַרוםפּגעוואָרפֿן בײַדע הענט אירע צו גוטערמאָנען אַפּ די
אַקסלען. זײ האָט מיט געאַטעמט, ווייט געקוקט אײַך יאָם. בײַדע זענען
זײ געווען אײַך אַ וועלט פֿון יעבליטען טרוימען.

ק א פ י ט ל XI

אַנע אײַך געלעבן וואָ זיך אײַך צימער אַפֿן בעט, פֿאַרשלאָסן פֿון
אַינווייניק. אײַך די שלײַפֿן האָט אײַך געשלאָגן די הײַז פֿון יונגער בלוט,
און אײַך קאָפֿן האָט אײַך צורן נײַט געלאָזן אַ בעסנדיקער געדאַנק:

— ווי איז מ'זיך צוגעהייבט וואו ווי איז מ'זיך וואס?

אוינמאָל האָט איר גוטערמאן געזאָגט:

— מע האָרפ פארטייטן דעם אלטן שטייגער. די רעוואָלוציע, וואָס

האָט איבערקעקערט דעם טראָג, האָרפ אויב איבערקערט די בעטנ...
ער האָט דאָס געזאָגט פראַסט, אָבער זי האָט זיך זעגט דעם פאר-
טראַט.

— ווער איז גוטערמאן?

ער האָט איר אוינמאָל געזאָגט:

— מ'זיך וואס איז אַ פאלמעלאַכע, אַ דאָרפישער יוד.

דאָס איז אוינגעטלעך אלץ, וואָס זי ווייס וועגט אויב.

אָבער ער האָט זי דאָך אָנגעפילט מיט גייע אָנשווינגענ, איבער-
געטראָגט איז אַן אַטער וועלט. האָט ער דעם ניט געשטעלט זיך לעבן
איז גאָר פאר איר, אַ ווילד-פרעמדער? יאָ, ער האָט זי געהאטעוועט
פון שאַנד און טויט. אָבער ער האָט פארהגעסן פון וואס ער האָט, וואָס
ווארטט אַפ זייער זון, ער זאָל קומען פון קרוין, אָן שוועסטערשע פאר-
דעגעטע און אָן זיך איינציקן ברודערס שרעקנדיקע בריוו, וואָס
פרעגט: „זי וועסטו באַטוש בלעבן לעבן?“ זי ווייס האָס, ער דערציילט
איר.

פאר דער גאנצער צייט פון זייער באקאנטשאפט האָט ער פאר איר
קיינמאָל ניט אַרויסגעוויזן אַ ניט-זאידעלע באוועגונג, ניט געלאָזט הערן
קיינ וואָרט וואָרט. עמעס, ער האָט זיך ניט אוינמאָל אַרויסגעזאָגט
קעגן די אוינמאָל אינגעשטעלטע פאָרמען, קעגן די אָנגענומענע דאָך
מעג פון זיטלעכקייט. אָבער ער איז געווען מילד, ברודערש נאָענט.
איז זי אים געפּעלן? געוויס. ער האָט איר געזאָגט:

— ווי אַ פרוי, פארשטעלטו פאר מיר די גאנצע וועלט פרויען,
ווי אַ מענטש ליכטסטו פאר מיר, ווי זיבן זונען, גאָר אלס ברוגערן—
מיר אויב דיר שטעלן אַן איינס.

אנעם בליקט האָבן זיך אָפגעשטעלט אפן העפט, וואָס איז געלעגט
אפן טישל, זי האָט אים גענומען און דורכגעלייענט אַ בלעטל, וואָס
זי האָט אָנגעשריבן אַפ מאַרגן נאָכן מאַסקובאל:

.... ער גייט מיט מיר אומ, ער זיצט מיט מיר... וועגט מיר זינען
צוואמען, זוכט ער אַפ די סאמע פארהאנגענע ערטער, גלעט מיט
אויב קושט מיך. מיר רוכט זיך דעמלט: ער וועט באַלד צוגיין צו מיר,
ווי צו אַ פרוי... אָט וועט ער באקומען דרויטע פלעקט אַפ די פאקט...
ער בעמט אָבער דרויטע אַרואַפ זיך האַנט און זאָגט:

— „אם דער פאָזיציע איז איצט זיידער שווער געוואָרן. די מיליאָן
נעג סאָלדאטן געפינענ זיב זיידער אונטערן שרעק פֿונ טויט. מע גרייט
א דעקרעט וועגן טויט־שטראַפֿ פֿאר ניט וועלן גיין אין אַנגרייפֿ. פֿאר
ניט־הויספֿילן א באַפעל פֿונ אַן אָפּיצער“...

אנע פֿארמאכט דאָס העפט, לייגט אים אַוועק צוריק אפֿן טיש,
נעמט אים זיידער.

זי שרייבט:

„הינט איז יונ כוידעש.

עס האָבן לאנג שוין אָפּגעפֿליט די פֿרוכט־נחביימער אין די יסעדער.
אין פֿארק פֿאלן אראָפֿ די געבליטן פֿונ די רויז־בלומען. אין די ווינט
גערטנער גיסן זיב אָן מיט זאפט די ווינטרויבן.

איב געפינ זיב אפֿן פֿרעג פֿונ אַזוואַרצן יאָמ, איב געפינ זיב אין
א ווינקל פֿונ גאַניידן. דאָ פֿארשיקערן רייכעס פֿונ בלומען, עס פֿאר־
סאמען די בלוטן די מאַנגאָליען, דאָ זיגט זיב אייביקע שטורעמליך
דער יאָמ.

איב בין דאָ גליקלעכ. איב פֿיל, זוי רייכ די וועלט איז, זוי גוט עס
איז צו לעבן.

איב בין הינט מיט מיין באַכער געפֿאַרן אפֿ אַ יאָליקל. דער יאָמ
איז געשלאָפֿן. די זעגען האָבן מיר אָפּגעלאָזן. דעם מאַסבוימ דער־
וויטערט פֿונ נעסט, אַוועקגעלייגט אין דער לעטן פֿונ שויפל.

שליימוקע האָט פֿונ די רודער־לעכער אַרויסגענומען די קרומע זעס־
לעס, אַרײַנגעלייגט אין שויפל. דער יאָליקל האָט זיב געוויגט אפֿ די
שטילע שופֿן פֿונ טוואַליעס. ער איז געבליבן זיצן אָן אַחבעט. האָב
איב אַויב אָפּגעלאָזן דעם רודער און געקוקט אין דער ווינט.

מיר איז געווען ענג אפֿ מיין יאָרט.

— קום נאָר צו מיר, — האָט ער הייזעריקלעכ געזאָגט.

מיב האָט אַפּגעוויבן פֿונ מיין יאָרט. און אין דער צייט וואָס איב
האַב געמאכט די צוויי שפּאַן צו אים, האָט ער זיב אָפּגערוקט פֿונ
מיטן באַנק. איב האָב אַויסגעשרייען און זיב שיקער געזעצט לעם אים.
מיר האָבן געשוויגן. דער יאָליקל האָט זיב אַ וויג געטאַן, האָט פֿיב
אומגעוואָרפֿן אפֿ אים... איב בין געזעסן מיט אים אפֿן באַנק. איב
האַב דערפֿילט געז אים מיין טופֿליע, האָב איב אַויסגעצויגן מיין פֿוס
און באַמערקט:

— וועט ניט זענען ניט גוט מיין טופֿליע, זי האָט זיב אָנגעטרונג־

קען מיט געוואַלצענער זוואַסער?

— אונג פארהגלייב מיט דער איציקייט איז דאָס גאָרנישט, — האָט
ער געענטפערט מיט אַן ישפאס אונג האָט מיט גאַנצענומענ פאָרן שינ-
ביונג... צי ווא אױם אױז אַזאַ שווערע האנט, צי אױב האָב אַנגעוואָרן
מינג אַלעכגעווייכט, לועגן ער האָט אױנטערהגעווייכט מינג פוסטריט, אָבער
אױב בױג אומגעפאלן אפּ הינטן... אױב בױג געלעגט מיטן פאַנעם צום
הימל. אױב האָב געוואַרט: „ער וועט מיט וואַלד אַנגעמעגן פאָרן האנט
אונג וועט מיט אױגעקוועגן צוריק, ווי אױב בױג געוועסן“... מינג אױזגן
האַבן אָבער א וויילע נאָך געווען די כלויע טיפּסיט פונ הימל. דערנאָך
זײנע אױזגן, די שפיץ באַסן אונג כלויע אָדערן אונג זײנ גלאַטן האַרטן
שטערן... אױב בױג געלעגט, נױט געהאַט קײן קױעכ אופצוהױבן זױב.
מינג פאָבער האָט אפּ מינג שטערן הערעלעכ פאָרשאַרט. אױזגן צו
אױזגע, אױזגע צו אױזגע...

ער איז אױז צאָרט געווען, דעם גאַנצע וועג צוריק פונ יאָם בױזג
ברעג האָט ער זײנע אױזגן נױט אַרױפגענומעגן פונג מױר. מױר איז געווען
גרינג יאָפּן האַרצן, אָבער אָפּן קוקן אױז אױזגן די אױזגן האָט מױר גע-
פּעלט מוט.

פאָרוואָס?

אױב האָב געקוקט אפּ זײנע שולדיגע אױזגן, געווען די פאָרן אפּ
זײנע שפיץבאַסן. זײנ פאַנעם איז געווען כלאָס, דער שטערן — אַז-
געצױגן.

ער האָט מיט אפּ די הענט אַרױסגעטראָגן פונג שױפּל אונג האָט מיט
העפּלעכער ווי שטענדיק גענומען אונטערן האנט..."

פונג אױר האנט איז אַרױסגעפאלן דער כללישטייפּט. זי האָט גע-
הרעמלט.

אױר האָט זױב געכאַלעמט אױר יוגנט.

זי האָט זױב דערזען אױז שטעמל פאַטעוועזש. אױר טאַטע איז א
יונגערמאַן אױז די דרייסיקער יאָרן. ער איז א יווועליר, האָט א יואד-
שטאַט „פאָר זױב“. ער פאָרדינט אָפּער ווייניק צו אָפּגעבן זי אױז נױט
טאַזיע, אונג זי וויינט, אױר זױלט זױב לערנען אױז נױטאַזיע...

זי האָט אופגעפנט די אױזגן, האָט זױב דערזען אפּן בעט אונג איז
צוריק אױזגעשלאָפּן.

זי האָט דערזען אַלעקסאַנדערן. ער איז געשטאַנען אפּ די קני, גע-
בעט זױב:

ניט טרעב מיך אוועק.

אנע האט געוואָלט וואָס ענטפערט אלעקסאנדער, נאָר איז טיר
פון איר זימער האָט מיטן שטארק זעקלאפן.

זי האָט ווידער אופגעעפנט די וואונד, איצט טאָג קלאָרער זיך דער
זעט איר די זאכן און איז די טופליעס אפן בעט און האָט זיך פארווונד
דערט. האָט העפט פון טאָג-טוב האָט איר אָבער דערמאָנט אָן דער
ווירקלעכקייט. זי האָט אפגיב זיך געזעצט, צורעכט געמאכט די בעט,
זעפרע: כ:

ווער איז?

— איר וועט עסן אָוונטברויט?

האָט האָט הינטערן טיר געפרעגט דער באדינער.

— ניין, — האָט געענטפערט אנע, — מיך וואָס עפעס וויי דער
קאָפּ.

זי האָט אָנגעצוגרונט פייער. זיך ווידער געזעצט אפן האַנד פון בעט,
זי האָט זיך געפילט ווי נאָך אַ ווייטן, שווערן וועג.
והרב דער אָפענער האַלבער ופאַרטיקע פון ופענצטער איז איז צימע
אָנגעשווימען נאכטיקע ווילקייט.

איז פאַנעם האָט איר אַרבעטקוקט אַ ליכטיקע, אַעשטערנטע נאכט.
אנע הערט זיך צו צום אַיווענעם פולס, וטראכט:
— וווּ איז מיין אָנהייב און וווּ איז מיין סאָפּ?

*

אפּ מאָרגן טאָגן באַדן זיך און שיפן זיך איז גוטערמאן געלעגן
מיט אַ הויכער טעמפּעראַטור. יער האָט אָפּט געאַטעמט און אָנגעהויבן
שפּיען מיט בלוט.

פון די פיר שכינים, וואָס האָבן זיך געפונען צוזאמען מיט איר
איז פאלאטע, האָט נאָר אַיינער — דער קאָזאָאָן — זיך אופגעהויבן
פון זיין בעטל און איז געקומען גוטערמאנען צו הילפ. ער איז געלאָפּן
איבערן קאָרידאָר און זיך נאָכגעפרעגט וואַ די סאָלדאטן:

— איר ט'ניט געזען די דעזשורנע שוועסטער? פארפאלן געוואָרן,
ניטאָ...

— גיב זי אַ זוכ באַ די האַקטווירימ...

— עפּשער באַ זיך און דעזשורקע?

דער קאָזאָאָן האָט פאנגענט דעם דעזשורנעם דאָרטער און האָט זיך
פאר איר פארקלאָנט:

— הער דאָקטער, די שוועסטער איז ניטאָ, און באַ אונדז אין דער זיפעטער פאלאטע איז אַ געפערלעכער קראַנקער.

— ווער איז דאָס? — דער דאָקטער האָט פאַרויכערט אַ פאַפּיר-ראָם, — אַ געפערלעכער? — ער האָט אַ שמיכל געטאָגן. — מיסטאָר מע אז דו זאָגסט, ווייסטו... —

איז דער קאָזאָק געטאָגט אפּר'ער, דער דאָקטער פּונ הוינטן. און ווען זיי זינגען אַרבייט איז פאלאטע, האָבן זיי געטרעפּט די שוועסטער צוקאָפּטן וואָ גוטערמאָנס בעטל מיט אַ פּעגלעך און איז האַנט.

דערזען דעם דאָקטער, האָט זי אַרויסגענומען וואָ גוטערמאָנען פּונ אונטערן האַנט דעם טערמאָמעטער און אים דערלאַנגט.

— פּערציק מיט איינע, — האָט דער דאָקטער געזאָגט, — אַ האַלבע גלאָז וואַסער און אַ דעסערט-לעפל זאַלץ. דאָס וועט פאַרהאַלטן די בלוט. צום קאַפּ — און אַינזעכער... נאָר איר האָט דאָס שוין געטאָגן.

ער האָט זיך אָנגעפּויגט, אַרויסגעהערט דאָס האַרץ און געזאָגט: — ניט שרעקלעך. דאָס האַרץ איז, עמעס, אָפּגעשוואַכט, אָבער... וואָס איז מיט אים דאָ געשען?

ער האָט געווישט דעם שטערן און געקוקט צו די צוויי פּעטלעך, וווּ רוגע און פּאָקראָווסקי זינגען געזעסן.

ביידע האָבן געשוויגן, און נאָר ווען דער דאָקטער האָט זיך אָנגענו-מען באַ דער יוליאַמקע פּונ טיר, האָט זיך נאָך אים אויב אַ וואָרפּ גע-טאָגן פּאָקראָווסקי.

— הער דאָקטער, — האָט ער געזאָגט מיט זינגן שאַרפּן קאָל, — דער יוד און פאַרגומען מיט פּאָליטיק, ער קערט דאָ די זעלע, איז לאַזאַרעט און ער דער פּאָרויצער פּונ קאָמוניטעט און צו דעם איז ער נאָך...

— אַנטשולדיקט, — דער דאָקטער האָט זיך אָפּגעשטעלט אפּ יעדער זינג טיר, — איך ווייס ניט, וואָס איר ווילט מיר דערקלערן?.. — אויב ביז דעם יודן כווישער, הער דאָקטער...

דער דאָקטער האָט אַרענגעקוקט פּאָקראָווסקי און די אויגן, אַ שמיכל געטאָגן, ווי ער האָט עס געטאָגן, ווען דער קאָזאָק האָט אים גע-זאָגט, אז איז דער זיבעטער פאלאטע איז אַ „געפערלעכער" קראַנקער.

— וואָס איז אַבער פאַרהאַלט, הער פּאָקראָווסקי? פּאָקראָווסקי האָט זיך אַרויסגעצויגן ווי צו אַ דאַפּאַרט: זינג הויב-נאָז איז געווען פאַריסן, די דינגע ליפּן — אָבן:

— איך מייג, אז ער איז א סימוליאנט, — פאקראָווסקי האָט אויס-
געווארט אונד האָט פארעגריקט: — פונ די יודן זינען ווייניק פאראן
אַרנטלעכע ליט, איך ווייס פאלן, ווען זיי האָבן זיך אליין געקאליע-
טשעט, קעדריי גיט צו גיין אפ מיכסאמע...

— אָבער, הער פאקראָווסקי, וואָס האָט עס צום געגעבענעם פאל?
פאקראָווסקי האָט געזוכט אן אָנשפאר אין דער קעגניבערדיקער
וואנט. זינע גרינע אויגן האָט ער אראָפגעלאָזן צום דויטגעפארבטן די
אונד האָט אויסגעריעדט מיט א פולן מויל:
— צו דעם יודן איז געקומען א געקיווע, עפעס א מאַסקווער,
קאָן זיין...

— דאָס מאָל, הער פאקראָווסקי, איז איבער כשאד אומבאגרינדעט...
געוויס איז פאר מיר א רעטעניש, וואָס א מענטש איז אזוי געבליבן
לינג מיט א בלוט-שטורצ. — דער דאָקטער האָט אין זיין טאלאט-קע-
שענע געגלעט דעם עבאָניטעוונ העמערל, — איר האָט געזען, וויפיל
בלוט ער האָט אָנגעוואָרן?

— אָבער „זיי זינען אפ אלץ פייק, זיי זינען אינגעשפארטע...“
דער דאָקטער האָט ארויסגענומען זיין פאָרטייגאר פונ די הויז-
קעשענעס, האָט אָפגעפנט אונד פאָרגעלייגט פאקראָווסקי:
— פארייכערט, א פאפיראָם ליכטערט אָפטימאָל די געדאנקען...
— אויב איר וועט דערלויבן, — פאקראָווסקי האָט ארויסגענומען
זיין פיפקע, — איך רייכער נאָר פונ זיין טרעבל...

— יאָ, די יודן זינען פארוואָרצלט אינ רוסלאַנד, — דער דאָקטער
האָט א ווילע געשווינגן, געקוקט דורכן פענצטער אפן הויפ, ווו א יוגל
בערעלע האָט זיך געראנגלט מיטן קאָכער, — אָבער ווו זינען יודן
ניט פאראן?

— זיי זינען די אונטערצירער, אינטרוגאנעס זינען זיי, — האָט
פאקראָווסקי געזאָגט מיט היץ אונד זיך פאראצויגן מיט זיין לילקע.
— אין געגעבענעם פאל... — דער דאָקטער איז אָפ צו א ווינקל,
ווו עס איז געשטאנען א שפינקעסטרל — ואלנפאלס וועל איך נעמען
אין אַכט....

*

בא גוטערמאנען האָט זיך דער בלוט-שטורצ אָפגעשטעלט. אָבער ער
האָט היץ, ער לינג מיטן פאָנעם ארום אונד האלוצינירט.
נאָך א הייסער שלאכט. מע גראָבט קוואַרימ סאר טויטע. מע

קליבט פארוואנדעטע. מע פארשיט מיט ערד די לוזשעם בלוט. ס'אל
דאמט קריכן צוריק איז זייערע נאָרעם, איז די שוואַרצבאָנס...
נוטערמאן עפנט די אויגן.

ער וואָרט זיך צוריק אריבער פון די בלוטיקע פערדער צום
בלויטדיקן וואָרעם, קיינ גאָרני, ער זעט נוידער פאר זיך אונטן.
זי זיצט באַמ ווהער. ביידע שטריקלעך איז ביידע הענט. ווי דורך
דינעם, דורכזיכטיקן געפיל יליכטג אירע שוואַרצאָפּלען.
זינע הענט פאלן אָפּ און פארהאלטן זיך און אונטערפּענעכער. דער
אונטערפּענעכער פאלט מיט אַ הומפּן, ווייכן וקלאַפּ.

— וואָס און מיט דיר געשען, דו ליגסט גאָר?
אנע שטייט אפּן שוועל א דערשלאָגענע, זי מאַכט צוויי, דריי
טריט, רירט אָן מיטן האַנט זיך שטערן און ברענגט אים צו דער וואָר.
זי זאָגט שטייל:

— האָסט זיך געפאַטערט מיטן באַדן. מיטן האַרץ האָט עס מיר
געזאָגט.

די ליטקע האַנט אירע האָט געגלעט זיך קאָפּ, מיט דער רעכטער
האַט זי אַוּפּגעהויבן דעם אַנזאַפּענעכער פּונד דיל, אים אַרוּמגעווישט
און צוריק אַרוּפּגעלייגט.

„וואָס זאָל זי אַנעם זאָגן?“
זי נעמט אַ בענקל.

אַבער מיטן פּיסל פּונד טאַבורעטקע פאַרמושעפּעט זי די שפּיטקעסטל
און דערזעט די בלוט.

זי דערשטיקט איר אַפּרעגונג און זאָגט:

— ליג דו זיך ווילסט אים זאָל האָ בלייבן אפּ דיר אַכטונג אַעבן?
וויילסט? אים וועל גאָך היינט אָנגעבן מינע פאַפּירן און מע וועט מיך
גאָר צונעמען אפּ אַרבעט.

זי וואָרט שטייל געגלעט זיך האַנט.

אפּן שוועל פּונד דער פאַלאַטע און געבליבן שטיינ די העושר
שוועסטער.

זי האָט געמאַכט אים טריט פאַרוויס און האָט פאַרוואַנדערט אָנגע-
קומט אונטן ווען זי איז ארויס פּונד פאַרגליוועהונג, האָט זי געזאָגט:

— איר ווייסט, איר האָט אָן אַ דערלויבעניש ניט געמאַרט אַרעב
זיך פאַלאַטע? ער איז און ערנסטער כוילע און דאַרפּ האָבן אַסאַליי-
טע דו... ווער זינט איר?

— איך בין אויך א בארעמהארציקע שוועסטער, כ'האָב געארבעט
אין מאַסקווע.

אונע האָט אָנגערופֿן דעם גאַמען פֿונ לאַזאַרעט. זי האָט נאָך גע-
וואָלט זאָגן, פֿאַרוואָס זי איז געקומען צום כוילע, נאָר גוטערמאַן האָט
עס דערהערט:

— שוועסטער, — האָט ער געזאָגט, — זי איז מיין פֿרוי...

אונע איז געוואָרן רויט ביז די אויערן.

XII ק א פ י ט ל

איבער גאָרן שווימען לעצטע יונג-טעג.

טעג, ווי אליכטיקע בליק פֿונ געפֿלאַכטענע זונען אפֿן יאמ-פֿלאַכ.
טעג, אָנגעפֿילטע מיט וווקס פֿונ לוינטרויבן, מוט ריפֿקייט פֿונ מיטן
זומער.

דער יאָמ איז פֿרידלעך. די זונן וואַרעמט. ווי דער אומרו פֿונ א-
אלטמאָדישן זיינער, באַוועגן זיך אוינטאָניק די שטוינדעלעך, וואָס
צאפֿלען זיך און בלויעם וואַסער.

גוטערמאַן איז ווידער געזונט. ער ליגט אליין כאַם ברעג. פֿונ דער
פֿאַזיציע, פֿונ קאלאָרן, און אים ווידער אָנגעקומען אַ גרויס.
קאלאָרן שרעקט:

„וואָלסט ניט מיינען, טייערער גוטערמאַן, און די סאָלדאַטן איז
איצטער צוקערזיס, אז זיי איז איצט אַ סאך בעסער ווי פֿאַר דער
דעוואָליוציע.“

מע האָט זיך אויבערהאַנטען גענומען צו דיסציפֿליין. מע וויל ווידער
מאַכן, אז דער סאָלדאַט זאָל גיין בלינד, וווּהייט מע לועט אים שיקן.
אַבער מיר ווייסן האָב שוין, ווער עס באַדאַרפֿן האָבן די מיליטאַמע...
מיר שטייען אַינע נאָך אַן שלאַכט. דו געדענקסט די שלאַכטן אפֿ
ניעמאן, וואָס אָגינסקער קאָנאַל? דו געדענקסט, ווי עס האָפֿט געטאַר-
פֿעט די האַרמאַטן-שטאַמען?

אַט אזוי איז דאָס אויך געווען איצט: זינט מיר שטייען אפֿן
סטאַפֿאָד, איך וואָלין, איז גאָב קיינמאָל אזא שלאַכט ניט געווען. אַן
עמעסער גענעם.

אַ פֿאַר טעג פֿאַרן אָנגריפֿן איז אַרפֿגעקומען איינער א „זעמ-
גוסאַר.“ ער האָט געהאַלטן אַ רעדע, געפֿאַדערט פֿונ אונדז, סאָלדאַטן,

מיר זאלן אויספילן די היסכיוועסן, וואָס דאָס פּרניע פּאַטערלאַנד
האַט אַרופגעלייגט אַפּ אונדז, מיר זאלן צעשלאָנגן דעם סוויצע, ווייל
אויצט איז רוסלאַנד א פּרניע קלאַנד, ווי די מאַכט געפּוילט זיך איז די
הענט פּונ פּאַלק, — אונד וועג די מילכקאָמע וועט זיך וענדיקן מיט א
זיג, וועט קיינ לאַנד ניט זיין גלעב צו אונדזערנ..."

וועג ער האָט פּאַרענדיקט מיט אַן אויסגעשריי, "הורא" האָט ווייניק
ווער געענטפּערט אונד נאָך ווייניקער האָבן געוואָלט דעם נייעם אָנגריפּ.
זינט נאָך דער רעוואָלוציע האָבן די סאָלדאַטן באַ אונדז זיך שוין
צוגעוויינט אַרויסצוזאָגן זייער מיינונג אונד אַן אַנדערס מאָל אויב זאָגן
א דייע, אָבער האָס מאָל איז דאָס געווען אומגעלעב. וועסט גלויבן,
א דאָטע טאפּקעס פּונ די ווייבערשע באַטאָליאָנען זינען געשטאנען
מיט געלאָרענע ביקסן אונד מיט קוילגומאָרפּער אונדז אויב ווקן... ניט
ווייניק דרייסטע סאָלדאַטן פּונ דער אינפּאָנטעריע האָט מען די לעצטע
צייט געפּאטערט. קאנאָנענ-קוילן האָט מען אָנגעפירט — בערג! זיי
ליגן פּאַשעט אָנגעוואַלגערט אַויג וואַלד, באַדעקט מיט ברעזענען.

וועג עס האָט זיך אָנגעהויבן דער גענעם, פּיגן איך געווען באַם
טעלעפּאָן (אלע אַלטע סאָלדאַטן זינען דאָך אויסגעהאַרנעט, פּאַר-
וואַנדעט, מיט גאַזן צעשטיקט). אונדזער קאָמאַנדיר איז נאָך אלץ דער
לאַפּיטאַן סאָראַקין. ער האָט דאָס מיר מיט זייגן קאָשערהן מויל אויב
בערגעגעבן די קאָמאַנדע. איך האָב זיך אויסגעלעחנט פּאַרשטיין אימ
נאָך זיין געמבע: ווער ער איז אַפּגעלייגט, הירזשעט ער, אונד וועג ער
איז איך קאָם, כריפּעט ער, ווי אַ שלעכט אָנגעצויגענע פּוויק אונד
הינטישער פּעל.

האָס מאָל האָט ער געהירזשעט:

— מיט דער גאַנצער באַטאָריי, ודרני פּאַטראָנעס, פּייער!

איך האָב געוויינלעך איבערגעגעבן פּינקטלעך אונד ער האָט ניט
אָפּגעהערט:

— האָס זעלבע. נאָכאַמאָל...

ער האָט געבויט די דיסטאַנציע, דעם ווינקל-מאָס, די פּאַנאָראַמע
אונד באַפּוילן:

— מיט גראַטאַטן, אייניס נאָך אייניס, ודרני רייען!

דער דיטש האָט דעמאָלט אָפּגעענטפּערט מיט, "כאַזירימלעך",
נאָר געענטפּערט האָט ער זעלמג. וויזוט אויסי, ער האָט געשאָסן פּונ
ווייט. באַ אונדז אַפּ דער באַטאָריי, דעם ועמעס געזאָגט, האָבן זיי
קיינ זרויסן שאַדן ניט אָנגעטאָן, אָבער איז רעזערוו האָבן זיי צעריסן

א סאך פערד אונג באַרעו געמאכט די שטאלן. אונג איז דער פּעכאַר
טע — פּרעג שוין ניט. אופגעמישט הימל מיט ערד! קאַרבאַנעס אָג
א שיר!

איצט, ווען איך שרעב דיר דעם בריוו, איז שוין שטיל. מע קלינגט
צונויף די פּאַרווונדערטע, מע גראַבט גריבער פאַר די געהאַרגעטע. מיר
האַבן דאָך די דיטשן ארויסגעשלאָגן פון זייערע ערשטע שוואַנדראַבנס.
אַבער וויפל דאָס האָט געקאָסט, פאַרשטייטו וואַליין.
איז צוגעקומען אַ ניער באַרג פון צלאַמיים. דער וואַלד איז צע-
גראַכט. אונג וווּ מיר זינען דורכגעפּאַרן: פּלוט אונג בלוט, אונג אַג
אויפּעש.

די פּערד פּוילן, עס וועט זיך מיסטאָמע אָנהייבן אַ באַליערע...
די גאַנצע אַרבעט אונדזערע מיט די דיטשן איז ארויסגעוואָרפּן.
זיי וועלן אונדז גלייבן, לוי אַ הונט אַ קאַצ. וועלן זיי שוין טראַכטן
וועגן אַ רעוואָלוציע? מינסט, זיי האָבן ווייניק אָנגעוואָרן פאַר דעז
ציט פּונ די שלאַכטן? זיי וועלן אונדז קלאַל ניט גלייבן: אַז דוירט
ריידן מיר אזוי, אונג טאָג טוען מיר אַנדערש.

אויב דער דיטש וועט זיך טאַקע ווייטער צוריק רוקן, ווי דאָס
וויילן אַ סאך סאָלדאַט אונג איבערהויפּט די אָפיצערן, איז... כ'האַב
מירע צו זאָגן, נאָר עס קאָנן ווערן אַויס מיט אונדזער פּרטיהייט. אונג
די מיליטאַר וועט זיך ציען, ווי אַ פאַרשלאַפּטע קרענק. דו וואַלסט
באַדאַחט זען, לוי די אָפיצערן זינען געוואָרן באַ זיך פאַרייסן. מיט
די סאָלדאַטן איז מען ניט בייז, נאָר שטרענג אָפיציעל אונג נאָר וועג
זיי דאַרפּן באַפעלן, ריידן זיי. אַנדערע באַנפּענען אונטער...

וואָס זאָגסטו, גוטערמאַן, לוי וואַי דיין מיינונג, די מיליטאַר וועט
זיך פאַרציען?

אונג די אַלטע אָרדענונג, לוי די עלטערע פּונ סאָלדאַטן זאָגן פּאָר
רויס, וועט ווידער אופגעשטעלט ווערן?

מע וועט אוועקוועגן אַג אַנדער קייסער? וואָס קאָנן דערפּונ אַרויס-
קומען?

סערגיי איז נייטאָ אפּ דער פּאָזיציע. ער שרעפט מיר פּונ מינסט,
אַז דאָרטן גרייט מען זיך צו אַג אַנדער מיליטאַרע..."

גוטערמאַן האָט נאָך געזוכט עפעס צווישן די שורעס אונג אוועקגע-
לייגט דעם בריוו.

גוטערמאַן פּילט: איך וואַי דאָ עג. ווען ניט אַנע, וואַלט ער
פּונדאַנען אוועק צופּונ. אַבער וואָס זאָל ער ענטפּערן קאַלאָרן?

טרייסטן ואימ? דערצוילן, אז איז טייל הערט מען נישט אום צו איר-
בעטן?

,געוויס, אויב די רוסישע אהמייעג זועלן אויבט געוויינען איז זייער
אָנמירוף און די דעמאָנסטראַציע, זעט זיך געפערלעך, אָנבער די סאָלדאטן, וואָס
האַבן שוין אָנגעהויבן צו פארשטיין, ווער עס פירט די מיליטאַרע,
קאָן מען נישט גרינג אַ וואָרפן טאַג בלינד איז דער שכיטע"...

זינע געדאנקען האָט איבערגעריסן די שטייל צוגעקומענע אנע. ווי
יערן מאָל האָט זי באַ אים געפרעגט:
— ווי איז די געזונט, ווי פילסטו זיך? — זי האָט דערזען דאָס
העפט — פול. געשריבן?

זי האָט מיט אַ בייזער מינע אַ שוואַרץ געטאַג מיטן קאָפּ און גע-
פרעגט מיט אַ טינע:

— שרייבסטו לאַנג? דו פאַראַטסט, ברודער, פאַראַטסט...
גוטערמאָן האָט זיך אַ ביסל פאַרשעמט. ער האָט אָנגענומען אַנעס
דעכטע האַנט און נישט אָפגעלאָזן.
ער פּרעגט באַ אַויר:

— זאָג מיר אַקאָרשט, פאַרוואָס יעדן מאָל, ווען מיר באַגעגענען
זיך, פּרעגסטו באַ ומיר אַזוי אַז די זעלבע פּראַגע?

— פאַרשטייט, קיין זאך שמירט נישט אַזוי צו אייך מענטשן צום
צווייטן, — זי האָט אַפּ אים אָפּגעהויבן די אַויגן, — ווי... צוגע-
בונדנקייט. האָסטו מיך פאַרשטאַנען? וואָס לאַבסטו?
גוטערמאָן האָט טיפּ אַרבעטעמאָקט אַנען און פּאַנעם.

— איך האָב מיט דיר אַיבט געוואָלט ריידן ערנסט.
ער האָט דערזען, ווי האָס מוידל אַזוי געוואָרן בלאַס, אירע שפיץ

באַזן האָבן זיך באַפאַרנט מיט אינווייניקסטן אַומרו.
— פאַרשטייט, איך מוז פאַרלאָזן גאַנץ. הינט האָט מען מיך

ארויסגערופן אַפּ אַ קאָמוניע. פיר האָסטוירימ זענען געווען. מע האָט
מיך געטאַפּט, געקוועטשט, געקלאַפּט מיט פינגער, ומיט האַמערלעך,
אויסגעהערט מיט טריבלעך...

גוטערמאָן האָט דערפּילט, אז עס זענען באַ אים איך האַלדן,
און איז געבליבן שטייל.

— איז צו וועלכע באַשלוס איז מען געקומען? — האָט אַנע גע-
פרעגט מיט אַומרו. — ווהיך ווילן זיך דיך שיקן?

— אַ סוואָרע, קיין נאַלטישע. — ער האָט געלעט איר האַנט, —
אַט זענען דעם האָב איך מיט דיר געוואָלט ריידן.

אנע איז געווען פארקולערט, ובלאס.

— מירג זיך דורכגיין?

ער איז דער ערשטער אוראָפּגעשפּרונגענ פּונ שטיין אונ האָט גע-
וואָלט אוראָפּגעמען זי אפּ די הענט, נאָר זי האָט זיך ניט געלאָזן.

— ביסט א געפערלעכער פּאָרטרעכער, — האָט זי געזאָגט אין האָט
זיך צעלאָסט פּונ איר אייגענעם אויסדרוק, — דו ביסטראכט ניט
וואָס דו טוט... ווייסט וויפל איך וועגן קאַרגע פיר פּוה. אונ דו
פליסט זיך מיך כאפּן פּונ שטיין, ביסט דאָך ערשט פּונ בעט!

— דערווייל ביסטו מיר גרינג, — האָט ער געזאָגט מיט א געלעכ-
טער, — איך ווייס טיט, ווי עס וועט זיין שפעטער.

ער האָט אונטערגעצויגן די יוכטאָווע כאַליעוועס פּונ זינע שטיין,
האָט זיך אָפּגעקערט, אנע זאָל פּאָריכטט איר קלייד אונ האָט מיט דער
האַנט געהאַלפּן אראָפּ פּונ שטיין.

— צום וואָלד וועל איך מיט דיר גיין, — האָט אים אנע גע-
זאָגט, — נאָר קלעטערן מיט דיר און די בערג, — פּאָרנעס, האַרצי-
קער. ניט דינע לונגען אונ ניט דינ האַרץ קאַנען דאָס איבערטראָגן.
זיי זינען געזאָגען לענגוים דעם יאמזכּרעג.

— איך מיינ, — ער האָט זיך פּאָרהאַלטן, א קוק געגעבן אפּ איר
און האָט גאָר שטייל געזאָגט:

— מירג לאַנג צוזאמען... איך מיינ אינעם, דערווייל... לאַנג ניט
קאַנען זיין...

ער האָט זיך געמיט צו זיין מיילד.

ער האָט אָנגענומען מיט פיידע הענט איר קאַפּ, ארענגעקוקט אין
די פּאָרטרעטע אויגן, געטלעט אירע האַר אפּן שטערן.
אנע איז ווי פּאָרגליווערט געוואָרן.

— אזוי גיך האָב איך דיר דערעסן? — זי האָט פּאָרבראַכט די
הענט — אזוי גיך?

ער האָט געזוכט פּאָסיקע ווערטער, וואָס זאָלן מונטערן איר גע-
מיט, געזוכט — און ניט געפונען.

אפּ דער זוג האָבן זיך אָנגעטאָן שווערע וואַלקסן, און אפּ דער ערד
זינען פּונ דעם געוואָרן פּאַפּעליאטע פּלעקן. שאַטנס פּונ במאָרעס האָבן
זיך אפּן יאמ צעלייגט.

אנע האָט געזאָגט:

— ביסט גערעכט, ווייניק קאַן א מענטש גיט ליבן, און אפּ א
וועלע לינטט ניט די מי". דאכט זיך אזוי?

— „און די יאָרן פאָרשווינדן, די בעסטע פּונג יאָרן“... — האָט צוגעגעבן גוטערמאן און האָט זיך צוגעלאשטשעט צו אַנעג. אַנע האָט געוואָלט זיין ערנסט, נאָר זי האָט נישט אויסגעהאלטן און האָט אים אָן ווערטער געענטפערט מיט אַ שמייכל. מיט שאַרפע שטעכיקע שפּיזן האָט די זון פאָריאָנט די וואָלקן, גערויסן זיי אַפּ שטאַטעס און געוואָרפן אים יאָמ. דער שאַסיי-וועג, וווּ גוטערמאן מיט אַנעג זינען איצט געגאנגען, איז ווידער געל-בלדיק העל. און אַפּ די רויזנבלומען באַמ וועג טאנצן אומ בינען, הערן נישט אַפּ צו פאָרכאפּן אַפּ זייערע לאַפקעס די זיסקייט פּונג בלו-מען-שטויב. אַנע האָט געאַטעמט רוין און די דינע אַדערלעך אַפּ איר האַרץ זינען געווען ווי בלאַע זינד אַפּ וועסן סאַמעט. גוטערמאן האָט נישט געקאָנט אָפּקערן פּונג אַויר זיין בליק. זי האָט לאַנג געשוויגן. און נאָכדעם, נאָר רוין, ווי באַ איר וואָלטן איצט נישט קיילן די שפּיצפּיטגער פּונג די פּיס, ווי באַ איר וואָלט נישט געצאָפּלט דאָס האַרץ פּונג אַ שווערן פּאַרגעפּיל, האָט זי געזאָגט: — מיינסט מיך לאָזן דאָ און אליין אוועקפאָרן קיין נאַרטיק? — איך מיינ עס נישט... פּונג צענטער איז געווען אַ מענטש אין סאַטי... אין פעטראָגראַד גרייטג זיך געשעענישן... נישט האָב פאָריבל, טיערע, איך מיינ, אַז אונדז וועט צעשוידן די רעוואָלוציע... זי האָט גענומען זינע הענט, האָט באַהאַלט אין זיי איר פּאַנעם און איז געבליבן זיצן אָן באַוועגונג. און ווען זי האָט זיך אָפּגעהויבן האָט זי רוין, אָן געקינצלטן פאַטאָס געזאָגט: — האָסט אַיך מיר אַ טאַעס. דיין וועג איז מענער.

XIII ק א פ י ט ל

אויך דער פּאַלאַטע איז שטיל. גוטערמאן ליגט אַפּ זיך אַפּן בעטל. דער שוואַרצמיינע פּאַקראָווסקי לייענט אַפּ אַלט שטיקל צעטונג, זיין שטיקל הילבט איבערן צימער פּונג פענצטער ביז דער קאָרידאָר-טיר. ער לייענט בעקיוון אַפּן קאָל צו ערגערן גוטערמאנען: „...דעם זעכצעטן יונג האָבן אונדזערע שלאָגלערישע קאָרפּוסן — דער עלפטער און דער זיבעציקסטער — אָנגעהויבן אַפּ אָנגריפּן מיט

דער הילף פון אונזער ארטיילעריע, וואָס האָט צעשטערט דעם פינפטן
דראָט-פארצווייגונגען, בעטאָנענע פלינדאזשן, מיט קלעצער אָנגעוואָרפֿע-
נע שוצגראָבנס, מיט א קאָנאָנאָדע, וואָס האָט צו זיך קיינ גלעכנ גיט
זינט די מילכקאָמע האָט זיך אָנגעהויבן, האָבן זיך אונזערע העלדישע
פעכאָטע-טיילן געוואָרפֿן אין אטאָקע און אפֿן סוינעס קארק אדרוכ
רעטנדיק זעכציק וויאָרסט...

מיר האָבן פֿאַרכאַפט זעכציק האַרמאַטן — גרינגע; פינף און דריי-
סיק — שווערע. געפֿאַנגענע אכציק טויזנט סאָלדאַטן, איבער טויזנט
אָפּיצערן, אָן א שיד מילכקאָמע-מאַכשירומ. ומיר האָפֿן פֿאַרטריבן דעם
פינפט פֿונ זינע ערשמע און צווייטע שוצגראָבנס, פֿאַריאָנט ווייטער פֿון
טויב סטריפע"...

פֿאַקראָווסקי הויבט אלעמאָל אופֿ זינע גרינע, רויבערישע אויגן.
ער וויל זיך טרעפֿן מיט גוטערמאַנס א בליק, נאָר דאָס גיט זיך אימ
גיט איינ. זיין שיינ געבויעטער קעחפֿער ווערט פֿולער, זיין קרומע נאָז —
העסלעכער. ער ליינעט ווייטער:

„אונדזערע אָרלערס האָבן דעם אָנגריפֿ גיט אָפֿגעשטעלט".
גוטערמאַן דרייט זיך ואוים, בלייבט לויגן אָנגעשפֿאַרט אפֿ איינ עלנ-
בויגן און שרייט אוים, אפֿ וויפֿל ער האָט קויעכ:
— דאָס איז א פֿרעכער לויגן!.. עס איז פֿאַליש פֿון אָנהייב ביז
סאָפֿ. ימע וועט מער קיינעם גיט גארנ...

אינ פֿאַלאַטע איז געוואָרן נאָך שטילער. די קרומע שטראַלן פֿון
עלעקטרישן לעמפל האָבן געמאַכט די געזיכטער בלאַסער.
פֿאַקראָווסקיס פֿאַנעם איז געוואָרן געדראָלן. די שטיקל ציטונג איז
ארויסגעפֿאַלן פֿון זיין האַנט. זינע פינגער האָבן זיך געקאָרטשעט, ווי
איז קאָמוניסיעס. ציילנדיק זינע ווערטער, האָט ער געזאָגט:
— פֿון אַינער גאָ-אָרט לע-ע-ניי איז רוסלאַנד פֿאַ-אָט-טער גע-
וואָרן! אפֿ אויבויק!..

און צוגעגעבן מיט אַ גיכע טעמפֿ:
— מע האָט אימ אינ א זאָל פֿאַרנייט און אריבערגעוואָרפֿן איבער
דער פינלענדישער גרענעצ.

פֿאַקראָווסקי האָט געמאַכט אַ טריט צו גוטערמאַנעצ:
— מירן אייך, — זשידעס, — באַווייזן ווי פֿעפֿער וואַקסט!..
אָפּיצערן וועלן ימער פֿון די פֿאַזיציעס גיט לויפֿן, אזעלכע פֿאַרכאַטשעס,
ווי דו, וועלן די-רוסן מער פֿאַר די געזער גיט פֿירן. די סאָלדאַטן,
אויס, ווער זייערע פֿרענט זינענ און ווער...

הונע האָט אזוא ישמאָרע געטאָגן מיט דער נאָז ואיז זיין נאָזמיכל,
איז פאָקראָווסקי איז געבליבן שטיין מיט אַן אָפּענעם מויל. אָבער ער
האָט וואָלד צוגעשפּוקלט מיטן קאָפּ, זוי גענעבן צו פארשטיין:
— איז זיין געוויס אינשטימויקן מיט פאָקראָווסקי.
נוטערהאנעג האָט געהויבן פון בעט, איז איז ענג געוואָרן איז דער
פאלאטע.

ער האָט אופגעקלאַמערט זיין רעכטע האַנט און האָט א זעצ גע-
טאָג אָן טישל:

— גיט זואגן בילדן אפּ לענינען, דו, הונט! „מיר וואָפּן געטומען
געפאָנגענע“ מיר? ווער „מיר“? א זונ פון א פאראזיט, א גומבאזי-
צער?

פאָקראָווסקי איז ארויסגעטראָגטן פאָרויס. ער איז שוין געווען צוויי
טריט פון גוטערהאנעס בעטל, מיט צעשטשירעטע צייג איז ער געווען
גרייט זיך א וואָרפ טאָג אפּ גוטערהאנען, נאָך איז דעם מאַמענט האָט
זיך פלינג א דייך געטאָגן דער קאָזאק. ער האָט זיך א דריי געטאָגן,
האָט אראָפּגעלאָזן זינע פיס צו גוטערהאנעס זיט און האָט געזאָגט
קאלט:

— דער — ייד — איז — גערעכט!

און איז געבליבן זיצן, אָנגעהאלטן מיט ביידע הענט פאר דער האַם
פון בעט.

פאָקראָווסקי איז געשטאנען און גיט גערירט זיך פון אַרט.

רוגע האָט אויסגעגלאָצט די ארויגן אפּן קאָזאק.

דער קאָזאק וואָט אראָפּגענומען זינע הענט פון דער בעטראַם און
האָט זיי צוריק ארוּפגעלייגט:

— וואָס איז טאקע דער ווער פון דער מילכקאָמע! אויסהארגענען
אומשוילדיקע מענטשן, פאטערן די פערד? — דער קאָזאק האָט א
טייטל געטאָגן מיט זיין האַנט צו גוטערהאנעס זיט — גערעכט איז ער,
קאָנסט גאָרנישט טאָגן, פארהמאך דיין מויל!..

*

גוטערהאנע האָט געקוקט אפּן קאָזאק און האָט זיך דערמאָנט:

...נאָך דער ערשטער שלאכט בא ווערוזשנאלאָוואַ.

א גרינע לאַנקע אפּ צען וויאָרסט איז פארשפרייט מיט רוקנזעק,
מיט פינדלעך, מיט האַנצעס, שטיוול, וועש, האַנט-גראַנאַטן, מיט צו-
נויפגעוויקלטע שיגעלעך, מיט בייקסן און פאטרענעס.

עס לינג פארווינדעטע, עס קרעטצט גויסעסדיקע... אפגיב גראָבט
מען קוואַדרימ, מע וואַחפט אַויטעמ אפּ אַיינעם: פאַרבלוטיקטע, צעריי-
שענע, אָג הענט, אָג פּיס, אָג קעפּ, אָג שאַרבנס...
ער, גוטערמאן איז אַראַפּגעפאַלג פּונ פּערד, שפּרינגענדיק פּונ הויכע
טיכזכּרעג אפּ גרענעצ. ס'איז צוגעפאַלג די נאַכט. די פּיס ווילג וויי-
טער ניט פּאַלג.

ער דרעמלט. אימ כּאַלעמט זיכ: ווייטע הוימ. בא א טיש. א סאַמאַ-
דוואר פאַרעט. אָנגעגאַסענע גלעזער טיי ווינקען מיט ווארעמקייט... מע
שמועסט, מע לאכט.

— ווער ליגט דאָ?

ער הערט אַ בייזע, גראָפע שטימ. ער וואקומט אַ שטורב מיט
שטיוול, עפנט אופּ די אויגן, באגעננט זיכ מיט שטערנ, מיט שווארצ
קרעפּ פּונ נאַכט...

— אייב.

— ווער וויז האָס אייב?

— אַן ארטילערייכט, אייב זוכ מיט באטאריי...

— ביסט אַ זשיד, קומ...

וואו אַויצט וויצט דער האַנער קאַזאַק מיט די זעלבע רויטע לאמ-
פאַסן, ער זעט אייב פאַר זיכ דעם געוועזענעם גערונגענעם הונט פּונ
רוסישן קייסער.

ווי לאנג איז האָס געווענ? — גוטערמאן פירט דורכ מיטג האנט
איבער זינג נאַסן שטערנ — ווי לאנג?

שלאַפּלאַזע נעכט. טעג פּול מיט טויטשרעק; יעדער אופּרייס הייבט
דעם קאַפּשאַרבן, צענאָדלט די האַר, פאַרקלעמט האָס הארצ... וויפּל
צייט האָט זיכ די שפּיל געצויגנ? דער זעלבער קאַזאַק, ניט מיט דעם
זעלבן נאַמען, ניט מיט דער זעלבער פאַמיליע און מיסטאַמע אויב
ניט פּונ דער זעלבער סטאַניצע, זאָגט ער איצט:

— דער ייד איז גערעכט, די מילכבאַמע איז אפּ פאַטערנ מענטשן
און פּעחד!

גוטערמאן אַטעמט ווידער שווער, זינע פּראַנכעס זעגן די ארײַנ-
געאַטעמטע לופּט.

רוגע וואו זיכ וואוים און ובורטשעט:

— מע קאָגן וואָר דעם יאָפּ גיט אופּהויבן... ס'איז כּינעס געוואָרן
דאָס לעבן.

פּאַקראָוססי קוקט לאנג מיט זינע איינגעפאַלענע רויבערישע

איינג, מיט בלוט-אַרשטיקער ענגאַבל-נאָז אפּן קאָזאק, אפּ דעם שוין
קערנ, ברומענדיקן פּעדטשענקאָנ. ער בייגט זיך איינ, הייבט אופּ די
צייטונג אינ ווארפט זי אפּן פּענצטער-ברעט:

— נאָך א זשידאָווסקער מארשעלעק. מיט זאָס האָט ער דיך דאָס
אונטערהעקויפט? מיט זיין געקייזע?..

— מעגסט זיך שעמען, — האָט מיט אן אופגעהויבענעם קאָפּ
געזאָגט דער קאָזאק, — דו האלסט זיך נאָך פאר א מענטש מיט
ייכעס!..

אַפּער דער קאָזאק האָט נאָך ניט פארענדיקט, ווען גוטערמאן ואיז
שוין געווען אראָפּגעשפרונגען פון בעט און האָט זיך אינגעקלאמערט
מיט בייזע הענט פאָקראָווסקינ אינ האלדז.

דער קאָזאק האָט צוערשט געשרייען:

— ניט שלאָג אימ ואיבערן הארצן, דו ואוירלמאן!..

דערנאָך איז ער אראָפּגעשפרונגען, געכאפט בייזע הענט פאָקראָווסקי-
קיים און פארדרייט זיי אפּן לוכן.

מע איז אָנגעלאָפּן פון די שכיינישע פאלאטעס, און מע האָט קוים
מיט צאָרעס צוגענומען גוטערמאן פארגליווערטע פינגער פון פאָק-
ראָווסקיים האלדז.

ווארלאמאָוו האָט געהאַלפּן איבחיירן פון דער ערד גוטערמאנען,
אימ אוועקגעלייגט אפּן בעטל און געפורעגט:

— פארוואָס האָט מען אימ באליידיקט, ווער?

— פרענט שוין בעסער ניט, — האָט מען געשושקעט צו ווארלא-
מאָוו, — נאָך איינ מינוט וואָלטן מיר דאָ געהאט א בארמענען..

— זעסט, — האָט מען אָנגעוויזן אפּ דעם כלויען פאָקראָווסקינ, —
ער איז נאָך א האלבער אפּ יענער וועלט!..

— אָט דער פארהאזיט, — האָט זיך געהיצט ווארלאמאָוו.

— וטשעפע ווייניט, ער האָט דערווייל זינס באקומען!..

— ארויסווארפּן אימ פּונ לאזארעט, אומבאדינגט! — ווארלאמאָוו
האָט זיך ניט געקאָנט ואינשטילן.

— אזוי איז עס, — האָט געזאָגט דער קאָזאק, — ווער עס נראָכט
א גרוב פאר יענעם, פאלט אינ איר אוליינ ארטיין. אונד דו לייג שוין,

לייג, — האָט ער אן מאַכ געטאָן מיטן האנט צום אומטרוקן גוטערמאן-
נען — האָסט אוליינ אויב באקומען!..

די סאָלדאטן זיינען זיך צענאנגען. געבליבן איז ווייני פאלאטע גער
די שוועסטער, וואָס איז געקומען נאָך אלעמען.

ווארלאמאזן האָט זיך צוגעזעצט באַ גוטערמאנען אפּג בעטל.
ווען די שוועסטער איז ארויסגעגאנגען, האָט ער זיך אָנגעבויהן
צו גוטערמאנען און האָט געזאָגט:

— ובארויך זיך, איך וועל דיך דערפרייען: ס'איז געקומען א
כאווער פונג פייטער, ער דערציילט: מע גרייט צו ואועלכעס, אז עס
וועט זינג פריילעך:

די צייטווייליקע דעגירונג וועט פליען, די מיניסטאָרן וועלן גיין
צופוס. דער כאווער זאָגט, ואז דאָרטן איז דער גאנצער גארניזאָן —
באָלשעוויקעס, איינער איז איינעם! און מיט דער ארבעט... פירט זאָן...
ווייסטו ווער? לעבן!

XIV ק א פ נ ט ל

אויב קאָרירדאָר פונג לאזארעט, ווי גוטערמאן איז געלעגן, האָט דער
זייגער געשלאָגן צוועלפ. דער הימל איז געווען אופגעגאָסן איז איינ
שטיק פארקוילטע, גרויע ולאווע. דער יאמ האָט געכושעוועט, און דער
אָפּקלאנג פונג זינג גערויש האָט זיך דערטראָגן ווייט, צום באַרג, ווי
דער שפייטאָל איז געשטאנען, געקראָכן אַדורך שויבן פונג טיר און
פענצטער.

גוטערמאן מיט אנען זינגען געשטאנען אפּג ברעג: א ברייט גיט
ארומצוכאפּן איז געלעגן איז אָרעמס פונג שטורעם.

גוטערמאן האָט מער אַניט געקאָנט שטיין באַ דער צעהוליעטער
סטיכוי, אימ האָט אויסגעפעלט אָטעם, די קאלטע לופט פונג די
שפרינגענדיקע צעגרוועטע כוואליעס האָט זיך ווייט אריינגעכאפּט צו
אימ איז די לונגען.

— קומ, אנע, מיר איז האָ שווער. דער יאמ איז ווי די רעוואָליר
ציע. אָבער איך קאָן איצט נאָר שטיין פּומווייטג... אכ, ווי מיר יוט
וויי זאָס איך קאָן גיט זינג און סאמע קאָב!..

זיי זינגען אָפּ צום פּאָרל, געטאנגען לאנגזאם. זי האָט געטרייסט:
— וועסט געוונט ווערן די אַזקונפט געהערט דיר. דו ביסט דאָך
טאָך יונג...

— וואָס, איך בין יונג? הרב יאָר מילכאָמע איז גאַרנישט, עס
יינגערט? איך בין אלט. און דערפּאָר ווילט זיך מיר אָנעמען מיט
ביידע הענט פּאָר די צעשטורעמטע טעג, עס זאָל מיך הוידען...

— באנוג זיך, וואָס די סאָלדאטן ווערן זעענדיק, וואָס זיי גע-
מען האָלצן אים און אַן אַנערעם אַספּעקט...

פונטשטן, פון בארג האָט אַ דומפער קלאנג פון אַ הענגנדיקן
שטיקל רעלס גערופן די לאַזאַרעט אַנצווינגער צו מיטיק.

— דאָרפסט זייגן, — האָט געזאָגט אונע, — ציט דיר עסן.

— איך בין זאט.

— און דו ווילסט ביט עסן, קומ ארעין צו מיר, — האָט פאָר-

געלייגט אונע.

ער האָט צוגעשטימט.

זיי זינען ארעין און הויפן פון „ציטוועליקן וואָטעל“ און האָבן

זיך געזעצט אפּ דער ערשטער פּאָנק.

פון אונטערשטן שטאָק, פון דעם אָפּענעם פענצטער, האָט זיך

אַ הויזעריקלעכע באַשטימט צעלאָזן און מענער פון „אי וואָס דיאָט

מאָיאַ זאָיאַ“...

ביידע האָבן זיך צוגעשעהט.

דער באַס האָט געענדיקט זינגען דערנאָך האָט געפלאָסן אַ גע-

שפרעכ אפּ עטלעכע שפּראַכן און אַמאָל: „מע האָט גערעדט פראַנג-
צויזיש, ענגליש און אַומאַליעניש. אונע האָט געקענט פראַנצויזיש, זי

האָט אָנגענומען גוטערמאָנען פאָרן געלענק פון דער רעכטער האַנט
און האָט אים מיט אַ וואַנט געפּעטן זיצן הויקן.

— דיר וועט זיין ביזן גאָר אַינטערעסאַנט, — האָט זי אים שטיק

אַינגערוימט און אויער. — מע רעדט וועגן הינטיקע, אַקטועלע אָנ-
געלעגנהייטן.

גוטערמאָנען האָט צוגעשטאַקלט מיטן קאַפּ.

אונע האָט געהערט דעם געשפרעכ און האָט איבערגעזעצט:

— ביט אַיך ביסל בלוט זעלנ מיר זען פון די כאַמעס...

— די וואַס פּאָרזשאַווע מיניט, און זי איז דער פּראַמאַנט פּאָר-

דער וועלט... שווערע אַינדוסטריע, נאַפּט, קוילע...

— אָן סאַפּעק, אָן סאַפּעק, די אַינדוסטריע, די נאַפּטגעווערן

זינען געוואָרן די לעבנספּאַקטאָרן פון צוואַנציקסטן יאָרהונדערט...

— דאַכט זיך די שטימ פון דיין אַטאָדענט? — האָט גוטערמאָנען

געפּרעגט.

— יאָז הערן, — האָט אונע אָפּגעענטפּערט ביזן און האָט ווידער

אַיבערגעזעצט.

— און זאָל מען אַיך יאָר ביט געבן קיין ברויט, פּוילערן זיי

אויס די פארבריקאנטן צוזאמען מיט די ארבעטער... אונ סע ווערט
געארניט פונ די פארבריקן אונ זאוואָרן.
— מוזן טרינקען פאר דער אויפבליונג פונ דעם איינזיטלעכע
רוסלאנד.

— פאר ניקאָלע ניקאָליעוויטשנ...

— ער איז אלט אונ איז כאַסערהייט...

— אונ איך בין פאר עשאפאָטן. א גיליאָטינע פאר די ראַבעס-
פיערן, פאר די יאקאָבינער פונ אומדער צייט... אָט דאָס וועט קאָנען
דער ואלטער, דער צולער פונ דאָסאנאָו-הויז...

— אָט דער קערענסקי מוז זיין א קלאָנ. איז מיליטערי-קליידער
פאָרט ער אומ איבער די פראַנט אונ גיט פאָרשטעלונגען...

— צוזאמען מיט דער אדאָפּטעפאלענער קרוין פונ א הערשער
פאלט אויב אדאָפּ די קרוין פונ לאַנד. עס ווערן זיילר די מענטשן...

— אזוי איז געווען איז פראנקרייך ביים די רעוואָלוציעס...

— אזוי וועט אויך זיין דאָ איז רוסלאַנד. דאָס לאַנד וועט זיין מיט
גיך פארבריקן...

— דאָס זיך אָנגענומען פונ די אינוואַנעס? ... ביסט פונ געאָרני
מאקסימיליאַנאָוויטשעס ריטער-גוואַרדיע... גיט פארהעס, דו ביסט א
יונגער פאָלקאָוויג...

— ואינער דורכלויכט, איך בארויער דאָס...

— זאָלן די דיטשן פארבאפן אנדערע פאָזיציעס, עפּשער וועלן
די כאַמעס פונ דעם זעענדיקער ווערן...

— דיין סטודענט, דאָס אויסגעשפּינג גוטערמאן.

— דער עפל פאלט ניט ווייט פונ פּוימ. נאָר לוק ניט אפּ מיך
מיט ואועלכע גרויסע אויגן. — אבע דאָס געשמייכלט, קומ, דו
ערגערסט זיך גאָר, אונ איך וועל דיר מער ניט אויבערזעצן.

— ווייל דו ביסט בארויגעז?

— ווייל זיי זינען אריבער אפּ אומאליעניט, אונ איך פארשטיי
ניט די שפראַך...

גוטערמאן דאָס איך אָפּגעענטזערט:

— זיעמיט ישריבט מיר פונ צאָפּט-קאוואַז, און אהיין קלייבן זיך
כאכנעס אָפּיצערן צו אָרגאניזירן א שוואַרצע ארמיי, נאָר זיי האָבן
א טאָעס, ווען זיי מיינען, און טלייעס, טייכען פּלוט, א דיקטאטור וועט
זיי רעטן. זיי טרינקען די לעטצע זינגען...

ווען גוטערמאן איז געקומען איז קיך פון לאזארעט, האבן אייני-
קע סאָלדאטן נאָכ געגעסן. ער האָט זיך געזעצט און זיך אָרט.
דאָס מיידל, וואָס האָט דערלאָנגט צום טיש, האָט באַ אים גע-
פרעגט, צי וועט ער עסן אויך דעם צווייטן געריכט: בופלפלייש.
— אפי' לע פלייש פון אַ וואָלף, — האָט גוטערמאן אָפגעענט-
פערט לאַכנדיק. — וואָס פאר אַן אונטערשייד?

— עס איז אַן אונטערשייד, — האָט געזאָגט אַ סאָלדאט, וואָס
האָט נאָך געגריזשעט אַ שטיקל פלייש, — האָס איז דאָך פאָדעשווע
פון אַן אויסגעטראָטענער לאַפטיע...

— אָט ווען אונטערערע סאָלדאטן וואָלטן געווען אייניק, וואָלט
נאָר אַנדערש געווען.

גוטערמאן האָט דערזען דעם פערציק-יאָריקן טיטאָונ און האָט
זיך דערמאָנט, אז ער וואָרפ דערליידיקן דעם איינעם פון די פערציק-
יאָריקע סאָלדאטן, האָט ער נאָר אָפגעגעסן דעם ריזנזוף און אי-
בערגעלאָזן דאָס פלייש, וואָס איז ווירקלעך געווען האַרט ווי גומי; ער
איז ארויס פון קיך און איז אַוועק צום עלטערן דאָקטער.

אפ זיך קלאַפ און טיר האָט ער דערהערט:
— אריין.

גוטערמאן האָט ברייט געעפנט די טיר און האָט זיך פארנייגט.
— נעמט אַ שטול, זיצט, — האָט דער דאָקטער געזאָגט העפלעך.

ער האָט אָפגעוואַרט אַ וויילע און האָט געפרעגט מיט מיטגעפיל:
— וואָס איז באַ אַיך נעכטן פאָרגעקומען מיט פאָקראָווסקין?

גוטערמאן האָט געענטפערט ניט גלייך. ער האָט געקוקט און די
גראָבע רייפלעך רויך, וואָס האָבן זיך געדרייט אין אַ ספיראל פון
דעם דאָקטערס גראָב-געדרייטן פאָפיראָס, האָט קוימ אַ שמיידל גע-
טאָן און האָט זיך שטינפער געזעצט אָפן ווייבן שטול:

— ווען מע וויל זאָגן, דער דאָקטער, איז גאָרנישט ניט פאָרגע-
קומען... עס האָבן זיך צעריסן צוויי סאָלדאטן... דאָס טרעפט זיך
טאנצ אָפט אַפ דער פאָזיציע אויך, ניט נאָר אינ לאַזארעט, וווּ די רי-
ציפלין איז שטענדיק געווען שוואַכער, אָפער...

דער דאָקטער האָט אָנגעשטעלט זינע טונקעלע, פאָרשנדיקע
אויגן. גוטערמאן האָט פאָרגעזעצט:

— דאָ איז אָבער עפעס אַנדערש, דאָ איז עפעס טיפערס.
— אינטערעסאנט. — דער דאָקטער האָט פארלייגט אַ פום אַפ אַ
פום. — וואָס, פאר אַ מיידל?

— הער דאָקטער! איך האָב ניט אזעלכע באַדאָנטע „מיידלעך“...

בא גוטערמאנען האָט אָנגעהויבן טריקענען אין האַלדז.

דער דאָקטער האָט אָנגעשפּאַרט זינען ביידע עלנבויענס אין גוימס פונ שרייבטיש, מיט האַלב-צוגעמאַכטע וועס האָט ער נישטערק גע-ווארט, וואָס וועט נאָך זאָגן דער „עקסצענטרישער ייד“.

— הער דאָקטער, — האָט גוטערמאן ווידער געזאָגט, — אז איך

רוסלאַנד וועט זיך גלייכער ניט אומקערן צו דער וואַלדער אַהדענונג צום צאָריזם — ווייסט איר געוויס, צווייפלעך איך דעם קאָפּ נאָר אזא דעגענעראַט, ווי א באַדאָנט א זון — רונע אונ א זון פונ אן אוראלער פּאַרעז, ווי דער שוואַרצמיינעניק פּאַקאַוואָוסקי.

— אָבער ער האָט דאָך אַזוי קיינ טאָט ציט באַליידיקט?

— צו קורצע הענט! — גוטערמאן האָט אָפּגעציטערט מיטן

גאַנצן קערפּער — אָט דאָס האָב איך איך טאַקע פּאַוויזן, אז ער, א זון פונ א פּאַרעז, דער יוירעש פונ די ליידיקגייט, אז אלע אזעלכע פאַראַזיטן, ווי ער, האָבן א גראַבן טאַעס...

דער דאָקטער האָט געבויט דעם געשפּרעך:

— מע זאָגט, וואו לענינג איז א ייד? טראַציקי ווי דאָך געוויס —

בראַנשטיין, אן אָרעסער סוויכערס א זון...

— טאַפּאַלעאָן איז געווען א סערזשאַנט... פּושקין האָט אָפּגע-

שטאַמט פונ גענערס. שעקספיר איז געווען צו ערשט א קאַצעוו... אלעס סאַנדער מוקדען האָט דערשטיקט זיין טאַטן — פּיליפּן.

— איר מיינט, אז גענוג האָבן אויבער דיסן געהערשט רוסן, צייט,

אז יידן זאָלן באַלעבאָטעווען...

באָט דאָקטער האָט זיך פאַרהויפּט אויך פרעם, אונ עם האָט א צי-

טער געטאָן די אויבערשטע פאַרלינגטע פּוס.

— מאַרקסיסטן, באַלשעוויקעס זאָגן אַנדערש: צייט, אז די אר-

בעטנדיקע אונ אונטערגעדריקטע זאָלן אַרפּאַפּוואַרפּן די פאַראַזיטן אונ אונטערדריקער... אָבער, דער דאָקטער, איך בין איצט געקומען צו אַיך איבערייך זעגן א קאַנקרעטן איניען, — וועגן אַפּלאַזן די פּערזענליכע ריקע טאַטעס צו זייערע געזינטן.

דער דאָקטער איז געזעסן אָפּגעוואַרפּן צום געלען פונ זיין ווייבן

שטול:

— מיר דוכט, — האָט דער דאָקטער געזאָגט מיט א פאַרקנייטשטן

שטערן, — אז אונדער קריגסמיניסטער קערענסקי קליבט זיך ווידער זי שיקן אפּ דער פּאַזיציע...

— דער ווייל, הער האָקטער, דארפ מען זיי באַפֿרענען.

— מירג דאָס אַיננאָרדענען, האָט דער האָקטער געזאָגט מיט אַ געהריקטער ישטימ, — איר קאָנט פֿאַרן רויק. די וואַלטע וועלן פֿאַרן אַהיימ. מאָרגן, הייסט עס, פֿאַרט איר אַויג. גאַלטישיק, האָרטג אַיז אַ גוטער אָרט פֿאַר לונגען-קראַנקע.

דער האָקטער האָט אַויס דערלאָנגט די האַנט מיט אַ פֿאַרזאָרגטן פֿאַגעם, נאָר אַויג האַרצן האָט ער געטראַכט: „מענטש ניט דערפֿאַרן“...

*

אַ לעצטן מאָל אַיז גוטערמאַן מיט אַנען געזעסן אַפֿן קלאַפֿטערדיקן שטייג אָן געמוקט אַפֿ דער קאַמפֿלאַכ. אַבע האָט דערצויילט:

— מיט עטלעכע טעג צוריק האָט מיר אָנגעקלאַפֿט אַיג טיר דער סטודענט מיט דער לאַנגער האַלדז, ווי באַ אַ זשיראַפֿ. אַויב האָב אַיג ניט געעפֿנט, אַויב האָב געזאָגט, אַז אַיב טרזיב אַיבער צו גיין צום טיש. ווען אַיב גיין אַרויס, האָט ער מיכ געוואַלט נעמען אונטערן האַנט, אַיב האָב געזאָגט, אַז פֿונ דעם שוויצן די בלוזקעס, אַיז ער מיט מיר גע- גאַנגען ביז צום טיש... פֿונ אַיג האָט געשמוקט מיט ליקיזאַר, האָב אַיב אַימ אַפֿ דעם אַאָפֿמערקזאַם געמאַכט.

— פֿאַרצייט מיר, אַנאַ אַרקאָדיעזאַנאַ, — האָט ער זיכ העפלעך פֿאַרנייגט אָן געזאָגט, — מיר זיינען אַיצט געזעסן... אַלץ אַרל-לייט... פֿונ דער פֿאַזיציע אַיז געקומען אַ יונגער פֿאַלקטאָווייך אַ קאַוואַלער- גאַרד אַ פֿירשט, — איר ווילט, וועל אַויב אַיב אַאָקענען, — ער האָט ליב פֿאַשעטע, פֿראַססע מענטשן... אַיג אַיבער אַוטייל...

אַיב האָב באַדאַנקט: — „ניין“, — האָב אַיב געזאָגט, — „אַיב זוכ ניט קיין אַאָקאַנטשאַפֿט, מיר אַיז דאָ ניט אַוועטיק“...

אַפֿער מיר האָט זיכ דאָב געוואַלט לויסן, וועגן לואָס האָט זיכ דאַרטן געשמועסט, האָב אַיב צו אַימ אַ שמיכל געטאָן — האָס אַיז דאָס גע- ווער פֿונ דער אַווישוולדיקסטער, נאַיווסטער כּרוי, וועסט דאָס קיינמאַל אָונ באַ קיינעם ניט אָפֿנעמען... ווילסט הערן? אַגיט דערצוייל אַיב ניט מער. ווילסט? אַיז רויק. אַלזאַ, כּ'האַב צו אַימ אַ שמיכל געטאָן, אָונ אָונ אָונ אָונ אַיז געוואָרן, לואָס עס ווערט פֿונ אַ אַ מערהויע אַפֿן זשוויר... ער האָט מיכ ווידער געוואַלט נעמען פֿאַרן האַנט, נאָר דאָס האָט זיכ אַימ ניט אַינגעגעבן. אַיב האָב כּוואַ אַימ געפרעגט: — ווילט איר דאָס מיר פֿונ מאַשקע אָדער פֿונ געשפּרעכ?

— איך זועל זיין אָפּטהארציק מיט אייך. מע וואָרט גערעדט וועגן דער איצטיקער לאַגע פּונדן רוסלאַנד.

— גאָר אזוי? — האָב אייך געפרעגט טאמער וואָרטע, — איר פירשטן, פארנעמט זיך אייך מיט פּאָליטיק?
— אונדזערע עלטערן האָבן זיך מיט דעם ניט פארנומען, האָבן זיי פארשפּילט...

— אונדזער וואָס האָבן זיי געשמועסט קאָנקרעט, וואָס טו זייט אָן געטאָפּט? — גוטערמאן איז געוואָרן העכסט נייגעריק, — וואָס?
— וואָס זייט לייגן געוואָרן. — ער האָט גייר געוואָגט: „זיי גרייבן אָפּ דער קאָרענ, זיי ווילן אָפּקלעבן אונדז און אַרומיין, וואָס זאָל קעמפּן פאַרן וואָרטן רוסלאַנד“...

— וואָס האָט ער גאָב געוואָגט? דערצייל, וואָס גאָב?
— ביסט אומרויך, זיי זאָגן דער וואָרט איך יאמ. מער גאָרנישט. פארוואָס? ווייל איך טיר האָט זיך באוויזן אַ הויכע פרוי. זי האָט אפּ איך אָנגעשטעלט איר וואָרטע, אונדז דער סטודענט האָט זיך אנטשוילדיקט. ער איז אָפּ פונדן טיר. מער האָב אייך מיט איך ניט גערעדט.
— מיט דעם האָט זיך געענדיקט?

— אונדז דיר איך, ווייזט אויס, ווייניק?
— ווייניק — האָט ער געענטפערט מיט אַ גרעכצן.

ק א פ י ט ל XV

נאַלטיק.

דאָס שטעטל איז קליין, דער האַנדל—גרויס. א סאך פּערד, שעפּסן, רינדער און אָן אַ שיר ווענטשן, וואָס „דוועג אָפּ“.
גוטערמאן איז אַיך אַ לאַזארעט. אַנע וואָרט געוואָרן אַ צימער צייט זאמען מיט אַ פרוי פונדן אַן אַרמאווירער בוכהאלטער און אַ האַטעל.
בלאָדווייטע טעג קומען אָן מיט טויזע פאַרטאָגן פונדן לאַנקעס, און בלומען גליטשן זיך פונדן די קאָנוס־שפיצן פונעם שטענדיקן לאַבנדיקן עלברוס, ברענגען מיט זיך געוואָנטע ליפּט און גרינגע אַטעם.
גוטערמאן מיט אַנען באַגעגענען זיך טאַג־טעגליעך — פונדן פרימאָרגן ביז וואַרמעס, און פונדן נאַכ וואַרמעס ביז זונד־פאַרגאַנג: זיי וויינען צוזאַמען, דיסקוסירן, קרייגן זיך און בעטן זיך איבער.
זיי קלעבען צוזאַמען איבער די קוטשעראווע בערג פונדן קיזיל,

ווייניש, עפל און ווילדע בארנ-בוימער באמאג, ואונ זוע: די זוג חוקט זיכ צו צום ובארג פארנאכט, — יטרעטנ זיי איבער טעפיכער פונג לאג-קעם, וואָס לינג מיט בלומענ פארוועכטע, זיצנ באמ טאנצנדיקנ טיכל „נאלטשיק“, וואָס הערט נישט אופ קינקלענ שטיינדלעכ-ניסלעכ אינ הארטנ גראניט-מולטער, ווי ער שטרומט.

גוטערמאנעג ווילט זיכ וואָס גיכער פארלאָזנ נאלטשיק.

— מע שרעכט מיר פונג פרואַנט—דערציילט ער אנעג, — אז דאָרטנ פעלנ מענטשנ, אויפט, שרעכט זיי מיר, איז די סאמע צייט פונג פאָלשע-ווזירנ די סאָלדאטנ ואונ איכ ומוז פארברענגענ דאָ. גוטערמאנ האָט ובאדויערט:

— מיר געפינענ זיכ דאָ אינ א יעקלהאפטער ארומרוינגלונג. א פינע ארבעט צוצוהערנ זיכ אפנ פולווואר, ווי ווייבער מאכנ פאָליטיק, ווי זיי זעצנ קייסאָרימ אונג ביימנ מיניסטאָרנ, ווי זיי פרעסנ שאשליק „פאָ קאבארדינסקי“, ווי זיי זויפנ, אונ פארנאכט, אינ די אָונטנ זענ, ווי מע פלעכט זיכ איבער אונטער יעדנ אבימל, ווי שלאנגענ אינ פרי-לינג... אינ די גרויסע שטעט, אינ פעטערבורג, ומאסקווע, כארקאוו, ראָסטאוו, טיפליס, באקו, — דאָרטנ איז זיי ענג געוואָרנ, די ארבעטער ווארפנ אפ זיי אָנ אן איימע.

ער האָט אָנגענומענ ואנעג פארנ האַנט אונ געזאָגט:

— אָט איצט איז די בעסטע צייט, איצט. די נאָענטע כאדאָשימ וועלנ באווייזנ, — אזוי שרעכט מיר כאדאָשימ, סאָלדאטנ פונג דער פאָזיציע. דארפ איכ דאָ, קאָנ איכ דאָ ווייטער פאחבלייבנ?

*

באגיינענ.

גוטערמאנ מיט אנעג שטייענ אפנ באַלקאָנ, וואָס פירט פונג אנעם צימער אינ דרויסנ. זיי באגעגענענ דעם זונטאופגאנג אפנ בארג על-ברוס.

זיי קומנ צו יענער זייט, ווי עס שטייט מיט זינג גרויזונס צווי-לינגקאָפ, פאריסנ צום אָנענדלעכנ הימל, דער אויבויקו יונגער, ווייט-נאָענטער שנייבארג.

גוטערמאנ שטייט אָנגעשפארט אינ מיר, הארט לעמ אימ — אנע פונג הימל צעשימנ זיכ די לעצטע פרייאנט-שומערנ.

עס וואכט אופ דער מיזרעכ. זינג גרויסע, ליכטיקע אונג עפנט דער אָנקומענדיקער טאָג.

עלפרוס ואיז פארקישעפט פונ זונ-אופגאנג, ער צעגייט זיך, איז שפיל פונ פארכב: פיאָלעטענעם סאמעט בייט ער אפ כריזאָליט-פארב פונ שטאָפּ, בלאס-ראָזעוונ זיערנ אפ פונצ-פנערהדיקנ גאוז. דער הימל ווערט בלויער, דער מיזרעכ—ליכטיקער. א שוארץ פונ א האלבנ רייפ, פונ א ברענזעוונ קרומענ קינזשאל שניידט אופ פלוצלינג די פינצטערניש פונ דער נאכט. עלברוס פארגארהטלט זינע לענה און אראנזש, מיט טאָג-שניט בא-דעקט ער די פלענהגדיקע פאלבנ פונ זיג וויסער העמר. בא זינ צופוסנ ליגט אויסגעצויגנ דער קאווקאזער בארג-רוקנ, ער ווערט פארגאסנ ומיט אָקער, מיט הויט-בלע, ער כוואליעט זיך מיט שטיינערנע ומאסיוונ.

גוטערמאנענ איז אומעטיק געוואָרנ. ער האָט צוגעדריקט צו זינ הארצנ אונעס קאָפּ, ער האָט גענלעט אירע האָר און האָט א שטילנ זיפצ געטאָנ. ער האָט געטראכט: „איך וועל אאוועקפאָרנ, און ווער ווייסט, צי איך וועל זי וועע זעג ווידער?..“

אנע האָט אים ארבינגעקוקט איז די אויגנ און הערפילט איז זינ בליק זינע געהאנקענ.

ער האָט זי געוואָלט צעשטרייענ. האָט ער געמאָלט צוקונפטי פערספעקטיוונ.

אנע האָט אים געלאָזנ ריידנ, זי האָט ליב געהאט הערנ אים בא-זונדערס וועג ער פאנטאזירט.

זי איז געשטאנענ מיט אן אָפענעם מויל און געהערט. גוטערמאנ האָט דערגרייכט זינ צוועק, אָבער ניט אפ ילאטנ. איר אומעט איז געשטיגנ און איר אומר—אויך.

*

איז צימער איז געמיטלעך, שטיל. גוטערמאנ לייגט זיך אפ דער צערהאטענער סאָפּקע, אנע זעצט זיך בא אים צוקאָפנס. ביידע בויענ זיי איצטער לופט-שלעסער. ביידנ טוט באנג, ביידע שווינגנ.

אנע האָט זיך איינגעבווגנ צו זינ פאָנעם און האָט ארבינגעקוקט טיפ איז זינע פארוואָהנטע אויגנ.

— איך האָב דיך ליב ביזנ טויט, שלוימקע.

— ווער ווייסט, ווי לאנג איז ביז מיינ טויט? עפשער הינט, עפ-

שער מאָרגנ?

— וואָס? — אַנע האָט זיך אויסגעגלייכט — וואָס איז דאָס פאַר
פאַרשפּילונג? —

זי האָט זיך אָפּגעהויבן אונג גענומען שפּאַנען איבערן ציימער.
— גיט, וואָס זינד, — האָט ער קאלט געזאָגט, — גערענקסט
מיין צופעליקע ארויסטרעטונג אָפּן מאַרק?

ער האָט זיך דערמאָנט, וואָס איז פאַרנעקומען גאַב אַט-אָ דער
דער אַרויסטרעטונג.

ער האָט קיינע דערווייזן צו ענדיקן זיין רעדע, ווי צו אים איז
ציגעקומען איינער אין אַ מאַטראָסן קורטקע און האָט אים אַ צי
געטאָן פאַרן האַנט:

— כאַווער, — האָט ער שטיל געזאָגט, — קום אוועק פּונדאָנען.
ער האָט גענומען גוטערמאָנען אַונטערן אָרעם און האָט אים
אינגערנימט אָפּן אויער:

— קאָמיר זיך אָפּרוקן, מע וויל דיך אָפּראַמען.
אָפּגעוואָרפּן דעם קאָפּ צום וואַנט, האָט אַנע פאַר זיך געזען דאָס
בילד. זי האָט אַ ציטער געטאָן.

פּונג גאָס האָט די זון אַרבייטגעוואָרפּן אַ צעפּונדענעם גאַרן צייטי-
קע ווייזנע-זאָנען, און די גאַלדענע קערנער האָבן זיך צעשטאַטן אייני-
ציקווייזן איבערן דיל. אַנע האָט זיך אויסגעגלייכט, אַ צי געטאָן זיך,
געשטעלט אַ פאַר טריט צום שפּיגל, וואָס איז געשטאַנען אָפּ אַ קאָ-
מאָר, פאַריכט אירע האָר.

גוטערמאָן איז שוין קאָנט גיט געווען אַינ וצימער.
מיט פאַרנעפּלמע אַווינגן שפּאַנט אַנע הינג אַונט צוריק פּונג שוועל פּיז
דער קאַנאַפע. דאָס פאַרשטייענדיקע געצווונגענע שוידן זיך האָט איר
פאַרשאפט עמעסע ליבדן. זי האָט זיך ווידער אַמאָל געפּרעגט:

— וווּ איז מיין אָנהייב און וווּ איז מיין סאַפּ?
זוי אָפּט וואָ אַ געדרויקטער שטימונג, אַזוי האָט זי אַיצום אַויב
גענומען איר מאָנטוכ.

זי האָט געשריבן:
„שלויםקע וועט זיכער פּונדאָנען אוועקפאַרן.

ער וויל אוועקפאַרן. ער האָט זיך אַרויסגעגעבן, און ער איז אַ
באַלשעוויק (אָפּן וואָרדן פּונג וואָלטישיק וואָסן גיט אַזעלכע פּיירעס).
די ווילדע דיוויזיע, וואָס איז אַראָפּגענומען געוואָרן פּינג פּראָנט,
זעט געוויס ווערן דער קערן פּונג (אַ קאָנטחרשונאַליצוואָנערער אַרמיי
דאָ איז קאַזקאַוו.

די אפיצערן גייען דאָ ארום מיט פארויסענע לעפּ און מיט פאר-
דרייטע וואַגזאָל, זיי פאָרענדן, מע זאָל זיי אָפּגעבן „טשעכט“...
שלויסקע איז אזוי היציק און ניט פאָרזיכטיק, און איך וויל ניט,
זי איך וועל איך פארהיטן פון א קיניזשאל. ער טאָר דאָ לענגער ניט
זיין, אָבער צוריינדן איך, ער זאָל אוועקפאָרן? מיר איז דאָס שווער.
פאָרן מיט אים? ווהינ? ווער ווויסט ווהינ מע וועט אים שיקן,
ווי זינג טייל געפינט זיך?

זינג טעמפּעראמענט צווינגט מיך שטענדיק צו שרעקן זיך פאר
אים. קומט ער זיט צו דער באשטימטער צייט, דוכט זיך מיר, און
מיט אים איז עפעס געשען אָדער ער ליגט ווידער קראנק.
איך פארוויס זיך אליין: „ער וועט ניט פארפרענגען מיט א צוויי-
טער“... און דאָכ... די בלאַנדע שוועסטער האַלדע? אזא שיינע, אזא
אָריגינעלע, מיט איר פאָשעטן האַלטן זיך צו אים, און די גרייב
פוארא די זיבעצינאָריקע גרייב, וואָס גייט אים נאָך ווי א שאַטן,
וואָס שליינגט אים מיט אירע גרויסע, שוואַרצע אויגן? נאָך וואָס גייט
זי אזוי אָפּט צו אים איך הויפּ? איר אָפּגענער מויל... זי איז ווילנלאָז
ווי א שפּעלע.

ניין, איך גלייב אים, ער איז שטאַלץ און שרנסט. אָבער פרויען
וועלן אים שטענדיק פארצאמען דעם וועג... ער וועט פארגעסן, ער
וועט אופהערן שרייבן“...

אם אנטען האָבן זיך א גאָס געמאָגן כוואליעס פון דערינערונגען. זי
האָט זיך דערמאָנט דעם מאָמענט פאָרן אָנפאל: יצעשויערע, ווילד...
דערנאָך איז לאזארעט בא גומערמאנען: פארשיינטעוועט, האלב צע-
בראָכן... און מיאסניצקע, און דער אויסשומעלונג פון די יונגע קינסט-
לער... אפן מאָסקווער וואָקזאָל, באַם געזעגענע זיך, ווען ער איז אָפּ
געפאָרן קיין גאָרי, דערנאָך סאָמ יאָמ, אפן יאָמ...

אזויפיל גליקלעכע זעניקע, פרוידיקע טעג!

זי האָט אופגעהערט שרייבן. (מיט פארכאכטע אויגן איז זי גע-
בליבן זיצן און האָט פארבראָכן ביידע הענט און אירע קני-
אליין וועט זי איך געלמשיק ניט בלייבן. צוריק קויין מאָסקווע!
שלויסקע האָט איר דאָ איוואַל ניט לאנג געוואָגט:

— די פאָלשעוויקעס וועלן די גאנצע וועלט איבערמאכן...

ער האָט דאָס געוואָגט איך עקסטאון, אָבער דאָס איז עמעס. זי וועט
פאָרן קיין מאָסקווע.

איינמאָל געוואָגט: דיין וועג איז מינער.

די דאָקטערשע פּונג לאַזאַרעט, וווּ גוטערמאן געפּינט זיך איג
באלטשיק, האָט גרויסע אַויגן, שוואַרצע ווי אַנטראַצייט.

— אַיך האָבן אַזויניט אַייניג אַמאָל פּאַמערקט, און איר שלעפּט זיך
אונט אַזו שפּעט, מיט אַינערע לונגען דאַרפן מען ווייטיקער אַרומטאַנען
די נעכט. איר זינט יונג און וועט זיך פאַר דער צייט אויסשעפּן.

גוטערמאן אַיז געשטאַנען אַיז איר אַופּגעמאַצימער אָג אַ העמד,
געלאָזן זיך אַוויסהערן זינע „טרוקענע און נאַסע כּריפּעס“, נאָר ער
האַט ניט געוואָלט הערן פּונג דער אַויפּערזיכטיקער דאָקטערשע דאָס
וואָרט „אַרומשלעפּן זיך“. ער אַיז פּונג דעם אָנגעצונדן געוואָרן:

— יעוואָעניע מאַרטינאַווע, אַיך שלעפּ זיך מיט קיינעם ניט אַרומ.
איר האָט קיינ רעכט ניט וואַרפּן מיר אַיז פּאַנעם אַזאַ באַלידיקונג...
— און די גאַלדערהאַריקע... די דאָקטערשע אַיז געוועסן באַמ טייל,
אַרטיגעקוקט אַיז זיך ביולעטען. ווען אַיך באַגעגן אַיך ניט, זינט איר
אַיז איר געוועלשאַפּט.

— נאָך אַינער מיינונג, האָבן אַיך אָפּטער באַדאַרפּט בייטג?
אפּ דער דאָקטערשעם פּאַנעם האָבן געשפּילט די בלוטן, זי אַיז
ווי צוגעשמידט געוואָרן צום שטול.

— איר האָט אַ צו גרויסע זעלבסטמיינונג... יסאַלדאַטג זינען אַיצט
אַיז רוסלאַנד ווי זאַמד, און קלאַל...

— זיי וועלן ווערן, ווי שטיינער — האָט ניט אַוויסגעהאַלטן גו=
טערמאן, — זיי וועלן פּילע אַרדאָפּלאָזן אפּן גרונט, און פּילע —
טריעפּן שווער.

— לאָמיר זיך ניט קריגן. אַיך ווייס אַינערע אָנשויונגען, ניט אַיך
וועל אַיך אַויבּערדערציגען... היט בעסער אַינער געזונט.

— איר ווילט זאָגן — מיין קאַפּ?

— פּונדוואַנען האָט איר עס גענומען? — די דאָקטערישע האָט
פאַרמאַכט די בויגנס פאַרשריבענע פאַפּיר און האָט זיך אופּגעהויבן. —
איר מיינט, אַז אַ דאָקטער אַיז אַינער פּינט? האָט איר אַ טאַעם.

ניט מיינט, און אַיך בין נאָר אַ פּרוי, — האָט זי זיך פאַרוויטלט.

אפּ איר פּאַנעם האָט זיך פאַרצויגן אַ מיידקייט. זי האָט געוואָלט
געבן צו פּילן גוטערמאַנען, אַז געהערן האָט ער באַדאַרפּט איר אַיז
ניט דער גאַלדערהאַריקער, איר, אָט דער, וואָס האָט ליבּ פּאַקומען זיך
שטאַלמעם קערפּערגעבוי, ווי נאָר זי האָט אים דערזען אַ גאַקעטן.

גוטערמאן האָט שוין געשפּילעט די קונעפּלעך פּונ זיין באַקיר-
העמדל, און האָב והאָט ער געוואַרט, וואָס וועט נאָך עפעס זאָגן די
„קלעאַפּאָטרע“. אימ און געווען אָנגענעם צו הערן דעם אָנשטעל, דעם
„מוסער“ פּונ אַ פּרוי, וואָס האָט ואים געזוכט אלע פּאַרנאָכט און האָט
אויס קיינמאָל ניט געקאָנט פּאַרהאַלטן לענגער, ווי די צייט פּונ אַרומ-
טאפּן זיין ברוסטקאסטן.

— איך פּאַרהאַלט אייך? ניינ? זיצט אַ אַוועלע.

זי האָט דאָס געזאָגט מיט אַ פּרעמדער שטייב גוטערמאן האָט איר
אין האַרצן מיטגעפּילט און האָט דאָס אַרויסגעוויזן מיט אַ צוגעוואָר-
פענעם וואַרעמע בליק.

— איך זייל מיט אייך רייזן וועגן און ערנסטן אינישען, — האָט זי
געזאָגט מוטטיקער, באַפּנדיק זיין בליק.

גוטערמאן איז געוועסן אַפּ דער קאַנאַפּע, אָנגעלענט אין זואנט,
און געטראַכט: „ווי אַ מענטש קאָן זיך ביימין! נאָר ניט די באַפעלערי-
שע יעווגעניע מאַרטינגאָונע, וואָס טראָגט שטענדיק דעם קאַפּ ווי אַ
שווימענדיקער שוואַג“...

די דאָקטערשע זיצט באַמ טיש און מישט די ביולעטענען, זי
טוט עס מאַשינאַל, זי קלעבט אין איר זיקאָרן פּאַסיקע פּראַוזן. גוטער-
מאן דערקענט עס נאָך דעם רונצלען זיך פּונ איר שטערן.

— וואָס האָט איר מיר געוואָלט זאָגן, יעווגעניע מאַרטינגאָונע? —
קאָן זיך ניט אַיננהאַלטן גוטערמאן — עפעס אינטערעסאַנטעס?
— יאָ, מיט אייך דאַרף מען רייזן נאָר אינטערעסאַנטעס...
זי האָט דערשלונגען אַ זיפּצ.

— איר האָט צעפּראָפּאָאָנדירט דעם גאַנצן לאַזאַרעט. און אייך
האַב דאָס מיטגעהאַלפּן אייך אויסקלעבן פּאַר אַן עלטסטן אייבער דער
זיך. איר זייט דער פּאַרזיצער פּונ לאַזאַרעט-קאַמיטעט, און איר טוט
זיך איינערס — זי האָט אַפּ ואיך ניט געקוקט, — איר האָט מיר אַזוי
צעבונטעוועט די סאָלדאַטן...

גוטערמאן האָט אַפּ איר אָנגעשטעלט זיינע גרויע, שווערע אויגן.
זי האָט דערפּילט זייער קוק און געפרעגט מיט אַ דינעם שמייכלעלע:
— וואָס קוקט איר מיך אָן? אַוואַדע צעבונטעוועט...

גוטערמאן האָט ניט אַופּגעהערט צו קוקן אַפּ איר. זי האָט זיך אַ
דריי געטאָגן אַפּן שטול.

— ניט מיינט, אַז אַלע סאָלדאַטן זיינען דערצויעגען, מענטשן מיט
אַן אינטעלעקט און...

— ביז ואיצטער האָבנ סאַלדאטנ ואינ רוסלאַנד גיט באדארפט זינ
קיינ דערצויגענע: „ניקאק ניעט“, „טאק טאַטשנאַ“, „ניע מאָגו זנאט“,
„ווינאַוואט“ — מער האָט א סאַלדאט גיט געטאַרט וויסנ. אפילע
די פרטוויליקע, די, וואָס פלעגנ קומענ אינ די קאזאךמעס מיט א צייכנ
פונ א הויכשול אינ לאצ, האָבנ דאָך אויב געמוזט באנוצנ נאָר די פיר
פראזונ. ווימט איר איצטער אונ מאַנטט אינטעלעקט...
— איב דערווייזונ? נו, זאָל זינ, איר זיט גערעכט, אָבער איר
ווייסט...

זי והאַט אופגעהויבנ איר קאָפּ מיט ודי ישטיפּ פאדקעמטע האָר.
ער האָט זיב געשפילט מיטונ מעשענעמ ישנאל פונ זינ פאס:
— רערט קלאָר, יעווגעניא מארטינאַוונע, איב הער אופמערקזאמ...
אירע פולע ליפּ האָבנ געציטערט, זי האָט פאריכט די שרעכגע-
צינג אפּן טיש.
— דאָ אינ נאלטשיק, — האָט זי אָנגעהויבנ מיט א שטילנ,
מידנ קאָל, — דאָ ווערפירט מענ מענטשג פאר א גייער אדמי... איר
ווייסט פונ דעמ?

גוטערמאנענ האָט אונטערגעוואָרפּן ווי פונ א פונאסנ-אופרייס, ער
איז געבליבנ ישטיינ.
— איז זאָג איב איב... איב בינ איב א גוטער פריינט... איב וואָלט
דאָס קיינ אנדערנ גיט געזאָגט... אָבער מיינט גיט, ואז איב בינ איב-
שטימיק מיט דער מיליטערישער קאסמע. איב ווייס עס פונ א זיט
איב זאָג האָס איב, ווייל...

— איב האנטק איב פינ טיפּן הארצע, איב גלייב איב, איר זיט
אנ ערנסטער מענטש, איב צווייפל גיט אינ דעמ...
גוטערמאנ איז צוגעגאנגענ נאָענט צום טיש.
— איז וואָס איז איבער מיינונג?
— וועגנ דער אוואנטירע, אָדער...

— וועגנ מיר, יעווגעניע מארטינאַוונע, איז גיטאָ וואָס צו דיידנ,
איב קאָנ דאָ מוארגנ גיט זינ. איב מיינ ווענט די געשעענישנ?
טאקע וועגנ איב — האָט זי מיט צאר איב טאָנ געזאָגט, — צו
מיר זינענ דערנאנגענ קלאנגענ...
— איב גלייב, אז זיי זינענ ריכטיקע...
— אז וואָס?

גוטערמאנ איז מיט ווייכע, שטילע טריט אומגעוואנטענ היג אונ
צוריק איבערנ צייטער אונ האָט געפרעגט:

— איך בין בא אייך דער לעצטער אפן אופנעמ? מער בארארעם
איר קיינעם ניט ארויסרופן?

— שטענדיק האָט איר אייך אייך די זעלבע פראגע, — האָט זי
אפ אים אופגעהויבן אירע וועס. — אייך סאַלראט, קוויאטקאווסקי,
האָט מיר שוין געזאָגט: „גוטערמאנען נעמט איר שטענדיק אום דעם
לעצטן, און איר האלט אים אָפ א שאָ." נאָר דאָס איז וקלייניקייט...

די דאָקטערשע האָט אָפגעלאָזן די שלייפן פון די ארמבענדלעך
אפ איר כאַלאט און האָט אופגעהויבן די הענט פאנאנדערזושפיליען
די קנעפלעך אפ דער פלייצע, אָבער אירע פינגער האָבן געציטערט.
זי האָט אַ קוק געטאָן אפ וטרערמאנען און האָט געפרעגט:

— אייך וועט ניט פאליודיקן?

זי האָט זיך צו אים געשטעלט און פראָפיל.

גוטערמאן האָט געמאכט אַ טריט, פאנאנדערזושפיליעט איר באַר
לאט, אראָפגעצויגן די אַרבל און פארשפיליעט די אויפערשטע קנעפלעך
דע פון איר בלוזקע.

בא איר האָט אַ ציטער געטאָן דער גאנצער קערפער. ער האָט זי
ליב געהאט און איר שוואַכקייט, זי איז געשטאנען באַם טיש און האָט
מיט אראָפגעלאָזעטע אַרונג געקוקט אפן מערהפאפיר, וואָס איז געווען
פארשפרייט אפן טיש.

— ווע יאָגט זיך נאָך אייך. ווע זוכט אייך אפן און אַ ווינקל
און פאטערנ... מייך האט און, איר זאָלט...

— פארוואָס? ופון ווען אָן, יענעניע מארטונקאווע?

— זינט איר זנט ארויסגעטרעטן אפן מארק... איר האָט צו שאַרפ
גערעדט, — זי האָט אָפגעאַטעמט, — היט זיך.

אירע אויגן זינטען געוואָרן לוי פריש צעלאָזענע סמאָלע. זי איז
אָפגעטרעטן צום פענצטער און האָט אַרבעטגעקוקט און יסאָד.

— ופון פאַרשלאָגן איז, — זי האָט זיך גוידער אויסגעדרייט צו
אייך מיטן פאַנעם, — אייך האט אייך אַזעקספאָרן פונדאנען. און וואָס
פריער, אַלץ בעסער.

זי איז אָפגעגאנגען פון פּענצטער, צוגעאנגען צום ווינקל, גע-
וואָלט נעמען איר לייכטן זומער-מאַנטל, נאָר גוטערמאן האָט פלינג
אראָפגענומען דעם מאנטל פון דער שאהאנע און האָט איר אָטגע-
גרייט די אַרבל צום אָנטאָן.

— אַ האַנק — זי האָט צו אים מילד אַ שאַקל געטאָן מיטן קאַפ, —
איר זינט העפלעך.

זי האָט גענומען דעם שויהם, און פֿאַרשפּיליעט די דרעטלעך און האָט
געזאָגט מיט אַן אַרזאָפֿגעלאָזענעם קאַפּ:

— מאָרגן שטעל איך אַיך אַ קאַמיסיע. איך דער ווירקטדיקער
אַרמיי וועט מען אַיך נאָך גיט שיקן. די ולונגען אַינערע האָבן געמעגט
זיין און אַ בעסערע צושטאַנד, ווי זיי זינען. — און שטימ האָט גע-
ציטערט, — איר וואָלט ווייניקער פֿאַטערן געזונט... נאָר מירן וועגן
דעם איצט גיט רייחנ...

— יעוונגעניע מאַרטינאַונע, די גאָלדהאַרדיקע איז דאָך מיט...
— נו, יאָ, אַינערע... גיכער זינט איר אירער. זי סוף האָבן אַ
גרויסע קויעכ, פֿון אַזויפיל פֿרויען האָט זי אַינע אַיך געפֿאַנגען...
— זי איז אַזוי פֿרוי. אַיך האָבן זי ליב.
די דאָקטערשע האָט זיך שוין געהאַט אַנגענומען פֿאַרן הענטל פֿון
טיר, האָט זי זיך נאָך אַיך אַזויפיל אַזויסגערדייט צו גוטערמאַנען מיטן
פֿאַנעם:

— וויבאלד זי איז אַינער פֿרוי, פֿאַרוואָס האָט איר מיך מיט איר
גיט באַקאַנט?

— ווען זי וואָלט מיך באַקאַנט קעמאכט מיט אַיך, — האָט גר-
טערמאַן אַפֿגעענטפֿערט מיט אַן שמויכל, — וואָלט מיר געווען אַיך-
טערעסאַנטער.

די דאָקטערשע האָט געלאַכט מיט אַשטשערקעס:
— אַלזאָ, מאָרגן גיט איר אַם אַ קאַמיסיע.

ק א פ י ט ל XVII

דער פֿאַרמאַכט איז געווען אַ קילער, ווי עס טרעפט נאָך אַ דעגן
איך די ובערן, ווי נעכט זינען טויניקע, קאַלמע.
גוטערמאַן איז געזעסן אַם זיין בעטל וואו זיך איז פֿאַלאַטע און
געוואָרט אַם אַזוינט-ברויט.

דורכן אַפֿענעם פֿענצטער און דערנאָנגען דער גערויש פֿונעם
שנעלשטראָמיקן וטיבל טאַלטיק. ער האָט זיך דערמאַנט, און פֿאַר דעם
אַריינגיין צו דער דאָקטערשע און קאַבינעט האָט אים דער שווינדזיך-
טיקער אַלזאָ אַזויטש אַיבערגעגעבן אַ בריוו, און האָט אים געזאָגט:
— דאָס וואו זיין פֿון דער פֿאַזיציע, מיט אַ שטעמפל פֿון דער
ווירקטדיקער אַרמיי.

גוטערמאן האָט ארויסגענומען דעם בריוו פֿון סעשענע און האָט
גענומען לייגענע. דער בריוו איז געווען פֿון קאלאָרני. ער האָט אים
געשריבן:

„גוטער פֿרײַנט! דיר מוז פֿאַרדריסן, וואָס איך שרײַב דיר ווייניק,
ביסט גערעכט. אָבער איך בין גיט שולדיק. אלץ איז אזוי פֿאַרדרייט.
ווי זאָגן דאָס די דאָרפֿישע ווײַבער, ס'איז ניטאָ קיין צײַט די נאָך
אויסצושניצן.

דו דאַרפֿסט וויסן, אז מיר שטייען איצט שוין גיט אפֿ די אלטע
פֿאַזיציעס, מיר האָבן פֿון דאָרטן אזוי געשטעלט פֿיאַסקעס... נו,
מיר זײַנען געלאָפֿן ווי אַ האָז פֿון אַ טיקע הינט. זאָלן פֿאַרכאַפט ווערן
די דײַטשן מיט זייערע אַעראָפּלאַנען!.. זיי האָבן אונדז באַשאָסן מיט
קוילן, ווי ציגן מיט באַבקעס. מיינסט, מיר זײַנען איצט אַרטעלעריסטן?
אַ פֿאַרע מיט מאָן! די האַרמאַטן האָבן מיר איבערגעלאָזן און די
בלאָטעס אַרום דעם שיינעם טײַכל סטאַכאָד. געדענסט דאָס לויבן
פֿון מײַזער־פֿרײַסן? זײַנען דאָך דאָרטן ווייניקסטן געווען וועגן: ווי
דו האָסט געוואָרפֿן אַן אויג, איז האַרט אונטער די פֿיס, גיב נאָך נאָך
קויכעס צו ישׂמיסן די פֿערד און נאָכלויפֿן נאָך די האַמאַטן צופֿוס.
אַבער דאָ איז געווען עפעס אַנדערש. בלאָטעס אפֿ בלאָטעס. אונז זיי
הייבן נאָך אָן אַרוםפֿאַרן זיי האָסטו אַ מײַל אפֿ אַ טײַל... פֿרײַער האָבן
מיר אים געהאַט פֿאַרטריבן. דערנאָך ער אונדז, נאָך „ער“ האָט קיין
סייכל גיט, דער דײַטש, מיר וואָלטן געלאָפֿן ביז קײַט, טישערניגאָוו...
ביפֿראַט נאָך אָן פֿערד און אָן האַרמאַטן. ווישט אױס, אז ער האָט
שוין אויך גיט קיין סאַך קויכעס. די סאָלדאַטן פֿון דער פֿעכאַטע דער
צײַלן אז נאָם סאַמע אָנהײב פֿון שלאַכט, ווען אונדזערע סאָלדאַטן
האַבן זיך אָפּגעזאַגט פֿון אָטערײַם, האָבן די אָפּיצערן צוגעזאַגט שײַסן
יעדן צענטן; זײַנען די סאָלדאַטן אוועק אין אָטערײַם און אין איין גאַנג
צעליקט זייערע העלדן, די אָפּיצערן. אַ ביסל האָט מען אַרײַנגעוואָרפֿן
אין די זומפֿן מיטן קאַפֿ אַראָפּ. אַ סאַך זײַנען זיך צעלאָפֿן. מיר
שטייען איצט אין אַ שטעטל דוּבראַוויצע, דאָס איז אַ סטאַנציע. מיר
האַבן אַ קלוב, און מיר קומען זיך דאָרטן צונױפֿן.

מאַטאַנעס שיקט מען אונדז נאָך צו בריוועלעך אין די פֿעלעך—
אויב זײַע זעט שרײַבן, „ווי מיימעסן מיר דײַטשן?“ צי געפֿעלן אונדז
די מאַטאַנעס? דאָס שרײַבן גראַמעטנע מענשן. זײַנען זיי דיר גיט
קיין אַוילאַמיט? זיי איז גרינג צו שרײַבן: „פֿאַרײַגט דעם סײַנע,
זעברעקלט ואים, און נאָך וועט אייך העלפֿן“...

וואָלינג, ברודער, איז אַן אַרט פאַר שוידים אונג נייטגוטע. מיר
האַבן דאָרטן איבערגעלאָזן די קאנאָנענ-קוילן, די אָבאָזן...
סערהייט איז נאָ אונדז אַוינער פֿונ די אָנגעזעענסטע, מיט מיר-
בען רייסט עד זיב. אונג מוכע איז דיר דער עמעסער קעלעוו. ער זאָגט
זיב ואזוי: „די מילכקאָמע דארפן מיר טאקע נייט, נאָר מיר דארפן א
ווירדיקן עקאלעמ.“ נייט מיט מייג שטעקן, נאָר מיט א שניט האָלצ.
איצט ביג איב אפּ אים געוואָרן א מיוונ. אָבער א יסאכ סאָלהאטן
האלטן נאָכ פֿונ אים...

ווי זאָגסטו, מירג נאָכ ווייטער נייט ווייט אָנגריפּ? וועג נוע זאָל
הערן, וואָס סאָלהאטן זאָגן, דארפן מעג איג דעמ נייט גלייבן. נאָר
ווער ווייס, וואָס עס קאָגן נאָכ אַגעשעג. בייסט דאָכ ווייט „טויל“, הערסטו
דאָכ מער, ווייסט אַלייג אַוויב פֿעסער פֿונ מיר, שרעב אָג. אונג שרעב,
וואָס מאכסטו ווייט געזונט, וועג מיינסטו זיב אומקערן צו אונדז? אונג
פֿונ סטעפּאנטשוקן איז נייט צו הערן. עשפער האָסטו אים געבראָפּן?
אַנגעטוּכילט גענוג. זיי געזונט אונג שרעב. דו האָסט אָג א שיר
ליידיקע צייט. דייג בעסטער פֿריינט קאלאָר. דעמ 30-טן יול 1917.
...הייסט עס, אז אפּ דער פּאָזיציע איז נייט גאָר שלעכט. די אים-
פֿעריאליטישע קוליקע האָט געכאַפּט א מאַפּאָלע. דאָס איז נומער
אויגס. צווייטנס, וועלן די סאָלהאטן וויצט נייט וועלן זיב רוקן „אַיג-
שטיילן“ די באַלשעוויקעס ווייט טויל, זיי וועלן נייט שטיצן די אָמיצערן,
וואָס האָבן זיי געסטראשעט מיט מייטשטראָפּ, אונג די פֿורשוואַזיע
פֿרייט זיב אומזיסט מיטן קומענדיקן דיקטאטער“ — אזוי האָט גע-
טראכט גוטערמאן.

באמ טיש זיצנדיק האָט גוטערמאן דערציילט וועגן די ניש פֿונ
דער פּאָזיציע, וואָס ער האָט גאַרזוואָס געלייענט.
אפּ די טישג האָט זיב געשפּרייט אָנחייב אָונט. פֿענעמער זינען
געוואָרן ערנסטע. איג די אויגן האָט געפרענט האם.

— וואָס דעג? גענוג זיב איבער אונדז איז דיעקעוועט!

— ביז א צייט טראָגט א קרייזל וואסער...

— לאָז נאָר קומען אחיים, זיב אָפּרוענן...

— די קישקעס פֿונ זיי, פֿונ די פֿריצים...

— די הויפּן פֿאַרברענען, די מאַיאַנטקעס צערויבן, די ערד צע-

טוילן.

פֿונ טיש איז גוטערמאן ארויס אַ צופֿרידענער.

ער האָט זיב דערמאָנט, אז ער האָט צוגעזאָגט אַנעג זיג איג גאס,

איז ער אוועק צו זיך איג פאלאטע, האָט גענומען דעם שינעל אפ די אקסלענ וואג איז ארויס פון לאזארעט. גייענדיק, האָט וער געטראכט, דערציילן אנעם וועגן דעם געשפרעכ מיט דער דאָקטערשע צי גיינט זי וועט זיך דערשרעקן?

נאָכער ווען ער האָט דערזען אנעם, און וואומעטיקע, און פארטראכטע, איז פא אים דורכגעפלונג א געדאנק: „וועמען האָב איך נאָך צו דערציילן?“ און ווען ער האָט זי אָנגענומען פארן האנט צו גיין און האָט וואיסגעהערט איר פארוואונדערונג, וואָס ער האָט זיך היינט אזוי שפעט פארהאלטן, האָט ער זי בארויט:

— איך האָב פאקומען א נאכעסדיקן בריוו פון קאלאורנ. כוץ דעם האָב איך זיך פארשט באמ מיטיק עסן.
— מיט די סאָלדאטן?

— מיט וועמען דעם, מיט די שטערן? דו פרעגסט אמאָל אזוי נא- יו, — ער האָט זי געהאלטן שטייפ פארן האנט, — געוויס מיט די סאָלדאטן. איך לאזארעט און דאָך מער קיינער נייטאָ, כוץ סאָלדאטן.

— און ווו זינען די שוועסטער, די דאָקטערשע?
ער האָט זיך נאָך געהאט פארגעסן.
— די דאָקטערשע?

זיי זינען געגאנגען צום אטאזשוקינג-קארטן.
איך וואס און געווען פינצטער, קיינ וואומעסערנעס האָבן גיט גע- לויבטן.

גוטערמאן האָט זיך פלוצעם אָפגעשטעלט. הארט פארכיי אים זי- נען פארבייגעלאפן צוויי שלאנקע יונגעלייט אין בעשמעטן, מיט קינד- זשואלן.

גוטערמאן הארץ האָט אָנגעהויבן אָפטער שלאָנגן.
— מירן זיך וואומקערן, — האָט ער געזאָגט מיט א געמאכטער רויקייט.

— אויב דו פילסט, וואו דער גאנג איז דיר איבעריק, — זי האָט אים שטויפערש אדרינגעמוקט ווי די אויגן, — וואָסיר זיך וואומקערן. וואָס האָטו ווא ציטער געטאָג? דיר ווי קאלט?

גוטערמאן האָט געשטעלט גרויסע טריט און איך עטליכע מינוט ארום זינען זיי ביידע געווען אים שטאָט-האָרטן, ווו עס איז געווען ליכטיק און יאָנטעוודיק.

זיי האָבן זיך געזעצט אפ א וואנק. גוטערמאן האָט אָפגעשטעמט גרינגער.

— איך וועל דיר דערציילן, פארוואס איך האב זיך אומגעקערט, —
האָט ער איר געזאָגט אפּן אוועק אונט האָט איר דערציילט זיך גע-
שפּרעכ מיט דער דאָקטערשע.

— ערשטנס, גלייב איך איר ניט: ווען זי וואָלט דיך טאקע ליב
געהאט, ווען זי וואָלט געווען ניט גלעבניגטיק צו דיר, ווי עס ווערט
זיך דיר ארויס גאָדער ווי זי גיט דיר אַנגעהערעניש, וואָלט זי דיך פּונ-
דע ניט אָפּגעלאָזט: וועמען מען האָט ליב, יענעם פארהאלט מען לעב
זיך...

— אפילע אויב אפּ דעם געליבטן ווארט דער טויט?

— עס קאָן זיך טרעפּן... — אונט האָט אָבער באלד באַראַמט גע-
האָט: — עס ווערט זיך, ווי מען האָט ליב אונט וועמען עס האָט
ליב... אויך דיך...

— וואָלט מיך אָפּגעגעבן די ווילדע הינט, די שאקאלע האפּצו-
עבן?

— גיי שוין, גיי... אָבער דו האָלט זיך פאר אַ פּסיכאָלאָג אונ-
דו קענסט אַרויפן, ווי איך — די געזעצן פונד בינע. אונט צווייטנס...

— וואָס, צווייטנס? — האָט גוטערמאן איבערגעפרעגט מיט
איראַניע, — וואָס?

— ווער עס שרעקט זיך, יענעם דוכט זיך — האָט פארוויקט אונט.
נאָר אַינ הארצן האָט זי געפילט, און פאר גוטערמאנען איז נאָר-
טשיק מער קיינ אָרט ניט. זי האָט דאָך אליין, מיט אירע אויערן
געהערט: „מע דאָרפּ וואָס אונטקלייגן א קאלטן, ער בונטעוועט מער
ווי די אייגענע שלעפּער“...

— איך קלער... און דיר וואָלט ניט געשאַט אונטקפּאַרן פונדא-
נען. — זי האָט עס געזאָגט מיט א קורצן אָטעם. א געהיימע, שווע-
רע האנט האָט איצט געדריקט איר הארצן, — ווי איך זאָל ניט וועלן
לענגער פארהלעבן מיט דיר, ביסטו מיר דאָך צו טייער, איך זאָל דאָ
לאָזן פאלן דיין היציקן קאָפּ.

איך גאָרטן איז שוין געווען שטיל.

אפּ פרייע בענט זינען געזעסן נאָר פאַרלעבן.

די נאכט האָט אָנגעטאָן איך מאסקעס הינער אונט גאסן, פארהרע-
סערט, פארהרעבערט כוימוער אונט צווינגן. דער סלופ, אפּ וועלכע עס
איז געהאנגען דער גאנצער טעג, האָט זיך אויסגעצויגן איך דער
קווער פונד דער וואָלן אונט האָט מיט זיך שפיצ דערנרייכט דעם פאָרן.
די נאכט איז געוואָרן פאָרעטשריש-שטיל.

גוטערמאן איז אפגעשטאנען, האָט אָנגענומען אונען פארן האנט
און א צי געטאָג צו זיך.

— קומ, איך וויל דיך באגלייטן.

— ניט דו וועסט מיך באגלייטן, נאָר ואיך ווייב — האָט זי געזאָגט
מיט אונ אוּמרויקער שטימ. — ניט וועט מיט מיר, דיר וועט האָט
ניט העלפן. אָט גייען מיר ארויס פונ טויער און דו ביסט איך לאזארעט,
און צו מיר איז ווייט. איך וועל דיך איינעם אליין ניט לאָזן גיין...
זי האָט זיך מיט ביידיע הענט איינגעקלאמערט איך זיין האנט און
הָט אים מיט געוואלט נאָכגעפירט נאָך זיך.

כאט שוועל פונ לאזארעט האָט זי ארויסגענומען איר האנט פונ
זיין אָרעם:

— האָב מיר א גוטע נאכט.

זי האָט אפ אים לאנג געקוקט און איז אוועק.

צוריק איז אגע געגאנגען פארטיפט איך געדאנקען.

— וואָס וועל איך טאָן אפ מאָרגן נאָך זיין אָפפאָר? איז דאָס
טאקע ריכטיק, און נאָר „דער ווינט, וואָס פאלט אפן גרינעם טאָל“
איז דאָס איינציקסטע, דאָס ריכטסטע, וואָס עס בלייבט נאָך א נאָענט
מענטשן? און וועטער איז גיט מער, ווי נאָענטמיט, צוגעוויינטמיט,
אייגנטימערשיקטיט: „מיין“ מאן, „מיין“ פרוי? איז דאָס ווירקלעך נאָר
פיזיאָלאָגיע, „באלעבאטישקטיט“ איך די באציונגען פונ מאן און פרוי?
איז פארוואָס האָט זי אזוי ליב אָט-אָ דעם באַכער, אפ וועלכע זי
הָט קיינע רעכט ניט? איר ווילט זיך נאָר ניט גיין איצט איך שטוב,
פארשליסן זיך איך די פיר ווענט פונ צימער. זי האָט זיך דערמאָנט:
„אומעטיק, ברודער, צו לעבן אליין.

וועסט עפּשער קומען מיין אומעט צו טיילן?

מיין צימער איז איינזאם, מיין צימער איז קליין...“

— עפּשער דערפאר ציט אזוי אויך מענטשן צום צווייטן, וועל עס

דיקוט איינזאמקייט, אָפּגעזונדערטקייט?

איז פארוואָס זינען עס גראָד די גרעסטע דענקער און געלערנטע
איינזאמ? איר באַכער איז גערעכט: „די וועלט איז און אלטע און
שלעכט אָנגעטאָג, ומע דארפן פונ איר אראָפּשלעפּן די אלטע מאַלבר-
שימ און איבערטאָגן איר נייע“...

איר איז געוואָרן שווער. איך האָבן זיך געדערענגט גע-
פילן און פאָרגעפילן, און עס האָט זי א צי געטאָג צום טאָיבוב.

„ווידער איבערלעבונגען. אָבער האָס ומאָל גאָר אנדערע, באַזונדער
רע, אזעלכע, וואָס איך האָב גאָר ניט געוואָסן. איך בין פונדאָסני
געבאָרן געוואָרן. איך האָב דערהפילט ואין זייך דעם קויעך, וואָס
שלויםקע האָט מיר וועגן ואים געהערט, די גאנצע צייט פונדאָרדער
זיך צוזאמען טאָג-אָבן—טאָג-אָבן. ער האָט זיך באַמיט מיך ארטיג
עגן איך יענע רייע, פאר וועלכע ער איז שטאַל ואון אַבזאָן.

עס וואָלט געוויס געווען ניט באַטראַכט פונדאָרדער זיך זיט, ווען ער זאָל
וועגן מיר האָבן געקלערט: „זי האָט מיך ליב, ווייל איך האָב זי גער-
האטעוועט פונדאָרדער, אָפגענומען אירע צירונג באַ די מערדעך און
איר צוריקגעקערט“... ואפילע ווען ער וואָלט געטראַכט: „זי האָט מיך
ליב, ווייל איך בין אַ העלד, ווייל איך האָב געשאַסן איינעם פונדאָרד-
אַנפאלער און דעם צווייטן ניט ווילטריס געהאָנגעט“... גיין, אזוי וועט
ער קיינמאָל ניט טראַכטן, איך האָב אים צו דעם ניט געגעבן קיין
גרויס.

ער וועט געוויס אַוועקפאַרן אָפן פּראָגראַם, אָבער ער לאָזט מיר איך
בער זיך גלויבן, זיך געזונטע אַנציקונג פאר דעם, וואָס עס האָט
קומען. און דאָס וועט מיר העלפן אַרצופאַצולאָזן אָפן גרויס פונדאָרדער
פאַרגאַנגענהייט וואָס, וואָס מיר איז פּרעמד געוואָרן.

מיר איז אַיצט שווער. שווער איז מיר זיך שיינען מיט דעם, וואָס
האַט מיך אַרויסגעפירט אָפן אזאַ ברייטן וועג, וכאַטש ער לאָזט מיך
ווידער זאָלן... „ס'איז שווער צו געפונען, אָבער שווערער איז אָג-
ווערן“, האָב האָב איך ניט באַראַטע. שלוימקע האָט מיך דערהויבן.

איך בין מיט אים אַנשטימיק: די מאַכט מוז געהערן דעם אַר-
בעטנדיקן טייל פונדאָרדער מענטשהייט.

וואָס וואָלט געווען, ווען איך קום זיך אָפן מיט אַלעקסאַנדער?
אויסגערעכנטקייט, מאַטעמאטישע קלאַרקייט. גאַנצע אנדערש איז דער באַ-
כער, אָט דער ניט געבילדעטער סאָלדאַט. ער ווייס ניט קיין מאַטעמא-
טיק, קיין יוריספרודענץ, אָבער ער ווייס וועלכע באַציונגען האָבן זיך
פונדאָרדער צום מענטשן. ער איז איבערצייגט, אז די געזעלשאַפט-
לעכע באַציונגען האָבן אָנגענומען העסלעכע פאַרמען. ער איז איבער-
צייגט, אז די וועלט דאַרף מען ניט גאָר פאַרשטיין, גאָר מע האָבן זי
איבערמאַכט. ער שפאַסט מער, ווי ער איז בייז. אָבער זיך בייזקייט
ווינטש איך יענע, וואָס פאַרדינען עס.

איז דאָס ניט אַ ווונדער? יעדעס מאָל, ווען איך נעמדעם העפט אָפן

אז פארשריבן מיינע אייגענע איבערלעבונגען, מוז איך אריבערפירן
מיינע געדאנקען אפ די רעלסן פון פאליטיק?

איז האָס גיט דער קויעכ פון אים?"

אנען איז פינצטער געוואָרן אין די אויגן. האָס עלעקטרוישע לעמפל
האָט זיך דריי מאָל געטוקט אין פינצטערניש. האָס איז געווען א סיג-
נאל, אזו איז עטלעכע מינוט ארום וועט אויסגעלאָשט ווערן די ליכט.
אנע האָט גענילט:

וואָס נאָך זאָל איך אריבערגעבן, פרינט מינער שטומער? דאָס
איז סענטימענטאל, אָבער מיין מאמע פלעגט זאָגן: „ווי לאנג א מענטש
איז יונג, ווי ער גיט אויסגערעכנט..."

זי האָט איבערגעלייעטט האָס אָנגעשריבענע. עטלעכע מינוט איז זי
געלעגן מיטן קאָפּ אפ די פארקורייצטע הענט. דאָס לעמפל האָט זיך מיט
אמאָל אויסגעלאָשט. פינצטערניש האָט איר פארמאכט די אויגן.

XVIII ק א פ י ט ל

פון מינערהאלביע וואָדי ביו פיאטיגאָרסק וויז גוטעחמאן געווען אונ-
טערן אינטרויק פון געזעגענע זייכ מיט אנען.

דער וואַנג, ווי ער איז לעפאָרן, איז געווען א יאָנטשוודיקער: גע-
שמוסטע האמען, פארפוצטע מענער. עס האָבן געקלונגען פראַזן אפ עט-
לעכע שפראַכן. דאָמינירט האָט פראַנצויזיש.

ווען דער צוג איז צוגעגאנגען צום פיאטיגאָרסקער וואַקוזאל, האָט די
שטיב פון זוניסן פריכאָרגן געוואָרן. אין די אויגן רעמ אָפּגלאַנצ פון
גאָלדענע און זילבערנע עפאָלעטן, פון בראַנזענע קנעפ אפ ווייסע קיט-
לען, דעם שוואַרצן גלאַנצ פון לאק אפ די שווערד-שיידן. עס האָט אָפּ-
געקלונגען געניקלעך שטאָל פון שפאָרן.

אפ דער פלאטפאָרמע האָט אָפּגעוואַרט א מאכנע אָפּיצערן, און ווען
דער צוג איז געבליבן שטיין, האָבן זיי זיך אויסגעצויגן אין איין
סטרונע און געקאָמאנדעוועט:

— סמירנאָ-אָ!

אפן וואַקוזאל איז געווען אַן עטגשאפט. קאָזאָקן האָבן געטריבן, גע-
שטויסן די געקומענע און אָפּפאָרנדיקע פאסאזשירן לינקס.

גוטעחמאן איז ארויס דער לעצטער פון וואַנג, אָבער יעד האָט גיט
גענילט אפן פערצן, ער איז געבליבן וואַרטן באַמ דעבארקאדער, ווי עס

איז געווען אהפגעיקונט דער האמוינ פאסאזשירן, אונ האָט זיך צוגע-
הערט, וואָס מע רעדט.

— וואָס זאָגט איר עפעס צו דער הייליקער פרייהייט? איז ערשטן
קלאַס — א פּונג. איז צווייטן — א מאַקע. און אפּן פּערזאָן שטיקט
מען אונט מע לאָזט ניט פּרנז און אָטעמ טאָג. דאָ ניט, דאָרטן ניט..
— וואָ, וס'איז געקומען עפעס איינער א וואזשנער פארשוין...
— הייסט עס, מע האָט אונדז געשטיקט, מע שטיקט אונט מע וועט
שטיקן?

— אזוי וויזט אויס. מיסטאָמע איז פרייהייט ניט פאר אלעמען...
— מיסטאָמע איז דאָס גיט קיין נאָר שלעכטע זאכ, וויבאלד די
ריכטע געמען דאָס צו פאר זיך.

וואָסערמאן האָט זיך צוגעקוקט.
דאָס זיינען געווען הייזשנידער, זיי זיינען געווען אָנגעמאָגט איז קאָר-
טענע, צעריסענע רעקלעך איז גראָב-לייוונטענע העמדער, איז שטרוי-
ענע קאפעליושן מיט ברייטע האַרנ, געמאכטע פּונ „אייגענעם" פעסל.
— מאַכט און ווען, לאָזט דורכ!

— וואָס שטייט איר זיך, ווי שעפּסן איז א זאהאָג?
— קיינער שטויסט זיך דאָ ניט. וואָלט איר זיך געשטויסן...
געטריבן האָבן קאָזאָקן: די היטלעך מיט רויטע פאסן אפ א זיט,
איבער דער פלייצע — קאחאפּינען. און איז די הענט גאהניקעס.
— ניט ראַזנאָוואָריוואט!..

— אז בא דיר איז די הענט איז דער קאנטשיק, ביסטו דער שמוי-
לער...

די קופּע אָפּיצערן האָט זיך ביסלעכווייז צעצויגן: פּאָלקאָוויקעס
פּונ גענעראַל-שטאַב, יונגע אונט אלטע, באהאנגענע מיט קרויצן, מיט
מעדאלן זיינען געשטאנען הארט ווא דעם געקומענעם גאסט.
די איבעריקע אָפּיצערן פּונ פּעכאַטע-טיילן האָבן זיך גאָנגעשלעפט
נאָך זיי, און איז סאַמע סאָפּ זיינען געגאנגען די קאָזאָקן.
גוטערמאן האָט דורכגעלאָזן די הענדלער מיטט מישעמאָדאנעס, סאָר
קוואַיאזשן, פויערטעס מיט מילך, מיט עפל און באַרן.

לאַטן איז ער געשטאנען אפּן פּערזאָן, אופגעכאַפט יעדן וואָרט פּו-
נעם אוילעם. „גאָר ווי פאר ניקאָליען" — האָט ער געטראַכט.
ער איז שוין געשטאנען פאך טיר אפּ ארויסגיין, איז לוידער גע-
וואָרט א שטיקעניש, עס האָבן זיך געשפּאַרט צום ארויסגאנג די היי-
שניידער, זייערע גרויסע קאפעליושן האָבן פארטשעפעט די אירדעלע פּע-

געמער פון די הערלעך, וואָס האָבן געפירט שמוק און קאָסמעטיק פון באַהן און טיפּלעס. האָט מען זיך געקריגט. גוטערמאן איז ווידער גע- בליבן שטייג.

— ווער איז עס געקומען? — האָט גוטערמאן געהערט, ווי אײַן היי-שניידער האָט זיך נאָכגעפרעגט באַם צווייטן, — ווייסט גיט ווער? — אַ נאָסעמינגע דיר, מיסטאָמע אַ נײַער קױסער, ברענג זיי דעם רוקן אלע, ווער זיי זאָלן גיט זײַן.

— האַלט אַ ביסל צו רײַן צײַג, און גיט וועט מען אױם דיר אַפּ- שניידן... —

— וואָס איז, גיטאָ קײַן פרעהעט?

— איצט איז ווידער געוואָרן אזא צײַט, און מען הייסט שווינגן...

— וואָס, מען האָט שױן טאַקע אױסגעזעצט?

— וועמען מײַנסטו?

— אַ קױסער, צי אױך וױס וועמען?

— ווער שמום, וואָג אױך דיר, אױס וועסטו דערהערן ווי עס קױטשען

די הונגעריקע מיט אױן קעלער.

דאָס האָט געזאָגט אױנער אַ פאַרשמירמער אױן וואַפּנע.

— גאָר אזוי? און אױך האָב געמײנט, און עס איז שױן טאַקע

עמעסע פרייהײט, און אױך וועל אױבערהאַיזער גיט דאָרפן פאַרן זוכן

פאַרנאָסע פאַ די פרייזים און באַ די קורקולן (פאַלעגופים), און מירן

שױן האָפּן אױנגענע ערד, און עס וועט זײַן אַ סאָפּ צום וואַנדערן?

— אַט-אַ-אַ! אַט ווי דו זעסט, אַט ווערט דאָס! מען האָט פאַר

דיר אַנגעטרייט...

— אױב אזוי, וועלן מיר דאָך גיט אַפרעגן ביזן קױווער?

— אַ פּױער יטאָר גיט רוען, פאַר אױם אױן צוגעטרייט אַ יענע וועלן.

— אױן וױסטו גיט, ווער איז עס געקומען? — האָט זיך נאָך אלץ

נאָכגעפרעגט אױנער פון די היי-שניידער, אַ מענטש פון אױבער די

פערציק יאָר — גײַן?

— פּונדוואַנען זאָל אױך עס וױסן? — האָט אױם אַפּגעענטפערט מיט

פאַהרהאַס אױנער פון זײַן קאַמפּאַניע, — אַ מאלעך האָט מיר אַנגע-

זאָגט?

— אַ פירשט, אַ גרויספירשט פון דער געוועזענער קױסערלעכער

פאַמיליע איז געקומען — האָט געזאָגט און ארמענער מיט אַ פעקל

אפּ די פלייצעס.

— אױן וואָס האָט ער דאָ צו זאָגן? — אױן אלץ געווען טשיקאווע

צו וויסן דער, וואָס האָט געוואָלט „איבערהאָר שוין האָבן אייגענע ערד“ — וואָס האָט ער דאָ צו טאָן?

דער ארמענער האָט זיך ארויסקוקט און האָט געזאָגט שטיי, ווי אַ סאָך:

— זיי ווילן דאָ מאַכן אַ באַזונדערע מעלוכע, אפּן דאָס ווילן זיי זוערן באַלעבאטימ.

גוטערמאן איז ארויס דער לעצטער. ער איז געגאנגען דורכן צווייטן קלאָס. פאַר ארויסגאנג פּונד וואָקזואל האָט אים אַפּגעשטעלט אַ קאָזאק מיט אַ בייקס און געפרעגט:

— ווער ביסטו?

— זעסט ניט, אַ מאַלעך, פּונד הימל אַר אַפּגעפּלויגן.

דער קאָזאק איז אָנגעזאָטלט געוואָרן:

— איך פרעגן דאָך באַ דיר, ווי באַ אַ מענטשן, און דו ענטפּערסט שטיי, ווי אַ הונט?

— איך בין געקומען זיך מעלדן, איך פאַר איך דער ווירקנדיקער אַרמיי.

— קאָנטסט גיין, — האָט דער קאָזאק געזאָגט מיט קאס נאָך דעם, ווי ער האָט דורכגעלייענט דעם פּאַפּיר און האָט פּאַרוואָרפּן זיין שוּפּרינגע הינטערן אויער. גוטערמאן גייט צום מיליטער-זאַמטשאלניק, דאַרפּן אַרבעט אַיצום אַזעמיט.

די גאַנצע לעטן פּונד דער הויפט-גאס איז באַשלאָסן מיט אַפּיצערן, אַלע פּאַדערן „טשעסט“.

— פּונדאנען ביסטו אַהער געקומען? — האָט אים געפרעגט אַ יונגער פּראַפּאָר, — וויסט ניט, און אַפּיצערן דאַרפּן מען אַפּגעבן „טשעסט“?

— פּונד גאַלטישן, — האָט געענטפּערט גוטערמאן.

— אונטער דיוויזיע איז פּאַרזאָן דאַרפּן?

— אַ קלוינער שטיי, איבערהויפט אַפּיצערן...

— הערן אַפּיצערן, — האָט אים מיט קאס פאַריכט דער פּראַפּאָר שטייט.

גוטערמאן האָט אים ניט געענטפּערט, ער איז אַוועק מיט דער מיט פּונד גאס און האָט זיך פאַרקוקט אפּ די סאַך קראַמען, וואָס זינען: ערען אָנגעזעצט געדיכט, ווי זומער-שפּאַנעלעך אפּ אַ ווייסן געזיכט. ער האָט געלייענט די שולדן:

„באוונטערע קאפינעטן“ ... „שאשליק“ ... „קאכעטינער זוינענ“ ...
אזוי איז ער צוגעקומען צום מארק.

א יאמ מיט קעפ האט דאָ געבושעוועט. עס האָבן געלאָזט זוינע
צייג, עס האָבן געגלאָזט שוואַרצע אויגן... מע האָט פארבעטן די
קוינעם מיט געזאָגט, מיט זידלערן.

און פון אויבן, פונעם אויסגעוואשענעם קאווקאזער הימל, האָט
זיך געגאָסן אַ רעגן פון צעשמאָלצענעם ארץ, מראָפּנס זינעג געפאלן
אפּ די קעפּ, האָבן געבראָנטעט פּענעמער און געפארעט, ווי יאָג אַ
שוויצבאָד.

נאָך דעם געמיטלעכעם גאלטשיק מיט זינג באַרגלופט, מיט זינע
טעפּיכער-לאָנקעס איז איצט פּיאטינגאַרסק פּאַרגעקומען גוטערמאנען,
ווי אַ העקדעש.

ער איז אַזעק צום מיליטערי-טאַטשאַלניק, דאָ האָט אים דער
שריבער געזאָגט:

— זיעמיט האָט דאָ טאַקע געאַרבעט און וועט מוּסטאַמע אויב
זויטער אַרבעטן, נאָר ער איז אַ ווילער מענטש, האָבן מיר אים
אַפּגעשיקט קייג קיסלאָוואָרסק, ער זאָל זיך אַן פּיכל אונטערהיילן דאָס
האַרץ.

זוטערמאן האָט געהאַט אַ פּאַפּיר פון לאַזאַרעט, ער זאָל זיך מעלירן
צום מיליטערי-טאַטשאַלניק, נאָר ער האָט דעם פּאַפּיר ניט באַוויזן: ער
האָט געוואָלט פּרועד מעיאַזעוון זינג זיך מיט זיעמיטן. האָט ער זיך
אַפּגעזעגנט מיטן שריבער און איז אַזעק צוריק איג שטאַט, מיטן
וועג ציך „צוועטניק“. אפּ זינג זיינער איז געווען פינף און דרעסיק
מינוט אפּ עלפּ.

ער איז געגאַנגען מיטן בולוואַר.

פון ביי דע זינג האָבן אַקאַזיענזביימער פאַרשטעלט די זינג, גער
שאַטנט די סטעזשקעס. צווישן זיי איז געשאַרענער זויס-האַרן, ווי
שטעכיקער דראָט, געשטאַנען אפּ דער וואַב.

אפּ גרינגעפאַרפטע בענק זינען געווען צעשפּרייטע עלטערע דאַ-
מע מיטן באַלאָנקעס, מיט שפּיצן אפּ די שוויסן. יונגע מיידלעך זינען
געווען מיט דאָמאַנען אין די הענט. עס פלעגן פאַרבלייבן אָנגעפאַר-
פּומירטע יונגע אַפּיצערלעך, וואָס האָבן מיטגעטראָגן אויסער דעם שווער
און שפּאַרן אַ סטעק מיט מאַנאַגראַמען פון קאווקאזער זילבער.

איז „צוועטניק“ האָבן אים באַגענט אַ קינסטלעכער סטאַלאַטי-
עווער פּאַנטאַן, קלומבעס בלומען.

אינמיטן איז געווען א רעסטאראן אפ דער פרייער לופט.
אפיצאלאנט זינגען אומגעלאפן, פארשמיצעטע, מיט סערוועטקעס
אונטערן אָרעם.

די טאנזלעך זינגען געווען אפיצערן.
„וואָלן זיי טרינקען, זייער לעצטער זומער“ — האָט גוטערמאן א
טראכט געטאָן.

אפ די טישלעך — קרישטאָלענע בעכערס, פלעשער ווינג.
גוטערמאן האָט זיך דערמאָנט אָן אונען. אימ האָט זיך געוואָלט
זויסן, ווי וועט זי פארפאָרן? צי בענקט זי נאָך אימ, ווי ער נאָך איר?
ער האָט זיך געוואָלט אופהייבן אוועקצוגיין, האָט אָבער אָנגעהויבן
שפילן א סימפאָנישער אָרקעסטער און מוזיק־טענער האָבן פארנאָסן
דעם סאָר.

מע האָט געשפילט און ארייע פונן דער אָפערע „סאדאָק“ ער גער
דענקט, ער האָט געהערט די אָפערע, די ארייע געדענקט ער אויב... די
מוזיק האָט גיט צעשטרײט, נאָר גערענט, מונטער געמאכט. ער האָט
זיך דערהומאָנט דעם לאזארעט, פאָקראָווסלינג, האָט א טראכט געטאָן
וועגן דער גינגעכילדעטער קאָנטרעוואָליזאַציערער ארמיי...
ווען דער אָרקעסטער איז אנטשווינגן געוואָרן, האָט ער פארלאָזן
דעם סאָר. ער האָט מער ניט געהאט וואָס צו טאָן אינ פיאטינגארסק.
ער איז אפגיכ דורכ די שטאָט און איז באלד געווען אפן וואָקזאל.

XIX ק א פ י ט ל

די לופט איז געווען אָנגעוואַפט מיט היץ פונ קאלכ־אויונס.
גוטערמאן איז געזעסן אינ וואַגאָן און האָט געקוקט אינ פּענצטער.
צווישן פיאטינגארסק און דער סטאנציע „סלאטישקי“ האָט ערלכרופ
ארויסגעשטעקט זיין קאָפּ, אָנגעטאָן אינ א ווייסער מיץ פונ שניי.
אינ וואַגאָן איז געווען הייס, טומלדיק. מע האָט דאָ גערעדט אפ
פיל ישפראכט. מיט גוטערמאנען איז געזעסן א טרוינערן, א פרוי איז
מיטעלע יאָרן, רייכ געקלייחט. דער דריטער אפ דער זעלבער באַנץ
פונ גוטערמאנען איז געווען א פּערס. זיין באָרד איז געווען בלוט־
רויט געפארבט, מיט כענע. * אפן קאָפּ האָט ער געטראָגן א היטל פונ

שווארצן פעטר, און זיין לאנגער געווענטענער כאלאט אין געזעג
פארטארטלט מיט א פילפאחטיקן באהטל.

גוטערמאן האָט זיך דערמאָנט: אָט מיט אזא דעקל פלעגט זיין
מאמע צוהעקן די מיצודלעטשקע, ווען זיי פלעגט פארזען דעם קארטאָפֿל-
קוגל...

גוטערמאן האָט זיך שוין געזעג אין זיין דאָרפ. ער האָט דאָרטן
געזעג:

כאַרעו געוואָרענע היזער, שטאלן. גיט פארווייטע פעלדער. גערטנער,
פארוואקסענע מיט סטעפנ-גראָז און באסליאָן... כאטראקעס... פישער,
וואָס טאפן פיש פאר די ארענדאטערס. וואלד-העקער, וואָס זייערע
מאנצע יאָרן שניידן זיי ביימער פאר אויסלאנד און אליין ווען זיי
אינ קורניקעס...

— עסענטוקי! ווער שטינגט ארצאָפּ אין עסענטוקי?

דער קאָנדוקטער האָט גערעדט דורכ דעם שפאלט פונ טיר.
גוטערמאן האָט זיך ווידער געזעג אין וואָנג און אין געקומען
צו זיך.

אין וואָנג זינען ארעין גייע פאסאזשירן, איבערהויפט מיליטער-
מענטשן — אָפּיצערן. זיי האָבן גערעדט צווישן זיך וועגן די ניט-
געלחטענע אָטגריפּן פונ די רוסישע אחטייען, וועגן זייערע גרויסע
פארלחסטן און האָבן זיך געטרייט מיט דעם, וואָס זיי האָבן זיך
באקענט מיט די פרויען, וועלכע זינען געפאָרן פונ פעטערבורג.
גוטערמאן האָט ווידער געקוקט אין פענצטער, גאָר ער האָט זיך
צוגעהערט צום געשפרעכ, וואָס האָט זיך פארבונדן צווישן די פרויען.
מיט די אָפּיצערן.

די אָפּיצערן זינען נייגעריק געווען צו וויסן, וואָס עס הערט זיך
אין דער הויפטשטאָט:

— וואָס וועט איר פאָרט דערציילן גוטס פונ פעטראָגראד?

— מע פארלאָזט די שטאָט טויזנטער ווייזן, יעדן טאָג. — די פרוי
פארהייבט איר שווארצן שלייער, ווייזט א שיינעם כיינעוודיקן פאָנעם,
קארע לעכעדיקע אויגן, — ניטאָ דער טאָג, עס זאָלן גיט זיין סיינ
צענדליקער הארויגן. רויבערייען אינמיטן טאָג, אינאָונג און בא-
נאכט...

— און וווּ איז דער קאָמענדאנט פונ שטאָט? וואָס טוען די
מיליטער-לייט?

די פרוי זיפצט לייכט אָפּ:

— וואָס קאָנען זיי פאַרנעמען? זיי האָבן דאָרטן אַ דייע, וויפּל
איך אים וואַנגלן. ניט זיי האָבן מיט וועמען, און ניט מיט וואָס.
— און די נאָרנזשאַנען? מע קאָן דאָך אלע נאכט אַרויסשיקן
פיקעטנ...

— אייך איז גרינג צו ריווחן. מע טוט עס ניט.
זי געמט אַרויס פון איר רידיקולן אַ פאַפיראַס און בעט באַמ קא-
פּיטאַנ צורויכערן.

— סאָלדאַטן, — זאָגט זיי, — זינען פאַראַן איבערהענג...
— איז דאָך גוט, — ווערט פריילעך דער צווייטער פאַרוטשער,
וואָס גלעט זיך די וואַנצן, — וואָס האָרפּ ומען מער?
— די סאָלדאַטן זינען אָפּער אלע באַלשעוויקעס און וואַרפּן אַן אַ
שרעק אַפּ דער קאָנצער באַפּעלקערונג.

— אַזוי וועט לאַנג ניט דויערן, — זאָגט אַלדאַריטעטיש דער
קאַפיטאַן, — דאָס לאַנד האָרפּ מען אַרבעטען און שטיפּן פּויסן.
— איך ווייסן ניט, צי עס וועט לאַנג דויערן אָדער ניט — האָט
געזאָגט אַ צווייטע האַמע, וואָס איז אייך געלאָפּן פּונן פּעטראָגראַד, —
נאָר וואָס איז דאָך קלאָר: די שטאָט ווערט באַרעוון אַ דריטל באַנאַן-
נען זינען פאַרמאַכט. די פאַבריקן שטעלן זיך אָפּ. ניטאָ איז שטאַם
קיינ דערנערונג. ניטאָ מער קיינ הויפּטשטאַט.

— זאָל ניט זיין פּעטראָגראַד, אונדזער הויפּטשטאַט וועט זיין דאָך
האַרץ פּונן רוסלאַנד — מאָסקווע.

בידע פרויען האָבן אַפּ דעם גאַרנישט ניט געענטפערט. די
עלטערע האָט אַראָפּגעלאָזן איר שוואַרצע וואַלעטקע. די יונגערע האָט
א זיפּע געטאַן.

גוטערמאַן האָט זיך דערפילט שאַדער צווישן דעם „אייזדעלנ" און-
לעם. ער האָט זיך געשטעלט פאַ דער טור, און לוי נאָר דער צוון אים
אַנטגעקומען קיינ קיסלאָוואָדסק, איז ער דער ערשטער אַראָפּגעשפּרונגע
פון די וואַנצן-טרעפּלעך.

*

אַ נייע וועלט:
דער וואַקזאַל — אַ קליינער, אַ ציכטיקער. אַ קוואַסן פּונן ליטעראַ-
טור, אַ רעטאַראַן. קעלנערנס איז וויסע שירצלעך.
דער הימל אַ ליכטיקער, קיינ סימען ניט פּונן שניי-בערג, פּונן אייז-
בערג. דער הימל איז לאַכטדיק, פּריילעך.

גוטערמאן זיצט בא א טישל. עס קומט א קעלנער.

— וואָס פארלאנגט איר? זיסן טיי מיט א פראנצויזישער בולקע?
פאראן, געוויס.

— וואָס קאָסט פינף און צוואנציק קאָפּעקעס? אויסגעצייכנט. בא-
קומט.

גוטערמאן נעמט ארויס צוויי מארקעס צו פופען קאָפּעקעס, בא-
צאָלט. די קעלנער ברענגט טיי, א בולקע און פעט:

— וועג איר וועט אָפּטרינקען, וועט איר אזוי גוט זיין אַקוליגען,
איך זאָל צונעמען די געשיר.

— וואָס איז, מע גאטוועט?

— גיין — זי לאָזט אראָפּ די אויגן, ווערט הויט, — גיין, מע
גאטוועט גיט. מע נעמט מיט זיך. און אויך דארפ פאר דעם באצאלן.

ער איז איין דרויסן. א פארהג לינקס, א בארג רעכטס, אינמיטן א
שמאָלער דורכגאנג, די „ווינטרויכנזאלייע“ פון ביידע זייטן בארג

זינען צעשטעלט קראָקוועס, אפ זיי ליסטן, אפ די ליסטן — דראָט,
און אפ די דראָט פלעכטן זיך, וויפאלען זיך, דרייען זיך פלעטער, לייגן

זיך איינע אפ איינע און ציען זיך ווייט, פיוג הויז פוג, „גראנד-האָטעל“
מיט זינע צווייהונדערט צימערן, וועלכע עס פארנעמט איצט די אנטלאָ-

פענע בורזשואזיע, די געוועזענע מיניסטערן און זייערע פאמיליעס...
מענטשן — א שלאל. בלישטשענדיקע ציליגהרעס. זיידענע לאזן

פון פראקן. פרויען מיט אָפענע אויגן און מיט גיט פארבאהאלטענע
„רייכקייטן“ פון קערפער, פון קאָסטבאדע שטיינער אינ די אויערן, אפן

האלדן, אפ די הענט.

גוטערמאן איז אפ דער הויפטגאס, אפן קעפלגרוב, וואָס רופט
זיך אינ קיסל־וואָדסק „פיאטאטשאָק“.

ער גיט זוכן זיעמיטן דארפ ער דורכגיין דעם פארק, אזוי זאָגן
מען אימ, „פירט דער וועג צו הוינדוקאָווסקע גאס“. ער פאָלגט.

גוטערמאן איז ארויס אין דער צווייטער זייט פון דער טארזאנער
גאלעדריי און האָט זיך דערמאָנט, און ער האָט מיט זיך א פרייו נאָך

פון פיאטויגאָרסק. האָט ער זיך געפרעגט בא א קאָזעטנפארקרויפער.
דעם וועג צו דער פאָסט און האָט זיך געלאָזן גיין אהינצו. און דעם

מאָמענט זינען פארהבן גוטערמאנען דורכ דריי סאָלדאטן. איינער פון
זיי האָט אָפּגעשטעלט א לאנג בליק אפ אימ, נאָר ער האָט גאָרניט

געזאָגט און פארנומען זיך מיט זיין געשפרעכ.
— זיעמיט, זיעמיט! דאָס בייסטו דאָך!..

פא גוטערמאנענ זינענ אינ די אויגנ געשטאנענ טרענה פונ פרייד.
די דריי סאָלדאטנ האָפּן זיך אָפּגעשטעלט אונג אונג, און רענע איז
גוטערמאנ שוין געווען איין זיעמיטס אָרעמס.

— ביסט דאָך אונ יעמעסער אוראבער, — האָט זיעמיט אָנגעקוקט
גוטערמאנענ אונ ניט אָפּגעלאָזט זיין רעכטע האַנט, — ניט צו דער-
קענענ דריי.

גוטערמאנ האָט ארבעטקלויט זיעמיטס אונ די אויגנ, באקוקט דעם
אויער...

— האָסט געזען, ווי איך האָב אפּ דיר אַ יוקט געטאָגן? איך טראכט
זיך: „דוכט מיר א פאקאנטער פאָנעם“... אָבער אזוי שוואַרץ... כא-
וויירימ, באקענט זיך: א יידישער אוראבער. דער יעמעסער באַכער. איך
האָב איך דערציילט וועגן סאָסקווע? איין דאָס איין דער העכט.
זיעמיט האָט אימ א פאטש געטאָגן איין פלויצע:

— אכ, פיסטו א ליט, א ליט, אָט אזוי האָב איך דיך ליב, נו,
דערצייל.

ביידע סאָלדאטנ האָבן געגעבן גוטערמאנענ די האַנט.
זיעמיט האָט ווידער געטאפּט גוטערמאנס ומסקולג אונ זיך
געפרייט:

— אכ, ווי גוט! דו זעסט אויס ווי א מיידל: קינלעסדיק, הינד.
ס'אורא ברוסטמאסטנ! פיסט אינגאנצן געזונט?
גוטערמאנ האָט געלאכט:

— פאר דער מילכאמע בין איך קראנק, אונ...
— ווי איז דיין מיוהל? — האָט זיעמיט געפרעגט, — לוי איז
דיין אנטע? זי איז דאָ מיט דיר?

די צוויי סאָלדאטנ — אנטאָנאָוו אונ לוחנין האָבן אָנגעקוקט
זיעמיטס אונ האָבן ניט פארשטאנענ, וואָס ער מיינט מיט זיין פראגע.
— זי איז צוריק אוועקגעפאָהן קיין סאָסקווע.

גוטערמאנ האָט עס געזאָגט רוין, נאָר מיט א שטימע פול בענק-
שאפט.

אונ ווידער האָט זיך זיעמיט ניט געקאָגט אָנפרייען מיט גוטער-
מאנענ.

— האָסט זיך אזוי הערהוילט, לוי אונ אינדום... פארברענט, א
מעכניע. אָבער וואָס האָפּן מיר זיך אָפּגעשטעלט? קומ, דערצייל מי
דינע דאָנזשוואנישע אונ דאָנזשענישע דערפאָלגן.

זיעמיט האָט גענומען גוטערמאנענ אונטערן האַנט:

— דו דעחצייגל אונג מיחתג גייג... מירג גייג צו מיר ואיג סאנאטאָריע,
די צוויי כאוויירימ וועלג גייג צו זיכ ואיג סאנאטאָריע, איכ וועל זיכ
פיטערג...

זיעמיט האָט זיכ געווענדט צו די צוויי סאָלדאטג:

— שלאָפג האָב איכ ואיג נישט וווּ צו לייגג. זיי זינעג „היגע“ —
האָט ער דערקלערט דעמ פארזיךדעשטג גוטערמאנעג — פונ קאווקאז
זינעג זיי: איינער — פונ קובאג, דער צווייטער — לוחגיג — איז פיג
טערער קרייז.

ביידע — לוחגיג אונג ואנטאָנאָוו — זינעג גענאנגעג ופאָרויס. גו-
טערמאג האָט זיכ נישט אינגעהאלטג ואונג האָט געפרעגט:

— ווער זינעג זיי? וואָס טועג זיי דאָ?

— איכ האָב דאָב דיר געזאָגט — כאוויירימ. זיי „קורירג“ זיכ
דאָ, מע האָט זיי געשיקט פיג פעטראָטראדער גארניזאָג. פארשטייט?

— איז וואָס קאָנעג זיי דאָ ואופטאָג?

— זועג מעג ווייס וועלכע קרעפטג עס איז פאראג וכאמ סויגע,
איז שויג א האלבער זיג איבער אימ. ווייסטו פוג דעמ?

— איז דאָס טאקע עמעס, אן עם אָרנאניזירט זיכ א וויסע ארמיי
אפג דאָג, אפג טערעק ואונג איג קובאג?

— פאראג אזויגס. איכ האָב דיר, דוכט מיר, געשריבג איג א
בריוו?

זיי זינעג שויג דורכ די הויפטראליי אונג זינעג געוועג כאמ ארויס-
זאג פוג פארוס.

זיעמיט האָט אָנגענומעג איינעמ פונ זיגע באגלייטער — דעמ
דעכערג — פארג עלטבוזגג:

— איז וואָס בליבט מא אונדו וועגג א נאכטלעגער פאר דעמ
גאסט?

— נוט, — האָט זיכ אָפגערויפג לוחגיג, — ער האָט וווּ צו שלאָפג.
איכ האָב פאר אימ אג אָרט. איכ וועל אָפעמג אונג וועל קומעג איכ
געמעג. איכ זעגג זיכ נישט.

ביידע סאָלדאטג זינעג ואוועק.

זיעמיט מיט גוטערמאנעג זינעג געבליבג אלייג. זיי האָבג גענומעג
גייג פארג-ארוס צו הונדוסאָווער גאס. איג האלפג וועג איז גוטערמאג
געבליבג שטייג איבערסאפג דעמ אָטעמ.

— שלעכט האלט עס מיט דיר, מיטערער. אונג איכ האָב געמיינט,
אז דו ביסט שויג געזונט ווי א שטייג. — זיעמיט האָט מיט א בא-

דויער בליק וגעקוקט אפ גוטערמאנענ — אונג מיכ, יכאטש נעמ מיכ
אָט ואיצטער ואפן פּראָגט, אזוי געזונט בין ואיך.

ביודע זינענע געשמאנענ בא א האָג. די זונג האָט זיך פארלאָזן דעם
הימל. דער הימל איז פאלד געוואָרן טונקל, אונג די זאָם — שוואַרצער.

— זאָג מיך, עס איז אַג עמעס, אז דאָ פּאָרמירג זיך טיילג פונג
דער ווילהער דיוויזיע? אז זיי גרייטן זיך מילכקאָמע האַלטן מיט די
גארניזאָנענ פונג מאַססווע אונג פעטרֶאָגראַד?

— מיט די, וואָס אפ דער פּאָזיציע איך.
זיעמיט האָט פארזיכערט.

— איז וואָס, מע קאָג זיי מיט גאַרנישט מיט שטערנג?

— וואָס ואשטייגער? מע שפירט נאָך, מע ווייס ווער אונג וויפל.
איך האָב דאָך דיר שוין געוואָגט: וועג מע ווייס דעם קעגנערס קויעכ —
זיעמיט האָט איך אָנגענומענ פארנג האַנט, — אָבער שא: דאָ דארפ
מעג זיין פּאָרזיכטיק. מע לייגט אוועק א קאלטן, ווי נאָר מע דערוויסע
זיך, און דו ביסט א באַלשעוויק.

— אָט בין ואיך דאָך איך אנטלאָפן פונג נאלטשית.
גוטערמאנ האָט זיך פארהוסט.

— אָבער עפעס האָסטו דאָך געטאָג, וויבאלד מע האָט דיך געוואָלט
פאטערנג?

— א קלויניקייט. איך בין ארויסגעטרעטן אפן מאַרק, צופעליק.

גוטערמאנ האָט איך דערציילט, וואָס ס'איז געשענ איך נאלטשית.
— האָסט גוט אָפגעשניטן, ברודער. דאָ וואָלסטו פונג דער פאר-
זאמלונג ניט אוועק.

דאָרטן זינענ געווענ מאַטראָסן פונג קאספישג פלאָם, זיי האָבן
מיך פארהייט... ווילע יאָטן!

די פינצטערניש פונג דער פלוזילינג אָנפאלגדיקער טאכט האָט גע-
דיקט אפ גוטערמאנענ, ער האָט געפרעגט:

— צו דיר איז נאָך ווייט?

— מיר זינענ אַטראָ, אפן אָרט.

זיעמיט האָט אָנגעוויזן אפ א צווייטשאַקיקער געמיינערטער גע-
כירע: אַטראָ האָ איז עסן מירג ארטיג, וועג מע וועט קלינגענ.

זיי האָבן זיך פיירע געזעצט אפ א באַנק.

זיעמיט האָט אָג גינגער געפרעגט:

— איז טאָקע דינג אַנע פונג דיר אוועקגעפאָרן, זיך טאָקע מיט דיר
געשיידט?

— אונע איז אונזערע פאָרן מיט אַ צוואַנג, ואז ווי זי וועט קומען
איז מאַססווע, טרעט זי ארעב איג דער באַלשעוויסטישער פארטיי.
זיעמיט האָט געקריצט מיטן אָפצואַם פונג זינג שטיוויל דעם שטייג
פונג טראַטואר.

— איך גלייב ואיר. אזעלכע זיינען פארהאג ווייניק.

גוטערמאן האָט אָנגעטאָגן זינג שינעל איג די ארפל.

— מיר איז קאלט. דאָ זיינען אלעמאָל אזוינע קאלטע געכט?

פונג היינט האָט זיך דערטראָגן אַ דינער קלונג.

— מע רופט צו מיטיק, קומ.

איג דער שומאַלער, ניט באַלויכטענער גאם איז נאָך ענגער געוואָרן.
היזער זיינען געשטאָנען פאחשטיינערטע, שטומע. פונג אָפגענע פענצ-
טער האָבן זיך געוועבט קלאוויירטענער. פונג ווייטן לוחזאל האָט זיך
דערטראָגן אַ בראווער-מארש...

— מיר איז אויך ניט גרינג, איך וויל, פאָרן ואפן פראָנט. וואָס

זאָסטו? — גוטערמאן האָט אַרבעטגעקוקט זיעמיטן איג זיינע ברייט-

צעפנטע אויגן, — ווי געפינסטו איג, זיעמיט?

— ווילסט אזוי? פילסט זיך געזונט? האָס יוענדט זיך אינגאנצן

אָן רינג געזונט, — האָט זיעמיט געזאָגט שויג ואפן שוועל פונג קיב.

*

ביידע כאווייריג — זיעמיט מיט גוטערמאנען — זיינען אפגיב
ארויס פונג טיש אפ וחרויסן, האָבן זיך געזעצט אפ אַ פאנק אונ פא-
רויכערט.

זיי האָפן געשווינג.

די קאוויקאזער קאלטע נאכט איז געלעטן שווער אפ דער ערד.

אוינצילנע שטערן האָבן אַרזיסגעקוקט פונג ווי געדריכטע וואַלקנס.

— אָט אזוי איז האָס, — האָט זיעמיט געזאָגט מיט אַ קורצן

זיפצ, — מענטשן קומען זיך אהפ, צעשיידן זיך...

— אונג לוחזאג האָט זיך ערגעץ פארהאלטן?

גוטערמאן איז געוואָרן אומרויט. ווי אלע געווארסטעניקער, האָט

ער אויך קייג געדולד ניט געהאט.

— ווער איז ער, דער כאווער? — האָט גוטערמאן ווירער גע-

פרעגט. ער האָט פארהעסן, וואָס זיעמיט האָט אימ געזאָגט באמ

סאקענען זיך מיט לוחזינען.

— פרעגסט זיך אפ לוחזינען?

— ניין, אָט אפּ יענעם באַהג!

גוטערמאנען איז געוואָרן שווער. יעדעס מאָל, ווען ער געפינט זיך
אין אן אומבאַשטימטער קלאַנע, קומט עס מיט אױם פּאָר. זיעמיט
ווייס האָט דערפאַר שטעלט ער אױם אן פּראַנע:

— האָסטו טאָלע באשטימט אָפּצופאַרן אפּ דער פּאַזיציע?

— וואָס דען? וואַרטן ביז א קוויל פונ א ווייסן זאָל דורכשיסן
מינע לונגען, אָדער פאלן פונ א קינזשאַל?

— ביסטו גערעכט, די היגע טרייטן זיך. עס זינען פאַראַן יעדעס,
אז זיי קויפּן אופּ געווער, פּאַטראָנעס..

— דאָ פירט זיך אן אַרבעט? וואָס טראַכסטו דאָ צו טאָן? אפּ
פּראָנט וואָלסטו ניט געפּהאַכט מער נוצן?

גוטערמאן איז געווען אופּגערעגט, געביסן די אויבערשטע ליפּ.
— דו ביסט נאָך אלץ דער זעלבער, — זיעמיט האָט אַנגעשטעלט.

די אויערן: — ניין, קיינער גייט ניט. איך וועל דאָ גאַרנישט אופּטאָן.
נימאָ דאָ קיין אַרבעטער, אָבער איך האָב ניט וואָס צו פאַרן אפּ דע-
פּאַזיציע... פונ מיין פּאַלק — שרייבט מיר מינער אן כאַווער — איז

ניט געבליבן קיין ראָד. אלץ איז געבליבן אין דומעניע פאַם דייטש.
— איך האָב אויך געהאַט א גרויס פונ דער פּאַזיציע, — האָט

שוין דוּק געזאָגט גוטערמאן, — מיר שרייבט קאַלאָג, אז מע איז
קוים צעלאָפּן, אויבערגעלאָזן די האַרמאַטן!..

— ווייסט, דאָס איז גאָר ניט אזוי שלעכט... אָבער טו גאָר אַנדער
שינעל אין די וואַרל, פאַר דיר וואָו דאָ קאַלט.

פונ צאָפּנזיט, פונעם באַרג, „רונג“, האָט זיך געשפּרייט א מיל-
פאַר. וויסער נעפּל האָט פאַרשפּרייט דעכער, אַנגענהילט קאַסן, פאַר-
וויקלט אין מעליקן שטויב לאַמטערנעס, און איז געקראַכן צו גוטער-
מאַנען אין מויל און אין נאָז. גוטערמאן האָט זיך פאַרהוּסט.

— פּא אַיך אין קיסלאָוואָדסק איז האָט אַלעמאָל אזוי?

— און ווי איז בא אַיך אין גאַנרי, אין גאַלטשיק געווען? זאָל
מיר, וואָס האָסטו דאָרטן ביכלאַל געטאָן? — זיעמיט האָט פאַרהויבן

די פּאַלע פונ זיין שינעל, האָט ווידער ארויסגענומען א פּאַפּיראַס און
פאַרויכערט, — וואָס? דאָרטן ווייס מען עפעס וואָס עס טוט זיך
אין רוסלאַנד?

— דאָס זעלבע, וואָס דאָ... מיך שטיקט דער טומאַן. — גוטערמאן
האָט זיך ווידער פאַרהוּסט. — איך האָב אין גאַנרי געהאַט א סאַך אויב-
צושטיין פונ די לייט, מיט וועמען איך בין געפאַרן פונ מאַסקווע.

גוטערמאן האָט דערצײלט וועגן זײַן צוזאַמענשטױם מיט פּאַק-
דאַזשקױן.

— איבער וואָס זאָגסטו, איך בין אַ מײוונ? נאָך זײַן קוקעלע אפּ
אנעג האָב איך שױן געזען, און האָט אײז אַ הונט... נו, און אײז
נאַלטישק?

— איך האָב שױן דיר דערצײלט וועגן דער אַרויסטרעטונג אפּן
מאַרק. איבער דעם האָב איך געמוזט נעמען דעם וועג פּונד האָרטע.
— איך געדענק.

גוטערמאן האָט אײַנקורצן דערצײלט פּונד דעם געשפּרעך מיטן
מאַטראַם, דערצײלט ווי די האַקטערשע האָט אײַם אָפּגעטאַרט, געזאַגט,
אז אפּ דער פּאַזיציע וועט מען אײַם ניט שיקן און אײז דער ווירק-
לעכקײט וועט מען אײַם געוויס שיקן, אײז ער וועט זײַ שטעלן פּאַרן
מיליטער-נאַטשאַלניק...

— דו האָסט דאָך עפּעס געטאָן. מיך האָט מען ניט צוגעלאָזט צו
קײן אַקטיווער אַרבעט.

— האָסט מיר ניט געענטפּערט, ווער אײז לוזיג, איך מײַן, צו אַן
אַלטער צו פּונד די יונגע?

— ער אײז אַ האַסטאַווער, אַן אָנטיילנעמער אײז די געשעענישן
פּונד פּינסטן יאָר. ביסט צופּרידן? אײזט אײז ער דאָ, ווי אַ קראַנקער,
געשיקט געוואָרן פּונד פעטראַגראַד.

— ער אײז טאַקע קראַנק?

— ער ניט געזונטע יעדעס.

לוזיג אײז געקומען.

ער האָט פאַרשפּעטיקט, ווײל ער האָט באַדאַרפּט אפּרײער זײַ
דערוויסן, צו אײז דאָס ווײבל די נאַכט אפּ דעזשור.
— מיר גײען, — האָט ער געזאָגט.

*

דער נעפל האָט אָנגעהויבן צעשווימען. ווי אַ גוילעם, האָט זײַ
אַרויסגערוקט דער געקאַלכטער קלויסטער אײזמיטן פּלאַץ.

— איר פּאַרט מאַרגן אָפּ? — האָט לוזיג אײז געראַגעריסן גוטער-
מאַס פאַרקלערטקײט — אײז ווײז פּאַרט אײז?

גוטערמאן אײז געווען ניט אופּגעלייגט.

— איך וועל מאַרגן פּאַרן קײן פּוּאַטיגאַרסק, און פּונד דאַרטן וועט
מען מיך געוויס אָפּשיקן אפּ דער פּאַזיציע. אײז דער „ווירקנדיקער“...

לחוגגין ואיז געווען צופרידן. ער האָט דערהפילט דעם גיפט, וואָס איז געווען אַרבעטלייגט אין דעם וואָרט. ער האָט זיך אָפגעשטעלט, אומגעקערט זיך צוריק און געזאָגט:

— ופירן גיין מיט אונ אונטער גאס.

— איצט, האָט געזאָגט לחוגגין, ונייעטדיק לאַנגזאָמער, איצט איז די ארמיי דער איינציקער אָנשפאר פון דער צעטומלטער בורזשואויע. זי באַמייט זיך פאַרפעסענדיג די דערנערונג, צופירן אומניציע, זי זאָגט זיך נאָך, וואָס זיט אָפ פון אירע פּלענער.

— מוזר שרייבט אַ טאווער, אז דער טערפאר האָט זיך פאַרשטאַרקט, די אָפיצערן איז דיעקעווען זיך ווידער אויבער די סאָלדאטן.

— די אָפיצערן וועלן זיך לאַנג זיט אנטהאלטן אפּ די פּאָליציע, זיי לויפן שוין פון די פּראָטעסטן... אָט דאָ אין הויפּ איז עס. לחוגגין איז אַרבייט מיט גוטערמאָנען אין אַ טויער.

— אויב אַ הונט וועט אָנהויבן בילן, נעמט זיך זיט צום האַרצן. האָט איז אַזויפּל הינט, וויפּל שפּיקעס, און אַזויפּל צעג, וויפּל פּראָסטן טוטקעס...

ביידע כאַוויידים זינען ארום אפּ און אָפּענער וועראַנדע. לחוגגין האָט דרין מאָל אָנגעקלאַפט אין טיר, און אפּ דער פּראָגע, ווער איז?" האָט ער געענטפערט:

— געקומען פאַרטערענטענען...

די טיר האָט זיך געעפּנט, יעס האָט אַרייַסגעקוקט אַ פּרויענטאָפּ.

— האָט און מינער אַ לאַנדסמאַן. אַ גוטע טאָכט.

XX ק א פ י ט ל

דער צימער, וווּ נידער האָט געווינט, איז געווען קליין, נאָר ציך-טיק. פאַ איז וואַנט איז געשטאַנען און אַנזעחטע פעטל. אַנטקעגן אַ קושעטקע מיט צערהאַטע באַצוינג. אַ קליינער ווייזל, צוויי שטולן. נידער איז אַ נידעריקע, עטלעכע-אַונ-צוואַנציקאַריקע פרוי. זי איז אַ געזונטע: קורצע הענט, גלייכע פלייצעס. דער פּאַנעם — זיט קיין שיינער, נאָר און אָפּענער, אַ פּאַשעטער.

טיפּע אויגן האָבן געקוקט אפּ גוטערמאַנען מיט נייגער און מיט אַכטונג. זי האָט געהאַט אַ געדריכטע אַלט-שטימ, און באלד האָט זי זיך געלאָזט הערן:

— די ערשטע זאך, זיצט, ווי רופט מען אונז?

גוטערמאן האָט אָנגערופן זינג נאָמען. זי האָט געשטעלט גלעזער,
געלויבט ברויט אפּן טיש, געריבן איינ באַרוועסן פּוס אָן דעם צווייטן.
— איך וועל מאַכן טיי. מיר צוזאַמען עסן. זאָגט זיך ניט אָפּ,
א גאָסט זאָגט זיך ניט אָפּ.

גוטערמאן האָט אויסגעטאָן דעם שינעל. די ברוי האָט זיך געפּאָ-
רעט פּאָר פּרימוס.

— איך בין דעם מעסלעס געווען דעזשורנע, — האָט זי געזאָגט,
א גאַנצע נאכט בין איך געווען אפּ די פּיס. זינען זיי באַ מיר צום
סאָפּ פּונ טאָג, ווי קלעצער...

— איר זינט דאָך וואַ זיך איך דער היימ?

— אָפּער עס איז מיר ניט אָנגענעם. אונ דאָרטן אומגיין איז
שטעקליש. פּאָר דעם זאָגט מען אָפּ. מע האָרפּ זינג פּינג אָנגעטאָגן...
— עסן וויל איך ניט, — האָט זיך גוטערמאן אָפּגעזאָגט פּונ צו-
גערוקטן ברויט מיט פּוטער, — טיי וועל איך טרינקען.

עך האָט אַרובגעזאָרפּן זינג היטל אפּן פּעניצטערברעט.

— דערלויבט פּאָרזיכערן. איך רויכער זעלטן, אָבער איצט ווילט זיך.

— מיט פּאָרזינגן. איך האָב פּאָפּיראָסן, מע האָט איבערגעלאָזן
איך נומער פּאָרן אוועקפּאָרן.

זי האָט פּונ טישלעסטל אַרויסגענומען אַ שיינע שאַכטל פּאָפּיר-
ראָסן און האָט פּאָרזינגעלייט:

— פּאָרויכערט פּונ די פּורזשואַזע...

גוטערמאן האָט פּאָרויכערט און געלויבט:

— איך מיינ לעפּן האָב איך אַזעלכע ניט גערויכערט.

— זינט איך לעב, האָב איך אַזויפיל מיליאָנערן ניט געווען דאָ

איך קייטלען אַדדוסק, ווי היינטיקום יאָר.

זי האָט זיך געזעצט אפּ דער קאַנאַפּע.

— איך בין אַזוי מיר, אַזוי מיר. ניט קוקט אפּ מינע באַרוועסע

פּיס. א גאַנצע נאכט: „ברענגט פּונ אונטן שאַפּאָניער“... „א האַלבע

טוצ אַטלעסע קאָרטן פּונ בופּעט“... „קאָרעבן איך סמעטענע“...

„סאלאט צוגעדרייט פּויליש“... „פּונש“... מע קלינגט פּינג צען נומערן

פּאָר אַמאָל.

— איך וואָס וטוען זיי די טעג? — פּרעגט גוטערמאן.

— די טעג איז מען איך די וכערן. מע פּאָרט אַרום רעטנדיג. מע

באָרט זיך.

— יאונג מער ווען זיי גארנישט?

— בארוואס, זיי... — די פרוי האָט זיך גוי צוגיפאקאָרטשעט אונג האָט זיךט באַרענדליקט די פראַזע.

— זאָגט, זאָגט, גיורע, פאר מיר האָט איר גיט וואָס מוירע צו האָפּן.

— גייג, וואָס איז... לויזיג האָט מיר וועגן אייך געזאָגט...

זי האָט זיך באַרענדעצויג די פּיס אונטערן קליידל.

— זיי פאַרנעמען זיך מיט אַרומניזירן דאָ... טאָג אונג טאָג קומען אַן קאַסטנס... שווערע, לאַנגע קאַסטנס... דאָ פירט זיך אַ מינ קאָנטראַראַפּאָנדע...

— אונג וואָס טוען דאָ די פויערומ?

— זיי זינען דאָסראָוו קאָזאָקס. ווער באַארבעט די פעלדער? אַרע-מערע פויערימ, אויסוואַנדערער פונ אוקראַינע.

— אונג איר מיינט, און דאָ וועט ווערן אַ ווייטע ארמיני?

איז אַיז געקומען אפּן זיינען די רייד פונ דעם סאַלדאָט, וואָס האָט אַיז געזאָגט איז גאַלטשיק. „זיי וועלן גיט אויספירן, נאָר בלוט אונג מענטשן וועט עס קאָסטן אַ סאַכ“.

גיורע האָט אפּ דעם געענטפערט פאַשעטער:

— די אָפּיצערן אַרומניזירן זיך דאָ. מע זאָגט, און מע האָט בע-קיזונג אַרומגענומען אַ דיזיזייע פונ פראַקט. זיי ווילן דאָ אַרומקלייבן אַ קאָרפּוס קאָואַלעריע...

— זיי אַרבעטן עס אַזוי אָפּן, און ואלע ווייסן? דערלויבט מיר ווי-דער פאַררייכערן.

גיורע האָט זיך דערלאַנגט אַירע פאַפּיראַסן. זי האָט אויך פאַר-רויכערט, האָט זיך פאַרצויגן אונג האָט אָפּגעענטפערט אפּ גוטערמאַנס פראַזע:

— זיי אַרבעטן אָפּן, זיי ווייסן, און דאָ וועט זיי ווייניק ווער שטערן. געלט שיט זיך באַ זיי, ווי מעקענע.

— זינט איר אויך אַ האָטשילד, גיורע?

— איך האָב אָפּט געלט, אָבער איך דאַרף עס גיט. איך שיט אָפּ מיין ברודער אָפּן פראַקט, דער שוועטסער איז אַרומאוויי. מיין מאַג איז דער האַרדעט געוואָרן איז די קאַרפּאָטנס... און איר פאַרט אפּ דער פאַזיציע?

בא דער פרוי האָט זיך געקניטשט דער שטערן. די בלויע אויגן זינען געוואָרן טונקעלע, באַרוינגעזע, זי האָט שטיל געזאָגט:

— און איב האָב דאָרטן אָנגעוואָרט מיטן לאַריקן, מיטן לאַרואַנע...

— געווען אַ קאָזאק?...

— ניין, ואג אוקראינער פויער. מיר שטאמען פון אוקראינע. וויר
באלד איר פאָרט אפ דער פּאָזיציע, דארפט איר דאָך געוויס וואַס-ניש-
איז קוויבן?

גוטערמאן האָט זיך אופגעהויבן, ער האָט פארהלאָשן דעם פרימיט,
דער טשעניק-האַט געזאָרג.

ניורע איז אויב אראָפּגעשפרונגען פון קושעטקע, זי האָט פריילעך
געזאָגט:

— אוצט טרינקען מיר טיי זאלפּעצוויווט. זי האָט אָנגעקאָסן טיי
אויב צוגעגעבן:

— ואיך מאכ איך זיסע. איר הוסט, זאָגט זיך ניט אַפּ...

גוטערמאן האָט זיך גיט אָפּגעוואָגט. ער האָט געטרונקען לאַנגזאַם,
געשווינג.

— אָט אזוי איז עס, — האָט ניט אויסגעהאלטן ניורע, — איז
רוסלאַנד קאָכט.

— אויב רוסלאַנד וועט ערשט אינגיכט אָנהייבן קאָכט, — האָט ער
געזאָגט ערנסט.

*

ניורע איז נאָך געשלאָפּן, ווען גוטערמאן האָט זיך אופגעהויבן פון
זיין געלעגער אפ דער סאָפּקע. ער האָט זיך שטיל אָנגעמאָן, אַזנגער
וואַשן. זיך צוגעזעצט צום וטישל אָנשריבן איינ בריוו אינ מאַסקווע,
דעם צווייטן קאלאָרנ, אז ער פאָרט אפ דער פּאָזיציע.

פון זיין היימ האָט גוטערמאן שוין לאנג ניט קיין בריוו. פון זיין
ברודער אויב ניט

„לעבט ער כאָטש?“

כא גוטערמאנען הייבט אָן דערפון נאָנט דאָס האַרץ.

ער דערמאָנט זיך זינע קינדער-יאָרן. דעם האָרץ די געשטופלטע
ווענט פון דעם טאטנס געקאלטער שטיבל. דעם ליזמענעם דייל, ווו
צוויי יונגע יעגלעך — ער מיטן ברודער — ליגט צונויפגעדרייט אינ
א פיגל. די קיב הייצט מען דאָך נאָר פון פרייטיק ביז פרייטיק. די
מאמע הערט ניט אופ צו הוסטן. דער טאטע הערט ניט אופ זיך ביי-
זערן: דאָס איז ניטאָ די שער אָפּן אָרט, דאָס איז פארושאווערט דער
פרעס. שווינגן די צוויי עלטערע ברודער: זיי שווינגן, וויל זיי האָבן

געכאפט קלעפ פאר גליטשן זיך אפן אייז, פאר דעם, וואָס מע האָרט
זיי קויפן אלע מאָגליכע פּענעס און פּאפּיר צו שרייבן וואָס מע האָרט
אפּ דעם האָבן, דעם מוילעכס וואוּלער". די מאמע זיצט אפן ובעט און
זינגט, "האַזשינקעס מיט מאנדלעך": א גנע עכערן, א קליינע שוועס-
טערל...

פאר גוטערמאגען שווימען דורך זינע פינפ און צוואנציק יאָר.
"די צוקונפט איז אלץ, די פארנאנגענהייט — גאָרנישט"... ער האָט
פארקלעפט די קאָטווערטן, זיך אופגעוויבן.

ווען ער איז שוין געווען בא דער טיר, האָט נורע אופגעעפנט די
אויגן, זיך פאררווגנדערט. זעענדיק אימ אן אַנגעטאָנענעם. ער איז צו-
געגאנגען צו איר בעט. זי האָט ארויסגענומען איר דעכטע האנט פון
אונטערן דעקע און אימ דערלאנגט. ער האָט זי געדריקט. באהאנקט
פאר גאסטפרינטלעכקייט און איז ארויס פון צימער אפ מער קיינמאָל
זי ניט זען.

ער איז אוועק אינגאנצן, צום מארק. אפן מארק האָט געטומלט.
געיושעט פון קליינע הענדלער און הענדלערנס.

די בערג ארום שטאַט זינען געווען פאדעקט מיט וואַלקנס.

יוני 1930.

OFFICIALLY WITHDRAWN
NEW HAVEN FREE PUBLIC LIBRARY

FREE PUBLIC LIBRARY

NEW HAVEN, CONNECTICUT

Established November, 1886. Opened to public use, February, 1887, in rented quarters, 793 Chapel Street. Occupied its own building, formerly Third Congregational Church, where Second National Bank Building now stands, 1891-1911. Its present central building, given to the City by MRS. MARY ELLEN IVES, dedicated 1911. Book fund of \$65,000, bequeathed by PHILIP MARETT, received 1889. Bequest of \$5,000 by PHILO S. BENNETT, received 1907. Bequest of \$10,000 by THOMAS EMMET ADDIS, received 1910. Gift of \$1,300 from NEW HAVEN EDUCATION EXTENSION CENTER, received 1921. Bequest of \$5,000 by ELI MIX for KENNETH EARL MIX BOOK FUND, received 1932. Grant of \$60,000 for three branch library buildings, made by CARNEGIE CORPORATION in 1913, received 1917-1924. MITCHELL MEMORIAL LIBRARY transferred to the City, 1922.

<i>Class</i>	<i>Book</i>	<i>Volume</i>
892.4	B105	
	Accession	511168

